DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE COLLECTIONS

THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASĀDA SHĀSTRI
C.I.E., M.A., D.LITT., F.A.S.B.

REVISED AND EDITED BY

CHINTAHARAN CHAKRAVARTI, M.A

VOLUME VIII, PA
TANTRA MANU

PRINTED
PUBLISHED

PREFACE

The preparation of the Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the collection of the Royal Asiatic Society of Bengal was undertaken by the late Mahāmahopādhyāya Haraprasāda Shāstri, M.A., D.Litt., C.I.E., F.A.S.B., in a series of fifteen volumes of which the first six dealing with the Buddhist MSS., Veda, Smṛti, History and Geography, Purāṇa and Vyākaraṇa, appeared during his lifetime. The seventh volume describing the Kāvya MSS. was published in 1934 three years after his death, of which the complete MS. was prepared and almost wholly seen by him through the press. The late Mahāmahopādhyāya left in addition the entire MSS. of the remaining eight volumes of the Catalogue which he divided into the following groups, namely, Tantra, Philosophy, Jyotiṣa, Jaina, Vernacular, Vaidyaka, Miscellaneous, Addenda and Supplement.

The materials left by the Mahāmahopādhyāya Shāstri were complete and systematically arranged in the form of slips. They required however to be checked and verified with the various manuscripts described—a task which the late Mahāmahopādhyāya could not finish, as it was his habit to defer the verification till the last and then embody the necessary corrections in the final proofs. This work of verification was entrusted to Prof. Chintaharan Chakravarti, M.A., in 1933 by the Council of the R.A.S.B. who has thoroughly checked the materials and made corrections wherever necessary. Prof. Chakravarti has made some additions and has omitted portions which he considered unnecessary and redundant. He is also responsible for seeing the entire proofs through the press. In the work of verification and correction he has been ably assisted by Pandit Aghorenath Bhattacharyya, the Head Pandit in charge of the Society's Sanskrit Manuscripts.

The present Part deals with 648 MSS. on Tantra. Originally it was the idea of the late Mahāmahopādhyāya to devote one volume to the entire collection of manuscripts on Tantra numbering a

little over one thousand, and the Society planned its publication accordingly. But unfortunately the period of quiescence that intervened and held up the publications of the Society during the last few years prevented the issuing of any further Volume of the Descriptive Catalogue after the appearance of the last Volume in 1934. It has been thought desirable therefore that instead of waiting for another year for the completion of the entire work on the Tantras, the Volume might be issued in two Parts—Part I describing 648 MSS. and numbering 608 pages, and Part II dealing with the rest of some 500 MSS. and of approximately the same size.

The Part I which is now issued deals with the following subjects:—

(1) Original Tantras (Nos. 5804–6165).

(2) Digests:

A. Comprehensive and general works (Nos. 6166–6298).

B. Works dealing with particular deities.

I. Śakti (Nos. 6299–6451).

The work on Part II of the Volume is making satisfactory progress through the press and it is hoped to issue it in about a year's time. This Part will be divided into four sections and will respectively deal with :—

II. Rituals of different aspects of Śiva Viṣṇu Kārtavīrya, Gaṇeśa, Guru and Paramahaṃsa ;

C. Works on particular rites like initiation, puraścaraṇa, homa, mudrā, yantra, blackrites and other miscellaneous rites ;

D. Works on Tantric yoga ; and

E. Works on stotra and kavacas ; besides an introduction calling attention to the salient features of the MSS. described, a List of Contents, Abbreviations based on the principles adopted in the *Catalogus Catalogorum*, Addenda and Corrigenda and an Index to the entire Volume.

The Society is thankful to Dr. Baini Prashad, D.Sc., for taking a keen interest in the early publication of the work and to Dr. S. Chatterji, D.Lit., the Philological Secretary, for advice. The Press Clerk, Mr. D. K. Das, has been very helpful during the progress of the work through the press.

To Messrs. P. Knight and N. A. Ellis of the Baptist Mission Press, the Society is very grateful for giving all possible assistance in expediting the printing of the work, and for their whole-hearted co-operation, which has made it possible to issue this Part of the Volume within the present year.

B. S. GUHA,
General Secretary,
Royal Asiatic Society of Bengal.

15th December, 1939.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS.

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

VOLUME VIII.

TANTRAS.

I. ORIGINAL TANTRAS.

5804.

8329. **कुब्जिकामतम्।** *Kubjikāmatam.*

Substance, palm-leaf. 12 × 2 inches. **Folia, 1–239 of which Folia Nos. 40, 56, 69, 72–84, 86–104, 106–132, 134–187, 189–90, 192–229 are missing.** Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, **1,700 approximately. Character,** Later Gupta. Condition, old and **dilapidated. Incomplete.**

An account of the *Kubjikāmata* literature will be found in Nep. I, Preface, p. LXXVIII. **A fairly good number of MSS of** *Kubjikāmata* **are noticed in Nep. I and Nep. II. The present MS is referred to in Rep. (1895–1900), p. 4.**

Beginning :—

ॐ स्वस्ति। ॐ नमः शिवाय। श्रीदेव्यै गुरुभ्यः। श्रीक्रम-
गणपतये नमः।

श्रीसंवर्त्तामण्डलान्ते क्रमपदनिहितानन्दशक्तिसुभीमा
सृष्टिन्यायै चतुष्कम् अकुलकुलगतं पञ्चकं चान्यषट्कम्।
चत्वारः पञ्चकोऽन्यं पुनरपि चतुरः षोडशाज्ञाभिषेकं
दिव्यौघैर्मूर्त्तिमध्ये [illegible] विन्यस्य [illegible]

Colophons of the different chapters :—

Fol. 4B—इति श्रीकुलालिकाम्नाये श्रीकुब्जिकामते श्रीदिव्यौघसद्भावे श्रीषट्साहस्रे संहितायां श्रीश्रीमते प्रथमः पटलः ।

Fol. 6B—०द्वितीयः पटलः ; Fol. 11A—०तृतीयः पटलः ; Fol. 18B—०पञ्चमः पटलः ; Fol. 24B—०षष्ठः पटलः , Fol. 36B—सप्तमः पटलः ; Fol. 44B ०अष्टमः पटलः : Fol. 46B—०नवमपटलः ; Fol. 57B—०दशमः पटलः ; Fol. 64A—इति श्रीश्रीमते कुब्जिकाम्नाये ... ... एकादशपटलः ; Fol. 67B—०द्वादशपटलः ; Seven folia after this without leaf-marks have three colophons :—०मातृचक्रोधारो नाम त्रयोविंशतिः पटलः ; ०सप्तत्रिंशतिमः पटलः ; ०द्वाचत्वारिंशः पटलः ।

The following sub-colophons are found :—Fol. 13A—प्रथमपीठावतारः ; Fol. 14A—द्वितीयपीठावतारः . Fol. 15A—तृतीयपीठादिकारः ; Fol. 17A—पञ्चमपीठावतारः ; Fol. 22B मन्त्रविधिः ; Fol. 26B—मालिन्यन्यास उधारक्रमः ; Fol. 27B—शब्दराशिमुधारः : Fol. 43B—प्रायश्चित्तविधिः ।

5805.

4733. कुब्जिकामततन्त्रम् । *Kubjikāmatatantram.*

Substance, Nepalese paper. 12 × 4½ inches. Folia, 125. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,250. Character, Newari. Date. N.S. 827. Appearance, discoloured. Complete.

It agrees on the whole with the MS of the work described in Nep. I, pp. 99-100.

5806.

3174. कुब्जिकातन्त्रम् । *Kubjikātantram.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 20. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 720. Character, Bengali. Date, B.S. 1288. Appearance, fresh. Complete.

It is entirely different from the work with the same title described in L. II. 694.

Beginning :—

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव परमेश पुरातन ।
नन्दीश सर्व्वभूतेश निरञ्जन परात्पर ॥

किं त्वया जप्यते नाथ किमर्थं वापि जप्य च ।
केनोपायेन देवेश निरञ्जनपदं लभेत् ॥

मात्रात्सारतरं ब्रूहि यदि मे विद्यते दया ।
समयाचारविधिं साधनं च प्रकाशय ॥

चैतन्यं सर्व्वभूतानां शब्दब्रह्मेति यत् पुनः ।
तत्सर्व्वं श्रोतुमिच्छामि साधकानां हिताय च ॥

यदि मे प्राणनाथः स्यात् निगूढार्थं प्रकाशय ।
वासनासिद्धिरूपञ्च भावसिद्धञ्च यत् पुनः ॥

वेदानां सारगम्यञ्च तं सारं मे प्रकाशय ।

श्रीसदाशिव उवाच ।

... ...

... ...

मन्त्रार्थं मन्त्रचैतन्यं योनिमुद्रां न वेत्ति यः ।
न सिध्यति वरारोहे कल्पकोटिशतैरपि ॥

कथयामि महामन्त्रं मन्त्रस्यार्थानुसारतः ।
येन विज्ञातमात्रेण सर्व्वसिद्धीश्वरो भवेत् ॥

केवलं भावशुद्धा च मन्त्रार्थं प्राणवल्लभे ।
केवलं ज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तो ध्रुवं नरः ॥

काली तारा महाविद्या षोडशी भुवनेश्वरी ।
भैरवी छिन्नमस्ता च विद्या धूमावती प्रिये ॥

बगला चैव मातङ्गी कमला च प्रकीर्त्तिता ।
ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यैश्चतुर्वेदैर्नमस्कृता ॥
... ...
... ...
मालमराडपसंस्था च महाकालनिवासिनी ।
अस्याः श्रवणमात्रेण जीवन्मुक्तश्च साधकः ॥

It contains nine chapters. The first chapter is introductory. The second, third and the fourth chapters explain the meanings of *mantras*. The fifth relates to Mantracaitanya. The sixth chapter relates to Yonimudrā. The seventh chapter relates to the purification of the three bhāvas—Divya, Vīra and Paśu. The eighth chapter relates to magical rites and the ninth to Mantrasiddhi.

The Last Colophon :—

इति कुब्जिकातन्त्रे पार्व्वतीपरमेश्वरसंवादे नवमः पटलः ।

Post Colophon :—

इति सन १२८८ तारिख २९शे फाल्गुनमासे ग्रन्थ समाप्तः ।
श्रीश्रीब्रह्मानन्दनाथस्य पुस्तकमिदं ।

5807.

5649. श्रीमतसारटिप्पनम् । *Śrīmatasāraṭippanam.*

Substance, palm-leaf. 13¾ × 2¼ inches. Folia, 1-30 of which 4, 5, 8, 14, 27 are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 470. Character, Nāgara. Appearance, old and mouse-eaten. Incomplete.

The work appears to be a collection of notes on a work called the *Śrīmatasāra*, no MS of which, however, is known to exist.

Beginning :—

श्रीभैरव उवाच ।

श्रीमतसारमन्त्रटिप्पनकं लिख्यते । यथा :—

तुष्टीशनाथ । मित्रनाथ । उड्डीशनाथ । षष्ठीशनाथ । चर्चीशनाथ । अमरा । भट्टा लउंदा । छत्रा । शक्तिः । मश्र । रतना । अमोघा । माया ।

एकैकस्य तु सिद्धस्य शक्तीनां द्वयं द्वयं । गगनानन्द । कुमुदानन्द । पद्मानन्द । देवानन्द । भैरवानन्द । कमलानन्द । शिवानन्द । रामानन्द । लक्ष्मानन्द । एवं नव सिद्धा । शोभनानन्दा । संगानन्दा । ऊर्द्ध्वसानन्दा । जयन्तानन्दा । भविचानन्दा । देदयानन्दा । केसमानन्दा । खत्मानन्दा (?) । पूर्व्वानन्दा ॥

नवसिद्धानां नवशक्तयः यथाक्रमेण ज्ञातव्या प्रत्यर्वं संयुता । पराविद्या देवानन्द नन्द्रनाम ॥ विद्यादिकान्त(प्रवता)पर्य्यन्तं गुप्तनामानि ।

ऐं, क्रौं, श्रीं, म्रँ, फ्रौं, नमो भगवति स्क्रौं, स्क्रौं, कुब्जिके क्रां, फ्रौं, फ्रौं, etc. etc.

Colophons :—

10B, इति मतसारे न्यासक्रमो नाम पञ्चमः पटलः, 20B, इति मतसारे सप्तमः पटलः ; 26B, इति मतसारे मन्त्रविद्याकोशोद्धारो नाम अष्टमः पटलः ।

The body of the Supreme Being is described as constituted by the letters of the alphabet.

10B—कथं देवाधिदेवस्य शरीरं परमेश्वर ।

तदहं श्रोतुमिच्छामि कथयस्व मम प्रभो ॥

अ शिरे, आ ललाटे, इ दक्षिणनेत्रे, ई वामनेत्रे, उ दक्षिणकर्णे, ऊ वामकर्णे, ऋ दक्षिणनासापुटे, ॠ वामनासापुटे, ऌ दक्षिणगण्डे, ॡ वामगण्डे,

ए अधरदशनपंक्तिं, ऐ ऊर्द्धदशनपंक्तिं, ओ अधरोष्ठे, औ ऊर्द्धोष्ठे, अं शिखायां, अः जिह्वा[यां]।

उत्तमाङ्गे स्मृतं श्ले[तद्दे]वदेवस्य भैरवि। कवर्गे दक्षिणबाहौ। चवर्गे वामबाहौ। टवर्गे दक्षिणस्फिक्पादाङ्गुल्यन्तं। तवर्गे(र्गं) वामस्फिक्पादान्तं। पफ दक्षिणवाम-कुक्षि। बभ पृष्ठोदरे। म हृदये। य त्वचायां। र रक्ते। ल मांसे। व स्नायु। श शुक्रे। ष अस्थि। स मज्जायां। ह प्राणे।

क्षकारे क्रोधमुद्दिष्टं एवं कुलसुरेश्वरि।

... ...

(Fol. 12B)—

शरीरं देवदेवस्य मायातीतमकल्मषं।
शब्दब्रह्म सदेवं तु मतसारे प्रकाशितम्॥
इदमभ्यसते यस्तु मद्भक्तानां सुदुर्लभम्।
ब्रह्महत्याश्वमेधाद्यैः पुण्यपापैर्न लिप्यते॥

5808.

5726. पारमेश्वरतन्त्रम्। *Pāramēśvaratantram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 6 inches. Folia, 5–138 with several broken fragments at the end. Fol. 19, 20, 91 and 92 are missing. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The work belongs to the order of the Vīra Śaivas. Prof. Bendall notices a MS of a work of this name in his *Catalogue of the Buddhist Sanskrit MSS in the University Library, Cambridge* (p. 27f.). But the latter appears to be different from the present work.

Colophon of Paṭala I (Fol. 8A) :—

इति श्रीपारमेश्वरतन्त्रे शिवाद्वैतसिद्धान्ते वीर-शैव-दीक्षाप्रकरणे मतभेदनिरूपणं नाम प्रथमपटलः।

Beginnings of the Paṭalas :—

Paṭala II (Fol. 8B):—

पार्व्वत्युवाच ।

त्रियम्बक नमस्तेऽस्तु त्रिपुरघ्न यमान्तक ।
वद मे करुणासिन्धो लिङ्गधारणलक्षणम् ॥
दीक्षाञ्च भगवन् सर्व्वं भक्तिकादिगुणाधिकम् ।
शिवाग्निजननं चापि सर्व्वं विस्तरतः प्रभो ॥

Paṭala III (Fol. 15A):—

देव्युवाच ।

नमस्ते रुद्रकोदण्डधारिणे पविधारिणे ।
वद विशेषेण दीक्षाया विधानं परमेश्वर ॥

Paṭala V (Fol. 26B):—

अथ शृणु महादेवि दीक्षावन्धनलक्षणम् ।
भक्तिकाशुद्धिलिङ्गानां संयोगक्रममादितः ॥

Paṭala VI (Fol. 33A):—

देव्युवाच ।

कपर्द्दिन् करुणासिन्धो + + + + + हेश्वर ।
वद मे षट्स्थलज्ञानलक्षणं तत्फलं विभो ॥

Paṭala VII (Fol. 39A):—

देव्युवाच ।

निस्तरङ्गसुखाम्भोधौ नौकाक्रीडन शङ्कर ।
नमस्ते निर्व्विकाराय निर्विशेषाय शम्भवे ॥
कथितानि त्वयाऽन्यानि यानि सप्तविधानि मे ।
वीरशैवादिभेदेन शैवं सप्तविधं स्थिति ॥
उपक्रमेणानाद्यादिमतानां लक्षणादिकं ।
यज्ज्ञात्वा मनुजः सद्यो वीरशैव[ः] प्रवर्त्तते ॥

Paṭala VIII (Fol. 45B):—

देव्युवाच ।

चिन्मयानन्दविज्ञानगगनाय महात्मने ।
नमस्त्रिशूलहस्ताय पशूनां पतये नमः ॥
कथितं मतभेदास्ते सप्तसंख्या त्वयानघ ।
वीर-शैवमतं तत्र विशेषेणाभिवर्णितम् ॥
वीरत्वं नाम भगवन् विज्ञेयं तु कथं मया ।
प्रविश्य वीर-शैवे तु किं वा कार्य्यं हि लिङ्गिनाम् ॥
भक्त्या मताश्रयं कृत्वा वैराग्यशिथिलेन्द्रियः ।
पुनरागत्य विषयान् कां गतिं + + गच्छति ॥
एतत् क्रमेण विश्वेश वद विस्तरतो मम ।
तारतम्येन यत् प्राप्यं प्रवृत्त्यागच्छ वाहरत् (?) ॥

Paṭala IX (Fol. 51B):—

देव्युवाच ।

नमश्चैतन्यरूपाय नमः पञ्चमुखाय ते ।
वद विस्तरतो देव वीरशैवस्य विक्रमम् ॥

Fol. 53A refers to some of the characteristics of the school—

वीर-शैवमतं प्राप्य यः कुर्य्यात् प्राणिहिंसनं ।
कर्म्मणा मनसा वाचा स वसेद्रौरवे चिरम् ॥
वीर-शैवमतं प्राप्य यः कुर्य्यात् परपीडनं ।
भोगार्थं संग्रहं मद्यं मांसं स्त्रीं च कलं जनं ॥
स्वर्णस्तेयं दिवानिद्रां सर्व्वदैवान्नभोजनं ।
प्राकृतैः सह सङ्गञ्च सङ्गत्यागञ्च लिङ्गिनां ॥
स कोटिजन्मसु श्वान चाण्डालो भुवि जायते ।
वाहनं जनसङ्गञ्च स्त्रीकथा लौल्यमेव च ।
अनाचारं तथालस्यं वीरशैवो न कारयेत् ॥

यः पश्यत्यन्धवद्रूपं शृण्वन्बधिरोपमः ।
काष्ठवद्दृष्टदेहो यो वीरशैवः स उच्यते ॥
स्वबुद्ध्या चिन्तयेदर्थं वीरशैवव्रते सकृत् ।
संप्राप्य दुःखराशिं वा शैवैर्मुक्तो भवेद्ध्रुवम् ॥
न यस्यानीश्वरे चित्तं यस्य चक्षुर्न दूरगं ।
न प्राणिपीडनपरो वीरशैवः स उच्यते ॥
मम विज्ञान शास्त्रस्य यो बुद्ध्या विषयातुरः ।
तस्य नाश्येव नाश्येत मत्पदप्राप्तिरीश्वरि ॥ etc. etc.

The above extract shows that the school is strict and stoical, zealously guarding itself against anything impure and immoral either in thought or deed.

Paṭala X (Fol. 57B):—

देव्युवाच :

योगिहृत्पद्मवासाय योगिध्येयस्वरूपिणे ।
ब्रह्मतत्त्वप्रकाशाय शिवाय शिव ते नमः ॥
अनादिशैवनिष्ठस्य मोक्षाचारो विधिः सदा ।
संकल्पोद्दिश्य च फलं शास्त्रया शङ्करपूजनं ॥
नित्यं नैमित्तिकं काम्यं यथोक्तं गुरुशास्त्रतः ।
आचरेत्त्रिविधं कर्म यथेष्टसुखमश्नुवेत् ॥
आदिशैवमतस्थस्य यावन्नित्यं समाचरेत् ।
यदि शक्त्याचरेदन्यं नित्यबुद्ध्या तदाचरेत् ॥
अनुशैवमतस्थश्चेत् यावन्नित्यं तथाचरेत् ।
त्यक्त्वा कर्मफलासङ्गं काम्यनैमित्तिकानि च ॥
यथाशक्त्याचरेन्नि(नि)त्यं त्यक्ताशक्यं स्मरेत् शिवं ।
सर्वलिङ्गमयं ध्यायन् महाशैवव्रतिजगत् ॥
\+ + + + +
निरूपितं महादेव भगवन् भवता प्रभो ।
स्वरूपं योगशैवस्य ज्ञातुमिच्छ[ा]मि मे हृदि ॥

यन्नाम ज्ञानशैवं तत् क भेदो ज्ञानयोगयोः ।

याभ्यां समन्वितो वीरः शैवव्रतफलं लभेत् ॥

एतत् सर्व्वं सविस्तारं ब्रूहि शङ्कर तत्त्वतः ।

वद तत् प्रियशिष्योऽहं प्रियोमि त्वं गुरुर्मम ॥

This chapter on yoga is really lofty and elevating. It describes two types of yoga, Sākāra and Nirākāra and lays stress on truth and control of the senses.

Patala XI (Fol. 63A):

देव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वज्ञ सुरनाथ सशोरधे ।

पश्चात्तस्य माहात्म्यं श्रोतुमिच्छामि शङ्कर ॥

पश्चात्तु शैवविधानञ्च अध्यापनादिषु प्रभो ।

कथनस्याभिधेयञ्च तेन सर्व्वेण ज्ञातव्यः ॥

देवताश्च स्वर्योऽस्मिन्दः तस्मै वद महेश्वर ॥

Paṭala XII (Fol. 70A):–

देव्युवाच ।

देवदेव महादेव महेश सर्व शङ्कर ।

ज्ञानयोगस्य म[ा]हात्म्यं वद मे करुणाकर ॥

Patala XIII (Fol. 76B):–

देव्युवाच ।

करुणामृतकल्लोल कटाक्षं सकलायकं । (?)

कैवल्यकमलाधार नमस्ते गिरिधन्विने ॥

कथितञ्च रहस्यं तत् शैवं शैवाभिधं + + ।

श्रुतञ्चादिगतं देव मतभेदं सविस्तरं ॥

+ + + + + मतभेदा निरूपिताः ।

सर्व्वदा सर्व्वयत्नेन नित्यं निष्कामेन स्थिति ॥

तस्य लिङ्गस्य भगवन् पूजादिषु निरन्तरम् ।
स्थानभेदान् ममाचक्ष्व करपीठादिलक्षणात् ॥
तारतम्येन वा + + फलं + + स्थलादिषु ।
यदि तर्हि समं कि[ं वा] विशेषस्तत्र कथ्यताम् ॥

Patala XIV (Fol. 82A):—

देव्युवाच ।

विज्ञानं धर्मविज्ञानमर्थविज्ञानकारणं ।
नमस्ते गुरवे तुभ्यं शम्भवे शशिमौलये ॥
सरहस्यस्य पूजादौ कथितं करपङ्कजं ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि लिङ्गलक्षणमीश्वर ॥

Patala XV (Fol. 88A): —

देव्युवाच ।

सृष्ट्वा तमेकं स्वात्मानमनेकं कुरुते पुनः ।
एकीकृत्य ग्रसति यः तस्मै रुद्र नमोऽस्तु ते ॥
... ...
सरहस्यमुपादिष्टं वीर-शैवाभिधं मतम् ।
अन्यानि चादिशैवादि ह्यानुपूर्व्येण मे प्रभो ॥
इयानेव विशेषोऽत्र यदुक्तं पूर्वमध्यमे ।
यद्यस्ति वा विशेषोऽत्र तारतम्येन वा क्वचित् ॥
यद्यस्ति चेदपि भेदो वा तारतम्येन वा समः ।
तत्र तत्र विशेषो वा को वा वद महेश्वर ॥
अथैषां को नवाचारः वीरशैवेपि नान्यतः ।
वीरशैवेषु वा देव विशेषो मम कथ्यताम् ॥
वीरशैवे विभेदेषु स्थितानामधिकारिणां ।
दैवाद्वा बुद्धितो वापि लिङ्गादीनां विनाशने ।
+ + + + +
लिङ्गादिनाशपीडानां वीराणां वद मे हर ॥

Patala XVI (Fol. 94A):—

देव्युवाच ।

नमस्ते सच्चिदानन्द विज्ञानघनमूर्त्तये ।

... ...

... ...

इतः पृच्छाम्यहं प्रश्नं स्वसन्देहापनुत्तये ।

पारदादीनि लिङ्गानि तत्प्रमाणं विकल्पकम् ॥

तत्प्रमाणेन कथितं लक्षणं लिङ्गमानकम् ।

... ...

शैलादिसर्व्वलिङ्गानामियदेवान्यदस्ति वा ॥

यदि प्रेमास्ति श्रीमान भक्त्या शिष्योस्म्यहं तव ।

तत् पृच्छामि प्रवक्तव्यमद्य मे परमेश्वर ॥

Patala XVII (Fol. 99B):--

देव्युवाच ।

सर्व्वज्ञ सकलाधार ... ...

वद लोकोपकाराय वीरे शैवविशेषकम् ।

इतः परतरं किं वा चास्ति चेद्ब्रूहि मे विभो ॥

Patala XVIII (Fol. 105A):--

इदानीं श्रोतुमिच्छामि घोरं निर्याणसंज्ञितम् ।

ननु लिङ्गिषु जीवत्सु कर्त्तव्यमुदितं त्वया ॥

तेषां निर्व्वाणसमये प्राणिनां क्रियते नु किं ।

तेन वाक्येन विश्वेश भार्य्याशिष्यसुतादिना ॥

निर्याते लिङ्गिनो देहे(?) किं वा कार्य्यमतः परम् ।

एतन्मे श्रद्दधानायै श्रोतुमादरतो वद ॥

यत्कृत्वा लिङ्गिनः सर्व्वे भवध्यानपराक्षया ॥

Patala XIX (Fol. 112B):—

वाह्यं निर्व्वाणयागाख्ये भक्तशिष्यात्मजन्मनां ।

यदौर्द्ध्वदेहिकं सर्व्वं सरहस्यं सविस्तरम् ॥

एतावदेव नो किन्तु विशेषो यदि वास्ति तु ।
गृहस्थमेधिन्य[दी]नां योगिभक्तविरागिणां ॥
सल्लोकाल्लोकधर्म्माणां दरिद्रधनिनामपि ।
+ + + + + + किं कार्य्यं पुण्यकालादिषु प्रभो ॥

Paṭala XX (Fol. 119A) :–

देव्युवाच ।

... ...

... ...

शैवदीक्षाप्रकारो मे भवत्यैवं निरूपितः ।
तदवान्तरभेदाश्च विधानं लक्षणादिकम् ॥
दीक्षाभेदाश्च सर्व्वेऽपि नानत्म्यफलं त्वयि ।
श्रुतं त्वधिगतं ए[ ] मया देव त्वयाखिल[म्] ॥
अनुशैवादिभेदानां बह्वां वीरांततत्मनां ।
एक एवोदिता दीक्षा भेदस्तस्तमत्यतः ॥
सम्भवेद्यदि चैवं वा विशेषं तत्र मे वद ।
समागतान्तु दीक्षायां लिङ्गनाशतनुं त्यजेत् ॥
विभिन्नैकस्य कथितः कथितं वैषम्यमीश्वर ॥
तस्यापि पूर्व्वमुदितो यथास्यां निर्विशेषतः ॥
कृपां कुरु मयि स्वामिन् भक्तोद्धारमादीक्षित ।
भक्तायै चानुरक्तायै प्रपन्नायै निरूपय ॥

Paṭala XXI (Fol. 125A) :—

देव्युवाच ।

तिरस्कृतानिमाद्याय अष्टैश्वर्य्यप्रदायिने ।
त्रिपुटीभोगतुष्टाय पुष्टानां पतये नमः ॥

... ...

... ...

त्वया निरूपितं सर्व्वं वीरशैवमतं महत् ।
महदत्वाधनादीनि श्रुतान्यधिगतानि मे ॥

कर्म्मादिकारिकाताभि सूचितानि स्फुटं महत् ।
इदा[नीं] श्रोतुमिच्छामि स्वरूपं ज्ञानयोगयोः ॥
निरूपय सविस्तारं सर्व्वलोकोपकारकं ।
वेत्ता तव स्वरूपस्य त्वदन्यो नास्ति शङ्कर ॥

Patala XXII (Fol. 131A):—

ईश्वर उवाच ।

न साधयति मां योगः सांख्यधर्म्मः स्वनुष्ठितः ।
स्वाध्यायोऽतितपस्तीर्थसेवाणि नियमा यमाः ॥
... ...
ज्ञानं ध्यानं शुश्रूषा च यज्ञः सर्व्वोपि साधितः ।
यदि मद्भक्तिरहितं न फलत्यपि वा क्वचित् ॥
अनाचारोपि वाचारहितः शुद्धोपि वा न वा ।
सुजनो दुर्ज्जनो वापि मद्भक्त्या पदमुच्चरेत् ॥

Patala XXIII (Fol. 137B ff.) is fragmentary. Here Devī puts her question thus:—

उदात्त विस्तरादीश प्रश्नं मत्प्रश्नगर्भितम् ॥
निर्लेपामत्स्वरूपस्य ममदाधा(रा)रता विभो ।
स्थूलस्य सविकारस्य कार्य्यकारणताकथाम् ॥

5809.

93. ज्ञानार्णवतन्त्रम् । *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 7¼ x 3½ inches. Folia, 179. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,100. Character, Nāgarī. Appearance, old. Complete.

The work is described in IO. IV. 2552; HPR. I. 124; CS. V. 23. The present MS contains 23 Paṭalas. The work as printed in the *Anandasrama Sanskrit Series* No. 69—Poona, 1912) contains 26 Paṭalas.

The table of contents as given in the last leaf :—

वर्णमालाकथनम्, बालान्यासविधिः, त्रिपुरेश्वरीन्यासः, त्रिपुरेश्वरक्रमविधिः, त्रिपुरायजनबलिविधिः, पूर्व्वसिंहासनम्, द्वितीयसिंहासने पश्चिमसिंहासनम्, सर्व्वसिंहासनम्, त्रिपुराद्वादशभेदाः, षोडशाक्षरीविद्या, त्रिपुरामुद्रानिरूपणम्, श्रीविद्यायजनविधिः, श्रीविद्याप्रयोगविधिः, त्रिपुर्य्याङ्गपुष्पा + + त्रिपुराबीजसाधनम्, त्रिपुराजपहोमविधिः, होमविधिः, दूतीयजनविधिः, ज्ञानदूतीयजनम्, दीक्षाविधिः, पवित्रारोपणादि, दमनारोपणम् ।

5810.

3483. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 65. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The present MS goes to the end of the 20th Paṭala which is styled दीक्षाविधान. In IO however the 21st Paṭala is given this name.

Attached to the present manuscript there is an index to the work in two leaves. It runs thus:—

अथ नित्यातन्त्रस्य निर्घण्टः ।

अक्षमालानिर्णयः, १ । १ । ३; बीजरूपविन्दुत्रयकथनम्, १ । १ । ८; त्रिपुरात्रिविधमन्त्रादिकथनम्, तत्रादौ बालामन्त्रः, २ । २ । ४: अथ पञ्चबाणनामानि, तेषां मन्त्राः, ४ । २ । ३; अस्य मातृकान्यासादि ४ । २ । ७; अस्य अन्तर्जिनविधि, ६ । १ । ५; अथ बाह्यपूजाक्रम, यन्त्रोद्धारश्च ६ । १ । ८; अथ पूजामण्डलम्, ७ । २ । ७; अथावाहनादि पञ्चमुद्राः, ९ । १ । २; अथ बलिदानादिकम्, ११ । १ । १: अथारात्रिकविधानम्, ११ । १ । ४; अथ पश्चसिंहासनादि त्रिपुराभैरवीप्रकरणम्, १२ । १ । १; अथ सम्पत्प्रदाभैरवीध्यानम्, १३ । १ । ४; अस्या यन्त्रम्, १३ । २ । ६; अथ द्वितीयसिंहासनविवरणम्, १४ । १ । ८; तृतीयसिंहासने षट्कूटाभैरवी, १५ । १ । ७; भुवनेश्वरभैरवी, १६ । १ । ३; अथान्नपूर्णामन्त्रादि, १६ । २ । ४; अथ महात्रिपुरसुन्दरी तस्या भेदश्च १८ । २ । ७;

अथ कामेश्वरीमन्त्रः, २३ । १ । ६ ; अथ षोडशाक्षरी श्रीविद्या, २४ । २ । ५ ; अथ चक्रमण्डलपूजाविधिः २६ । २ । ८ ; अथ विशेषार्घ्यलक्षणम्, २७ । २ । ४ ; अथ श्रीविद्यान्यासं, २८ । १ । ८ ; अथ कामेश्वरी महाविद्या, ३३ । १ । १ ; अथ सर्व्वमुद्राविवरणम्, ३४ । २ । ६ ; अथान्तर्यजनं चक्रार्चनञ्च, ३५ । २ । ६ ; अथ श्रीचक्रविधिः, ४० । १ । ६ ; मालाप्रकरणम्, ४३ । २ । १ ; तत्र महापातकनाशनप्रकारं, ४२ । २ । २ ; अथ श्रीविद्यापूजनम्, ४७ । १ । ३ ; अथ गन्धपूजाविधानम्, ४८ । १ । १ , कन्यकायाः साधनम्, ४९ । १ । ४ ; शक्तिबीजसाधनम्, ४९ । २ । ८, जपहोमविधिं, ५० । २ । ४ ; काम्यहोमविधिं, ५४ । २ । ८ ; काम्यहोमे द्रव्यपरिमाणम्, ५६ । १ । ८ ; होमान्तरम्, ५६ । १ । ४ . कुमारीपूजा तत्फलम्, ५८ । २ । २ ; अथ द्रव्यभेदविधिः, ५९ । १ । १ ; स्थूलसूक्ष्मभेदेन द्रव्यपानविधिः फलञ्च, ५९ । १ । ७ . अथ दीक्षाविधिः, ६२ । १ । ४ . तत्र षट्चक्रभावना, ६३ । २ । ६ . तत्र मासानां गुणदोषः, ६५ । २ । १ ।

5811.

3191. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made yellow paper. [illegible] inches. Folia 66. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,650. Character, Bengali. Appearance, fresh.

The present MS contains 22 Paṭalas.

Post Colophon :—

समाप्तोऽयं ग्रन्थः । ॐ तत्सत् श्रीगुरवे नमः । श्रीदुर्गायै नमः ॥ श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः ॥ श्रीश्रीकृष्णानन्दनाथस्य पुस्तकमिदं ॥ श्रीश्रीमहाकालसङ्गिनायै श्रीमहाकालिकायै नमः ॥

5812.

1773. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,750. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains 23 Paṭalas.

5813.

1619. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 12½ × 3½. Folia, 45. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

This MS contains 23 Paṭalas.

5814.

5861A. *Jñānārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4¼ inches. Folia, 35. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1768. Appearance, discoloured. Complete.

This MS contains 22 Paṭalas.

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु । श्रीकल्याणमस्तु । लिखितमिदं पुस्तकं ब्रह्मचारि-
हरिनन्दनेन । महादेवार्पणमस्तु । संवत् १७६८ मार्गशीर्ष शुद्ध
१ गुरुवारे ।

5815.

2689. **ज्ञानार्णवे त्रैलोक्यमोहनकवचं दीक्षाविधानञ्च ।**

Trailokyamohanakavaca and Dīkṣāvidhāna from Jñānārṇava.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 7, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1758. Appearance, discoloured. Complete.

This MS contains extracts attributed to but not found in the printed edition of the Jñānārṇavatantra. The colophon of the *Trailokyamohanakavaca* seems to indicate that the *Jñānārṇava* formed a part of *Rudrayāmala*. *Dīkṣāvidhāna*, represented here as the 21st chapter of *Jñānārṇava*, contains only several incantations

pertaining to rites like *Stambhana*, *Māraṇa*, *Vaśikaraṇa*, etc. It does not agree either with the 21st chapter of the printed edition of the work which is entitled *Jñānahomavidhi* or with the 24th chapter of it entitled *Dikṣāvidhāna*.

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।

श्रीमत् त्रिपुरसुन्दर्य्या या या विद्याश्चयोदिताः ।
कृपया कथिताः सर्व्वाः श्रुताश्चागमतो मया ॥
प्राणनाथाधुना ब्रूहि कवचं मन्त्रविग्रहम् ।
त्रैलोक्यमोहनं चेति नामतः कथितं पुरा ॥
इदानीं श्रोतुमिच्छामि सर्व्वार्थकवचं स्फुटम् ॥

14B, इति रुद्रयामले उमामहेश्वरसंवादे ज्ञानार्णवे त्रिपुरा-त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं संपूर्णम् ।

The Last Colophon :—

इति ज्ञानार्णवे नित्यातन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे दीक्षाविधानं नाम एकविंशति पटलः ।

Post Colophon :—

संवत् १७५८ समय कार्त्तिक सुद्ध १ प्रतिपद लिखितम् ।

5816.

87. ज्ञानार्णव-टीका । *Commentary on Jñānārṇava.*

By Kāśīnātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa and Vārāṇasī.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 55. Lines, 15, 16 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS is noticed in L. II. 826. This commentary is entitled गूढार्थादर्श. According to it the work

consists of 23 Paṭalas. The MS has two different paginations, one extends to 18 containing the first nine Paṭalas and the other to 37, containing the rest.

5817.

2822. **षोडशनित्यातन्त्रम् ।** *Ṣoḍaśanityātantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Modern Bengali. Appearance, discoloured.

The present MS contains only the 36th Paṭala of the work. The complete work has been published in the Tantric Texts of Arthur Avalon in two parts under the name *Tantrarāja Tantra* (Calcutta, 1919, 1926).

Post Colophon Statement :—

अष्टमे त्रैकविंशच्च षड्विंशेऽपि चतुष्टयम् ।
पञ्चविंशे नव श्लोकाः त्रिंशद्ध्याकुलान्तराः ॥

5818.

10727. **नेत्रज्ञानार्णवः ।** *Netrajñānārṇava.*

Substance, country-made paper. 12 × 2 inches. Folia, 197 (marked on one end of the leaf, with letter numerals; on the other, with figures) of which fol. 95–125 are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 3,500. Character, Newari. Appearance, fresh: with portions of the left-hand sides of a number of Fol. eaten up by mice. Incomplete.

Beginning :—

ॐ नमो स्वच्छन्द-शिवाय ।
अमृतेश-महेशाय विश्वार्तिध्वंसनाय च ।
परापरस्वरूपाय नमस्ते नवलोचने ॥

विधुस्य सूर्य्यस्य हुताशनस्य सम्यादिकृयाः प्रभवास्तनीषे ।
महा च लक्ष्मामम्लतापुरा सा संजीवनी चामृतपूर्व्वका ॥

... ...

2A, वर्गान्तत्रयदीर्घपौर्व्वभपरं खङ्गेन्दुविन्दुर्युतं ।
तस्याग्रम्युग्दीक्षतामदधतं सृष्टिं च संहारती ॥
सञ्जीवं नि मनेश्वरं परिकरा पद्मास्तभिः संस्थितं ।
श्रीमन्नेत्रमहेश्वरो जयति सव+षडि संस्थितं ॥
हिमालये सुखासीनं वाममार्गविनिर्गते ।
आनन्दा सा यदा देवी पप्रच्छ परमेश्वरं ॥
ब्रह्माद्या सर्व्वदेवे च वाल्मीकादिमहर्षयः ।
गणसिद्धिसमाकीर्णे हर्षादुत्फुल्ललोचना ॥

श्रीदेव्याह ।

मानवानां हितार्थाय कौतूहलं मम प्रभो ।
कालस्तुः कथं वर्त्तेत कर्म्म सर्व्वादि तत्वथं ॥
गुरुशिष्यपरीक्षा च गुरुमण्डलमेव च ।
अधिवासनदीक्षा च विशिष्टः समयः कथं ॥
सर्व्वाधिकारदीक्षा च निर्व्वाणपदमेव च ।
देवार्चनादिहोमं च विघ्नभावानि शान्तिकं ॥
प्रतिष्ठाजीर्णमुद्धारं लक्षणं शिवशासिकं ।
मन्त्रसर्व्वादिदेवानां शक्तीनां च तथैव च ॥
लयं चैत्रभक्तादीनां कर्म्म कर्म्मान्तराणि च ।
जीर्णविन्यासभावानां भूमितं लक्ष्यकानि च ॥
उत्क्रान्तियोगभावानामभिषिक्तं मतमाहत् ।
समामोक्षणकर्म्मेति मूर्त्तिं चोत्तरमेव च ॥
घोराघोर महत् कर्म्ममोक्षघीनां प्रवर्त्तयं ।
एतादयो महाकर्म्म कथयस्व महेश्वर ॥

Colophons of the different chapters :—

3B. ॰इति नेत्रज्ञानार्णवे महातन्त्रे एकाक्षराख्यानो नामः प्रथमः ।

7A. ॰कालस्वरूपविवरणो नाम द्वितीयः ।

13B. ॰मन्त्रसंग्रहशान्त्यध्यायो नाम तृतीयः ।

17A. ॰नित्याह्निकं चतुर्थः ।

18B. ॰गुरुपूज्य पञ्चमः ।

22A. ॰गुरुमण्डलविधानो नामः षष्ठः ।

28A. ॰दीक्षाधिवासन सप्तमः ।

31A. ॰समयदीक्षाष्टमः ।

33A. ॰विशेषसमयदीक्षा नवमः ॥

34B. ॰सर्वाङ्गिकाग्न्यधिवासन दशमः ॥

38A. ॰आचार्य्यपददीक्षा एकादशमः ॥

43A. ॰निर्वाणदीक्षाविधान द्वादशमः ।

45A. ॰+ + +त्रयोदशमः ।

47A. ॰शोधनदीक्षा चतुर्दशः ।

48A. ॰बोधदीक्षाविधि पञ्चदशः ।

49B. ॰नैत्यकर्मात्मभाव षोडशः ।

53B. ॰ललितस्वच्छन्ददीक्षाविशेष सप्तदशः ।

57B. ॰तन्त्रदीक्षाविशेषविधाने अष्टादशः ।

58B. ॰तन्त्रदीक्षाप्रकरणोनविंशतिः ।

60A. ॰शाक्तिकादीक्षाविशेषकरणे विंशतिः ।

65A. ॰भूमिशोधन-वास्तुस्थापनविधैकविंशतिः ;

66B. ॰त्रनयात्रालिङ्गप्रतिमादिलक्षणविधानो नामैकविंशतिः(?) ।

69A. ॰देवदेवीस्थापनविधाने द्वाविंशतिः ।

72B. ॰प्रतिष्ठाविधानो नाम चतुर्विंशतिः ।

76A. ॰जलप्रतिष्ठाविधानो नामः पञ्चविंशतिः ।

78A. ॰जीर्णोद्धारक+ पञ्चविंशतिः(?) ।

81A. ॰हैरम्बार्चनविधिः षड्विंशतिः ।

83B, ०मार्त्तण्डार्चनविधिः सप्तविंशतिः ;

88B, ०जयवैष्णवार्चनादि अष्टाविंशतिः

91A, ०सूक्ष्मशिवाद्वैत-नवविंशतिः ।

126A, ०निर्व्वाणपूजासूत्र-सप्तत्रिंशः ।

129A, ०क्षेत्रेशार्चन अष्टत्रिंशः

134A, ०श्रीः सिद्धिलक्ष्म्यर्चनचत्वारिंशः ।

139A, ०खड्गादि सप्तादशक्रमार्चन एकचत्वारिंशः ।

141A, ०त्रैलोक्यविजयार्चन द्विचत्वारिंशः ।

144A, ०कामकलार्चन त्रयश्चत्वारिंशः ।

146B, ०प्रतीच्या महाक्रमार्चन चतुश्चत्वारिंशः ।

149B, ०सप्तकोटेश्वर्य्यार्चन पञ्चचत्वारिंशतिः ।

152B, ०चित्रादिविभागे षट्चत्वारिंशः ।

159B, ०सर्व्वोत्तरनिर्व्वाणान्तमूर्त्तिमन्त्रः सप्तचत्वारिंशः ।

175A, ०योगाभ्यास नवचत्वारिंशतिः ।

179A, ०पवित्राधिवासः पञ्चाशः ।

181B, ०पवित्रारोहण एकपञ्चाशः ।

186A, ०सुपवित्रचक्रार्चन द्विपञ्चाशः ।

187B, ०कुलान्वयपवित्रारोहणः त्रिपञ्चाशः

189B, ०दमनारोहण चतुःपञ्चाशः ।

191A, ०उत्क्रान्तिविधि पञ्चपञ्चाशः ।

192A, ०शान्तिस्वस्त्यादि नवदिनलिङ्गप्रतिष्ठा षट्पञ्चाशः ।

193A, ०संक्षोभकः सप्तपञ्चाशः ।

195A, ०चन्द्रावलाष्टपञ्चाशः ।

197A, ०सतत्त्वभावने श्रीमन्महेशस्य मुखनिर्गत-श्रीपराप्रक्षाभिधाने श्रीसुर्व्वर्चन नाम नवपञ्चाशः समाप्त इति ॥

End :—

देवि देवि तव स्नेहात् प्रकाशोऽयं महेश्वरः ।

सर्व्वाधिकारयोर्व्वादीनुत्तरोत्तरमन्तं ॥

प्रकाशोऽयं महातन्त्रं ज्ञानार्णव महोत्तमं ।
इति ज्ञात्वा महादेवि न पुनं च प्रकाश्यते ॥

Five injured leaves at the end contain an index.

5819.

10841. मन्थानभैरव । *Manthānabhairava.*

Substance, European foolscap paper of foolscap size. Folia, 199. Lines, 35 on a page. Only on one side of the paper is written. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

A Tantra of the Kaula Cult. The present MS contains Paṭalas LXXVI–LXXXIX. The name of the work is not clear. It is called चतुर्विंशतिसाहस्रिकातन्त्राभिधान in an inscription on a covering leaf of the MS, recording that it was presented by Mr. Rakhal Das Banerji to MM. H. P. Shastri on 16-11-13. It is further recorded there that the present MS was 'copied from a manuscript belonging to the Mohanta of Bodh Gaya dated Nepal Era 761=1641.'

Colophons of the different chapters :—

Fol. 5. इति महामन्थानभैरवयज्ञ-शतकोटिप्रमाणे अन्वये नवकोटि-(पश्चा)वतारे श्रीकुलकौलिनीमते श्रीकुलतन्त्रावतारे [चतुर्]विंशतिसाहस्रे तन्त्रार्थविधाने शाक्तार्थविधानचरिताकथनो नाम षट्सप्ततितमः पटलः ।

Fol. 16, ॰वश्ययोगो नाम सप्तसप्ततितमः पटलः ।

Fol. 26, ॰त्रिपुरयोग-शिवशक्तिसमरे सत्यं महामायाकवचकथनो नाम अष्टसप्ततितमः पटलः ।

Fol. 30, ॰पवित्रारोहणविधिर्नाम ऊनाशीतितमः पटलः ।

Fol. 41, ॰मण्डलपद्मात्मविद्याव्रतायुधपर्यङ्कसो (   ) ब्रह्मकवचं नामाशीतितमः पटलः ।

Fol. 59, ॰चतुर्थी-पञ्चमी-षष्ठीवर्णना नाम एकाशीतितमः पटलः ।

Fol. 65, ०तिथिभेदे चक्रनिर्णयो नाम द्वाशीतितमः पटलः ।

Fol. 69, ०तिथिचक्रवर्णना नाम त्र्यशीतितमः पटलः ।

Fol. 74, ०मासचक्रवर्णना नाम चतुरशीतितमः पटलः ।

Fol. 88, ०शिवरात्रिवर्णने शिवमायायोगो नाम सप्त(?)पञ्चाशीतितमः पटलः ।

Fol. 96, ०शिवयागविधाने एकवीरयागकारीकर्म्मको धर्म्मकोष नाम षडशीतितमः पटलः ।

Fol. 118. ०शिवरात्रिकुलिक-योगिन्याद्य गारुडिशास्त्रवर्णनो नाम सप्ताद्शीतितमः(?) पटलः ।

Fol. 129, ०महाभैरवचक्रनिर्णयो नामाष्टाशीतितमः पटलः ।

Fol. 185, ०उपदेशनिर्णयो नाम एकोननवतितमः पटलः ।

5820.

8110. श्रीतन्त्रम् । *Śrītantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 4 inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 425. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in six chapters.

Beginnings of the different Paṭalas:—

Paṭala I (Fol. 1):—

देव्युवाच ।

कथयस्व महादेव सर्व्वतन्त्रविशारद ।
सारात्सारं सुगोप्यं च श्रीतन्त्रं पूर्व्वसूचितं ॥
... ...
श्रीतन्त्रं प्रवक्ष्यामि शृणु पार्व्वती हृदये कुरु पार्व्वति ॥
आदौ सर्व्वप्रयत्नेन मन्त्रोद्धारं वरानने ।
श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्याः सारात्सारतरं प्रिये ॥
भूमिश्चन्द्रः शिवो माया शक्तिः कृष्णाध्वमादनौ ।
अर्द्धचन्द्रश्च बिन्दुश्च नवार्णो मेववचते ॥

Paṭala II (Fol. 4B) :—

श्रीशिव उवाच ।

मंत्रान्तरं प्रवक्ष्यामि शृणुष्व कमलानने ।
येन विज्ञातमात्रेण जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ॥
परा च कमला कामा वाग्भवं शक्तिरेव च ।
तारशक्ती च कमला त्रिकुटा योजयेत्ततः ॥

Paṭala III (Fol. 6B) :—

देव्युवाच ।

आद्य-सृष्टि-स्थिति-हृतौ-निवाख्या पञ्चसुन्दरी ।
कथयस्व प्रभो देव यदि ते रोचते मतिः ॥

ईश्वर उवाच ।

शिवो नादश्च इन्दुश्च शक्तिश्च भुवनेश्वरी ।
ब्रह्मा शिवेन्दौ शक्तिश्च महामाया ततः परा: ॥

इयं सृष्टिः ।

शिवेन्दौ कामशक्ती च महामाया ततः परं ।
कामश्चन्द्रो महेशश्च इन्दुः शक्तिश्च पार्व्वती ॥
ब्रह्मा महेश्वरः शक्तिः शक्रश्च भुवनेश्वरी ।

स्थितिरेषा ।

शिवेन्दौ कामशक्तीव तत्परा परमेश्वरी ।
शिवशक्ती मादनेन्दौ शिवो वह्निन्दुमायया ॥
शिवः शक्तिश्च कलहा वह्निमायेन्दुभूषिता ।

एषा संहृतिः ॥

देव्युवाच ।

सम्भावतीं मधुमतीं कथयस्व मयि प्रभो ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि यदि वास्ति कृपा मयि ॥

Paṭala IV (Fol. 8A):—

देव्युवाच ।

कथयस्व महादेव [षड]न्वयविभूषण ।
श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्याः स्नानपूजादिकं च यत् ॥

Paṭala V (Fol. 9A):—

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि नित्यकर्म यथाक्रमं ।
येन विज्ञातमात्रेण जीवन्मुक्तस्तु साधकः ॥
ध्यानं कृत्वा पुनश्चैव पञ्चभूतात्मकैर्यजेत् ।
गन्धं तत्त्वं पार्थिवं कनिष्ठाङ्गुलियोगतः ॥
शब्दमयं महापुष्पं प्रथमाङ्गुलियोगतः ।
वाय्वात्मकं महापुष्पं तर्जनीभ्यां नियोजयेत् ॥
तेजोरूपं महादीपं मध्यमाद्ययोगतः ।
अमृतं भोजनं तद्वदमृताङ्गुलियोगतः ॥
नमस्कारैकाञ्जलिना ताम्बूलं वाग्भवं स्मृतं ।
षडङ्गान्यपि विन्यस्य तीर्थमङ्कुशमुद्रया ॥
क्रो[ ] मन्त्रेण समाकृष्य ततः सवितृमण्डलात् ।
शक्तिबीजं समुच्चार्य निक्षिपेद्योनिमुद्रया ॥
धेनुमुद्रां योनिमुद्रां ततस्तत्र प्रदर्शयेत् ।
मूलवाग्भवबीजेन मन्त्रयित्वा च देवतां ॥
आनन्दामृतधारौघां मध्यमां परिचिन्तयेत् ।
देवीमुखारविन्दाच्च निर्गतामृतधारया ॥
सम्भूतो जपेद्विद्यामभिषिञ्चेत् स्वकां तनुं ।
एकविंशतिवारान्वा जपेद्विद्यामनन्तरं ॥
देवीपादारविन्दाग्रो निमज्जेत्तीर्थे साधकः ।
उत्थिते वाग्भवी पश्चात् परिदध्याद्वसनान्तरं ॥

आचम्य प्राङ्मुखासीनो मूलमन्त्राभिमन्त्रितं ।
धृत्वा भालतले भस्म पूर्वं + श्रीगुरुं स्मरेत् ॥
सूर्यमण्डलवासिन्यै देवतायै नमः परं ।

Paṭala VI (Fol. 19A):—

ईश्वर उवाच ।

शृणु त्वं हि महाभागे पार्वतीप्राणवल्लभे ।
श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्याः काम्यानुष्ठानमुत्तमं ॥

5821.

1554. मालिनीविजयोत्तरतन्त्रम् ।

Mālinīvijayottaratantram.

Substance, modern Kasmiri paper. 11½ × 7 inches. Folia, 2–40. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, modern Kasmiri. Appearance, fresh. Incomplete.

Printed in the *Kashmir Series of Texts and Studies*, No. XXXVII (Srinagar 1922).

Post Colophon Statement :—

मालिनीविजयं देवाकान्तं रहसि यत् पुरा ।
परमेशेन सम्प्रोक्तं भक्तानुग्रहकाम्यया ॥
कार्त्तिकेयेन यत्प्रोक्तं श्रुत्वा संवदतोस्तयोः ।
मुनीनां भक्तियुक्तानां संसारार्णवतारणम् ॥
तदेतद्गुर्वनुज्ञातो गोविन्दाख्यसंज्ञकः ।

5822.

1549. स्वच्छन्दतन्त्रम् । *Svacchandatantram.*

With the commentary of Kṣemarāja.

Substance, Kasmiri paper in book form. 10 × 6¼ inches. Folia, 1–303, of which 172 and 173 are missing. Lines, 24 on a page. Extent in ślokas,

1.100. Character, Śāradā. Date, Samvat 26. Appearance, fresh. Complete.

Nine Paṭalas of the work, in four volumes, have been printed in the *Kashmir Series of Texts and Studies* (Srinagar 1921, 1923, 1926, 1927).

5823.

2899. मातृकाभेदतन्त्रम् । *Mātṛkābhedatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 27. Lines, 6 on a page. Character, Modern Bengali. Extent in ślokas, 500. Appearance, fresh. Complete.

The work was published in 15 Paṭalas by Rasik Mohan Chatterji in Bengali script in *Viridhamūlatantra* or *Viridha Tantrasaṁgraha* (Calcutta 1881–6, 1903). The present MS as also the MS described in HPR. I. 284, contain 14 Paṭalas. The present MS was described in L. X. 405.

5824.

3170. *Mātṛkābhedatantram.*

Substance, foolscap paper. 15½ × 3 inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Written in red ink. Complete.

This MS contains 15 Paṭalas. The end of the 15th Paṭala, however, agrees with the end of the 14th Paṭala of the previous MS. The 15th chapter in Chatterji's edition of the work, already referred to, has at its end a number of verses not found in this and the previous MS.

5825.

4369. *Mātṛkābhedatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 18 × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The MS contains the first eight Paṭalas and the beginning of the ninth.

5826.

4667. *Mātṛkābhedatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 12¼ × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 780. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The number of Paṭalas in this MS is 14.

5827.

3900. कुलचूडामणितन्त्रम् । *Kulacūḍāmaṇitantram.*

Substance, country-made paper 15 × 4½ inches. Folia, 11 by counting. Lines, 13 on a page. Written in tripāṭha form, five lines in the middle and four above and four below. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured and pasted. Incomplete.

The work, in seven Paṭalas, has been published in the *Tantrik Texts* series (Vol. IV) of Arthur Avalon (Calcutta, 1915). The present MS contains, after the colophon of the 7th chapter, an incomplete extract on the rules of *Yonipūjā*, stated to be taken from the *Kālīkulārṇava.*

5828.

3713. *Kulacūḍāmaṇitantram.*

Substance, country-made paper. 19 × 4 inches. Folia, (by counting) 15, of which 1, 6-8, 10-15 have leaf-marks. Others have lost not only their leaf-marks but a good deal of writing in pasting. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 480. Appearance, dilapidated and pasted. Character, Bengali. Incomplete.

One of the folia, the third from the end, contains the colophon of the second chapter.

Post Colophon Statement :—

दोर्दण्डोद्दण्डचण्डप्रचलदसिलताखण्डखण्डीकृतविद्-
काण्डप्रोत्तुण्डमुण्डस्रवदसृगधिकोत्ताण्डवात्तुण्डतुण्डा ।
प्रख्यातोद्दण्डकण्डूयनकलितशिरोमण्डलाखण्डलादेः
तुण्डं चण्डं नमन्ती स्तुतिषु जय रिपून् खण्डयेच्चण्डिका + ।

5829.

4706. कुलचूडामणितन्त्रे योनिस्तवः । *Yonistava in Kulacūḍāmaṇitantra.*

Substance, country-made yellow paper. 13½ × 4½ inches. Folium, 1 (marked 43). Lines, 8 on a page. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The hymn is complete in four lines of the MS which contains several other hymns as well. The *Stava* is not found in the printed edition of *Kulacūḍāmaṇi.*

Beginning :—

अथ योनिस्तवः ।

त्रिकोणमोक्षणपीठः मध्ये विन्दुत्रितं मयम् ।
भगाख्यां महाविद्यां सर्व्वदेवीं नमस्तुतम् ॥
त्रिकोणे च त्रयो देवा ब्रह्मा विष्णुः शिवस्तथा ।
सर्व्वैरा(र्व्वो) राधिता योनि र्वं(र्य)दमस्तु(मित्तु)विमाशिनी ॥

Colophon :—

43B. इति कुलचूडामणितन्त्रे योनिस्तवः समाप्तः ।

5830.

5857. उड्डीशतन्त्रम् । *Uḍḍīśatantram.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The work deals with sorcery of different kinds. For a description of it, cf. CS. V. 6, L. II. 989. The work in 20 chapters was printed by Rasik Mohan Chatterji in his *Indrajālādisaṃgraha* (Calcutta, 1879) and by Umācaran Tarkaratna and Tārāpada Nyāyaratna in *Sulabha Tantra-prakāśa* (Calcutta, 1887). Though the beginning of the present MS agrees with the beginning of L. II. 989, it is prefaced by a statement giving the name as *Mantra-cintāmani* (अथ मन्त्रचिन्तामणिर्लिख्यते)। Different chapter colophons of the present MS as well as different MSS of the work refer to it by different names, e.g. उड्डामरेश्वरतन्त्र, उड्डामरमहातन्त्र, उड्डीश, वीरभद्रतन्त्र, वीरभद्रोड्डीश, रावणोड्डीश etc. Save and except the beginning the different MSS greatly differ.

Colophons of the different chapters:—

5B, इत्युड्डामरे महातन्त्रे प्रथमः पटलः। 11A, इति उड्डामरेश्वरे महातन्त्रे अङ्गनाधिकारे द्वितीयः पटलः, इत्युड्डामरे महातन्त्रे तृतीयः पटलः 11B, इति उड्डामरे महातन्त्रे भूतवादो नाम चतुर्थः पटलः; 12A, इति उड्डीशे भञ्ज पटलः; 13A, इति उड्डामरे महातन्त्रे वशीकरण-नारीवशाङ्कोचनमित्रुभाटन पटलः; 14B, इति उड्डामरेश्वरे महातन्त्रे + + + नाम खरपटलः; 15B, इति उड्डीशे चाण्डाली पटलः।

Post Colophon :—

शुभं भवतु। इद पुस्तकं गोविन्दभट्टात्मज-हरिभट्टेन स्वयं वाचनार्थं वा परोपकारार्थं लिखितम्।

5831.

9929. *Uḍḍīśatantram.*

Substance, country-made paper. 10 x 5¼ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 266. Character, Nāgarī. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

This MS has no colophon. On the obverse of the first fol. occurs the title वीरभद्रतन्त्र in a later hand.

5832.

10152 (I). *Uḍḍīśatantram.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 5 inches. Folia, 1–16A. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, old and discoloured. Illustrated with mystic diagrams. Complete.

In all the chapter colophons, of which there are five, the work is called उड्डीशवीरभद्र. On Fol. 13B and 14A there are some verses stated to be taken from the भैरवीतन्त्र.

The last colophon runs as follows :—

इति श्रीविश्वमार्गोद्धार रुद्रप्रगतं श्रीपार्श्वती प्रदनाद(?)संवादश्री

डामरतन्त्रसमाप्तं ।

Three lines after the last colophon we have the date :—

संवत् १८७२ मिति भाद्र सुधि दशम्यां मनीवासरे शुक्लपक्षे

पुस्तकं समाप्तं ।

5833.

4619. उड्डीशोत्तरखण्डम् । *Uḍḍiśottarakhaṇḍam.*

Substance, country-made paper. 17 × 4¼ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

Though called उड्डीश this has no concern with sorcery. On the contrary, it expresses many lofty ideas. The present MS, as do also the following two MSS of the work, contains six chapters and a few verses which may be a portion of the seventh chapter.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः परदेवतायै ।

मातर्देवि महेशानि घोररूपे घनप्रभे ।

अनिर्द्दिश्यात्मनमयि प्रभापूर्तदिगन्तरे ॥

पूर्व्वं यत् सूचितं देवि ब्रूहि तत्साम्प्रतं मयि ॥

नवा भंस + सामेकं किं कुर्व्वाणं विमोहितम् ।

ह्रीतेबै खादिता लोकाः सा का शक्तिस्तदादिका ॥

त्वमेव परमेशानि त्रपीमे मोहकारिणि ।

प्रसीद कालिके सौम्ये सर्व्वत्र करुणामयि ॥

ध्यानरूपे ध्यानहारे सर्व्वेपि अथच स्वतः ।

उड्डीशोत्तमखण्डन्तु स्वसूत्रं भान्तिनाशनम् ॥

उड्डीशं श्रीमहेशानि बहुधा कथितं पुरा ।

परं चोत्तरखण्डस्य माहात्म्यं वर्णितं मम ॥

सर्व्वागममयं कौलं ज्ञानमेतच्च भाषितम् ।

तद्विनानान्धकारस्थैश्छिद्यतेऽतिभयापहः ॥

मम प्रियतरं नान्यत् कारणं मम सुव्रते

कृपया वद देवेशि यत त्वामिडयामि हे ॥

श्रीकालिकोवाच ।

साधु पृष्टं महादेव गोप्यं किञ्चिन्न तेऽस्ति मे

त्वामेकं पुरतः कृत्वा संहरामि सृजामि च ॥

The characteristics of a follower of the Kaula sect are indicated here as follows :—

Fol. 2A-B. श्रीशिव उवाच ।

... ...

किंमत् कौलीन्यमाख्यातं ब्रूहि मे परमेश्वरि ॥

श्रीकालिकोवाच ।

शृणु पुत्र परं गुह्यं साधनं सुखमोक्षदम् ।

... ...

श्रीशिव उवाच ।

... ...

साधनं कीदृशं तस्याः सुरायां परमेश्वरि ।

इति संक्षेपतो ब्रूहि येन ध्यान्तं तदाश्रयम् ॥

श्रीश्यामिकोवाच ।

... ...

... ...

शृणु भैरव मूलं हि साधनैकं यथोत्तमम् ।

स्त्रियं वीक्षन् स्पृशन् पश्यन् सुराघूर्णितलोचन ॥

अनुद्विग्नमना वत्स केवलं जपमाचरेत् ।

मातृरूपेण ताः पश्येत् ताः पश्येत् परिनिन्दित ॥

जपो हि सर्व्वयज्ञानामुत्तमेव न संशयः ।

सद्भावेन जपन् पुत्र मां द्रक्ष्यसि सुनिश्चयात् ॥

आकाशं लिङ्गमित्याहुः पृथिवी तस्य पीठिका ।

आलयः सर्व्वदेवानां लयनाल्लिङ्गमुच्यते ॥

योनिः संयोगभेदेन सा सृष्ट्यादिकारणम् ।

तस्मात्त्वं समाश्रित्य सुगोप्यं जपमाचरेत् ॥

एकाकिना महेशान पुत्रसहितेन वा ।

सदृशेन स्वरूपेण कर्त्तव्यं पानभोजनम् ॥

अहं सती च कुलटा वेश्यारूपा तपस्विनी ।

गङ्गातिथैकवती जटिलैकाकिनी परा ॥

रक्ताम्बरा शवारूपा कुलस्था कुलरक्षिणी ।

यथायथं कर्म्म मम कर्त्तव्यं पुत्र सादरम् ॥

हिंसासूया घृणा लज्जा वर्ज्जनीया विचारतः ।

मत्तमाता च माता च मातृरूपा च मङ्गली ॥

पूजनीयाः सदैवैताः पानभोजनभक्तिभिः ।

सुरादेवीं नमस्कृत्य मद्या सुधाञ्च योगिकाम् ॥

अभ्याभ्या विभ्रमन् ब्रह्म परमानन्दरूपकम् ।
मयि संन्यस्य सकलं सकले मास्तु पृथक् ॥
ध्यायन् पश्यन् परां सिद्धिं ज्ञानमार्गेश्च लप्स्यति ।

End :—

येषामद्वैतभावो हरिचरणपराः प्राङ्गनासक्तचित्ता
निन्दावादं न तेषां स्पृशति च रसना नित्यपूजातिपूता ।
कारुण्यश्चापि येषां मनसि च नियतं ये परानन्दसाराः
तेषां लीला मध्योनी वितरति कुशलं सर्व्वदा सर्व्वदैव ॥

Different chapter colophons of the work :—

2B, इत्युत्तरखण्डे उद्देशकथनं नाम प्रथम पटलः; 4B, इत्युड्डीशोत्तरखण्डीये साधनमूलकथनं द्वितीयः पटलः; 6A, ०शक्तिकथनं तृतीयः पटलः; 7A, ०पूजाकथनं चतुर्थः पटलः; 8B, ०मन्त्रकथनं पञ्चमः पटलः; 9B, ०साधनसूत्रकथनं षष्ठः पटलः—(Then after seven lines on the same page which may be a portion of the seventh chapter of the work) इत्युड्डीशोत्तरखण्डं समाप्तम् ।

After the last colophon occurs the following :—

या शक्तिः सा मता देवी साधको भैरवः स्वयम् ।
जातिसम्बन्धबुद्धिस्तु कदाचिन्नापि साधकः ॥
जातिसम्बन्धबुद्धिश्चेत् रौरवं नरकं व्रजेत् ॥

5834.

8018. *Uḍḍiśottarakhaṇḍam.*

Substance, country-made paper. 17 x 3¾ inches. Folia, 115–127. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Post Colophon :—

सुधापुष्प[̀ण] मांसेन भक्तिश्राद्धतेन च ।
योनिक्षालनतोयैव सदा तृप्यन्तु कालिका ॥

5835.

4674. *Uḍḍīśottarakhaṇḍam.*

Substance, country-made paper. 16 × 5½ inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Not all of the verses found after the sixth chapter in the two previous MSS of the work agree with those found in the present MS.

5836.

5568. वीरभद्रतन्त्रम् । *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1928. Appearance, fresh. Complete.

The beginning agrees with that of Uḍḍīśatantra described above (Nos. 5830–2).

Colophons of the different chapters :—

5B, इति श्रीवीरभद्रे महातन्त्रे कोशो नाम प्रथमः पटलः ; 6B, ०मन्त्रकोषे द्वितीयः पटलः ; 9A, इतिश्रीवीरभद्रकोषे तृतीयः पटलः ; 13A, इति श्रीवीरभद्रे महातन्त्रे मन्त्रकोषश्चतुर्थः पटलः ; 16B, इति देवदालीकल्पसाधनं समाप्तम् . 19B, इति श्वेतार्ककल्पं समाप्तम् ; इति गुटिकाकल्पं समाप्तम् ; 22A, इति श्रीवीरभद्रोक्तं उड्डीशं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीसंवत् १९२८ फाल्गुन-कृष्णतिथौ १४ भृगौ विद्याधरद्विवेदेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च । श्रीरस्तु ।

5837.

3116. *Virabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 11 x 5 inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1945. Appearance, fresh. Complete.

Colophons of the different chapters :—

8A, इति श्रीवीरभद्र महातन्त्रे मन्त्रकोशो नाम प्रथमः पटलः ।

9B, इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रे मन्त्रकोशो द्वितीयः पटलः ।

13B, इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रकोशे तृतीयः ३ ॥

20A, इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रे मन्त्रकोशे चतुर्थः पटलः ४ ॥

25A, इति देवदालीकल्पसाधनं समाप्तम् ।

26B, इति गोरोचनकल्प समाप्तम्; 27B, इति उलूक पाख+च समाप्तम्; 28A, इति विद्धिसिद्धिर्भवति समाप्तम्; 29A, इति श्वेतार्ककल्पं समाप्तम्; 32B, इति श्रीतन्त्रराजमन्त्रसारोद्धारे उड्डीशमाहात्म्ये वीरभद्रनामरमन्त्रसारे शिवपार्वतीशङ्करसंवादे प्रसादात् मन्त्रं सत्यं सत्यं शाम्ब सम्पूर्णम् । शुभमस्तु ।

The Post Colophon Statement :—

श्रीसंवत् १९४५ मी आषाढमासे शुक्लपक्षे १ वार सोमार जो प्रतिमो देखा सो लीखा मम दोषो न दीयते। श्रीपार्वतीशिवशङ्कर आय नमो नमः etc. etc.

5838.

11235. *Virabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 11 x 5 inches. Folia, 5. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A mere fragment.

Colophon :—

इति श्रीवीरभद्रतन्त्रे उड्डीशे मंत्रमंत्रकोशो नाम समाप्तम् ॥

Along with this there are 13 leaves (by counting), containing मन्त्रविद्यास्तोत्र from रुद्रयामल, मन्त्रचन्द्रोद्धार from महा-भारत and various incantations about sorcery and alchemy; and also three leaves marked 2, 14 and 15, belonging to a work on medicine.

5839.

8250. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Samvat 1909. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीवीरभद्रे महातन्त्रे ईश्वरपार्वतीसंवादे उड्डीशकोष-प्राख्यं संपूर्णम् ।

Post Colophon :—

अधिक भाद्रमासे तु नवम्यां बुधवासरे ।
लिखितं मान्धोमिश्रेण उड्डीशकोषप्राख्यतां । संवत् १९०९ ।

5840.

1369. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

At the end there are a few lines in Hindi.

End :—

फेर दूधसे गोली बांध रखे गड़ा बिच्छी मारे तथा मन्त्रसे दूधसे बतोके कमाने बिच्छी अवश्यकरी उत्तर जाय ।

Colophon :—

इति श्रीवीरभद्रमहातन्त्रे उड्डीशमन्त्रसारे सर्वकर्म प्रसिद्धि दशमो पटल ।

5841.

10602. *Virabhadratantram.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. **Folia**, 43. **Lines**, 6 on a page. **Character**, modern Nāgara. **Date**, Saṃvat 1922. **Appearance**, fresh. Complete.

At the end are found the same lines in Hindi as have been quoted in the description of the previous MS. In the last colophon the work is called उड्डीशमन्त्रसार.

Post Colophon :—

मीती फागुन वदि ६ कुजौ सम्वत् १९२२ इदं पुस्तकं हरिपाला + + लिख्यते सम्पूर्ण शुभमस्तु यो प्रतिदेखा सो लिखा मम दोषो न दियते शुभमस्तु शुभं भवतु ।

5842.

8105. *Virabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 14 × 4 inches. **Folia**, 6. **Lines**, 9 on a page. **Extent** in ślokas, 200. **Character**, Bengali. **Appearance**, fresh. Complete

The MS contains four Paṭalas. The beginning agrees with HPR. I. 339 which omits several of the preliminary verses found in most MSS.

It ends :—

ॐ ठं ठ अमुकं घट् स्वाहा । अनेन कार्पासबीजमलाबुबीजं जम्बबीजं च कटुतैलयुतं च यस्य नाम्ना होतव्यं तस्य विस्फोटको जायते । ॐ श्रीं क्लीं हः अनेन समाहमासेन ब्रह्मा भोक्तव्यं । वशीकरणमेतत् ।

Colophon :—

इति वीरभद्रतन्त्रे चतुर्थपटलः ।

After the colophon, an incantation in Bengali is given.

5843.

10437. *Virabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 104. Character, Nāgara. Date, Samvat 1862. Appearance, old and discoloured. Complete.

This MS contains only a collection of Tāntrika mantras of sorcery, though the colophon calls the work Vīrabhadra-tantra.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते रुद्राय ।

क्रीं ह्रूं २ फट् स्वाहा सर्व्वभूतडाकिनीयोगिनीदमनमन्त्रः ।

ॐ ह्रूं प्रमोदय क्रीं प्रमोदय ऐं २ ह्रूं २ स्वाहा अनेन मन्त्रेण करवीरपुष्पेण होमः कर्त्तव्यः घृतक्षीरयुक्तेन सहस्रैकाष्टतेन कामां लभेत ॥

End :—

उलूकस्य च गृध्रस्य मार्ज्जारस्य तथैव च ।
एतेषां नेत्रमानीय सूक्ष्मचूर्णं तु कारयेत् ॥
अर्कतिमामवास्यायां चूर्णं कृत्वा विधानतः ।
अञ्जयेच्चक्षुषी येन दिनरात्रि पश्यति ॥
छिन्नक्रियायां अनुलग्नाखे कीलं उद्धृते मोक्षः ।

Colophon :—

इति वीरभद्रतन्त्रं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १८६२ माघमास कृष्णपक्षे अमातिथौ इदम् पुस्तकं दुलभराम मिश्रं नागरजः रामकृष्णस्य आत्मजस्य ।

5844.

9372. *Vīrabhadratantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1891. Appearance, tolerable. Complete.

The work explains in Hindi the application of a number of mantras intended for use in sorcery. The MS contains three Paṭalas.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८९१ पौष सुदि १ ।

5845.

3476. कुलोड्डीशमहातन्त्रम् । *Kuloḍḍīśamahātantram.*

Substance, country-made paper. 16 × 4½ inches. Folia, 1-21, of which fol. 6 is missing. Lines, 9-13 on a page. Extent in slokas, 925. Character, Bengali. Appearance, good. Complete in four Paṭalas.

For a description of the work see L. IX. 2961.

The object of the work is indicated thus (Fol. 1A):—

देव्युवाच ।

... ...

... ...

... ...

श्रुतानि सर्व्वशास्त्राणि त्वत्प्रसादान्महेश्वर ।

शेषोऽस्ति केवलं यो हि श्रीमहामोक्षदो परा ॥

उद्दिष्टा मनसा नाथ कथ्यतां भक्तवत्सल ।

... ...

ईश्वर उवाच ।

आदौ तु श्रूयतां देवि या या विद्या समीरिता ।
तदा तु कथयिष्यामि श्रीमच्छ्रीषोडशीं ध्रुवम् ॥

देव्युवाच ।

दुर्लभा पञ्चमी विद्या पञ्चकूटात्मिका शुभा ।
नित्या च मुक्तिदा शुद्धा सुखदुःखविनाशिनी ॥
तां विद्यां वद देवेश यदि तुष्टोऽसि मे प्रभो ।

ईश्वर उवाच ।

... ...
... ...

आदौ कामेश्वरी ज्ञेया तथा वज्रेश्वरी शुभा ।
तृतीया भगमाला च तुर्य्या त्रिपुरसुन्दरी ॥
नित्या च पञ्चमी शक्तिः परब्रह्मस्वरूपिणी ।
नित्यचैतन्यरूपा च परमाह्लादकारिणी ।

The Last Colophon :—

इति कुलोड्डीशे महातन्त्रे ब्रह्मज्ञानप्रस्तावः समाप्तः ।

5846.

10418. रावण उड्डीश । *Rāvaṇa-uḍḍīśa.*

Substance, foolscap paper. 6½ × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 336. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1922. Appearance, discoloured. Complete.

The work is called रावण उड्डीश in the first line as well as in the last colophon of this MS. In the remaining two colophons, e.g. of chapters I and II (Foll. 12B and 15B), it is called वीरभद्रमहातन्त्र.

Post Colophon :—

श्रीतो फाल्गुने कृष्णे पक्षे षष्ठी शौमवासरे संवत् १९२२ रामलाल ठाकुरप्रसाद कुमरी वाकिम मध्ये श्रीरामचन्द्रलिखा ॥

5847.

8475. रावणोड्डीशडामरतन्त्रसारः ।

Rāvaṇoḍḍīśaḍāmaratantrasāraḥ.

Substance, country-made paper. 10⅞ × 4¼ inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It will be noticed that Meghanāda, presumably a name of Bhairava, is found here, at least once, in the extract quoted below, answering the question of Pārvatī. It may be due to a confusion with this name that Indrajit, son of Rāvaṇa who is also called Meghanāda, is associated as its author with a work called *Kriyoḍḍīśa* (Kalyan, 1924). The association of this work with the name of Rāvaṇa might have also given rise to a similar association with the name of Indrajit.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

उड्डीशे च समाकीर्णे योगिवृन्दसमाकुले ।
प्रणम्य शिरसा गौरी परिपृच्छति शङ्करम् ॥ १ ॥
शिवेशेन तु तत्सर्वं कथयस्व प्रभो मम ।
यन्त्रेपि विविधैः कार्य्यं मन्त्राश्च ब्रूहि भैरव ॥ २ ॥
ईश्वर श्रोतुमिच्छामि लोकनाथ जगत्प्रभो ।
प्रसादं कुरु देवेश ब्रूहि कर्म्मार्थसाधनम् ॥ ३ ॥
हर शङ्कर महादेव सर्व्वसिद्धिप्रदायक ।
इच्छामि त्वां जगन्नाथ संसारस्थितिकारकं ॥ ४ ॥
इच्छामि देवदेवेश लोकानां हितकाम्यया ।
वशीकरणमुच्चाटं मोहनं स्तम्भनं तथा ॥ ५ ॥
शान्तिकं पौष्टिकं कर्म्म विधानेन महेश्वरि ।
यक्षिणीभिर्मोहिनीभिः भूतिनीभिस्तथैव च ॥ ६ ॥

ज्ञानहानिः क्रियाहानिः कीलकं च तथापरं ।
कार्य्यस्तम्भः सुरेशानि शोषणं पोषणं तथा ॥ ७ ॥
षडङ्गन्यासि विशेषेण तत्परं ब्रूहि मे प्रभो ।
अन्यांश्च विविधान् कार्य्यान् सात्त्विकान् ब्रूहि रावणे(?) ॥ ८ ॥
सा गत्वार्थजदोषाश्च भूतैश्चैव सदुर्ग्रहै[ः] ।
ज्वरैश्चैव महारौद्रैर्ल्लूता च महाद्रुमैः ॥ ९ ॥
मानवा दुर्ज्जने दुष्टे परार्थतत्त्व-तत्परैः ।
पतत् व्याघ्र (?) जगत् सर्व्वं नानाव्याधिसमाकुलं ॥ १० ॥
उदयं च कथं भद्रां साधकानां सुखाय च ।
दुर्ज्जनानां च दुष्टानां पापिष्ठानां तथैव च ॥ ११ ॥
अशुभान् कथयं योगान् नानाव्याधिकरानपि ॥ १२ ॥

मेघनाद उवाच ।

शृणु देवि वरारोहे सिद्ध्यर्थं यदि वाञ्छसि ।
तद्वदिष्यामि देवेशि तत्सर्व्वं समुदाहृतम् ॥ १३ ॥
देवि प्रयोगि तत्सर्व्वं भवत्येव न संशयः ।
उड्डीशयोग ते देवि मयोक्ता भक्तितस्तव ॥ १४ ॥

पार्व्वत्युवाच ।

उड्डीशं च नमस्कृत्य वक्ष्यशुभयं तथा ।
कपर्द्दिनं विरूपाक्षं सर्व्वदुःखभयापहम् ॥ १५ ॥
ब्रूहि सद्यो भयोद्वेगान् राजशत्रुर्विनिर्ज्जनात् ।
येन प्रयोजितैः सद्यः प्राणान् हन्ति न संशयः ॥ १६ ॥

भैरव उवाच ।

प्रथमं भूपाकर्षणं द्वितीयोन्मादनं तथा ।
तृतीयं विद्वेषणं चैव उच्चाटनं चतुर्थकम् ॥ १७ ॥
अन्यानपि प्रयोगानि वक्ष्ये शृणु वरानने ।
शिवेन कथिता योगा उड्डीशे प्राणनिश्चये ॥ १८ ॥

ग्रामोच्चाटन पद्य षष्ठं जलस्तम्भनं भ्रमणम् ।
+ + चाग्निस्तम्भनं वशीकरणमुत्तमं ॥ १९ ॥
अन्धीकरणं मूककरणं गात्र सङ्कोचनं तथा ।
खञ्जीकरणं भूतज्वरकरणं शास्त्र शास्त्रदूषणं ॥ २० ॥
आतीयं विनाशं दधि-मधुनाशं सुखकरणं
वाजिवाजिप्रकोपनं आवेशनं भुजङ्गानां तथैव च वरानने ॥ २१ ॥
सर्पाणि नाशनं पर्णविनाशनं तथा ।
गर्द्दभकरणं परपुरप्रवेशनं ।
वेतालसिद्धि अजमूलकं च
अन्यानपि तथा रौद्रान् विनाशास्त्रप्रयोगकं च ।
औषधान् विभाकरान् गुह्यगुह्यतरा कार्य्यान् ।
सिद्धयाथ प्रयत्नतः ॥ २२ ॥
अभक्तीने यथा चौरे भक्तिहीने सुरेश्वरि ।
निन्दकाय न दातव्या नास्ति कार्य्यान् सिद्धयाथ प्रयत्नतः ॥ २३ ॥

It ends with a direction in Hindi.

End :—

पालाशबीज मैदाकरि मदारके दूधमे पुट देय १०१ फेर दूधसों गोली बांधि + + + जहा विच्छूमारै तहां मदारकै दूधसौ पिसिक लगावै तौ विच्छू उतरि जाय ।

Colophons of the different chapters :—

8B, इति श्रीरावणभाषातन्त्रे उड्डीशे महातन्त्रे प्रथमः पटलः; 10B, इति श्रीरावणतन्त्रे उड्डीशे मन्त्रकोशो द्वितीयः पटलः; 14A, इति श्रीरावण उड्डीशे महातन्त्रकोशे तृतीयः पटलः; 22A, इति श्रीरावणतन्त्रे उड्डीशकोशे चतुर्थः पटलः; 29B, इति गोरोचनकल्पसमाप्तं; 30B, इति उलूकशास्त्रौषध समाप्तं. 31B, इति विधिसिद्धिर्भवति समाप्तं; 33B, इति श्वेतार्ककल्पं समाप्तं ।

37, इति श्रीतन्त्रराजमन्त्रे सारोद्धारे रावण-उड्डीश-डामर-तन्त्रसारे शिवपार्वतीसंवादे शङ्करप्रसादात् सत्यं सत्यं सत्यमिति सम्पूर्णम् ॥

5848.

5621B. उड्डामरतन्त्रम् । *Uḍḍāmaratantram.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1¼ inches. Folia, 27–54. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Uḍiya. Appearance, good. Complete.

The *Uḍḍāmareśvaratantra*, included in *Vividhatantra-saṃgraha* of Rasik Mohan Chatterji, refers to itself, in the last colophon, as an extract from the *Rudrayāmala* (*Rudrayāmaloddhṛta*). The last chapter is styled *Uḍḍiśa* in this colophon.

Colophons :—

32B, इति उड्डामरमहातन्त्रे प्रथम पटलः; 35B, इति उड्डामरेश्वरे महाकोषे द्वितीयः पटलः; 36A, इति उड्डामरेश्वरे महातन्त्रे अङ्गमाधिकारस्तृतीयः पटलः; 36B, °चतुर्थः पटलः; 37A, °भूतवाद्ये पञ्चमः पटलः; 38A, इति उड्डीशे मन्त्रवारे षष्ठः पटलः; 39A, इति श्रीउड्डामरेश्वरे महातन्त्रे पुत्रवशाधिकारः सप्तमः पटलः; 39B, °अष्टमः पटलः; 41A, नवमः पटलः; 42B, °लम्पटो नाम दशमः पटलः; 44A, °एकादश पटलः; 46A, °द्वादशः पटलः; 48B, °भूतभैरवी नाम त्रयोदशः पटलः; 52A, इति श्रीवीर-भद्रमहातन्त्रे मन्त्रकोषो नाम चतुर्दशः पटलः; 54B, इति श्रीउड्डामरेश्वरे महातन्त्रे मन्त्रकोषो नाम पञ्चदशः पटलः ।

5849.

804. भूतडामरतन्त्रम् । *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 17¼ × 2¾ inches. Folia, 28. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 532. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 15 Paṭalas.

The present manuscript is described in L. IV. 1598. Another MS has been described in IO. IV. 2551 (I). Three editions of the work in 16 Paṭalas, as edited by Rasik Mohan Chatterji, were published (Calcutta, 1879, 1891, 1931).

The work is in the form of an interlocution between Unmatta-Bhairava and Unmatta-Bhairavī. The cult of Bhūtaḍāmara has been dealt with by Dr. B. Bhattacharya in *Man in India* (Vol. XI, pp. 83ff.).

5850.

2801. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 16½ x 3½ inches. Folia, 33. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 980. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains the first 15 Paṭalas and the beginning of the 16th.

The 16th Paṭala begins thus :—

30B, अथातः संप्रवक्ष्यामि योगिनीसाधनोत्तमम् ।
सर्व्वेषां सर्व्वकामार्थं देहिनां सर्व्वसिद्धिदम् ।

It will be noticed that the first verse of the 16th chapter, as found in Chatterji's edition of the work, is absent here and in 5856 *infra*.

5851.

4025. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 15 x 4½ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Bengali. Date, Śaka 1644. Appearance, old and discoloured. Complete in 15 chapters.

Post Colophon :—

20A, श्रीमद्गुरुचरणे मम भक्तिरस्तु ।

यद्यभावादस्मत्कारे श्रीभाखाख्या-परगणाधिकारिणः श्रीनरेन्द्र-रायस्य ताड़गायामे भाद्रस्य त्रयोविंशतिदिवसे बुधवासरे त्रयोदश्यां तिथौ समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शुभमस्तु ॥ शकाब्दाः १६४४ । श्रीश्रीकृष्णदेवशर्म्मणो वटोरिदं ग्रन्थ धर्म्मार्थं मोक्षार्थञ्च । श्रीभवान्यै नमः ॥

5852.

4651. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 19 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The chapters are not numbered in the present MS. What is apparently the 15th chapter is followed by the *mantrakoṣa* according to the ***Bhūtaḍāmara*** and the *Yakṣa-ḍāmara* (Foll. 22A–25B). The last colophon has striking agreement with that of 5857 ***infra*** except for the name of the work.

5853.

5861. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¼ inches. Folia, 41. Lines, 8, 10 on a page. Extent in ślokas, 760. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1780 and Śaka 1645. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS is incomplete in the beginning. The leaf marked 1 is not the beginning of Bhūtaḍāmara, but that of Jyotiṣmatīkalpa which runs :—

अथ ज्योतिष्मतीकल्प[ः] लिख्यते ।

श्रीभैरव उवाच ।

अत्यन्तमद्भुतप्रख्यं लोकविस्मयकारकम् ।

ज्योतिष्मतीति विख्यातं रसायनमनुत्तमम् ॥

After the end of the 15th Paṭala of the *Bhūtaḍāmara* the MS gives (Fol. 40A-B), like IO. IV. 2551 (I), a few verses which are found as the beginning of Bhūtabhairavatantra (*infra*).

The date of the copying of the manuscript is given (Fol. 40B-41A):—

शुभमस्तु संवत् ++++ १७८० शाके १६४५ वर्षे आश्विनि मासे कृष्णपक्षे दशमी बृहस्पतिवासरे पुष्यनक्षत्रे सिद्धिना योगे काशीखण्डे आनन्दकानन-अविमुक्तक्षेत्रे कर्णघण्टेश्वरनिकटे श्रीव्रजमानवनसुखे श्रीवटुकभैरवसन्निधौ मणिकर्णिका-तारकेश्वर-ललिता-देवी-सिद्धिपीठे लिखितं मङ्गलायनी ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा ... ...

इति श्रीचूडामणितन्त्रे भूतडामरयन्त्रं संपूर्णं । शुभं मङ्गलं ददातु ।

5854.

8434. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 8¾ x 5 inches. Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The 15th Paṭala comes to an end on Fol. 41B and then begins the *Bhūtabhairavatantra* (*infra*) which runs up to the end of the MS. This latter work is also complete in this MS but for the last verse.

5855.

10652. *Bhūtaḍāmaratantram.*

Substance, country-made paper. 11 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains chapters I–III and four lines of chapter IV.

5856.

2819. भूतडामरे योगिनीसाधनम् । *Yoginīsādhanam from Bhūtaḍāmara.*

Substance, country-made paper. 16 × 5½ inches. Folium, 1. Lines, 13 in all. Extent in ślokas, 22. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This constitutes the 16th chapter of the Bhūtaḍāmara.

Beginning :—

श्रीदुर्गायै नमः ।

योगिनीसाधनम् । भूतडामरे ।

अथ तं संप्रवक्ष्यामि योगिनीसाधनोत्तमम् ।
सर्व्वार्थसाधनं नाम देहिनां सर्व्वसिद्धिदम् ।

Colophon :—

इति डामरोक्त-योगिनीसाधनम् ।

5857.

4584. भूतभैरवतन्त्रम् । *Bhūtabhairavatantram.*

Substance, country-made paper. 17½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, n good. Complete.

Beginning :—

वह्निं वसन्तमीडे योगमुखं दुर्निरीक्ष्यमविरीक्ष्या ।
विबुधा हि यस्य +++ भूतान्तकमीश्वरमनादिम् ।
मन्त्राद्यैरविशेषणार्थं चार्चितं हरेर्वैनात् ।
श्रीभैरवप्रोक्तं तन्त्रं भूतभैरवं नाम ।
... ...
... ...
यन्त्रो यन्त्रे मनुजोऽयं सर्व्वार्थि [illegible] ।
[illegible] भैरवविचारं तन्त्र योगादिसिद्धयत्नम् ।

It should be noted that the beginning of this work is also found at the end of No. 5853 above. An incomplete MS of the work is appended to another MS of *Bhūtaḍāmara* (5854 above). The work gives, *inter alia,* the meanings of words used to indicate mantras. A short notice of the work is given in IO. IV. 2551 (II).

End :—

यो भूत-यक्ष-डामरतन्त्रं श्रीभूतेशिवं वेद ।

स स्वर्गं मोक्षभागी स्थिर + + ज्ञानं समपदः ।

Colophon :—

इति परमहंस-परिव्राज-परमब्रह्मावतारगुरुचरणाश्रय-श्रीमत्-

क्रोधीशभैरवविरचितं भूतभैरवनाम महातन्त्रं समाप्तम् ।

This colophon **is in striking agreement** with that of a different work **described under 5852 above.**

5858.

8433. मातङ्गीडामरम् । *Mātaṅgīḍāmaram.*

Substance, country-made paper. 7¾ × 5 inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, modern Nāgarī. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

The Tantra is written mostly in Hindi and deals with a number of magical rites.

Beginning —

अथ मातङ्गीडामर लिख्यते ।

देव्युवाच ।

कैलासशिखरं देवं गृह्णात् प्रभोः ।

ईश्वरोवाच ।

किं पृच्छसि त्वया देवि गुह्यवार्त्ता महेश्वरि ।

त्वदग्रे कथयिष्यामि सत्यं सत्यं वरानने ।

देव्युवाच ।

देवाधिदेव देवे[श] यथा उदत्तमम ।
एवं [पृ]च्छामि मया नाथ मातङ्गीक्रमसाधनं ॥
केन प्रकारेण सिध्यंति प्रयोगाणि युगानि च ।
ईश्वर देवि वरारोहे पूर्व्वमातङ्ग ऋषिर्भवेत् ॥
तस्यांके कुले जाता मातङ्गीश्व[री] विश्रुता ।
चांडालि प्रेषिता भद्रा मांगानी वशुलाभृषि ।
एते चतुर्महागोप्यं भेदगुह्यंश्च पार्वती ॥
एतत्क्रिया समाः श्रेष्ठजेकारेदिमुंडभेदतः
सर्वार्थसिद्धमाप्नोति नान्यथा शंकरोब्रवीत् ॥
उच्चाटनं मारणं च मोहनं वश्यकर्म्मणि ।
आकर्षणं विद्वेषणंश्चैव प्रयोगे षटमेव च ॥
मोहनं द्रावणंश्चैव राजकर्म्माणि चेटकं ।
पश्चादि रसायनं सिध्य नाथ कार्य्यं मया युतं ॥
ब्रह्मयामले दशविद्या सिद्धिमाप्नोति ।
सर्वोपरि महाश्रेष्ठ मातङ्गिकामगानि च ॥

End :—

नरनाथमुंड १ आगनाथमुख २ मातङ्गनाथ ३ ब्रह्मनाथ ४ कांकली-
पुत्र-बालनाथ ५ पञ्चभद्र ।

Colophon :—

14B, इति श्रीमातङ्गीडामरे हरगौरीसंवादे संपूर्ण ।

Post Colophon :—

संवत् १६४० मीति जेष्ठ कृष्ण २ वार पैके रोज लिखा
वालगोविंदा ।

After this post-colophon occur two small sections in **Hindi** on two peculiar rites followed by the date of copying

of the MS, the previous date apparently being the date of the original from which the copy was made. This portion runs thus:—

अथ मालकांगुणीकल्प लिख्यते मालकांगुणी सेर २ तिलका तेल सेर २।

इति श्रीमालकांगुणीकल्प संपूर्णः। अथ हाथमे पारा चटावन विधि ... ...

इति श्रीहाथमो पारा चटावनका विधि संपूर्णः—

Post Colophon :—

साल सं १९६१ मार्गशीर्ष शुक्ल १४ बुधवासरे मालवीय पंडित रघुनाथ रामेण लिखवाइतं लिखितं हनुमान द्विवेदी काश्याम् गोघट्टतटे।

5859.

8412. गौरीडामरम्। *Gaurīḍāmaram.*

Substance, European foolscap paper. 10 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 152. Character, modern Nāgarī. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

A Tāntrika work full of Hindi incantations. It begins in Sanskrit thus:—

श्रीपार्वत्युवाच।

देवदेव महादेव + + + +

डामरस्य च व्याख्यातं विधिवत् कथ्यतां प्रभो॥

... ...

... ...

आकर्षणं वश्य मोहनं च मारणो उच्चाटनं तथा।

यक्षिण्यां + + व्याख्यानं विधिवत् कथयेश्वर॥

End :—

अथ कौलोद्धारमन्त्रः। ॐ चण्डेश्वर ह्रौं डामरजनित कौलोद्धारं कुरु कुरु स्वाहा इत्यनेन कौलोद्धारं कुर्य्याद्विधि विधि ८ दे च यथा।

इति श्रीगौरीडामरे वीरसाधनं संपूर्णं।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १६४० मीति जेट कृष्ण ६ वार बुध लीखा बालगोविन्द हाल सं १६४१ मार्ग शु १३ भौ० लिखितं रघुनाथमालवीयेन।

Fol. 11A-B describe a rite called मानभङ्गवीरसाधन. This description is again followed by the name of the copyist, Raghunātha Mālavīya, and the date of copying (same as that given above).

5860.

3185. **बृहद्भूतडामरतन्त्रम्।** *Bṛhadbhūtaḍāmaratantram.*

Substance, Serāmpore paper. 13 × 5 inches. Folia, 110. Lines, 6 to 9 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains 24 Paṭalas and a part of what seems to be the 25th Paṭala. A MS of the work in 25 Paṭalas is in the library of the Vaṅgīya Sāhitya Parishat of Calcutta. An edition of the work in 15 Paṭalas was published in the *Indrajālādisaṃgraha* of Rasik Mohan Chatterji (Calcutta, 1879).

Beginning :—

महोग्रं श्योमवक्त्रं कोटिसूर्य्याग्निभास्वरम्।
महाकालात्मकं नौमि श्रीबृहद्भूतडामरम्॥
भुवनाधिपतिं कान्तं सर्व्वलोकप्रपूजितम्।
महोन्मत्तं भैरवेशमनन्तं भैरवेश्वरम्॥

मन्त्रब्रह्ममयं गौरं सर्व्वव्यापकविग्रहम् ।
उन्मत्तभैरवं नत्वा पप्रच्छोन्मत्तभैरवी ॥

उन्मत्तभैरव्युवाच ।

हृदयानन्द-भूतेश सतीश भक्तवत्सल ।
वदस्व सर्व्वभूतेश श्रीभूतडामरम् ॥
कथं यक्षा नरा नागाः किन्नराः प्रमथादयः ।
डाकिन्यः कुलखेचर्य्यो देव-गन्धर्व्व-नायिकाः ॥
सिद्धदानवकन्याश्च योगिन्यः कामनायिकाः ।
जम्बुद्वीपे कलौ सिद्धिं यच्छन्त्येषां वराङ्गनाः ॥
ये स्युः पापरता मिथ्यावादिनः शीलवर्ज्जिताः ।
सालस्या ये नराश्चेभ्यः साहाय्यं कुरुष स्वयम् ॥
केनोपायेन गच्छन्ति कलौ क्रोधीश्वराश्रयः ।
महापातकजन्यानि तथोपपातकानि च ॥
दुष्टयक्षा दुष्टनागा दुष्टभूतादयस्तथा ।
विनश्यन्ति तथा दुष्टा महाविघ्नकराश्च ये ॥
अष्टमे सिद्धयः सर्व्वाः मोक्षपद्धतयः शुभाः ।
सिद्धयोऽप्यणिमाद्याः स्युर्महापातकनाशनाः ॥
ब्रह्मज्ञाघ्नतः पापमन्यस्त्रीगमनादिकम् ।
परद्रोहकृतं पापं परद्रव्याभिलाषकम् ॥
विश्वासघातादिकं पापमभिनिन्दा महाभयम् ।
कथं नश्यति देवेश कृपया नरकं तमः ॥
यन्त्रमन्त्रार्थप्रभो भूत्वा स्थिरीकृतपुरं चिरम् ।
सुरेन्द्र-सिद्ध-नागेन्द्र-भूत-यक्षेन्द्र-नायिकाः ।
गुह्यवेतालगन्धर्व्व-महेन्द्रकुलनायिकाः ॥
हठादानय कामार्त्ता बलादालिङ्गयन्ति तम् ॥
ब्रह्मयोगेन्द्रकन्याश्च भूतडामरनायिकाः ।
मन्त्रस्मरणमात्रेण केन सिद्धा भवन्ति ताः ॥

तथा ब्रह्मेश-ब्रह्माद्या देवानामधिदेवताः ।
त्रयस्त्रिंशत्कोटयश्च देवाः समरभैरवाः ॥
कथं सु-मारिता एते विद्याशक्तिसमन्विताः ।
पुनः केन प्रकारेण मृता जीवन्ति निर्ज्जराः ॥
कृपया वद भूतेश त्वमेव शरणं प्रभो ।
श्रुत्वेति भैरवीवाक्यमुन्मत्तभैरवोऽब्रवीत् ।
उन्मत्तभैरवीं प्राह सर्व्वं नियमपूर्व्वकम् ॥

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीभूतडामरे महातन्त्रे यन्त्रफलकथनं नाम प्रथमः पटलः; 8A, ०द्वितीय पटलः; 13B, ०क्रोधराज्ञा शतनामस्तोत्रे तृतीय पटलः; 17A, ०सिद्धिमन्त्रप्रभेदो नाम चतुर्थः; 24A, ०कालात्मक-सिद्ध-चक्रप्रभेदो नाम पञ्चमः; 30B, ०पञ्चभेदो नाम षष्ठः पटलः; 35B, ०कामभेदचक्र-प्रभेदो नाम सप्तमः पटलः; 41B, ०सारनिर्णय-चक्रप्रभेदो नामाष्टमः पटलः; 49B, ०भैरवी-भैरवसंवादे वेदचक्रप्रभेदो नाम नवम पटलः; 57B, ०षट्-कालात्मक-चक्रप्रभेदो नामः दशमः पटलः; 61B, ०सुन्दरीमन्त्रकथने एकादशः पटलः; 66B, ०सुन्दरीध्यानकथने द्वादशपटलः; 73A, ०भूतिनीसाधन-विन्यासो नाम त्रयोदशः पटलः; 78A, ०भूतिनीसिद्धिसाधनं नाम चतुर्दशः पटलः; 82A, ०कालरात्रिसाधनं नाम पञ्चदशपटलः; 85A, ०कालरात्रिस्तोत्र-मन्त्रविन्यासो नाम षोडशपटलः; 88B, ०कालरात्रिकवचं नाम सप्तदशः पटलः; 91A, महाभूतचेटिकासाधनं नामाष्टादशः पटलः; 93B, भूत-कात्यायनीसिद्धिसाधनं नाम ऊनविंशतिः पटलः; 95B, भूतकात्यायनीसिद्धि-साधनं नाम विंशः पटलः; 97B, ०उन्मत्तभैरवभैरवीसंवादे नायिकास्तोत्रकवच-विन्यासो नामैकविंश पटलः; 100B, ०दिव्यनागेन्द्र-नागिनीसाधनं नाम द्वाविंशति पटलः; 102A, ०नागेन्द्रनागिनी-स्तोत्रात्मककवचविन्यासो नाम त्रयोविंश पटलः; 107A, ०देवेन्द्रकुलयोगिनीसिद्धसाधनं नाम चतुर्विंशपटलः ।

5861.

9999. त्रिदशडामरे प्रत्यङ्गिराविधिः ।

Pratyaṅgirāvidhi from Tridaśaḍāmara.

Substance, palm-leaf. 11¾ x 2 inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Character, old Newari. Date, N.S. 309. Appearance, old. Complete.

The present MS contains only two Paṭalas of the Ḍāmara which is in the form of an interlocution between Devī and Bhairava.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति । ॐ नमः शिवादिभ्यो गुरुभ्यः ।
हिमवच्छिखरे रम्ये सुरासुरनिषेविते ।
तत्र स्थाने सुखासीनं देवदेवं महेश्वरम् ॥
सुरासुरैर्नमितं सिद्धगन्धर्वपूजितम् ।
कृताञ्जलिपुटा देवी इदं वचनमब्रवीत् ।

श्रीदेव्युवाच ।

सर्व्वलोकोद्भवं ज्ञानं त्वत्प्रसादान्मया श्रुतं ।
का विद्या डाकिनीनां तु दैत्यानां गतिनाशिनी ।
संसिद्धा या युगे घोरे सर्व्वसंशयभेदिनी ।

श्रीभैरव उवाच ।

पूर्व्वं गौरि महाघोरे श्मशाने करवीरके ।
आराधितोहं देवीभिर्योगे संपूजनाय च ॥
तां घोरसंख्यां ज्ञात्वा तु यातस्तत्र वरानने ।
चतुर्द्दिक्षु ये कोट्या डाकिन्याद्या महाबलाः ॥
यज्ञभागं प्रयच्छन्ति यदं कृत्वा सबान्धवान् ।
भुञ्जामि तमहं भद्रे क्रीडामि च चरामि च ॥

End :—

गुरुविद्वे भयार्त्ते च कामलोभसमन्विते ।
दातारो नरकं यान्ति सत्यं सत्यं न चान्यथा ॥

Colophons :—

7B, इति त्रिदशडामरे चतुर्विंशतिसाहस्रे प्रत्यङ्गिराविधि एकाशीतितमपटलः।

14A, इति त्रिदशडामरे चतुर्विंशतिसाहस्रे प्रत्यङ्गिराविधि द्व्यशीतित[म]पटलः। समाप्तं प्रत्यङ्गिराकल्पं।

Post Colophon :—

त्रिदशानां तु सिद्ध्यर्थं डामरं निर्मितं पुरा।
साधूनां तु हितार्थाय दुष्टसत्त्वनिपातनं॥
संवत् १०९ वैशाख शुक्ल-पञ्चम्यां रविवासरे श्रीश्रीचन्द्रदेवेन लिखितं। शुभोस्तु।

5862.

3171. रुद्रयामलतन्त्रम्। *Rudrayāmalatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 18×4 inches. Folia, 77. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The MS is so very corrupt, that it is almost impossible to read it.

Beginning :—

अथचापि जगन्माता सर्वाविद्याद्यगोचरा।
स्मृतिमात्रेण दुःखानि नाशयेद्देविकां प्रिये॥
सर्व्वदा देवदेवेशि सर्व्वसिद्धि(ः)प्रदायिनी।
धनधान्यसमभावा सर्व्वयोगप्रवर्त्तिनी॥
कारणात् सर्व्वजन्तूनां सर्व्वपापप्रणाशिनी।
तस्यतो गुरुतः प्राप्ता विद्याडामरबोधिनी॥
... ...

2B, ये मन्त्राः परेशानि तेन देवेपि संयुताः ।
तेर्जीवन्ति च मन्त्रेभ्यः श्रेष्ठ इति मे मतिः ॥
सप्तचत्विंश[त्र]वार्णा जगत् कर्मादिकर्तृका(:) ।
एतेषां जीवभूतादि हादशाक्षरमयं जगत् ॥

3A, श्रीदेव्युवाच ।
सकला निष्कलाश्चैव मुक्तिमार्गप्रबोधकाः ।
मानवा बहवः सन्ति वद तेषामनुत्तरम् ॥

श्रीशम्भुरुवाच ।
कालचिदक्षराणामेतन्मूलमुदाहृतम् ।
आवयोर्नैव देवेशि मनुरीकारकात्मनोः ॥
सर्वेषामेव मन्त्राणां प्राणाधारा महेश्वरि ।
आवयोरपि तत्राप्य संयुतत्रिस्त्रि स्मृतम् ॥

Colophons of the different chapters :—

6A, इति रुद्रयामले अनुत्तरनिर्णये प्रथमः पटलः; 8B, इति रुद्रयामले प्रतिविचारनिरूपणो द्वितीयः पटलः; 10B, इति रुद्रयामले तृतीयः पटलः; 13A, इति रुद्रयामले चतुर्थः पटलः; 15A, इति रुद्रयामले पञ्चमः पटलः; 22B, इति श्रीरुद्रयामले शास्त्रव्याख्याने उत्तरषट्कं नाम षष्ठः पटलः; 26B, इति श्रीरुद्रयामले पञ्चस्रोतोविभागं नाम सप्तमः पटलः ।

In the leaves 27 to 76 there is no colophon. The last leaf contains the following colophon :—

इति रुद्रयामले पञ्चमीपटलः ।

On the left hand margin of the last leaf, the name of the original owner is recorded thus :—

श्रीब्रह्मानन्दनाथावधूताचार्यस्य पुस्तकमिदम् ।

The present MS seems to contain the Anuttaratantra, or First Part, whereas the printed editions of the work contain the Uttaratantra, or Second Part.

5863.

5213. *Rudrayāmalam.*

Substance, palm-leaf. 17¼ × 2¾ inches. Folia, 1–133 of which Fol. 125 is missing, and 124, 126–33 very badly damaged. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Bengali. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete.

Two editions of what is called the *Uttaratantra* or Second Part of the work published by J. Vidyasagara and R. Chatterji contain respectively 66 and 69 Chapters. This MS contains only a part of the work—Paṭalas 31–54 (29–52 of J. Vidyasagara's edition). The 54th Paṭala breaks off abruptly.

Beginning :—

ॐ नमो भगवत्यै । श्रीआनन्दभैरव उवाच ।
एकमनोमव प्रवक्ष्यामीह तत्त्वतः ।
कुण्डलीयोगविविधं कृत्वा योगी भवेन्नरः ॥

Colophons of the different chapters :—

4B, इति श्रीरुद्रयामले महाप्रलयनिर्णयं नाम एकत्रिंशत् पटलः; 9A, ०डाकिनी-प्रकाशोयं नाम द्वात्रिंशत् पटलः; 14A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने भेदिन्यादिकथनं नाम त्रयस्त्रिंशत् पटलः; 17B, इति श्रीरुद्रयामले कवचादिनीकथनं समाप्तम्; 38B, इति रुद्रयामले सर्व्व-तन्त्रोद्दीपने सिद्धमन्त्रप्रकरणे षट्चक्रप्रकाशे भैरवभैरवीसम्वादे कुलकुण्डल्यष्टो-त्तरशतलक्षणनाम स्तवकवचं नामाष्टत्रिंशत् पटलः; 43A, इति रुद्रयामले उत्तरतन्त्रे स्वाधिष्ठान-श्रीडाकिनीसाधनं नाम नवत्रिंशत् पटलः; 47B, इति ०श्रीस्वाधिष्ठानप्रवेशो नाम चत्वारिंशत् पटलः; 52B, ०श्रीडाकिनीस्तवकवचं नाम एकचत्वारिंशत् पटलः; 55A, ०मणिपूरप्रकाशो नाम द्विचत्वारिंशत् पटलः; 60A, ०स्वाधिष्ठानराकिणीकथनं नाम त्रिचत्वारिंशत् पटलः; 73B, ०स्वाधि-ष्ठाने अष्टोत्तरशतनामस्तोत्रं नाम चतुश्चत्वारिंशत् पटलः; 78A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रोद्दीपने मणिपूर-चक्रभेदप्रकाशे नाम षट्चत्वारिंशत् पटलः;

82A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने चित्तत्त्वार्णकौमोत्पत्तिकथनं नाम सप्तचत्वारिंशत् पटलः; 87B, इति श्रीरुद्रयामले वर्णध्यानकथनं नाम अष्टचत्वारिंशत् पटलः; 93B, इति रुद्रयामले षट्चक्रप्रकाशे रुद्रशक्तिलाकिनी-स्तोत्रं ऊनपञ्चाशत् पटलः; 118A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे शिवमन्त्र-प्रकाशो नाम पञ्चाशत्तमः पटलः; 121A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरतन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने रुद्रस्तवकुम्भकस्तवनं नामैकपञ्चाशत्तमः पटलः; 129A, इति श्री-रुद्रयामले उत्तरतन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने सिद्धिमन्त्रप्रकरणे भैरवभैरवीसम्वादे सति-पुरभेदप्रकाशो नाम त्रिपञ्चाशत् पटलः।

5864.

5215. *Rudrayāmalam.*

Substance, palm-leaf. 17 × 1¼ inches. Folia, 1-117. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Bengali. Appearance, old and soiled. Incomplete.

The manuscript begins with the 16th Paṭala and ends abruptly at the 26th. This portion does not agree with that of the printed edition.

5865.

3350B. रुद्रयामले कौलावलीतन्त्रम्। *Kaulāvalītantram from the Uttaratantra of the Rudrayāmala.*

Substance, palm-leaf. 10¾ × 1¼ inches. Folia, 58. Lines, 3-4 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali. Appearance, old, dilapidated and worm eaten. Complete.

This MS contains extracts from different Tantras. The extracts from the *Rudrayāmala* cannot be identified but the extract from the *Kulārṇava* is found in the printed editions of the work.

Beginning :—

देव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वमाख्यातं पुरश्चरणमुत्तमम् ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि साधनञ्च महेश्वर ॥

ईश्वर उवाच ।

विना भावेन देवेशि सिद्धिर्न हि भवेत् क्वचित् ।
त[था]प्यङ्गीकृते देवि साधको भावमाश्रयेत् ॥
अधिकारी भवेत्तत्र स तु वै साधकोत्तमः ।
भावस्तु त्रिविधः प्रोक्तः सूक्ष्मस्थूलविभागतः ॥

Colophons of the different sections :—

12A, इति रुद्रयामले भैरवभैरवीसंवादे उत्तरतन्त्रे कौलावल्यां गुप्तसाधन पटलः : 23A, इति रुद्रयामले उत्तरतन्त्रे कौलावल्यां हरगौरीसंवादे प्रश्नोत्तर-पटलः : 34B, इत्युत्तरतन्त्रे षष्ठ पटलः ; 46B, इति कुलार्णवे सपादलक्षग्रन्थे ऊर्द्ध्वाम्नाये कुलद्रव्यादिलक्षणं नाम पञ्चमोल्लासः ।

Post Colophon :—

श्रीरामदासदेवशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकञ्च । श्रीभवानीचरणे मम भक्तिरस्तु ।

There are several leaves after the Post-colophou dealing with different Tantra topics.

5866.

10799Q. **बृहद्रुद्रयामलम् ।** *Bṛhadrudrayāmalam.*

Substance, country-made paper. 16 x 4 inches. Folia, 8. Lines, 8-13 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters I-V of Book IV of the work which treats of Vaiṣṇava worship.

Beginnings and ends of the different chapters :—

श्रीनारद उवाच ।

यं विप्रशीर्षं सततं दयालुं सर्व्वे समं विष्णुमितीह भाष्यते ।

गुणप्रभावं गुणसिन्धुमव्ययं नमामि श्रीब्रह्मपदं सदा मुदा ॥

1A, इति श्रीबृहद्ब्रह्मयामले श्रीकृष्णनारदसंवादे चतुर्थखण्डे ब्रह्माष्टकं नाम प्रथमाध्यायः ।

श्रीनारद उवाच ।

श्रीकृष्णकरुणासिन्धो भक्तिमुक्तिषु पारग ।

श्रोतुमिच्छामि यद्देव श्रावयित्वा सुखी कुरु ॥

ब्रह्मचारी-गृही-प्रस्थ-यति-भिक्ष्वादिकास्तु ये ।

तेषामाश्रमधर्म्माणि भक्तिं मुक्तिञ्च मे वद ॥

1B, [illegible] यामलीये श्रीकृष्णनारदसंवादे चतुर्थखण्डे द्वितीयोऽध्यायः ।

श्रीनारद उवाच ।

... ...

को मन्त्रः कश्च वा मार्गः शास्त्रं वा किं प्रशस्तकं ।

ज्ञात्वा मुक्तिमवाप्नोति परमं पावनं प्रभो ॥

रामाः कृष्णाश्च शैवाश्च शाक्ता वा जगतीपते ।

किं कुर्व्वन्ति किं भजन्ति किं यजन्ति हि माधव ॥

श्रीभगवानुवाच ।

शृणु नारद तत्त्वेन कथां कल्याणदायिनीं ।

महापापं विनिर्धूय मुक्तिमाप्नोति मानवः ॥

श्रीरामो वैष्णवः सिद्धः शैवागमः शिवाश्रयी ।

शैवे परे सदा रुद्रभक्तेः सिद्धो न संशयः ॥

वैष्णवो रमणीं रन्तु यदीच्छति महामुने ।

दीपे यथा पतङ्गाः स्युस्तथा नश्यन्ति तत्क्षणात् ॥

सत्यवादी चिह्नधारी तिलकी माल्ययुग्भवेत् ।

रमेच्च रमणीं विप्र पुत्रार्थं ऋतुकालतः ॥

पुत्रीभूते वैष्णवे तु सुगमं मुक्तिसाधनं ।
साधनं भक्तिमार्गस्य गङ्गाकुम्भं यथा सुरा ॥
प्रातरुत्थाय कर्त्तव्यं चयनं पत्रपुष्पयोः ।
स्नात्वा यजेदिष्टदेवं यथाशास्त्रप्रचारतः ॥

5B, ०चतुर्थखण्डे तृतीयोऽध्यायः ।

श्रीनारद उवाच ।

हे नाथ कमलाकान्त ... ...
आश्रमाश्चाश्चतुर्वर्णाः को मन्त्रः कस्य शस्यते

7B, ०चतुर्थोऽध्यायः ।

श्रीनारद उवाच ।

कथ्यतां कृपया महाबाहो ज्ञानसागरपारग
मार्गाणां हि क्रियाद्यानां तत्त्वं वद मम प्रभो ॥

भगवान् उवाच ।

. ...

अत्र लोके त्रयो मर्त्या आसन्विप्रकुलोद्भव
मुमुक्षवो विषयी च मुक्तार्थिति त्रयो मताः ॥
क्रियामार्गो भक्तिमार्गो योगमार्गस्तथैव च
मार्गास्त्रयो मया प्रोक्ता मुक्तिदा याः [illegible] द्विज ॥

Last Colophon :— ०पञ्चमोऽध्यायः ।

5867.

3543. *Bṛhadrudrayāmala.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Bengali. Date, Śaka 1741. Appearance, fresh. Complete in thirty adhyāyas.

The present MS, which is accompanied (up to the 12th chapter) by the commentary of Rāmānanda, contains chapters I-XXX of Book II of the work dealing with the folk-cult of Pañcānana, well-known in West Bengal.

Colophon :—

इति कृष्णरुद्रयामलीये श्रीकृष्णनारदसंवादे द्वितीयखण्डे त्रिंशो-ऽध्यायः । समाप्तोऽयं जन्मखण्डः ।

Post Colophon :—

स्वात्मार्थमिदं श्रीचिन्मोहन देवशर्मणा । ग्राः भोड़ा शक १७४१ तारिख २१ शं वैशाख ।

5868.

8403. **रुद्रयामले मतोत्सवतन्त्रम् ।** *Matotsavatantram from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 2-25. Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Topics stated to be taken from the *Rudrayāmala* in this and the subsequent MSS are not found in the printed editions of the work.

Fol. 2 (of which one side is blank) of the present MS contains an extract from a work called the *Vidhānamuktāvali*. This extract deals with what is called सप्तशतीचतुर्दश-दलपूजन । It begins :—

विधानमुक्तावल्यां प्रकरणमाह ।

त्रयोदशदलं पद्मं लिखित्वा सुमनोहरं ।

मारणं मोहनं चैव उच्चाटनं वश्यकं तथा ॥

सुवर्णपत्रे लिखित्वा तु त्रयोदश-पद्मं प्रारभेत् ।

From Fol. 3 up to the end of the MS various magical rites are described. The MS contains mystic diagrams required for these rites. The descriptions are mostly in Hindi. The colophon which runs as follows gives the name of the work.

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे मतोत्सवतन्त्रं समाप्तं

5869.

10469. रुद्रयामले चण्डीनवार्णपटलम् । *Caṇḍīnavārṇa-paṭalam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The mantra of Caṇḍī consisting of nine syllables is here dealt with.

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि पार्व्वति प्राणवल्लभे ।
चण्डिकायास्तु पटलं सर्व्वस्वं देवि दुर्लभम् ॥

... ...

तत्रादौ तु मनूद्धारं सर्व्वाङ्गमपि निश्चितम् ।
प्रवक्ष्या[मि] महादेवि न प्रकाश्यं कदाचन ॥
वाग्भवं प्रथमं प्रोक्तं मायाबीजं द्वितीयकम् ।
तृतीयं कामराजाख्यं चामुण्डायै ततो वदेत् ॥
विच्चे इति पदं दद्यात् मन्त्रोऽयं नवाक्षरः ।
चण्डिकाया इदं मन्त्रं भुक्तिमुक्तिप्रदायकम् ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे षट्तन्त्रे देवीश्वरसंवादे चण्डीनवार्णपटलं समाप्तं संपूर्णम् ।

Post Colophon :-

शुभमस्तु वैशाखमासे सिते पक्षे नवम्यां भौमवासरे ।
पुस्तकं लिखितं चैव गौतमरामशर्म्मणा ॥

5870.

8375. रुद्रयामले रसार्णवकल्पम् । *Rasārṇavakalpam from Rudrayāmalatantram.*

paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 45. Lines, 10, 11 on a page. ... 1,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1760. Appearance, old and discoloured. Complete.

It deals with the worship of Śiva as also with various chemical preparations, chiefly those combined with mercury.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वे मार्ये सिद्धिबुद्धिस्तदनमहर्षा। स्वद्धिर्बुद्धि गणाद्यौ
द्वौ पुत्रौ सद्धलाभौ सकलगुणमयौ मंडपे कल्पवृक्षः ।
गेह यस्य प्रसूतं मदनममृतं मोदकाखंडमिश्रा
भूयाद्भूत्यै गणेशो यमदखिलयशानंदकारि कुटुंबः ॥

End :—

संवत्सरप्रयोगेण देवतै[:] सह मोदते ॥
सह मोदते
द्वादशाब्दः प्रयोगे शिवर्वाद्दिषणैर्भुवि ॥

Colophon :—

43B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे रसार्णवकल्पकानां सम्पूर्ण ॥

Even after the colophon several verses are found, and after a further two leaves, mostly in Hindi, we have the date :—

संवत् १७६० ॥

The work has no division of chapters and has no agreement with the *Rasārṇava* (Calcutta, 1908-10) published in the *Bibliotheca Indica Series*.

8376. रुद्रयामले रसकल्पम् । *Rasakalpam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 12¼ × ' 9 on a page. Extent in ślokas, 380. Char. --Pr ance, new, but torn and repaired. Each o ... eaves has lost its first few letters.

The *Sāhitya Pariṣat Patrikā* (Vol. XXXVIII, p. 248) describes another MS of the work. IO. IV. 2550 describes a *Dhātukalpa* (said to be taken from the *Rudrayāmala*). The present work treats of various preparations with mercury.

Beginning :—

... ... अथ श्रीरुद्रयामले रसकल्पं लिख्यते ।
शिवं नत्वा रसाधीशं चण्डिकाचरणौ तथा
करोमि रसकल्पोयं रसज्ञा ... ... ॥

अथ पारदोत्पत्तिः ।
कान्दाकार कांचिभार्थं कलासं विघ्नं सुरे ।
रतं शम्भोश्चुतं रेतो गृहीतमग्निना मुखे(?) ॥ २ ॥
क्षिप्तं तेन च ... ... पृथक् पृथक् ।
सौम्यादिरूपसंस्थाय गौरीशापाच्च कार्यकृत् ॥

End :—

साक्षादनुभवैर्दृष्टो न श्रुतो गुरुदर्शिनः ।
लोकानामुपकाराय एतत् सर्वं + + + + ॥
+ यां चैव लोकानां द्रावकं परिकीर्त्तितं ॥

Colophons of the different sections :—

6B, इति श्रीरुद्रयाम ... ... ईश्वरसंवादे रसशोधनप्रकारो नाम
9A, इति श्रीरुद्रयामले उमामहेश्वरसंवादे रसमारणाधिकारो नाम
11A, इति श्री... ... पार्व्वतीसंवादे सत्त्वपातनाधिकारो नाम

Last Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले उमामहेश्वरसंवादे सर्व्वोपद्रुतियातनाधिकारे समकल्पः ॥

5872.

10527. **रुद्रयामले रुद्रचण्डी ।** *Rudracaṇḍī from the Rudrayāmala.*

Substance country-made paper. 5 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in Śloka, 70. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present manuscript contains only the third chapter of the work in four chapters as published by the Chhātra-pustakālaya of Calcutta.

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे हरगौरीसंवादे रुद्रचण्डी समाप्ता(म्)॥

5873.

10689. *Rudracaṇḍī from the Rudrayāmala.*

Substance country-made yellow paper. 15¼ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 8, 9 on a page. Extent in Śloka, 102. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Same as above though there is slight difference in names, this being called रुद्रचण्डीस्तोत्र.

The present MS, however, begins with what is called the Saṅkalpa for a regular reading of the work. It then proceeds to lay down the process of the worship of the Devī. The beginning runs thus :—

श्रीभगदीश्वराय नमः ॥

अथ रुद्रचण्डीपूजा ।

अद्येत्यादि अमुकगोत्रस्य श्रीअमुकदेवशर्म्मणः............पञ्चिङ्कां हृदये न्यस्य इत्यादि मत्वमाय सुदुर्लभमितत्वं(मत्वुनं) महारुद्रचण्डीपाठकर्म्माहं करिष्यामि ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले रुद्रचण्डीस्तोत्रं समाप्तं ॐ तत्सत् ।

The Post Colophon runs thus in Nāgara script :—

ग्रन्थाध्यक्ष-श्रीमद् वैष्णवमहान्तदासस्य तनय श्रीराखालदास शर्म्मणेन लिखितं । कलिकाता, खिदिरपुर । शकाः १७७२ ज्यैष्ठ ।

5874.

8753. **रुद्रयामले कालीपुराणम् ।** *Kālīpurāṇam from the Mahākālasaṃhitā of Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 8–183. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 7,400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1929. Appearance, fresh. Incomplete.

Though stated in the last colophon of the MS to belong to the Rudrayāmala the work generally agrees with the printed edition of the *Kalikāpurāṇa* as published by the Vangavāsī Electro Machine Press (Calcutta, 1909), and begins from the second foot of the 10th verse of chapter 4 of the edition and ends with verse 82 of chapter 60.

There is a single colophon which runs thus (Fol. 183A) :—

इति रुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे महाकालसंहितायां श्रीकालीपुराणोऽयं समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । संवत् १९२९ शुभं ।

5875.

5562. **रुद्रयामले मेघमाला ।** *Meghamālā from the Rudrayāmala.*

Substance, Serampore paper. 10 × 4½ inches. Folia, 52. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,050. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1920. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with characteristics of clouds, effects of different types of them on plant-life and kindred topics and is of considerable meteorological interest. Of Tântric topics in it mention may be made of the मेघाकर्षण-मन्त्र in Paṭala X. A lithograph edition of the work was published by the Kāśī Sanskrit Press in V.S. 1878. For other editions cf. BM Catalogue (1906-28, p. 1075).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कैलासशिखरासीनं भैरवं परमेश्वरम् ।

... ...

.. ..

... ... पार्वती परिपृच्छति ।

ॐ नमो वरदेवाधिपार्वतीपतये नमः ॥

पार्वत्युवाच ।

देवाधिदेवताश्चैव जगदादिपरमेश्वरः ।

त्रिलोकेष्वपि लोकेषु सृष्टिसंहारकारकः ॥

मेघास्तु कीदृशा देव कथं विद्युत् प्रजायते ।

कीदृशं वर्षरूपन्तु शरीरं तस्य कीदृशम् ॥

End :—

त्रिसंध्यं प्रभावे विंद्यात् ... दिनत्रयः ।

समरात्रेण वैद्यस्य शुद्धस्य दर्शनेन तु ॥

Colophons :—

14A, इति श्रीरुद्रयामले सारोद्धारे उमामहेश्वरसंवादे मेघमालायामर्घकाण्डे राज्यादिफलाध्यायः; 26B, इति श्रीरुद्रयामले मेघमालायां शनैश्चरक्रियाफलाध्यायः; 29A, °राशिगतग्रहोत्पातफलाध्यायः: 31A, संक्रान्तिफलाध्यायः, 32B, °ग्रहस्योदयास्तफलाध्यायः; 48B, °मासफलाध्यायः; (last colophon) इति श्रीरुद्रयामले सारोद्धारे उमामहेश्वरसंवादे मेघमालायामर्घकाण्डे काकरुतफलाध्याय एकादशः । समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९१० भाद्रपद शुक्ल १३ तिथौ भृगुवासरे विद्याधर-
द्विवेदिना लिखितं कामदां स्वार्थं परार्थञ्च ।

5876.

6355. *Meghamālā from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This and the following MS generally agree with the above.

Colophons :—

4B, इति श्रीरुद्रयामले सारोद्धारे उमामहेश्वरसंवादे मेघमालायां सर्वकाले गुरुमते मेघस्वरूपं तथा द्वादशराशिगते गुरुफलाध्यायः प्रथमः. 7A. ०सर्वकाले षष्टिसंवत्सरफलाध्यायो द्वितीयः; 9A, ०राजफलाध्यायस्तृतीयः; 16B, ०ग्रहचारस्य विविधफलाध्यायः चतुर्थकः; 18B, ०राशिग्रहोत्पातः फलाध्यायः पञ्चमः; 20A, ०संक्रान्तिफलाध्यायः षष्ठः; 21A, ०ग्रहस्योदयास्तफलाध्यायः सप्तमः; 34B, ०मासस्वरूपवर्षफलाध्यायोऽष्टमः; 35A, ०मेघवातविद्युत्फलाध्यायो नवमः; 36B, ०मेघाख्यानं नाम दशमोऽध्यायः; 37B, ०काकशब्दफलाध्यायो नाम एकादशोऽध्यायः—मेघमालाग्रन्थः समाप्तः ।

After the end of the 11th chapter there is a section on केतूदयफल dealing with the rising of *Ketu* on different days. This is followed by a colophon which runs:—

38A, इति केतूदयफलान्ययग्रन्थोक्तं इति श्रीमेघमालाग्रन्थ समाप्तम् । शुभमस्तु ।

There are a few lines after this on what is called ग्रहफल-निर्णयः ।

5877.

7831. *Meghamālā from the Rudrayāmala.*

Substance, country made paper. 10¾ x 5 inches. Folia, 56. **Lines**, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,050. Character, Nāgarī. Appearance, discoloured. Complete.

Same as above. The section entitled [illegible] is found here also.

5878.

2341. मयूरचित्रकम् *and* मेघमालायां मयूरचित्रकम् ।

Mayūracitrakam and Meghamālāyāṃ Mayūracitrakam from Meghamālā.

Substance, country made paper. 10 x [illegible] inches. Folia, [illegible]. **Lines**, 11 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, [illegible]. Appearance, good. Complete.

The present manuscript is described in L. N. [illegible]22.

There are two works, separately paged in this manuscript, one Mayūracitraka ending in leaf 10, and the other Mayūracitraka from *Meghamālā* ending in leaf 12. The first leaf of the second work is missing. The total number of the leaves is therefore 21 and not 22, as given in L.

These are astrological treatises, similar in nature, on the forecasting of rains, famines and abundance of crops from the conjunction of particular days, *Tithis* and asterisms in all the twelve months of the year. Though bearing the name Meghamālā (on the basis of which the MS is described here) the second work does not agree with the work of the same name described previously. Neither is it attributed here to the Rudrayāmala.

After the colophon of the second book there occur more astrological verses. Then there comes the post colophon statement :—

संवत् १८६५ मिति पौष शुक्ल ६ भृगु० ।

Colophons of the first book :—

(2A) इति चैत्रः, इति वैशाखः ; (2B) इति जैष्ठः (5A) इत्याषाढः ; (5B) इति श्रावणः, इति भाद्रपदः ; (6A) इति आश्विनः, इति कार्त्तिकमासः ; (6B) इति मार्गशीर्षः ; (8A) इति पौषमासः गमधारः ; (10B) इति मयूर-चित्र समाप्तः ।

Colophons of the second book :—

(3A) इति अर्घकाण्ड अन्योन्यत्रैराशिकफलसमाप्तः ; (3B) इति अर्घकाण्ड प्रथम मंडलगुणा ; (4A) अर्घकाण्ड मण्डलसमाप्त ; (5B) अथार्घफलम, इति अर्घकाण्डे संक्रान्तिफल समाप्तः ; (8A) इति केतुचारः समाप्त ; (9A) इति माघमासः ; (9B) इति फाल्गुनमासः ; (10B) इति महोत्पातलक्षणम् ; (12A) इति शकुनान्तर्गत शुभाशुभलक्षण सम्पूर्णम् इति मयूरचित्रकं मेघमालायां समाप्तः ।

5879.

5498. रुद्रयामले देवीचरित्रम् । *Devīcaritram from the Rudrayāmala.*

Substance, country made paper. 10 x 4½ inches. Folia, 12. Lines, 20 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1731. Appearance, fresh. Complete in 13 chapters.

It gives directions for the worship of Durgā during the Navarātra festival.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ गजाननाय महसे प्रत्यूहतिमिरच्छिदे ।
अपारकरुणापूरतरङ्गितदृशे नमः ॥
रुद्रयामलाभिप्रायेण देवीपूजनमुच्यते ॥
गोगजनाजनभे गनभव्योद्भवपमिषमपजनयाः ।
वाहनवैरिजतानवरक्ता मा मा पातु जगत्त्रयगुप्ता ॥

ईश्वर उवाच ।

यो नित्यं पूजयेद्देवीं चण्डिकां भक्तवत्सलाम् ।
तस्यायुः पुत्रसौख्यञ्च विद्यानामीश्वरो भवेत् ॥
यश्चण्डीभावसंयुक्तस्तस्य लक्ष्मीश्च किङ्करी ।
वशगा तत्क्षणं यान्ति स्त्रियो वै मदविह्वलाः ॥
यो भवानीं महामायां पूजयेन्नित्यमादरात् ।
ऐहिकञ्च सुखं प्राप्य परे ब्रह्मणि लीयते ॥
यो वै दौर्भाग्यसंयोगाच्चण्डिकामवमन्यते ।
दरिद्रो व्याधितो नित्यं लोके वै शोच्यतां व्रजेत् ॥

End :-

श्रीमहादेव उवाच ।

रमाकान्त सुराधीश प्रोक्तं गुह्यतरं मया ।
नास्तिकाय अभक्ताय परशिष्याय नो वदेत् ॥
देवीभक्ताय वक्तव्यं मम भक्ताय माधव ।
अभक्ताय न वक्तव्यं न मूर्खायाततायिने ॥
सत्यं सत्यं पुनः सत्यं उद्धृत्य भुजमुच्यते ।
मायया सदृशी विद्या न गङ्गासदृशी नदी ॥
न वैकुण्ठात् परं धाम न मुक्तिः कालिकां विना ।
न राजा कार्त्तवीर्यादि एतत् सत्यं सुरेश्वर ।

Colophons :—

2A, इति श्रीरुद्रयामले उत्तरखण्डे प्रथमापूजनविधिः; 3A, ०देवीचरित्रे देवीप्रभावो नाम द्वितीयोऽध्यायः, 3B, ०रहस्यं नाम तृतीयोऽध्यायः; 4B, ०चतुर्थोऽध्यायः; 5B, ०दुर्गोपाख्याने देवीचरित्रे पञ्चमोऽध्यायः; 6B, ०देवीचरित्रे षष्ठोऽध्यायः; 7B, ०सप्तमोऽध्यायः; 8A, ०अष्टमोऽध्यायः; 9A, ०नवमोऽध्यायः, 9B, ०दशमोऽध्यायः; 10B, ०एकादशोऽध्यायः; 11A, ०द्वादशोऽध्यायः; 11B, ०त्रयोदशोऽध्यायः ।

Last Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले उत्तरखण्डे देवीचरित्रे त्रयोदशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :—

Fol. 11B, संवत् १७८१ आश्विन शुक्ल ११ लिखितं विष्णुदेवेनेदं स्वार्थम् ग्रन्थसंख्या ६०० (?) । .

After the post-colophon there occurs an extract, in six lines, entitled नवरात्रनिर्णयः, purporting to have been taken from the *Śaktisaṅgamatantra*. A detailed table of contents, of the *Devīcaritra*, chapter by chapter, is given on Fol. 12A.

5880.

5913. **रुद्रयामले देवीरहस्यम् ।** *Devīrahasyam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 9 × 5½ inches. Folia, **251**. Lines, 10 per page. Extent in ślokas, 5,980. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This is a work consisting of sixty chapters, relating to *Kuladharma*. It is divided into two parts, the first in 25 chapters being concerned with the general observances of the Śākta cult, and the second in 35 chapters (26 to 60) with the rules of worship of different deities.

For an analysis of the work see IO. IV. 2546.

The last colophon which is particular to this MS runs :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे श्रीदेवीरहस्ये षष्टितमः पटलः । समाप्तोऽयं देवीरहस्या + + + तन्त्रः परमार्थप्रदीपिकापरनामा तन्त्रराजश्चेति । शिवं लेखकपाठकयोः ।

Post Colophon Statement :—

इति श्रीशम्भुनाथ कर उत्कलदेशस्य ब्राह्मण बेलं पुरीश्वर-
ग्रामान्तपुरीय वैतरणीय ब्राह्मणाकृता लिखितम् ।

संवत् १८५६ पौषकृष्णैकादश्यां शुक्रे लिखितम् कलिकाताख्य
पट्टने ।

शुभमस्तु सर्व्वजगताम् ।

Along with the MS are found two leaves of foolscap paper containing a list of eighteen *pīthas* attributed to Śaṅkarācārya.

5881.

6084. रुद्रयामले त्रिपुरसुन्दरीपटलः । *Tripurasundarī-paṭalaḥ from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It gives the *mantra* and rules of worship of Śrīvidyā, but not the complete *pañcāṅga* consisting of *stava, kavaca*, etc.

Beginning :—

ॐ श्रीगुरवे शिवाय ॐ नमः ।

श्रीदेव्यै सिद्धिदायिन्यै नमः ।

ॐ श्रीदेव्युवाच ।

ॐ भगवन् सर्व्ववेत्ता त्वं जगतामुपकारकः ।
देवादिदेवदेवेश त्रैलोक्याभयदायक ॥
प्राक् सुरासुरसंग्रामे मह्यं दत्तो वरस्त्वया ।
तदद्य कृपया शम्भो सम्प्रदातुं क्षमो भव ॥

श्रीभैरव उवाच ।

देवि सत्यं वरो दत्तो देवदानवसंगरे ।

यत्ते मनस्यभीष्टं तु तत्त्वं वदस्व सुव्रते ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सकलागमपारग ।

देवदेवी महादेवी महात्रिपुरसुन्दरी ॥

त्रिकूटा षोडशी देवी श्रीविद्या ब्रह्मरूपिणी ।

तस्याः महाक्रममखिलं सारात्सारोत्तमोत्तमम् ॥

वद शीघ्रं महादेव यद्यहं प्रेयसी तव ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे देवीभैरवसंवादे महात्रिपुरसुन्दरी-रहस्यं समाप्तः । इति शुभम् ।

5882.

·6087. रुद्रयामले त्रिकूटारहस्यम् । *Trikuṭārahasyam from Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 11 + 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the ceremonial worship of Śrīvidyā on different occasions like eclipses, earthquakes, etc.

Beginning :—

ॐ श्रीभैरव उवाच ।

ॐ अधुना कथयाम्यद्य पूर्णां कामविधिं शृणु ।

येन श्रवणमात्रेण कोटिपूजाफलं लभेत् ॥

श्रीदेव्याः षोडशाख्यायास्त्रिकूटायाः समर्चनम् ।

समयस्य प्रवक्ष्यामि भक्तिपूर्वं शृणु प्रिये ॥

विना समयदीक्षाद्यैर्मन्त्रैर्दीक्षापि निष्फला ।
तस्मात् समयपूजां ते वक्ष्यामि पारलौकिकीम् ॥
... ...
... ...
सूर्य्यग्रहणकाले वा चन्द्रग्रहणवासरः ।
भूकम्पसमयो देवि नवरात्रिदिनानि च ॥
कन्यासंक्रान्तिसमया देवानामपि दुर्ल्लभाः ।
एतेषु समयेष्वेवं यः शिवां पूजयेच्छिवे ॥
स साक्षाद्भैरवो ज्ञेयो वरदानक्षमः शिवः ॥

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीत्रिकूटारहस्ये सूर्य्यग्रहणपटलः समाप्तः; 8B, ०चन्द्रग्रहण-पटलः, 11A, ०भूकम्पपटलः समाप्तः ;

The second batch of nine leaves contains two chapters of which the colophons run :—

5A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे त्रिकूटारहस्ये दशमः पटलः ;

9A, इति श्रीत्रिकूटारहस्ये एकादशः पटलः ।

5883.

10601. **रुद्रयामले भुवनेश्वरीरहस्यम् ।** *Bhuvanesvarī-rahasyam from Rudrayāmalatantra.*

Substance, country-made paper. 11 × 6½ inches. Folia, 90. Lines, 14 on a page. Extent in Ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

This work, in 26 chapters, deals in detail with the worship and rituals of Bhuvaneśvarī.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्य्यै ।
अथ श्रीभुवनेश्वरीरहस्यं लिख्यते ।
ॐ चिद्रूपं यद्रूपमूर्त्यं स्वरूपं रूपे रूप्यं योगिभिः सर्व्वसंस्थम् ।
श्रीपादपद्मोत्थपरागं मस्तकासमोनक्षदर्शचित्रम् ॥

ॐ श्रीशैलराजशिखरे नानाद्रुमलताकुले

....समासीनमुमापतिं ॥

एकदा देवमीशानं शशिशेखरमीश्वरं ।

... ...

उत्थाय विनता भूत्वा पर्य्यपृच्छत पार्व्वती ॥

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

... ...

महेश श्रोतुमिच्छामि भुवनेशीरहस्यकम् ॥

श्रीभैरव उवाच ।

... ...

एकाक्षरी या देवेशी भुवनेशी महेश्वरी ।
हृदि लेखेव भार्त्ति प्राणशक्तिरियं परा ॥
हृल्लेखा कथ्यते तस्मात् मायानुचित्तवैभवात् ।
अनया रक्षिताः सर्व्वे निर्व्वीजा मन्त्रराशयः ॥
अतस्तु सर्व्वमन्त्राणामियमुद्दीपिनी मता ।
ऊर्द्ध्वावस्थिता भूत्वा नमेकाक्षररूपिणीम् ॥
कथयामि महादेवीं भुवनेशीं महेश्वरि ।
मायाबीजं नाममध्ये नमो मन्त्रान्तके वदेत् ॥
एकाक्षरीयं विश्रि(श्रु)ता भुवने भुवनेश्वरी ।
अनया सदृशी विद्या नास्त्यस्या ज्ञानसाधने ॥

Colophons of the different chapters :—

2A, इति श्रीभुवनेश्वरीरहस्ये एकाक्षरीप्रकाशो नाम प्रथमः पटलः; 3A, °चतुर्दशाकथनं नाम द्वितीयः पटलः; 4B, °एकाक्षर्य्यादिबीजशास्त्रो-प्रकटनविधिर्नाम तृतीयः पटलः; 5A, °तत्त्वविद्याप्रकाशको नाम चतुर्थः पटलः; 7B, °पूजाविधिर्नाम पञ्चमः पटलः; 67B, °नित्यपूजाविधिर्नाम षष्ठः पटलः; 69B, °कवचकथनं नाम सप्तमः पटलः; 74A, °मन्त्रनामशतपटलोऽष्टमः; 74B, °तत्त्वविद्यास्तोत्राख्यः पटलो नवमः; 75A, उत्कीलनादिकथनपटलो

दशमः; 75B, ईश्वरमन्त्रप्रकाशनपटल एकादशः; 76A, ०दीक्षाविधिपटलो द्वादशः; 77B, ०पुरश्चरणविधिपटलस्त्रयोदशः; 78B, ०होमविधिपटलश्चतुर्दशः; 79B, ०चक्रपूजाविधिपटलः पञ्चदशः; 80A, ०आचारविधिपटलः षोडशः; 81A, ०सूर्यग्रहणपूजाविधिपटलः सप्तदशः; 82A, ०चन्द्रग्रहणपूजाविधिपटलो-ऽष्टादशः; 82B, ०भूकम्पपूजाविधिपटल एकोनविंशः; 84A, ०नवरात्रिदिनार्चा-विधिपटलो विंशः; 84B, ०कन्यासंक्रान्तिपूजाविधिपटल एकविंशः; 85B, ०शालिपूजापटलो द्वाविंशः; 86A, ०नवकुमारीपूजाविधिपटलस्त्रयोविंशः; 87B, ०प्रयोगविधिपटलश्चतुर्विंशः; 88B, ०घटार्गलयन्त्रविधिपटलः पञ्चविंशः; 90A, ०दशम्यर्चनविधिपटलः षड्विंशः। इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे श्रीदेवीभैरवसंवादे श्रीभुवनेश्वरीकल्पे संपूर्णं समाप्तम्॥

5884.

10605. **रुद्रयामले कालीपंचवाणम्।** *Kālīpañcavāṇam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 6 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the six black rites of the Tantra, described as so many arrows.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः॥

पार्वती उवाच।

देवाधिदेव देवेश महाकाल नमोऽस्तु ते।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि कालीवाणस्य लक्षणम्॥

... ...

श्रीमहादेव उवाच।

अथ वक्ष्ये वाणविद्यां कालिकायाः सुदुर्लभं॥ ३॥
यस्य विज्ञानमात्रेण कर्ता हर्ता सदाशिवः।
कामस्थं वह्निसंस्थं रतिबिन्दुसमन्वितम्॥ ४॥

कूर्चद्वयं तथा लज्जां युगलं तदनन्तरम् ।
दक्षिणे कालिके चेति मध्ये वाणानि योजयेत् ॥ ५ ॥
मन्त्रः क्रीं क्रीं क्रीं हूं हूं ह्रीं ह्रीं दक्षिणे कालिके अमुकवाण
क्रीं क्रीं हूं हूं ह्रीं ह्रीं स्वाहा etc. etc.

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे चिंतामणिप्रयोगे ईश्वरपार्वतीसंवादे कालीपंचवाणपंचकं साधनं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १९१६ मीती माघसु ८ बुधवार लिखितं आत्मभवानीरामजोसि पोथि कालिपंचवाणकी लिखि ॥

5885.

6083. **रुद्रयामले नवदुर्गापूजारहस्यम् ।** *Navadurgāpūjā-rahasyam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, modern Kashmiri. Appearance, fresh. Complete in 11 chapters.

The work consists of 11 Paṭalas—the first two are introductory, and the remaining nine are devoted to the details of worship of the nine forms of Durgā.

Beginning :—

ॐ श्रीगुरवे शिवाय ॐ नमः ।
श्रीगणपतये नमः ।
ॐ देवदेवं महादेवमीशानं शूलधारिणम् ।
प्रसन्नवदनं दृष्ट्वा प्रणम्योत्थाय पार्वती ।
कृताञ्जलिपुटा देवी विनयानतमस्तका ।
स्मितपूर्वं वचो दीनं जगाद परमेश्वरम् ।

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् परमेशान शरणागतवत्सल ।
त्वत्प्रसादान्मया सर्व्वं श्रुतं डामरमुत्तमम् ॥
तन्त्राणां सारमाद्यं तं यामलादिषु विस्तरम् ।
इदानीं भगवन् श्रोतुमिच्छामि त्वन्निवेदितम् ॥
नवदुर्गार्च्चनं दिव्यं सर्व्वतन्त्रेषु गोपितम् ।
सर्व्वकामप्रदं काम्यं साधकानां शुभावहम् ॥

श्रीभैरवः ।

एतद् गुह्यतमं देवि न कस्य कथितं मया ।
पूजां समयदीक्षायाः कोटिपूजा-फलप्रदाम् ॥
गुह्याद् गुह्यतमं गोप्यं ज्ञानं तद्रूपकात्मकम् ।
इदानीं तव भक्त्याहं कथयामि सुविस्तरम् ॥

... ...

... ...

सन्ति नानाविधैर्मन्त्रैरागमोक्तैः सबीजकैः ।
तन्त्राणि विविधान्यत्र सहितानि महेश्वरि ॥
ते मन्त्रा निष्फला जाताः कलौ वीर्य्यविवर्ज्जिताः ।
स्त्रीशूद्रैश्छलिताद् दस्याद् भ्रमान्तःशुद्धिकारणात् ॥
चञ्चलात्मत्सराद् दम्भात् पैशुन्याद्धनलोलुपात् ।
न सिध्यन्ति वरारोहे सर्व्वे निष्फलतां गताः ॥
सर्व्वागमानां शास्त्राणां प्रतिज्ञासिद्धिमेव च ।
प्रमादेनैव तद् दृष्टं गुरुभक्तिं विना तथा ॥
तन्मध्ये सारभूतं तु प्रत्यक्षफलदायकम् ।
रुद्रयामलतन्त्रस्य चतुःषष्ट्यात्मकं परम् ॥
नानाविधैः शुभैर्मन्त्रैर्युतं समयपूजनैः ।
विना समयदीक्षाद्यैः मन्त्रैर्दीक्षापि निष्फला ॥
समयो हि शिवे ब्रह्मा समयो विष्णुरेव हि ।
समयः शिव एव स्यात् समयो भैरवेव च ॥

न सिध्यन्ति सदा देवि नित्यपूजाजपादयः ।
यथा होमादयो देवि विना समयपूजया ॥
काले संपूजयेद्विष्णुं काले संपूजयेच्छिवम् ।
समये पूजयेच्छक्तिं समयोऽपीष्टदेवता ॥
कालः सृजति भूतानि कालो रक्षति नित्यशः ।
कालः संहरते चान्ते कालो हि दुरतिक्रमः ॥
षष्टिकल्पसहस्राणि ये कुर्वन्ति महेश्वरीम् ।
समये क्षणमात्रेऽपि पूजया तत् फलं लभेत् ॥

श्रीदेवी ।

समयः कीदृशो देवः पूजा कीदृग्विधा प्रभो ।
एतद्विस्तरतो देव वक्तुमर्हसि शङ्कर ॥

श्रीभैरवः ।

अष्टोत्तरशतप्रख्याः समयाः सन्ति पार्व्वति ।
तेषु यः पूजयेद्देवीं इष्टदेवीं च साधकः ॥
तस्य देवि भवेद्दुर्गा यथाभीष्टफलप्रदा ।
समयार्च्चनमेतत्ते वक्ष्यामि शृणु पार्व्वति ॥
यस्य कस्य न वक्तव्यं श्रुत्वा गोप्यतमं कुरु ।
चैत्रे मासि सिते पक्षे दिनानि नव पार्व्वति ॥
नवदुर्गार्च्चनं कुर्य्यात् साधकोऽभीष्टसिद्धये ।
तथैवमासि देवेशि सितपक्षादिवासरे ॥
नवम्यन्तां चरेत् पूजां विधिं विधिवदीश्वरि ।
सर्व्वेषु समयेष्वेतौ समयौ देवदुर्लभौ ॥
तत्र यः कुरुते पूजां पठेत् स्तोत्राण्यनेकशः ।
चरेद्धोमं यथाशक्त्या स साक्षाद्भैरवोत्तमः ॥

श्रीदेवी ।

भगवन् श्रोतुमिच्छामि नवदुर्गार्च्चनं परम् ।
तत्परं ब्रूहि मे देव यद्यस्ति मयि ते दया ॥

श्रीभैरव उवाच।

अथ देवि प्रवक्ष्यामि नवदुर्गार्चनं परम्।
ब्रह्मयामलतन्त्रेऽस्मिन् भाषितं साधकप्रिये॥
तद्वक्ष्यामि महादेवि पूजासारमनुत्तमम्।
यन्न दृष्टं पराज्ञानैः कुपथभ्रान्तदृष्टिभिः॥
यन्न शाक्तैर्न योगैर्वा न च वै पाशुपातकैः।
स्वभाववादिभिर्वापि न च कर्म्मप्रवादिभिः॥
नापि संशयवादैश्च नमार्गप्रवादिभिः।
न भूतवादिभिश्चैव नापि वा लौकिकैस्तथा॥
न चार्वाकिकैर्वापि नापि तर्कप्रवादिभिः।
न च नैयायिकैर्वापि षट्पदार्थपरायणैः॥
वेदान्तवादिभिर्वापि न चाप्येकत्ववादिभिः।
इदं पूजादिकं सारं दुर्गाया नवरात्रिकम्॥
अज्ञानतिमिरान्धानामुन्मीलनमहोत्तमम्।
संसारपङ्कमग्नानां लोकोत्तारणं परम्॥
... ...
.. ..

The nine forms of Durgā are indicated :-

6A, ॐ आदौ श्रीशैलपुत्रीति ततः स्याद्ब्रह्मचारिणी।
चन्द्रघण्टा च कूष्माण्डी स्कन्दमाता च पञ्चमी॥
कात्यायनी कालरात्रिर्महागौरी तथाष्टमी।
देवदूती च नवमी नवदुर्गा प्रकीर्तिताः॥

End :—

इति श्रीनवदुर्गायाः पूजापद्धतिमीश्वरि।
गोपनीयं महादेवि गोपयेन्निजयोनिवत्॥

Colophons of the different chapters :—

6A, इति श्रीदुर्गाकल्पपूजायां प्रथमः पटलः: 7B, इति श्रीदुर्गाकल्पे द्वितीयः पटलः; 17A, इति श्रीब्रह्मयामले तन्त्रे समस्तपूजाकल्पे नवदुर्गापूजा-

संग्रहे शैलपुत्रीपूजाविधिर्नाम तृतीयः पटलः; 18B, ब्रह्मचारिणीपूजाविधिर्नाम चतुर्थः पटलः; 20A, इति श्रीचन्द्रघण्टापूजाविधिर्नाम पञ्चमः पटलः; 21B, इति कुष्माण्डीविधिः षष्ठः पटलः; 23A, इति श्रीस्कन्दमातृपूजाविधिः सप्तमः पटलः; 24A, इति श्रीकात्यायनीपूजाविधिरष्टमः पटलः; 25B, इति श्रीकालरात्रिपूजाविधिर्नवमः पटलः; 27A, इति श्रीमहागौरीपूजाविधिर्नाम दशमः पटलः; (last colophon) इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे नवदुर्गापूजारहस्ये देवदूतीपूजाविधिर्नाम एकादशः पटलः।

5886.

2364. रुद्रयामले रामनामलिखनविधिः। *Rāmanāma-likhanavidhiḥ from the Rudrayāmala.*

Substance, foolscap paper. 10 × 3¾ inches. **Folia,** [illegible]. **Lines,** 7 on a page. **Extent in** ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, **Saṃvat** 1932. **Appearance,** fresh. Complete.

For a description of the present MS see L. X. 4217.

The essence of the book is summed up in the following lines:—

2A, राममन्त्रं लिखेद्विद्वान्सुगन्धेन भक्तितः।
भूर्जपत्रे तालपत्रे शाकपत्रे तथैव च ॥
नामसहस्रं नामशतं लिखेदनुदिनं सुधीः।
मासमेकं शुद्धचेता यावल्लक्षं समाप्यते ॥
... ...
... ...
एवं मन्त्रं लिखेद्यस्तु सत्यसंधो जितेन्द्रियः।
तस्य सिद्धो भवेन्मन्त्रः सर्वकामफलप्रदः ॥
शुद्धोदकेन संलिख्य कज्जलं घृतदीपजम्।
पत्रं धातुमयं प्रोक्तं लेखनी काञ्चना प्रिये ॥

3B, मृत्तिकायां निखेलद्यं साधको विधिपूर्वकम् ।

सकामो वाञ्छितं लब्ध्वा भुक्ता भोगान् मनोरमान् ॥

जातिस्मरत्वं कृत्वा याति विष्णोः परं पदम् ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले रामचरितमानसविधिप्रकाशपटलं समाप्तम् ।

श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु ॥

Post Colophon :—

संवत् १८६२

5887.

5014. **रुद्रयामले अयोध्यामाहात्म्यम् ।** *Ayodhyā-māhātmyam from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 10 × 5¾ inches. Folia, 69. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1910. Appearance, discoloured. Complete.

The work contains 10 chapters. It refers to and describes the greatness of Ayodhyā proper and various other Tīrthas included within it.

Beginning :—

श्रीरामचन्द्राय नमः ।

वन्देऽहं रामचन्द्रस्य पादौ प्रणतरक्षकौ

सीतायाश्च पुनः पादौ सर्वसिद्धिविधायकौ ॥ १ ॥

... ...

... ...

श्रीपार्वत्युवाच ।

श्रु[त]ाः श्रुता महाभाग नानातीर्थकथाः शुभाः ।

साम्प्रतं श्रोतुमिच्छामि तद्रहस्यं सनातनम् ॥ ४ ॥

अयोध्याया महापुर्य्या महिमानं गुणोज्ज्वलम् ।
कीदृशी सा सदामेध्यायोध्या विष्णुप्रिया पुरी ॥ ५ ॥
आद्या सङ्गीयते वेदैः पुरीणां मुक्तिदायिका ।
संस्थानं कीदृशं तस्याः तस्यां के च महीभुजः ॥ ६ ॥
कानि तीर्थानि पुण्यानि माहात्म्यं तेषु कीदृशम् ।
अयोध्यासेवनान्नृणां फलं स्याद्वद कीदृशम् ॥ ७ ॥

End :—

मतिविपुलनिदानैर्वर्णितं धर्म्ममाद्यं
कलयति परमभक्त्या लोकमाहात्म्यमेतत् ।
य इह नर उदारः श्रीसनाथः स सद्यः
व्रजति हरिनिवासं सर्व्वभोगांश्च भुक्त्वा ॥ २९ ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले उमागौरीसम्वादे श्रीमदयोध्यामाहात्म्ये दशमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सम्वत् १९१० मिति ज्येष्ठ शुक्ल ४ ।

5888.

5570. रुद्रयामले सूर्य्यपटलः । *Sūryapaṭalaḥ from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made yellow paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This relates to the worship of the Sun-god according to the Kaula form, the first chapter in it dealing with the *mantra* of the deity and the rules for its use, the second chapter, in prose, laying down the rules of worship (*paddhati*).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ... ...

श्रीभैरव उवाच ।

श्रीशैलशिखरासीनभैरवीपतिमीश्वरम् ।

भैरवं चन्द्रमुकुटं गणगन्धर्व्वसेवितम् ॥

पन्नगाभरणोपेतं जटामुकुटमण्डितं ।

... ...

.. ..

.. .. दृष्ट्वा प्रोवाच भैरवी ॥

श्रीदेव्युवाच ।

... ...

.. ..

पुरा पृष्टोऽसि भगवन् मया त्वं भक्तिपूर्व्वकम् ।

अद्य तद्वद तत्त्वं मे यद्यहं तव वल्लभा ॥

... ...

... ... कौलिकानां हितेच्छया ॥

यद् गोप्यं सर्व्वशास्त्रेषु पञ्चाङ्गं पूर्व्वसूचितम् ।

(श्री)देवदेवस्य सूर्य्यस्य सर्व्वतत्त्वतमोत्तमम् ॥

End :—

इत्येषा नित्यपूजाया पद्धतिर्धर्म्मरूपिणी ।

तव स्नेहेन निर्णीता मान्येयं कौलिकै[ः] प्रिये ॥

Colophons :—

7A, इति श्रीरुद्रयामले ईश्वरपार्वतीसंवादे देवीरहस्ये तन्त्रे श्रीसूर्य्यपटलाख्यानं नामैकविंशः पटलः समाप्तम् ।

22A, इति श्रीरुद्रयामले देवीरहस्ये श्रीसूर्य्यपूजापद्धतिवर्णनं नाम द्वाविंशः पटलः समाप्तः ।

5889.

2154. **रुद्रयामलोक्तनवग्रहसिद्धयन्त्रपूजाविस्तारः ।** *Navagrahasiddhayantrapūjāvistāraḥ from Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 8¾ x 3½ inches. Folia, 2. Lines, 12-14 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It gives directions for drawing and worshipping the *Yantra* or symbolic diagram, an illustration of which is given on Fol. 2A.

***Beginning* :—**

कदाचिद्वनवासीनां पाण्डवानां सुप्रेक्षके ।
आगतः कृष्णनाथश्च दृष्ट्वा पूजाकृतं विधिम् ।
संतुष्टः कृष्णनाथं च पप्रच्छ पाण्डुनन्दनः ।
युधिष्ठिर उवाच ।
देवदेव जगन्नाथ उपायं ब्रूहि तत्त्वतः ।
येन संप्राप्यमाणेन साम्राज्यं सौख्यदं सदा ।

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामलोक्त-नवग्रहसिद्धयन्त्रपूजाविस्तारः समाप्तः ।

For a *Navagrahamantroddhāra* from the *Mahābhārata* cf. 5838 above.

5890.

2147. **रुद्रयामले मङ्गलविधिः ।** *Maṅgalavidhiḥ from the Rudrayāmala.*

Substance, country-made paper. 7 x 4½ inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with Tāntrika worship of the planet Mars.

Beginning :—

अथ मङ्गलव्रतविधानमस्वमभिधीयते । ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय प्रातःकृत्यं कृत्वा शौचादिकं विधाय अमलोदके अपामार्गकाष्ठेन दन्तधावनं कृत्वा नद्यादौ गत्वा ... ... रक्तवस्त्रोत्तरीयं धृत्वा ... ...रक्तचन्दनरक्तपुष्पैः ताम्रपात्रस्थिततोयेन अङ्गारकगायत्रीपठनात् श्रोत्रफलं भौमाय अर्घं दत्त्वा गृहमागत्य वितस्तिमात्रं गृहाङ्गो-गोमयमृत्राभ्यां विलिप्य तदुपरि रक्तचन्दनेन मण्डलं विधाय तत्र गोधूमान् संस्थाप्य उपरि ताम्रकलशं वा मृन्मयं वा संस्थाप्य जलेनापूर्य ... ... तदुपरि भौमस्य त्रिकोणमेकविंशति-त्रिकोणांकितमेकविंशति भौमनामसंयुतं संस्थाप्य तत्पुरतः स्वयं रक्तासने उपविष्टः ... ... मङ्गलव्रतमहं करिष्ये ।

End :—

रक्ताङ्गो रक्तगात्रश्च भगाभीष्टप्रदायिने ।
माहेयोऽपि इदं प्रोक्तं देवदेवेन सिद्धिदं ।

Colophon :—

इति ब्रह्मयामले मङ्गलविधिः समाप्तः ।

5891.

10040. कृष्णयामले त्रिभङ्गचरित्रम् । *Tribhaṅgacaritram from the Kṛṣṇayāmala.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 112. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1952. Appearance, fresh. Complete.

A *Kṛṣṇayāmala* is noticed in Bik. 1284 and HPR 1. 78. MSS of *Śeṣadevaśatanāmastotra* and *Caitanyakalpa*, said to be taken from the Kṛṣṇayāmala, are found in the old collection of the Asiatic Society of Bengal.

The work deals with the Tribhaṅga (three-bended) form of Kṛṣṇa.

Beginning :—

यदि ह्यावर्त्तां भेदे न त्वां वक्ष्यामि मा वद ।
ततो दिव्ये मणिमये स्थाने देवी सरस्वती ॥
आविरासान्तफलाकारा सा शतपर्व्विणी ।
सर्व्वरत्नमयी वृन्दावने सत्परिपालितं ।
व्रजराजस्य महिषी रागयन्ती दिशाश्चिता ॥
2B. वंशीमाहात्म्यमेतन्मे पठिष्यन्ति दिशालयः ।
श्रोष्यन्ति च भविष्यन्ति द्रुतं द्रुतकल्मषाः ॥
इदानीं श्रोतुमिच्छामि त्रिभङ्गत्वं कथं तव ।
तत्त्वं कथय गोविन्द चिदाद्यानन्दसन्ततं ॥

... ...

कृष्ण उवाच ।

शृणु ते कथयिष्यामि वलनाम कथां मम ।
त्रिभङ्गत्वं कामिनीनां मनोनियमनक्षमम् ॥
महानन्दाभिधां वंशीं कराभ्यां परिगृह्य वै ।
प्रहसद्वदनो लीलारसचञ्चलमानसः ॥
अगाम पावकैशीपमूलमानन्दनिर्भरः ।
यस्मिन् दिव्ये तरोर्मूले मणिबद्धे महाप्रभे ॥

... ...

... ...

3A. ततो मे सुगभीरस्य बभूव मानसं मनः ।
ततः शृङ्गारनामायं रसः प्रादुर्बभूव ह ॥
श्यामवर्णः सुखमयः सर्व्वलोकैकमोहनः ।
रसादानन्द आनन्दादनुभावो बभूव ह ॥
आत्मना रन्तुमिच्छामि नारी भूत्वा पृथग्वपुः ।
इति सञ्चिन्त्यमानस्तु मनसा च सतां मतं ॥
स्वयमेव द्विधा भूत्वा परमानन्दरूपिणी ।
रसस्वरूपिणी चाहं स्वयंकृता विनिर्मिता ॥

... ...

... ...

4A, पश्यन्तश्चां वरारोहां लज्जयाधोमुखा द्रुतम् ।

तत्प्रेमपाशसंबद्धचित्तस्य चरणद्वयम् ॥

मणिनूपुरयुग्मेन छद्मनाबद्धवद् बभौ ।

ततो मम पदाम्भोजाद्गतकाद्या महीगतः ॥

तुष्टुवुः प्रेमवचसा प्रश्रयाविष्टचेतसा ।

हे नाथ चरणं तेषां चरणार्थं दर्शय प्रभो ॥

तच्छ्रुत्वा वचनं तेषां तुष्टेन स्वयमेव हि ।

भगवच्छ्रीपदाम्भोजलक्षणं दर्शितं परम् ॥

तिर्यञ्च् विद्युदाराश्च सद्विद्युद्विवार्चितं ।

चकार्यं राम सततं यतोऽहं भक्तवत्सलः ॥

... ...

एतान्येव कारणानि त्रिभङ्गत्वं गतस्य मे ।

नित्यं सत्यं चिद्घनमानन्दरसविग्रहम् ॥

रूपमेतद् सदा ध्यायन् महाविष्णुमपचरेत् ।

मद्दीपेदं हृदि ध्यात्वा वरिष्ठपातकात् विभो ॥

यतोवीदं चिद्घनं ध्यात्वा सिद्धिमितो गतः ।

एतत्त्रिभङ्गरसविग्रहमाविभूतं

भूतेशविष्णुविधिचिन्मविचिन्त + + ।

ध्यात्वा त्रिभङ्गचरितं परितः शृणोति

स्वस्थ्य स्ववरसिन्धे सततं वसामि ॥

Colophon :—

इति ते सर्वोत्ख्यातं त्रिभङ्गचरितं मम ।

Post Colophon Statement (in a later hand):—

संवत् १८५२ कु० श० १ बुधवो श्रीवृन्दावनमध्ये मे से लिखायो श्रीराधामोहन गोस्वामी रामनाथ चार्यो पो ५० श्रीश्रीराधाचरणजी की सभाले ५।५।६० बाल गणेशराम ।

5892.

6392. ब्रह्मयामलम् । *Brahmayāmalam.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 1-58 (bound in **wrong order) of which Fol. 52 is** missing. Lines 10 on a page. **Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara.** Appearance, old and soiled. Incomplete.

The topics dealt with herein relate to divination by means of various diagrams, illustrations of which are given. Some of the colophons give the title as Brahmayāmala while others simply write yāmala.

Beginning :—

मोहान्धकारमग्नानां जनानां ज्ञानरश्मिभिः
कृतमुद्धरणं येन तं नमामि शिवभास्करम् ॥
अथातः संप्रवक्ष्यामि प्रोक्तां वै ब्रह्मयामले
मात्रादिभेदभिन्नानां स्वराणां षोडशोदयः ॥
मातृकायां पुरा प्रोक्ताः स्वराः षोडशसंख्यया ।
तेषां द्वावन्तिमौ त्याज्यौ चत्वारश्च नपुंसकाः ॥
शेषा दशस्वर स्तेषु स्यादेकैको द्विके द्विके ।
शेषा यतोऽक्षराद्यास्ते स्वराः पञ्च स्वरोदये ॥
लाभालाभौ सुखं दुःखं जीवितं मरणं तथा ।
जयं पराजयं चैव सर्वं ज्ञेयं स्वरोदये ॥
स्वरादिमातृकोद्धारो मातृकायां जगत्त्रयम् ।
तस्मात् स्वरोदयं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥

Colophons of the different chapters :—

2A, इति यामले मात्रास्वरचक्रम्; 2B, ॰वर्णस्वरचक्रम्; 3A, इति जीवस्वरचक्रम्; **3B,** इति राशिस्वरचक्रम्; इति भेदस्वरचक्रम्; **4A,** इति यामले द्वादशवर्षिकचक्रम्; 4B, ॰ऋतुस्वरचक्रम्; 5A, ॰पक्षस्वर-चक्रम्; इति तिथिस्वरचक्रम्; 7A, इति ब्रह्मयामले तिथिवारनक्षत्र-[चक्रम्]; **8A,** इति यामले दिनास्वरचक्रम्; 8B, इति तात्कालिकस्वरचक्रे

प्रश्नभेदः; 9B, इति तात्कालिकस्वरचक्रे जातस्य शुभाशुभः; 10A, इति यामले स्वरप्रकारनिर्णयः; 11A, इति ब्रह्मयामले दिक्पलस्वरचक्रम्; 19A, ०षट्क-सर्वतोभद्रचक्रम्; 20B, ०अंशकचक्रम्; 22A, ०कूर्मचक्रम्; 23B, ०सिंहासन-चक्रम्; 29A, इति हृदयादियोगषट्कम्; 29B, उदरादियोगषट्कम् (the space for the illustration is left blank); 28B, इति मुखादियोग-षट्कम् (30A has the space for illustration left blank); 30B, इति गुदादियोगषट्कम्; 31A, इति ब्रह्मयामले चक्राद्ययोगषट्कम्; 31B, इति कपालादियोगषट्कम्; 32A, इति दशाङ्गराहुकालानलचक्रम् (space for illustration left blank); 33A, इति ब्रह्मयामले राहुकालानल-चक्रम्; 33B, इति यामले सूर्यकालानलचक्रम्; 34A, इति चन्द्रकालानल-चक्रम्; 34B, इति यामले चन्द्रसमग्रलाकचक्रम्; 35A, इति समग्राकल-चक्रम्; 35B, इति यामले वर्गेन्दुचन्द्रचक्रम्; 36A, ०प्रथम मातृकास्वरचक्रम्; 36B, इति द्वितीयमातृकास्वरचक्रम्; इति तृतीयमा[तृ]कास्वरचक्रम्, 37A, इति यामले विजयचक्रम्; 38A, तोरणचक्रं समाप्तं; 38B, राशिसूर्यकालानल-चक्रम्; 39A, इति संघट्टकालानलचक्रम्; 39B, इति यामले गडकालानल-चक्रम्; 40A, ०कुलाकुलचक्रम्; 40B, ०कुम्भचक्रम्; 42B, ०तुम्बरचक्रम्; 43A, ०तुम्बरावर्तचक्रम्; 44B, ०वहि-लचक्रम्; 45A, ०लाङ्गलचक्रम्; 45A, [सर्पचक्रम्], 45B, इति वृषचक्रम्; 47B, इति यामले नाडीगत-दृष्टिचक्रम्; 48A, ०सूर्यफणिचक्रम्; चन्द्रफणिचक्रम्; 49A, इति कविचक्रम्; 50A, इति यामले खलचक्रम्; 54B, ब्रह्मयामले कोट्टचक्रम्; 56A, इति यामले अश्वचक्रम्; 56B, इति रथचक्रम्; 57A, इति यामले कूर्मचक्रम्; The MS ends abruptly in the middle of the next topic.

5893.

10335. जयद्रथयामलम् । *Jayadrathayāmalam.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 102. Lines 5 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

Jayadrathayāmala is said to be 24,000 ślokas in extent, divided into four ṣaṭkas or four parts of 6,000 ślokas each. The present MS contains the last ṣaṭka which principally deals with the worship of Vagalā, the eighth Mahāvidyā. For the first ṣaṭka cf. Nep., Vol. II. pp. 1–4, and for the last ṣaṭka, Nep., Vol. I. pp. 175–177.

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।

देवाधिदेव भूतेश नित्यानन्दनिरञ्जन ।

निराकार गुणातीत सर्व्वज्ञ प्रभवेश्वर ॥ १ ॥

... ...

इदानीं श्रोतुमिच्छामि विद्याभेदं सुदुर्लभं ।

उत्पत्ति + + + देव तन्मे वद दयानिधे ॥

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीजयद्रथयामले उत्तरषट्के देव्युपनिषदि भैरवकुलागमे आनन्दभैरवस्तोत्रनि(स्तोत्रे) श्रीमहाविद्याभेदकथनं नाम प्रथमः पटलः ।

22B, ०महाविद्या उत्पत्तिकथनं नाम द्वितीयः पटलः ; 27B, ०उपासनादेय विधिर्नाम तृतीयः पटलः ; 36B, ०काम्यप्रयोगकथनं नाम चतुर्थः पटलः ; 58B, ०मन्त्रोद्धारपूर्व्वकं श्रीवगलामुखीसाधनं नाम पटलः ;

97A, ०प्रातःकृत्यादि उद्यानकल्पश्रीवगलामुखीनित्यायाः नवमयी-पूजापद्धतिकथनं नाम पटलः ॥ ६ ॥

103B, ०वगलामुखीकवचकथनं नाम पटलः ॥ ७ ॥

5894.

1926. **यामले कालपुरुषदानविधिः ।** *Kālapuruṣadāna-vidhiḥ from Yāmala.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, old and faded. Complete.

The work contains both the *vidhi* (Foll. 1–3A) and *paddhati* (Foll. 3A–5) of the function.

Beginning :—

अथ कालपुरुषदानं लिख्यते ।
अतः परं प्रवक्ष्यामि दानानामुत्तमोत्तमम् ।
कालमृत्युहरं साक्षादपमृत्योश्च का कथा ॥
आमाध्यास्थमहारोगमहाभयहरं तमम् ।
शत्रुवर्गक्षयकरं ग्रहदोषनिवर्हणम् ॥
तापत्रयहरं सद्यः सर्व्वोत्पातहरं शुभम् ॥
... ...
... ...
कालरूपमिति ख्यातं दानं दोषविनाशनम् ॥

The description of Kālapuruṣa, a human representation of Time clothed in black, is given as follows (Fol. 1B) :—

कालस्य पुरुषाकारं कृष्णवस्त्रेण कल्पयेत् ।
पादादिमस्तकान्तं च पञ्चारत्निप्रमाणतः ॥
त्रितालद्वयमानेन शिरोभागं प्रकल्पयेत् ।
अर्द्धांगुल्या कण्ठदेशमधोभागे भुजद्वयम् ॥
तदूर्द्धं हृदयस्थाने स्तनमण्डलमाचरेत् ।
अरत्निमात्रमुदरं मध्ये नाभिं प्रकल्पयेत् ॥
तदूर्द्धं कटिदेशं च जघनं वृषणादिकम् ।
अधोवितस्तिद्वितये ऊरू जानू च गुल्फकम् ॥
पादद्वयं प्रकुर्व्वीत अङ्गुल्यग्रसमन्वितम् ।
कर्णाक्षिनासिदीर्घांश्च तत्तद्देशे प्रकल्पयेत् ॥
तिलैश्च पूरयेदत्र तत्तदंशो विचक्षणः ।
पद्मासने समानीतं शिल्पकैः परिशोभयेत् ॥
ततः सौवर्णरजतताम्रैर्मुक्ताफलादिकैः ।
भूषणैर्भूषितं चैव स्थाने स्थाने विशेषतः ॥
सुवर्णनूपुरौ कुर्य्याद्वलयौ राजतेन तु ।
कटिसूत्रं राजतेन कांस्यघण्टासमन्वितम् ॥

हस्तद्वयं राजतेन सुवर्णेनाङ्गुलीयकम् ।
कटकं राजतेनैव सुवर्णं बाहुभूषणम् ॥
ग्रैवेयं पदकं चैव स्वर्णेन राजतेन वा ।
मुक्ताहारं कण्ठदेशे मध्ये रत्नसमन्वितम् ॥
कर्णद्वयं च ताम्रेण तथैव भ्रूयुगं च वै ।
चक्षुर्द्वयं राजतेन नासिकाग्रं सुवर्णतः ॥
मुक्तया सुदन्तपङ्क्तिं च ताम्रेणोष्ठद्वयं तथा ।
तिलकं राजतेनैव पट्टं स्वर्णविनिर्म्मितम् ॥
स्वर्णयज्ञोपवीतं च रक्तोष्णीषं च वेष्टयेत् ।
वामहस्ते कांस्यपात्रं खड्गं दक्षिणहस्तके ॥
मुक्ताप्रवालरत्नाद्यैः कर्णाभरणमाचरेत् ।

In leaf 3A the Vidhi ends and the Paddhati begins. The latter goes to the end of the MS.

Last Colophon.—

यामलोक्तकालपुरुषदानविधिः समाप्तः ।

The last colophon is followed by several verses about some Tāntrika rite.

5895.

3179. **महाशैवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पम् ।** *Ākāśabhairava-kalpam from the Mahāśaivatantra.*

Substance, Serampore paper. 12¾ × 5¼ inches. Folia, 82. Lines, 9-12 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Two Stotras from this work are mentioned in *Burnell* 198[b], 203[a]. MSS of an *Ākāśabhairavatantra* and a *Mahāśaivatantra* are also noticed there.

Beginning :---

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदक्षिणामूर्त्ते नमः ॥

गुरुं गणपतिं देवीं भैरवं शारभेश्वरम् ।

नमस्कृत्य प्रवक्ष्यामि धर्म्मशास्त्रं विभूतये ॥

साङ्गं सलक्षणं वेदसारभूतमभीष्टदम् ।

ज्ञानदं जीवजन्तूनां साधकानां सुखावहम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

श्रीशिवेशाम्बदेवेश श्रीनाथ जगतां पते ।

श्रीगलागलचिह्न श्रीपते भवते नमः ॥

अन्यथा शरणं नास्ति शरणं त्वं महेश्वर ।

यद्गुह्यं परमं लोके यं शास्त्रमखिलप्रदम् ॥

गर्ह्रितं साधकेन्द्राणां तद्वदस्व दयानिधे ।

श्रीश्वरोवाच ।

श्रीमत्परमसौभाग्यमन्त्रयन्त्रं गतात्मनां ।

गयाशामुपदेशानामतिगुह्यतमं परम् ॥

महामन्त्रक्रियाशास्त्रं महासिद्धिप्रदायकम् ।

सर्व्वदोषप्रशमनं पावकं लोकजीवनम् ॥

धर्मार्थकाममोक्षाणां फलदानप्रदं हितम् ।

सर्व्वज्ञानप्रदं ब्रह्मज्ञानदं सर्व्वसिद्धिदम् ॥

तादृशं कल्पमागोप्यं सर्व्ववेदाङ्गमात्मकम् ।

शीघ्रसिद्धिप्रदं श्रेष्ठं श्रृणु सर्व्वमयेम्बिके ॥

वक्ष्यमाणं महाशास्त्रं शृण्वतां पठतामपि ।

तथालोकय तां पुंसां (य)[व]नितानां विशेषतः ॥

क्षिप्रसिद्धिप्रदं दिव्यं कथयामि जगन्मयम् ।

2A, सहसा तस्य सौभाग्यं वस्तु ज्ञा+शुभूतिकम् ॥

ब्रह्ममन्त्रः समुत्थाय प्रभाते दैशिकं स्मरेत् ।

वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण सान्ध्यं कर्म्म समाप्य तः ।

यथा तथा पुरापुत्रानेकान्ते भवने शुभे ॥

यथाविधि समाभूतोथाविंश्लेटचरे स्थितः ।
अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थिता ॥

... ...

... ...

आराधनोपयोगानि संपाद्य तदनन्तरम् ।
ब्रह्मरन्ध्रे जगन्नाथं ब्रह्मानन्दमयं विभुम् ॥
परम्पराक्रमेणैव गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ।
चिरं ध्यात्वा ततो देवि भूतशुद्धिं यथाविधि ॥
ऋषिन्यासादिकं कुर्यात् प्रसन्नात्मा यथाविधि ।
सर्वकार्यार्थसिद्धौ च सर्वविघ्ननिवृत्तये ॥
पश्चाद्दैरेकविंशेन यजेद्वैनायकं पुरा ॥

Colophons of the different chapters :—

2B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे उमामहेश्वरसंवादे शङ्करेण विरचिते उत्पादप्रक्रमो नाम प्रथमोऽध्यायः; 3B. इति महाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये पक्षिराजकल्पे उत्पादनागपरिग्रहणविधिर्नाम द्वितीयोऽध्यायः; 4B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये उत्पादभैरवयजनविधिर्नाम तृतीयोऽध्यायः; 6A, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये उत्पाताभिषेकविधानं नाम चतुर्थोऽध्यायः; 7B. ०आकाशभैरवकल्पे मन्त्रयन्त्रं नाम पञ्चमोऽध्यायः, 8B, इति श्रीशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे चित्रमालाविधिर्नाम षष्ठोऽध्यायः; 9A. इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे वश्याकर्षणप्रयोगो नाम सप्तमोऽध्यायः; 9B, ०रहस्ये मोहनद्रवकप्रयोगो नाम अष्टमोऽध्यायः; 10A, इति श्रीशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे स्तम्भन-विद्वेषणप्रयोगो नाम नवमोऽध्यायः; 10B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये उच्चाटननिग्रहप्रयोगो नाम दशमोऽध्यायः; 11A, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे उमामहेश्वरसंवादे शङ्करेण विरचिते भोगमोक्षप्रकरणं नाम एकादशोऽध्यायः । इति प्रथमकल्पः समाप्तः ॥

12B, इति ०मङ्गर्षेण निरूपिते आशुगरुडविद्या नाम द्वादशोऽध्यायः; 14A, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आशुगरुडप्रयोगो नाम त्रयोदशोऽध्यायः; 15B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आशुगरुडकर्णविधिर्नाम चतुर्दशोऽध्यायः; 16B, ०आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे विषाभावविधिभेदो नाम पञ्चदशोऽध्यायः; द्वितीयः कल्पः समाप्तः ॥

19A, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अ... आकाशभैरवकल्पे शरभसालुवपक्षिराजकल्पे मन्त्रोद्धारविधिर्नाम षोडशोऽध्यायः; 22A, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे शरभसालुवपक्षिराजस्तोत्रं नाम सप्तदशोऽध्यायः; 25A, इति श्रीशैवतन्त्रे अतिरहस्ये प्रयोगभेदो नाम अष्टादशोऽध्यायः; 26A, इति श्रीपक्षिराजकल्पे निग्रहानुग्रहविवेको नाम एकोनविंशोऽध्यायः; 27B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे होमविधिर्नाम विंशोऽध्यायः; 30A, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे पक्षिराजकल्पे निग्रहविधिर्नाम एकविंशोऽध्यायः; 33A, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशभैरवे कल्पे रक्षाभिषेको नाम द्वाविंशोऽध्यायः; 36B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे पक्षिराजकल्पे क्षुद्रविधिर्नाम त्रयोविंशोऽध्यायः; 40B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे अतिरहस्ये आकाशपुरसर्वसिद्धिर्नाम चतुर्विंशोऽध्यायः; 42B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे शरभावाहनविधिर्नाम पञ्चविंशोऽध्यायः; 47A, इति श्रीशैवतन्त्रे अतिरहस्ये शरभकल्पे मातृकाद्यवर्णविवेको नाम षड्विंशोऽध्यायः; 48B, इति श्रीभैरवशैवतन्त्रे कल्पे भद्रकालीविधिर्नाम सप्तविंशोऽध्यायः; 51B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे तैलाञ्जनविधिर्नाम अष्टाविंशोऽध्यायः; 52B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे कल्पे मालामन्त्रे शूलिनीदुर्गाध्यायत्रयं विना एकोनत्रिंशोऽध्यायः; 54A, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे त्रिंशोऽध्यायः; 56B, इति श्रीशैवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे बलिकर्मविधानं नाम एकत्रिंशोऽध्यायः; 57B, इत्याकाशभैरवकल्पे द्वात्रिंशोऽध्यायः; 59A, इत्याकाशभैरवकल्पे महाशैवतन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे वडवानलमन्त्रं नाम त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः; 60B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे दिक्पालमन्त्रं नाम चतुस्त्रिंशोऽध्यायः; 61B, इत्याकाशभैरवकल्पे व्याधिमन्त्रं नाम पञ्चत्रिंशोऽध्यायः; 62A, इत्याकाशभैरवकल्पे मन्त्रप्रयोगं नाम षट्त्रिंशोऽध्यायः; 68B, इत्याकाशभैरवकल्पे शरभकवचं नाम

सप्तत्रिंशोऽध्यायः ; 70A, इत्याकाशभैरवकल्पे कामराजमन्त्रं नामाष्टत्रिंशोऽध्यायः ; 71B, इति श्रीआकाशभैरवकल्पे रक्षाचामुण्डीमन्त्र नाम एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ; 72B, इत्याकाशभैरवकल्पे मोहिनीमन्त्रं नाम चत्वारिंशोऽध्यायः ; 73A, इत्याकाशभैरवकल्पे शब्दाकर्षण-भाषामन्त्रनामैकचत्वारिंशोऽध्यायः : 74A, इत्याकाशभैरवकल्पे लक्ष्मीमन्त्रं नाम द्विचत्वारिंशोऽध्यायः ; 74B, इत्याकाशभैरवकल्पे मायामन्त्रं नाम त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ; 75A, इत्याकाशभैरवकल्पे पुलिन्दिनीमन्त्रं नाम चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ; 77B, इति श्रीमहाशैवतन्त्रे आकाशभैरवकल्पे महाशास्तामन्त्रं नाम पञ्चचत्वारिंशोऽध्यायः ; 78A, इत्याकाशभैरवकल्पे महाशैवतन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे संक्षोभणीमन्त्रं नाम षट्चत्वारिंशोऽध्यायः ; 79A, इत्याकाशभैरवकल्पे धूमावतीमन्त्रं नाम सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ; 80A, ०प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे धूमावतीमन्त्रं नामाष्टाचत्वारिंशोऽध्यायः ; 80B, इत्याकाशभैरवकल्पे मधुक्षारकाप्रयोगो नाम एकोनपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ; 82B, इत्याकाशभैरवकल्पे महाशैवतन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे चित्रविद्यामन्त्रं नाम पञ्चाशत्तमोऽध्यायः ॥

5896.

4634. उत्तरतन्त्रे स्वप्नाध्यायः । *Svapnādhyāyaḥ from Uttaratantra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

The work relates to the interpretation of dreams.

IO. V. 3135 describes a *Svapnādhyāya* which, in its colophon, is stated to belong to the *Itihāsapurāṇa* by Bṛhaspati. For almost identical topics from the *Mārkaṇḍeya Purāṇa* and *Bhaviṣya Purāṇa* cf. ASB. V. 3733, 3754-5. A MS of an *Uttaratantra* in 46 chapters is described in HPR. I. 35.

Beginning :—

नमो गणेशाय ।

अथोत्तरतन्त्रोक्तः स्वप्नाध्यायः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव भक्तानामभयप्रद ।
प्रायः कलियुगे देव मनुजाः कल्मषान्विताः ।
कथं ज्ञानं भवेत्तेषां शुभाशुभफलान्वितम् ॥
भविष्यं वर्त्तमानं वा अतीतं वा महेश्वर ।
विस्तरेण ममाचक्ष्व यदि तेऽस्ति कृपा मयि ॥

ईश्वर उवाच ।

गुह्यं चैतत् प्रवक्ष्यामि तव प्रीत्या वरानने ।
साधकस्यापि देवेशि सर्व्वं प्रत्यक्षतां व्रजेत् ॥
देशिकस्याथ वक्ष्यामि लक्षणं शृणु साम्प्रतम् ।
एकाग्र्यापवर्गार्थं भक्तिश्रद्धान्वितस्य च ॥
जपपूजारतस्यापि कापट्यरहितस्य च ।
दातुर्भोक्तुः पालकस्य सर्व्वं प्रत्यक्षतां व्रजेत् ॥
स्वच्छन्दचरितस्याथ स्वच्छन्दहृदयस्य च ।
स्वप्ने दृष्टे तु देवेशि स्वप्नं प्रत्यक्षतामियात् ॥
संदेहे संशये गर्त्ते भये च समुपस्थिते ।
अरोगी शुद्धदेहः सन् जप्त्वा स्तुत्वा च भक्तितः ॥
नत्वा च देवतां देवि सुतल्पे शयनं चरेत् ।
यथा यथा प्रसुप्तस्य आर्त्तस्य च महेश्वरि ॥
प्रसादं कुरुते स्वप्ने किञ्चिद्दर्शनसंयुतः ।
सप्ताहेऽथवा पक्षे त्रिसप्ताहेऽथवा पुनः ॥
एकविंशतिरात्रेण स्यात् स एव शिवो यतिः ।
प्रसादं कुरुते स्वप्ने ततः सिद्धेर्निदर्शनम् ॥
स्वप्ने पश्यति यो देवं महेशं सर्व्वतोमुखम् ।
देवीं वा स्वप्नगुह्यां च स्पष्टं वाऽथ यथाविधं ॥

देवतादर्शनं चाथ निर्म्मलं चन्द्रमण्डलम् ।
गङ्गां भागीरथीं भानुं लिङ्गं विश्वानमीश्वरम् ॥
प्रसन्नं तत्र जानीयात् सिद्धिं स्वप्नप्रदर्शने ॥
द्विजतिलाशी भोजनञ्च रोदनं रुधिरस्रुतम् ।
संग्रामविजयो होमो हर्म्याद्यारोहणं तथा ॥
नदीसमुद्रतरणं आकाशगमनं तथा ।
भास्करोद्गमनं चैव ज्वलनं तु हुताशनम् ।
हर्म्याद्यारोहणं चैव प्रासादशिखरेऽपि च ।

.. ..

215, लभेत् सिद्धियुतश्चैव देवीनाथश्च दर्शनम् ॥

End :—

दुःस्वप्नं यदि देवेशि सदा दिव्येष्टमन्त्रतः ।
भक्तानामन्यथा भावो दुःस्वप्नमपि निश्चितं ॥

Colophon :—

इत्यस्य तन्त्रोक्तः स्वप्नाध्यायः समाप्तः ॥

5897.

10528. **मार्ज्जारीतन्त्रम् ।** *Mārjārītantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 9. Character, Nāgarī. Appearance, discoloured. Incomplete. Fragmentary.

The name Mārjārītantra is indicated on the left hand upper margin. It contains only ten verses dealing with the worship of Ucchiṣṭagaṇeśa.

Beginning :

गणेशाय नमः ॥

देव्युवाच ॥

देवदेव जगन्नाथ सर्व्वज्ञ परमेश्वर ।
भैरवानन्द चिन्मात्र नमः स्वच्छन्दरूपिणे ॥ १ ॥

योगिना सर्व्वसिद्धिः स्यात् केनोपायेन शङ्कर ।
वेदाचारविहीनानां सद्योच्छिष्टगणेश्वरी ॥ २ ॥
योगिना सिद्धिदं मन्त्रं ब्रूहि मे परमेश्वर ।

ईश्वर उवाच ॥

उच्छिष्टगणनाथाख्यं सर्व्वसिद्धिप्रदायकम् ॥ ३ ॥
सर्व्ववश्यकरं लोके स्त्रीणां पंसामिदं शुभम् ।
वश्यं करोति राजानं स्त्रियं वा पुरुषं तथा ॥ ४ ॥

5898.

4745. **कालोत्तरे मुद्रापटलम् ।** *Mudrāpaṭalam from the Kālottaratantram.*

Substance, palm-leaf. 12 × 2¼ inches. Folia, 8, of which five are marked 27, 43, 81, 98 and 110; the rest are without leaf-marks. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 18. Character, Kuṭila. Appearance, old and dilapidated. Fragmentary.

All the folia except 27 are more or less damaged and they do not belong to the same work. The damaged and fragmentary condition of the MS does not make it possible to ascertain the works to which the folia belong. On fol. 110A, the *Gālavacarita* is mentioned twice. Leaf 27B contains the following colophon :—

इति कालोत्तरे मुद्रापटलम् ।

5899.

2889. **योनितन्त्रम् ।** *Yonitantram.*

Substance, country-made yellow paper. 15 × 4 inches. Folia, 17. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 8 chapters.

The work is described in L. IX. 3185.

5900.

4672. *Yonitantram.*

Substance, country-made paper. 14 × 5 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in 8 chapters.

5901.

5093. *Yonitantram.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 225. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in 8 chapters.

5902.

6088. *Yonitantram.*

Substance, country-made paper. 7½ × 4¾ inches. Folia, 25. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 225. Character modern Kashmiri. Appearance, fresh. Complete in 8 chapters.

The last verse of the previous MSS of the work is not found here.

5903.

10000. योनिगह्वरतन्त्रम् । *Yonigahvaratantram.*

Substance, palm-leaf. 12 × 2 inches. Folia, 40. The corners of the leaves which may have borne leaf-marks are worn away. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 550. Character, old Newari. Appearance, old. Complete

The work seems to belong to the Nātha school.

Beginning :—

या मात्मकामिकुहरोत्थितभास्वरायां
सोमार्कवह्नित्रिपयोदरमध्यसंस्था ।
चित्रेतचिन्तविघ्नं + + + भावां ।
स्वाभावभ[ा]सकिपरां प्रणमामि काली ॥
श्रीमदुत्तरपीठे तु श्मशाने करवीरके ।
सर्व्वयोगिनी मेला पां + + + मत्रे ॥
योगिन्याश्च मुद्रत्व मन्त्रमद्भावमुत्तमम् ।
श्रीज्ञाननेत्रनाथेन भूतले संप्रकाशितम् ॥
प्रणम्य + + + + + भैरवं त्रिगनामथं ।
शक्तिस्थं शक्तिरहितं परमानन्दरूपिणम् ॥
निर्वाणं निर्व्विकारञ्च अप्रतर्क्यं मनो प +
+ + गुणागणैर्हीनं उदयास्तमवर्ज्जितम् ॥
भूचरी खेचरी चैव दिक्चरी गोचरी तथा ।
योगिनी शाकिनी नामा सिद्धस्त्रैः + + + + ॥

A list of the *gurus* of the school is given thus:—

17B, गुरुक्रमं प्रवक्ष्यामि शृणु वीरेन्द्रनायकम् ।
श्रीदेव्युवाच ॥

शृणु भैरव-राजे[श] कथयामि मह[ा]द्भुतम् ।
य[न्न] कस्यचिदाख्यातं सिद्धानां खेचरीषु च ॥
नव भेदात् प्रवक्ष्यामि सिद्धिचक्रचतुष्टयम् ।
अनाख्येया परा सिद्धा ख्याता मोक्षप्रदायिनी ॥
प्रथमं क्रमपूर्व्वन्तु द्वितीयं सिद्धपूर्व्वकं ।
संहारं तु तृतीयं स्यात् अनाख्येयं चतुर्थकम् ॥
एतेषां क्रमराजानां सिद्धसंज्ञा वदामि ते ।
पश्चात्मना महाभीमं विद्या सङ्कर्षणी तथा ॥
आद्ये युगे यथा जातं त्रेतायां द्वापरे तथा ।
चतुर्थं महाघोरे समाप्ता शृणु भैरव ॥

खगेन्द्रनाथविख्याता अत्रा आयातानि कृतो युगे ।
द्वितीये कूर्म्मनाथं तु मंगलादूतिमेव च ॥
तृतीये मेषनाथश्च कामकलया सह ।
चतुर्थे मीननाथं च कुङ्कणादूतिसंयुतम् ॥
तस्यैव कौलमार्गस्य उत्पन्ना द्वाद[श] सुताः ।
तेषां नामानि वक्ष्यामि आम्नायं च यथास्थिताः ॥
भट्टामरमहेन्द्रं च वल्कलं चित्रमेव च ।
विन्ध्यालिं वरदेवं च अहिन्द्रं च गजेन्द्रकम् ॥
महीधरं च गुडिकं सिद्धेशाः गुरुसन्ततौ ।
एभ्योर्द्ध्वरेताः षट् चैव मादिकारादिस्तथा ॥
तेषां च प्रविभागं तु कथयामि समध्वज(ः) ।
भट्टमहेन्द्रनाथं च वल्कलं च तथा परम् ॥
अहिन्द्रं च गजेन्द्रं च महीधरस्तथैव च ।
एते सिद्धा महात्मान ऊर्द्धरेता गता[ः] सदा ॥
अमरनाथपादं तु वरदेवस्तथापरः ।
चित्रालिं विन्ध्यनाथश्च गुडिकानाथमेव च ॥
एते षट् स्थान् निकायान्ते कथिता[ः] सुरपूजित(ः) ।
निष्कृयानाथपादं च ज्ञानदीप्तिः शङ्कितः ॥
विद्यानन्द च रक्तां तु द्वितीयं कथिता तव ।
सत्यानन्दं महानन्दं तृतीयं सिद्धपूजितम् ॥
शिवानन्दं च रत्ना च आयातं च चतुर्थके ।
खगेन्द्राद्यादिसिद्धानां कथिता गुरुसन्ततौ ॥
एते वै कुलमार्गस्य रहस्यं शिवनिर्म्मितम् ।

The origin of the scriptures of the school and the order of creation of the world are indicated as follows:—

34B, सम्यक् महाशास्त्रसम्प्रदायं पूजाकथासंक्रमपूर्व्वमेवं ।
सम्प्राप्य कौलोत्तरमारभूतं अभूतपूर्व्वं अथ कारणादिं ॥

देवी श्रीश्रीमित्रीशनाथस्वामिनो प्रसूता भुवि ।
तस्मादपराग्गुरुलात् प्राप्तं चैव महानयम् ॥
श्रीकुपानन्दविद्या देवी दत्तं तस्य प्रसादतः ।
तथा दत्तं स्वशिष्याय श्रीचानन्दाभिधानतः ॥
दत्तं परामृतक्रमं महाशासनमुत्तमम् ।
तेनेदं चरितं सर्व्वं यथा प्राप्तं गुरोर्मुखात् ॥
सम्प्रदायं सुसंबद्धं सकलं सुखागमम्
रचितं गुरुवाक्येन स्वसन्तानहिताय च
आदौ सर्व्वमिदं शून्यं निराभासं निरामयम्
ततो आभासमुत्पन्नं आभासान्निरञ्जनम् ॥
ध्वनिरूपा प्रकाशरूपा शक्तौ सकलत्वमागता
नादबिन्दुसमोत्पन्नं चिद्रूपं प्रकाश्यते ॥
ततः एषा त्रिकोणान्ता कूटरूपं सुनिर्मलम् ।
ततस्तत्पुष्टकं चक्रं त्रिकोणं नायकरूपिणम् ॥
कूटत्रय-क्रमेणैव कवलीकं महान्वयं ।
ततो मध्या परा योनि एकाराकृतमुत्तमा ॥
तत्र मध्या विस्फुलिङ्गं उत्पन्नं भूरितेजसम् ।
विस्फुलिङ्गात् समुत्पन्ना नादं सम्पूर्णलक्षणम् ॥
ततो नादात् समुत्पन्ना देवी कौलीशपूर्णिमा ।

End :—

जयति त्रिभवनात्तं गौडपादप्रमूर्त्तिमम् ।
सकल-कमल-कान्तं मत्स्यदेवपादसिद्धं
कुरुतमिह देवी साधकः सिद्धिदा नु ॥

The last colophon which is the only colophon in the whole work runs :—

इत्युत्तराम्नाये श्रीॐकारपीठविनिर्गते श्रीचक्रभैरवे षोडशसहस्रे उद्धृते योनिगह्वरं समाप्तं । इति शुभं ।

5904.

3160. कुलार्णवतन्त्रम् । *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 14 x 5½ inches. **Folia**, 66. **Lines**, 11 on a page. **Extent** in ślokas, 2,150. **Character**, Bengali. **Appearance**, fresh. **Incomplete**.

The work, in 17 chapters, has been published in the *Tantrasaṅgraha*, *Sulabha Tantra-Prakāśa* and *Tantric Texts* of Arthur Avalon (Calcutta, 1917). The present MS goes to the end of the 14th ullāsa. Of the 15th ullāsa there is only one leaf.

5905.

3452. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 17½ x 4 inches. Folia, 1-69 (as indicated on the right hand side) and 76-1? (as indicated on the left hand side). Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, [illegible]. Character, Bengali. Date, Śaka 1640. Appearance, discoloured. Complete in 17 chapters.

Post Colophon :—

ऋतुरन्ध्रा — - ब्दाढ्य शाकेषु शुभ्रभाद्रेऽमला ।
रत्नस्तोयं मुद्रालिपि शिवोक्तः शिवया सह ॥

रुद्रयामले :

उड्डीयाने महापीठे न सिद्धिः स्यात् स्त्रियं विना ।
स्त्रीविहीनो साधने च विघ्नं कुर्व्वन्ति देवताः ॥
तत्रैव देविदेवीकोटे पीठे देवि सुनिश्चितम् ।
महाचारविचारा च सर्व्वलोक-मनोहरा ॥
यस्या दर्शनमात्रेण मनःक्षोभः प्रजायते ।
मक्षोभो मनसश्चैव तत्र सिद्धिः प्रजायते ॥
सुजातीया सर्व्वदा ग्राह्या ब्राह्मणी यवनी विना ।
रजकी नापिती ग्राह्या विदग्धा सर्व्वदैव च ॥

शाक्षणीं यवनीं वापि यः स्पृशेद्दैवयोगतः ।
न तस्य विद्यते सिद्धिः कल्पकोटिशतैरपि ॥
दरिद्रः स्यात् महारोगी सर्व्वलोकविनिन्दितः ।
विमुखी त्रिपुरा तस्य छमन्ती याति नित्यदा ॥
श्रीकुलाख्ये महापीठे मत्स्यं खादति यो जनः ।
न तस्य जायते सिद्धिः कल्पकोटिशतैरपि ॥
देविदेकोटिमुक्ताख्यपीठयोरन्तरे वसन् ।
मद्यं दत्त्वा जपेद्यस्तु तस्य सिद्धिर्न जायते ॥
जालन्धरे महापीठे तथा मद्यं परित्यजेत् ।
वाराणस्यां महाभागे शिवभक्तिपरायणः ॥
एकया मुद्रया सिद्धिर्जायते नात्र संशयः ।
अन्तर्वेदिप्रयागे [च] मिथिलायां तथैव च ॥
मागधे मेखलायाश्च मद्यात् सिद्धिः प्रजायते ।
तत्र देवाः प्रकुर्व्वन्ति छिद्रं मद्यरसं विना ॥
अङ्गवङ्गकलिङ्गेषु स्त्रिया सिद्धिर्भवेद्ध्रुवम् ।
तथैव सिंहलादौ च स्त्रीराज्ये द्रौपदीकृते ॥
गङ्गायां मत्स्यमांसेश्च मुद्रयाङ्गनयापि च ।
गौडे च पञ्चभिर्द्रव्यैः सर्व्वसिद्धिः प्रजायते ॥
एवमन्येषु देशेषु पञ्चभिः सिद्धिरुत्तमनुः ॥

तन्त्रान्तरे ।

दधिना समभागञ्च गुडं दत्त्वा दिनत्रयम् ।
वदरीमूलसंयुक्तं मद्यं भवति पार्व्वति ॥

तन्त्रान्तरे ।

कुलं शक्तिः समाख्याता तस्यां पूजादिकञ्च यत् ।
कुलाचारः स विज्ञेयः साधकस्येष्टदायकः ॥

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १६४० । श्रीगङ्गाधर देवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च । कृष्णाय गोविन्दाय नमः ॥

The date given here seems to be the date of copying of the present MS whereas the date found in the beginning of the post-colophon appears to be the date of the MS from which the present MS was copied.

The above extract from the ***Rudrayāmala*** agrees generally with what appears to be the 18th chapter of the *Kulārṇava* in a Vaṅgīya Sāhitya Pariṣat MS (No. 602).

5906.

4730. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 44-53. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 105. Character, Nāgara. Date, N.S. 924. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains only the ninth chapter of the work.

Post Colophon :—

संवत् ९२४ माघशुक्ले चतुर्दश्यां लिखितमिदम् ।

5907.

3714. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¼ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 490. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This MS runs from the beginning up to verse 39 of the fourth chapter of the work.

5908.

3917E. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4¼ inches. Folia, 39A–41A. Lines, 11 on a page. In tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This MS contains what is called the "30th" chapter of the work.

Beginning :—

ॐ गुरवे नमः। श्रीशिव उवाच—

शृणु दुर्गे प्रवक्ष्यामि साधकानां सुखोत्तमम्।

End .—

तवैव सेवानिपुणो जनो वा तस्मान्नि चित्तं फलभाग् न चेश्वरः ;

Colophon :—

इति कुलार्णवे देवीभर्गसंवादे परमार्थ-तत्त्वज्ञानतरङ्गिण्यां नाम-

महात्म्यं षट्त्रिंशत् पटलः।

5909.

3917G. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 14¼ × 4¼ inches. Folia, 54B-83B. Lines, 11 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1614. Appearance, old and dilapidated. Incomplete.

This MS runs up to verse 74 of the 11th chapter. The date of the MS is given at the end of the Muṇḍamālā-tantra which is completed at fol. 54B of the same MS.

5910.

4668. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 17 × 6¼ inches. Folia, 152-216 (as indicated on the right side of the leaves) or 1-65 (as indicated on the left side). Lines, 10 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 17 chapters.

The seven verses at the end of Avalon's edition of the work are not found in the present MS.

5911.

5912. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 5¼ inches. Folia, 123. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 17 chapters.

5912.

5862A. *Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 1-5. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This MS runs up to verse 117 of chapter I of the work. In the beginning there are three additional introductory verses not found in Avalon's edition of the work. They run as follows :—

श्रीगुरून् गणपतिं दुर्गां वटुकं शिवमच्युतम्
ब्रह्माणं गिरिजां लक्ष्मीं वाणीं वन्दे विभूतये ॥
अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय शिवाय गुरवे नमः ॥
पराप्रमादमग्नाय सच्चिदानन्दमूर्तये
अग्नीषोमस्वरूपाय त्र्यम्बकाय नमो नमः ॥

5913.

166. **कुलार्णवे ईशानसंहिता ।** *Īśānasaṃhitā from Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 18 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 215. Appearance, good. Complete.

The manuscript has been noticed in L. I. 424. No such topic as dealt with in this MS is found in the printed editions of the *Kulārṇava.*

It is in the form of an interlocution between Nārada and Gautama and also between Śaṅkara and Pārvatī. It is a Vaiṣṇava work.

The present work obtains its name from the name of the sixth mouth of Śiva which is hidden and called Īśāna.

The six Āmnāyas of the Tantras describing the rites of various deities are stated to have issued from the six mouths of Śiva as follows (cf. also pp. 119-20 below):—

Fol. 3B. भुवनेशी चान्नपूर्णा महालक्ष्मीः सरस्वती ।
चतुर्वर्गप्रदा देव्यो मन्त्रास्तासाञ्च कामदाः ॥
साधनानि च सर्व्वाणि पूर्व्ववक्त्रेण कीर्त्तिताः ।
प्रसाददक्षिणामूर्त्तिगोपाल-गरुडध्वजाः ॥
चतुर्वर्गप्रदा एते मन्त्रास्तेषां ससाधनाः ।
दक्षवक्त्रेण कथिता मया भवविमुक्तये ॥
लक्ष्मीनारायणौ विष्णुराघवौ नरसिंहकः ।
हयग्रीव-वराहाद्यास्तथान्ये शङ्करादयः ॥
चतुर्वर्गप्रदा लोके मन्त्रास्तेषां ससाधनाः ।
प्रत्यक्-वक्त्रेण कथिता मया कारुण्यतः प्रिये ॥
काली तारा मर्द्दिनी च त्वरिता बगला तथा ।
जयदुर्गा तथा चान्या मातङ्ग्यादयः प्रिये ॥
युगे युगे पूर्णकला विशेषेण कलौ युगे ।
मन्त्राः ससाधनास्तासां उदक्वक्त्रेण कीर्त्तिताः ॥
त्रिपुरेशी तथा चक्रा तथा त्रिपुरभैरवी ।
त्रिपुटा त्रिपुरा नित्या तथा चान्याश्च देवताः ॥
चतुर्वर्गप्रदा नित्यं मन्त्रास्तासां ससाधनाः ।
ऊर्द्धवक्त्रेण कथिता भुक्तिमुक्तिफले ध्रुवं ॥
सूर्य्यश्चन्द्रो हनूमांश्च गोरक्षो ह्यपराजिता ।
प्रत्यङ्गिरा विषहरा तथा चान्याश्च देवताः ॥

चतुर्वर्गप्रदाश्चेमे कलिकाले विशेषतः ।
मन्त्राः सनातनाश्चैषां गुप्तवत्त्वेन कीर्त्तिताः ॥
इत्येष कथितः कान्ते मम वर्णविनिर्णयः ।
गोपनीयः प्रयत्नेन न देयः पशुघातिने ॥

The name of Gaurāṅga in the sixth Āmnāya provokes a question from Pārvatī in reply to which Maheśvara emphasizes the divinity of Gaurāṅga and gives the details of his Tāntrika worship.

5914.

3764. **कुलार्णवे षट्कर्म्मविधिः ।** *Ṣaṭkarmavidhiḥ from Kulārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 9½ x 4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This work deals with the six black rites of the Tantras. This topic is dealt with, though not in identical language, in the 16th chapter of the *Kulārṇava*. The first three verses of the extract quoted below are found in *Śāradātilaka* (XXIII, 128–30).

Beginning :—

अथ षट्कर्म्मप्रयोगः ।
सूर्य्योदयं समारभ्य घटिकादशकं क्रमात् ।
ऋतव[श्च] वसन्ताद्याः दिवारात्रौ दिने दिने ॥
वसन्तग्रीष्मवर्षाख्यशरद्धेमन्तसंसराव(?) ।
हेमन्ते शान्तिकं प्रोक्तं वसन्ते वश्यकर्म्मणि ॥
शिशिरः स्तम्भने ज्ञेयो विद्वेषो ग्रीष्मके मतः ।
प्रावट् उ[च्]चाटने ज्ञेया शरत् मारण[कर्म्मणि] ॥
सर्व्वाभिमुखतः कुर्य्यात् शान्तिकस्य कुलेश्वरि ॥

Colophon :— इति श्रीकुलार्णवे षट्कर्म्मविधिः ।

For an account of the contents of the Kulārṇava-tantra cf. C. Chakravarti—*Extent and contents of the Kulārṇavatantra* (Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute, Vol. XIII, p. 206ff.).

5915.

163. गुप्तसाधनतन्त्रम् । *Guptasādhanatantram.*

Substance, country-made paper. 19 x 3 inches. Folia, 16. Lines, 5-7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Date, Śaka 1591(?) Appearance, old and soiled. Complete in 12 chapters.

The work, in 12 chapters, has been published in the *Tantrasaṅgraha* of Rasikmohan Chatterji and described in L. II. 738. For other editions cf. BM Catalogue (1877-1892, p. 414; 1906-28, p. 1073).

Post Colophon Statement :—

शशिग्रहबलास्यग्रामितेऽब्दे माघमासे लिखितो श्रीराजकिशोर शर्म्मणा गुप्तसाधनतन्त्रकः ।

5916.

4666. *Guptasādhanatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4½ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 12 chapters.

5917.

2760. *Guptasādhanatantram.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 84. Character, Bengali. Appearance, new. Incomplete.

The present MS contains the 6th and the 7th Paṭala of the work.

5918.

159. गुरुतन्त्रम् । *Gurutantram.*

Substance, country-made paper. 15 x 5½ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has no division in chapters. The work is described in L. I. 247 in which the concluding colophon is given as belonging to the fifth chapter of the work. The beginning and end of the present MS agree with those of L.

5919.

1621. निर्व्वाणतन्त्रम् । *Nirvāṇatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 14 x 3½ inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 14 chapters.

Printed in 14 chapters in *Tantrasaṃgraha* and *Sulabhatantraprakāśa.* For a description of the work cf. L. I. 274.

5920.

31. समयाचारतन्त्रम् । *Samayācāratantram.*

Substance, country-made paper. 9½ x 4 inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. II. 755, where it is stated to be in prose but as a matter of fact the work is mostly in verse. The portions of mantras and directions only are in prose. The work has been described also in HPR. II. 241.

The object of the work is given in the following verses (Fol. 1):—

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि गुह्याद्गुह्यतरं महत् ।
समयाचारसङ्केतं तन्त्रं परमदुर्लभम् ॥ ६ ॥
पूजनादिषु यः कालो देवतानां पृथक् पृथक् ।
स कालः समयो नाम यं ज्ञात्वाम्रुतमश्नुते ॥ ७ ॥
कालेष्वाचरणं देवि यस्य देवस्य यं विधिं ।
तं नाम समयाचारं देवानामपि दुर्लभम् ॥ ८ ॥
सङ्कीर्त्तनात् पुनर्देवि रहस्यानां रहस्यकम् ।
समयाचारसङ्केतं नाम्ना तन्त्रं प्रकीर्त्तितम् ॥ ९ ॥
अथवा समयाचारात् समयाचारमुच्यते ।
समया गोपनीयानां सदा गोप्या प्रकीर्त्तिता ॥ १० ॥

The origin of the six Āmnāyas is indicated:—

5B, पूर्व्वाम्नायस्तदा जातो यदा प्राच्यां दिशि स्थितः ।
एवं पश्चिम आम्नायः पश्चिमस्यां दिशि स्थितः ॥ ६८ ॥
एवमुत्तर आम्नाय उत्तरस्यां दिशि स्थितः ।
मुखमूर्द्धकृतं देवि यत्प्रोक्तं तव सन्निधौ ॥ ६९ ॥
स ऊर्द्ध आम्नायः कथितो देवानामपि दुर्लभः ।
अधोमुखं कृतं देवि यत्प्रोक्तं गिरिशप्रिये ॥ ७० ॥
अध आम्नायः इत्युक्तं सत्यं सत्यं वरानने ।
षडाम्नायकथिताश्चोत्पत्तिक्रमनामतः ॥ ७१ ॥

In this enumeration the southern Āmnāya is omitted by inadvertence of the scribe or of the author. But it appears in the next extract which gives the names of different goddesses described in the various Āmnāyas:—

6A, यस्मिन् यस्मिंश्च ये देवाः कीर्त्तिताश्च वरानने ।
तांस्तान् देवान् प्रवक्ष्यामि साधका[नां] सुखाय च ॥ ७२ ॥

श्रीविद्याभेदसहिता बाला च त्रिपुरा च या ।
भुवनेश्वर्य्यन्नपूर्णा च पूर्व्वाम्नायप्रकीर्त्तिताः ॥ ७३ ॥
बगलामुखी च दक्षिणी त्वरिता चफलप्रदा ।
महिषमर्द्दिनी महालक्ष्मी दक्षिणाम्नायकीर्त्तिता ॥ ७४ ॥
कालिकाभेदसहिता ताराभेदैश्च संयुता ।
मातङ्गी भैरवीच्छिन्ना तथा धूमावती मता ॥ ७५ ॥
उत्तराम्नायकथिता शीघ्रकामफलप्रदा ।
समस्तभेदसहिता कालिका या प्रकीर्त्तिता ॥ ७६ ॥
शाविं[श्र]ष्वरी नाम दक्षिणाम्नायसंज्ञिका ।
पराप्रसादो मन्त्रश्च ऊर्द्धाम्नायप्रकीर्त्तितः ॥ ७७ ॥
वागीश्वर्य्यादयो विद्या अधआम्नायकीर्त्तिताः ।
ऊर्द्धाम्नायो ह्यधश्चैव केवलं मोक्षदो भवेत् ॥ ७८ ॥

An enumeration of the various original Tantra works is given as follows:—

8B, नाना तन्त्राणि देवेशि पटलानि पृथक् पृथक् ॥ १२८ ॥
डामराणि च सर्व्वाणि तन्त्राणां हृदयानि च ।
समासतः प्रवक्ष्यामि शृणु देवि वरानने ॥ १२९ ॥
चतुःषष्टीनि तन्त्राणि यामलान्यष्ट सुन्दरि ।
डामराणि च त्रीणि स्युः कथयामि शुभानने ॥ १३० ॥
तन्त्राणां बहुधानाञ्च मया पूर्व्वं प्रकाशितं ।
यामलान्यत्र वक्ष्यामि डामराणि तथा पुनः ॥ १३१ ॥
विष्णुब्रह्मशिवानाञ्च यामलानि पृथक् पृथक् ।
शक्तेर्गणपतेश्चैव स्कन्दस्य च पृथक् पृथक् ॥ १३२ ॥
सूर्य्यचन्द्रमसोश्चैव कथितानि वरानने ।
जुष्टीशडा[म]रं नाम भूतडामरकं तथा ॥ १३३ ॥
शक्ति-डामरकं नाम कथितानि च डामरम् ॥

It mentions Vijayākalpa as another work previously mentioned (*v.* 239).

5921.

3112. *Samayācāratantram.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1944. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon :—

संवत् १९४४ ॥ सौः कु आर मासे शुक्लपक्षे ॥ १० ॥ वार सोमारः ॥

श्रीशिवशङ्कराय नमो नमः ॥ श्रीरामानुजाय नमो नमः ॥

5922.

3172. *Samayācāratantram.*

Substance, foolscap paper. 15×5 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

5923.

11251. *Samayācāratantram.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 1-7. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS begins with the last foot of a verse marked 30

5924.

3712. समयातन्त्रम् । *Samayātantram.*

Substance, country-made paper. $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 39. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Bengali. Appearance, dilapidated and pasted. Incomplete.

It contains the first nine Paṭalas and a portion of the tenth.

The topics dealt with in the work as well as the significance of the name of the deity Samayā have been indicated on Fol. 38A :—

कथितं परमज्ञानं समया सा समार्थकम् ।
कर्म्मयोगात्मकं वेदज्ञानयोगात्मकं परम् ॥
न्यासविन्यासकं भद्रं नित्यज्ञानपरापरम् ।
पूजासङ्केतममलं बलिसङ्केतमुत्तमम् ॥
जपसङ्केतमौशान-वह्निहोमविधानकम् ।
त्रिवीजसाधनं गुप्तं तथा भावप्रकाशनम् ॥
महाप्रयोगसङ्केतं संशयच्छेदकारणम् ।
... ...
काले सम्पद्यते सर्व्वं काल एव हि लीयते ।
सृष्टिसंहारयोर्देवि काल एव हि कारणम् ॥
कालभैरवरूपोऽहं त्वञ्च कालस्वरूपिणी ।
कालः समय एव स्यात् समया त्वं परप्रिये ॥
अहं सामयिकस्तेन यस्मात्तव वश्यः सदा ॥

5925.

3161. वीरतन्त्रम् । *Viratantram.*

Substance, country-made paper. Some of the leaves, 23 to 26, are of blue foolscap paper. 14 × 5½ inches. The leaves of foolscap—14 × 4 inches. Folia, 1-35 of which fol. 12-14 are missing. Lines, 8, 10 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 14 chapters.

The MS contains fourteen chapters. L. I. 229 and MS No. 5927 *infra* have 15 chapters each. According to the last colophon given below it pertains to the *Vijayākalpa*.

Colophon :—

इति श्रीवीरतन्त्रे विजयाकल्पे चतुर्द्दशः पटलः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णानन्दनाथस्य पुस्तकमिदम् ।

5926.

3386. *Viratantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 3¾ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 8 chapters.

The present MS contains eight chapters. It omits the introductory verses as found in the two other MSS of the work described here and begins :—

श्रीभगवानुवाच ।

विना दुःखैर्विना मन्त्रैर्विना पुरश्चर्यादिभिः ।
सिद्धमन्त्रं प्रवक्ष्यामि शृणु पार्व्वति सादरम् ॥
येनानुष्ठितमात्रेण भोगेन मोक्षमाप्नुयात् ।
वीरतन्त्रं मया गुप्तं गोपनं सर्व्वकामदम् ॥
श्रीनाथमुखपद्मोत्थं गुरुवक्त्रात् प्रकाशितम् ।
गुरवः सर्व्वशास्त्राणां केवलं कारणं शिवे ॥
सिद्धयो न हि मन्त्राणां पारम्पर्य्यक्रमं विना ।
तस्मादौ गुरुपंक्तीनां विन्यासं कथ्यतेऽधुना ॥
पुरा मन्त्रप्रसङ्गेन प्रश्नार्थे प्राह शङ्करः ।

श्रीशङ्कर उवाच ।

मातर्देवि महाभागे वक्तुं मोक्षप्रदर्शिनि ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि गुरुक्रममनुत्तमम् ॥

श्रीप्रकृतिरुवाच ।

गुरुक्रमस्तु बहुधा मन्त्रविस्तारगौरवात् ।
कालानामप्यनादित्वात् तत्सर्व्वं कथयामि ते ॥
गुरुक्रमस्य चाज्ञानात्कष्टमार्गो भविष्यति ।
मन्त्रमार्गे मन्त्रविधे न तादृक् सिद्धिगोचरे ॥

End :—

अग्न्युत्पातादयो दोषा भूतप्रेतादिसम्मताः ।
नेच्छन्ते तां दिशं भीता उच्छ्रिता देवताश्रया ॥

The Last Colophon :—

इति वीरतन्त्रे षट्कर्म्मविवरणमष्टमः पटलः समाप्तः ।

Post Colophon :—

साक्षरेण लिखितं तन्त्रं माधवाख्येन सूक्ता ।

The contents of the work are given as follows on the obverse of the first leaf :—

प्रथमे गुरुक्रमाभिधानम् । द्वितीये ताराप्रकरणम् । तृतीये दक्षिणा-कालिकाप्रकरणम् । चतुर्थे नित्यपूजाप्रकरणम् । पञ्चमे शवसाधनप्रकरणम् । षष्ठे उच्छिष्टचाण्डालिनीसिद्धिसाधनप्रकरणम् । सप्तमे प्रपञ्चादिसिद्धिविधि-प्रकरणम् । (In a later hand) अष्टमे षट्कर्म्मविवरण ।

5927.

3457. *Vīratantram.*

Substance, country-made yellow paper. 19½ × 4½ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This MS contains 15 chapters like L. I. 229.

5928.

3178. **कालीविलासतन्त्रम् ।** *Kālīvilāsatantram.*

Substance, Serampore paper. 13 x 5 inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 35 Paṭalas.

For a full description of the work see L. IX. 2963.

After the end of the work there are four lines of a work called Rudradīpikā which begins as follows:—

सहस्रशिवपूजायामेकोऽहत्य तथा दश ।
पञ्च लिङ्गानि एकत्र कृत्वा पूजाफलं लभेत् ॥

5929.

8111A. **तारातन्त्रम् ।** *Tārātantram.*

Substance, country-made paper. 13 x 4½ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The work, in six chapters, has been published by the Varendra Research Society of Rajshahi (1913).

5930.

3348. **कालीतन्त्रम् ।** *Kālītantram.*

Substance, country-made paper. 16 x 3¾ inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 11 Paṭalas.

Beginning :—

कैलासशिखरारूढं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
उवाच पार्व्वती देवी भैरवं परमेश्वरम् ॥

पार्व्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव सृष्टिस्थितिलयात्मक ।

किन्तु ब्रह्ममयं धाम श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः ॥

The Post Colophon Statement :—

After three lines containing Bījamantras and a verse, we have the following śloka :—

यत्रस्यालस्याली-ललितकरताली-डमरुना

क्रमाज्ज्वाली काली हरति मतिशालीध्वजलता ।

दृढ-श्यामश्यामी-घनवनतमालीव सकलम्

कथं काली कौतूहल् यदि मनसि काली विजयते ॥

अयं श्लोकः काशीस्थकेनचित् महापुरुषेण कृतो नवद्वीपे प्रकाशितः ।

[This MS was found missing at the time of printing the catalogue.]

5931.

3454. *Kālītantram.*

Substance, country-made paper. 16¼ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 288. Character, Bengali. Appearance, faded. Complete in 11 Paṭalas.

The work, in 12 chapters, has been published in the Sanskrit Sāhitya Pariṣat Series (Calcutta, 1922). The *Kālītantra* in 21 ullāsas as edited and published by Kālīprasanna Vidyāratna (Calcutta, 1892) is an entirely different work dealing with Yoga practices. The 12th chapter of the Sāhitya Pariṣat edition is absent in the present MS.

5932.

4588. *Kālītantram.*

Substance, country-made paper. 17¼ × 4 inches. Folia, 1-14. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete in the beginning.

This MS also contains 11 chapters like the above. The present MS omits the first 9 verses of the Sanskrit Sāhitya Pariṣat edition of the work and begins from the 10th verse.

5933.

5621D. *Kālītantram.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1½ inches. Folia, 68A-87. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Uḍiyā. Appearance, good. Complete in 12 chapters (which do not all agree with those of the S.S.P. edition).

After the last colophon there are 7 lines, relating to offerings to she-jackals (शिवाबलिप्रकार).

5934.

4589. कौलतन्त्रम् । *Kaulatantram.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in four chapters.

The work deals with the worship of Kālī and Tārā according to the Kaula form.

Beginning :—

श्रीगुरवे नमः ।

कैलासशिखरासीनं भैरवं भूतभावनम् ।
पप्रच्छ परमप्रीता भैरवी सर्वमङ्गला ॥

भैरव्युवाच ।

देवेश परमेशान किं त्वया जप्यतेऽनिशम् ।
किन्तद्रूपमयं नाम किम्वा तस्य जपात्फलम् ॥
विधिना केन देवेश जापनीयं वदस्व तत् ।

भैरव उवाच ।

किं जानासि वरारोहे स्वरूपं तस्य भाषितम् ॥
यदाज्ञातं शङ्करेण गुरुणा मम सुन्दरि ।
तस्य त्वंमवरत्नं शङ्करः स महेश्वरः ॥
तथापि नरलोकानां परित्राणाय पृच्छसि ।
अतएव प्रवक्ष्यामि यद + + सुलोचने ॥

End :—

इति ते कथितं कौलतन्त्रमुत्तमलक्षणम् ।
यदिदं तारिणीदेव्या गौडदेवेन भाषितम् ॥

Colophons of the different chapters :—

2A, इति कौलतन्त्रे ताराकल्पे तारारहस्यं नाम प्रथमः पटलः; 3B, इति कौलतन्त्रे ताराकल्पे ताराचारो नाम द्वितीयः पटलः; 4B, इति कौलतन्त्रे कालीकल्पे तृतीयः पटलः; इति कौलतन्त्रे कालीकल्पे चतुर्थः पटलः ।

After the colophon there are two verses quoted from the *Tārākalpa* referring to the excellence and functions of Kaulas.

5935.

3167. निरुत्तरतन्त्रम् । *Niruttaratantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 725. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters 1 to 14 and one line and a half of the 15th. The work has been printed, in 15 chapters, in the *Tantrasaṅgraha* as also in the *Sulabhatantraprakāśa*. It has been described in L. I. 285 and HPR. I. 206.

5936.

4669. *Niruttaratantra.*

Substance, country-made paper. 16½ × 6 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,196. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The present MS contains 15 chapters.

5937.

5973. निरुत्तरभट्टारकम् । *Niruttarabhaṭṭāraka.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 8B-17. Lines, 11-14 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nagara. Appearance old. Complete in five chapters.

The work deals with Yoga.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रेयसे ।

ॐ नमः शिवाय ॥

नमो माया दिक्काल ग्राम कुलाम्बरात् (?) ।
व्योमातीतं निराभासं स्पन्दनास्पन्दवर्ज्जितम् ॥
अलक्ष्य सर्व्वमालम्बं निरालम्बं निराकृतिं ।
गुणागुणपरिभ्रान्तिनिर्भ्रान्तिशक्तिनागरम् ॥
... ...
... ...

श्रीदेव्युवाच ।

महा-संशय मे नाथ मायाभ्यप[रि]वर्त्तिनम् ।
अनेन भेदगूढार्थं श्रुतं मे इन्द्रजालवत् ॥
सिद्धान्तं तन्त्र वै शैवं वामभेदं कुलागमम् ।
महार्थागमनं चैव तत्त्वार्थागाढ्यं तथा ॥

शब्दार्थं नैव जानामि पदवाक्यप्रमाणतः ।
भ्रान्तबुद्धिरहं देव भ्रामिता + + शासने ॥
केनोपायेन देवेश ज्ञातव्यं सर्व्वरूपतः ।
येनेदं ज्ञायते सत्यं दम्भशास्त्रविवर्ज्जितम् ॥
नन्दि(क)सनन्दकुमाराद्यैर्भैरिका योगिनीकुलैः ।
मुनिभिर्ब्रह्म + + + सूर्यचन्द्रमरुतादिभिः ॥
कथितं परमं ज्ञानं न ज्ञानं त्रिविधं मम ।
तत्तादिकं यदस्तीति वद मे सुरनायक ॥
नित्यभक्ता त्वहं देव कर्म्मणा मनसा गिरा ।
प्रसादं कुरु संक्षेपादल्पोपायेन मुच्यते ॥
आयासरहितं ज्ञानं प्राणायामविवर्ज्जितम् ।
धारणाध्याननिर्मुक्तं योगतत्त्वविवर्ज्जितम् ॥
अध्ययनक्रियाहीनं निष्क्रियं तीर्थवर्ज्जितम् ।
प्रसन्नात्मं जगन्नाथ वदैतत्कुलवत्सलम् ॥

9B, श्रीभैरव उवाच ।

कथयामि यथातथ्यं कपटज्ञानवर्ज्जितम् ।
भ्रमभ्रान्तिं परित्यज्य प्राप्नुयात् परमं पदम् ॥
मायाजालकर्मैर्मुक्तं ज्ञानयोगादिकैरपि(?) ।
चिन्तया रहितं चित्तं निश्चितं परमं पदम् ॥
कुम्भपूरकरेचाद्यैः प्रत्याहारपवनैः सह ।
दशवायोः सुरन्ध्राणि दशनाडिका[कि] च ॥
प्रत्येकं च मनश्चात्मा प्राणायाम यन्त्रया ।
दशनाड्यनाद्यं संक्षिप्तं कुलमध्यमम् ॥
वायुबन्धं परित्यज्य तत्त्वबन्धं तथैव च ।
मन्त्रजालं महादुर्गं क्रियाजालं परित्यज्य ॥
शास्त्रजालमनेकार्थं त्यज सर्वं यथाक्रमत् ।

Colophons of the different chapters :—

9A, इति भैरवस्रोतसि निवत्तरभट्टारके प्रथमः पटलः; 11B, इति भैरवस्रोतसि संग्रहे निवत्तरे द्वितीयपटलः; 12A, इति भैरवस्रोतसि निर्गते निवत्तरे तृतीयः पटलः; 14A, ०चतुर्थः पटलः; 17B, इति भैरवस्रोतसि निर्गते निवत्तरभट्टारके पञ्चमः पटलः। समाप्तं निवत्तरभट्टारकं नाम योगशास्त्रम् ।

5938.

5220. तोडलतन्त्रम् । *Toḍalatantra.*

Substance, country-made paper. 11⅛ × 2¾ inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 490. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 10 chapters.

The work, in ten chapters, has been printed in the *Vividhatantrasaṃgraha* and the *Sulabhatantraprakāśa.* L. I. 385 is stated to contain the beginning of an 11th chapter.

5939.

4652. वामकेश्वरतन्त्रम् । *Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made yellow paper. 19¼ × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 232. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present manuscript contains Paṭalas LI to LV dealing with topics like *Abhiṣeka, Pūrṇābhiṣeka* and festivities (*yātrās*) in honour of Śakti like those in honour of Viṣṇu.

The 51st Paṭala begins :—

भैरव उवाच ।

देवार्चनं महादेव कथमुत्पद्यते प्रभो ।
वराह्वतिं सुखं मन्ये देवनाथ त्रिलोकजीम् ।

मन्त्रयन्त्राक्षररूपञ्च कथमैक्यं भवेच्छिव ।
भावाः कतिविधा देव आचारा विविधाः कथम् ॥
आश्रमाणाञ्च देवेश को मम प्रियवानघो ।
एवं सर्व्वं महादेव विशेषेण ब्रवीषि मे ॥

The 55th Paṭala ends :—

एवं साम्वत्सरीं यात्रां कृत्वा साधकसत्तमः ।
गुरोः प्रसादाद्देवेशि शिवतुल्यो न संशयः ॥

Colophon :—

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे भैरवभैरवीसंवादे यात्राप्रकरणं नाम पञ्चपञ्चाशत् पटलः ॥

5940.

3446. *Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made paper 15¼ x 3¼ inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 460. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in five Paṭalas.

This MS contains the first five chapters of the Nityā-ṣoḍaśikārṇava section of the work. This section with the commentary of Bhāskararāya has been published in the Ānandāśram Sanskrit Series of Poona (1908). The fifth chapter, though stated to be complete in the present MS, runs only up to verse 34 of the printed edition which contains 44 verses.

The colophons here are fuller than those found in the printed edition of the work.

The last colophon runs :—

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमे षळ्क्याद्यकप्रस्तावे त्रिपुराजपहोमविधिः पटलः पञ्चमः ।

Post Colophon :—

श्रीपरमदेवतायै नमः ॥ श्रीहलधानन्दशर्म्मणामिदं पुस्तकम् ॥

5941.

3162. *Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made yellow paper. 14 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

Same as above. This MS. however, contains the first three chapters and a portion of the fourth.

5942.

2792. वामकेश्वरतन्त्रे [योगिनीहृदयम्] ।

Yoginīhṛdayam from the Vāmakeśvaratantra.

Substance, country-made paper. 12¼ × 3 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali. Appearance, dilapidated. Complete.

Yoginīhṛdaya is the title of the last three chapters of the Vāmakeśvaratantra, the *Nityāṣoḍaśikārṇava* section of which, containing the *Yoginīhṛdaya* as its concluding part, has been published in the Ānandāśram Sanskrit Series of Poona. The *Yoginīhṛdaya* section alone has been published with the commentary of Amṛtānandanātha in the *Prince of Wales Saraswati Bhavana Texts* Series of Benares (1923-4).

5943.

2793. *Yoginīhṛdayam from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, foolscap paper. 13¼ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in ślokas, 324. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS contains the first chapter (Fol. 1-4A), 67 verses and a half of the second chapter (Fol. 4A-6A),

105 verses and a portion of verse 106 of the third chapter (Fol. 7B–10B). In Fol. 6A-7B a portion of Amṛtānanda's commentary (e.g. on verses 6–13 of the first chapter) is found.

5944.

4585. *Yoginīhṛdayam from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made yellow paper. 16¼ × 4 inches. Folia, 32. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 768. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Besides the three well-known chapters (चक्रसङ्केत, मन्त्रसङ्केत and पूजासङ्केत) of which the work consists, there are three more chapters in this MS as in L. I. 282.

5945.

1708. *Yoginīhṛdayam from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 13. In tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1779. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains only the first chapter. It is accompanied by the commentary योगिनीहृदयदीपिका by Amṛtānandanātha, a disciple of Puṇyānandanātha.

Post Colophon Statement :—

संवत् १७७९ वैशाख कृष्णैकादश्यां रवौ लिखितमिदं वैद्यनाथसुतेन विष्णुदेवेनेति शिवम् ॥

ऊर्द्ध्वाम्नायगुरूपदेशभुवनं ॐकारसिंहासनं
सिद्धाचार-समस्त-वेदमयनं षट्चक्रसंभेदनम् ।
पञ्चाशैः शिवतत्वज्योतिरमलं पूर्णं प्रभाशोभितम्
ध्यातं सद्गुरुपादुकां भज मनश्चैतन्यचन्द्रोदयम् ॥ १ ॥

मिथैरीकरणं मदापहरणं वह्नेर्विना ज्वालनं
नाडीचालन-नादविन्दुकलनं देहस्य संशोधनम् ।
आत्मज्योतिनिदर्शनं कलयितं स्वच्छन्दमृत्युंजयम्
एवं ह्यात्मविदो वदन्ति सहजं चिन्मात्रमूर्त्तिं भजे ॥ २ ॥
जगद्वन्द्यावेतौ गणपवटुकौ विश्वविदुतौ
जगद्व्याप्तौ जपनिरतसान्निध्यवरदौ ।
दयार्द्रौ मग्नाङ्गौ रविशशिशिखाग्न्यनुज्वलदृशौ
मयि स्यातां स्वापरवशप्रियौ सद्गुणमयौ ॥ ३ ॥

The introductory verse of the commentary, as found in L. I. 283 and in the printed edition of the work, is not given as such in this MS. but is given as the last verse of the post-colophon statement as quoted above.

5946.

3661. **योगिनीहृदयदीपिका** । *Yoginīhṛdayadīpikā.*

By Amṛtānandanātha.

Substance, country paper. 11 × 4 inches. Folia, 109 (1–30 + 1–29 + 1–50). Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1853. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

सम्वत् १८५३ मिति भाद्रपद वद्य प्रतिपद्यां भृगौ वैष्णवं
लिखितं लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । नमस्त्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः ॥

5947.

3917D. **सिद्धिवीरेश्वरीतन्त्रम्** । *Siddhivīreśvarītantra.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4½ inches. Folia, 38B–39A. Lines, 11 on a page. In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This MS contains only the fifth chapter of the work.

Beginning :—

अथातः संप्रवक्ष्यामि सिद्ध्युपायं प्रिवेश्वर ।
अज्ञात्वा + + का देवि अजप्ता गुरुपादुकाम् ॥
यात्रौ पर्य्यटनं नास्ति साधकः (कौकिलः) [कौलिकः] कथम् ।
कथं मन्त्राश्च सिध्यन्ति मन्त्रार्थज्ञानतः प्रिये ॥
कुब्जिका मूर्द्धि संजप्ता हृदि सेतुन्निचिन्तयेत् ।
महासेतुं विशुद्धौ तु मध्वारे विचिन्तयेत् ॥

End :—

तथा जपादिकं सर्व्वं निष्फलं नात्र संशयः ।
तस्मात् सर्व्वप्रयत्नेन प्रजपेन्मूर्द्धि कुब्जिकाम् ॥

Colophon :—

इति श्रीसिद्धिविरेश्वरीतन्त्रे कर्णिकापटलः पञ्चमः ।

5948.

5465. **सिद्धयोगेश्वरीतन्त्रम् ।** *Siddhayogeśvarītantra.*

Substance, Nepalese paper. 12 × 3¼ inches. Folia, 2–73. **Lines**, 6 on a page. **Extent** in ślokas, 1,300. Character, Newari. **Date**, N.S. 793. **Appearance**, fresh. Incomplete.

The MS from which the present MS was copied was apparently defective, for occasional lacunæ are met with in the latter, as in the 18th leaf which contains only two lines. It contains 32 chapters. The work is differently called *Siddhayogeśvarītantra*, °*mata* in different colophons and *Bhairavavīrasaṃhitā* in one colophon (Fol. 45A).

Colophons of the different chapters :—

2B, इति सिद्धयोगेश्वरीतन्त्रे प्रथमः पटलः; 4B, इति सिद्धयोगेश्वरीतन्त्रे व्याप्तिपटलो द्वितीयः; 8A, इति सिद्धियोगेश्वरीमते ग्रस्तिचयोद्धारस्तृतीयः पटलः; 8B, ॰विद्याङ्गोद्धारश्चतुर्थः पटलः; 9A, इति लोकपालोद्धारः पञ्चमः

पटलः; 12B, इति समयमखलपटलः षष्ठः; 15A, इति सिद्धयोगीश्वरीतन्त्रे सप्तमः पटलः; 19B, इति सिद्धियोगेश्वरी नवमः पटलः; 20B, इति विद्यासन-पटलो दशमः; 21B, इति सिद्धेश्वरीमते एकादशमः पटलः; 23A, इति सिद्ध-योगीश्वरीमते द्वादशमः पटलः; 24B, सिद्धियोगीश्वरमते त्रयोदशमः पटलः; 24B, इति सिद्धियोगीश्वरमते पञ्चदशमः पटलः; 28A, इति सिद्ध-योगीश्वरीमते षोडशमः पटलः; 32A, इति सिद्धयोगेश्वरीमते सप्तदशमः पटलः; 34A, इति सिद्धयोगेश्वरीमते अष्टादशमः पटलः; 35B, इति सिद्धि-योगीश्वरीमते एकोनविंशतितमः पटलः; 42A, इति सिद्धयोगेश्वरीमते खचक्रचूडविंशतिमः पटलः; 45A, भैरवगौरसिंहता[या]मेकविंशतिमः पटलः; 47B, इति योगिनीचक्रनिर्णयं द्वाविंशतितमः पटलः; 50A, इति सिद्ध-योगेश्वरीमते त्रयोविंशतिमः पटलः; 52B, इति चक्रोद्धारणमिदं चतुर्विंशतिमः पटलः; 58B, इति सिद्धयोगेश्वरीमते सिद्धिमण्डलविन्यासपञ्चविंशतिमः पटलः; 62B, इति सिद्धयोगेश्वरीमते मेलकाख्यषड्विंशतिमः पटलः 65B, •सप्तविंशतिमः पटलः; 68B, •अष्टाविंशतिमः पटलः; 71B, •एकोनत्रिंशतिः पटलः; 72A, •त्रिंशतिमः पटलः; 73A, •एकत्रिंशतिमः पटलः; last colophon, इति सिद्धयोगेश्वरीमते द्वात्रिंशतिमः पटलः समाप्त।

Post Colophon Statement :—

नेपालवत्सरे जाते वह्निरन्ध्रसमुद्रके।
अनन्तसिंहलिखितं सिद्धयोगेश्वरीमतम्॥
पुस्तकलिखनपरिश्रमज्ञो विद्वज्जनो नान्यः।
सागरलङ्घनखेदं हनूमानेकः परं वेत्ति॥

5949.

183. नीलतन्त्रम्। *Nīlatantra.*

Substance, country-made paper. 15 × 5½ inches. Folia, 25. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 17 chapters.

This MS is described in L. I. 463. L. I. 215 seems to be the MS of a different work though it bears

the same name. The present MS contains **17** chapters, whereas the printed editions of it as published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and in the *Sulabhatantraprakāśa* contain 12 chapters.

The succession of Gurus for Nīlasarasvatīvidyā is given in Fol. 7A as follows :—

ऊर्द्ध्वकेशो व्योमकेशो नीलकण्ठो वृषध्वजः ।
दिव्यौघा[:] सिद्धिदा वत्स सिद्धौघान् शृणुतापरान् ॥
वशिष्ठः कूर्मनाथश्च नीलनाथो महेश्वरः ।
हरिनाथ (वा)मानवौघान् शृणु वक्ष्यामि सद्गुरून् ॥
भवावती भानुमती जया विद्या महोदरी ।
सुखानन्द परानन्द पारिजातः कुलेश्वरः ॥
विरूपाक्षो देवहूती कथितं तारिणीकुलम् ।

Buddhist deities like Akṣobhya and Amitābha are here referred to as follows :—

Fol. 7B :—

अनेन मनुना देवि परिवारान् समर्चयेत् ।
अक्षोभ्यं वज्रपुष्पाद्यैः तारिणीमूर्द्ध्नि पूजयेत् ॥
यथा वैरोचनं शङ्खं पाण्डरं पद्मनाभकम् ।
अमिताभं यजेन्मन्त्री चतुर्दिक्षु चतुर्दले ॥

A good many Tantras are here referred to as follows (Fol. 17B) :—

शिव उवाच ।

श्रुतं भैरवतन्त्रञ्च योगितन्त्रं कुलार्णवम् ।
कुलाचारं तथा गुप्तसाधनं गुप्ततन्त्रकम् ॥
निर्वाणं समयाचारम् वीरतन्त्रं श्रुतं पुरा ।
डामरं डामरोड्डीशं श्रुतं कालीविलासकम् ॥
महाकोटिमहायज्ञं मम वक्त्रविनिर्गतम् ।
यामलं देवि ब्रह्माद्यं यामलं विष्णुयामलम् ॥

शिवयामलकं देवि यामलं मिश्रयामलम् ।
शक्तियामलकं देवि कथितञ्च श्रुतं त्वयि ॥
तथापि हृदयग्रन्थिरस्ति ते परमेश्वरि ।
पुरा सुकथितं तन्त्रं पुरा देवि त्वया श्रुतम् ॥
सङ्केतं समयाचारं तन्त्रसङ्केतकं तथा ।
कुलसङ्केतकं नाम मन्त्रेतं बहुविस्तरम् ।
श्मशानसाधनं भद्रे शवसाधनमेव च ॥
22A, एवं विद्यागमभूतं श्रुतं तन्त्रञ्च मोहनम्
कु(लौ)लोड्डीशं कुलीनस्य योगिनीहृदयं श्रुतम् ।
सम्मोहनं वीरतन्त्रं श्रुतं श्रीतन्त्रमुत्तमम् ।
कुलार्णवं तथा कालीतन्त्रं कालीविलासकम् ॥
श्रीकालीकल्पलतिका श्रुता परमसादरात् ।
मतभेदे च गुप्ता सा पूजाप्रकटनाशिनी ॥

5950.

3165. *Nīlatantra.*

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 6–8 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

The present MS contains 15 chapters. This work does not agree with the one described under the previous No. or with the printed edition of the work of the same name. The beginning agrees with that of ***Bṛhannīlatantra*** in 9 chapters, published in the ***Sulabhatantraprakāśa*** and the ***Tantrasaṃgraha***, and with that of a MS of it in 23 chapters as described in L. IV. 1655.

Colophons of the different chapters :—

2A, इति नीलतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे भैरवपार्व्वतीसंवादे सिद्धमन्त्रकथनं नाम प्रथमः पटलः; 4B, इति नीलतन्त्रे भैरवपार्व्वतीसंवादे सपर्य्याविधिर्नाम द्वितीयः पटलः; 5B, इति श्रीनीलतन्त्रे पञ्चाङ्गुद्धासविधिर्नाम तृतीयः पटलः;

6A, इति श्रीनीलतन्त्रे पुरश्चरणविधिर्नाम चतुर्थः पटलः ; 7A, इति श्रीनीलतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे होमविधिर्नाम पञ्चमः पटलः ; 7B, ०तर्पणविधिर्नाम षष्ठः पटलः; 12B, ०भैरवपार्व्वतीसंवादे सप्तमः पटलः; 14B, ०अष्टमः पटलः; 18A, ०नवमः पटलः; 20B, ०दशमः पटलः; 21A, इति श्रीनीलतन्त्रे तारिणीस्तोत्रं समाप्तम्; 22A, ०एकादशः पटलः; 24A, ०द्वादशः पटलः; 26A, ०त्रयोदशः पटलः; 26B, इति श्रीनीलतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे चतुर्दशः पटलः; 28A, ०पञ्चदशः पटलः।

5951.

323. शक्तिसङ्गमतन्त्रम् । *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, country-made paper. 18 x 4 inches. Folia, 1-319. (The number of folia should really be 309 as after Fol. 56 the numbers 67 etc., are given in place of 57, etc.) Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 8,950. Character, Bengali. Date, Śaka 1674. Appearance, old. Incomplete.

The first part of this work in 21 chapters has been published in the Gaekwad's Oriental Series (Baroda, 1932) as also by P. Sarma (Bharat Subhacintak Press, Deoghar). This MS has been described in L. I. 405. The work is also described in I.O. IV. 2589 and Bik., No. 1320.

The numbers of chapters are occasionally wrongly indicated. Chapters 18ff in the first part of the work and 17ff in the third are respectively indicated through inadvertence as chapters 17ff and 16ff. Thus these parts really consist of 21 chapters each and not of 20 as would appear from the last colophons. Also according to I.O. (*loc. cit.*) the first part contains 20 chapters, the last of which agrees with the 21st chapter of the printed edition.

In Book II (Fol. 78A-198) colophons of chapters 10-18 and of chapters 21-22 and 27, are not found. Two chapters are indicated as 25 (Fol. 134A and 135B).

After the colophon of chapter 34 (Fol. 144B) is found the colophon of a chapter 30 (Fol. 146B). Presumably chapter 46 is wrongly indicated as 36 (Fol. 168A). This Book runs up to a portion of chapter 63 and not 65 as would appear from the description in L.

In Book III (Fol. 198, 201A–254A) the first two chapters are missing and the colophons of chapters 4–9 are not found.

In Book IV (Fol. 254–319A) the last chapter appears to be 11th and not 10th as given in the colophon, for 10 chapter-colophons are already found in the previous portions of the MS.

The names of the different parts of the work are not clearly mentioned in the colophons. The name *Tārāsūkta* occurs in the colophons of chapters 12 and 14 of Part I, chapters 25, 40, 51, 52, and 53 of Part II, chapters 4–10 of Part IV. The names *Tapasyākhaṇḍa* and *Kālīkhaṇḍa* are found respectively in the colophons of chapters 10 and 11 of Part III.

5952.

4337. *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, country-made paper. 16¼ × 4¼ inches. Folia, 1–72. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains chapters XXIV–LVII of the second part of the work. The introductory portion of chapter XXIV is not found here. Of the 57th chapter we have here only the beginning.

5953.

4775. परातन्त्रम् । *Parâtantra.*

Substance, Nepalese paper. 9¼ × 2¾ inches. Folia, 1-41 of which Fol. 3 is missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 680. Character, Newari. Appearance, old and discoloured. Complete.

The chapters are not indicated in the present MS but it is divided into sections the names of which are indicated by sectional colophons. On comparing it with the next MS it is found that the first six sections of this MS comprise the first chapter, and the other three sections comprise respectively the 2nd, 3rd, and 4th chapters of the work. The work has been described in IO. IV. 2590.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीपरायै ।

खड्गसिद्धिसमाकीर्णे श्मशाने करवीरके ।
तत्र वीरगणाः सर्व्वे महाकल्लोलकूले ॥
निर्घोषितमहाचक्रे योगे भिदप्रकामरे ।
महानन्दे महाकारे गणडाकिनीयाचिते ॥
ब्रह्माद्या मातरश्चाष्टौ देवेशो भैरवादयः ।
गणेशवटुकाः सिद्धिः मातृचक्रे तु मेलके ॥
श्रीनाथादिगणाः सर्व्वे वीरनाथावतारिते ।
सिद्धिनाथां प्रकाशेन सन्तोषितकुलेश्वरः ॥
सर्व्वभूतां परित्यज्य सानन्दोल्लासिमानसः ।
सामरस्यस्थितं देवं पृच्छते कुलसुन्दरी ॥

श्रीदेव्युवाच ।

सर्व्वज्ञश्चो भवज्ञानं त्वत्प्रसादाच्छ्रुतं मया ।
यामलाष्टकपूर्व्वंसु तन्त्रानेकाविधानि च ॥

After the colophon of chapter 34 (Fol. 144B) is found the colophon of a chapter 30 (Fol. 146B). Presumably chapter 46 is wrongly indicated as 36 (Fol. 168A). This Book runs up to a portion of chapter 63 and not 65 as would appear from the description in L.

In Book III (Fol. 198, 201A–254A) the first two chapters are missing and the colophons of chapters 4–9 are not found.

In Book IV (Fol. 254–319A) the last chapter appears to be 11th and not 10th as given in the colophon, for 10 chapter-colophons are already found in the previous portions of the MS.

The names of the different parts of the work are not clearly mentioned in the colophons. The name *Tārāsūkta* occurs in the colophons of chapters 12 and 14 of Part I, chapters 25, 40, 51, 52, and 53 of Part II, chapters 4–10 of Part IV. The names *Tapasyākhaṇḍa* and *Kālīkhaṇḍa* are found respectively in the colophons of chapters 10 and 11 of Part III.

5952.

4337. *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, country-made paper. 16¾ × 4¼ inches. Folia, 1–72. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains chapters XXIV–LVII of the second part of the work. The introductory portion of chapter XXIV is not found here. Of the 57th chapter we have here only the beginning.

एतन्मे भगवतीं शक्तिं निर्णेतुं परमेश्वरीम् ।
हृदयग्रन्थिसुदृढं सर्वथा परमेश्वर ॥
यद्येका परमा शक्तिराद्या प्रकृतिरीश्वरी ।
किमर्थं कस्य रक्षार्थं षडाम्नाय प्रकीर्त्तिता ॥

End :—

इत्येतत्तु समाख्यातं कालिकायाः कुलक्रमम् ।
विधानं परमं दिव्यं शास्त्रे कालिकमागते ॥
गोपनीयं प्रयत्नेन न दद्याद् यस्य कस्यचित् ।
गुरुभक्तिरतो यो हि महाशास्त्रमयो न सा ॥
रम्यपुष्पफलं दृष्ट्वा वस्त्रालङ्कारमेव च ।
आत्मप्रियाणि भक्ष्याणि यत्किञ्चित् भुवि दुर्लभम् ॥
गुरवे प्रथमं दत्त्वा ततः स्वात्मनि धारयेत् ।
गुर्व्वागमक्रमाद्भिन्ना पूजाकार्ये प्रजापयेत् ॥
गुरुसन्तुष्टमात्रेण सन्तुष्टा कालिकाक्रमम् ।
येनेदं लिखितं शास्त्रं यस्य हस्तेषु तिष्ठति ॥
तत्र स्थितं प्रपूज्यन्ते विधिवत् परमेश्वरी ।
सन्निधिं प्राप्य षण्मासं यावज्जीवति चैव हि ॥
पुस्तकं पूजितं येन इदं कालिकुलक्रमम् ।
समग्रं पूजितं तेन कालि कालविनाशिनी ॥
आब्रह्मस्तम्बसकलं कालेन कलयेत् सदा ।
तं कालं कालिका देवी कारयेत् सा युगे युगे ॥
न कालिसदृशी यज्ञो न कालिसदृशी तपः ।
न कालिसदृशी धर्म्मो न कालिसदृशी भुवि ॥
कौलभक्तः स विज्ञेयो महापापाम्नुयतः स वै ।
महायोगी विजानीहि कालिकापदसंस्थिता ॥
अहं स्वयंभुवो देवो मत्कृपार्थिनतोभवत् ।
कलौ विशेषतः काली पूजितव्या प्रयत्नतः ॥

देवतासंयुतं चित्रं वर्णितञ्चागमं प्रिये ।
यो ज्ञाता भैरवो देवी श्रोता तत्समो भवेत् ॥
स एकधा च बहुधा साधकानां हिताय च ।
नानातन्त्रप्रवाहास्तु नानाम्नायत्वमागता ॥
तन्त्रभेदे नामभेदा एका शक्तिः सहस्रधा ।
मङ्गला च महामाया चण्डा कापालिनी शिवा ॥
चामुण्डा चर्चिका चण्डा सृष्टिस्थित्यन्तकालिनी ।
घनाख्या च महाभासा गुह्यकाली जया परा ॥
सिद्धिलक्ष्मीर्विश्वलक्ष्मीर्महाप्रत्यङ्गिरा स्मृता ।
सुन्दरी त्रिपुरा चाद्य उग्रचण्डा प्रकाशिनी ॥
विभिन्ना बहुधा जाता नानाभेदसमाश्रिता ।
एका सानेकरूपा च याति या हितचक्षुषा ॥
स एव साधकः श्रेष्ठः सिद्धिज्ञानस्य भाजनम् ।
अनुष्ठानरता सर्व्वे सिद्धिभागी भवेद्ध्रुवम् ॥

Colophons of the different sections of the work :—

Fol. 6B—इति श्रीपूर्व्वेश्वरी पूर्व्वाम्नायः ।

Fol. 8B—इति श्रीपरातन्त्रे निःशेश्वरी दक्षिणाम्नाय ।

Fol. 11A—इति श्रीपरातन्त्रे पश्चिमसिंहासने कुब्जिका ॥ ३ ॥

Fol. 13A—इति श्रीपरातन्त्रे उत्तराम्नाय कालिक्रमः ॥ ४ ॥

Fol. 17B—इति श्रीपरातन्त्रे श्रीविद्या ऊर्द्ध्वाम्नायः ॥ ५ ॥

Fol. 18B—इति श्रीपरातन्त्रे महाकोलसि शिरश्छेदे करवीरमहायागे परातन्त्रे क्रमे द्वादशसाहस्रिकायां षडाम्नायभेदसूचनम् ॥ ६ ॥

[Here ends the first Paṭala.]

Fol. 32B—इति श्रीमहाकोलसि शिरश्छेदे करवीरयागे परातन्त्रे क्रमे द्वादशसाहस्रिकायां कालिक्रमनिर्णयसूचनम् ॥ २ ॥

[Here ends the second Paṭala.]

Fol. 38A—इति श्रीमहाकोलवि शिरश्छेदे करवीरयागे परातन्त्रे परमार्थनिर्णयः ।

[Here ends the third Paṭala.]

Fol. 45B—इति श्रीमहाकोलवि शिरश्छेदे महाकरवीरयागे परातन्त्रे कालिकुलक्रमः समाप्तः ।

[Here ends the fourth Paṭala.]

5954.

4779. *Parātantra.*

Substance, Nepalese paper of yellow colour. 9½ × 4¼ inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Same as above.

Colophons of the different chapters which are numbered in this MS :—

Fol. 18A—इति श्रीपरातन्त्रे पार्व्वतीश्वरसंवादे महाम्नायक्रमकथनं नाम प्रथमपटलः ।

Fol. 30B— ०कालीकुलक्रमनिर्णयं नाम द्वितीयपटलः ।

Fol. 36B— ०परमार्थनिर्णयकथनं नाम तृतीयपटलः ।

Fol. 43B— ०दुरक्षरक्रमकथनं नाम चतुर्थपटलः समाप्तः ।

5955.

10725. *Parātantra.*

Substance, country-made paper. 12 × 3¾ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 243. Character, modern Newari. Date, Samvat, 287 (?). Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains only the first chapter of the work.

Post Colophon :—

संवत् १७०७ मिति श्रावेन लिखिता ।

The date, given here, is not borne out by the hand-writing, which is very modern.

5956.

3400. तन्त्रचूडामणौ महापीठनिरूपणम् ।

Mahāpīṭhanirūpaṇa from the Tantracūḍāmaṇi.

Substance, country-made paper. 10 x 3¼ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 66. Character, Bengali. Appearance, very old and faded. Complete.

This work describes 51 *pīṭhas* while the work noticed under No. 5880 above describes 18.

Beginning :—

श्रीश्वर उवाच ।

मातः परात्परे देवि सर्व्वागमयोश्वरि ।
कथ्यतां मे सर्व्वपीठशक्तिभैरवदेवता ॥

देव्युवाच ।

शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि दयालो भक्तिवत्सल ।
याभिर्विना न सिध्यन्ति जपसाधनतत्क्रिया[ः] ॥
एकपञ्चाशतं पीठं शक्तिभैरवदेवता ।
अङ्गप्रत्यङ्गपातेन विष्णुचक्रक्षतेन च ॥
+ + + वपुषा देवहिताय त्वयि कथ्यते ।
ब्रह्मरन्ध्रं हिङ्गुलायां भैरवो भीमलोचनः ॥

End :—

अज्ञात्वा भैरवं पीठं पीठशक्तीश्च शङ्कर ।
प्रारब्धाय न सिध्येत कल्पकोटिशतैरपि ॥

न देयं परशिष्याय निन्दकाय दुरात्मने ।
शठाय क्रूरकर्म्माय दत्त्वा मृत्युमवाप्नुयात् ॥
दद्यात् शान्ताय शिष्याय मन्त्री मन्त्रार्थसिद्धये ॥

Colophon :—

इति तन्त्रचूडामणौ शिवपार्व्वतीसंवादे महापीठनिरूपणं समाप्तम् । ॐ तत्सत् ।

5957.

5303. *Mahāpīṭhanirūpaṇa from the Tantracūḍāmaṇi.*

Substance, Serampore paper. 17½ × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Same as above. The colophon of the present MS, apparently through the copyist's error, writes Candracūḍāmaṇi in place of Tantracūḍāmaṇi.

5958.

3711. **तन्त्रचूडामणिसारः ।** *Tantracūḍāmaṇisāra.*

Substance, country-made paper. 18 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, worn and pasted. Incomplete.

This MS contains only one chapter dealing with details of Tântric worship.

Beginning :—

शिवः शैवाश्च विप्रास्ते अपि सर्व्वेच दैशिकाः ॥
गणेशो गणपत्याश्च गणदीक्षाप्रभुर्मतः ॥
वरः सौराश्चया वत्स विष्णोर्विष्णुपरायणाः ।
दिव्यौघगुरवो देवि सिद्धौघगुरवस्तथा ॥

मानवौघाः समासेन कथयामि तवाग्रतः ।
सर्व्वतन्त्रेषु मन्त्रेषु प्रोक्ता मन्त्रचतुष्टयी ॥

Colophon :—

इति तन्त्रचूडामणिसारे भावचूडामणौ पटलः ।

5959.

676. **ऊर्द्ध्वाम्नायसंहिता ।** *Ūrddhvāmnāyasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete in twelve chapters.

This is a treatise on Vaiṣṇavite faith in the form of an interlocution between Nārada and Vyāsa.

For a description of the work see L. I. 243 and Oxf. 301b. The work has been printed in Bengali characters with Bengali translation by Abhayā Charaṇa Tarkanidhi (Calcutta, 1285 B.S.).

It is a very late work as Gaurāṅga or Caitanya, the great Vaiṣṇava reformer of Bengal, is here referred to as an Avatāra in place of the Buddha and it gives the *mantra* for his worship.

5960.

2821. *Ūrddhvāmnāyasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. $16\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS contains the first three chapters and the beginning of the fourth.

5961.

4648. *Ūrddhvāmnāyasaṃhitā.*

Substance, country-made yellow paper. **Folia,** 8. **Lines,** 6 on a page. **Extent** in ślokas, 100. **Character,** Bengali. **Appearance,** fresh. Incomplete.

This MS contains the first four chapters of the work and a few lines of the fifth.

5962.

4608. ऊर्द्धाम्नायतन्त्रम् । *Ūrddhvāmnāyatantra.*

Substance, country-made yellow paper. 16 x 3¾ inches. **Folia,** 16. **Lines,** 6 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, modern Bengali. **Appearance,** fresh. Incomplete.

The present MS begins from the third chapter and reaches up to a portion of the sixth. It deals with the nature of the human body, of Brahman and of the greatness of the guru.

Beginning :—

देव्युवाच ।

शरीरं कीदृशं नाथ मुक्तिर्वा केन कर्म्मणा ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि यदि मे प्रियमीश्वर ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि शरीरं कर्म्मरूपिणम् ।
रजस्वला च या नारी विशुद्धा पञ्चमे दिने ॥
पीड़िता कामबाणेन ततः पुरुषमीक्षते ।
भगलिङ्गसमायोगाच्छ्लेषणं स्यात्तथा तयोः ॥
अन्योन्यस्पर्शनादेव जायते च महत् सुखम् ।
चलते च तथा रेतः प्राणापानविसंस्थिते ॥

क्षितिरापस्तथा तेजो वायुराकाशमेव च ।
सर्व्वेषां तत्र तनुः स्यात् देहस्थं रक्तजीवयोः ॥
नाभिरन्ध्रे तथा देवि भ्राम्यते च समीरणैः ।
कुम्भकारो यथा चक्रे घटते च घटादिकम् ॥
तथा समीरणो गर्भे घटते प्राणिनां तनु ।
कललं चैकरात्रेण बुद्बुदं पञ्चमे दिने ॥
शोणितं दशरात्रेण मांसपिण्डं चतुर्द्दशे ।
मासैके चैव सम्पूर्णे मांसपिण्डोऽङ्कुरायते ॥
आदौ संजायते जीवो ब्रह्माण्डे सहस्राङ्कुरः ।
तस्य मध्ये सुमेरुश्च कल्पान्तदहनरूपकः ॥
चराचराणां सर्व्वेषां देवादीनां विशेषतः ।
आलयः सर्व्वभूतानां मेरोरभ्यन्तरेऽपि च ॥
प्रदीपकलिकाकारो जीवो हृदि सदा स्थितः ।
रज्जुबद्धो यथा श्येनो गतोऽप्याकृष्यते पुनः ॥
गुणबद्धस्तथा जीवः प्राणापानेन कृष्यते ।
जीवस्य परमेशानि परिवारगणान् शृणु ॥

End:—

यावतः कुरुते जन्तुः सम्बन्धान् विषयप्रियान् ।
तावन्तस्य निखन्यते शरीरे शोकसङ्कराः ॥
स्वदेहमपि जीवोऽयं त्यक्त्वा याति महेश्वरि ।
स्त्रीमातृपितृपुत्रादिसम्बन्धः केन हेतुना ॥
दुःखमूलं हि संसारः स यस्यास्ति स दुःखितः ।
तस्य नाशः + + + + +

5963.

3175. काल्यूर्द्ध्वाम्नायतन्त्रम् । *Kālyūrddhvāmnāyatantra.*

Substance, Serampore paper. 13 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The present MS, as does also the one described in L. V. 1743, contains chapters I–V. The work is also described in CS. V. 22, where no reference is made to the number of chapters, and in VSP where the work is called *Ūrddhvāmnāyatantra.*

5964.

2896. **श्यामामोदतरङ्गिणी ।** *Śyāmāmodataraṅgiṇī.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 210. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains 12 chapters. The work deals with the efficacy of the different mantras of Kālī (e.g. ककारमनु—2B, आकारमनु—3A, लकारमनु—3B, ईकारमनु—5A). It also lays down in brief the rules for her worship.

Beginning :—

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

भगवन् सर्व्वतत्त्वज्ञ महाभूत परात्पर ।
नमामि नाथ देवेश भवन्तं जगदीश्वरम् ॥
त्वन्मायया जगतीधाम्ना यया संमोहिताः सुराः ।
त्वमेव जगतां कर्त्ता त्वमेव परमेश्वरः ॥
... ...

महाभूत उवाच ।

... ...
... ...
एकैव सूक्ष्मरूपास्ति तस्याः कल्पितमीच्छया ।
काली भवति सा साक्षात् सा नित्याप्यभिधीयते ॥

तस्या रतीच्छया कालो जायते परमेश्वरि ।
तदिच्छया महाताग ततोऽपि त्रिपुरा परा ॥
ततः सर्व्वा महाविद्या भक्तचिन्तार्थकल्पिताः ।
कालीकालकमाख्यातब्रह्मविष्णुशिवादयः ॥
ब्रह्मेच्छया जगत् सर्व्वं विष्णोर्विश्वरूपात्मने ।
शिवेच्छया जगद्धंसो देवि निश्चितमीरितम् ॥

... ...

ककारः कालिका साक्षात् ककारः सर्व्वसिद्धिदः ।
कदाचित् केन रूपेण भ्रमविज्ञानतोऽपि वा ॥
यः स्मरेत् मोक्षमाप्नोति सत्यं मे निश्चिता मतिः ।

End :–

दिव्यभावमतं देवि कथितं चादियामले ।
तत्कृत्वा सिद्धिमायाति शिवरूपो भवेद्यदि ॥

Last Colophon :—

इति श्यामामोदतरङ्गिण्यां महाभूतप्रोक्तायां द्वादशः पटलः ॥

5965.

6077. शिवनृत्यतन्त्रम् । *Śivanṛtyatantra.*

Substance, Kashmere paper. 8¼ × 6¼ inches. Folia, 9. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Śāradā. Foi. 1–2A are written in modern Kashmeri. Appearance, new. Complete.

The work deals with different mystic diagrams of Tântrik worship and the present MS contains nine chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
ॐ श्रीदेव्यै सिद्धिदायिन्यै नमः ।

श्रीभैरव उवाच।

ॐ महाकल्पावसाने तु परिपप्रच्छ पार्व्वती।

गिरिशं [f]शरसा नत्वा चन्द्रार्द्धकृतशेखरम्॥

श्रीदेव्युवाच।

देवदेव महादेव सृष्टिस्थित्यन्तकारक।

पूर्व्वमुक्तानि यन्त्राणि कथयस्व कृपानिधे॥

श्रीदक्षिणामूर्त्तिरुवाच।

प्रष्टुव्यावहिता+ +गिरिजे प्राणवल्लभे।

अकथ्यं परमार्थेन तथापि कथयाम्यहम्॥

End :—

इदं गोप्यतरं तन्त्रं तवैवाग्रे प्रकाशितम्।

किं बहुक्तेन देवेशि कलौ कल्पतरूपमम्॥

Colophons of the different chapters :—

1B, इति दक्षिणामूर्त्तिपार्व्वतीसंवादे शिवतन्त्रे नवकोष्ठ(?)विधि प्रथमः पटलः; 2A, पञ्चविंशतिको द्वितीयः पटलः; 3A, एकोनपञ्चाशं कोष्ठविधि-स्तृतीयः पटलः; 3B, एकाशीतियन्त्रं चतुर्थः पटलः; 5A, पञ्चमः पटलः; 5B, षष्ठः पटलः, 6B, सप्तमः पटलः; 7A, चतुःष + + विधिरष्टमः पटलः; 9A, शतकोष्ठयन्त्रं नवकोष्ठयन्त्रं नवमः पटलः। समाप्तम्।

Post Colophon Statement :—

सं २७ माघवति प्रतिपदि विद्यालक्ष्मपालुना स्वार्थे लिखितम्।

The reverse of the last leaf and one entire leaf, not numbered, give various diagrams.

5966.

9557. शिवताण्डवम्। *Śivatāṇḍava.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 17. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 714. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The work appears to be divided in two parts, and the present MS comprises the latter part in 15 chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अजस्रमदनिष्यन्दलग्नभृङ्गैर्ललितालकैः ।
कवलीकृतविघ्नौघपुराणकरिणे नमः ॥

देव्युवाच ।

देवदेव महादेव जगन्नाथ जगत्पते ।
त्वत्प्रसादाच्छ्रुता नाथ विद्याभेदाह्यनेकशः ॥
इदं मे कृपया नाथ सद्यः प्रत्ययकारकं ।
प्राणान्तं मे करिष्यामि यदि नो कथ्यतेऽधुना ॥

ईश्वरोवाच ।

अ + कार सहस्राणि चारितानि पुनः पुनः ।
स्त्रीस्वभावाच्च तरले किं पृच्छसि वदस्व तत् ॥

देव्युवाच ।

सूचितव्यं पुरा नाथ ताण्डवं न प्रकाशितं ।
स्त्र्यौत्सुकेन महेश यथावत्तं पुरा कृतम् ॥
ताण्डवान्तर्गतं तत्त्वं षट्सु कर्मसु मे वद ।

ईश्वरोवाच ।

अप्रकाश्यमिदं देवि प्राणैः कण्ठगतैरपि ।
तव स्नेहात् प्रवक्ष्यामि नराणां वाञ्छितप्रदं ॥
किंवा कर्तुं शक्यते च ताण्डवेन विना नरः ।

End :—

न दारिद्र्यवशं याति पुत्रपौत्रादिभिः सह ।
स(च) देशः सिद्धक्षेत्रं स्यात् शतयोजनमायतं ।
यत्र तिष्ठति देवेशि लिखितं शिवताण्डवम् ।

Colophons of the different chapters :—

Fol. 2A, इति शिवताण्डवे देवीश्वरसंवादे प्रथमः पटलः; 3A, ॰द्वितीयः पटलः; 4A, ॰तृतीयः पटलः; 5B, ॰चतुर्थः पटलः; 6B, ॰पञ्चमः पटलः; 8B, ॰षष्ठः पटलः; 9A, ॰सप्तमः पटलः; 11A, ॰अष्टमः पटलः; 12A, ॰मन्त्राद्विद्योपाख्यानं नाम पटलः; 12B, ॰दशमः पटलः; 13A, ॰एकादशः पटलः; 14A, ॰द्वादशः पटलः; 14B, ॰त्रयोदशः पटलः; 15B, ॰चतुर्दशः पटलः; 17B, ॰इति शिवताण्डवे पार्वतीश्वरसंवादे उत्तरखण्डे पञ्चदशः पटलः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

Post Colophon Statement :—

हरिकृष्णचक्रवर्त्तिनः पुस्तकमिदं। शुभमस्तु।

5967.

9556. *Śivatāṇḍava.*

Substance, country-made paper. 13 × 5¼ inches. Folia, 21. Lines, 8-10 in a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

This MS contains chapters 12, 13, and 14 of the first part. The second part is referred to by Nīlakaṇṭha in his commentary (No. 5968 ff) on XII. 5 of the work.

Beginning :—

परमभैरव उवाच।

अथ देवेशि वक्ष्यामि परमाद्भुतकारणम्।
यन्न कस्यचिदाख्यातं तत्ते वक्ष्यामि साम्प्रतम्॥
शृणुष्वैकमनाः कान्ते मन्त्रमातृकयामिनि।
मन्त्रवस्तुपरिज्ञानं पृथक् पृथक् यथा तथा॥
वश्यार्थे भूर्जपत्रे तु मोहने रौप्यपत्रके।
मारणे लोहपत्रे तु स्तम्भने पैत्तलं मतम्॥

विद्धेषे तु स्मशानस्य चीवरं समुदाहृतम् ।
आकर्षे सीसजं प्रोक्तं राज्यार्थे ब्रह्मचर्मजम् ॥

End :—

+ + यन्त्रं यन्त्रराजाभिधं तुभ्यं मयोदितम् ।
गोपनीयं प्रयत्नेन स्वयोनिरिव पार्व्वति ॥

Colophons of the chapters :—

Fol. 4A, इति श्रीसर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे पार्व्वतीश्वरसंवादे लेख्यकथनं नाम द्वादशः पटलः; 11A, इति श्रीसर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे दक्षिणामूर्त्ति-पार्व्वती-संवादे नगेन्द्रप्रयाणे शिवताण्डवमहातन्त्रे नवकोष्ठकात्मकयन्त्रकथनं नाम त्रयोदशः पटलः; 21A, इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिपरमभैरवसंवादे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे नगेन्द्र-प्रयाणे शिवताण्डवषोडशकोष्ठलिखनप्रकारकथनं नाम चतुर्दशः पटलः समाप्तः ।

5968.

3323. *Śivatāṇḍavatantra.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 57. In tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1897. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS is accompanied by Nīlakaṇṭha's commentary and contains chapters XII–XIV of the first part. The commentary is described in HPR. I. 360. In the beginning of the commentary the author refers to several other works by himself, e.g. the commentaries on *Mantra-bhāgavata*, *Mantrarāmāyaṇa*, and *Mantramahābhārata*. The authoritativeness of the Tantras as also of the mantras, both in Sanskrit and the vernaculars, is discussed and it is argued that the Tantras form part of the Purāṇas.

The genealogy and the achievements of the family of the royal patron of the commentator are given thus (Fol. 1B):—

यमर्थं प्राप्य नाकं हसति नवमही भूरुषं बन्धनत्वम्
प्राप स्वः नामकश्रीपदमचलमभूत् पूर्व्विकानेरनाम्नो ।

सूरः श्रीमान् वदान्यः प्रमदमवहितो नीतिविद्यागुरूणाम्
आद्यः सोऽद्यापि कीर्त्या भ्रमति विजयते रायकल्याणमल्लः ॥

तमजनि विक्रमनगरे राजा श्रीरायसिंहाख्यः ।
यस्मिन् ददति गजौघान् गजपतिभावं गतोऽविपालोऽपि ॥

दोषादिव प्रदीपस्तस्माच्छ्रीसूरसिंहोऽभूत् ।
मारवधूवोढारं यं कन्यात्मानम् उदूढं मेने ॥

वदान्यानां मूर्द्धि स्फुरतु लभतां सूरसुततां
कुलस्यामीषामानवतु ककुभो वा विजयतां ।
परप्रीतश्रीको विजयविजितो भूविधुरितः
कथं वा राधेयः कलयतु महाकर्णसमताम् ॥

श्रीमाननूपपूर्वेन्द्रः कर्णस्त्रीगर्भसम्भवः ।
यत्कीर्तिकौमुदी भाति विश्वसन्तापमुक्तये ॥

लोह-दारु-दृषदामिवोदराद्यस्य सारशिवताण्डवादिव ।
केन वोपकरणेन कः पुमान् यन्त्रवित्तमुपनीय दर्शयेत् ॥

जयत्यनूपभूपोऽसौ सदाज्ञावलयोगतः ।
भिन्दन्नभेद्यमप्यर्थं शौर्यपाण्डित्यशालिनः ॥

श्रीमत् स्फूर्जदनूपभूपतिमहाशोभे निसर्गोज्ज्वले
श्रीमत्मकुन्दवाक्यवीअनिनयानुज्ञा समुत्पादितः ।
श्रीमच्छ्रीधरनीलकण्ठवरिष्ठा यत्नं विना भूयसे
भूयात् दिव्यफलाय यन्त्रतिलकारामोपमोऽयं कृतः ॥

The name of the commentary is thus indicated (Fol. 2A):—

शिवताण्डवटीकेयमनूपारामसंज्ञिता ।
यन्त्रकल्पद्रुममयी द[त्ता]वोऽभीष्टसन्ततिम् ॥

The beginning of the text is found in Fol. 8A, the first seven leaves being taken up with the commentator's introduction (*upodghāta*).

The Last Colophon :—

इति श्रीमत्समस्तसामन्तचूडामणि-मरीचिमञ्जरीसमर्चित-पादपीठोपान्तभूमिना श्रीमन्महाराजाधिराज-कर्ममहाराज-सूनुना श्रीमदनूपसिंहेन प्रेरितपदवाक्यप्रमाणमर्यादाधुरन्धर-चतुर्धरवंशावतंस-गोविन्दसूरिसूनोर्नीलकण्ठस्य कृतौ श्रीशिवताण्डवीय तन्त्र-यन्त्रव्याख्याने अनूपारामसंज्ञे षोडशकोष्ठलेखनप्रकारकथनं नाम चतुर्दशः पटलः समाप्तः। समाप्तेयं टीका।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८९७॥ माघशुक्ल ११॥ श्रीगुरवे नमः॥ श्रीकृष्णाय नमो नमः॥

5969.

5566. *Śivatāṇḍavatantra.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 58. In tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1917. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS also contains chapters XII–XIV inclusive of the first part of the work. The text is accompanied by the commentary of Nīlakaṇṭha.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९१७ भाद्र शुक्लतिथौ विद्याधरद्विवेदिना लिखितम्।

5970.

9477. *Śivatāṇḍavatantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 214. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragmentary.

It contains 27 verses and a portion of the 28th of Chapter XII of the work and is accompanied by the commentary of Nīlakaṇṭha.

5971.

5720A. *Śivatāṇḍavatantra.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 1-127. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The MS contains Chapter XII and 45 verses of Chapter XIII. It is accompanied by the commentary Mallādarśa by Ghanaśyāma. The commentary is full of polemic discussions and deals with the work proper from Fol. 29A, the previous portion being devoted to preliminary discussions.

Beginning :—

श्रीरामराजेन्द्राय नमः ।

समस्तत्राभावेऽप्यपरसुरभक्तत्वविरहात्

अपात्यत्वं मत्वा हृषिकतरकामा[illegible] ।

प्रपञ्चन्नं + + + + वसतौ न [illegible]

मा चिन्ताः कमपि भज चेतः प्रतिदिनम् ।

कौबेर्यां दिशि नाकमेर्वभिधया ख्यातोऽस्ति कश्चिद् गिरिः

गङ्गायाः सविधे हि तत्र नृपतिः श्रीराघवाख्योऽभवत् ।

यं प्राप्याप्ततभानुभानुवगभित्कन्दर्पकल्पद्रुता

संदेहं यजुर्वेदिनोऽपि मनुजा व्याकरणमापेदिरे ।

तस्माज्जातः श्रीघनश्यामममभः सर्वं तातं रा[illegible]र्विहाय ।

वर्णं श्रीमं कृषितं तद्वि कोम्बो जयीताय [illegible]प्रामदेयात् ।

तदीयः सुतः श्रीमदैवज्ञनामा

कपालः सर्वज्ञावतंसोभवं तः (?) ।

वरेण्यं समार्जिर्ं [illegible]ोऽयमीशो

भवन्महितापार्हितायुक्तसूक्तिः ।

मन्त्राक्षरमिश्रो भवन्ति तदनुध्यानेन तत्स्था गुणाः
ज्ञातव्यैवमसौ स्तवो भगवतः श्रीरामचन्द्रस्य वत् ।
ध्यानादेकफलप्रदानसुरवरावासोऽन्नवत्सन्मेतुला-
ग्रम्भुव्यापकतादिकानिव गुणानासादयत्युत्तमान् ॥
अमुष्येवागल्या भवति करुणा लोकनिवहे
सतां दत्त्वा मध्यप्रभृति बहुदुःखं ग्रमयतः ।
समुद्धाव्यर्थौघोद्भवदमितदुःखक्षयकृते
दुरूहां यन्त्रालीं प्रकटयितुमाशां रचयतः ॥
यन्त्रावलीं रचयतः शिवतोऽपि चासौ
भूपान् कृपालुरिव तां प्रकटीकरिष्यन् ।
दुर्बोधसारकलिता न हि सेव्यसिद्धै
चित्रं न तत्र हरिरेव नृपालवेषः ॥
नृपालेनादिष्टो दिनकरगुरुश्चिन्त्यभजनः
प्रभोर्मार्त्तिव्याख्यारचनमखशीतांशुकिरणैः ।
महाप्राताज्ञानप्रततिभिरग्रन्दार्थरचनः
कथं वा नो कुर्य्यादयमपि जनो ग्रन्थममलम् ॥
शिवताण्डवयन्त्राणां ग्रन्थार्थादर्शतां गतः ।
मन्त्रादर्शो मम ग्रन्थः स रञ्जयतु पण्डितान् ॥
शिवताण्डवटीकेयं स्वल्पाल्पापि सुधीगणां ।
व्याख्येयार्थगुणौघैः सर्व्वार्थाकर्षिणी भवति ॥

अथ जगदेव स्वस्वपूर्व्वपूर्व्वजन्मसञ्चितदुरदृष्टसामर्थ्यनियमितदारिद्र्यादिनाना-विधदुःखपङ्कनिमग्नमुद्दिधीर्षुः परमकारुणिको भगवान् सदाशिवः संहितोड्डामर-यामलादिनानातन्त्रेषु चन्द्रदीपमहादीपजपहोमप + + + दिरूपं अमितमुपायमुदा-जहार । तस्य स्वसमर्थानधिकारादिना न सर्व्वविषयत्वं भवतीत्यपरितुष्टो भूय-स्त्रीयतो ध्यानमात्रादेव अमोघितपरम्परामव्यभिचारादुत्पादयन्तीमद्भुतयन्त्रावलि-माविर्भावयितुं नैसर्गिकदासवे नापि स्वप्रियभावमदधते नापि स्वाभक्तायोपदेश्यमिति सूचयितुं शिवताण्डवाख्ये तन्त्रे विशेषेण देवीश्वरयोः प्रश्नत्वेन श्रीकृत्य तदुत्तरकथनव्याजेन पूर्व्वं यन्त्रमात्रस्वरूपोपयोगिपदार्थसार्थमाह दक्षिणामूर्त्तिरुवाचेत्यादिना ।

5A, नन्वेवं तन्त्रोक्तवेदविरुद्धमार्गस्यापि प्रामाण्यं प्रसज्येतेति चेत् प्रसज्यतां, का नो हानिः। "अथ मदिरां पिबेत्" "प्रयत्नेन्मदनावासं परस्त्रीणां विशेषतः" "कोटिभगदर्शनान्मुक्ति"रित्यादितान्त्रिकार्थानुष्ठानार्थं शिष्टानामपि प्रवृत्त्यापत्तिरिति चेत् सत्यं। "श्येनेनाभिचरन् यजेत" इत्यादि वेदविहित-श्येनादियागे न कुतस्तेषां प्रवृत्तिः। अथ वेदविहितत्वमात्रं न शिष्टकर्तृकानुष्ठान-विषयत्वे तन्त्रं किन्तु वेदाप्रतिषिद्धत्वविशिष्टं तत्। भवति चेदं विहितमपि न हिंस्यात् सर्वा भूतानि इत्यादिविधिना प्रतिषिद्धमिति चेत्। एवं तर्हि "ब्राह्मणो मदिरां पीत्वा ब्राह्मण्यादेव हीयते" इत्यादितान्त्रिकस्मार्त्तादिवचनैस्तस्य प्रतिषिद्धतया कथं तत्र ते प्रवर्त्तेरन्। अथ पानादिप्रशंसावचनानां का गतिरिति चेत् या गतिः श्येनादियागवचनानाम्। अथ प्ररोचनाभिः तत्तदधिकारिणां तत्र तत्र प्रवर्त्तनेन तत्तत्काम्यार्थाधिगमन एव तेषां तात्पर्य्यं न तु परमपुरुषार्थ-प्रत्यूहपापापूर्व्वपरिहारेऽपीति चेत् इहापि निर्णीयतां सैव दृष्टिः। किं च निषेधवचनानां त्वन्मते त्रिगतिरेव न हि तेषां निन्दाकरणेन ततो निवृत्तिः फलं ततो निवृत्तेस्तत्रानभिप्रेतत्वात्। अथ तत्तदैहिककाम्यफलसाधनार्थमेव तत्र प्रवृत्तिरिष्यते। तत्र कामनानुरागात् प्रवृत्तस्य पारलौकिकमनिष्टं नरकादिरूपं भविष्यतीति चेत् एवं तर्हि सिद्धं नः समीहितम्। न ह्येतावतापि ब्राह्मणादि-निषिद्धार्थबोधकभागस्याप्रामाण्यं श्येनादेरनुष्ठानेऽपि न हि तद्भागस्याप्रामाण्यं कश्चिदप्याचष्टे। ... ...

The conclusion drawn is:—

6B, मन्मते तु वेदाविरुद्धभागस्य प्रामाणिकतया तद्व्याख्यार्थं विशेषणा-मावश्यकमिति संक्षेपः। अत्र नीलकण्ठाः। ... ... इत्यादि आगममूलकत्वमेव षट्त्रिंशदाद्यंकपन्नानाम्। अयं ह्येतस्याः श्रुतेरर्थः।

Colophon:—

79A, इति सर्व्वतन्त्रोत्तमे दक्षिणामूर्त्तिपार्व्वतीसम्वादे पूर्व्वखण्डे द्वादशपटलः सम्पूर्णः।

5972.

5621A. मुण्डमालातन्त्रम् । *Muṇḍamālātantra.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1½ inches. Folia, 27. Lines, 4-5 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Udiya. Appearance, good. Complete.

The present MS runs up to the end of the 15th chapter. L. I. 469, II. 740 have only six chapters each. VSP (p. 44) notices a MS of the work in 11 chapters.

The beginning of the work does not agree with that of L. I. 469 and L. II. 740, the first few lines of the last of which agree with those of the *Kālyūrddhvāmnāyatantra* (No. 5963 above). The work deals with Śakti worship in general and the worship of the ten *Mahāvidyās* in particular.

Beginnings of the different chapters :—

श्रीइष्टदेवतायै नमः ।

मेरुपृष्ठे समासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

प्रश्नं परिपप्रच्छ पार्व्वती परमेश्वरम् ॥

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

सर्व्वानन्दमयीं नत्वा सर्व्वाम्नायनमस्कृताम् ।

सर्व्वसिद्धिप्रदां देवीं नमामि परमेश्वरीम् ॥

प्रसीद गुह्यवक्त्रान्ते कथयस्व प्रियम्वद ।

सर्व्वतन्त्रेषु मन्त्रेषु गुह्यं मत् पञ्चवक्त्रकम् ॥

तत्प्रकाशय गुह्याख्यं यद्यहं तव वल्लभा ।

श्रीशिव उवाच ।

कथान्ते कथयिष्यामि गुह्यं मत्पञ्चमात्मकम् ।

स्त्रीस्वभावान्महाभागे न जानामि सुखप्रदम् ॥

देव्युवाच ।

स्वस्थियहं भविष्यामि न वक्तव्यं कदाचन ।

तव वक्त्रा भविष्यन्ति भावनामन्त्रसिद्धयः ॥

श्रीशिव उवाच।

देवतागुरुमन्त्राणां भावनामेवमुच्यते।
मन्त्रो यो गुरुदेवासौ यो गुरुः सा च देवता॥
काली तारा महाविद्या षोडशी भुवनेश्वरी।
भैरवी छिन्नमस्ता च रमा धूमावती परा॥
बगला सिद्धविद्या च मातङ्गी कमलात्मिका।
एता दश महाविद्याः सर्व्वतन्त्रेषु कीर्त्तिताः॥
अयन्तु दुर्लभो लोके यत्नाज्ञायतमन्त्रतः।
एताभ्यः परमा भक्त्या त्रिषु लोकेषु दुर्लभा॥
सुखमोक्षप्रदा नित्या लोकसाधन कुत्रचित्।
येन येन प्रकारेण सिद्धिं यास्यसि भूतले।
सर्व्वान्ते कथयिष्यामि प्रेमभावेन केवलम्॥
नात्र सिद्धाद्यपेक्षास्ति न च नक्षत्रविचारणा।
कालादिशोधनं नास्ति न च मित्रादिदूषणम्॥
सिद्धिं विद्या महाविद्या युगमेवापरिश्रमः।
नात्र कश्चिन्महादेवि दुःखसाध्यं न किञ्चन॥
या काली परमा विद्या सा तारा परिकीर्त्तिता।
या तारा परमा विद्या सैव काली प्रकीर्त्तिता॥
एतयोर्भिन्नभावेन मन्त्राः सिद्धा भवन्ति न।
उक्तन्तु कालिकातन्त्रे ताराकल्पे च तन्मया॥
षोडशी या महाविद्या चतुर्थी कथिता पुरा।
लक्ष्मीबीजादिभावेन पञ्चमी सा भवेदिह॥
प्रकाशगौरीबीजहीना महाविद्या भवेत् पुरा।
भुवने यन्त्रगौ पातु महाविद्या प्रकीर्त्तिता॥

देव्युवाच।

त्वया विद्या च देवेश कथिता न प्रकाशिता।
इदानीं कथयिष्यामि चाद्ययानन्दसुन्दर॥

ईश्वर उवाच ।

भुवनेशा महाविद्या देवराजेन वै पुरा ।
आराधिता च विद्येयं ब्रह्मज्ञानेन मोहिता ॥
एकाक्षरी बीजहीना वाग्भवेनोज्ज्वला परा ।
कामराजाख्यविद्या सा सुसिद्धा पुष्पगन्धिका ॥
शक्तेश पूजिता पूर्व्वं भुवनेशी प्रतिष्ठिता ।
कुमारी या च मार्य्येयं त्वया गुप्ता रतिच्युता ॥
केवलं शिवभावेन शक्तिरूपेण केवलम् ।
माया प्रतिष्ठिता देवी ताराचन्द्रस्वरूपिणी ॥
भैरवी तु महाविद्या महासम्पत्करी शुभा ।
छिन्नमस्ता सुरामांसप्रिया रक्तस्वरूपिणी ॥
धूमावती महाविद्या मारणोच्चाटने मता ।
बगला वशस्तम्भादि नानागुणसमन्विता ॥
मातङ्गी तु महाविद्या त्रैलोक्यवशकारिणी ।
कमला त्रिविधा प्रोक्ता एकाक्षरतया स्थिता ॥
एकाक्षरी महाविद्या सर्व्वसम्पत्प्रदायिनी ।

Chapter II (Fol. 2A) :—

श्रीदेव्युवाच ।

अक्षमालेति कथिता यत्नेनैव प्रकाशिता ।
अक्षमालेति किं नाम फलं किं वा वदस्व मे ॥
अक्षमाला तु देवेशि काम्ये नैमित्तिके तथा ;
भवत्यत्रापि गुह्योऽपि विस्तरात् कथ्यते मया ॥

Chapter III (Fol. 4A) :—

देव्युवाच ।

ज्ञानासनं देवदेव कथयानन्दहेतवे ।
मदाश्रया विनिर्दिष्टाः सर्व्वे मन्त्राः सुसिद्धिदाः ॥

ईश्वर उवाच ।

नदीतीरे बिल्वमूले श्मशाने शून्यवेश्मनि ।
महालिङ्गे पर्व्वते वा देवागारे चतुष्पथे ॥
शवस्योपरि मुण्डे वा जलकराटकपूरके ।
संग्रामभूमौ वा योनौ वा श्मशाने विजने वने ॥

Chapter IV (Fol. 5A) :- -

देव्युवाच ।

केवलं बलिदानेन तुष्टा भवति चण्डिका ।
कथितं पूर्व्वमखिलं प्रकाशं कुरु शङ्कर ॥

ईश्वर उवाच ।

अत्यन्तगुह्यं देवेशि विधानं बलिपूजनम् ।
कथयामि वरारोहे स्वस्वभावेन सुन्दरि ॥
दधिक्षीरं गुडं चान्नं पायसं शर्करान्वितम् ।
पायसं क्षीरमक्तं नारिकेलफलोदकम् ॥
मद्यञ्च दिव्यं दद्यात् मांसं माहिषमेव च ।
पायसं छागमांसञ्च नारिकेलसमोदकम् ॥
शशकं मेषखण्डञ्च मार्द्रकञ्च सशर्करम् ।
रम्भाफलञ्च लड्डुकं भर्जितान्नञ्च पिष्टकम् ॥

... ...

... ...

... ...

छागे दत्ते भवेद्वाग्मी मेषे दत्ते भवेद्ध्रुवम् ।
माहिषे धनवृद्धिः स्यात् मृगे भोगफलं लभेत् ॥
पक्षिदत्ते महर्द्धिः स्यात् गोधिकायां महाफलम् ।
नरे दत्ते महर्द्धिः स्यादष्टसिद्धिरनुत्तमम् ॥

Chapter V (Fol. 6B):—

देव्युवाच ।

रहस्यातिरहस्यं मे पुरश्चर्य्याविधिं प्रभो ।

वदस्व यदनुष्ठानं सर्व्वकामा भवन्ति हि ॥

ईश्वर उवाच ।

गृहीत्वा सद्गुरोर्दीक्षां शुभे काले दिवानिशि ।

आश्रमे वैष्णवः प्रोक्तो मध्यमः शैव दीक्षितः ॥

सुरया दीक्षितो यो वै स एव परमो गुरुः ॥

Chapter VI (Fol. 7B):—

देव्युवाच ।

देवदेव महादेव सृष्टिस्थितिलयात्मक ।

कालिकाया महाविद्या कथयस्व समाहितः ॥

ईश्वर उवाच ।

अथ वक्ष्ये महाविद्यां कालिकाया सुदुर्ल्लभाम् ।

यस्य विज्ञानमन्त्रेण जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ॥

Chapter VII (Fol. 10B):—

देव्युवाच ।

कैलासशिखरारूढं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

पृच्छामि श्रृणु देवेश तारिण्या मन्त्रसाधनम् ।

शङ्कर उवाच ।

श्रृणु देवि प्रवक्ष्यामि मन्त्रोद्धारश्च कथ्यते ।

ॐकारं पूर्व्वमुच्चार्य्य हकारं तदनन्तरम् ॥

Chapter VIII (Fol. 13A):—

देव्युवाच ।

देवदेव महानन्द परिचर्य्याविशारद ।

सुन्दरीमन्त्रसाधन्तु (?) वदस्व करुणानिधे ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि मोक्षश्रीमन्त्रसाधनम् ।
येन विज्ञानमात्रेण कुलकोटीः समुद्धरेत् ॥

Chapter IX (Fol. 15A):—

देव्युवाच । (?)

अथ देवि प्रवक्ष्यामि गुप्तां त्रिभुवनेश्वरीम् ।
यामासाद्य सुराः सर्व्वे प्रतिष्ठिता ह्यभवन् पुरा ॥

Chapter X (Fol. 16B):—

देव्युवाच ।

महेश श्रोतुमिच्छामि भैरवीमन्त्रनिर्णयम् ।
येन विज्ञानमात्रेण कुलकोटीः समुद्धरेत् ॥
वायुबीजञ्च प्रथमं बीजं प्राणसमन्वितम् ।
सकलं भुवनेशानि द्वितीयं बीजमुद्धृतम् ॥

Chapter XI (Fol. 18A):—

देव्युवाच ।

महेश श्रोतुमिच्छामि छिन्नमस्ताविधिर्भवेत् ।
येनानुष्ठितमात्रेण सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥

Chapter XII (Fol. 21A):—

श्रीमहादेव उवाच ।

अथान्यातु (?) च वक्ष्यामि देवीं गुह्यतमां प्रिये ।
उच्छिष्टपूर्व्विकां देवि मातङ्गीं सर्व्वसिद्धिदाम् ॥
सर्व्वापत्तारिणीं देवि सर्व्वदोषविवर्जिताम् ।
यया विज्ञानमात्रेण स्वयं गच्छन्ति चापदः ॥

Chapter XIII (Fol. 23A):—

श्रीदेव्युवाच ।

महेश श्रोतुमिच्छामि बगलाविधिमुत्तमम् ।
येन विज्ञानमात्रेण साध्यं भुवनत्रयं ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि बगलामन्त्रनिर्णयम् ।
यन्निहीनेन्द्रस्तम्भो बगलामुखी सर्व्वयुक् ॥

Chapter XIV (Fol. 24B) :—

देव्युवाच ।

कैलासशिखरारूढ देवदेव जगद्गुरो ।
रमामन्त्रस्य किं + + तद्वद करुणानिधे ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि कमलामन्त्रनिर्णयम् ।
येन विज्ञानमात्रेण नाराध्यं भुवनत्रये ॥

Chapter XV (Fol. 26A) :—

श्रीदेव्युवाच ।

कमलाया मनुयुगं कथयस्व महाप्रभो ।
केनोपायेन देवेश कमला वरदा भवेत् ॥

ईश्वर उवाच ।

कुबेरपि श्रोतुमिच्छामि (?) कमलामन्त्रमुत्तमम् ।
येन विज्ञानमात्रेण महादारिद्र्यखण्डनम् ॥

5973.

3917F. *Muṇḍamālātantra.*

Substance, country-made paper. 14¼ x 4½ inches. Folia, 14 (beginning from 41A and ending in 54B). Lines, 11 on a page. In tripâṭha form. Character, Bengali. Date, Śaka, 1614. Writing effaced. Appearance, old and dilapidated. Complete in 12 chapters.

The present MS contains paṭalas 1 to XII of which the first five chapters agree with those of the previous MS.

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १६१४ ।

5974.

179. *Muṇḍamālātantra.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 1-13. Lines, 5-6 on a page. Extent in ślokas, 198. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

This MS which runs up to the end of the sixth chapter has been described in L. I. 469.

5975.

10724. ज्ञानतिलकम् । *Jñānatilaka.*

Substance, palm leaf. 11 × 2¼ inches. Folia, 11-24. Lines, 4 on a page. Character, Kuṭila. Appearance, discoloured. Incomplete.

A MS of a *Jñānatilaka*, in the form of an interlocution between Nārada and Viṣṇu, is described in Nep. Vol. I, p. 180. The present work which is in the form of an interlocution between Śiva and his son Kārttikeya is apparently different and it deals with supreme knowledge.

The MS contains chapters V-VIII and a portion of chapter IV. The colophon of the 7th chapter (Fol. 19A) calls the work *Kālajñānatilaka*. Beginnings of the different chapters are as follows:—

Chapter V (Fol. 12A):—

श्रीकार्त्तिकेय वाच

त्वमीश सर्व्वदेवानां सर्व्वेश शिवशाश्वतः ।
एभिर्व्वक्षोभिरिदेव किं भासयसि शङ्कर(ः) ॥
मूढो[ऽ]हं अल्पबुद्धिश्च संसारभयपीडितः ।
स्पष्टं कथय देवेश समूलमभिप्रोक्तैः ॥

12B, श्रीईश्वर उवाच ।

त्वां मुक्त्वा नास्ति मे कश्चित् इष्टो पार्व्वतिनन्दन ।
यस्याहं कथयिष्यामि एतत् परमकारणम् ॥

. . ..

13A, अभावभावका येषां अभावतत्त्वनिश्चयात् ।
अभावगतचैतन्यास्ते मुक्ता नात्र संशयः ॥
अभावलक्षसंघातं यैर्गृहीतं नरेश्वरैः ।
दुस्तरं तेपि निस्तीर्णा महामाया भवार्णवं ॥
तीव्रेणापि न दह्यन्ते घोरसंसारवह्निना ।
ये प्रविष्टा महात्मानो अभावविमलाम्भसि ॥
क्रोधदंष्ट्रो दुराधर्ष माया-कुटिलविग्रहः ।
अभावभाविनां पुंसां किं करोति भवोरगः ॥
लोभजिह्वा महामाया संसारजननीश्वरः ।
शून्यसंधरतानां तु नराणां स पराङ्मुखः ॥

Chapter VI (Fol. 15B) :—

15B, श्रीकार्त्ति + + + + ।

+ वाधिदेव ईशान सर्व्वज्ञ सुरपूजित(ः) ।
प्रत्यक्षं दर्शयं देव अत्र वक्तोक्ति शंकर ॥

श्रीशङ्कर उ + + ।

+ + पश्य महासेन अनन्तं सर्व्वतोमुखं ।
महाज्ञानार्णवं शान्तं यं ज्ञात्वा वत्स मुच्यते ॥

Chapter VII (Fol. 17A) :—

[कार्त्तिके]य उवाच ।

तत्प्रसादाच्च देवेश अज्ञानतिमिरं घनं ।
ज्ञानसूर्य-समायोगात् विस्तीर्णं मम नश्यति ॥
+ + + + य नामानि अनामस्य सुरेश्वर ।
शिवस्य सूक्ष्मरूपस्य येन मे निश्चयो भवेत् ॥

श्रीईश्वर उ[वाच]।

+ प्राप्तं चादिरचितं सशिरस्कं यस्य मध्यतः।
नामस्य पश्चतं नित्यं वाच्यं ते परकारणं॥
नमस्तृतीययुग्मे + + मनामयमक्षरं।
तेन विज्ञानमात्रेण मुक्तस्त्वं भवबंधनात्॥
शिरद्वितीयकं पंचयुग्मोर्द्धशिरसं शिवं :
ईश्वरालंकृतं मूर्द्धि तं ज्ञात्वा निर्वृतो भव॥
संहारबिंदुसंयुक्ता वह्निरौकारक + + +।
अभिख्यातं च हृदं च दुःखपंचकनाशना॥

Chapter VIII (Fol. 19A) :—

श्रीकार्त्तिकेय उवाच।

गङ्गातरङ्गनिर्धूतजटाजूट शशाङ्कधृक्।
स्मरारे देव ईशान वृषभाङ्कित वामन॥

... ...

श्रीईश्वर उवाच।

... ...

19B, तथापि दुःप्रसाध्यस्य मारात्मा तवं मतम् :
समाधिनिर्णयं सूक्ष्मं भूयोपि कथयामि ते॥
यदेतदात्मनो पिण्डं शून्यात्मकं विचिन्तयेत्।
हृते चैव सर्वे पिण्डे सर्वशून्यमिदं जगत्॥
अहं त्रिषु चिरं वत्स भूतानि च समन्ततः।
निरुद्ध्य समभावेन मनोव्याप्ति नियोजयेत्॥
सर्वं समरसीभूत्वा बुद्धा परमकारके।
समो निरालम्बनेषु न किञ्चिदपि चिन्तयेत्॥

5976.

9991. *Jñānatilaka.*

Substance, palm-leaf. 11 × 2¼ inches. Folia, 3 (marked 2, 9, 10). Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Kuṭila. Appearance, old. Incomplete.

This is a mere fragment. Fol. 9B contains the colophon of the third chapter.

5977.

2890. मृत्युञ्जयतन्त्रम् । *Mṛtyuñjayatantra.*

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS, which contains chapters I–IV and a portion of chapter V, has been described in L. X. 4204.

A *Mahāvidyāsahasranāmastotra* mentioned in a MS in VSP (p. 44) as part of this Tantra is not found in the present MS.

5978.

187. पुरश्चरणरसोल्लासतन्त्रम् । *Puraścaraṇarasollāsatantram.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4 inches. Folia, 32. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 488. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in ten chapters.

This MS has been described in L. I. 457. The work is also described in CS. V. 48. Besides with *Puraścaraṇa* proper, which is a well-known Tāntrika rite, the work deals with other topics as well, e.g. initiation (*dīkṣā*), greatness of the ten mahāvidyās, etc. The present MS contains chapters I–X. The greatness of the yavanas and the

success to be obtained by them by the performance of Tantra rites are referred to on Fol. 8B as follows :—

सूर्य्यग्रहणकालाद्धि नान्यः कालः प्रशस्यते ।
स कालः परमेशानि परं ब्रह्म समूर्त्तिमान् ॥
प्रजपेद् यदि चार्व्वङ्गि यवना यवनोद्भवाः ।
त्रिचार्थं यदि देवेशि यवनः प्रजपेद् यदि ॥
तत्काले चक्षुलायाश्चि सिध्यन्ति यवनास्ततः ।
ग्रहणे चन्द्रसूर्य्यस्य न जपेद् यदि पामरः ॥
पूर्व्वपुण्यं परित्यज्य विष्ठायां जायते क्रिमिः ।
तस्मात् यत्नेन देवेशि कर्त्तव्यो ग्रहणे जपः ॥
न तिथिर्नामिगोत्रञ्च न च सङ्कल्पमाचरेत् ।
कलिकाले महेशानि यवनो बलवांस्ततः ॥
मत्स्यमांसरताः सर्व्वे य[व]ना मद्यसेविताः ।
अतएव महेशानि य[व]नाः सिध्यते कलौ ॥

5979.

2783. *Puraścaraṇarasollāsatantra.*

Substance, country-made paper. 17 x 5¼ inches. Folia, 16. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in ten chapters.

Same as above.

5980.

2894. *Puraścaraṇarasollāsatantra.*

Substance, country-made yellow paper. 17¾ x 4¼ inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Date, B.S. 1276. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

The present MS runs up to the end of the 8th Paṭala

Post Colophon :—

श्रीहरिहरशर्म्मणां श्रीश्रीदुर्गाशरणम् । सन १२७६ साल
२२ वैशाख मङ्गलवार ।

5981.

2900. फेत्कारिणीतन्त्रम् । *Phetkāriṇītantra.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Character, modern Bengali. Extent in ślokas, 1,000. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The work which deals with the black rites of Tantra like *māraṇa*, *uccāṭana*, etc., has been published in 20 chapters in the *Tantrasaṅgraha* and *Sulabhatantraprakāśa*. VSP (p. 39) notices a MS of the work which has 22 chapters.

Chapters are not indicated by numbers in the present MS. It generally agrees with the printed editions up to Fol. 34A where the 13th chapter of the printed editions almost reaches its end.

5982.

8476. परानन्दमतम् । *Parānandamata.*

Substance, country-made paper. 7¼ × 3½ inches. Folia, 1-18 of which Fol. 5, 9, 11, 13, 15, 16 are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the views of the Parānanda School of the Tantras.

Beginning :—

श्रीः विश्वेशं भैरवं शान्तिं विष्णुं रुद्रं महेश्वरम् ।
भक्तेषु वात्सल्ययुतान् नमाम्येतान् पुनः पुनः ॥
आचार्यं परमानन्दं नमामि च जगद्गुरुम् ।
त्रिविधतापप्रहर्त्तारं दातारं सर्व्वसम्पदां ॥
देवानन्दं च तच्छिष्यं नित्यानन्दं तु भ्रातरं ।
सिद्धांश्च गुप्तमाचारान् उत्तराचारदीक्षितान् ॥

नारदादीनगस्त्यादीन् वामाचारस्थितान् मुनीन् ।
वशिष्ठादीन् मुनिवरान् दक्षिणाचारवीक्षितान् ॥
नमामि परमानं[द]मतस्थान् महाभागवतान् ।
मतानि च बहून्यत्र तामसादिप्रभेदतः ॥
वेदाप्रामाण्यवादीनि तन्मतस्था नराः क्वचित् ।
तमोमुख्यानि तेष्वेव नास्तिकानां मतानि च ॥
कुर्व्वंतश्चैव धर्म्मं स्वं यथोक्तं मतभावितं ।
क्वचिज्जन्मनि ते यान्ति वेदप्रामाण्यवादिषु ॥
जैमिन्याद्यास्तिकानां च राजसेषु मतेषु च ।
तत्रापि पुण्यपुञ्जानां सत्त्वाद्यादीन् प्रयत्नतः ॥
परानन्दमते चास्मिन् सर्व्वोत्कृष्टोत्तमे शुभे ।

इति उपोद्घातप्रकरणम् ।

परानन्दमतं वक्ष्ये त्रैलोक्येऽपि सुदुर्लभं ।
परमात्मा चेश्वरश्चेति जीवश्चेति पृथक् पृथक् ॥ १ ॥
नित्यानन्दः सुरूपी च दिव्यश्चेश्वरभावितः ।
ईश्वराणां स्वभक्तानां निग्रहानुग्रहक्षमः ॥ २ ॥

इति परात्मवर्णनम् ।

तस्य लोको महान् दिव्यः परमानन्दसंज्ञकः ।
यत्र गत्वा न यान्त्येव पुनः संसारमण्डले ॥ ३ ॥
मुक्ताश्चेश्वरा यत्र रमन्ते च यथासुखं ।
यत्र ध्यानासक्तचित्ता ऋषिर्देवस्त्रिया युताः ॥ ४ ॥

इति परमानन्दलोकवर्णनम् ।

ज्ञानवान् पुरुषोऽयं कर्त्ता स्वस्वकर्म्मणां ।
मनसा च समायुक्तः तत्तदिन्द्रियसौख्यभुक् ॥ ५ ॥
पापं कुर्व्वन् नरकगः पुण्यं कुर्व्वन् हि स्वर्गगः ।
कुर्व्वंश्चोपासनामैशीं तत्तदीशस्य लोकगः ॥ ६ ॥
एतेन लक्षणेनैव युक्तो जीवाख्यसंज्ञकाः ।

इति जीवलक्षणम् ।

परानन्दैकदेशस्तु स्वानन्दस्त्वेयदाहृतः ॥ ८ ॥
कृतपापान् दुराचारान् कृतपुण्यांस्तथैव च ।
आगते प्रलये ह्येतान् सानन्दे स्थापयत्यसौ ॥ ९ ॥
वैष्णवा विष्णुना सार्द्धं गच्छन्ति परमं पदम् ।
स्वेन स्वेनेष्टदेवेन गच्छन्ति परमं पदम् ॥ १० ॥
परमात्मा कदाचित् स ब्रह्माणमसृजत् प्रभुः ।
कृताकृतास्तु येऽथं तु जीवस्मानन्दसंस्थितं ॥ ११ ॥
सर्गस्य कारिणं देवं ब्रह्माणमकरोत् परः ।
पुण्यभावो यथा यस्य तथा तस्मै ददौ ततः ॥ १२ ॥
विष्णुत्वं वा शिवत्वं वा परात्मा भक्तवानितः ।
जगत्यस्मिन् शून्यमये ह्यागता ईश्वरास्तु ये ॥ १३ ॥
ध्यायन्तस्ते परं रूपं जपन्तः परमं मनुं
नीत्वा तु कतिचित् कालान् ब्रह्मा ब्रह्माण्डमसृजत् ॥ १४ ॥
लोकं दृष्ट्वा तु दुष्प्रेक्ष्यं तपसा दिव्यमुत्तमम् ।
चतुर्नवकनवकं लोकमेवं ईशास्तपोऽन्विताः ॥
तत्र स्थित्वा ब्रह्मदेवस्त्रीन् लोकानसृजत् प्रभुः ॥ १५ ॥
आकाशाद्वायुमसृजत् वायोरग्निं चकार सः ।
चकारैवं त्रिलोकीं तां पुण्यपापोचितां दृढां ॥ १६ ॥
तस्यां प्रवेशयामास जीवान् सानन्दसंस्थितान् ।
पापान् जीवांस्तु ब्रह्मास्तिर्यग्योन्यामपातयत् ॥ १७ ॥
राजसान् मानुषे ब्रह्मा सात्त्विकान् दैवे ह्यपातयत् ।
सृष्टेषु त्रिषु लोकेषु पञ्चतत्त्वात्मकेषु च ॥ १८ ॥
शक्रादिभ्यो हि देवेभ्यः ह्यधिकारान् ददौ प्रभुः ।
विष्णुस्तु पालयामास चोज्जहार तथा शिवः ॥ १९ ॥

Some of the characteristics of the school will be noticed in the extracts quoted below :--

5A, तदोचुस्ते वसिष्ठाद्याः कुत्र शिष्यान् कृपानिधे ।
आचार्यैः परमानन्दस्तदोवाच महामुनीन् ॥

इत्यादेव विरोधोऽस्ति मन्मते मुनिसत्तमाः ।
न न्यासो न च हिंसास्ति जङ्गमस्य जडस्य वा ॥
तदोचुर्मुनयः सर्व्वे यज्ञे हिंसाः श्रुताः शिव ।

शिव उवाच ।

अतएव मया प्रोक्तं मन्मते नास्त्यदो द्वयं ।
भाषणं त्रिविधं लोके युक्तं योग्यं च योजितं ॥
यदुक्तं गुरुणा तत्तु सत्यमित्यवधारयेत् ।
न तत्र तर्कः कर्त्तव्यो न युक्तिर्नापि नोचितिः ॥
यद् यद् ब्रूयाद् गुरुः साक्षात्तत्कुर्य्यादसंशयी ।
इदं तु भाषणं युक्तं द्वितीयं परिकथ्यते ॥
अन्यार्थकं तु योग्यं स्याद्योजितं त्रिकशैवः ।
कुर्व्वन्ति भाषणं विप्रा वादिनो वादतत्पराः ॥
न युष्माभिर्मया योग्यं योजितं नापि भाष्यते ।
मया युक्तं भाषणं तु क्रियते सर्व्वदैव च ॥
श्रोतव्यं चेत् शृणुध्वं भो नो चेद् गच्छत मा चिरं ।
इत्युक्ता मुनयः सर्व्वे ववन्दुः पादपङ्कजम् ॥

10B, परानन्दमतप्राप्तिर्यावन्नैवोपजायते ।
तावन्न्यासो यज्ञविधौ जङ्गमस्य च हिंसनं ॥
परानन्दमते प्राप्ते न [च] कुर्य्यात्त्विदं द्वयं ।
अत्यन्तवर्त्तिनामेव ह्यधिकारो मते मम ॥

End :—

वागमस्योपद्रवकर्त्तॄन् वन्यान् हिंस्रान् जन्तून् व्याघ्रादीन् हन्यादेव राजा । तानेव हिंस्रान् कात्यायन्यै बलिदानविधिना हित्वा बलिं समर्पयेत् काल्यै वा । ... ... इत्युक्तौ वशिष्ठसुदर्शनाभ्यां पृष्टस्तोऽमरदेवे शिव इति ।

... ...

परानन्दमतशास्त्रं यः पठेत् सुसमाहितः ।

अतन्नं नु समतं ज्ञात्वा स्वर्गलोकं व्रजेत्सुधीः ॥
अनेन प्रीयतां देवी महाकाली सुरार्च्चिता ।

There is no division into chapters in this MS.

5983.

3387. भूतशुद्धितन्त्रम् । *Bhūtaśuddhitantra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4¼ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This and the following MS have 17 chapters each. VSP (p. 43) notices a MS of this work which has 13 chapters.

Beginning :—

ॐ नमः कालिकायै ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव साम्प्रतं कथय प्रभो ।
भूतशुद्धिं देहशुद्धिं प्राणायामं ततः परम् ॥
क्रमेण कथ्यतां देव शूलपाणे पिनाकधृक् ।
मन्त्रं तन्त्रं महादेव येन शुध्यति भूतले ॥

ईश्वर उवाच ।

कथयामि वरारोहे खञ्जनाक्षि शुचिस्मिते ।
तत्त्वत्रयं प्रवक्ष्यामि गुह्याद् गुह्यतमं महत् ॥

End :—

सर्व्वेषु विविधा मुक्तिः काश्यां निर्व्वाणमुत्तमम् ।
यदि भाग्यवशात्तत्र म्रियन्ते यैश्च जन्तुभिः ।
पाप-पुण्यं परित्यज्य शिवतां प्राप्यते साक्षात् ॥

Colophon :—

इति श्रीभूतशुद्धितन्त्रे हरपार्व्वतीसम्वादे सप्तदशः पटलः ।

5984.

4611. *Bhūtaśuddhitantram.*

Substance, country-made paper. 19 × 4 inches. Folia, 1-28. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS runs up to the end of the 16th Paṭala, which is followed by the beginning of the 17th Paṭala devoted to the praise of the work.

5985.

3188. मायातन्त्रम् । *Māyātantram*

Substance, country-made yellow paper. 14 × 5¼ inches. Folia, 12. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 432. Character, Bengali. Date, B.S. 1287. Appearance, fresh. Complete in 12 chapters.

The present MS contains chapters I-XII. The manuscript of the work described in L. I. 214 runs up to the 7th chapter. HPR. I. 285, which also bears the same name, appears to be a quite different work.

Beginning :

श्रीश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि तत्त्वमन्यद् यथा पुरा ।
नोवे व्यामे नु मर्थ्यंच स्वर्गे मर्त्ये रसातले ।
विश्वे चैकार्णवीभूते न सुरासुरमानवाः ।
नैव क्षितिर्न वा किञ्चिन्नाथभावावशेषतः ॥
तदा विश्वम्भराद्देवात् सिसृक्षा मम जायते ।
ध्यात्वा स्वर्गादिसमयं मायां मज्जार च प्रभुः ॥
तदा वटदलं भूत्वा तोयान्तं समवस्थितम् ।
ततो नारायणं देवं (न चैव धरे) सा दधार स्वलीलया ॥

विचचार तदा तोये स्वेच्छाचारः स्वयम्भुः ।
विचरन्तं वटदले लोकेषु परमेश्वरम् ॥
वटवृक्षस्थितस्तत्र मार्कण्डेयो महामुनिः ।
ददर्श परमेशानं शिशुमव्यक्तरूपिणम् ॥
तुष्टाव स तदा हृष्टो मुनिः परमकारणम् ।
नमस्ते सर्व्वदेवेश ... ...
... ...
इति स्तुत्वा मुनिस्तत्र विरराम सुसंयतः ।
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा दण्डवत् प्रपपात च ॥
तत उत्थाय देवेशं नाभिपद्मसमुद्भवम् ।
चतुर्वर्णं चतुर्वक्त्रं ददर्श परमं प्रभुम् ॥
सृष्टौ नियोजयामास तं ब्रह्माणं सुरेश्वरम् ।
ध्यात्वा ब्रह्मा तदा तत्र समर्थोऽपि परमेश्वरि ॥
जनयामास मनसा मानसान्स ततः शिवे ।
विना शक्तिं न शक्तास्ते सृष्टिं कर्त्तुं महेश्वराः ॥
योनौ सृष्टिरतो ज्ञेया ततो योनिमकल्पयत् ।
ततः काश्यपनामानं मुनिं पुनरजीजनत् ॥
पुनः सृष्टौ च तं पुत्रं ब्रह्मा प्रोवाच यत्नतः ।
जनयामास ततः कन्यां रूपयौवनसमन्विता ॥
नियोज्य मुनये तां तु ब्रह्मा प्रोवाच सृष्टये ।
नानायोन्याश्रितास्तासु समस्ता जीवजातयः ॥
उत्पादयामास तदा प्रजापतिरखण्डितः ।
ततो नारायणो देवस्तुष्टो मायामुवाच सः ॥
वटपत्रस्वरूपा त्वं यतो मां विधृताम्भसि ।
अतो धर्म्म-स्वरूपासि जगत्यस्मिन् सनातनि ॥
आराधयिष्यन्ति भुवि मनुजास्त्वां सनातनीं ।
सर्व्वकामेप्सवो लोके मायाधर्म्मस्वरूपिणीम् ॥

मन्त्रमाराधने चास्याः प्रवक्ष्यामि शृणु प्रिये ।
नादेन्दुसंयुतं दान्तं धर्म्माय हृच तत्परम् ॥
षडक्षरो महामन्त्रो धर्म्मस्याराधने मतः ।
यं कामं समनूद्दिश्य पूजयिष्यन्ति मानवाः ॥
अचिरादेव लप्स्यन्ति सर्व्वकामं न संशयः ।

So it proceeds to give the different mantras and different modes of worship of Māyā on particular occasions.

8A, एवमीमृतुमतीं वीक्ष्य सहस्रं यदि नित्यशः ।
जपेदेकाग्रमनसा कुलपूजारतः सुधीः ॥
आषोडशदिनं यावत् वाक्पतिर्भवति ध्रुवम् ।
मधुपानरतो रात्रौ चन्द्रबिम्बं प्रपुज्य च ॥
पुनः पुनः साधकाग्र्यो भवेत् कविवरः क्रमात् ।
मर्द्दयन् गिरियुग्मं देवि तत आलिङ्ग्य यत्नतः ॥
एवमष्टोत्तरशतं कृत्वा धनपतिर्भवेत् ।
कुण्डगोलोद्भवं पुष्पं समादाय प्रयत्नतः ॥
निवेदयेन्महादेव्यै प्रसादं तिलकं चरेत् ।
शतानाभिमन्त्रितं कृत्वा मोहयेदखिलं जगत् ॥

Curiously enough, it gives mantras to be used by Yavanas as well.

8A, कलिकाले तु देवेशि यवना बलवत्तराः ।
मत्स्यमांसरताः सर्व्वे सर्व्वदा मद्यसेविनः ॥
अनाचाररतास्तेन सिध्यन्ति यवनाः कलौ ।
यवनानां महेशानि चत्वारीं प्रकल्पिकीं ॥
निगदामि वरारोहे सावधानावधारय ।
कलावतीं समुद्धृत्य रक्तिकीं तदनन्तरम् ॥
रतिबीजमतो देवि ततस्तु वज्रयोगिनीम् ।
एषा तु चत्वारी विद्या यवनेषु प्रतिष्ठिता ॥

संयुक्तैषा यदा विद्या तदैवैकाक्षरी भवेत् ।
साचारा ब्राह्मणाद्यास्तु सिध्यन्ति बहुकालतः ॥
अनाचाराः प्रणश्यन्ति सत्यमेतन्न संशयः ।
उपायाः ब्राह्मणादीनां तेनोक्ताः शतशो मया ॥
सिध्यन्ति तैर्यथोक्तेन नियमैश्च यथाविधि ।

End :—

12A. इदानीं शृणु देवेशि पूजाधारं विशेषतः ।
जले यन्त्रे शिलायान्तु वि[ल्व](ल्ल)मूले घटोपरि ॥
लिङ्गे योनौ महापीठे शून्यागारे चतुष्पथे ।
कुट्टनीगृहमध्ये च कदलीमण्डपे तथा ॥
पुष्पयुक्ते भगे देवि गणिकागेहमध्यतः ।
महारण्ये प्रान्तरे च शवे च शक्तिसङ्गमे ॥
पञ्चानन्दपरो भूत्वा साधयेत् सकलेप्सिताम् ।
यं यं कामयते कामं तं तं प्राप्नोति निश्चितम् ॥
नूनं तद्गृहमागत्य कुबेरो दीयते वसु ।
वातस्तम्भं जलस्तम्भं गतिस्तम्भं विवस्वतः ॥
वह्नेः सत्यं करोत्येवं महामाया प्रसादतः ।
नासाध्यं विद्यते तस्य त्रैलोक्येपि च सुन्दरि ॥
योनिकुण्डे कृते होमे साक्षाद्ब्रह्माधरो भवेत् ।
पूजास्थाने कामबीजं लिखित्वा शिवयोगमात् ।
कवचं प्रपठेद्यस्तु शताष्टं सुरेश्वरि ॥
वाग्मी भवति मासेन सत्यं सत्यं न संशयः ।
अचिराल्लभते देवि कवितां सुखशालिनीं ॥
मोदते सर्व्वलोकेषु शिववत् परमेश्वरि ।
इति ते कथितं देवि सर्व्वतन्त्रेषु गोपितम् ॥

The Last Colophon :—

इति मायातन्त्रे हरपार्व्वतीसंवादे द्वादशः पटलः ।

Post Colophon :—

इति सन १२८७ तां कार्त्तिक माह संक्रान्तिदिवसे ग्रन्थः समाप्तः ।

5986.

181. *Māyātantram.*

Substance, foolscap paper 15×4 inches. Folia, 10. Lines, 7, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains chapters I-VII.

5987.

193. उत्तरतन्त्रे पुरश्चरणविवेकः । *Puraścaraṇaviveka from the Uttaratantram.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 3. Lines, 6 8 on a page. Extent in ślokas, 63. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

According to the colophon this MS contains the first chapter of the Uttaratantra. The present MS is described in L. I, 460.

5988.

139. ब्रह्मज्ञानमहातन्त्रराजः । *Brahmajñāna-mahātantrarāja.*

Substance, yellow country-made paper. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, Bengali. Complete. Appearance, old. Complete in six chapters.

This MS has been noticed in L. I, 408. The work is also noticed in L. II, 642 and in VSP (p. 40). It speaks of the knowledge of Brahman in the manner of a Tantra, *e.g.*, in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī.

5989.

4628. *Brahmajñānamahātantrarāja.*

Substance, country-made paper. 13¼ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in five chapters.

Same as above.

5990.

5973B. ब्रह्मसन्धानम् । *Brahmasandhānam.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Fol. 17B–104. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Extent in ślokas, 1,400. Appearance, old. Complete.

This is a yogic text.

Beginning :—

17B, अथ ब्रह्मसन्धानं लिख्यते ।

ॐ नमः कमलदलविपुलनयनाभिरामाय श्रीरामचन्द्राय नमः ।
नमः सूर्याय परमहंसाय लेखकस्य नेत्ररोगनाशकायेति शुभम् ॥
ॐ नमो भगवते वासुदेवायेति ।
ॐ यया लिङ्गितदेहस्य त्रैलोक्याद्याख्यसम्पदः ।
दृश्यवत् प्रतिभासन्ते ब्रह्मलक्ष्मीं नमाम्यहम् ॥

स्कन्द उवाच ।

वेदवेदान्तसांख्यं वै स्मृतिसिद्धान्तमेव च ।
सर्व्वं मे विदितं चैव ब्रह्मसन्धानवर्ज्जितम् ॥

ईश्वर उवाच ।

शरीरं प्रथमं ज्ञात्वा धातुसाम्यं समं शुभम् ।
पश्चाद्युञ्जीत योगीन्द्रो योगोपकरणानि च ॥
पू[र]कं कुम्भकं चैव रेचकञ्च तथैव च ।
एते शरीरसाम्येन सम्भवन्ति हि योगिनाम् ॥

नाड्यः पवनाग्निधरा कारणमेव च ।
धातुसाम्ये स्थिते वत्स भवन्त्येतानि सङ्गताः ॥

Colophons of the different chapters :—

19B, इति ब्रह्मसन्धाने उत्क्रान्तिनिर्णयो नामः प्रथमः पटलः; 21A, ०त्रिस्थानावस्थितब्रह्मनिर्णयो नाम द्वितीयः पटलः; 22A, ०प्राणनिर्णयो नाम तृतीयः पटलः; 22B, ०अयनद्वयनिर्णयो नाम चतुर्थः पटलः; 23A, ०सूर्य्यविचारो नाम षष्ठः पटलः; 23B, ग्रहणनिर्णयो नाम सप्तमः पटलः; 24A, ०द्वादशान्तविचारो नामाष्टमः पटलः; ०स्थूलसूक्ष्मनिर्णयो नाम नवमः पटलः; 24B, ०निष्प्रपञ्चसमरसो नाम दशमः पटल; 25B, ०भूतोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम एकादशपटलः; 26A, ०भूतप्रलयो नाम द्वादशपटलः; 28A, ०प्राणोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम त्रयोदशपटलः; 28B, ०स्त्रीपुरुषोत्पत्तिवी[र्य्य]विचारनिर्णयो नाम चतुर्द्दशपटलः; 29A, ०बीजोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम पञ्चदशपटलः; 31A, ०पिण्डोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम षोडशः पटलः; 31B, ०धातूत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम सप्तदशः पटलः; 32B, ०शरीरान्तर्गतसंख्यानिर्णयो नाम अष्टादशपटलः; 33A, ०ब्रह्माण्डविचारनिर्णयो नाम एकोनविंशः पटलः; 34A, ०परब्रह्मनादोत्पत्तिविचारनिर्णयो नाम विंशतितमः पटलः; 35A, ०कालविचारनिर्णयो नाम एकविंशतितमः पटलः, 36B, ०प्रकृत्युदयविचारनिर्णयो नाम द्वाविंशः पटलः; 37A, ०इष्टोपदेशविचारनिर्णयो नाम त्रयोविंशतितमः पटलः; 38A, ०शिवतीर्थविचारनिर्णयो नाम चतुर्विंशतितमः पटलः; 38B, ०ध्याननिर्णयो नाम पञ्चविंशः पटलः; 40B, मानसपूजाविचारो नाम षड्विंशतितमः पटलः; 41A, ०जपविधाननिर्णयो नाम सप्तविंशतितमः पटलः; 42A, ०अग्निपूजाविचारनिर्णयो नामाष्टाविंशः पटलः; इति महाज्ञान-परमरहस्य-चतुर्द्दशविधभूतसर्गे लयोत्पत्तिविचारसिद्धान्तकुलज्ञान-ब्रह्मसंधानं समाप्तम् ।

Titles appearing on the upper ends of the margin of every folium (*Brahmasandhāna* on the left and *Kumārīkalpa* on the left) of the subsequent portion of the MS (Fol. 42B–104) would seem to represent it as a part of the

Brahmasandhāna or *Kumārīkalpa.* The contents, however, show that we have here extracts from six Tāntrika works as will appear from the descriptions given below :—

I. Kumārīpūjā (Fol. 42–48) which quotes from Saṅkarṣaṇayāmala, Viśvabhairava, Pātālapiṅgala, etc.

48B, इति कुमारीपूजाविधिसंग्रहः समाप्तः।

II. Uddhārakośa (Fol. 49-72) by the sage Dakṣiṇāmūrti which quotes from works like Tripurātilaka, Āgamālaṅkāra, Chinnāśiromaṇi, etc.

Colophons of the different chapters :—

52A, दक्षिणामूर्त्तिविरचिते उद्धारकोश-सर्व्वागमार्णवे दशविद्या-मन्त्रोद्धार-कोशगुणाख्यानं नाम प्रथमः पटलः; 55B, इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिविरचिते उद्धारकोशे सर्व्वागमसारे षट्देवीमन्त्रोद्धारकोशप्रपञ्चको नाम द्वितीयः कल्पः; 60B, ०सप्तविद्या-सप्तकुमारकोशाख्यानं नाम तृतीयः कल्पः; 62B, ०नवग्रह-मन्त्रोद्धारकोशाख्यानं नाम चतुर्थः कल्पः; 66A, ०सर्व्ववर्णकोशाख्यानं नाम पञ्चम-कल्पः; 72B, सर्व्वागममन्त्रसागरे सप्तमः कल्पः; समाप्तोऽयं उद्धारकोशः।

III. Durgārahasya (Fol. 72–84).

Colophons of the different chapters :—

74B, इति श्रीदुर्गारहस्ये मन्त्रविद्याप्रकाशो नाम प्रथमः पटलः; 75A, ०द्वितीयः पटलः; 75B, ०तृतीयः पटलः; 77A, ०चतुर्थः पटलः; 78B, ०पुरश्चर्य्याविधिर्नाम पञ्चमः पटलः; 79B, ०मन्त्रविद्याप्रकाशो नाम षष्ठः पटलः; 81A, ०सप्तमः पटलः; 82A, ०चक्रपूजाविधिर्नाम अष्टमः पटलः; 83A, ०नवमः पटलः; 84B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे दुर्गारहस्ये मन्त्रप्रकाशो नाम दशमः पटलः। सम्पूर्णोऽयं दुर्गारहस्याख्यतन्त्रराजश्चेति। शिवम्।

IV. Matsyodara Tantra (Fol. 85–96) which deals with yoga.

Beginning :—

85A, ॐ श्रीदेव्युवाच ।

श्रुतं देव मया सर्व्वं यामलं ब्रह्मयामलम् ।
कीदृशन्तु भवेज्ज्ञानं सकलं निष्कलं तथा ॥
कीदृशन्तु भवेत्तीर्थं शरीरस्थन्तु भैरव ।
एतत्पृच्छाम्यहं देव सारं विज्ञानमुत्तमम् ॥

Colophon :—

96A. इति श्रीपरमरहस्यं सर्व्वागमोद्धृतसारात्सारतरं मत्स्योदरतन्त्रं नाम योगशास्त्रं समाप्तम् ।

V. प्राणाग्निहोत्रतन्त्र which is also a work on yoga (Fol. 96-102).

Beginning :—

श्रीकार्त्तिकेय उवाच ।

अल्पविद्या नरा ये च अग्निहोत्रं न कुर्व्वते ।
तेषां प्राणाग्निहोत्रन्तु प्रसादं कुरु शूलभृत् ॥
शरीरेऽस्मिन् ब्राह्मण(?) को यजमानः का पत्नी, क ऋत्विक्

... ...

ईश्वर उवाच ... ...

अस्मिन् शरीरे समाग्नयो भवन्ति ।
मुखे चाहवनीयोऽग्निर्दक्षिणाग्निर्मनःस्थितः ।
हृदये गार्हपत्योऽग्नि नभ्यामौपसदः स्मृतः ॥

Colophon :—

102A. इति शिवभट्टारकेण कुमारस्य कथितं प्राणाग्निहोत्रं तन्त्रं समाप्तम् ।

VI. Rudrākṣa Kalpa which speaks of the origin of Rudrākṣa and the religious merit resulting from wearing rosaries made of it (Fol. 102-104).

Beginning :—

ॐ देव्युवाच ।

मम विस्मयमुत्पन्नं ब्रह्मास्त्रस्य तु सम्भवम् ।
दर्शनात् स्पर्शनाद्वापि किं पुण्यं धारणादपि ?

Colophon :—

इति ब्रह्मास्त्रकल्पः तन्त्रोक्तः समाप्तः ।
शुभमस्तु लेखकपाठकयोः   गुरवे श्रयोऽस्तु ॥

5991.

4649. पिच्छिलातन्त्रम् । *Picchilātantram.*

Substance, country-made paper. 19 x 4 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, modern Bengali. Appearance, discoloured. **Incomplete.**

This MS runs up to the end of the 12th chapter. The colophons represent this to be the first part (Pūrva-khaṇḍa) of the work. According to the post-colophon statement the 13th chapter was deliberately not copied as it dealt with what is called *bhūtaśuddhi*. The work is described in L. I, 295 and L. VI, 2188 which contain 21 and 14 chapters respectively. It deals principally with the worship of Kālī and incidentally gives incantations for various magic rites.

Last Colophon :—

इति पिच्छिलातन्त्रे पूर्वखण्डे द्वादशः पटलः ।

Post Colophon Statement :—

त्रयोदशपटलोऽत्र न लिखितः भूतशुद्धिप्रपञ्चात् । ॐ नमो दुर्गायै । ॐ विघ्नेश्वराय नमः ।

5992.

3153. **निबन्धमहातन्त्रम् ।** *Nibandhamahātantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 6 inches. Folia, 314. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 7,838. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4265. The work consists of two parts. The first part in 87 chapters is divided into two kalpas—Sārasvatakalpa (chapters 1–82) and Śyāmākalpa (chapters 83–87). The second part in 33 chapters is divided into five kalpas—Māheśa° (chapters 1–9), Gāṇeśa° (chapters 10–18), Vaiṣṇava° (chapters 19–25), Saura° (chapter 26) and Śākta° (chapters 27–33).

5993.

3456. **आचारसारतन्त्रम् ।** *Ācārasāratantram.*

Substance, country-made paper. 15 × 3¼ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 278. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 5 chapters.

The work is called by different names in different places. In the beginning of the present MS it is called Mahācīnatantrakrama (अथ महाचीनतन्त्रक्रमो लिख्यते)। The last colophon (इत्याचारसारे महारहस्ये श्रीपार्वतीश्वरसम्वादे चीनाचार-महातन्त्रे पञ्चमः पटलः) calls it Cīnācāra and states that it forms part of the Ācārasāra. The present MS runs up to the end of the fifth chapter of the work. IO. IV. 2563 contains 7 chapters. The work has been printed in the *Vividhatantrasaṃgraha* in five Paṭalas under the title Mahācīnācāratantra. Several verses given in Chatterji's edition of the work after the end of the fifth chapter are not found in any of the MSS of the work described here.

5994.

1640. *Ācārasāratantram.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 3$ inches. Folia, 28. Lines 6 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Samvat 1856. Appearance, old and worm-eaten. Complete in 7 chapters.

The first seven verses as found in the MS described above as well as in the India Office MS are not found here. The concluding verses of this MS agree with those of the India Office MS. The concluding verses of the three MSS described below, not found here or in the India Office copy, refer to the greatness of the Kaulas.

Post Colophon :—

अभिषेच्य यदा शक्तौ कुलद्रव्यं निवेशयेत् ।
देवताशापं आप्नोति तर्पणं निष्फलं भवेत् ॥
स्वशक्तिं परशक्तिं वा दीक्षितां गुरुसम्मतः ।
पाययित्वा पिबेत् द्रव्यमिति तत्त्वविदो विदुः ॥
सङ्केतं चापि चोन्मत्तं यत्किञ्चित् वीरसाधनम् ।
कुलाचारं विना वत्स नैव सिद्धिप्रवर्त्तकम् ॥
समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।
श्रीगुरुः पातु मे नित्यं पातु मे शङ्करः स्वयम् ।
श्रीदुर्गा पातु हृदयं हृदयानन्दरूपिणी ॥
संवत् १८५६ ।

5995.

2893. *Ācārasāratantram.*

Substance, country-made paper. $17\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 18. Lines 5 on a page. Extent in ślokas, 324. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete in 7 chapters.

The present MS contains Paṭalas I–VII.

5996.

132. *Ācārasāratantram.*

Substance, country-made paper. 18 × 3¼ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 95. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

This MS has been described in L. I. 470. It begins in the middle of the fourth Paṭala and runs up to the end of the seventh. The colophons of Paṭalas IV (fol. 1B) and V (fol. 3B) give the name of the work as Ācāratantra.

5997.

4189. मत्स्यसूक्तम् । *Matsyasūktam.*

Substance, country made paper. 19¼ × 4 inches. Folia, 10. The first leaf is a restoration. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Bengali. Date, Śaka 1605 and B.S. 1180. Appearance old and discoloured. Complete in 10 Paṭalas.

L. II. 608 refers to a work of this name as a compilation and describes a MS which contains chapters 35-60. The old collection of MSS of the Society has a MS (No. [illegible]) which generally agrees with the MS described [illegible] and contains chapters 35-64 of the Uparibhāga section of the work dealing with *Āśauca*, *Prāyaścitta* and *Vratas* taken from various Purāṇas. The last colophon in the latter MS attributes the work to Halāyudha.

Beginnings and colophons of the different Paṭalas :—

Paṭala I :—

ॐ नमः ब्रह्माय ।

मन्दबुक उवाच ।

विरूपाक्ष महायोगिन् सर्वतत्त्वविदे रत ।
तारायाः परमं कल्पं रहस्यं कथयस्व मे ।

किं कृत्वा तु चतुर्वर्गं दुर्लभं सर्वं महागिरि ।

तत्त्वेन कथय त्वं मे कृपया तात प्रसादतः ॥

पराशर उवाच ।

कुब्जिका नाम सा देवी सुप्रभा [illegible]

महासना कर्त्तृका सा चतुर्बाहुसमन्विता ।

नीलोत्पलवपुः श्यामा सर्व्वालङ्कारभूषिता ।

निवेद्य यद्यतं मन्त्रं पूजिताचन्दनेन वा ॥

2A. बलिं दत्त्वा तु सकलं सम्पाद्यं हुताशनम्

शालमत्स्यञ्च पाठीनं गोधामांसमनुत्तमम् ॥

आज्यञ्च मधुना युक्तं बलिं दद्यात् मन्त्रवित् ।

न्यासं कृत्वा तथा ध्यानं यन्त्रमुद्धृत्य यत्नतः ॥

विना यन्त्रञ्च मन्त्रञ्च कवचं मन्त्रभृन्नतः ।

... ...

मन्त्रकाले च मत्तं भार्य्यां यत्नेन वर्ज्जयेत्

वर्ज्जयित्वा विष्णुकल्पं वर्ज्जयेत्तुलसीदलम् ॥

वर्ज्जयेन्मालतीपुष्पं वर्ज्जयेद्विष्णुसन्निधिम् ।

पूजाकाले तु संप्राप्ते वासुदेवं स्मरेत्तु यः ॥

पूजाफलं न चाप्नोति नरकं प्रतिपद्यते ।

2B. इति मत्स्यसूक्ते सिद्धसम्वादे महोग्रताराकल्पे प्रथमाद्यः पटलः ।

Patala II :—

पराशर उवाच ।

सामान्यकल्पं विधिवत् कथ्यमानमिदं परम् ।

पूजाकल्पं महोग्राया दुर्लभं भुवनत्रये ॥

3B, इति मत्स्यसूक्ते ताराकल्पे द्वितीयः पटलः ।

Paṭala III :—

पराशर उवाच ।

जन्मसंस्कारजं नाम पुत्रे जाते प्रशस्यते ।

मन्त्राक्षरं पूजयित्वा कुङ्कुमादिलता श्रियं ॥

4A. इति मत्स्यसूक्ते तृतीयः पटलः ।

Paṭala IV :—

पराशर उवाच ।

यत्र यत्र हि... ... ... ।

प्रदक्षिणा-नमस्कारं प्रणामं तत्र दीयते ॥

गोरक्ष उवाच ।

यथा यदुक्तं विप्रर्षे सर्व्वशा[स्त्र]विनाशनम् ।

निखिलं कथितं सर्व्वं विरूपाक्षेण ब्राह्मण ॥

यः पठतीति यथातथ्यं पठता लभ सुभक्तितः ।

स्वर्गं निदर्शयेदेव सर्व्वलोकहितं व्रत ॥

5A. इति मत्स्यसूक्ते ताराकल्पे चतुर्थः पटलः ।

Paṭala V :—

विरूपाक्ष उवाच ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि पूजाविधिमनुत्तमम् ।

7B. इति मत्स्यसूक्ते ताराकल्पे पञ्चमः पटलः ।

Paṭala VI :—

विरूपाक्ष उवाच ।

एवं पूजां यथाशक्त्या कृत्वा वै साधकोत्तमः ।

वक्ष्येऽथ सर्व्वं विधिवत् परितोष्य यथा गुरुम् ॥

8A. इति मत्स्यसूक्ते षष्ठः पटलः ।

Paṭala VII :—

पराशर उवाच ।

विरूपाक्ष महायोगिन् सर्व्वसत्त्वहिते रत ।

सन्देहं मम तं छिन्धि कृपया कृपणप्रिय ॥

एषा विद्या महाविद्या भुक्तिमुक्तिफलप्रदा ।

हठात् सिद्धिं न सिध्यन्ति साधकास्तु कथं मुने ॥

विरूपाक्ष उवाच ।

महाचीनक्रमाचारा तारिणी शीघ्रसिद्धिदा

न चेत् सिद्धिं न विन्दन्ति जनाः कल्पशतैरपि ॥

9A, इति मत्स्यसूक्ते सप्तमः पटलः ।

Paṭala VIII :—

अथान्यत् संप्रवक्ष्यामि तारायाः वीरसाधनम् ।

प्रातः शुचिरनाचान्तः सुखासीनो गुरुं स्मरेत् ॥

... ...

ततः सायं श्मशानस्थः भूतमानीय साधकः ।

प्रथमेन च बीजेन सर्व्वाङ्गं लेपयेत्ततः ॥

9B, इति मत्स्यसूक्ते अष्टमः पटलः ।

Paṭala IX :—

विरूपाक्ष उवाच ।

अथ भेदान् प्रवक्ष्यामि तारिण्याः सर्व्वसिद्धिदान् ।

येषां विज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तश्च साधकः ॥

10A, इति मत्स्यसूक्ते नवमः पटलः ।

Paṭala X :—

गन्धवदनपत्राग्रावृतः ॥

विरूपाक्ष महायोगिन् सम्यग् योगो हृतस्त्वया ।

सम्यक् च कथितो योगो न ताराक्रम उत्तमः ॥

किमुच्यते महापापो एकलिङ्गं चतुष्पथः ॥

विरूपाक्ष उवाच ।

चतुष्कोणान्तरे यत्र भाण्डिकं दृश्यते परम् ।
शक्तलिङ्गं विजानीयात् तत्र सिद्धिरनुत्तमः ॥
चतुष्पथं विजानीयात् मुद्राक्ते नाभिगौरिका (?) ।
तत्र यत्नेन गन्तव्यं समर्थं सिद्धिकाङ्क्षिभिः ॥

इति विरूपाक्षविरचिते महायन्त्रे सिद्धमंत्रादि महोग्रताराकल्पे दशमः पटलः ।

Post Colophon.—

श्रीगुरवे नमः ।

लिखितं श्रीभट्टाचार्य देवशर्मणाः स्वाक्षरमिदं सन ११८० साल शकाब्दाः १६९५ ।

5998

3190. परमानन्दतन्त्रम् । *Paramānandatantram.*

Substance, European foolscap paper. 13 × 5 inches. Folia, 156. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 3,600. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 25 ullāsas.

It belongs to the school of Śrīvidya. The Tantra speaks of itself as deceptive in object. Bhairava is ordered by Śankara to write Tantras with a view to delude the people of the iron age who are given to sensuousness and debauchery, so that they may, through their vicious propensities, be eager to accept the Tantra for their religion and be hurried down into degeneration. The present work does not agree with the *mantrakhanda* section of the work of the same name described in *Mad.*, XII, 5657, 5670-2.

Beginning :—

अनाद्यनन्तमानन्दमप्रतिष्ठं परं शिवम् ।
यदन्तर्भाति तत्त्वानां चक्रं तं परमाश्रयम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

महेश देव देवेश विश्वकारण वल्लभ ।
त्वन्मुखात् मया देव तन्त्राणि बहुशः पुरा ॥
वैष्णवानि च शैवानि सौरगाणपतानि च ।
शाक्तान्यनेकरूपाणि विविधान्यपराण्यपि ॥
संश्रुतानि तथाप्यद्य परमानन्दसम्भवः ।
नैव जातोऽतिगहनभावात्संमिश्रणादपि ॥
तस्मादद्य महादेव सुन्दर्यास्तन्त्रमुत्तमम् ।
सुव्यक्तं सुव्यवस्थञ्च परमानन्ददायकम् ॥
कृपया वद मे देव यद्यहं तव वल्लभा ।

श्रीभैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि सुन्दरीतन्त्रमुत्तमम् ॥
एतत्तन्त्रप्रसादाच्च तव चापि महेश्वरि ।
यस्माच्च जायते देवि परमानन्दसंभवः ॥
तस्मात्तन्त्रमिदं प्रोक्तं परमानन्दसंज्ञितम् ।
पुरा कैलासशिखरे प्रोक्तवान् शङ्करः स्वयम् ॥
कदाचिद्देव्यहं तत्र स्थितस्तत्सेवनोद्यतः ।
पराशक्तिसहायस्य चन्द्रचूडस्य पार्श्वतः ॥
तदा विरिञ्चिविष्ण्वीशैस्सेवितः परमेश्वरः ।
ब्रह्मादीनुक्तवान् देव भवन्तः सर्व्व एव हि ॥
नानाविधानि तन्त्राणि नानाकामप्रदानि च ।
कलौ सर्व्वमनुष्याणां कामोपहतचेतसाम् ॥
मोहकानि विचित्राणि कुर्व्वन्तु द्रुतमेव हि ।
एवं महेशेनाज्ञप्ताः स्वयम्भ्वाद्याः प्रणम्य तम् ॥
गतास्ततोऽहमाज्ञप्तस्तेन देवेन शम्भुना ।
त्वं भैरवगणैर्युक्तः कुरु तन्त्राण्यनेकशः ॥
पृथग् नानाविधानीति ततोऽहं प्रणिपत्य तु ।
बद्धाञ्जलिः प्रोक्तवान् तं देवदेवं जगत्पतिम् ॥

भगवन् देव चित्तं मे जातशङ्काकलङ्कितम् ।
तदाज्ञां देहि किञ्चित्त्वां पृच्छामि परमेश्वरम् ॥
ततः परशिवेनाहमाज्ञप्तो वद वत्सक ।
इत्यथाहमुवाचेदं यथापृच्छं महेश्वरि ॥
भगवन् करुणासिन्धुस्त्वं लोकस्य हिते रतः ।
किमर्थं लोकमोहाय आज्ञापयसि शङ्कर ॥
अथ देव उवाचेदं शृणु भैरव तत्त्वतः ।
न मे द्वेष्योऽस्ति न परः प्रियोऽस्ति जगतीतले ॥
उदासीनो ह्यसङ्गोऽहं शान्तमूर्त्तिरनुत्तरः ।
मामजानन्त एते वै लोकाः संचितकर्म्मणाम् ॥
नानाविधानां पाकेन भोगेषु नियतं रताः ।
तान् मोहयितुमेवैषा मम नामाङ्कसंगता ॥
स्वातन्त्र्यशक्तिर्मायाख्या महादुर्घटकारिणी ।
ममाज्ञारूपमापन्ना ब्रह्मादिषु निविश्य सा ॥
उद्भावयति तन्त्राणि नानाफलयुतानि वै ।
तेषां कर्म्मोपभोगाय पुनः पुनरनेकधा ॥
कलिधर्म्मप्रवृद्ध्यर्थं लोकाः कामपरायणाः ।
दुष्पूरकामलोभेन हृतचित्ता दुराशयाः ॥
विषयाभिमुखासक्ताः क्रोधनेर्ष्याः सदाऽशुभाः ।
आलोक्य तानि तन्त्राणि मोहात् पण्डितमानिनः ॥
मन्मायापहृतज्ञाना गुरुहीना गुरुद्रुहः ।
तत्तत्तन्त्रसन्दर्भेषु मोहेनाभिरता जडाः ॥
असद्ग्रन्थेष्वेव जनाः प्रवृत्ताः कामनापराः ।
तदाशयमविज्ञाय मूढाः स्वकर्म्मसंरताः ॥
अन्ते तत्कर्म्मपाकेन विहता बहुधा नराः ।
अन्धं तमो विशन्त्येते सर्व्व एवात्र मानवाः ॥

End :—

अद्वैतविद्यां श्रीविद्यां परमानन्दरूपिणीम् ।
विज्ञाय पुरुषार्थे[न] मगलत्वां पिबत्[य]सौ ॥
तस्मादेतत् प्रयत्नेन गोपनीयं महेश्वरि ।
यदिदं पश्यते देवि निन्दकाय समर्पयेत् ॥
एतत्तन्त्रं पठन् देवि लिखंश्चापि प्रपूजयन् ।
देवताप्रीतिमाप्नोति पुरुषार्थान् समश्नुते ॥

Colophons of the different chapters :—

2B, इति श्रीमत्परमानन्दतन्त्रे भैरवदेवीसंवादे तन्त्रावतारो नाम प्रथमोल्लासः; 4A, इति श्रीमत्परमानन्दतन्त्रे तन्त्रभेदनिर्णयो नाम द्वितीयोल्लासः; 5B, ०श्रीविद्यास्वरूपकथनं नाम तृतीयोल्लासः; 8B, ०बालामन्त्रोद्धारादिकथनं नाम चतुर्थोल्लासः; 10A, ०बालासन्ध्यान्तविधिकथनं नाम पञ्चमोल्लासः; 14B, ०द्वारपूजादिन्यासान्तकथनं नाम षष्ठोल्लासः; 18B, ०सप्तमोल्लासः; 28A, ०अष्टमोल्लासः; 32B, ०नवमोल्लासः; 37A, ०दशमोल्लासः; 41A, ०एकादशोल्लास; 51A, ०द्वादशोल्लासः; 61B, ०त्रयोदशोल्लासः; 76B, ०चतुर्दशोल्लासः; 94B, ०पञ्चदशोल्लासः; 100B, ०षोडशोल्लासः; 107B, ०सप्तदशोल्लासः; 114A, ०अष्टादशोल्लासः; 118A, ०एकोनविंशतितमोल्लासः; 122B, ०विंशतितमोल्लासः; 133A. ०एकविंशतितमोल्लासः; 135B, ०द्वाविंशोल्लासः; 145A, ०काम्यविधित्रयोविंशतितमोल्लासः; 155A, ०चतुर्विंशोल्लासः; 156A (the last colophon) इति श्रीपरमानन्दतन्त्रे भैरवदेवीसंवादे सर्व्वतन्त्रसारे पञ्चविंशोल्लासः समाप्तः ।

5999.

3601. सिद्धलहरीतन्त्रम् । *Siddhalaharītantram.*

Substance, country-made paper. 16¼ × 3¼ inches. Folia, marked 1 to 28 on the right hand side, and 190 to 217 on the left hand side. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete in nine chapters.

The work deals with the details of the worship of **Kālī** and the mystic significance of the fifty letters of the Sanskrit alphabet. It is generally in the form of an interlocution between Jātūkarṇa and Nārada though interlocutions between Pārvatī and Śiva as also between Subhagā and Nārada are also occasionally met with. *Gautamī Tantra* is referred to in fol. 11A (यथोक्तं गौतमीतन्त्रे नान्यतन्त्रेषु तद्वद).

Beginning, giving contents of the work :—

जातूकर्ण उवाच ।

त्रिफलो बीजहीनश्च सन्दिग्धोऽस्तमितस्तथा ।
मनवस्ते न सिध्यन्ति स्याद्गुरुः शान्तघातकी ॥
ब्रह्मपुत्र महाभाग सदर्थं चास्य मे वद ।

नारद उवाच ।

प्रफुल्लकलिकाबीजं बीजहर्षमितोदितम् ।
रजः-सत्त्व-समोपेतं चन्द्रबिन्दुसमन्वितम् ॥
प्रफुल्लं ब्राह्मणश्रेष्ठ कथितं भक्तितस्तव ।
कालिका कुलीनानां अष्टसिद्धिस्त्रयो गुणाः ॥
त्रिंशच्चाश्च तथा स चक्रं(?) शिववक्त्रजाः ।
रामकृष्णास्तथा विद्याः शिवो दुर्गा च कालिका ।
त्रिपुरा भैरवी लक्ष्मी[म्] तारा च बगलामुखी ।
चतुर्थ्यन्तं नमोऽन्तेन मन्त्रविद्याः पृथक् पृथक् ॥
एतेषां मन्त्रविद्यानां आद्यन्ते मुनिनन्दन ।
प्रफुल्लं यदि नो विप्र तद्रूपं विफलं द्विज ॥

End.

नवलक्षमहाविद्याः कालिकायाः सुदुर्लभाः ।
सर्वासां चैव विद्यानां आकारं द्वात्रिंशदक्षरी ॥
कामराजात् समुद्भूता द्वात्रिंशदक्षरी परा ।
द्वात्रिंशदक्षरी चैव नवलक्षादिनिर्गता ॥

द्वाविंशद्गुह्रला विद्या कवचेषु निरूपिता ।
प्रधानां नवमन्त्राणां द्वात्रिंशन्मुनिनन्दन ॥
किं बहुनया महाभाग गच्छामि व्योमसन्निधिम् ।
इत्युक्त्वा प्रययौ शीघ्रं नारदो व्योमसन्निधिम् ॥

After the ninth chapter there occurs an extract (Fol. 27B) in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī. It is not known if this is also a part of the present work.

This section begins as follows:

देव्युवाच ।
देव देव महादेव सर्वागमविशारद ।
अधुना देवदेवेश पञ्चाशद्वर्णनिर्णयम् ॥
तत्त्वं रूपञ्च ध्यानञ्च कथयस्व दयानिधे ।

6000.

10608. **नारसिंहकल्पम् ।** *Nārasiṁhakalpam.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 594. Character, modern **Nāgara**. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

It deals with the worship of Nṛsiṁha, a form of Viṣṇu.

Beginning :—

ॐ विशुद्धविज्ञानघनस्वरूपं
विज्ञानविश्राणनबद्धदीक्षम् ।
दयानिधिं देहभृतां शरण्यं
देवं हयग्रीवमहं प्रपद्ये ॥
या वैष्णवी सुखमदद्वयबोधरूपा
भूम्यादिपञ्चकतया बहुधा विभिन्ना ।
तां षोडश-द्वितयतत्त्वनृसिंहमूर्तिं
तां मूलशक्तिममलां प्रणतोऽस्म्युदाराम् ॥

योऽसौ नित्यविशुद्धनिर्गुण-सदानन्दाद्वयज्ञानभूः
साक्षात्सत्त्वमयीमवाप स हरिः श्रीनारसिंहीं तनुम् ।
मृणाङ्कुलिखड्गिनीं कवलय[न्] संसारघोराम्बुधि-
स्रोतश्चालनशीतलामृतलहरिपूरं सुखायास्तु नः ॥
प्रणिपत्य जगन्नाथं चराचरगुरुं हरिं ।
वक्ष्ये प्रयोगं मन्त्रस्य नृसिंहानुष्टुभः शुभम् ॥
आत्मयोनिं पुरा देवं नारदः परमेष्ठिनम् ।
पादौ प्रणम्य पप्रच्छ यथावत् परिचर्य्यया ॥

नारद उवाच ।

संसारसागरे घोरे विषयग्राहसङ्कुले ।
जन्ममृत्युजराग्राह-दुःखशोकतरङ्गिणि ॥
... ...
अस्मिन् भवार्णवे पुण्यहयानां दिशामल(?) ।
मनश्चक्र-महायन्त्रे भ्रमन्तं भयविह्वलम् ॥
अनाथमार्त्तं विभ्रान्तं पाहि मां शरणागतम् ।
यथाहमस्मात् संसारादनादेरतिदुस्तरात् ॥
आत्मानमुद्धरिष्यामि तथा मे साधु चिन्त्यताम् ।
नो परोक्षं तवैवास्ति त्रिषु लोकेषु किञ्चन ॥
... ...

ब्रह्मोवाच ।

शृणु वत्स महाभाग मन्त्रं दुःखहारकम् ।
समासेन प्रवक्ष्यामि रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ॥
यैरभ्यर्चितो विष्णुः सर्वभूतेश्वरेश्वरः ।
कर्मणा मनसा वाचा तैरेवं दुःखमाप्यते ॥

Colophons of the different chapters :—

3B, इति श्रीनारसिंहकल्पे वैष्णवे प्रथमः पटलः; 6A, इति द्वितीयः पटलः; 8A, इति तृतीयः पटलः, 11B, इति चतुर्थः पटलः; 13B, इति नारसिंहे वैष्णवे पञ्चमः पटलः; 16B, इति वैष्णवे षष्ठः पटलः; 17B, ०सप्तमः पटलः; 22A इति श्रीनारसिंहे वैष्णवे कल्पेऽष्टमः पटलः; समाप्तश्चायं कल्पः ।

6001.

1903. देवीरहस्यतन्त्रम् । *Devīrahasyatantram.*

Substance, country made paper. 10 4 inches. Folia, 25. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 621. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS as also another one of the same work have been described respectively in L. X. 4160 and HPR. II. 251. In the latter the work is represented as a part of the Rudrayāmala. The work deals with the worship of the Sun-God. For a different work called *Devīrahasya* which is also stated to belong to the Rudrayamala, cf. No. 5880 above.

The present MS contains five chapters (31st to 35th) of the Devīrahasyatantra.

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीदेवीरहस्यतन्त्रे सूर्य्यपटलाख्यं नाम एकत्रिंशपटलः ।

14A. ०सूर्य्यपूजापद्धतिवर्णनं नाम द्वात्रिंशः पटलः ।

16A, ०वज्रपञ्जरकवचपद्याख्या नाम त्रयस्त्रिंशः पटलः ।

23B, ०सूर्य्यनामसहस्राख्यं नाम चतुस्त्रिंशः पटलः ।

25A, ०परमार्थस्तोत्राख्यानं नाम पञ्चत्रिंशः पटलः ।

6002.

2817. राधातन्त्रम् । *Rādhātantram.*

Substance, country-made paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 39. Lines, 7 to 10 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Appearance, worm-eaten and discoloured. Complete in 35 chapters.

The *Tantrasaṃgraha* and *Sulabhatantraprakāśa* editions of this Tantra as also the edition of it as published by Kamakhya Nath Mukherji (Calcutta, 1283 B.S.) are complete in 32 Paṭalas while the present MS as well as the following one are complete in 35 chapters each.

It relates to the Kaula cult as practised by Rādhā and Kṛṣṇa, the company of Rādhā as Śakti, ensuring the success of Kṛṣṇa in his rites. Padminī, the *Dūtī* of Tripura-sundarī, is born by command of the goddess as the daughter of Vṛṣabhānu and Śrī Kṛṣṇa accepts her as his Śakti.

6003.

3474. *Rādhātantram.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4 inches. Folia, 88. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Date, B.S. 1214. Appearance, discoloured. Complete in 35 Paṭalas.

Post Colophon :—

नत्र श्रीव्रजमोहन सेनस्य मोः पांचपाड़ा । सन १२१४ साल ११६ कार्त्तिक ।

6004.

675. गौतमीयतन्त्रम् । *Gautamīyatantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 108. Lines, 6, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,160. Character, Bengali. Appearance, tolerable. Complete in 31 chapters.

This is a well-known Vaiṣṇava Tantra which in 34 chapters has been published with a Bengali translation by the Basumati Press of Calcutta (1334 B.S.). The work in 32 chapters has been published in the *Tantrasaṃgraha* and *Sulabhatantraprakāśa*. The present MS contains chapters I–XXXI. The Vaṅgīya Sāhitya Pariṣat MS of the work contains chapters I–XXXII.

6005.

234. गुह्यातिगुह्यतन्त्रे विद्योत्पत्तिः । *Vidyotpatti from the Guhyātiguhyatantram.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 138. Character, Bengali. Date, Śaka 1729. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 448. The work has also been described in L. I. 334. It deals with the importance and worship of the different forms of Śakti.

Beginning :—

सत्ये काली च श्रीविद्या कमला भुवनेश्वरी ।
सिद्धविद्या महेशानी त्रिशक्तिः कमला शिवे ॥
महाविद्या सत्ययुगे मातङ्गी भैरवी शिवे ।
धूमावती च विद्या स्यात्त्रेतायां शृणु पार्व्वति ॥
काली तारा सुन्दरी च सिद्धविद्या प्रकीर्त्तिता ।
मातङ्गी कमला लक्ष्मीर्महालक्ष्मीः प्रकीर्त्तिता ॥
धूमावती भैरवी च विद्यात्रेत महेश्वरि ।
द्वापरे कालिका तारा गोपनी भैरवी तथा ॥
सिद्धविद्या महेशानि सुन्दरी भैरवी तथा ।
धूमावती महाविद्या मातङ्गी कमला तथा ॥

विद्यात्वेन महेशानि कलौ काली तु केवला ।
काली तारा छिन्नमस्ता महाविद्या कलौ मता ॥
सुन्दरी भैरवी लक्ष्मीर्मातङ्गी भुवनेश्वरी ।
महाविद्या महेशानि धूमा च बगला शिवे ॥
विद्यात्वेन महेशानि कलौ संपरिकीर्त्तिता ।
एवं प्रकृतिभेदेन भेदास्तु प्रकृतिर्दश ॥
प्रकृतिर्विष्णुरूपा स्यात् पुरुषश्च महेश्वरः ।
कृष्णमूर्त्तिः कालिका स्यात् राममूर्त्तिस्तु तारिणी ॥
छिन्नमस्ता नृसिंहः स्यात् वामनो भुवनेश्वरी ।
जामदग्न्यः सुन्दरी स्यात् मीनो धूमावती भवेत् ॥
बाला कूर्म्ममूर्त्तिः स्याद्बलभद्रश्च भैरवी ।
महालक्ष्मीर्भवेद्बुद्धो दुर्गा स्यात् कल्किरूपिणी ॥
स्वयं भगवती काली कृष्णस्तु भगवान् स्वयम् ।

Post-Colophon statement :—

शकाब्दाः १७२९ ।
पञ्चपञ्चाश नमैके मासे राधे भृगोर्दिने ।
विद्योत्पत्तिः सम्पूर्णा शाके सिद्धिप्रदायिनी ॥

6006.

204. सरस्वतीतन्त्रम् । *Sarasvatītantram.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 153. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in six chapters.

The work deals with the essential rites connected with *japa* or the muttering of mantras. The present MS, containing chapters I–VI, has been described in L. I. 447. L. I. 261 describes another MS of the work. The

work has been edited in six chapters by Girishchandra Vedāntatīrtha and Satischandra Siddhāntabhūṣaṇa (Rajshahi, 1323 B.S.). It refers (Fol. 2A) to *Gaṅgāgama* and *Rudrayāmala.*

6007.

10221. *Sarasvatītantram.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 5¼ inches. Folia, 5. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains chapters I-VII inclusive. After the seventh Paṭala there are two ślokas regarding Kullukā mantra. The seventh Paṭala deals with *Yonimudrā* ; the beginning and end of it run as follows:—

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

योनिमुद्राविधानं हि वक्ष्ये तन्त्रानुसारतः ।
कृतेन दिनैकेन सर्वपापप्रणाशनम् ॥

End :—

सेयं मयोक्ता खलु योनिमुद्रा
बन्धस्तु दैवैरपि दुर्लभोऽस्याः ।
अनेन बन्धेन न साध्यते यत्
नास्त्येव तत् साधका दूरत वस्तु ॥
इति योनिमुद्रा ।

6008.

5035. *Sarasvatītantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in six Paṭalas.

The work is called *Sārasvatatantra* in the colophons of this MS.

6009.

4618. **कैवल्यतन्त्रम् ।** *Kaivalyatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 19½ × 4¼ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 168. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in five Paṭalas.

The work has been described in L. 1. 265. It deals with the use of the *pañcatattvas*, e.g., fish, meat, wine, etc. in the Tantras.

6010.

171. *Kaivalyatantram.*

Substance, country-made paper. 14 × 5¼ inches. Folia, 9. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 162. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in five Paṭalas.

Same as above.

6011.

4188. **कुमारीतन्त्रम् ।** *Kumārītantram.*

Substance, country-made paper. 18 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in nine chapters.

The present MS has been described in HPR. III. 66. According to the last colophon of the present MS it comprises the first part (Pūrvabhāga) of the work and deals with the worship of Kālī (*Kālīkalpa*).

6012.

5621C. *Kumārītantram.*

Substance, palm leaf. $14 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 55 to 68. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Uḍiyā. Appearance, good. Complete in nine chapters.

Same as above.

6013.

4670. *Kumārītantram.*

Substance country made paper. 16×6 inches. Folia, 7. Lines [illegible] on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in nine chapters.

Same as above.

6014.

3453. *Kumārītantram.*

Substance, country-made paper. $14\frac{3}{8} \times 3\frac{7}{8}$ inches. Folia, 12 Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Bengali. Appearance discoloured. Complete in nine chapters.

Same as above.

6015.

5882B. **कुलप्रकाशतन्त्रम् ।** *Kulaprakāśatantram.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 6$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, modern Nāgara. Appearance fresh. Incomplete.

The MS contains only an extract from the *Kulaprakāśa Tantru* and describes the śrāddha ceremony of a Kaula. A *paddhati* for the *śrāddha* is also appended.

Beginning :—

श्रीगणेशाम्बागुरुभ्यो नमः ।

कुलप्रकाशतन्त्रे ।

कुलश्राद्धं प्रवक्ष्यामि कौलधर्म्मोत्तमोत्तमम् ।
उपासकानां शुद्धानां शिवसान्निध्यकारकम् ॥
भूताष्टम्योः पूर्णिमायां वासरे शुक्रभौमयोः ।
+ + + तिथौ वापि पुष्ये पैत्रे कुहूदिने ॥
आमन्त्र्य ब्राह्मणान् शुद्धान् कुलाचारादितत्परान् ।
ब्रह्मनिष्ठान् यतीन् शान्तान् दीक्षितान् गुरुतत्परान् ॥
स्नातः स्नातान् समाहूय कौलश्राद्धं समाचरेत् ॥

Colophon :—

इति कुलपार्व्वणश्राद्धम् ।

6016.

4671. **कालीकुलामृततन्त्रम् ।** *Kālīkulāmṛtatantram.*

Substance, country-made paper. 17½ × 6 inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,150. Character, Bengali. Date, Śaka 1727. Appearance, discoloured. Complete in fifteen Paṭalas.

The work deals principally with the worship of Kālī and with the worship of Tārā in a general way.

Beginning :—

ॐ नमो भवान्यै ।

कैलासशिखरे रम्ये नानासुखसमाकुले ।
सर्व्वर्त्तुकुसुमाकीर्णे नानापक्षिसुनादिते ॥
... ...
... ...

कालीकुलामृतं तन्त्रं प्रसङ्गात् कथितं प्रभो ।
विस्तरेण महाभाग कथ्यतां यदि मे कृपा ॥
विद्याराज्ञाश्च उद्धारं वर्णवर्णान् यथाश्रुतान् ।
ऋषिश्छन्दो देवताश्च बीजं शक्तिश्च कीलकम् ॥
विनियोगं यदर्थश्च ध्यानपूजादिकं क्रमात् ।
स्तोत्रश्च कवचश्चास्याः साधनश्च यथाक्रमम् ॥
कथयस्व महाभाग यद्यहं तव वल्लभा ।

श्रीभैरव उवाच ।

शृणु पार्व्वति वक्ष्यामि भैरवि प्राणवल्लभे ।
अतिगोप्या महापुण्या सारात्सारतरा परा ॥

End :—

अन्यतन्त्रेषु कापट्यं मम सर्व्वत्र वर्त्तते ।
नात्र किञ्चिन्महादेवि तथ्यमेतद्ब्रवीमि ते ॥
सत्यं सत्यं पुनः सत्यं सिद्धिरत्रैव कीर्त्तिता ।
इति ते कथितं सर्व्वं नान्यद्वक्तव्यमस्ति ते ॥

Last Colophon :—

इति श्रीकालीकुलामृततन्त्रे पञ्चदशपटलः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु शकनरपतेरतीताब्दाः १७२७ । ३ ॥

6017.

10610. आनन्दार्णवतन्त्रम् । *Ānandārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 12. Lines, on a page. Extent in ślokas, 480.* Character, Nāgara. Appearance, o and discoloured. Complete in 10 Paṭalas.

The work deals with the worship of Śrīvidyā. It ha no connection with the *Ānandatantra* (IO. IV. 2541.)

Beginnings of the different Paṭalas :—

Paṭala I :—

श्रीगुरु ऐक्यानन्दपादुकां पूजयामि नमः ॥

श्रीमत्कैलासशैलाग्रे कल्पद्रुमवनौतले ।
रत्नसिंहासनासीनं सर्वेशं सर्वमङ्गला ॥

सर्वमङ्गला उवाच ।

श्रुतं विधानं विद्यायाः साङ्गोपाङ्गसविस्तरम् ।
तन्त्रैस्तन्त्रान्तरैश्च यथा यथा निरूपणम् ॥
अनन्वयैरन्यरूपैरन्योन्य[ा]दिमतक्रमैः ।
असंप्राप्त्यैकरूपत्वात् सन्देहो जायते मम ॥
अप्यपरेषु तन्त्रेषु यत् परोक्तं शिव त्वया ।
तथा चरितुमत्यन्तमशक्यं योगिनामपि ॥
प्रतितन्त्रे विशेषोऽस्ति तत्तदाकलनं यदि ।
तद्विधानक्षमः साक्षात् सर्वज्ञोऽप्यतिविस्तरात् ॥
तस्मात्तत् श्रोतुमिच्छामि साङ्गोपाङ्गानुशासनम् ।
सारं समस्ततन्त्राणां प्रशस्तं नातिविस्तरम् ॥
गुप्तत्वात्पवमच्छाद्यमार्द्रत्वात्पथं तदा ।
पथद्वयपरं मार्गं मंगलावहमुत्तमम् ॥
सर्वसिद्धिकरं सर्वपुरुषार्थैकसाधनम् ।
विधानं सर्वविद्यानां बोधनं पापनाशनम् ॥
विद्यास्वरूपमुद्राग्रचक्रसम्भावनाक्रमम् ।
तयोरैक्यानुसन्धानमशेषमद्वैतकं वद ॥

श्रीसर्वेश उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि तव प्रश्नानुरूपकम् ।
नारायणाय कल्पादौ श्रिया संसूचितं क्रमम् ॥
रूपं त्रिपुरसुन्दर्या विद्याया हृदयं परम् ।
चक्रागमदः साक्षाद्विधानं त्रिषु दुर्लभम् ॥

सहस्रादावरणेनैव लभते विधिनामुना ।
बहुकालतपोलभ्यं कालं प्रोक्तं प्रकल्पितम् ॥
अयं मेरुरिति ख्यातं विधिर्बाह्यान्तरात्मके ।
अनेन विधिनाराध्य हरिर्विश्वेशतां ययौ ॥
आनन्दार्णवनामापि तन्त्रं कल्याणसंज्ञितम् ।
संकल्पसिद्धिदं देवि पुरुषार्थैकसाधनम् ॥
वक्ष्याम्यपारं संक्षिप्य तन्त्रं श्रुतिमयोक्तिभिः ।
शृणु सुन्दरि सूक्ष्मग्रधिया सिद्धार्थं सादरम् ॥
बाला ब्रह्मात्मिका विद्या कुमारी वैष्णवी परा ।
युवती शाम्भवी देवी रजःसत्त्वतमोगुणैः ॥
वाग्भवानुगता बाला कुमारी मन्मथात्मिका ।
युवती शक्तिजा देवि वह्न्यर्केन्दुमहोदयात् ॥
तस्मान्नारायणी विद्या सात्त्विका मन्मथात्मिका ।
सूर्यतेजोमयी देवी कुमारी विश्वपालिनी ॥

Paṭala II (Fol. 1B):—

चक्रजन्मक्रमं वक्ष्ये देवेश्युद्धारपूर्वकम् ।
यस्य विज्ञानमात्रेण पूजाफलमवाप्नुयात् ॥
बिन्दुत्रिकोणाष्टकोणं द्विदशारमनुच्छदम् ।
वसुराशाख्यभूविम्बत्रयं श्रीचक्रमीरितम् ॥

Paṭala III (Fol. 2B):—

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि दीक्षाकारणसञ्चयम् ।
यन्तमेवक्रमन्यासानेकोनया तानसाधयेत् ॥
विद्याखण्डत्रयोपेतां त्रिपीठाङ्किदलान्तरे ।
कामरूपकजालंध्र-पूर्णभूपूरसंज्ञकान् ॥

Paṭala IV (Fol. 3B):—

अथ चक्राणि चक्रेभ्यो विद्याश्चैव विभूतयः ।
शृणु देवि पुराप्रोक्तमेवया चोदितं क्रमात् ॥

भूबीजात् व्यक्षरा जाता श्रीकण्ठा गुणशालिकाः ।
वाक्काम-शक्त्यादिगुणा दशाष्टदशरूपिणः ॥

Paṭala V (Fol. 4B) :—

अथ वक्ष्यामि देवेशि नवयोन्यंकि[तं] परम् ।
चतुश्चत्वारिंशदस्रचक्रं पञ्चस्वरूपकम् ॥

Paṭala VI (Fol. 5B) :—

अथ वक्ष्यामि देवेशि दीक्षितो गुरुणा सता ।
प्रातरुत्थाय शिरसि यजेत् श्रीगुरुपादुकाम् ॥

Paṭala VII (Fol. 7B) :—

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि विद्यायाः साधनं परम् ।
मङ्गलाचारसम्पन्नो जपेद्विद्या त्रिलक्षकाम् ॥

Paṭala VIII (Fol. 8B) :—

अथ वक्ष्यामि वाक्सिद्धिप्रमुखाखिलकल्पयन् ।
शुक्लां वा लोहितां देवीं पुस्तकाक्षस्रगुज्ज्वलाम् ॥
वराभयकरां ध्यायेद्विद्यां वाचा जपेत् प्रिये ।
वेष्टयेदपि तच्चक्रं देवि तद्विद्यया सह ॥

Paṭala IX (Fol. 9A) :—

अथ वक्ष्यामि देवेशि मालामन्त्रं द्विधा मतम् ।
वर्णमाला रश्मिमाला सद्यः फलकरं नृणाम् ॥

Paṭala X (Fol. 10B) :—

वक्ष्ये शेषरहस्याख्यमशेषक्रमदायिका ।
शक्तिं कल्याणविद्यायाश्चक्रमध्यक्षशालिनाम् ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमद् आनन्दार्णवतन्त्रे कल्याणचतुःशतीसंहितायां रहस्य-
कथनं नाम दशमः पटलः ।

In the colophons of the sixth and the last Paṭala the work is also called चतुःशती संहिता ।

6018.

169. ज्ञानतन्त्रम् । *Jñānatantram.*

Substance, country-made yellow paper. 18 x 3½ inches. Folia, 8. Lines, 6–7 on a page. Extent in ślokas, 83. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in nine chapters.

The present manuscript has been described in L. I. 444.

This MS has nine chapters. A tenth chapter is found in HPR. I. 124. It is in the form of an interlocution between Śiva and Nārada.

6019.

1851. योगिनीतन्त्रम् । *Yoginītantram.*

Substance, country-made yellow paper. 10 x 4 inches. Folia, 47. Lines, 7–8 on a page. Extent in ślokas, 1,475. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the first part in 19 Paṭalas. The entire work, in two parts, has been described in IO. IV. 2555 and published in the *Vividhatantrasaṃgraha* as also by J. Vidyāsāgara (Calcutta, 1897). Khemraj Krishnadas (Bombay, V.S. 1960), and Narayan Vandyopādhyāya (Calcutta, 1294 B.S.). The title page of the last of these editions attributes the work to Śaṅkarācārya Kāpālika.

6020.

4604. *Yoginītantram.*

Substance, country-made paper. 16½ x 3½ inches. Folia, 66. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,475. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS also contains only the first part in 19 chapters.

6021.

5173. *Yoginītantram.*

Substance, country-made paper. 14¾ × 4¾ inches. Folia, 21. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 475. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS runs from the beginning up to a portion of chapter VIII of the first part.

6022.

3388. लिङ्गार्च्चनतन्त्रम् । *Liṅgārcanatantram.*

Substance, country-made paper. 16 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 18 chapters.

The work has been described in CS. V. 83 and L. I. 288. It is a Śaiva work dealing with the worship of the phallic emblem of Siva and allied matters.

6023.

4599. *Liṅgārcanatantram.*

Substance, country-made paper. 17 × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Date, Śaka 1691. Appearance, discoloured. Complete.

This MS is almost of the nature of a *paddhati* containing extracts from the Tantra. Colophons of only the first and last chapters are found here.

Post Colophon :—

श्रीपरदेवतायै नमः ॥

श्रीकालीशङ्करदेवशर्म्मणा श्रीरामकिङ्कर-देवशर्म्मकः पुस्तक-मिदम् ।

शकाब्दा १६९१ मेदिनीपुरस्थ श्री............

The name is blurred over with ink.

6024.

4673. *Liṅgārcanatantram.*

Substance, country-made paper. 17 × 5½ inches. Folia, 18. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 802. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 18 chapters.

Post Colophon :—

श्रीयुक्तलाला रामगतिराय-महाशयस्य पुस्तकमेतत् श्रीहरचन्द्र-लेखस्य स्वाक्षरस्य । ॐ नमो गुरवे ।

6025.

4699. *Liṅgārcanatantram.*

Substance, country-made paper. 17½ × 6 inches. Folia, 36. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 882. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS runs from the beginning up to a portion of chapter XVIII.

6026.

1620. कामाख्यातन्त्रम् । *Kāmākhyātantram.*

Substance, country-made yellow paper. 13½ × 3 inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 9 chapters.

The work has been described in L. III. 1067 and published in the *Vividhatantrasaṃgraha.*

6027.

3166. *Kāmākhyātantram.*

Substance, European foolscap paper. 14½ × 3 inches. Folia, 28. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 402. Character, Bengali. Written in red ink. Appearance, discoloured. Complete in nine chapters.

The last verse of the MS described in L. III. 1067 and of the printed edition is not found in the present MS.

6028.

/ 5965. **करङ्किणीमततन्त्रे यक्षिणीकल्पः ।** *Yakṣiṇīkalpa from the Karaṅkiṇīmatatantram.*

Substance, Kāśmīri paper 10½ × 6¼ inches. Fola, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, modern Kāshmiri. Appearance, fresh. Complete.

It is not clear as to whether this is an original Tantra or a compilation based on one. It deals with the cult of Yakṣiṇīs.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ बालेन्दुमोर्द्धबज्ज्वलजटाजटिलमौलये ।
त्रिपुरान्ध(न्त)ध्वजध्वंसपण्डिताय पिनाकिने ॥
करङ्किणीमते तन्त्रे सिद्धभावसमन्वतः ।
निर्गतं तत्प्रसादेन किञ्चिदुद्दिश्यते मया ॥
विचित्रा विभ्रमा हंसी भीषणाञ्जनरञ्जिका ।
विशाला मदना घण्टा कालकर्णी महाभया ॥
माहेन्द्री शङ्खिनी चान्द्री श्मशानी वटयक्षिणी ।
मेखला विकला लक्ष्मीः मालिनी शतपत्रिका ॥
सुलोचना सुशोभाढ्या कपाली च पिनाकिनी ।
नटी कामेश्वरी देवी कर्णरेखा च सुन्दरी ॥
मनोहरी प्रमोदा तु खड्गिनी मलकेशिनी ।
भोगिनी पद्मिनी पूर्णा स्वर्णवती रतिप्रिया ॥
इति षट्त्रिंशदाख्याता यक्षिण्यो वरसिद्धिदाः ।
करङ्किणीमते तन्त्रे शम्भुदेवेन भाषिताः ॥
आराधनमहं तासां प्रवक्ष्यामि समासतः ।

End :—

पिशाचिनी भवेत्तुष्टा कर्म्मान्ते भोजने कृते ।
सप्तविंशतिदीनारान् प्रत्यहं संप्रयच्छति ॥
ॐ चर्च्चितौ पिशाचिनि स्वाहा ।

Colophon :—

इति यक्षिणीकल्पः सम्पूर्णः समाप्तः
शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ।

6029.

155. गायत्रीब्राह्मणोल्लासतन्त्रम् ।

Gāyatrībrāhmaṇollāsatantram.

Substance, country-made paper. Folia, 38. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 875. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in five chapters.

The present MS has been described in L. I. 481. The work, in five chapters, has been published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and the *Sulabhatantraprakāśa* under the name of *Gāyatrītantra*.

The list of contents given at the end of the manuscript :—

अथ गायत्रीतन्त्रनिर्घण्टं ।

गायत्रीध्यानकथनम् १, ऋष्यादिन्यासकथनम् १, मुद्राकथनम् २, वर्णन्यासकथनम् २, अक्षरवर्णकथनम् २, त्रिपदागायत्रीकथनम् २, प्रणवमेरुसेतुकथनम् ३, गायत्रीकथनम् ३, क्षत्रियवैश्ययोर्द्विपदागायत्रीकथनम् ३, गायत्रीवर्णस्य देवताकथनम् ३, गायत्रीपुटितेष्टमन्त्रकथनम् ४, गायत्रीजीवात्मनोरभेदकथनम् ४, प्रसङ्गे गायत्रीजपे दशांशहोमादिनिषेधकथनम् ४, आधाराधेयकथनम् ४, गणेशादिपूजाकथनम् ५, लिङ्गस्य पूजातत्त्वकथनम् ६, लिङ्गार्धदेवीध्यानकथनम् ६, शिवलिङ्गस्य तत्स्थाने विकल्पकथनम् ७, शिवलिङ्गविशेषपूजाकथनम् ७, सर्वलिङ्गदानफलकथनम् ७, शिव इति वर्णद्वयार्थकथनम् ८, शिव-

पूर्व्वजन्मशतैरेव रोहिकपापकथनम्, बलिदानप्रशंसाकथनम्, गुरोराज्ञा विना कर्म्मारम्भे दोषकथनम्, शारदीपूजाकथनम्, शरत्कालीयमहाष्टम्यां महाबलि-निषेधकथनम्, महाबलिकथनम्, शुद्धसत्त्वात्मककथनम्, सामवेदादिध्यानमन्त्र-कथनम्, कलौ वेदपाठनिषेधकथनम्, मोहं मन्त्रेण त्यागकथनम्, गायत्री-रहस्यपर्य्यायकथनम् ।

6030

10675. *Gāyatrībrāhmaṇollāsatantra.*

Substance, country-made paper. 15 × 3¾ inches. Folia, 29 (marked 7-35). Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in five chapters.

Post Colophon :—

गगने + शातुकर्णाश्रयाविनाशामम्बाद्दे आगमसन्दर्भे समाप्तः
श्रीमाधवस्वामी । श्रीउमाकान्तधर्म्मेणास्य ।

6031.

8435. **सनत्कुमारसंहिता ।** *Sanatkumārasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Śaka 1611. Appearance, discoloured. Complete in 11 chapters.

This is a Vaiṣṇava Tantra in the form of a dialogue between Sanatkumāra and Pulastya.

The work, under the name *Sanatkumāratantra*, has been published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and described in L. 1. 239.

Post Colophon :—

शुभमस्तु । श्रीकृष्णाय नमः । शाके १६११ मार्गशिर-शुक्ल-
द्वितीयायां श्रीरत्नेश्वरेण लिखितम् ।

6032.

4520. कामधेनुतन्त्रम् । *Kāmadhenutantram.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 980. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete in 24 chapters.

The **Kāmadhenutantra** in the present manuscript is complete in 24 paṭalas, whereas the printed editions in the *Viridhatantrasaṃgraha* and the *Sulabhatantraprakāśa* have 21.

Beginnings of the chapters XXII–XXIV :—

Chapter XXII :—

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव कृपया परमेश्वर ।
चन्द्रपर्व्व सूर्य्यपर्व्व मेघाच्छन्नं भवेद्यदि ॥
किं कर्त्तव्यं तदा देव जपहोमादिकर्म्मणः ।

Chapter XXIII :—

श्रीशिव उवाच ।

अपरैकं प्रवक्ष्यामि कामधेनोर्मतं शृणु ।
निर्म्माय लिङ्गं चार्व्वङ्गि शुद्धगोमयभस्मना ॥
ताम्रपात्रं च संस्थाप्य ब्रह्मरन्ध्रे शिवोपरि ।
निर्म्माय विधिवल्लिङ्गं सर्व्वं पार्थिववत् प्रिये ॥
तस्य पूजाफलं भद्रे मम ज्ञाने वरानने ।
कथितुं नैव शक्नोमि कल्पकोटिशतैरपि ॥

Chapter XXIV :—

श्रीदेव्युवाच ।

मालारहस्यं योगेन्द्र कथयस्व कृपानिधे ।
यदि पुष्पाक्षयेन्मन्त्रं ह्यरैर्ज्ञाति तत्कथम् ॥
मुखाद्यदि जपेन्मन्त्रं पुष्पस्य चञ्चलं भवेत् ।
चञ्चले सति चार्व्वङ्गि तज्जपं विफलं भवेत् ॥

6033.

3993. माहेश्वरतन्त्रम् । *Māheśvaratantram.*

Substance, country-made paper. 11×5¼ inches. Folia, 168. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,528. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Samvat, 1946. Complete in 51 Paṭalas.

The present MS contains the last part of the work in 51 chapters which describe the story of Kṛṣṇa and his greatness and lays down the rules of his worship.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

देवदेव महादेव करुणार्णवशङ्कर ।
हर शम्भो शिवमृड पशुनाथ नमोऽस्तु ते ॥
नमस्ते सर्व्वदेवानां दैवताय परात्मने ।
पिनाकिने नमस्तुभ्यं गङ्गाधर नमोऽस्तु ते ॥
भूतिभूषितदेहाय भक्तानामभयङ्कर ।
कर्पूरविशदाभाय त्रिनेत्राय नमोऽस्तु ते ॥
... ...
त्वया प्रोक्तानि तन्त्राणि चतुःषष्टिमितानि भोः ।
न तेषु तत्त्वविज्ञानं प्रकटीकृतमीश्वर ॥
तत् प्रकाशय देवेश प्रवक्तुं यदि मन्यसे ।

शिव उवाच ।

नैतज्ज्ञानं वरारोहे वक्तुं योग्यं वरानने ।
राज्यं देयं शिरो देयं देयं सर्व्वस्वमप्युत ।
न देयं ब्रह्मविज्ञानं सत्यं सत्यं शुचिस्मिते ।
ब्रह्महत्यासहस्राणि कृत्वा यत् पापमश्नुते ।

तत् पापं लभते देवि परमार्थप्रकाशनात् ।

... ...

... ...

तस्मात्तु गोपयेद्विद्वान् जननीजारगर्भवत् ।

End :—

इत्युक्ता पार्व्वतीचित्ते लीलामाधाय वर्णिताम् ।
अवाप परमानन्दं हर्षाश्रुपुलकाञ्चिता ॥ ११५

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे ज्ञानखण्डे प्रथमं पटलम्: 9B, श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे शिवोमासम्वादे द्वितीयं पटलम्; 15A, ०तत्त्वसारे उत्तरखण्डे तृतीयं पटलम्; 19B, ०शिवपार्व्वतीसम्वादे चतुर्थः पटलः; 22B, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे पञ्चमं पटलम्; 26A, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे शिवपार्व्वतीसम्वादे तत्त्वसारे उत्तरखण्डे षष्ठपटलम्; 32A, ०शिवपार्व्वतीसम्वादे उत्तरखण्डे सप्तमं पटलम्; 34A, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे अष्टमं पटलम्; 35A, ०नवमं पटलम्; 38A, ०दशमं पटलम्; 41B, ०एकादशमं पटलम्; 44A, ०द्वादशपटलम्; 47A, ०त्रयोदशमं पटलम्; 49A, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे गुप्तसारे चतुर्दशमं पटलम्; 51B, इति श्रीमाहेश्वरतन्त्रे पञ्चदशमं पटलम्; 53B, ०षोडशमं पटलम्; 57A, ०सप्त[दश]मं पटलम्; 60B, ०उत्तरखण्डे अष्टादशमं पटलम्: 63B, ०एकोनविंशतिमं पटलम्; 67A, ०विंशतिमं पटलम्; 70B, ०एकविंशतितमं पटलम्; 73A, ०द्वाविंशतिमं पटलम्; 75B, ०त्रयोविंशतिमं पटलम्; 77B, ०चतुर्व्विंशतिमं पटलम्; 79B, ०पञ्चविंशतिमं पटलं; 82A, ०षड्विंशतिमं पटलम्; 85A, ०सप्तविंशतिमं पटलम्; 89B, ०शिवोमासंवादे अष्टाविंशतिमं पटलम्; 92A, ०गुप्तसारे अष्टाविंशतितमं पटलम्; 94B, ०एकोनत्रिंशत्तमं पटलम्; 97B, ०त्रिंशत्तमं पटलम्; 102A, ०एकत्रिंशत्तमं पटलम्; 106B, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे उत्तरखण्डे शिवोमासम्वादे मन्त्रपुरश्चरणविधिनिरूपणं नाम द्वात्रिंशत्तमं पटलम्; 109B, इति श्रीमन्माहेश्वरतन्त्रे शिवगौरीसम्वादे यथावश्यागमननिरूपणं त्रयस्त्रिंशः पटलः; 111A, ०चतुस्त्रिंशः पटलः; 112B, ०पञ्चत्रिंशपटलम्;

114A, ०षट्त्रिंशः पटलः; 119B, ०सप्तत्रिंशपटलम्; 123A, ०अष्टत्रिंश-पटलम्; 126B, ०एकोनचत्वारिंशं पटलम्: 129A, ०चत्वारिंशपटलम्; 131A, ०एकचत्वारिंशत्तमं पटलम्; 134A, ०द्विचत्वारिंशत्तमपटलम्; 136B, ०त्रिचत्वारिंशत्तमं पटलम्; 141B, ०चतुश्चत्वारिंशत्तमं पटलम्; 146A, ०पञ्चचत्वारिंशत्तमपटलम्; 147B, ०षट्चत्वारिंशत्तमपटलम्; 149B, ०पुरुषोत्तमस्तवो नाम सप्तचत्वारिंशत्तमं पटलम्; 152B, ०अष्टचत्वारिंशत्तमं पटलम्; 157B, ०ऊनपञ्चाशत्तमं पटलम्; 162A, ०गोलोकवर्णने पञ्चाशत्तम-पटलम्; 168B, ०उत्तरखण्डे एकपञ्चाशत्तमः पटलः।

Post Colophon :—

सम्पूर्णमिदं माहेश्वरतन्त्रम्। शुभमस्तु। संवत् १९४६ पुस कृष्ण १० मङ्गल।

6034.

2887. **राजराजेश्वरीतन्त्रे शाक्ताभिषेकः।** *Śāktābhiṣekaḥ from the Rājarājeśvarītantram.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Another MS of the work is noticed in VSP (p. 45).

Colophon :—

इति राजराजेश्वरीतन्त्रे देवीश्वरसंवादे शाक्ताभिषेकः समाप्तः।

Beginning :—

ईश्वर उवाच।

गुप्तं सर्व्वेषु तन्त्रेषु तत्र स्नेहेन पार्व्वती।
अभिषेकं प्रवक्ष्यामि सर्व्वरोगभयापहम्॥
धन्यं यशस्यमायुष्यं सर्व्वपातकनाशनम्।
सर्व्वाशापूरकं सर्व्वमन्त्रदोषनिवारणम्॥

... ...

... ...

विकारे देशिकः कुर्य्यादभिषेकं विचक्षणः ।
अत्सौभाग्ये च नारीणामभिषेकः प्रवर्त्तते ॥

6035.

3927. शाम्भवीतन्त्रे ज्ञानसङ्कुली ।

Jñānasaṅkulī from the Śāmbhavītantram.

Substance, country-made paper. 13¾ × 3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Date, Śaka 1757. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with Yoga topics. No mention of the name *Śāmbhavītantra* is found in the MS of the work as described in L. IX. 2957. Fragments of the *Śāmbhavītantra* are noticed in VSP (p. 52).

Beginning :—

अथ शाम्भवीतन्त्रम् ।

नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ।
नमामि व्यक्तपुरुषं परं ब्रह्म च सर्व्वदा ॥

... ...

श्रीदेव्युवाच ।

कुतः सृष्टिर्भवेद्देव कथं सृष्टिर्विनश्यति ।
अव्यक्तं ब्रह्मणो ज्ञानं सृष्टिसंहारवर्ज्जितम् ॥
ब्रह्मज्ञानं कथं देव सृष्टिसंहारवर्ज्जितम् ।

End :—

अनुपमं निराधारं निःशब्दं शब्द उच्यते ।
अचलत् निर्मलं चैव शून्यव्यापी निरञ्जनम् ॥
वेदान्तसारसर्वस्व + मात्रे शिवभाषितम् ।
सिध्यन्ति सर्वयोगिनां नात्र कार्य्या विचारणा ॥

Colophon :—

इति श्रीयोगशास्त्रे शाम्भवीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे ज्ञानसंकुली समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णमोहन देवशर्म्मणो लिपिरियम् । शक १७ । ५७ । ११ भाद्रस्य ।

6036.

4596. नितान्ततन्त्रे पुरश्चर्याविधिः । *Puraścaryāvidhi from the Nitāntatantram.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folio, 1. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 84. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The work has been described in L. I. 387 under the name *Saṃkṣepapuraścaraṇa*. A MS of the work has been noticed in VSP (p. 37).

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

नितान्ततन्त्रे ।

संक्षेपेण पुरश्चर्यां वक्ष्यामि शृणु पार्व्वति ।
यां कृत्वा साधको देवि परं मोक्षमवाप्नुयात् ॥
अशेषदुरितध्वंसो मन्त्रसिद्धिर्भवेद्ध्रुवम् ।
काम्यसिद्धिर्महासिद्धिर्भवेदेव न संशयः ॥

6037.

266. भावचिन्तामणिः । *Bhāvacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 6 inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 133. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1796. Appearance, new. Complete in six chapters.

The present MS has been described in L. IV. 1520. It contains the sixth chapter of the work, dealing with the good and bad omens for children as indicated by the positions of astronomical bodies. The MS seems to be the concluding part of a bigger work called सन्तानदीपिका, which name occurs in the last colophon and on the left margin of Fol. 1A, 3B.

6038.

10826. **विश्वसारतन्त्रे गूढावतारः ।** *Gūḍhāvatāra from the Viśvasāratantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 58. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

In the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī it gives an account of the incarnation of Viṣṇu as Caitanya. The mantra and gāyatri of Caitanya are also given.

This very topic is assigned in VSP (p. 50) to the 11th chapter of the last part of the *Viśvasāroddhāra Tantra* and not to that of the *Viśvasāra* as in the present MS.

Beginning :—

श्रीश्रीराधाकृष्ण ।

श्रीपार्व्वत्युवाच ।

सर्व्वं श्रुतं महादेव त्वद्वक्त्रात् कवचादिकम् ।
मन्त्रपूजाविधिश्चैव श्रुतं योगादिका क्रिया ॥
साम्प्रतं श्रोतुमिच्छामि देवानामपि दुर्लभम् ।
गोलोकानन्दनाथस्य गूढावतरणं कलौ ॥
... ...

सदाशिव उवाच ।

... ...
श्रीनवद्वीपमध्ये कलौ प्रथमसन्ध्यायाम् ।
हरिजनि[र]भूत् गौराङ्गदेवः स्वयम् ॥

. . ..

गङ्गाया दक्षिणे भागे नवद्वीपे मनोहरे ।

कलिपापविनाशाय शचीगर्भे सनातनः ॥

... ...

षडष्टाशवेदेन कलेरब्दे समागते ।

जम्बुद्वीपे पुण्यक्षेत्रे वर्षे भारतसंज्ञके ।

आविर्भासि श्रीयमिश्रपुरन्दरगृहे स्वयम् ॥

Colophon :—

इति विश्वसारतन्त्रे उत्तरखण्डे हरपार्वतीसंवादे श्रीगौराङ्ग-भावस्य कलौ गुप्तावतारमेकादशपटलः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शाकं सप्त त्रिधुः षडेव मुनिना मासे शुचौ ॥

6039.

4650. **महानिर्वाणतन्त्रम् ।** *Mahānirvāṇatantram.*

Substance, country-made paper. 19 × 4½ inches. Folia, 106. Lines 7 on a page. Extent in ślokas, 2,940. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The present MS contains the first part in 19 chapters. The work has been published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and in the *Tantrik Texts* of Arthur Avalon (Calcutta, 1929). For various other editions of the work cf. BM 1892–1906, p. 718; 1906–1928, p. 1074.

Post Colophon :—

श्रीरामशिवशर्मणः पुस्तिकेयम् ।

6040.

5844A. हाटकतन्त्रम् । *Hāṭakatantram.*

Substance, country-made paper. 8 × 4½ inches. Folia, 1 to 7, 24 to 27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains only three sections of the work.

Beginning .—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीपार्वत्युवाच ।

देवदेव जगन्नाथ तपश्चर्यादिसाधनम् ।
पञ्चदादशवर्णीनां साधनं हि मुमुक्षुणाम् ॥

शङ्कर उवाच ।

षड्गुष्वापर्णे यत्नेन कथयामि समासतः ।
पञ्चामेदादशादीनां साधनं सम्यगुच्यते ॥
पञ्चाग्निसाधनार्थाय प्राचीं संसाध्य यत्नतः ।
तत्र । प्राचीसंसाधनार्थाय भूमिसंशोधनं कुर्य्यात् ।

This section breaks off abruptly at the 7th leaf.

On Fol. 24 begins धूमपानविधि as follows :—

अथ वक्ष्ये महेशानि धूमपानविधिं शुभम् ।
यस्यानुष्ठानमात्रेण देवता सम्प्रसीदति ॥
प्राचीं संसाध्य यत्नेन शुभतीर्थोपपीठके ।
कृत्वा वेदिं चतुर्हस्तां मण्डपाच्छादितां शुभाम् ॥
पताकातोरणाद्येन कलशेनोपशोभिताम् ।
मण्डपस्याग्रदिग्भागे लोकपालान् यजेत्सुधीः ॥
भैरवं मण्डपाग्निं च तोषयेद्बलिदानतः ।
वेद्या दक्षिणसौम्ये तु कूपयुग्मं खनेद्भुवि ॥

25A. कुण्डमध्ये त्रियंत्रैः च वाङ्क्वैकेन निश्चितम् ।
नालेन च समायुक्ता सिन्दूरकुसुमान्विता ॥
सात्त्विकी राजसी चैव मेखला चोर्द्ध्वतः क्रमात् ।
इति कुण्डविनिर्माणं पश्चात् कर्म्म प्रकाशय तत् ॥

25B. तस्योपरि प्रतिष्ठाप्य वस्त्रैश्छिद्रान्वितान् बहून् ।
होमशेषमन्त्रगायत्र्या साज्येन मन्त्रसिद्धये ॥
शतमष्टोत्तरं हुत्वा तथा मन्त्रस्य सिद्धये ।
देवतावरणार्थञ्च प्रागेव विधानकम् ॥
पूजनस्थप्रदेशे तु बिलं वक्त्रचतुष्कमम्
तस्योपरि न्यसेत् पद्मस्थां नलिकां षोडशाङ्गुलाम् ।
मूले स्थूलाञ्च सूक्ष्मा चैकाग्रशाखा विभान्विता ।
तस्योपरि स्वयं तिष्ठेत् लम्बमानमधोमुखः ॥
स्थूलामध्यविभागे तु संलग्नहृदयपदाम्बुजः ।
नलिकाग्रे मुखं क्षिप्य धूममधाच्छनैः शनैः ॥

On Fol. 26B begins शीतसाधनविधि as follows:

ईश्वर उवाच ।

अथ वक्ष्ये महेशानि शीतसाधनकर्म्मणः ।
विधानं शृणु मन्त्राणां साधनं परमं मतम् ॥
शुद्धं जलाशयं प्राप्य नदी वाथ तटाकम् ।
प्रवाहरोधनं कृत्वा मध्ये वेदीं प्रकल्प्य च ॥
सिकतापूरिता शुद्धा पूर्व्ववद्धर्म्मदानतः ।
ध्वजभूषणभूषाभ्यां शान्तिकल्प यथाविधि ॥
तत्रोपविष्टो नियतमाकण्ठजलमध्यगः ।
रात्रि[ं] प्रहरपर्य्यन्ते तु मुहूर्त्तत्रितयावधि(ः) ॥
दिवा भवति यावद्वै तावन्मन्त्र[ं] समभ्यसेत् ।
जलमातृ[ः] प्रपूज्यादौ घृतधाराभिरन्वहम् ॥
गुरूपदिष्टविधिना देवताभावसिद्धये ।
मार्गपूर्णां समारभ्य यावत् फाल्गुणीपूर्णिमा ॥
तावत् कार्य्यं प्रयत्नेन शीतसाधनमुत्तमम् ।

6041.

5844B. भैरवतन्त्रम् । *Bhairavatantram.*

Substance, country made paper. 8 × 4¼ inches. Folia, 27B-29, 31-36, 7-8. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 115. Character, Nāgarī. Appearance, old. Incomplete

Topics (like वह्निसाधन, धूमपान and प्रीतसाधन) which are here stated (Fol. 32A) to have been dealt with previously (apparently in the earlier parts of the work) are found in what is called the *Hārakatantra* in another part of the same MS described under the previous number.

Beginning :—

अथ भैरवतन्त्रोक्त-मन्त्रसाधनविधि[ः] लिख्यते ॥

पार्व्वत्युवाच ।

देवदेव जगन्नाथ शूलिन् त्रैलोक्यपावन ।
मन्त्राणां साधनोपायं वद मे त्वं जगद्गुरो ॥
कर्म्मणा येन जन्तूनां मन्त्राणां सिद्धिरुत्तमा ।
धर्म्मार्थकाममोक्षाणां जायते तद्वदस्व माम् ॥
भूर्भुवःस्वः पतित्वं च शक्रादिमरुतां तथा ।

... ...

स्थावरं जङ्गमं विश्वं यस्य दृष्ट्यवलोकनम् ।
उदयञ्च क्षयं याति तन्मे कथय शङ्कर ॥

ईश्वर उवाच ।

साधु पृष्टं महादेवि सर्व्वब्रह्माण्डमण्डपे ।
मन्त्राणां साधनोपायं सर्व्वसिद्ध्येकसाधनम् ॥
धर्म्मार्थकाममोक्षाणां साधनं परमं महत् ।
भूरादीनां हि लोकानां शक्रादीनां तथा परं ॥
रम्भादिललनानां च भोक्तृत्वस्यैकसाधनम् ।
चराचरस्य विश्वस्य तथा पातालवासिनाम् ॥

प्रसुत्वं याति वेगाच्च सुरपूज्यो भवेन्नरः ।
तस्योपायमहं वक्ष्ये तच्छृणुष्व सुभेक्षणे ॥

... ...

... ...

29A, सिद्ध(सौद्ध)साध्यादिभिर्भेदैः शुद्धमन्त्रं विचारयेत् ।
ऋणादि-सिद्धिशोधित मन्त्रदीक्षां विधानतः ॥

... ...

... ...

+ + + मनसा ध्यानं पुरश्चर्यां समाचरेत् ।
जपहोमादिभिर्नूनं देवताभावमाप्य च
गन्धमाल्यादिमन्त्रैश्च श्रीगुरोः शिक्षया पुनः ।
तारकस्तुर्विधं कुर्यात् प्रमत्तादिकमन्यथा ।
रक्तार्कधूमपीतानां साधनन्तु क्रमाच्छृणु ॥
वह्नेस्तु साधनं प्रोक्तं चक्रपञ्चकतत्त्वतः
दाराद्यानां तथा + + साधनं परमं महत् ॥
श्रौतं वा स्मार्त्तकं वापि स्वस्थेन सुखसिद्धिदम्
सूर्य्यकान्तसमुद्भूतं श्रेष्ठमभ्यासमं कुरु ॥
लौकिकाग्निः परो विन्दुः स चेद् ग्राह्यो यदा भवेत् ।
श्रौतस्मार्त्ताग्निका ग्राह्या नान्यो ग्राह्यः कदाचन ॥

The only colophon found in this MS runs as follows :—

32A, इति भैरवतन्त्रे ईश्वरपार्वतीसंवादे एकादि-द्वादशाद्यैः साधनं समाप्तम् ।

On Fol. 32A begins a new section as follows :—

श्रीदेव्युवाच ।

महादेव महेशान तपोराशे जगत्पते ।
भुवनाक्षरसंख्यानां मन्त्रसिद्धिप्रदायक ॥

एकेन साधनेनैव साधिताः सर्व्वसिद्धयः ।
भवन्ति नियतं शम्भो भूतनाथ जगत्पते ॥
सिद्धोपायं परं ब्रूहि मन्त्रसाधनसिद्धये ।
कृपया देवदेवेश यद्यहं तव वल्लभा ॥
कथितं ते पुरानाथ श्मशानाकाशनिवासकम् ।
धूमपानञ्च शीतस्य साधनं परमं स्थितम् ॥
एकेन कर्म्मणा सिद्धिर्भवेत् पुंसां शिवात्मनाम् ।
चतुर्भिर्या भवेत् सिद्धिः सा सिद्धिः प्राप्यते नृणाम् ॥

भैरव उवाच ।

शृणु वक्ष्ये महेशानि साधकानां हिताय च ।
अनुग्रहाय लोकानां मन्त्रसिद्धिकरं परम् ॥
सर्व्वानुष्ठानतः श्रेष्ठं तपसः साधनं परम् ।
कथयामि महेशानि परं श्रेयोऽधिसाधनम् ॥
धर्म्मार्थकाममोक्षाणां साधनं सम्प्रकीर्त्तितम् ।
भूर्भुवःस्वरादिलोकानां कैलासावधिवासिनां ॥
लम्पत्वकरणं श्रेष्ठं धर्म्मयोः साधनं परम् ।
शृणुष्वैकाग्रमनसा यदि पृच्छसि भामिनि ॥
नदीतीरे पर्व्वतवरे प्रत्यन्ते शिवालये ।
शक्तिक्षेत्रे शुभे पीठे श्मशाने वा सुरेश्वरि ॥
भूमिं समां विधायाथ सवर्णां चित्तहारिणीम् ।
सिद्धिदां कूर्म्मसदृशीं विशुद्धां सुशोभिनीं ॥

6042.

2162. भैरवीतन्त्रे भैरवदीपदानविधिः ।

Bhairavadīpadānavidhi from the Bhairavītantram.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 20 on a page. Extent in ślokas, 22. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4044. It describes the process of the offering of lamps to Vaṭuka-bhairava.

Post Colophon :—

संवत् १८१८ माघ सु ४ लि ।

6043.

4802. मेरुतन्त्रम् । *Merutantram.*

Substance, Nepalese paper 12 × 4 inches. Folia 56. Lines 9 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Newari. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters VI–X of the work. The whole work in 35 chapters has been published by Kshemaraj Krishnadas (Bombay, 1908). For a description of the work see HPR. I. 294, II. 169, CS. V. 69, CG. IV. 2570

6044.

1890. *Merutantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia 18. Lines 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

This MS contains the sixth chapter of the work. This chapter deals with Puraścaraṇa.

6045.

10301. *Merutantram.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 6. Lines 10 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1814. Appearance, discoloured.

This MS contains (Fol. 1-5A) the पीठसम्भव (origin and description of the pīṭhas) section of the 10th chapter of the *Merutantra*. The extract given on Fol. 5A f. is incomplete and has no colophon. This portion begins as follows :—

त्रिकोणत्रितयं वृत्तं दलाष्टकविभूषितम् ।
भूपुरेण समाकीर्णं चतुर्द्वारोपशोभितम् ॥
यत्र कापालिनी देव्याः सर्व्वमाम्नायदायकम् ।
महाकालीं महालक्ष्मीं महासरस्वतीं तथा ॥
रतिप्रीति तथा कान्ति द्वितीयेत्थं तृतीयके ।
इच्छाज्ञानक्रियां चैव त्रिकोणे तु तृतीयके ॥
मध्ये कपालिनीं पूज्य दलाष्टौ मातृकार्च्चनम् ।
ततोऽष्टौ भैरवांश्चैव दिग्पालान् सायकान् यजेत् ॥

Post Colophon :—

संवत् १८१४ वर्षे कार्त्तिक सुदि १५ शुक्रवार : लिखितं विद्यारण्यौ वटुकनाथ देवशर्म्मा ।

6046.

3917D. योनिमन्त्रचिन्तामणितन्त्रम् । *Yonimantra-cintāmaṇitantram.*

Substance, country-made paper. 14 × 4 inches. Folia, 30B-52A. Lines, 11 on a page. In tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

This MS contains only one chapter of the work dealing with the worship of the *Yoni* and cognate matters.

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

... ...

आधारोत्क्रमं कृत्वा कालाद्रूयर्पानिर्भयेत् ।
हृदयञ्च ततो गत्वा मुद्रां बद्धा पुरातनीम् ।

End :—

योनिबीजं महेशानि प्रतिपद्ये जपेत् प्रिये ।

ततश्च योनिकवचं..................... ॥

The *yonikavaca* referred to here then follows. It is styled त्रैलोक्यमङ्गल.

Colophon :—

इति योनिमन्त्रचिन्तामणितन्त्रे देवीश्वरसम्वादे प्रथमः पटलः ।

6047.

3176. निगमलतातन्त्रम् । *Nigamalatātantram.*

Substance European foolscap paper. 13 × 4½ inches. Folia, 51. Lines, 9 on a page. Extent in śloka 900. Character, Bengali. Appearance fresh. Complete in 40 chapters.

One MS of the work, complete in 24 chapters, corresponding to 27 chapters of the present MS, is described in HPR. I. 204. L. II. 699 describes another incomplete MS containing chapters IV–XV inclusive. VSP (p. 37) notices a MS of it running up to the 40th chapter.

Of the various deities mentioned in this work reference may be made to Vairocana, Śaṅkha, Pāṇḍava, Māmaka, Asita, Padmāntaka, Narakāntaka (Fol. 17A), Maṇidharivajriṇī, Mahāpratisarā (Fol. 18A), Akṣobhya (Fol. 20A, where he is called a ṛṣi, and Fol. 26B). The work deals with the details of Kaula worship.

Post Colophon Statement :—

ॐ नमः शिवपार्व्वतीभ्याम् ॥

पुस्तकमिदं श्रीकृष्णानन्दशर्म्मणः ।

6048.

3450. *Nigamalatātantram.*

Substance, country-made paper. 18 × 6¼ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 24 Paṭalas.

The present MS contains the first 27 chapters of the MS described under the previous number.

6049.

185. निगमतत्त्वसारः । *Nigamatattvasāra.*

Substance, country made yellow paper. Folia, 24. Lines, 9-14 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Bengali. Incomplete.

The present MS is noticed in L. I. 407. It begins from the middle of the first chapter and runs up to the end of the third chapter.

The work deals with topics like the accurate mode of application of *mantras* and *stotras*, the recitation of the *caṇḍī*, the purification of the *pañcatattvas*, etc. The second chapter refers in the following words to the omnipotence and omnipresence of Brahman:

... ...

3A. कामिनीरूपमाश्रित्य कामिनीनां कलेवरे ।
कामोन्मत्तः कामयते परं ब्रह्मैव सर्वदा ॥
ऊर्द्ध्वशून्ये गतिर्यस्य मध्यशून्ये स्थितिः स्मृतः ।
शून्यान्ते क्रीडते ब्रह्म को विजानाति तत्त्वतः ॥
ऊर्द्ध्वशून्यं ब्रह्मरन्ध्रं भ्रुवोर्मध्ये तु मध्यमम् ।
मूलाधारेऽप्यधः शून्यं त्रयमेव प्रकीर्त्तितम् ॥
शून्यमूर्द्ध्वं यदा गच्छेत् तदा ब्रह्मविचारम् चरेत् ।
मध्यशून्यं यदा गच्छेत् तदा ध्यानादिचिन्तनम् ॥
अधःशून्ये यदा गच्छेत् तदा कामादिचिन्तनम् ।

ऊर्द्ध्वशून्याद् यदा मध्यं स गच्छति महेश्वर ।
तदा कौमारादिकं सर्व्वं स करोति न चान्यथा ॥
ऊर्द्ध्वशून्याद् यदा चाधः स गच्छति कुलेश्वर ।
तदा हास्यादिकं सर्व्वं स करोति न चान्यथा ॥
ऊर्द्ध्वशून्याद् यदा चाधः स गच्छति तदा ध्रुवम् ।
तृषाक्षुधादिकं सर्व्वं तदा सोऽपि करोति हि ॥
सम्प्रच्छन्नेन ब्रह्माण्डं स गच्छति महानिधि ।
गृहे गृहे च गन्तव्यं कौलार्थं परमं गुरुः ॥

... ...

... ...

... ...

यदा तु चक्रगो ब्रह्मसम्भूयपति परं विभुः ।
तदा कम्पयते सर्व्वं शरीरं हि कुलेश्वर ।
यदा गच्छेत् त्रिकूटस्थं तदा तापं करोत्यसौ
सर्व्वेच्छया ब्रह्मरन्ध्रं स गच्छति महेश्वर ।
मक्षिका कृमिकीटादिमर्कटाश्वादिसङ्कुलैः ।
कृमिरूपं समाश्रित्य सोऽपि तिष्ठति सर्व्वदा ॥
त्वां मां रूपभेदरूपमाश्रित्य कुलभैरव ।
स तिष्ठति परं ब्रह्म लीलया तु स्वमिच्छया ॥
घटादौ शून्यरूपश्च पटादौ शिल्पादिकम्
धर्म्मादिकाममोक्षार्थं आगमे च वितिष्ठति ॥
क्रियार्थं वेदशास्त्रेषु योगार्थं नानाकर्म्मसु ।
तत्त्वार्थं तर्कशास्त्रेषु निगमेषु निरूपकम् ॥

6050.

2891. *Nigamatattvasāra.*

Substance, country-made yellow paper. 12¾ × 4¾ inches. Folia, 17. **Lines, 5 on a page.** Extent in ślokas, 437. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 11 chapters.

The present MS is described in L. X. 4184.

6051.

4617. *Nigamatattwasāra.*

Substance, country-made paper. 17¼ × 4¼ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 11 chapters.

6052.

4676. **निगमकल्पद्रुमः ।** *Nigamakalpadruma.*

Substance, country-made paper. 16 × 6 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in 10 chapters.

The work has been described in L. I. 293.

The cardinal views of the work appear in the following lines (Fol. 2B-3A):—

महाख्यसम्भवं योगं नारीदेहेऽस्ति भैरव ।
सप्तलक्ष-महाविद्या[:] कथिताः तव सुव्रत ॥
रोमकूपे वसन्त्येता मन्त्ररूपा[:] पृथक् पृथक् ।
यावन्ति सन्ति रोमाणि शरीरे प्राणवल्लभ ॥
तावद्देवाश्च देव्यश्च सन्ति तस्याः कलेवरे ।
तिस्रः कोट्यस्तदर्द्धेन तीर्थानि जाह्नवीजले ।
जाह्नवी योनिमूले च सततं परिसंस्थिता ॥
मूलस्थाने सदा मुक्तिं स्थापिताहं न संशयः ॥
प्रकृतिश्च पुमांश्चैव परं ब्रह्म प्रकीर्त्तितम् ।
पुमान् विन्दुस्वदने नादरूपा जगन्मयी ॥
तयोः संयोगमात्रेण ब्रह्मःपूजा विधीयते ।
निर्गतं यत् परं द्रव्यं तेन सम्पूज्य देवताम् ॥
शक्तिमन्त्रोपमन्त्रेण गोलीभूतं सदा शिवम् ।
देवीं सम्पीड्य ध्यानेन सदानन्दवर्द्धिनीम् ॥

तद्दृष्ट्वा मन्त्रेशान मुक्तिभाग् जायते नरः ।
अन्तर्यागमिदं प्रोक्तं बाह्ययागं ततोऽधिकम् ।
बिन्दुर्लिङ्गं शिवः पुंसः योनिर्नादस्वरूपिणी ॥
नादबिन्दुसमायोगादमृतं यत्र भैरव ।
तेनामृतेन द्रव्येण तर्पयेत् परदेवताम् ॥

6053.

8432. *Nigamakalpadruma.*

Substance, foolscap paper. 8 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Complete in ten chapters.

The following verses are found after the tenth Paṭala:

मीनो येन न खादितो न चषकं येनापि नालिङ्गिता
कन्या येन न सेविता रतिसुखं पीतं न मद्यं तथा ।
पुत्री येन सहोदरा न भजिता मांसं च नो भक्षितं
व्यर्थं तस्य कुलक्रमं यदि प्रिये माहेश्वरो नैव सः ॥
पूर्णा श्रीभुवनेश्वरी भगवती श्रीराजराजेश्वरी
पूर्णौ भैरवभैरवौ च वटुकं पूर्णा सदा कालिका ।
पूर्णा श्रीबगला च धूम्रवदना श्रीछिन्नमस्ताम्बिका
पूर्णं श्रीगुरुपादुकामृतक्रमं श्रीपूर्णपात्रं भजे ॥
या सुरा सा मुदे वियो मदः स महेश्वरः ।
यो वर्णश्च भगश्चा यो गन्धः स जनार्दनः ॥
इच्छायां परमा शक्तिः लीलायां किल भैरवः ॥
श्रीपरदेवार्पणमस्तु ॥

The detailed colophon to the first Paṭala in the present MS runs as follows:—

इति निगमकल्पद्रुमे महारहस्ये देवीश्वरसंवादे परमोपनिषत्सारोद्धारे अद्वैतभावानुभवनिर्वाणनिरूपणो षट्कारात्मते प्रथम पटलः ।

6054.

3363. दक्षिणामूर्त्तिसंहिता । *Dakṣiṇāmūrtisaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 3-70. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,632. Character, Bengali. Appearance, old and worn out. Incomplete (containing a portion of chapter 2 and chapters 3-60).

The work deals with the worship of various forms of Śakti. MSS of the work are described in IO. IV. 2583, VSP. 34, CS. V. 37 and Ulwar. Extr. 629 (the number of chapters in the last two of which is 66, though their end agrees with that of the present MS).

Colophons of the different chapters.—

3B, इति श्रीदक्षिणामूर्त्ति-संहितायां महालक्ष्मीपूजा द्वितीयः पटलः; 4B, ॰त्रिशक्तिलक्ष्मीपूजनविधिस्तृतीय पटलः; 5B, ॰साम्राज्यदायिविद्यायजनविधिश्चतुर्थः पटलः; 6A, ॰आत्मा परं ज्योतिर्विद्याराधनविधिः पञ्चमः पटलः; 6B, ॰प्रणव-विद्यापरनिष्कलभेदेन समाराधन षष्ठः पटलः; 8B, ॰अजपाविधानो नाम सप्तमः पटलः; 10A, ॰मातृकासाधनविध्यष्टमः पटलः; 14B, ॰त्रिपुरसुन्दरीसमाराधन-नवमः पटलः; 15A, ॰पूर्व्वसिंहासनविधिर्दशमः पटलः; 15B, ॰ललिताविधिरेकादशः पटलः; 16A, ॰कामेश्वरीपूजाविधिर्द्वादशः पटलः; 16B, ॰सिंहासनविधि-स्त्रयोदशः पटलः; ॰सिंहासनविधिश्चतुर्दशः पटलः; 17B, ॰सञ्जीवनीपूजाविधिः पञ्चदश पटलः; 18A, ॰सञ्जीवनीविधिः षोडशः पटलः; 19A, ॰वज्रप्रस्तारिणी सप्तदशः पटलः; ॰त्रिपुरेशीभैरवी नित्याष्टादशः पटलः; 19B, ॰पश्चिमसिंहा-सननित्याविधान ऊनविंशतिपटलः; 20A, ॰महासिंहासनेश्वरीडामरभैरवेश्वरी विंशति पटलः; ॰चैतन्यभैरवी एकविंशतिपटलः; 20B, ॰षट्कूटाभैरवी द्वाविंशति पटलः; ॰षट्कूटाभैरवी त्रयोविंशति पटलः, 21A, ॰अघोरभैरवी पञ्चविंशति पटलः; 21B, ॰भैरवी नाम षड्विंशति पटलः; 22A, ॰पञ्चसुन्दरी नाम सप्तविंशति पटलः; 23A, ॰पारिजातेश्वरी त्वष्टाविंशति पटलः; ॰पञ्चवागीशी-यजनविधिरूनत्रिंशत् पटलः; 23B, ॰पञ्चवागीशीयजनविधिस्त्रिंशत् पटलः; 24A, ॰कल्पलतायजन एकत्रिंशत् पटलः; 25B, ॰श्रीमदनपूर्णाद्वात्रिंशत् पटलः;

29A, ०मातङ्गेश्वरीरत्नविद्यायजनत्रयस्त्रिंशत् पटलः; 30B, ०भुवनेश्वरी-त्रिगुणितसाधनचतुस्त्रिंशत् पटलः; 32A, ०भुवनेश्वरी षड्गुणितं यन्त्रसाधन पञ्चत्रिंशत् पटलः; 34A, ०भुवनेश्वरी द्वादशगुणितो षट्त्रिंशत् पटलः; 36B. ०घटार्गलसाधन सप्तत्रिंशत् पटलः; 39A, ०पञ्चमीक्रमार्चनविधिरष्टात्रिंशत् पटलः; 41A, ०पञ्चमीप्रकटं यन्त्रोद्धारप्रयोगसाधनविधिरूनचत्वारिंशत्(?) पटलः; 42A. ०आयतनानन्दो(?) विवरणं चत्वारिंशत् पटलः, 42B, ०कामेश्वरी-नित्याविवरणं नाम एकचत्वारिंशत् पटलः, 43B, भगमाला नित्याविवरणम् द्वाचत्वारिंशत् पटलः; 44B. ०त्रयश्चत्वारिंशत् पटलः; 45B भेरुण्डानित्या-विवरणं चतुश्चत्वारिंशत् पटलः; 46A. ०वह्निवासिनीयजन पञ्चचत्वारिंशत् पटलः; 46B, ०महाविद्येश्वरीयजन षट्चत्वारिंशत् पटलः; 47A. ०शिवदूतीयजनविधिः सप्तचत्वारिंशत् पटलः; 48A. ०त्वरितायजनविधिरष्टचत्वारिंशत् पटलः; 48B, ०कुलसुन्दरीनित्यानित्यायजन ऊनपञ्चाशत् पटलः; ०नीलपताकिनीयजन पञ्चाशत् पटलः; 49B, ०विजयायजन एकपञ्चाशत् पटलः; 50A. ०सर्वमङ्गलायजन द्वापञ्चाशत् पटलः; 51A. ०ज्वालामालिनीयजन त्रिपञ्चाशत् पटलः, 51B, ०नित्याविवरणं नाम [चतुः]पञ्चाशत् पटलः; 53A. ०पञ्चपञ्चाशत् पटलः; 55B, ०करसङ्गा-विद्यावि[व]रणं नाम षट्पञ्चाशत् पटलः, 59B, ०श्रीविद्याविवरणं नाम सप्तपञ्चाशत् पटलः; 62B, ०विद्यान्याम विद्याविवरणं नामाष्टापञ्चाश. पटलः; 66A, ०शिवशक्तिसम्बन्धे ध्यानादियजनं नाम नवपञ्चाशत् पटलः 70B, ०मदनागोपगर्भमिस्त्रिकाभिधानं नाम षष्ठि पटलः।

6055.

4759.

Dakṣiṇāmūrtisaṃhitā.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 24. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS contains the sixth chapter of the work, but the number of the chapter is not indicated in the colophon.

6056.

5453. कुमारसंहिता । *Kumārasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 10 chapters.

This is in the form of an interlocution between Brahmā and Śiva. It deals with the details of worship of Gaṇapati.

Ulwar 2028 Extr. 615 describes a MS of it in 7 chapters. Cat. Cat. (III. 24) refers to another MS of it in 10 chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

समस्तायुधसंपूर्ण-षड्भुजद्वादशान्वितम् ।
अप्रस्तादनिताकारमाद्यं वन्दे गजाननम् ॥
रजताद्रिवरे रम्ये मुनिवृन्दनिषेविते ।
... ...
... ...
रत्नसिंहासनारूढं देव्या सह महेश्वरम् ।
द्रष्टुं समागतो ब्रह्मा प्रणिपत्य कृपानिधिम् ॥
बद्धाञ्जलिपुटो भूत्वा पृष्टवान् परमेश्वरम् ।

ब्रह्मोवाच

... ...
... .
... ...
महाविद्या महामाया देवी विश्वमयी किल ।
मायया निर्मितं विश्वं जगदेतच्चराचरम् ॥
इत्युक्तं भवता पूर्वं परब्रह्ममयीति च ।
तस्माद् विघ्नेश्वरं देवं श्रीविद्यासहितं परम् ॥

[illegible]त्वादि पुरश्चरणालङ्कृतम् ।
सर्व्वं वदस्व कृपया पाहि मां भक्तवत्सल ॥

ईश्वर उवाच :

शृणु [illegible] विद्यागणपतेर्मनुम् ।
सर्व्वैश्वर्यप्रदं दिव्यं सर्व्वलोकविमोहनम् ॥

Colophons of the different chapters :—

2B. इति कुमारसंहितायां [illegible] विद्यागणेशमन्त्रोद्धारः प्रथमोऽध्यायः ।

4B. इति कुमारसंहितायां द्वितीयोऽध्यायः ।

[This chapter deals with Puraścaraṇa.]

5B. ०इति श्रीकौमारसंहितायां तृतीयोऽध्यायः ।

[This chapter treats of Pūjā proper.]

6B. इति कुमार[illegible] चतुर्थोऽध्यायः ।

[This chapter treats of Pañcāṅga[illegible].]

7A. इति कौमारसंहितायां [illegible] पञ्चमोऽध्यायः

8A. इति कुमारसंहितायां [illegible] नाम षष्ठोऽध्यायः ।

8B. ०होमविधिर्नाम सप्तमोऽध्यायः ।

10A. ०विद्यागणपतिकल्पे [illegible] नामाष्टमोऽध्यायः

11A. ०[illegible] नाम नवमोऽध्यायः ।

Last Colophon :—

इति कौमारसंहितायां [illegible] नाम दशमोऽध्यायः ।

6057.

5973. चन्द्रहाससंहितायां चन्द्रज्ञानम् । *Candrajñānam from the Candrahāsasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 6 inches. Folia, 1-8. Lines, 9 to 12 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

This is in the form of an interlocution between Śiva and the moon. It contains a metaphysical discussion about the real nature of the various things of the world.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ स्वस्ति सिद्धम् । ... ...

ॐ नौमि स्वात्मप्रकाश-प्रशमित-विषमक्लेशराशिं महेशम्

वन्दे वाग्देवतां तां कलयति किल या मूका तां वाक्लतायाः ।

विघ्नग्रामप्रबन्धाटित्र ह्रद्दुरं स्तौमि विघ्नाधिराजम्

दत्तप्रागदौत्सेकं गुरुवरमपरं ज्ञानदञ्च प्रपद्ये ॥ १ ॥

ॐ कैलासपीठमध्यस्थं देवदेवं महेश्वरम् ।

ब्रह्मादिकारणैः सार्द्धं देवेशञ्च उमापतिम् ॥

महोरगसमायुक्तं अप्सरैः परिवारितम् ।

महाध्यानस्थितं देवं मुनिभिश्चापि संवृतम् ॥ २ ॥

... ...

... ... ॥ ३—५ ॥

तत्रस्थं देवदेवेशमुमया सहितं शिवम् ।

दृष्ट्वा तथाविधं देवं ध्यानासक्तं कपालिनम् ॥ ६ ॥

संशयाविष्टमनसः चन्द्रो वेदविदां पतिम् ।

अष्टाङ्गप्रणिपातेन प्राञ्जलिः प्रणतः शिरः ॥ ७ ॥

तदमानोऽब्रवीत् वाक्यं + + मत्वं पुनः पुनः ।

मुहूर्त्तमपि सञ्चिन्त्य इदं वचनमब्रवीत् ॥ ८ ॥

इन्द्रजालं हि पश्यामि इदं सत्यमसत्यता ।

मोहितं मायया सार्द्धं ब्रह्माद्यं सचराचरम् ॥ ९ ॥

देवमानुषतिर्य्यक्षां गन्धर्व्वोरगराक्षसाम् ।

सर्व्वं देव महादेव प्रतिष्ठा बुद्धि मे मतिः ॥ १० ॥

क्षणिकस्य तु रूपस्य तथा शब्दस्य वै प्रभो ।

अयुक्तस्यैव मन्त्रस्य भ्रमिदृष्टस्य निश्चयः ॥ ११ ॥

आकाशस्य कथं देव प्रणामन्ति च निश्चयः ।
स्वयमेव तु यो नष्टो यस्तु चित्तेन कल्पितः ॥
शब्दस्य क [च] तस्यैव मन्त्रत्वमपि बुध्यते ॥ १२ ॥
प्रयुक्तमथ वीणा यं तन्त्रीस्वरसमन्वितम् ।
चित्तेन साध्यते तस्य षड्जमध्यमधै(दै)वतम् ॥ १३ ॥
तथा मंत्रा[ः] तथाकारा विद्या चैव सहस्रशः ।
अप्रबुद्धधियो मूढाः स्वचित्ता च बहि[ः] स्थिताः ॥ १४ ॥
कृत्ति[ः] केनैव सन्तुष्टा भ्रामिता च त्वया पुरः ।
असत्कामिन्द्रजालस्य सर्वं सकलं प्रभो ॥ १५ ॥
उच्चार्यमाना ये मन्त्रा न मन्त्रा तांपि ये विदुः ।
मोहिता देवगन्धर्वा मिथ्याज्ञानेन दर्शिताः ॥ १६ ॥
मायाः स्वप्नोपमाः सर्वे मुद्राध्यान च धारणाः ।
न तच्चिह्नमिदं सर्वं शास्त्रजालं क्रियागमम् ॥ १७ ॥

सोम उवाच ।

देवा विनायकस्यैव षण्मुखस्य त्रिलोचन ।
नंदिभृंगिमहाकाल-कुबेरशुक्रयोस्तथा ॥ १८ ॥
वासुकिश्च गरुत्मांश्च तथा नारायणाद् वै ।
सनत्कुमारप्रमुख-ऋषीणां भावितात्मनाम् ॥ १९ ॥
दुर्वास[स]प्रमुखा ये शाक्ते या च संस्थिताः ।
मन्त्राश्च विविधाकारा विद्याश्चापि सहस्रशः ॥ २० ॥
कथितं तु त्वया सर्वं तेषां चैव समासतः ।
तानि सर्वाणि देवेश शिवःस्नेह मया श्रुतम् ॥ २१ ॥
भ्रामितास्तु त्वया सर्वे मायया महेश्वर ।
साख्यातं कस्य चेन्ज्ञानं शरीरं गर्हितम् ॥ २२ ॥
अप्रबुद्धाश्च ते सर्वे भ्रामिताः शास्त्रपाठकैः ।
नास्ति त्वत्सदृशो धूर्तो वाग्जाले बुद्धिनाशनः ॥ २३ ॥
तन्त्रे तन्त्रे [त्व]या प्रोक्तं मया प्रत्यक्षतः श्रुतम् ।
शपथानि असंख्यानि मिथ्या देव त्वया कृताः ॥ २४ ॥

नैव कस्यापि (स)सद्भावं मोहितास्ते त्वया प्रभो ।
रञ्जितास्ते त्वया व्यायामे मिथ्याज्ञानेन गर्व्विता[ः] ॥ २५ ॥
अप्रबुद्धधियः सर्व्वे तेऽपि मूढत्वतां गताः ।
मिथ्याज्ञानेन संछन्ना मिथ्याशास्त्रेण गर्व्विताः ॥ २६ ॥
साकारस्य क्षयं चास्ति मन्त्रोच्चारे क्षयं पुनः ।
क्षणिका तु क्रिया देव जन्मापि मरणं तथा ॥ २७ ॥
कस्य जन्म मृतः को वा दह्यते चात्र कः प्रभो ।
पिंडं तु कस्य वा देव कुतः श्राद्धं कुतः क्रिया ॥ २८ ॥
प्रत्यक्षं बान्धवानां स्वस्थाने यत्प्रलीयते ।
पार्थिवे पार्थिवं तत्त्वं वायौ (वायोर्वायुर्ग) वायुगतं तथा ॥ २९ ॥
आपस्त्वाप्सु च वै लीनास्तेजस्तेजसि विश्वति ।
आकाशे तु तथाकाशं मनोबुद्धिरहं तथा ॥ ३० ॥
यथागताः पुनस्तत्र लीनाः स्वप्ने समं ततः ।
अमूर्त्तो भगवान् जीवो निर्गुणो विरजः स्वगः ॥ ३१ ॥
इन्द्रियाश्च गुणाः सर्व्वे स्वे स्वे स्थाने प्रलीयते ।
कायं मांसमयं देव दाहश्च कृतवान् प्रभो ॥ ३२ ॥
किं धर्मास्ति जडा मूढा अज्ञानव[शि]यगीकृताः ।
किं मांसं किञ्च वास्थीनि रुधिरं श्लेष्मनेव च ॥ ३३ ॥
धातुत्रयं वै देव तथा मेदस्तथा वसा ।
अन्त्राणि हृदयो वाथ आमं मृ+ तथा कफम् ॥ ३४ ॥
रेतो वा श्लेष्ममूत्रे वा पुरीषं चर्म्मनालयः ।
मज्जां वापि नखाश्चैव रोमाः शतशस्तथा ॥ ३५ ॥
कर्णौ दन्तौ च नासा च जिह्वाकुष्ठौ च वाक् तथा ।
चक्षुर्वा चपिटका वापि ग्रीवा वापि सुकोमल ॥ ३६ ॥
बाहू हस्तौ तथा चैव उदरं कटिमेढ्रकम् ।
स्फिजं जंघा च पादौ च बाधा सा कृतवान् प्रभो ॥ ३७ ॥
नाम वापि तथा देव गोत्रं वर्णं तथैव च ।
रोमाणि सर्वयवैवावयवश्च तथा प्रभो ॥ ३८ ॥

एभ्यो मध्याद् विरूपाक्ष कोऽसौ चैव स्मृतः प्रभो ।
कस्य श्राद्धं क्रियाकाण्डं पिण्डदानादिकञ्च यत् ॥ ३९ ॥
जीवो ह्यनादिरमलः स्वरूपी खेचरः परः ।
न रूपं न च वा वर्णं न स्थानं न च धारणा ॥ ४० ॥
ये ये भावाः शरीरस्य ते सर्व्वे स्वपरं गताः ।
कस्य कालं यमं कस्य भटाश्चैव सुदारुणाः ॥ ४१ ॥
नरकाः प्राम्भनाश्चैव प्रेतार्थ[ं] वसेत् कः
एको यदि भवेत् कालकेकः प्राप्तं भवेच्च सः ॥ ४२ ॥
सहस्रासंख्यालाः आहूर्वन्न हता प्रभो ।
तत्र कालाश्च बहवो एका वापि कथं प्रभो ॥ ४३ ॥
प्रकृत्यां विष्णुलोकात् निर्गता विलयं गताः ।
त(स्या)श्चात्र संख्यासंख्यानि तत्र काला[ः] किमागताः ॥ ४४ ॥
ब्रह्माद्यापि एको वा सहस्राः चैव तस्य वै ।
मध्यकानि असंख्यानि सहस्राश्चैव सहस्रशः ॥ ४५ ॥
एककालप्रलयाश्च तत्र कालाः किमागताः ।
एककालो बहून् वापि यमने वापि नीयते ॥ ४६ ॥
स्वान्ते वा बाऽदृष्टे वा स कथं नीयते प्रभो ।
एतत् सर्व्वं समासेन सर्व्वं भैरव तत्त्वतः ॥ ४७ ॥

End :—

महाख्ये ज्ञानभागी स्यात् पूर्व्वोक्तस्य वै नु सः ।
महाभागी भविष्यति एतस्मै वदतो अरः ॥ १७३ ॥
एवमुक्त्वा महादेवो गतोऽन्तर्धानमीश्वरः ।
चन्द्रेण प्राप्तं विज्ञानं कृतकृत्यो यथार्थतः ॥ १७४ ॥
इ[ति] शास्त्रं न वक्तव्यं यस्य कस्य समीपतः ।
अभक्ते नैव दातव्यं अभक्ते नैव दीयते ॥ १७५ ॥
यो मोहाद्दीयते ज्ञानमपरीक्ष्य च मन्दधीः ।
नाशो ज्ञानस्य भागी स्याज्जन्मान्तरशतैरपि ॥ १७६ ॥

यो निन्दयति मोहेन इदं शास्त्रमगौरवात् ।
स याति नरकं घोर[ं] यावदाभूमिसंप्लवम् ॥ १७७ ॥

Colophon :—

इति परमरहस्ये चन्द्रहाससंहितायां चन्द्रज्ञानं समाप्तम् ।

6058.

11068. **महाकालसंहितायां षोडशपात्रम् ।** *Ṣoḍaśapātra from the Mahākālasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 7×4 inches. **Folia, 7. Lines, 7 on a page.** Extent in ślokas, 40. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It gives the *mantras* for the purification of wine used in Tantric worship and put into a number of pots arranged in a particular order. (Also cf. *Śārikārcanapaddhati* below.)

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ ।

श्रीमद् भैरवशेखरप्रविलसच्चन्द्रामृतप्लावितं
क्षेत्राधीश्वरयोगिनीगणमहासिद्धैः समाराधितम् ।
आनन्दार्णवकं महात्मकमिदं साक्षात्त्रिखण्डामृतं
वन्दे श्रीप्रथमं कराम्बुजगतं पात्रं विशुद्धिप्रदम् ॥
देवं मोहनसाधकं दयितया दत्तं पीयामृतं
क्रीडन्नं कामदेवकृपा तस्मै समावेदितम् ।
वामे दत्त(?) करादु विमुद्रमुद्रकवशं पात्रो विधायात्मके
वन्दे पात्रमहं द्वितीयमधुना नादैकसंवर्द्धनम् ॥
सर्व्वाम्नायकलाकलापकलितं कौतूहलद्योतनं
चन्द्रोपेन्द्र-महेन्द्र-सूर्य्यवरुणैर्ब्रह्मादिभिः सेवितम् ।
ध्यातं सिद्धगणैः स्तुतं मुनिगणैर्मोक्षार्थिभिः सर्व्वदा
वन्दे पात्रमहं तृतीयमधुना ज्ञानात्मबोधक्षमम् ॥

End :—

पाने कृते पूर्णचन्द्रप्रकाशः पाने कृते पूर्वसमानबुद्धिः ।
पाने कृते पूर्णपवित्रदेहो पानं पिबेत् पञ्चदशं प्रवीराः ॥
पीते षोडशपात्रमिन्दुकलया ब्रह्माथ विष्णुर्विभुः
शान्तश्चादिमसप्तपात्रविभवश्चाकिञ्चनः स्फुटम् ।
उत्पत्तिस्थितिसंहारकालकल्पकारित-स्वात्मप्रकारेण वै ।
भोऽक्षं षोडश पात्रमेव गुणतो ग्रक्षामि + त्वं भवेत् ॥

Colophon :—

इति महाकालसंहितायां षोडशपात्रे समाप्त ।

6059.

9260. पराशरसंहितायां हयग्रीवोद्धारकल्पः ।

Hayagrīvoddhārakalpa from the Parāśarasaṃhitā.

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. **Folia, 6. Lines, 13 on a page.** Extent in ślokas, [illegible]. Character, Nāgara. **Appearance, tolerable.** Complete.

The *Hayagrīvoddhārakalpa*, treating of the details of the worship of Hayagrīva and constituting the seventh chapter of the *Parāśarasaṃhitā*, is quoted in this and the following MS, which describe the process of the worship.

The colophon of this extract runs as follows in leaf 5A :—

इति श्रीपराशरसंहितायां हयग्रीवोद्धारकल्प[ः] सप्तमोऽध्यायः ।

Beginning of the MS :—

अथ सारसंग्रहे ।
अथोच्यते हयग्रीवमन्त्रः सर्वसमृद्धिदः
सम्बुद्धं गगनं तामकर्णेन्दुसमन्वितं
एकाक्षरो मनु[ः] प्रोक्तो हयग्रीवस्य + + +

यस्य सकारः वामकर्णा उकारः बिन्दुरनुस्वारः ।
एतैः ॐ हूमिति बीजमुद्धृतम् ॥

End of the MS :—

अथ वा तं करे कुम्भेऽभिमन्त्र्य जलं पिबेत् ।
पीतं वादिमुखे ध्यात्वा स्तम्भमेतस्य भावयेत् ॥

मन्दभाग्योऽपि भक्तोऽद्धृलितां [illegible] मन्त्र [illegible]
कृत्वा वर्षां भवेत् । [illegible] भवेत् ।

6060.

9448. *Hayagrīvauṅkārakalpa from the Parāśarasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, [illegible]. Lines, [illegible] on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, [illegible]. Complete.

Same as above.

6061.

2424. **आङ्गिराकल्पः ।** *Āṅgirākalpa.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 828. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. N. 4046. The work deals with the details of the worship of the deity Āsurī.

6062.

272. **विश्वामित्रकल्पः ।** *Viśvāmitrakalpa.*

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara. Date, 1740 Ś.E. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the daily duties of the twice-born and, strictly speaking, belongs to the Smṛti class of literature. Of Tāntrika topics dealt with herein mention may be made of bhūtaśuddhi, dīkṣā and puraścaraṇa of the Gāyatrīmantra.

The present manuscript is noticed in L. II. 885. CS. III. 508 describes a work, in sūtra form, of the same name and similar contents.

This MS seems to be a part of a much larger one, because the first leaf of this has, on the right upper-hand corner, the number 246 and the last leaf has, at the same place, the number 283.

Post Colophon Statement :—

श्रीयोगेश्वरात्मकलक्ष्मीकेशवार्पणमस्तु ।

श्रीः शुभम् । शके १७३९ तारणनाम संवत्सरे कार्त्तिक शुद्ध-त्रयोदशी गुरुवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं वरवटाख्यग्रामनिवासि-ज्योतिषीत्युपनामक-गोविन्दात्मज-प्रभाकरदेवेन स्वार्थं परोपकारार्थं लिखितम् यादृशमिति ।

अर्जितं भूरिकष्टेन पुस्तकं लिखितं मया ।
हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

6063.

5962. कालरात्रिकल्पः । *Kālarātrikalpa.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgarī. Appearance, old and discoloured. Complete.

It relates to the details of the worship of the deity called Kālarātri including an account of the six black rites to be performed with the mantras of this deity. According to

four colophons in the present MS (Fol. **3A**, 17A, **18B**, **25A**) the work forms part of the *Rudrayāmala* and according to one colophon (Fol. 29B) it belongs to the *Āgamasāra*. A portion in this MS (Fol. 25A–38) is absent in another MS of the same work described below. The concluding portion (Fol. 32A–36B) is in a vernacular.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीगुरुभ्यो नमः।

पार्व्वत्युवाच।

देवदेव जगन्नाथ भक्तानुग्रहकारक।
त्वत्प्रसादान्मया सर्व्वं श्रुतं रुद्रादियामलम्॥
इदानीं श्रोतुमिच्छामि यन्मे मनसि वर्त्तते।
कालरात्र्याः क्रमार्च्चा + तत्सर्व्वं कृपया वद॥

ईश्वर उवाच।

... ...

सन्ति नानाविधा मन्त्रा आगमोक्ताः सबीजकाः।
तथैव वैदिका मन्त्राः पुराणहामरे तथा॥
ते सर्व्वे निष्प्रभा जाताः कलौ वीर्य्यविवर्ज्जिताः।

... ...

मन्त्रमागमशास्त्रन्तु प्रतिज्ञासिद्धमेव च।
अनादरेण तन्नष्टं गुरुभक्तिं विना तथा॥
तन्मध्ये सारभूतं तु प्रत्यक्षफलदायकम्।
अन्यथा न भवेद्देवि + + +॥
सिद्धमन्त्रमिमं देवि साधनाधारोत्तमं [तथा]।
पुरश्चर्य्यक्रिया नास्ति स्मरणात् पूजनात् फलम्॥
मन्त्रस्यैतस्य माहात्म्यं सामर्थ्यं स्तुतिमेव च।
वक्तुं न शक्यते देवि कल्पकोटिशतैरपि॥

... ...

तस्याः पूजां प्रवक्ष्यामि मम बुद्ध्यनुसारतः ॥
अयनामेकचित्तेन न कस्य कथितं प्रिये ।
कृष्णपक्षस्य चाष्टम्यां भूते भौमदिने तथा ॥
प्रारम्भं कारयेत्तत्र भक्तिभावेन सादरात् ।
ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय स्मरेद्देवीं चतुर्भुजाम् ॥
उमसन्नवदनाम्भोजां लीलालोचनघूर्णितां ।
कनकाङ्गदसंयुक्तां दिव्यचन्द्रार्द्धधारिणीम् ॥
नीलांशुकपरीधानां मुक्ताकिङ्किणिकर्णिकां ।
पक्वदाडिमबिम्बोष्ठीं भूषितां सितकंचुकीम् ॥
नासामणाधिकं ज्योतिः शिरःपुष्पैरलंकृतां ।
पयोधर स्त + + + काश्मीरुक्तानितम्बिनीं ॥
मुक्ताग्रैवेयलतासमुदयादित्यसन्निभां ।
एवं ध्यात्वा भवेत् किञ्चित् उच्छिष्टस्वपनात्तत ॥
ततो ब्रह्मकोष्ठे तु एकान्ते जनवर्जिते ।
दक्षाङ्गुलिनिभुग्नां तु कुर्याच्चलनविमर्दनम् ॥

The mantra of the deity is given as follows (Fol. 5B):—

अस्य श्रीकालरात्रिमन्त्रस्य दक्षऋषिः जगतीच्छन्दः कलापुरनिवासिनी मायाराज्ञी देवता हृदये क्लीं शक्ति नाभौ लौं कीलकं मम श्रीकालरात्रिप्रीत्यर्थं जपे विनियोगः ।

मन्त्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि गोप्याद्गोप्यतरं महत् ।
प्रणवं वाग्भवं माया मन्मथं कमलोद्भवम् ॥
बीजं पञ्चशिखो ध्यं ततः पञ्चवसुबीजन् ।
कामेश्वरी ततः पश्चात् सर्वं जनमनोहरी ॥
सर्वसुखक्षकरी च सर्वराजवशंकरी ।
सर्वदुष्टनिर्दलनी सर्वस्त्रीपुरुषाकर्षणी ॥

Colophon :—

इति श्रीकालरात्रिकल्पे पूजाविशेषः ।

Post Colophon :—

रघुनाथस्य सुतेन कमलाकरेण इदं पुस्तकं लिखितम् ॥

6064.

10046. *Kālarātrikalpa.*

Substance, foolscap paper. 8¼ × 6½ inches. Folia, 18. Lines, 12-14 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Complete in 13 chapters.

The portion contained in this MS up to chapter 12 runs up to Fol. 25A of the MS described under the previous number (6063).

6065.

10520. शिवाम्बुकल्पः । *Śivāmbukalpa.*

Substance, country-made paper. 7 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

It deals with the Tantric use of urine as a drink which is stated to be able to drive away all sorts of diseases. A work of the same name said to belong to the *Rudrayāmala* is noticed in Stein. 236.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

पार्व्वत्युवाच ।

देवदेवं प्रणम्यादौ सर्व्वज्ञं परमेश्वरं ।

प्रणम्य श्रोतुमिच्छामि शिवाम्बस्य च निर्णयम् ॥

श्रुत्वा देवमनुष्याणां पवित्रं सर्व्वसिद्धिदम् ।
विधानञ्च कीदृशं चैव किं फलं तस्य सेवनात् ॥

देव-दानव-मर्त्त्याश्च किन्नरा ब्रह्मराक्षसाः ।
पन्नगाश्च पिशाचाश्च विश्वेतालक्षमकाः ॥

[illegible]ज्ञानाय मे [illegible] कथयस्व मे ।

... ...

ईश्वर उवाच ।

... ...

शिवाम्बुकल्पं देवि [illegible]
पवित्रं [illegible]

पार्व्वत्युवाच ।

ग्रहणं [illegible]
तस्य पात्रं [illegible] यदि तुष्टो महेश्वर ।

विधानञ्च [illegible] चैव कीदृशं [illegible]
कथां [illegible] कथयस्व प्रसादतः ॥

ईश्वर उवाच ।

... ...

प्रातःकाले [illegible]
[illegible] मुखान्तरे [illegible]

आदिधारां परित्यज्य मध्यधारां [illegible]
अन्त्यधारां परित्यज्य [illegible]

पात्रं पवित्रं वक्ष्यामि [illegible]
मृत्तिका-ताम्रपात्रेषु [illegible] ॥

श्रौमीपात्रं श्रीफलं वा [illegible]
ग्रावपात्रं कफकुंवा [illegible] मौक्तिकम् ।

कृत्वा च मृन्मये पात्रे वटपात्रे च तावकैः ।
वंशपात्रं च कर्त्तव्यं पद्मपात्रं तथैव च ॥
श्वेतकाचमयं पात्रं काचपात्रं तथा पुनः ।
वर्ज्जयेत् सर्व्वधातूनां लोहपात्रं तु धारयेत् ॥
तेन मार्ज्जितपात्रेण त्वघोरास्त्रेण धारयेत् ।
तत्पात्रं मन्त्रशोध्यं च पवित्रा चोपकारयेत् ॥
तत्पात्रशोधनं देवि वक्ष्यामि तव सुन्दरि ।
प्रणवादि तथा माया कूर्च्चद्वन्द्वं कुलेश्वरि ॥
इति पात्रशोधनं च तवाग्रे कथितं मया ।
... ...

4B. इति सिद्धान्तकारणकल्पः ॥

भेषजं शृणु वक्ष्यामि शृणु निकायमानमः ।
गन्धकं त्रिफलायुक्तं अभ्रकं च पारदम् ।
लौहचूर्णं तथा वङ्गं हरिद्रा च शिवाम्बुना ।
कर्षैकं च सदा देवि तस्य भोगभवं कृतः ।
गन्धकं पारदं शोधं त्रिफला सिद्धमूलिका ।
रागवीर्यसमायुक्तं शिवाम्बुसहितं पिबेत् ॥

End :—

14B. यो गुरुरहितो पानं शिवाम्बु कुरुते नरः ।
मूत्रपानं कृतं तेन स नरो पापसम्भवान् ॥
नरके लभते वासः श्वानयोनिं तु प्राप्यते ।
सततं पिबति मूत्रं कृतं विधिना विना ।
... ...

Colophon :—

इति श्रीहरगौरीसंवादे शिवाम्बुकल्पः समाप्तः ॥

6066.

8796. गायत्रीकल्पः । *Gāyatrīkalpa.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been noticed in L. I. 443. The work deals with the details of the worship of Gāyatrī and is in the form of an interlocution between Nārada and Caturmukha.

6067.

5604 B. वनदुर्गाकल्पः । *Vanadurgākalpa.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 42. Lines, [illegible] on a page. Extent in ślokas, 503. Character, [illegible]. Appearance, good. Complete in 16 chapters.

It deals with the details of the worship of Vanadurgā. The colophon to the twelfth chapter allocates the work to the *Mantravarasaṃhitā*.

Beginning :—

श्रीदुर्गायै नमः

हिमवच्छिखरे रम्ये नानाद्रुमसमाकुले

नानाद्रुमलताकीर्णे नानापक्षिनिषेविते ॥

नानापाद्यनिनदैश्च नानामृगगणाकुले

... ...

... ...

आसीनमासने रम्ये देवदानवपूजिते

... ...

कृपया परया युक्तं सप्रमुखं द्वादशेक्षणं ।
प्रणम्य दण्डवद् भूमौ पप्रच्छेदं मुनिस्तदा ॥

अगस्त्य उवाच ।

किं रूपं वनदुर्गाया कान्यङ्गानि विशेषतः ।
उद्धारः कीदृशः प्रोक्तो विनियोगश्च कीदृशः ॥
किं बीजं का पुनः शक्तिः वर्णमाला विशेषतः ।
एतत् सर्वं विस्तरेण ब्रूहि मे दैत्यसूदन ॥

गुह उवाच ।

साधु पृष्टं त्वया ब्रह्मन् साधकानां हितैषिणा ।
पुरा हिमवतः पृष्ठे हैमवत्या मया श्रुतम् ॥
सर्वशत्रुक्षयकरं सर्वव्याधिनिवारणम्
ज्ञानमात्रेण सर्वेषां भुक्तिमुक्तिफलप्रदम् ॥
अतिगुह्यतमं तत्त्वं समाहितमनाः शृणु ।
सुस्नेहप्रदेशे च निर्झरजनवर्जिते ।

... ...

... ...

द्वादशारं लिखेच्चक्रं वसुभू च(?) समाकरम् ।
तन्मध्ये कर्णिका कार्या तालमात्रप्रमाणिका ॥
समाकुञ्चनमार्गेण भ्रामयेत् पत्रिकं प्रति ।
मङ्गलमङ्कारं स्यात् गन्धेनैव च धातुना ॥
दलं वै ज्ञानवर्णेन चक्रमालिख्य देशिकः ।
शलाकेन मतिमान् अन्तरारेण न्यवेष्टयन् ॥
दलेष्वन्तः समालिख्य सप्तोङ्कार परिक्रमात् ।
तारं वै कर्णिकागारात् तस्मिन् प्रणवाक्षरं लिखेत् ॥
एवमालिख्य मतिमान शिष्याय प्रददौ गुरुः ।
उकारं प्राग्दले मूले मकारस्तु द्वितीयके ॥

कथश्च छायश्च दंकाग्च प्रसु ए मा: तथैव च ।
दुं मूलां च तथैवास्ते प्रथमे तु दलं न्यसेत् ॥
भिसगश्चैव तथैव स्यात् उयाश्यश्च तथैव च ।
पश्दुर्गं लिचेत्येव ठद्वितीयं दलं लिखेत् ॥

Colophons of the different chapters :—

7A, इति श्रीगुह्यप्रोक्ते श्रीनन्दगांकल्पे प्रथम पटल , 9A, ०द्वितीयः पटलः ; 10A, ०मन्त्रसाधानं नाम तृतीयः पटलः ; 13B, ०चतुर्थः पटलः , 16A, ०पञ्चमः पटलः ; 22A, ०षष्ठः पटलः , 24A, ०सप्तमः पटलः , 27B, ०अष्टमः पटलः , 30A, ०दशमः पटलः , 31B, ०एकादशः पटलः , 32B, इति श्रीमन्मन्त्रसंहितायां गुह्यप्रोक्ते श्रीनन्दगांकल्पे द्वादशः पटलः ; 35A ०त्रयोदशः पटलः ; 37B, ०चतुर्दशः पटलः ; 38B, ०पञ्चदशः कल्पः , 42A, ०षोडशः पटलः ॥

6068.

10254. संवित्कल्पः । *Saṃvitkalpa.*

Substance, country-made paper. 6¼ × 3¼ inches. Folia 8. Lines, [illegible] on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgarī. Appearance, soiled. Incomplete at the end.

The name of the work occurs on the obverse of the first leaf. The work deals with the origin and Tāntrika use of hemp.

Beginning :—

कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
प्रणम्य परया भक्त्या पार्वती पर्यपृच्छत ॥

श्रीपार्वत्युवाच ।

सर्वौषधमयं (मै)शंभो या परा सिद्धमूलिका ।
गुह्याद्गुह्यतरो देव कथिता न प्रकाशिता ॥

उत्पत्तिकारणं देव साधनं शोधनं तथा ।
यदि ते हि प्रियतमा वद सर्व्वामरप्रभो ॥

... ...

4A. त्रिकटुत्रिफलायुक्ता खादेत् क्षयविनाशिनी ।
सुंठीमार्कवनिर्गुंडी कुमारीसहिता प्रिये ॥

6069.

10147. कनककल्पः । *Kanakakalpa.*

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. **Folium,** 1. **Lines,** 13 and 12. **Extent in Ślokas,** 25. **Character,** modern Nāgara. **Appearance,** discoloured. **Complete.**

It deals with the black rites of the Tantras.

Beginning :—

ॐ नमस्तस्मै । अथ कनककल्पः । ॐ नमः शिवाय ॥

कनककल्पं प्रवक्ष्यामि महादेवेन भाषितम् ।
मनुष्याणां हितार्थाय सर्व्वकामफलप्रदम् ॥
शान्तिकं पौष्टिकं चैव वश्यं चापि जने तथा ।
मोहनाकर्षणे चैव स्तम्भनेषु विशेषतः ॥

... ...

कनकस्य तु बीजानि हरितालं मनःशिलं ।
तैलेन सह चूर्णस्य स्त्रीणां मूर्द्धि [तु] दापयेत् ॥

Colophons :—

Fol. 1B, इति कनककल्पस्य तु योगः, इति सर्व्वोच्चाटनं यन्त्रं, इति कपाकरणविधि । इति समाप्ता ।

The last topic in the work is dealt with in Hindi.

6070.

8378B. आसुरीकल्पः । *Āsurīkalpa.*

Substance, country-made paper. 5 × 3¼ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, V.S. 1749. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work deals with the black rites of the Tantras to be performed with the mantras of a deity called Āsurī the worship of whom is also dealt with in the *Aṅgirā-kalpa* (No. 6061).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ आसुरीकल्पो लिख्यते ॥

या शक्तिर्नवकोटिभेदभुवनं व्याप्तिभ्रमा भैरवी

या शक्तिर्नवचक्रमूलकमला आधारगर्भस्थिता ।

या शक्तिर्नवपीठमध्यकमले युक्ता कलाक्रान्ता

सा शक्तिर्नवखण्डमण्डितकला पायात् सदा ह्यासुरी (?) ॥

माहेश्वराङ्कगता पार्श्वे पार्वती दुःखपीडिता ।

कृपया सुप्रसादेन स्वयं शान्तिं च शङ्करः ॥

निर्धनो धनमाप्नोति राज्ञां संमानमेव च ।

इत्येवं पार्वती एष्टं प्रश्न देवि परंपरा ॥

न तिथिर्न च नक्षत्रं नोपवासो विधीयते ।

शान्तिकामस्य शत्रूणां क्रोध एवात्र कारणं ॥

ख्यातं मयासुरीकल्पं पुरा शुम्भनिशुम्भयोः ।

तेनैव विधिना कार्यं सिद्धिर्भवति निश्चितं ॥

Colophon :—

इति आसुरीकल्पसमाप्तासिद्धिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १७४९ वर्षे चैत्र कृष्ण अष्टमी रवौ लिखितं श्रीमाल-
जातीय म० गोपालगणेशसुतेन आत्मार्थं परोपकारार्थं शुभमस्तु ॥

6071.

5883. *Āsurīkalpa.*

Substance, country-made paper. 16 × 6¾ inches. Folia, 13. Lines, 18, 19 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This contains a collection of extracts from different works dealing with the black rites of the Tantras to be performed with the mantras of Āsurī.

Beginnings and Colophons of the extracts :—

I. अथासुरीविधानमथर्व्ववेदोक्तम्
उच्चाटनं स्तम्भमोहौ वशीकरणमेव च
मारणं मारणं चैव षट्धा प्रोक्तं मनीषिभिः ।
तत्र विधानक्रमः

4B, इत्यासुरीविधानम् ।

II. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ द्वितीय आसुरीकल्पः ॥ ग्रन्थान्तरात् लिख्यते ।

न तिथिर्न च नक्षत्रं नोपवासो विधीयते ।
इच्छन्ति कार्याणि प्रभूणां साधूनां तस्य साधनम् ॥

अथ राजानं वशीकर्त्तुकामः ।

आसुर्याः सूपिष्टायाः प्रतिकृतिं कृत्वा आसुरीसमिद्भिरग्निं प्रज्वाल्य दक्षिणपादादारभ्य शस्त्रेण छित्वा घृताक्तां जुहुयात् ।

The portion beginning with अथ रसार generally agrees with a similar portion in the MS described under No. 6070 (Fol. 4A) above.

6B. इति आसुरीकल्पः समाप्तः ।

III. श्रीगणेशाय नमः

पुनरभ्यर्च्य वटकस्य [illegible]
[illegible]

7B. इति [illegible]कल्प

IV. अथासुरीकल्पं वक्ष्यामि ।

कार्त्तिकेय उवाच

[illegible] देवदेवं महाप्रभम् ।
स्कन्दः पृच्छति तत्त्वज्ञं + + — [illegible] मे प्रभो ।

वश्याकर्षण [illegible] उच्चाटनसमागमं ।
[illegible] नराणां निग्रहाय सुखाय च ।

ब्राह्मणक्षत्रियविट्शूद्राणां [illegible]
साधयन्त्यास्तु तत् ब्रूहि कृपया [illegible] मे प्रभो ॥

ईश्वर उवाच

शृणु वत्स महामन्त्रमासुरी विधिपूर्वकम् ।
देहन्यास-करन्यास-अङ्गन्यास-समन्वितम् ॥

12B. इति आसुरीकल्पं सम्पूर्णम् ।

There are 11 lines on Fol. 13 dealing with *vaśīkaraṇa*. This section begins :—

प्रातर्मुखं तु प्रक्षाल्य मन्त्रवाराभिमन्त्रितम् ।
यस्य नाम्ना पिबेत्तोयं सा स्त्री च वशगा भवेत् ॥

6072.

10341. **लघ्वासुरीकल्पः ।** *Laghvāsurīkalpa.*

Substance, country-made paper. 7 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 10 to 12 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1892. Appearance, fresh. Complete.

The contents of the present MS, except the last verse, agree with section IV of the MS described under the previous number.

Colophon :—

इति श्रीस्कन्दशङ्करसंवादे लघ्वासुरीकल्पः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

लिखितमिदं मावल्युपाख्य-जयराम-पण्डितेन संवत् १८९२ मिती फाल्गुन शुद्ध १५ गुरौ ।

6073.

3322. **कक्षपुटतन्त्रम् ।** *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 47. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,060. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1849. Appearance, discoloured. Complete in 15 Paṭala-

The work, in 20 chapters, has been published in the *Aruṇodaya* and in the *Indrajālādisaṃgraha* under the name *Siddhanāgārjunakakṣapuṭa* and also, in 31 chapters, by the Basumatī Press (Calcutta, 1339 B.S.). MSS of the work are described in L. 1, 256; IO. IV, 2616; W. 904. It deals with various Tantra rites pertaining to sorcery. MSS of a work called *Bhuvaneśvarī-kakṣapuṭa* which may

be a similar work are noticed in *A Catalogue of Sanskrit MSS in the Adyar Library* (Pt. II. p. 194) and in Mad. XII. 5924.

Post Colophon :—

संवत् १८६९ माघकृष्णपञ्चम्यां + + + शुभम् + + ;

6074.

5533. *Kakṣapuṭatantram*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 5[illegible]. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgarī. Appearance, discoloured. Complete in 20 Paṭalas.

The sources of the work and the topics dealt with in it are indicated as follows (Fol. 1) :—

संसारे बहुविस्तीर्णे विद्यासिद्धिरनेकधा ।
प्रोक्तवान् शङ्करः पूर्वं यदि पृच्छति पार्वती ॥
अन्यैर्देवगणैः सिद्धैर्मुनिदेवर्षिसाधकैः ।
यद्यदुक्तं हि शास्त्रेषु तत्तत् सर्वं विलोकितं ॥
शाम्भवे यामले शाक्ते मौले कौलेय-डामरे ।
स्वच्छन्दे नाकुले शैवे शाबतन्त्रे मतेश्वरे ॥
उड्डीशे वातुले तन्त्रे उच्छिष्टे सिद्धशाबरे ।
किङ्किणीमेरुतन्त्रे च कालचक्रेश्वरे मते ॥
शाकिनीडाकिनीतन्त्रे रौद्रेऽनुग्रहनिग्रहे ।
कौतुके शिल्पतन्त्रे च क्रियाकालगुणोत्तरे ॥
हरमेखलके यन्त्रे इन्द्रजाले रसार्णवे ।
आथर्वणे महादेवे चार्वाके गारुडेऽपि च ॥
इत्येवमागमोक्तं च [illegible] यत्कृतं ।
तत्तत्सर्वं समुद्धृत्य दध्नो घृतमिवादरात् ॥

साधकानां हितार्थाय मन्त्रखण्डमिहोच्यते ।
वश्यं चाकर्षणं स्तम्भं मोहमुच्चाटमारणं ॥
विद्वेषं व्याधिकरणं पशुसस्यार्थनाशनं ।
कौतुकं चेन्द्रजालञ्च यक्षिणीमन्त्रसाधनं ॥
चेटकं चाञ्जनं दिव्यमदृश्यं पादुकागतिः ।
गुटिका खेचरत्वं च मृतसंजीवनादिकं ॥
तथा कक्षपुटीसिद्धिः साङ्गोपाङ्गमनेकधा ।
सुसाध्यं प्रत्ययोपेतं साधकानां हितं प्रियं ॥
तत्तन्मन्त्रमुखं ज्ञात्वा कर्त्तव्यं सिद्धिमिच्छता ।
मन्त्रसाधनकं पूर्व्वं सिद्ध्यर्थं साधकोत्तमैः ॥

6075.

8470. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4 inches. Folia, 87. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,050. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The 19th chapter comes to an end in Fol. 80A. The remaining folia do not contain any colophon.

6076.

9275. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 1–3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

It begins as follows from the middle of one of the verses indicating the sources of the work.

तेम्बरे उड्डीशे चातुले तन्त्रे उच्छिष्ट सिद्धशाम्भवे । किङ्कणी मेरुतन्त्रे च. कालचक्रेश्वरे मते ।

6077.

9297. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 18. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

This MS contains the first seven Paṭalas and a portion of the eighth.

6078.

9928. *Kakṣapuṭatantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 2–15. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1882. Appearance, tolerable. Incomplete.

The only colophon in the MS is found on Fol. 10A. This refers to the 10th chapter of the work.

Post Colophon :—

मासोत्तममासे श्रावणमासे शुभे शुक्ले पक्षे द्वितीयायां भौमवासरे उड्डीशपुस्तकं अयमानमिश्रेण लिख्यते ।

संवत् १८८२ शाके १७४७ समाप्तः । भैरवाय नमः । राम-चन्द्राय नमः ।

6079.

3187. **दत्तात्रेयतन्त्रम् ।** *Dattātreyatantram.*

Substance, machine-made modern paper. 12½ × 4¼ inches. Folia, 23. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 690. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 20 chapters.

A MS of the work, complete in 22 chapters, has been described in L. V, 1850, the opening verse of which is not found in the present MS. The work deals with Tantra rites pertaining to sorcery. It has been published in 30 chapters in the *Indrajālādisaṃgraha* of R. Chatterji. An edition of it in 26 chapters was published with Bengali translation (Vangabhumi Karyalaya, Calcutta, B.S. 1309).

6080.

3465. *Dattātreyatantram.*

Substance, country-made paper. 12½ × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains the first 10 chapters and a portion of the 11th.

6081.

5569. *Dattātreyatantram.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1923. Appearance, fresh. Complete in 25 chapters.

Post Colophon Statement :—

श्रीसंवत् १९२३ वैशाख कृष्ण तिथौ ३ भौमे विद्याधरद्विवेदेन लिखितं काश्यां स्वार्थं परार्थं च ।

6082.

9394. *Dattātreyatantram.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 510. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 193(?). Appearance, fresh. Complete in 22 chapters.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३ चैत्र शुक्ल ।

6083.

10449. *Dattātreyatantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¾ inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 530. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1915. Appearance, fresh. Complete in 21 chapters.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९१५ मार्गमासि कृष्णपक्षे तिथौ द्वितीयायां भौमवासरा-न्वितायाञ्च लिखितमिदं पुस्तकं श्रीमच्छानन्द-त्रिवेदिना ॥

6084.

1971. साङ्ख्यायनतन्त्रम् । *Sāṅkhyāyanatantram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 5 inches. Folia 29. Lines, 17, 18 on a page. Extent in ślokas, 1,250. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1855; Śaka 1720. Appearance, fresh. Complete in 34 chapters.

MSS of the work, complete in 34 chapters, have been described in L. VI, 2259 and I.O., IV, 2537. A portion of the work has also been noticed in Mad. XII. 5924. It deals with the details of the worship of Vagalāmukhī. According to the colophons the work belongs to the Ṣaḍvidyāgama.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५५ शाके १७२० मिति आश्विन शुक्ल चतुर्थी मन्द-वासरे । समाप्तमिदं साङ्ख्यायनतन्त्रम् ।

6085.

8487. *Sāṅkhyāyanatantram.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{4} \times 6$ inches. **Folia**, 38. **Lines**, 9 on a page. **Extent** in ślokas, 825. Character, Nāgara. **Appearance**, old and discoloured. Incomplete at the end.

The present MS runs up to the end of the 29th chapter.

6086.

10484. *Sāṅkhyāyanatantram.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 43. Lines, 11 on a page. **Extent** in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1963. **Appearance**, fresh. Complete in 34 chapters.

Post Colophon Statement :—

श्रीः पीतायै नमः ॥

पीतपद्मसमासीनां माध्वीकोन्मत्तमानसां ।
पीतत्रि+पलकुचां स्मरामि बगलामुखीं ॥

श्रीः पीतवर्णायै नमः ॥

समत १९६३ भा० शु० ६ गुरू ।

6087.

8379. *Sāṅkhyāyanatantram.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 6$ inches. **Folia**, 39–50. **Lines**, 14 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1954. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains Paṭalas XXX–XXXVIII of which only the last chapter is not found in the previous MS, the last chapter of which agrees generally with chapter 37 of the present MS.

Post Colophon :—

संवत् १९५४ वार गुरु लिखतं श्रीरामदत्तमौवर शुभमस्तु श्रीशिवाय नमः । लिखावितमिदं पुस्तकं मालवीय गयघाट वगला-मुखी प्रसन्न सदा होते हो ।

6088.

10372. विनायकसंहिता । *Vināyakasaṃhitā.*

Substance, modern paper. 12 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 204. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

It deals with the black rites of the Tantras to be performed with the mantras of Gaṇeśa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कैलासशिखरासीनं देवदेवं महेश्वरम् ।
प्रणम्य परया भक्त्या भार्गवो वाक्यमब्रवीत् ॥
भगवन् देवदेवेश सर्व्वलोकहिते रत ।
ततः श्रुता मया सप्तकोटिभेदा मनूत्तमाः ॥
वैनायकाभिधा मन्त्रा भोगमोक्षफलप्रदाः ।
तेषामयत्नफलदं हरिराख्य(?) मनुत्तमम् ॥
वैनायकाभिधं मन्त्रं वक्तुमर्हसि शङ्कर ।
हितेश सर्व्वभूतेश सर्व्वकामार्थसिद्धये ॥

ईश्वर उवाच ।

साधु पृष्टं त्वयेदानीं सर्व्वलोकहितावहं ।
सर्व्वेषामेव मन्त्राणां प्रयत्नफलसिद्धिदम् ॥
अमोघं सर्व्वकार्य्येषु स्तम्भनादिषु सर्व्वतः ।
सर्व्वमन्त्रकरं गुह्यं सर्व्वकामफलप्रदम् ॥
... ...

2A, अन्येषां जीवसंघानां स्तम्भनकारकम् ।
रिपुविद्वेषणकरं विशेषविज्ञकयोस्तथा ॥
उच्चाटनकरं तेषां उन्मादमरणं तथा ।
तत्तत्कर्म्मोत्तमन्त्राणां भेदानि विविधानि च ।
प्रयोगाणि च सर्व्वाणि शृणु संक्षेपतो मुने ।

Colophons of the different chapters :—

Fol. 2A, इति वैनायकसंहितायां प्रथमः पटलः । 3A, इति विनायकसंहितायां द्वितीयः पटलः; 4B, ॰स्तम्भनयन्त्रं नाम तृतीयः पटलः; 6A, ॰आकर्षणबीज चतुर्थः पटलः; 9A, ॰वशीकरणं नाम पञ्चमपटलः; 10A, ॰उच्चाटनं नाम षष्ठः पटलः; 11A, ॰विद्वेषणं नाम सप्तमपटलः; 12B, ॰मारणं नाम अष्टमपटलः ।

Post Colophon Statement.—

लिखित मथवा परीगणेश वंशी तालुके मीरपुरदः सीवशंकरलाल कायस्थ ।

6089.

10327. भद्रतन्त्रम् । *Bhadratantram.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¼ inches. Folia, 8 by counting (marked 1-3, 5, 6, 8, 11, and 15). Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This contains mantras and directions in Hindi and Sanskrit for the black rites, *māraṇa*, *uccāṭana*, etc.

The name of the work is found in a colophon in Fol. 8:—

इति श्रीदेवीशिवसंवादे तन्त्रसंग्रहे । इति भद्रतन्त्रं सम्पूर्णम् ।

6090.

10389. कालरुद्रतन्त्रम् । *Kālarudratantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 44. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 880. Character, Nāgara. Appearance, old and worm-eaten. Complete in 21 chapters.

The work is in the form of a dialogue between Kārttikeya and Śiva. It deals with the black rites of the Tantras to be performed with the mantras of deities like Dhūmāvatī (ch. 1-9, Fol. 1-20), Ārdrapatī (ch. 9-12, Fol. 20-27), Kālī (ch. 15, Fol. 30A-32A), and Kālarātri (ch. 16, Fol. 32A-34B) who is stated to be the spouse of Kālarudra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

उद्दामद्युतिमद्युतिप्रतिभटप्रागल्भ्यकुम्भस्थला
यस्येन्दुमुखरेखयो जगदरक्षास्यं सदा कुर्वता ।
या पद्मापरिरम्भ-सम्भ्रमभरव्यग्रैकदोर्मङ्गलौ
पायाद्वो सहखेचरी पुरमथोद्धश्रीकण्ठोरसः ॥

सर्वविघ्नप्रशमनं सर्वसिद्धिकरं परं ।
सर्वजीवप्रणेतारं वन्दे विजयदं हरिं ॥
श्रीकरं ब्रह्मणाथं सिद्धचारणसेवितम् ।
कृत्वा मुनिजनावासं सायुज्यपदमव्ययम् ॥

... ...

... ...

कस्मिंश्चित्समयो कैलासमन्दिरम् ।
तत्र तातं महादेवं कुमारः षडाननः ॥
पप्रच्छ परमं वाक्यं मया भक्त्या समादरात् ।
यत्पूर्वं महाविद्यामन्त्रपूर्व तदा यथा ॥

अभ्यस्तोऽहमहं सम्यग्विधिना पार्व्वतीपते ।
प्रयोगविद्याविपुलं शत्रुसंहारकारकं ॥
गोप्यवान् मम सर्व्वेश किमर्थं करुणाकर ।
पुत्रोऽसि तव शिष्योऽसि ब्रह्मचारी जितेन्द्रियः ॥
... ...

1B, ईश्वर उवाच ।

साधु साधु महाप्राज्ञ कौलभेदनकोविद ।
गोपनीयं प्रयत्नेन अस्त्रविद्या कदाचन ॥
देवतार्थं द्विजार्थं च यज्ञार्थं यमिरक्षणे ।
पतिव्रताया गोप्यैव रक्षणेन न दोषभाक् ॥
... ...
तुर्य्यमाथर्व्वणं वेदं नानामन्त्रसमन्वितम् ।
तन्मध्ये केवलं तुर्य्यमथर्व्वणशिरस्तथा ॥
तुर्य्यात्तुर्य्यतरं चैव तत्सर्व्वमभिधीयते ।
अथर्व्वणो शिखः विद्या यो जानाति स बुद्धिमान ॥
... ...
... ...

2A, आदौ धूमावतीं विद्यां वक्ष्येऽहं कौलभेदन ।
मन्त्रोद्धारं मन्त्रविधिं पूजाजपपुरश्चरम् ॥
पुरश्चर्य्याप्रयोगं च कृत्वा वा+ +रक्षया ।
धूमावतीमनोर्मध्ये विद्याधूमावती तथा ॥

End :—

मन्त्रसिद्धिमवाप्नोति नात्र कार्य्या विचारणा ।
पुनः प्रयोगसमयं वक्ष्ये तत् साधनप्रियः ॥
ब्रह्मार्थी च जपेत् पुत्र बिल्वमूले शिवापुतम् ।
अयनात् भाग्यमाप्नोति सुतार्थी लभते सुतम् ॥

According to the colophons the work belongs to the **Kālikāgama** and every chapter is styled *Atharvaṇāstravidyā* (**अथर्वणास्त्रविद्या नाम**) ।

6091.

8355. दिव्यशाबरतन्त्रम् । *Divyaśābaratantram.*

Substance, country-made paper. 10 × 5¼ inches. Folia, 41. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 3,880. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 14 chapters.

The work, under the name Śābara, was published in 18 Pīṭhas by R. Chatterji in his *Aruṇodaya* and in the *Indrajālādisaṃgraha*. The present MS runs up to the end of the 14th chapter.

The name Divyaśābara occurs in the colophons of chapters XI and XIV while the colophon of chapter XIII calls it *Siddhaśābara*.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः

श्रीशिवशङ्कर उवाच ।

आदिनाथो ह्यनादिश्च कालश्चैवातिकालकः

करालो विकरालश्च महाकालश्च सप्तमः ॥

कालभैरवनाथश्च वटुकस्तदनन्तरं

भूतनाथो वीरनाथः श्रीकण्ठो द्वादशो मतः ॥ २ ॥

एते कापालिकाः प्रोक्ताः वीरस्तुभीमहाफलैः

शिष्याणां सुखसंख्या च नानहो रश्मि संप्रत्य ॥ ३ ॥

नागार्जुनो जडभरतो हरिश्चन्द्रस्तु नायकः

सत्यनाथो भीमनाथो गोरक्षश्चर्पटस्तथा ॥

अवघटश्चैव वैराग्यः कंथाधारी जलंधरः

मार्गप्रवर्तका ह्येते तद्वच्च मलयार्जुनः ॥

एतद्युक्तं शावराणां मन्त्राणां सिद्धिदायकाः

महादेवो विरूपाक्षः प्राग्भवश्च निरञ्जनः ॥

तच्छाबरान् प्रवक्ष्यामि यथावदवधारय ।

ॐ आदेश गुरुको महायोगेश्वर मत्स्येन्द्रनाथदेवी तथा वले चोलकर तथा वैठे अघोरेश्वनाथ चिमटा शिवके माके माथे तारा वले भक्तके साथे ।

Colophons of the different chapters :—

5A, इति श्रीगोरक्षसिद्धिशाबरे दत्तात्रेयसिद्धिसोपाने भावविधिः ; 9A, तृतीयं स्थानं ; 11A, ०चतुर्थपीठः ; 13A, ०डाकिनीसमानं नाम पञ्चमं सोपानं ; 19A, ०लङ्कामैरवकवचं नाम षष्ठं सोपानं ; 21A, ०सर्वदशिकविषहरं नाम सप्तमं सोपानं ; 23B, ०अष्टमः पटलः ; 25A, ०विषहरजमदहं नाम नवमः पटलः ; 26B, ०दशमः पटलः ; 28B, इति श्रीदिव्यशाबरे गोरक्षसिद्धिशाबरे दत्तात्रेयसिद्धिसोपाने नाम एकादशपटलः ; 33A, इति श्रीसिद्धशाबरे० त्रयोदशमं पीठं ; 34A, इति श्रीदिव्यशाबरे ०चतुर्दशतमं पीठं : 36A, इति श्रीगोरक्षसिद्धिसोपाने चतुर्दशपीठं समाप्तः ॥

Two stray leaves at the end of the MS contain a portion from the beginning of the Tantra.

6092.

9460. *Divyaśābaratantram.*

Substance, country made paper. 10 × 4 inches. Folia, 2-28. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

The present MS runs up to the end of the 8th chapter.

6093.

10486. *Divyaśābaratantram.*

Substance, foolscap paper. 8½ × 7 inches. Folia, 10. Lines, 25 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

On the obverse of the first leaf it is called Kāliśābara.

The present MS runs up to the end of the 8th chapter.

6094.

10485A. *Divyaśābaratantram.*

Substance, foolscap paper (bound in book-form). 8½ × 6½ inches. Folia, 10 (by counting). Lines, [illegible] on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This contains chapters 9-15 of the work which agree with chapters 9-14 in the MS described under 6093 above. Here also some of the colophons (e.g., those to chapters 12 and 14) refer to the work as *Divyaśābara* while the colophon to chapter 13 calls it *Siddhaśābara*.

6095.

8355B. कालीशाबरम् । *Kālīśābaram.*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia 36-46. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas [illegible]. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

[illegible] श्रीदेव्युवाच ।

सर्वेषां शाबराणां च साधनं वद शङ्कर ।

शिव उवाच ।

शृणु पार्वति वक्ष्यामि सिद्धशाबरसाधनं ।
षट्पञ्चाशन्महादेशाः कादिहादिक्रमात् प्रिये ॥
षट्त्रिंशज्जातिभेदैश्च प्रत्येकं भेदभाषितैः ।
[illegible] देवेशि तथापि त्रिविधं शिवे ॥
नाथोक्तं [illegible] नाथोक्तं देशभेदतः ।
शिवोक्तं कथयिष्ये तव नाथाभिधे शिवे ॥

चतुरशीतिसिद्धोक्तं नाथोक्तं त्रिविधं मतं।
तन्नामानि प्रवक्ष्यामि शृणु सावहितं भव ॥
शाम्भवं प्रथमं देवि द्वितीयं सिद्धशाम्भवं।
कुमारीशाम्भवं देवि विभवाशाम्भवं तथा ॥
कालिकाशाम्भवं चैव षष्ठं च कालशाम्भवं।
दिव्यशाम्भवनामानि अष्टमं वीरशाम्भवं ॥
श्रीनाथशाम्भवं देवि योगिनीशाम्भवं तथा।
नागिनीशाम्भवं देवि द्वादशं शम्भुशाम्भवं ॥
सूर्यसंख्याशाम्भवे तु साधना सम्प्रकाशिनी।
अघोरशाम्भवं देवि भिन्नमेव यथोदितम् ॥
अघोरेऽपि समा देवि नानात्वं शृणु संप्रति।
सिद्ध योगी भवेदाद्यो चामरो मुक्तयोगतः ॥
पशुयोगे तु परमो द्वितीयः सुरभी मता।
वटुके श्रीकरो ज्ञेया महाकालप्रियंवदी।
शुक्रे तु सुन्दरारम्भा रक्ते कैवल्यचेतना।
रक्तायोगस्तु प्रथमः शुक्रायोगो द्वितीयकः।
निराभूता योगकौ देवि प्रत्येकं द्विविधौ प्रिये।
पश्वोः स्वस्य परस्याथ प्रत्येकं च त्रिधा क्रमात्।
वटुकीरे कुक्कुरस्य शिवायाः कालगोचरः ॥
गोजन्यनारिकीमर्म कालस्यां तु सुकरालकः।
भक्ष्यायोगः पञ्चमः स्याद्वाद्यघोरकादंतता॥
वीणायोगस्तथान्यनीलघोरोऽपि परमेश्वरी।
नवमः सर्वभक्ष्याख्यो योगयोगो हि दुर्लभः ॥
सिद्धायोगस्तथा प्रोक्तः सर्वाघोरक्षदंतता।
तथैव गारुडं देवि नवधा परिकीर्तितं ॥
श्रीचंद्रगारुडं देवि गारुडं वीरगारुडं।
श्रीहंसगारुडं देवि तदन्यो मन्त्रगारुडं।
यन्त्रगारुडं देवि तदन्त सिद्धिगारुडं ॥

श्रीनाथशाबरं देवि चाघोरशाबरं तथा ।
दशमं शाबरं नाम शाबरं दशधा मतं ॥
दशधा शाबरे देवि साधना शाबरी कृता ।
पूर्व्वाम्नाये वीरशैवास्तदंते शैववैष्णवाः ॥
पिशाचोच्छिष्टगणपाः पश्चिमे परिकीर्त्तिताः ।
उत्तरे घोरभेदाश्च ऊर्द्धे शाबरजातयः ।
पाताले च पाशुपतास्तथा कापालिकाः शिव ॥
शाबरा गणभास्थो मत्स्याम्नाय प्रकीर्त्तिताः ।
इति संक्षेपतः प्रोक्तं षट्शाख्य कालशाबरं ।
सुरया होमयेद्देवि सर्व्वशाबरसिद्धये ॥
कुमारीशाबरे देवि डाकिन्या होममाचरेत् ।
योगिनीशाबरे देवि विजयाबीजसंयुतं ॥
श्रीनाथशाबरे देवि विजयापत्रसंज्ञ च ।
विजयाबीजहोमेन सर्व्वशाबरसाधनं ॥
विजयापुष्पहोमेन चातुर्वर्ण्यक्रमेण च
होमयेत् परमेशानि पुरुषार्थचतुष्टये ॥

Colophons of the different chapters :—

38A, इति श्रीकालीशाबरे शिवपार्व्वतीसंवादे रुद्रकप्रोक्तं परिभाषापटलं प्रथमं; 39A, ०कालीसंक्षेपपटलो नाम द्वितीयः, 40B, ०द्वितीयः पटलः समाप्तः । अथातःपरं शाबरे अन्यविषयविकल्पनं शुद्धपात्रकार्यं गणेशविधिः ; 41A, इति श्रीकालीशाबरे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे कालीशाबरतृतीयः पटलः ।

After the 3rd chapter there is a section in Hindi with the following colophon :—

इति श्रीशाबरसकलसाधनं समाप्तं

6096.

10485B. *Kālīśābaram.*

Substance, foolscap paper (bound in book-form). 8¼ × 6¾ inches. **Folia**, 6 (by counting). **Lines**, 13 on a page. **Extent in ślokas**, 108. **Character**, modern Nāgara. **Appearance**, fresh. Complete in three chapters.

6097.

10531. सिद्धशाबरतन्त्रम् । *Siddhaśābaratantram.*

Substance, country-made paper. 10½ × 7 inches. Folia, 1-8. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS contains the *Madhyakhaṇḍa* and *Uttarakhaṇḍa* of the work.

Beginning :—

अथ सिद्धशाबरतन्त्र लिख्यते ॥

श्रीमहादेवोवाच ।

अदत्ताश्च प्रवक्ष्यामि नानातन्त्रसारकृत्य नाम प्रयोगविधि ध्रुवं ।

सर्वांश्च कौतकं ज्ञात्वा + + + + + + (?) ।

ब्राह्मणो कामक्रोधि च तस्य कारणं इनवे ॥ (?)

आगमोक्ता पुराणोक्ता वेदोक्ता डामरे तथा ।

उड्डीसे अदितंत्रे च गाधातन्त्रे न्यैव च ॥

ईश्वरोवाच ।

मारणं मोहनं स्तम्भनं देवोचाटनं ।

वशी आकर्षणं इन्द्रजालं यक्षिणी च रसायनं ॥

कालज्ञानं अनाहारं च निधिदर्शनं ।

बन्ध्यापुत्र + योगं मृतवत्सा सुतजीवनं कौमारा च बन्धभेदः ॥

Colophons of the different chapters :—

1A, इति श्रीईश्वरी-ईश्वर-संवादे गुह्यमन्त्ररत्नाभेव खंडे कर्णी-सार सिद्धशाबरे प्रथमकल्प परिच्छेदकः ; 2B, इति श्रीमहादेवरत्नाभेवसंवादे शाबरसिद्धितन्त्रे प्रथमः कल्पः परिच्छेदः : 3A, इति आकर्षणप्रकारं समाप्तं ; 3B, इति रत्नाभेव ईश्वरसंवादे अष्टमकल्पः परिच्छेदः ; 5A, मध्यमखण्डं सम्पूर्णम् ॥ 6A, इति श्रीपार्वती ईश्वरसंवादे सिद्धिशाबरतन्त्रे उत्तमखण्ड परिच्छेद संपूर्णं ॥

Fol. 6B-8B contain the diagrams of a number of *Yantras* with explanatory notes in a vernacular.

6098.

. 10609. *Siddhaśābaratantram.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, (1) 1-18, (2) 13-30 containing respectively Paṭalas I-VIII and Paṭalas X (which begins from the 9th śloka) to XXII. Lines, 10, 18 on a page. Extent in ślokas, 210+914. Character, Nāgara (written in two different hands). Appearance, fresh. Incomplete.

It has not been ascertained whether the portions contained in this MS, not found in the MS described under the previous number, belong to the Ādikhaṇḍa of the work.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

सरस्वती जगन्माता भक्तवरदायिनी ।
कामाख्या कुलदेवी च सिद्धिदा साध्यकामदा ॥

... ...

2B, एते च बहवो नाम्ना योगिनो भैरवास्तथा ।
सिद्धमन्त्रसंयुक्ता ऋषयो ज्ञानकांक्षिणः ॥
पप्रच्छुरूचतुः सर्वे शिववाद-परायणाः ।

दुर्वासा उवाच ।

कः शिवः किमिदं ज्ञानं पार्वती का परात्मिका ॥
किं मन्त्रं कौलविज्ञानं केन वा सिद्धसाधकाः ।
जायते किमिदं ज्ञानं भूतं भव्यं परं परः ॥
तेन सात्त्विकं विज्ञानं तामसं राजसं परम् ।
ज्ञानमन्त्रसंस्कारं विज्ञानविजितेन्द्रियः ॥
तेनैव जायते सम्यक् वचनं परात्मनं ।
ज्ञानचैतन्यभिर्वारं वर्णितं कामदं परम् ॥
तस्येदं ज्ञानमाचारं पञ्चभेदैर्विभिन्नं परम् ।
सिद्धमन्त्रसंयोगाद् भोगमोक्षैव तु साधकाः ॥

सा च सन्तोषसंकाशं प्राणदं पारप्रापकं ।
निर्धनानाञ्च धनदं सुभोगं भोगमिच्छतां ।
अणिमा लघिमा महिमा प्राप्तिसिद्धिप्रदायकं ।
विज्ञानं सर्व्वजन्तूनां सिद्धशावरपालकं ।
विपक्षपापसंकाशं विविधावेगवर्त्तुरं ।

Colophons of the different chapters :—

I. (Fol. 1–18) :—

3B, इति श्रीसिद्धसावरे अद्भुतमन्त्रपराक्रमे पार्व्वतीशिवसंवादे सिद्धयोगेश्वरकथितं प्रथमः पटलः ; 6B, इति श्रीसिद्धसावरे मन्त्रशास्त्रे प्रवक्षशिवसिद्धभाषिते एकाखण्डे मानसरकृतेन शास्त्रानुक्रमः द्वितीयः पटलः ; 10A, इति श्रीसिद्धसावरे महामन्त्रराजविज्ञाने गणपत्याधिकारो नाम तृतीयः पटलः. 11B, ॰मन्त्रराजदीपके गणपतिकल्पे चतुर्थः पटलः ; 13B, ॰गणपत्याधिकारे पञ्चम पटलः ; 15B, ॰गणपतिकल्पे मध्यप्रणवे षष्ठः पटलः ; 17A, ॰गणपतिकल्पे सप्तमः पटलः ; 18A, ॰अष्टमः पटलः ।

II. (Fol. 13–30) :—

13B, इति श्रीसिद्धशावरे महामन्त्रराजदीपके गणपतिपटले गुटिकानमकविधिर्दशमः पटलः ; 15A, ॰गणपतिकल्पे अन्तर्दंष्ट्रीवशीविद्यायामेकादशः पटलः ; 17A, ॰वैनायिकीविद्यायां द्वादशमः पटलः ; 19A, ॰गणपत्याधिकारे वायवीविद्यायां त्रयोदशः पटलः ; 20A, ॰गणपतिकल्पे अमृतकारकविद्यायां चतुर्दशमः पटलः ; 21A, ॰धारणविद्यायां पञ्चदशमः पटलः ; इति गणेशकल्पसमाप्तं ; 21B, ॰भैरवकल्पे धान्यसिद्धिविद्यायां षोडशमः पटलः ; 22A, ॰धान्यसिद्धौ सप्तदशमः पटलः ; 24A, ॰नामरक्षककोष्ठारजनपावै अष्टादशमः पटलः ; 26A, भैरवकल्पे साध्वीपर्यंणाप्रतिवादे एकोनविंशतिमः पटलः ; 27B, मन्त्रराजविज्ञानर्क्क नाम विंशतितमः पटलः ; 28A, ॰एकविंशतिमः पटलः ; 29A, ॰धूमावतीपासनं द्वाविंशतिमः पटलः ।

The portion after Fol. 29A, which has no colophon, ends with the following date :—

संवत् १८८५ पौष शुद्ध १० चन्द्रदिने शुभं भूयात् ॥

6099.

10542. **शाबरतन्त्रम् ।** *Sābaratantram.*

Substance, country made paper. 11 × 4¼ inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1912. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

This MS contains incantations principally in Hindi. A similar work called the *Bṛhatsābaratantra* by Śiva has been published by the Lakṣmīvenkaṭeśvara Press (Kalyan—1841 Ś.E.).

Last Colophon :—

इति श्रीशिवपार्वतीसंवादे गोरखनाथकृतं शाबरतन्त्रे तृतीयप्रकरणं ।

Post Colophon :—

समाप्तं शुभमस्तु । लिखितं नारायणदत्तत्रिपाठी । श्री संवत् १९१२ मिति कार्ती सुदी ११ वार मङ्गलके समाप्त भई । भौमवासरे समाप्तं । शिवराम । शिवराम ।

6100.

8417. **शाबरमन्त्रचिन्तामणिः ।** *Sābaramantracintāmaṇi.*

Substance, country made paper. 11¼ × 4¼ inches. Folia, 27. Lines, **8 on a page. Extent in ślokas, 930.** Character, modern Nāgarī. Appearance, **fresh. Complete in 10 chapters.**

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विश्वेश्वरस्वामिनोर्गुरोः शिष्यस्तपोधनः ।
नृसिंहाख्यागमस्यार्थं वामनाख्यं समाश्रये ॥ १ ॥
श्रीकृष्णाम्भोजयुगले कस्तूरीपङ्कसंकुले ।
नखे लिखन्ति चित्राणि श्रीलासिंहमहं भजे ॥ २ ॥
ॐकारवाचकः साक्षात् महोग्रश्रीनृके[श]री ।
हृदि ध्यात्वा प्रवक्ष्यामि यत्तत् सिध्यतमेव च ॥ ३ ॥
प्रयोगरूपिणं वीरं महो[ग्र]श्रीनृकेशरी ।
हृदि ध्यात्वा प्रवक्ष्यामि यत्तत् सिध्यतमेव च ॥ ४ ॥
वर्णात्मकं वर्णमयं महोग्रश्रीनृकेशरी ।
ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च ईश्वरश्च सदाशिवः ।
वाणीं भूतिं रमां गौरीं वन्देऽहं कार्यसिद्धये ॥ ५ ॥

पार्वत्युवाच ।

भूसुरार्चितभूतेश भवसंकटशंकर ।
शंकरार्चितपादाब्ज नमस्ते शंकरीपते ॥
मन्त्रकोटिसहस्राणि उपमन्त्राण्यनेकशः ।
त्वत्कटाक्षाम्बुजादेः श्रुतो मे शान्तिमत् प्रभो ॥
भूतले शाम्भवं मन्त्रं वर्तते साधकं विना ।
परां सिद्धिकरीं विद्यां शाम्भवं वद मे प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

मम मानसपुत्राणि महेन्द्रेभ्यो महायशाः ।
गौडकेरलकर्णाट चा+घूर्जरदेशकः ॥
शिष्यपञ्चकसंयुक्तो तपस्तेपे सुदारुणं ।
तत्र प्रसन्नो भगवान् हंसरूपी परात्परः ॥

हंस उवाच ।

किमस्ति वाञ्छितं ब्रूहि वादिकाय वदात्मजाः ।
तदाधुनापि योगेन्द्र वदाद्यैवाद्भुतं मम ॥

आदिनाथ उवाच ।

प्रत्येकं मन्त्रशास्त्रन्तु कौलाचारमतानुगं(मं) ।
कौलाचारविहीनस्तु कल्पयाम्यप्रमादरात् ॥
कटाक्षमपि देवेश तन्मन्त्रागममादरात् ।
पाठान्मन्त्रोक्तफलदं कुरु चिन्मयविग्रह ॥
इत्युक्तं तु महेशस्तु तदादिश्य पिना ययौ ।
आदिनाथस्तु गिरिजे शिष्येभ्यापितं मनुः ॥
तस्य तस्य च भाषायां मन्त्रतन्त्रफलस्तुतं ।
प्रयोगं चोपसंहारं उक्तवानपि पार्व्वती ॥
षट् प्रयोगान् क्रमेणैव देवनामन्त्रमादरात् ।
आदौ तद्देवतां वक्ष्ये मन्त्रेन्द्रोक्तिप्रसिद्धये ॥
रतिर्वाणी रमा ज्येष्ठा दुर्गा चैव तु कालिका ।
षट्कर्म्मदेवताः प्रोक्ताः कर्म्मादौ तां न पूजयेत् ॥
तस्या ध्या[नं] च कृत्वा तु तन्मन्त्रं जपमादरात् ।
चिन्तितं च भवेद्देवि नात्र कार्य्या विचारणा ॥
सर्व्वदेवतामादौ चिन्त्यं मन्त्रं कर्म्मणि ।
अपसिद्धिमवाप्नोति प्राप्तरं चाद्भुतं मनुः ॥
षट्कर्म्मणां च नामानि वक्ष्येऽहं पार्व्वति शृणु ।
प्रथमं शान्तिकर्म्म च वश्यं चैव तदुत्तरं ।
तृतीयं स्तम्भनं कर्म्म विद्वेषं च चतुर्थकं ।
उच्चाटनं च गिरिजे पञ्चमं कर्म्म आदरात् ॥
षष्ठं मारणकर्म्म च मन्त्रशास्त्रेषु निश्चितं ।
यथार्थं तथा वक्ष्यामि तव पर्व्वतनन्दिनि ॥

End :—

ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं महामाये अघोरशक्ति अघोरपराक्रमे अघोरदन्ते हरेणि देवि आकृष्टाकृष्टं मारय मारय शोणितं पिब पिब क्लीं श्रीं ह्रीं स्वाहा ।

एतन्मन्त्रम्तु देवेशि आयुतं चण्डिकाग्रतः ।
प्रजपेद्दशपूर्व्वन्तु शक्तिः प्रजायतान्नयात् ॥
बलिं दद्यात् कुक्कुटं च मद्यमांसादिकं तथा ।
तथैव प्रेतभूमौ तु पैर्व्वबुद्धिसमन्वितं ॥

Colophons of the different chapters :—

2B, इति श्रीपार्व्वतीपुत्र आदिनाथविरचि[त] पञ्चाविंशद्यावरचिन्तामणि-र्नाम प्रथमः पटलः; 5B, • द्यावरचिन्तामणिर्नाम द्वितीयः पटलः; 8A, इति सत्कोदिनीविद्या पञ्चाविंशद्यावरमन्त्रचिन्तामणिर्नाम तृतीयः पटलः; 10B, इति श्रीपार्व्वतीपुत्र-नित्यनाथविरचिते द्यावरमन्त्रचिन्तामणिर्नाम चतुर्थः पटलः; 13A, इति श्रीपार्व्वतीपुत्र-नित्यनाथविरचिते पञ्चम-पटलः; 16A, इति श्रीपार्व्वतीपुत्र-नित्यनाथसिद्धविरचिते द्यावरचिन्तामणिर्नाम षष्ठं पटलः; 18A, • सप्तम-पटलः; 20B, • अष्टम-पटलः; 24B, इति श्रीनवम-पटलः ॥ इति श्रीपार्व्वतीपुत्र आदिनाथविरचिते द्यावरचिन्तामणिर्नाम दशमपटलः ।

6101.

8372. सुवर्णतन्त्रम् । *Suvarṇatantram.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 176. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The manuscript contains chapters from the Suvarṇa Tantra relating to alchemy. The chapters are not given in their proper order, and are arranged by the compiler or copyist in his own way.

Beginning :—

प्रणाम्यकर्म्म वक्ष्यामि येन गौप्यकारी भवेत् ।
शुभिभौमदिने देव भारं सुवर्णं समाचरेत् ॥ १ ॥
मकाराभिनपूर्व्वेण कृत्वा कर्म्मेण च सुवर्णं ।
पार्श्वे सिद्धिसाहाय मन्त्रपं दिव्ययाम ॥ २ ॥

खरमूत्रं दग्धपर्णं चूर्णमध्ये ततो ददेत् ।
आदौ चूर्णं पात्रमध्ये तन्मध्ये मूत्रमेव तु ॥ ३ ॥
स्थानस्थाने तु सकलं सम्मार्ज्जनीप्रयोजिते ।
नवमासं तत्र संस्थाप्य ततो निःसारयेत् सुत ॥ ४ ॥
तोलकं मुद्गमुद्गत्वं माषमात्रं कलं कक ।
ताम्रद्रावे ततो दद्यात् तस्य वै कालिकां जपेत् ॥ ५ ॥
ताम्रत्वं गौप्यतां याति कुन्दगन्धसमप्रभं ॥ ६ ॥

End :—

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि कदल्यौ कल्पमुत्तमम् ।
यस्य विज्ञानमात्रेण त्रैलोक्याधिपती भवः ॥
तस्य कल्पं प्रवक्ष्यामि कदल्यौ सिद्धिदा यथा ।
कृष्णपक्षे चतुर्दश्यामष्टम्यामुपोषितः ।
ईश्वरं पूजयेद्देवं ईश्वरात् जप चरेत् ।
ॐ नमो भगवते त्वां सर्वविद्याधिवासिनी ।
धनधान्यप्रदायक सुवर्णदायक स्वाहा ॥
लक्षमात्रेति जपेन्मन्त्रं प्रयोगश्च ततश्चरेत् ।
पारदं माक्षिकं चैव गन्धकं प्रमर्दयेत् ॥
त्रिघटीमर्दयेद् दिव्यं कदल्यां संप्रयोजयेत् ।
वर्णं ताम्रं पारदं वा पुटेन कनकं भवेत् ।
कदल्यौ तु समादाय सर्वं पारदं चरेत् ।
सहस्रैः शतलेत् सूतं कल्पाः सर्वेऽभितिष्ठन्ति ॥
पञ्चैश्वर्य साधूनां संपूर्णं पां . . . . .

Colophons of the different chapters :—

1B, इति सुवर्णतन्त्रे शिवपार्वतीसंवादे द्वितीयमध्ये कपालकल्पः नवमः ॥ 2A, इति सुवर्णतन्त्रे श्वेतसैन्धवकल्पः सप्तमः 2B, ० काकारिकल्प-अष्टमः । 2B, इति दशमकल्पः । 3A, इति सुवर्णतन्त्रे त्रिवीरकल्पैकादशः । 3B, इति सुवर्ण[तन्त्रे]कटकीपलाशकल्पः त्रयोदशः ० दशौ पलाशकल्प-चतुर्दशः । 4A, ० रक्तशिवभागवधस्त्रीकल्पचतुर्दशः । 4B, ० त्रिधारा-

वज्रधातुकल्पः १५। 6A, ० कामधेनुकल्प षोडशः। 6B, ० त्रिकूट-वल्लीकल्पः। 7A, ० सर्पपलिनीकल्पारम्भः। 7B, ० हरिद्रावत्सनाभकल्पो नवमः। 7B, ० काकजङ्घाकल्पः १०। 8A, इति श्रीसुवर्णतन्त्रे कल्पोपरकल्पः एकादशः। ११

6102.

147. दत्तात्रेयसंहिता। *Dattātreyasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 5 × 15 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is in the form of an interlocution between the sages Sāṁkṛti and Dattātreya. It deals with Yoga topics. The work has been described in L. I. 251.

6103.

4632. *Dattātreyasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 14 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

6104.

192. पवनविजयस्वरोदयः। *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4½ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 9 prakaraṇas.

The work speaks principally of the Nāḍis and the Tattvas. It has been published in 315 verses under the title of *Śivasvarodaya* by Gangavisnu Krishnadas (Lakshmi-venkatesvar Press, Bombay, 1978 V.S.).

Several editions of the work in Bengali characters and with Bengali translations are known. The edition of it as published in the *Aruṇodaya* and in the *Indrajālādisaṃgraha* of R. Chatterji has no division into chapters and is complete in 324 verses. The work as edited by Kālīprasanna Vidyāratna (Calcutta, Dharmayantra, 1294 B.S.) is complete in 21 chapters. The edition of it as published by Basak and Sons (Calcutta) which is called *Svarodaya-tantra* is complete in 36 chapters.

The present manuscript has been noticed in L. I. 485.

6105.

216. *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, country-made yellow paper. 13¾ × 5 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 434. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 484.

6106.

5023 B. *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1¼ inches. Folia, 29. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6107.

8770. *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

6108.

11099. *Pavanavijayasvarodaya.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 26-30. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 71. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

6109.

8068. युद्धजयार्णवतन्त्रम् । *Yuddhajayārṇavatantram.*

Substance, palm-leaf. $8\frac{1}{2}$ × 2 inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Newari. Date N.S. 390=1270 A.D. Appearance, old and discoloured. Complete in 10 chapters.

This work, which also deals with Svarodaya, is different from a work of the same name described in IO. V. 3040. Though in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī the work is attributed, in this and the following MS, to Bhaṭṭotpala, presumably on account of its astrological character.

Beginning :—

ॐ नमो महाभैरवाय ।

मोहान्धकारमग्नानां जनानां ज्ञानरश्मिभिः ।
कृतमुद्धरणं येन तं नौमि शिवभास्करं ॥
कैलासशिखरासीनं देवदेवं महेश्वरं ।
गणसिद्धसमाकीर्णं मुनिसङ्घनिषेवितं ॥
अपृच्छज्जगतो देवी पार्वती पतिवल्लभा ।
अनुग्रहार्थं लोकानां प्रणम्य परमेश्वरं ॥

देव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश ग्रग्राङ्कतपेश्वर ।
ब्रूहि मे परमं ज्ञानं विस्तरार्थं महेश्वर ॥
स्वरोदयं परं गुह्यं सुराणामपि किं पुनः ।
नव + + + + बुद्धिना पूर्वमुक्तं त्वया विभो ॥

विस्तरात्तत्र संक्षेपात् ब्रूहि मे परमेश्वर ।
पञ्चपञ्चकविस्तारं स्वरवर्णग्रहोदयं ॥
अधियन्त्रस्वराः पञ्च बलाबलसमन्वितं ।
राशिभेदं ग्रहेन्द्राणां नक्षत्रेण शुभाशुभं ॥
लाभालाभं सुखं दुःखं जीवितं मरणं तथा
जयं पराजयं चैव गमनागमनं तथा ॥
चिन्तितस्य स्थिरत्वं तथान्यत्संग्रयापकं ।
प्राणैरक्षामयोगेन प्रष्टव्यस्य वर्णेन च ॥
नामस्वरविभागेन नामवर्णक्रमेण च ।
नामनक्षत्रराशीनां विभागेन स्वरोत्तम ॥
शलाकाचक्रभेदेन तथा चक्रकृतेन च
प्रश्नस्यातिर्तविस्तारं कालचक्रेण शङ्कर ॥
जातकप्रविभागेन निःसंदिग्धं सुनिश्चितं ।
पद्मचक्रं पत्रखेट मायचक्रं सुरेश्वर ॥
प्रस्तारं मूलचक्रं च जातिनक्षत्र-सम्मतं
संयुतिविनिश्चाख्यं सर्पसिंहासनात्मकं ॥
चापचक्रं खड्गचक्रं कलशाख्यं तथा परं ।
तारचक्रं कोटचक्रं भद्रचक्रमनेकधा ॥
प्रभेदार्द्रं गायत्रं चक्रं त्रिविधाचक्रेश्वरेश्वर
नामवर्णचक्रं देव जयचक्रं तम प्रभो ॥
ब्रूहि चौरा-परिज्ञानं कन्दावस्थागतं पदं ।
नामोदयस्तु देवेश म+ -- सि भैरव ॥

End :—

सातत्वमेव देवेशि शास्त्रं परमदुर्लभं ।
त्रिभुवनचराचरं भक्तिमान् वृषभध्वजे ॥
तेन स्वरोदयं शास्त्रं सर्वलोकेऽवतारितं ॥

Colophons of the different chapters :—

5B, इति युद्धजयार्णवतन्त्रे पञ्चपक्ष[स्वरो]दयविधानो नाम प्रथमः पटलः; 9B. ०राशियन्त्र षट्पदा[र्थप्रवि]भागो नाम द्वितीयः पटलः; 21A, ०विविधप्रश्नकथनो [नाम तृतीयः पटलः]; 27A, ०सतपदार्थकालप्रकाशकाचक्र भेद चतुर्थपटलः; 34B, ०एकाशीतिपदचक्रयोगो नाम पञ्चमः पटलः; 46A, ०जातकविधानो नाम षष्ठः पटलः; 60B, ०पद्मचक्रं नाम सप्तमः पटलः; 66B, ०कोटचक्राधिकमष्टमः पटलः; 74B, ०राजचक्राधिकारो नाम नवमः पटलः; 82, ०तन्त्रप्रकाशाधिकारो नाम दशमः पटलः। समाप्तमिदं भट्टोत्पलविरचितमिदं युद्धजयार्णवमिति ॥

Post Colophon Statement :—

संवत् ३६० आर्श्विन कृष्ण पञ्चम्यामादित्यवासरे लिखितमिति।
श्रीदेवराजसर्वबलस्य पुस्तकम्।

6110.

4820. *Yuddhajayārṇavatantram.*

Substance, palm-leaf. 12 × 2¼ inches. Folia, 66 (by counting). Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 990. Character, Newari. Date, N.S. 217=1097 A.D. Appearance, old, discoloured and worn out. Incomplete.

All the colophons except the one to the 7th chapter could be traced in this MS.

Post Colophon Statement :—

समाप्तमिदं भट्टोत्पलविरचितमिति॥ सम्वत् २१७ मार्गशिरमासे असितपक्षे नवम्यांतिथौ उत्तराफाल्गुनीनक्षत्रे आयुष्मानयोगे शुक्रवारेन लिखितम्। सं देवस्य अधमा यथादृष्ट तथा लिखितं। लेखको नास्ति दोषः। देवस्य अमराज+श्रीधं लेखितं तस्य पुस्तकोऽयम्॥

6111.

8447. *Yuddhajayārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 5 inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 465. Character, Nāgara. Appearance, old and repaired. Incomplete.

This runs up to a portion of the 5th chapter.

6112.

4816. *Yuddhajayārṇavatantram.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, S.S. 968. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains only the 3rd chapter of the work.

Post Colophon Statement :—

याते वसुरसग्रहनभस्युक्पक्षे सम्पूर्णः भोगानन्देन लिखित समाप्तः । शुभ । सम्वत ९६८ श्रावण शुक्लदशम्याँ ।

6113.

10603. अकुलागमतन्त्रे योगसारसमुच्चयः ।

Yogasārasamuccaya from the Akulāgamatantram.

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 42 of which Nos. 2 and 3 are missing. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 9 chapters.

Two MSS of the work, described in IO. IV, 2565–2566, are complete, respectively in 10 and 9 chapters each.

6114.

4799. योगसागरः । *Yogasāgara.*

Substance, country-made yellow paper. $14\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Newari. Date, N.S. 962. Appearance, fresh. Complete.

This speaks of the conjunctions of planets that are calculated to bring evil upon particular individuals and mentions the rites of a Tantric character that are supposed to avert them.

Beginning : –

ओं गणेशाय नमः ।

प्रणम्य केशवं शम्भुं ब्रह्माणं गणनायकं ।
पूर्व्वोक्तसमभाश्राय क्रियते योगसागरः ॥
त्रिंशद्वर्षसहस्राणि समतत्त्वागमत्रयं ।
त्रेतायुगे गते वर्षे योगसागरसम्भवः ॥

भृगुरुवाच ।

अथ योगाः ।

युगवेदाकृतिः संख्या अध्वतः प्रश्नतोऽपि वा ।
यच्चयोगप्रमाणेन ज्ञायते पूर्व्वकर्म्मजम् ॥
एतस्मिन् योगमध्ये तु योगाः पञ्चाशतः क्रमात् ।
तेषु खेटप्रमाणेन ज्ञातव्यः पुरुषसङ्कटः ॥

End : –

शुक्र उवाच ।

किं ज्ञात्वा कस्य पूजा च किं दानञ्च विशेषतः ।

भृगुरुवाच ।

ग्रहमध्यगयोगेषु योगसप्ताहं जपेत् ।
चतुर्थांशेषु कर्त्तव्यं पूर्व्वोक्तविधिना सह ॥

ततो दानं प्रकर्त्तव्यं पट्कं रावण्टशाटकम् ।
रजतं त्रिगुणं वस्त्रं दद्यात् पञ्चिकराणि च ॥
एतद्दानेन वै पुत्र निशाकाले विशेषतः ।
एतद्दानप्रभावेन जिष्णुना जायते सुखं ॥
दानाभावे महद्दुःखं भ्रगुणा परिभाषितं ॥

इति प्रमोदयोगफलं ।

पञ्चलक्षणको मासो शाटकं सप्तमासकम् ।
षट्लक्षणको मासो रजतं दशमासकम् ॥

Last Colophon : --

इति श्रीयोगसागरे महायोगदेशे शुकभ्रगुसंवादे सनोफयोगादि
भ्रगुलिखात्त समाप्तः ॥

Post Colophon :—

भग्नपृष्ठकटिग्रीव बधोदृष्टिरधोमुखः ।
कष्टेन लिखितं ग्रन्थं यत्नेन प्रतिपालय ॥

वातेऽस्मिन् नेपालाब्दे कलश्रुतुखचरे तपस्यामासेऽसिते पक्षे
शैलसुतातिथ्यां शशिसुतवासरे एतद्दिनं लिखितं देवीपुत्रक-
मुक्तावन्देवेति । शुभं भूयात् सर्व्वदाकालं ।

Names of the topics of the different sections of the work :—

षडाङ्गनृयोगाः । सलोन्ययोगफलम् । भवयोगफलम् । सौम्ययोगफलम् ।
मातुघातयोगफलम् । श्रीद्वयोगफलम् । श्रीमृतयोगफलम् । जययोगफलम् ।
बालकयोगफलम् । पिङ्गलयोगफलम् । निष्फलयोगफलम् । समयोगफलम् ।
मनोदर्शियोगफलम् । पैशाचिकयोगफलम् । दामिनीयोगफलम् । चक्रदामिनी-
योगफलम् । रा -- योगफलम् । श्रीमुखयोगफलम् । क्रूरयोगफलम् । राजयोग-
फलम् । चतुःसागरयोगफलम् । चन्द्राङ्कुतयोगफलम् । निपातयोगफलम् । विशाल-
योगफलम् । सूर्ययोगफलम् । दैवेन्द्रयोगफलम् । मूलयोगफलम् । भास्कराख्य-
योगफलम् । सागरयोगफलम् । चन्द्रास्तयोगफलम् । दानवयोगफलम् । चन्द्रराज-
योगफलम् । चतुःसागरयोगफलम् । सागरयोगफलम् । सारथ्ययोगफलम् । त्रिशु

घातयोगफलम्। छत्रयोगफलम्। कूर्मयोगफलम्। छत्रयोगफलम्। वज्रयोगफलम्। अगत्पतियोगफलम्। नाग्रकयोगफलम्। कलापयोगफलम्। मानसयोगफलम्। अनुभवयोगफलम्। शुभयोगफलम्। अन्योन्यप्रकारेण शुभयोगफलम्। वैभिन्नयोगफलम्। अद्भुतयोगफलम्। शून्ययोगफलम्। मन्दयोगफलम्। शैवयोगफलम्। श्रीयोगसागरे महाशीलदेवी शुक्रभृगुसम्वादे सर्वाग्य(ज)योगादिपञ्चाम(शत्) योगाः समाप्ताः। योगनामानि। प्रष्टयोगफलम्। कार्म्मकयोगफलम्। उन्नतयोगफलम्। ऊर्द्ध्वयोगफलम्। आकृत्ययोगफलम्। विगतयोगफलम्। कथ्ययोगफलम्। कर्व्वरयोगफलम्। चक्रयोगफलम्। मुदितयोगफलम्। साधारणयोगफलम्। विलासयोगफलम्। श्रीवत्सयोगफलम्। गाढासयोगफलम्। उद्भतयोगफलम्। भीषणयोगफलम्। गौरभयोगफलम्। कंस्ययोगफलम्। कुलयोगफलम्। मातङ्गयोगफलम्। पङ्कजयोगफलम्। पावकयोगफलम्। प्लवयोगफलम्। धूम्रयोगफलम्। विक्रमयोगफलम्। चतुरयोगफलम्। वर्द्धमानयोगफलम्। गौरयोगफलम्। प्रभायोगफलम्। हंसयोगफलम्। वर्व्वरे योगफलम्। गोलयोगफलम्। ध्वजयोगफलम्। शूलियोगफलम्। सिंहयोगफलम्। केदारयोगफलम्। कारकयोगफलम्। गान्धर्व्वयोगफलम्। भृङ्गकीटयोगफलम्। शिवयोगफलम्। पद्मास्त्रयोगफलम्। ब्रह्मयोगफलम्। ईश्वरयोगफलम्। वज्रयोगफलम्। शम्भुयोगफलम्। लोहिताख्ययोगफलम्। अनलयोगफलम्। विश्वानन्दयोगफलम्। महानन्दयोगफलम्। गोलयोगफलम्। प्रजापतियोगफलम्। पाशयोगफलम्। विनाशस्वामियोगफलम्। खेटाख्ययोगफलम्। मालायोगफलम्। प्रमोदयोगफलम्।

6115.

2888. योगसारः। *Yogasāra.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 4 inches. Folia, 37. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 11 chapters.

This deals with the rites to be performed by a yogin. The present MS runs up to the 11th chapter. Two MSS

containing respectively 9 and 12 chapters are described in HPR I. 301, II. 173.

Beginning :—

श्रीमहादेव उवाच ।

मातर्मे देवदेवेशि योगिनि प्राणवल्लभे
सर्व्वगातः सुरेशानि संसारतारिके शुभे ।
त्वां विना देवदेवेशि संसारं हतवत् प्रिये ।
एकं संस्प्रष्टुमिच्छामि यदि तवानुग्रहो मयि ।
योगसारं महेशानि कथयस्वानुकम्पया ।
संसारतरणे देवि तरणिस्त्वं यतः प्रिये ॥
असारे घोरसंसारे सर्व्वदुःखमलीमसाः ।
जायन्ते च म्रियन्ते च असंख्या जीवराशयः ॥
तथामन्तो महेशानि विदन्ति न महीतले ।
अनेकदुःखसम्पन्ना इन्द्रियाश्रयतत्पराः ॥
भवन्त्येव महेशानि सम्भूताश्च युगे युगे ।
केनोपायेन देवेशि नरा मोक्षमवाप्नुयुः ॥

श्रीदेव्युवाच ।

अस्ति देवः परं ब्रह्मस्वरूपं निष्कलः परः ।

Colophons of the different chapters :—

8A. इति योगसारे सर्व्वागमोत्तमे पार्व्वतीशिवसंवादे देहेन्द्रियोद्दीपने तन्मन्त्रपुरश्चरणविधिः प्रथमः परिच्छेदः; 15A. ॰इन्द्रियादिनिग्रहे पुरश्चरणोद्दीपने श्रीयोगिमाहात्म्यवर्णनं नाम द्वितीयः परिच्छेदः; 17A, ॰शरीरस्थषट्चक्रदर्शनोद्दीपनो नाम तृतीयः परिच्छेदः; 19A. ॰मूलाधारस्थ-देवतादिकथनं नाम चतुर्थः परिच्छेदः; 29B, ॰वाक्सिद्ध्युपाख्याने पञ्चमः परिच्छेदः; 23B. ॰देहस्थ-देवतावर्णनख्याने श्रीरुद्रकाख्य-महादेव-श्रीभैरवीसहित-मणिपूरस्वाधिष्ठानचक्रवर्णनोद्दीपने षष्ठः परिच्छेदः; 26B, ॰हृत्पद्मस्थ ध्यानार्चनादिवर्णनं नाम सप्तमः परिच्छेदः; 28A. ॰षोडशदलस्य वर्णनं नाम अष्टमः परिच्छेदः; 31A, ॰शत-सहस्रकां संहितायां षट्चक्रे चक्रोद्दीपने विशुद्धाख्यवर्णनं नाम नवमः परिच्छेदः;

35A, शुतसाख्यायां संहितायां निगमशास्त्रे सत्यवादे श्रीगुरोः परंपरा-योगकथनं नाम दशमः परिच्छेदः; 37A, •श्रीगुरोः सत्यनामकथनं नाम एकादशः परिच्छेदः ।

6116.

255. योगबीजम् । *Yogabījam.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. **Folia,** 8. **Lines,** 10 on a page. **Extent** in ślokas, 150. **Character,** Nāgara. **Appearance,** fresh. Complete.

It is a treatise on yoga according to Nāthism which describes the methods and efficacy of the regulation of the airs in the body. A MS of the work is described in Bik. No. 1233.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीदेव्युवाच :

नमस्ते आदिनाथाय विश्वनाथाय ते नमः ।
नमस्ते विश्वरूपाय विश्वातीताय ते नमः ॥
उत्पत्तिस्थितिसंहारकारिणे क्लेशहारिणे ।
नमस्ते देवदेवेश नमस्ते परमात्मने ॥
नमस्ते परिपूर्णाय जगदानन्दहेतवे ।
महाशिव जगन्नाथ कारुण्यामृतवारिधे ॥
सर्वे जीवाः सुखैर्दुःखैः मायाजालेन वेष्टिताः ।
तेषां मुक्तिः कथं देव कृपया वद शङ्कर ॥
सर्वसिद्धिकरो मार्गो मायाजालनिकृन्तकः ।
जन्ममृत्युजराव्याधिनाशकः सुखदो वद ॥
नानामार्गास्तथा देव कथितास्तु महेश्वर ।
अधुना मोक्षदं मार्गं ब्रूहि योगविदां वर ॥

ईश्वर उवाच ।

यद्वा येन विमुच्यन्ते नाथमार्गमतः परम् ।
तमहं कथयिष्यामि तव प्रीत्या सुरेश्वरि ॥
नानामार्गैस्तु दुष्प्रापं कैवल्यं परमं पदम् ।
सिद्धिमार्गेण लभ्येत नान्यथा शिवभाषितम् ॥

End :—

देहो ब्रह्मत्वमायाति जलतां सैन्धवं यथा ।
अनन्यतां यदा याति तदा मुक्तः स उच्यते ॥
चिन्मयानि प्राणेशानि इन्द्रियाणि तथैव च ।
यथा ब्रह्मत्वमापन्नं यथैवाव्यक्ततत्त्वतः ॥
एतत्ते कथितं देवि तव प्रीत्या सुरेश्वरि ।
गोपनीयं प्रयत्नेन कार्यं पूर्ण पाठ रक्ष ॥

श्रीदेव्युवाच ।

गतो मे संशयो नाथ कृपया तव शङ्कर
नमस्ते योगिनाथाय सर्वज्ञाय नमो नमः ॥

Colophon :—

इति श्रीयोगबीजं श्रीशिवशङ्करभाषितं सम्पूर्णम् । शुभम् ॥

6117.

4340. *Yogabījam.*

Substance, country-made yellow paper 12×4 inches. **Folia**, 15. **Lines**, 5 on a page. **Extent** in ślokas, 150. **Character**, Bengali. **Date**, B.S. 1244. **Appearance**, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

सन १२४४ साल तारिख ७ अग्रहायण ।

6118.

5539. *Yogabījam.*

Substance, foolscap paper. 9¼ × 6¼ inches. Folia, 18. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 126. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6119.

9712. *Yogabījam.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 208. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1945. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

लिखितं लक्ष्मीनारायणेन कविना संवत् १९४५ चै. कृ. १५ शुक्रवारे ।

घृणा शङ्का स्पृहा लज्जा जुगुप्सा चेति पञ्चमी ।
कुलं शीलं तथा जातिरष्टौ पाशाः प्रकीर्तिताः ॥
पाशबद्धः पशुर्देवि पाशमुक्तो महेश्वरः ।
तस्मात् प्रयत्नतो योगी पाशानेतान् समुच्छिनेत् ॥

6120.

5854. महाकालयोगशास्त्रे खेचरीविद्या ।

Khecarīvidyā from the Mahākālayogaśāstra.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 4 chapters.

Another MS of the work is noticed in Peters. I. 117.

Beginning : —

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ देवि प्रवक्ष्यामि विद्यां खेचरीसंज्ञिताम् ।
यस्याः संज्ञानमात्रेण लोकेऽस्मिन्नजरामरः ॥
मृत्युव्याधिजराग्रस्तं दृष्ट्वा विश्वमिदं प्रिये ।
बुद्धिं दृढतरां कृत्वा खेचरीं च समाश्रयेत् ॥
जरामृत्युगदाघ्नीं यो खेचरीं वेत्ति भूतले ।
ग्रन्थादाचार्य्यतश्चैव तदाभ्यासप्रयोगतः ॥
तां देवि सर्व्वभावेन गुरुं नत्वा समाश्रयेत् ।
दुर्लभा खेचरी विद्या तदभ्यासोऽपि दुर्लभः ॥
अभ्यासं मेलनं चैव युगपन्नैव सिध्यति ।
अभ्यासमात्र-निरता वदन्ति हि मेलनम् ॥
अभ्यासं लभ्यते देवि जन्मजन्मान्तरे क्वचित् ।
तदा तु मेलकं योगी लभते परमेश्वरि ॥
तदा तत् सिद्धिमाप्नोति यदुक्तं शास्त्रसन्ततैः ।
ग्रन्थतश्चैव यदुक्तं मेलकं लभ्यते यदा ।
तदा शिवत्वमाप्नोति निर्म्मुक्तः स नरेर्भयात् ॥

Colophons of the different chapters :—

15A, इति श्रीआदिनाथप्रोक्तमहाकालयोगशास्त्रे उमामहेश्वरसंवादे खेचरीविद्यायां प्रथमः पटलः; 33B, ०द्वितीयः पटलः; 45A, इति श्रीमदादिनाथनिरूपिते ०तृतीयः पटलः; 48A, ०चतुर्थः पटलः ।

6121.

8409. *Khecarīvidyā from the Mahākālayogaśāstra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara. Appearance, old and pasted. Complete in 3 chapters.

6122.

8827. *Khecarīvidyā from the Mahākālayogaśāstra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 2–14. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1756. Appearance, old. Incomplete.

But for the first leaf the MS is complete in 4 chapters.

Post Colophon :—

शुभमस्तु । सम्वत् १७५६ शाके १६२१ मार्गशीर्ष द्वितियायां गुरुवासरे लौषत दुर्गाप्रसाद तीवारि शुभः ।

After the Post Colophon there occur several lines dealing with *khecarī mantra*, *mālakāgulikalpa*, etc. A colophon found in this portion runs :—

इति खेचरीमुद्राबीजयंत्र नाम पञ्चमः पटलः ।

6123.

3111. योगसिद्धान्तः । *Yogasiddhānta.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5¼ inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This is in the form of an interlocution between Viṣṇu and Śiva. Viṣṇu asks various questions about the real nature of deities and rites. Śiva gives them a spiritual interpretation and lays stress on true knowledge.

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय गुरुभ्यो नमः । हरिहरसंवाद ।

कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।

प्रणम्य तं महादेवं व्याधिकेतुं महेश्वरम् ।

सुक्ष्मं परमं ध्यानं पारं परं च तत्परम् ।

उत्पत्तिः प्रलयो नास्ति ब्रूहि मे परमेश्वर ॥

ईश्वर उवाच ।

ब्रह्मा संख्या न जानामि कोटिविष्णोर्लयं गताः ।

गङ्गावालुसमो इन्द्रः किञ्चिद्ज्ञान महेश्वरः ॥ ३ ॥

श्रीभगवानुवाच ।

कोऽसौ ब्रह्मा + + + इन्द्राः के प्रलयं गताः ।

किं विष्णुः पश्यते गर्भे इदं ब्रूहि महेश्वर ।

Colophon :—

इति श्रीहरिहरसंवादे योगसिद्धान्ते ज्ञानं संपूर्णम् ।

6124.

9966. **अमनस्कयोगशास्त्रम् ।** *Amanaskayogaśāstram.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 30. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, 1918 Sāla (probably of the Saṃvat Era). Appearance, old. Complete in 2 chapters.

This is in the form of an interlocution between Vāmadeva and Īśvara on yoga. The text is accompanied by a translation into a vernacular. A MS of the work has been described in Weber, No. 646. A MS (III. B. 14) in the Society's old collection calls the work *Svayambodha* which is stated to be a part of the Śivarahasya (ASB. V. 3979).

Beginning :—

प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिरुमापतिं ।

जीवन्मुक्तिप्रदोपायं कथयस्वेति पृच्छति ॥

ईश्वर उवाच ।

परं ज्ञानमहं वच्मि येन तत्त्वं प्रकाशते ।

येन विच्छिद्यते सर्वं कर्मपाशादिबन्धनं ॥ २ ॥

आधारादिषु चक्रेषु सुषुम्नादिषु नाडीषु ।
प्राणादिषु शरीरेषु परतत्त्वं न तिष्ठति ॥ ३ ॥

तत्र योगरताः केचित् केचिज्ज्ञानविमोहिताः ।
जपेन केचित् क्लिश्यन्ति नैव जानन्ति तारकम् ॥ ४ ॥

न मीमांसातर्कप्रकरणखिलसिद्धान्तपठनै-
वेदैर्वेदान्तैः स्मृतिभिरभिधानैरपि न च ।
न चापि च्छन्दोव्याकरणकवितालङ्कृतिमयैः
मुने तत्त्वप्राप्तिर्निजगुरुमुखादेव विहिताः ॥ ५ ॥

काषाय-ग्रहणं कपाल-धरणं केशावलीलुञ्चनं
पाषण्डव्रतभस्मचीवरजटाधारित्वमुन्मत्ततः ।
नग्नत्वं निगमागमादिकविता-गोष्ठीसभाभ्यन्तरे
सर्वं चोदरपूरणार्थपठनं न श्रेयसः कारणम् ॥ ६ ॥

रुद्रो चाटनमारणादिकुहकैर्मन्त्रप्रपञ्चाङ्गैः
सर्वाभ्यामविचित्रभोगकरणा प्रज्ञानभोगपरा ।
ध्यानं देहि परेषु नाडिषु धराधारेषु चेतोभ्रमः ।
तस्मात् तत्सकलं मनोविचरितं त्यक्त्वा [ऽ]म[न]स्कं भज ॥ ७ ॥

अन्येव जगतो भावा ये च तिष्ठन्त्यनेकधा ।
तेषां तु लक्षणेनापि परतत्त्वं न नीयते ॥ ८ ॥

अथाहं वच्मि मोक्षाय ज्ञानं रागजि(ति)तां स्वयं ।
निष्कलं निष्प्रपञ्चं यत् परं तत्त्वं तदुच्यते ॥ ९ ॥

.. ..

... .

तत्त्वस्य सम्मुखे जाते त्वमनस्कं प्रजायते ।
अमनस्केऽपि संजाते चि[न्]तादिविलयो भवेत् ॥ १० ॥

मनःपवनयोर्नाशादिन्द्रियार्थं विमुञ्चति ।
इन्द्रियार्थे विनिर्मुक्ते बाह्यं ज्ञानं न जायते ॥ ११ ॥

बाह्यज्ञाने विनष्टे च ततः सर्व्वसमो भवेत् ।
यदा सर्व्वसमो जातो भवेद्व्यापारवर्ज्जित[:] ॥ २२ ॥
परे ब्रह्मणि संबुद्धो योगी प्राणलयस्तदा ।
सदाभ्यासरतानां च यः परो जायते लय[:] ॥ २३ ॥

End :—

निर्म्मलसत्त्वमस्थिरपुरुषेण दिवारात्रिशब्दोऽस्ति ।
जागरणस्वप्नवर्ज्जितचिन्मात्रानन्दसंस्थानात् ॥ १० ॥
ॐकारविविधैर्विचित्रकरणैः प्रायश्च वायोर्जये
तेजश्चिन्तनमन्तरालकमले शून्यावलम्बनं ।
त्यक्ता सर्व्वमिदं करान्तरगतं मत्वा मनो विभू मे
देहान्ते तमवाप्यमेकममनस्कत्वं बुधैः सेव्यताम् ॥ ११ ॥
अन्यजन्मकृताभ्यासात् स्वयं तत्त्वप्रकाशने
सुप्तोत्थितस्य प्रत्यूषे ह्युपदेशादिना विना ॥ १२ ॥
मुद्राभ्यासस्य शान्तस्य सदैव गुरुसेवया
गुरोः प्रसादात्तस्यैव तत्त्वज्ञानं प्रकाशते ॥ १३ ॥

Colophons of the chapters :—

12A, इति श्रीचामनस्कयोगशास्त्रे लययोगो नाम प्रथमोध्यायः ।

30B, इति श्रीईश्वरवामदेवऋषिसंवादे अमनस्के योगशास्त्रे तत्त्वज्ञान-
निरूपणं नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥

Post Colophon Statement after the translation :—

श्री १९१८ साल मिति कार्त्तिकवदि १४ रोज लिखितं शुभम् ।

6125.

5540. *Amanaskayogaśāstram.*

Substance, foolscap paper. 9¼ × 6¼ inches. Pages 10-38. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in 2 chapters.

The work is called *Amanaskakhaṇḍa* in the present MS. The two chapters are here called respectively ***Layayoga-pariccheda*** and *Amanaskavivaraṇa.*

6126.

8327. *Amanaskayogaśāstram.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This MS contains the 1st chapter of the work with the following colophon :—

इति श्रीईश्वरप्रोक्तो लयखण्डो नाम प्रबोधः समाप्तः ।

6127.

10382. ब्रह्मज्ञानशास्त्रम् । *Brahmajñānaśāstram.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः शिवाय ॥

अतः परं प्रवक्ष्यामि प्रत्ययं चाष्टलोपमं ।
दशधानाहतं नादं सद्यः प्रत्ययकारकं ॥
चिणीति प्रथमं शब्दं चिंचिणीति द्वितीयकम् ।
घिरिशब्दं तृतीयं च शङ्खशब्दं चतुर्थकम् ॥
पञ्चमं तन्त्रिनिर्घोषं षष्ठं वंशरवं तथा ।
सप्तमं कांस्यतालं च मेघशब्दं तथाष्टमम् ॥
नवमं वारिनिर्घोषं दशमं दुन्दुभिस्वनम् ।
नवशब्दान् परित्यज्य दशमो मोक्षदायकः ॥

अनाहतं विना नादः करोति दशधा रवं।
तेनानाहतशब्दोयं कर्मरन्ध्रे विनिर्गतः॥
नादादौ तु सगर्भकं गुरुमुखात् तस्माच्च निर्गर्भकं
एतस्मात् परतो निरञ्जनपदं तस्माच्च चिद्बोधकं।
चिद्बोधात् परमं स्वरूपममलं पश्येत् सदानन्दितं
निर्द्विः पञ्चविधप्रकारतनुभिः संक्रीडते लीलया॥

This section in 21 verses comes to an end in Fol. 3B with the words इति अनाहतनादः. A new section, which generally agrees with the *Brahmajñāna Mahātantra* (Nos. 5988-9 above) and is complete in 163 verses, then begins. After a few lines it runs thus:—

कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुं।
पृच्छति स्म शिवा देवी ब्रह्मज्ञानं महेश्वरं॥
कुतः सृष्टिर्भवेद्देवा कथं सृष्टिर्विनश्यति।
ब्रह्मज्ञानं कथं देव सृष्टिसंहारवर्ज्जितम्॥

शिव उवाच।

अव्यक्ताच्च भवेत् सृष्टिर्व्यक्तात्तु प्रणश्यति।
अव्यक्ताद्ब्रह्मणो ज्ञानं सृष्टिसंहारवर्ज्जितं॥

देव्युवाच।

ॐकारादिभवा देव कथं विद्याश्चतुर्दश।
मन्त्रपूजातपोध्यानं कर्म्माकर्म्म च कीदृशम्॥

शिव उवाच।

ॐकारोद्भवा विद्या धर्म्माधर्म्मौ तथैव च।
मन्त्रपूजातपोध्यानं सर्व्वस्थूलमिदं प्रिये॥

ताश्च नामत इमाः।

षडङ्गवेदाश्चत्वारो मीमांसान्वीक्षिकी तथा।
धर्म्मशास्त्रं पुराणं च विद्या ह्येताश्चतुर्दश॥

The following extracts will give an idea of the contents of the work :—

वेदशास्त्रपुराणादि विद्यावैश्ये च सर्व्वगा ।
सा पुनः शाङ्करी विद्या गोप्या कुलवधूरिव ॥
देहस्थाः सर्व्वविद्यादि देहस्थाः सर्व्वदेवताः ।
देहस्थान्येव तीर्थानि लभ्यन्ते तु गुरोर्गिरा ॥
स्त्रासमध्यात्मविद्येयं मोक्षसौख्यकरी भवेत् ।
धर्म्मकर्म्मतपोजप्यं यत्र सर्व्वं निवर्त्तते ॥
काष्ठमध्ये यथा वह्निः पुष्पे गन्धो रसे घृतं ।
देहमध्ये तथा देव पुण्यपापविवर्ज्जितः ॥
मुद्रेयं खेचरी नाम मनोदंशः स्मृतः प्रिये ।
शालिग्रामस्तु मनुजः पञ्चेन्द्रिय-समर्च्चितः ॥
प्रकृतिस्पन्दना देवि ब्रह्मचर्य्यं परं स्मृते ।
ब्रह्मज्ञानं पुनर्ध्यानं परब्रह्म नमोस्तु ते ॥
इडा भगवती गङ्गा पिंगला यमुना नदी ।
विज्ञेयानि द्वयोर्मध्ये सुषुम्ना च सरस्वती ॥
त्रिवेणीसंगमं यत्र तीर्थराजः स उच्यते ।
तत्र स्नानं प्रकुर्व्वाणः सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥

देव्युवाच ।

कीदृशी खेचरी मुद्रा विद्या सा शाङ्करी पुनः ।
कीदृशध्यात्मविद्या स्यादेतद्ब्रूहि महेश्वर ॥

शिव उवाच ।

मनःस्थिरं यस्य विनावलम्बनं वायुः स्थिरो यस्य विना निरोधनं ।
दृष्टिः स्थिरा यस्य विनावलोकनं सैवेह मुद्राऽविचला तु खेचरी ॥
... ...

5A, उमाएक्षणमथादेवं पिबक-मध्याब्जगतं ।
पञ्चतत्त्वेन का देव गुणाः के पञ्चविंशतिः ॥

शिव उवाच ।

अस्थिमांसं नखाश्चैव त्वक् रोम च पञ्चमं ।
एते पञ्चगुणाः पृथ्वी ब्रह्मज्ञाने प्रभाषिताः ॥
शुक्रशोणितमज्जाश्च मूत्रं लाला च पञ्चमी ।
अपां पञ्च गुणाः प्रोक्ता ब्रह्मज्ञाने प्रभाषिताः ॥

... ...

5B, स शरीरी स देहात्मा अन्तरात्मा मनः पुनः ।
परमात्मा भवेच्छून्यं मनस्तत्र विलीयते ॥
रक्तधातुर्भवेन्मातुः शुक्रधातुस्तथा पितुः ।
शून्यध्यानप्रवाहेण गर्भोत्पिण्डोभिजायते ॥
असंमुत्पद्यते पिण्डो चिरमागत्य नश्यति ।
गर्भध्यानं न जानाति तेनासौ प्रविनश्यति ॥
यथा सूत्रं विना निद्रा यथा चिन्तां विना मनः ।
तादृशोयं जगत्स्रष्टा गर्भध्यानं तदुच्यते ॥
मनो वशीकृतं येन जिता येनेन्द्रियारयः ।
जितं जगत्त्रयं तेन सदेवासुरपन्नगं ॥

6A, चले चित्ते भवेच्छक्तिः स्थिरे चित्ते भवेच्छिवः ।
तद्द्वये निश्चले जाते देहस्थोपि(गो) स सिद्ध्यति ॥
शक्तिः कस्य भवेन्नाम कस्य नाम भवेच्छिवः ।
एतन्मे निर्णयं ब्रूहि पञ्चात्मज्ञानं प्रकाशय ॥

6B, शिव उवाच ।

इच्छाक्रियाज्ञानानां शक्तित्रयमितीर्यते ।
ज्ञानशक्तिर्यदा भूत्वा तदा चित्तं विलीयते ॥

देव्युवाच ।

कस्मिन् स्थाने वसेच्छक्तिः चक्रषट्कं शरीरगं ।
मातापितृक्रमं कुत्र ब्रह्मज्ञानेन कीर्तितः ॥

शिव उवाच ।

ऊर्ध्वशक्तिर्भवेत् कण्ठा अधःशक्तिर्भवेद्गुदे ।
मध्ये शक्तिर्भवेन्नाभौ वदंतो ता निरंजनं ॥

10A, यदि शून्यमना योगी न किञ्चिदपि चिन्तयेत् ।
नीवपद्येन्द्रियस्तस्य तदा मुक्तिर्ध्रुवं भवेत् ॥
सर्व्वावस्थाविनिर्म्मुक्तः सर्व्वचिन्ताविवर्ज्जितः ।
स्वस्थवर्त्तते योगी स मुक्तो नात्र संशयः ॥

... ...

10B, आलस्यं मध्वतो निद्रा मनश्च कपिचञ्चलम् ।
त्रिभिर्देवि भवेन्मृत्युः सिध्यते तत्र योगिनः ॥

End :—

कल्पद्रुचिन्तामणिकामगव्यः कर्त्तुं समर्था इच मुक्तिमार्गं ।
अध्यात्मविद्या विधिना प्रयुक्ता ददाति सद्यः किल मुक्तिमुक्ती ॥

Colophon :—

इति श्रीनन्दीश्वरभाषितं ब्रह्मज्ञानशास्त्रं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं शिवप्रसादेन ब्राह्मणो कान्यकुब्जकः ।

6128.

10255. *Brahmajñānaśāstram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 156. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in 118 verses.

It contains only the second section of the work which agrees generally with the same section as found in the previous MS.

The colophon of the present MS is different from that of the previous MS :—

इति श्रीमहादेवेनोक्तं पार्व्वतीं प्रति ब्रह्मज्ञानं सम्पूर्णं ।

6129.

5923. घेरण्डसंहिता । *Gheraṇḍasaṃhitā.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1½ inches. Folia, 28. Lines, 3 on a page. **Extent** in ślokas 400. Character, Bengali. Appearance, fresh. **Date,** 1724 Ś.E. Complete in seven sections.

The work has been published with an English translation in T.P.H. Oriental Series by the Theosophical Publishing House (Adyar, 1933).

6130.

5835. *Gheraṇḍasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 11 × 6½ inches. Folia, 16. **Lines,** 8–14 on a page. **Extent** in ślokas, 315. Character, Nāgara. Date, **Saṁvat 1927.** Appearance, damaged by rodents. Complete in **seven sections.**

Post Colophon Statement :—

संवत् १९०० ॥ २७ । मिति आषाढ सुदी द्वादशी लिखित बाबाबलनाथ योगेश्वरजी । श्रीकाशीजी । गोरक्षटिल्ले आस्थानमें श्रीनाथजी सहाय श्रीरामजी सहाय ।

6131.

9099. *Gheraṇḍasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 12 × 6½ inches. Folia, 18. **Lines,** 10 **on a page. Extent** in ślokas, 400. Appearance, fresh. Complete in seven **sections.**

6132.

9112. *Gherandasamhitā.*

Substance, country-made paper. 13×6 inches. Folia, 7. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This MS runs up to the end of the fifth section.

6133.

3281. भावनोपनिषत्प्रयोगविधिः । *Bhāvanopaniṣat-prayogavidhi.*

Substance, country-made paper. 11¾×5 inches. Folia, 5. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

The *Bhāvanopaniṣad*, with the commentary and *prayogavidhi* of Bhāskararāya, has been published along with the *Kaulopaniṣad* in the Tantrik Texts Series (No. XI) of Arthur Avalon. The text and commentary have been described in ASB. II. 1787-8. The *prayoga* for *japa* begins in the present MS (Fol. 5A-B) after where the printed edition comes to an end. This section begins :—

अथ पात्रासादनं । ततो पूजा । कुलदीपनिवेदनान्तं कृत्वा जपं कुर्य्यात् ।

End of the MS :—

त्वं मातः सर्व्वदेवीनां प्रीतिदा शुभदा मम ।
शुभं कुरुष्व मे भद्रे यशोवीर्यं च सर्व्वदा ॥

लिखितं ब्राह्मण-भवशर्म्मेण ।

6134.

4678A. **कालिकोपनिषत् ।** *Kālikopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 15¼ × 5¼ inches. Folium, 1. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The work is stated to be affiliated to the Saubhāgya-kāṇḍa of the Atharvaveda. A MS of it is described in L. VI. 2194. It has been published in the *Unpublished Upanisahds* (Adyar Library, Madras, 1933, pp. 401–37).

6135.

4678B. **अथर्व्वतत्त्वनिरूपणम् ।** *Atharvatattvanirūpaṇam.*

Substance, country-made paper. 15¼ × 5½ inches. Folia, 2A-3A (as marked on the left hand margin), 84A-85A (as marked on the right hand side). Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Though called *Atharvatattvanirūpaṇa* in the colophon the work is introduced as an *Upaniṣad* in the opening line (अथान्योपनिषत्). It deals principally with the worship of maidens (*kumārīpūjā*).

Beginning :—

ॐ नमः कमलाःगर्व्वविहारिण्यै । अथान्योपनिषत् ।

तथा विचेष्टितं विश्वं विचिन्तयेत् । शब्दमात्रेण तां भावयेत् । पूजनात् सर्व्वसिद्धीश्वरो भवेत् । अणिमादिविभूतीनामीश्वरो भवेत् ।

End :—

यताचारो भवेत् । सर्व्वदा निर्व्विकल्पमनसा जपं पठेत् । नान्यः पन्था विद्यते अयनाय मोक्षाय आनन्दाय धर्म्माय ज्ञानाय इति सकृत् पाठात् सर्व्वसिद्धिमवाप्नोति । भक्तिहीनाय न दातव्यं भक्तियुक्ताय दातव्यमिति ।

Colophon :—

इत्यथर्वणसर्वनिरूपणं समाप्तम् ।

6136.

10242. **कामराजकीलितोद्धारोपनिषत् ।** *Kāmarāja-kīlitoddhāropaniṣad.*

Substance, country-made paper. 7 × 5¼ inches. Folium, 1. Lines, 28 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The work, attributed to the Atharvaṇaśākhā, has been published in the *Unpublished Upanishads* (Adyar Library, Madras, 1933—pp. 400-401).

Post Colophon Statement :—

लिखितं मालवीयरघुनाथरामेण कामाक्षां ।

6137.

2466. **हारीतस्मृतिः ।** *Hārītasmṛti.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 5¼ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 264. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Though called Smṛti it deals with the Tāntrika *mantras* of different deities. This may be the same as the *Hārīta-smṛtau mantroddhāra* (Peters IV. 12). It has, however, no connection with the printed *Hārītasaṃhitā* (Calcutta, B.S. 1286). But it generally agrees with portions of the *Vṛddha-Hārītasmṛti* (Poona, 1905).

Beginning :—

ॐ श्रीमन्नारायणचरणौ शरणं प्रपद्ये श्रीमते नारायणाय नमः ।
इति मन्त्रः । ॐ अस्य श्रीदयाख्यमन्त्रस्य नारायणऋषिर्गायत्री-
च्छन्दः नारायणो देवता अशेषपुरुषार्थजपे विनियोगः इति संकल्पः ।

Colophons of the different chapters :—

3A, इति हारीतस्मृतौ दयाख्यमन्त्रउद्धार संपूर्णं; 4A, ॰अष्ट-मन्त्रोद्धारविधानं संपूर्णम्; 5A, ॰द्वादशार्णमन्त्रस्योद्धारं तृतीयावरणं संपूर्णम्; 6A, ॰मन्त्रोद्धारो चतुर्थावरणं संपूर्णम्; 7B, ॰श्रीरामार्चद्वितीयावरणं संपूर्णम्; इति तृतीयावरणः; 8A, ॰मन्त्रोद्धारविधानो नाम चतुर्थावरणं संपूर्णम्; 10A, ॰मन्त्रोद्धारणो नाम षष्ठो वर्णं संपूर्णम्; 11A, ॰श्रीहयग्रीवमन्त्रोद्धारः संपूर्णं; 12B, इति मन्त्रोद्धारणं पु इति श्रीहारीत संपूर्णम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु । लिखीतं मङ्गाटट कांचनपुरघाटा । फरकाबाद-स्थित सोमवासरे संवत् ८१ (? : १८)

6138.

8334. सञ्जीवनीविद्या । *Sañjīvanīvidyā.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 35 (which are found in a hopelessly disorderly condition, all the leaf-marks being lost). **Lines**, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance old. Incomplete.

The work is in the form of an interlocution between **Iśvara and Vaśiṣṭha.**

Colophons of the chapters :—

इति नीलकण्ठोयसञ्जीवनीविद्यायां परमरहस्ये मन्त्रोद्धारादि प्रथमोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये नीलकंठीये द्वितीयोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये सञ्जीवनीविद्यायां तृतीयोऽध्यायः ।

इति नीलकण्ठीये सञ्जीवनीविद्यायां चतुर्थोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये संजीवनीविद्यायामपस्मारापहरणं नाम पञ्चमोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये संजीवनीविद्यायां साधनयोगो नाम षष्ठाध्यायः ।

इति परमरहस्ये सञ्जीवनीविद्यायां सप्तमोऽध्यायः ।

इति नीलकण्ठीये परमरहस्ये संजीवनीविद्यायां नवमोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये संजीवनीविद्यायां दशमोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये पूर्वसेवाविधिर्नाम एकादशोऽध्यायः ।

इति परमरहस्ये संजीवनीविद्यायां होमविधिर्ना + + ध्यायः ।

6139.

11066. **पञ्चदशीविधानम् ।** *Pañcadaśīvidhānam.*

Substance, country-made paper. 6 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 56. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This speaks of the application of the *Pañcadaśī Yantra* or 'magic square of fifteen' (*Cat. Cat.* II. 69) in various magic rites.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

पार्वत्युवाच ।

कैलासशिखरासीनं गौरी पृच्छति शङ्करम् ।

पञ्चदशीविधिं ब्रूहि भक्तानां हितकारकं ।

ईश्वर उवाच ।

सन्ति नानाविधिर्लोके यन्त्र सर्व्वाणि कीर्त्तिताः ।
पञ्चदशीमहायन्त्रं कलौ सिद्धिप्रदायकम् ॥
गुह्यं यन्त्र महा + के देवानामपि दुर्लभम् ।
मन्त्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि ह्रीं श्रीं क्लीं ... नमः ॥
... सर्व्वसिद्धिप्रदायकम् ।
... तथा पृथ्वी ... च ...
... तथा ... वेदवाण ...
मुनिनागग्रहा ... पञ्चदशी प्रकीर्त्तिता ।
... प्रवक्ष्यामि प्रयोगञ्च महाद्भुतं ॥
रवौ ... लिखेत् ।
यस्य ... विनिक्षिपेत् ॥
... जपेत ।
पञ्चदशीविलोमन्तु सन्ध्याकाले ... ॥
... लिखितं सम्यक् ... च धारयेत् ।
... प्राप्नोति ... यथा ॥

Colophon :—

इति श्रीगौरीशङ्करसंवादे पञ्चदशीविधानं समाप्तम् ।

6540.

6541. दक्षिणाचारतन्त्रराजटीका । *Commentary on Dakṣiṇācāratantrāja by Kāśīnātha Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 13 × 5½ inches. Folia, ... Lines on a page. **Extent** in ślokas, 900. **Character,** modern Nāgara. ... **Saṁvat 1961. Appearance,** fresh. Complete.

One MS of the Tantra is mentioned in *Cat. Cat.* I. 2...

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।

नत्वा ब्रह्ममयीं देवीं सच्चिदानन्दरूपिणीम्।
ब्रह्मेशविष्णुजननीं भक्तानुग्रहविग्रहाम्॥
दक्षिणाचारतन्त्रस्य गुरूणामुपदेशतः।
सकार्थदर्शटीकेयं काशीनाथेन तन्यते॥

इह खलु पूर्व्वोक्तज्ञानार्णवादितन्त्रेषु जगदम्बाया दक्षिणाचाराचारस्योक्तत्वात् तत्र च वर्णव्यवस्थाया अथ कथ(?)नादविशेषेण वैदिकस्यापि वामाचारप्रसक्तौ वैदिकत्वभङ्ग इति तद्भङ्गार्थं'' दक्षिणाचारस्य मिश्रतयोक्तत्वेन अमिश्रतया आचारं च पुनः पृच्छति। भगवन्निति। सृजस्यवसि नित्यं त्वमित्यनेन शिवस्यैव सृष्टि-स्थितिलयकर्तृत्वं द्योत्यते। तथाच श्रीशिवपुराणे।

सृष्टेः प्रवर्त्तको ब्रह्मा स्थितेर्वि'' ष्णुर्विमोक्षकः।
संहारस्य तथा रुद्रस्त्रयोर्नित्यं नियामकः॥

2A. अन्ययोगो वामाचारयोगः। अत्र नाम कालिकातारायीविषये सुरा-मांसमधुमद्यादिद्रव्यैः समाराधनं वामाचारप्रकारः प्रकटत्रिकोणाख्यानं + + + कृत्वं कृत्वा संपूजयंति अधोमुखं त्रिकोणमधोमुखमेव कृत्वं पूजयंति। दिगम्बरत्वमकारादयस्तु त्रियमुखानां कृत्वा ऊर्द्ध्वं त्रिकोणं पूजयंति। इति उत्तराचारिणां रहस्यम्। अत्र बहु वक्तव्यमस्ति। तत्तु अवैदिकमार्गत्वात् सा(स)यार्थमपि न भवति।

[The four lines quoted above are also found in Lakṣmīdhara's commentary on the *Saundaryalahari* (p. 130, Government Oriental Library Series, Mysore, 1896).]

श्रीमेरुतंत्रे।

प्रतिलोमान् पुष्पवती श्वपचान् शौद्रवैश्यिकान्।
आचारहीनान् [अ]न्त्यंश्च शूद्रान्नैव पठेन्मतिम्॥

कौर्म्मे एकादशाध्याये ।

कापालं [पांच]रात्रं च यामलं वाममार्हतं ।
एवंविधानि चान्यानि मोहनार्थानि तानि तु ॥
ये कुशास्त्राभियोगेन मोहयन्तीह मानवान् ।
मया सृष्टानि शास्त्राणि मोहार्थं भवान्तरे ॥

इति वचनद्वयेन वाममार्गादीनां मोहकत्वमुक्तम् ।

Last Colophon :—

इति श्रीमद्रुद्रोपनामक-शिवराम-भट्टात्मज-जयराम-भट्टात्मज-जयरामभट्टाभिध(?) ब्राह्मणसौगर्भसम्भव-शिवभट्टसूनु-तत्पादाब्ज-धुरीणदक्षिणामार्गानुसारिकाशीनाथविरचितायां श्रीदक्षिणामार्ग-तन्त्रराजटीकायां गुह्यार्थादर्शाभिधायां बहुविधः पटलः ।

Post-colophon Statement :—

श्रीदक्षिणामार्गिगुरुभ्यो नमः ।

यावल्लवणसमुद्रो यावन्नक्षत्रमण्डितो मेरुः ।
यावच्चन्द्रादित्यौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥

संवत् १९६१ । मी आषाढ सुदि ९ । श्रीगुरुभ्यो नमः
माधवीधवाख्यमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6141.

196. तन्त्रचूडामणौ पीठनिर्णयः । *Pīṭhanirṇaya from the Tantracūḍāmaṇi*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 3. Lines, 9 on a page. **Extent in ślokas, 60.** Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present manuscript is noticed in L. I. 146. Two more **MSS** of the work have been described previously under **Nos. 5956-7.**

6142.

5526. **वामकेश्वरतन्त्रे नित्याषोडशिकार्णवः ।** *Nityāṣoḍaśikārṇava from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 109. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 4,500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

In the present MS the text is accompanied by the commentary of Bhāskararāya both of which run from the beginning up to V. 43, and then jumping on to VIII. 111b go to the end. Both the text and commentary have been published in the Ānandāśrama Sanskrit Series (Poona, 1908). For descriptions of other MSS of the text and another commentary cf. Nos. 5939ff above.

Post-colophon Statement :—

आनन्दाख्यो यचेशाभित इममभिलपत् सेतुबन्धाभिधानं ।
यत्रं देवसारौवन्ययसाभिजनितः शास्तिष्ठा मचारान्तम् । (?)
संख्यावद्वयंसंख्याप्रथित । सेतुबन्धाभिधेय समूहं । शुभमस्तु
समाप्तम् ।

6143.

5721. *Nityāṣoḍaśikārṇava from the Vāmakeśvaratantra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 384. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 8,000. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

In the present MS also the text is accompanied by the commentary of Bhāskara.

Of the concluding verses of the commentator the present MS has only the first line of the first verse.

6144.

6538. चक्रसङ्केतचन्द्रिका । *Cakrasaṃketacandrikā.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 4¾ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work contains the text of, and a very short commentary by Kāśinātha on, a selected number of verses of the *Yoginīhṛdaya* portion of the *Vāmakeśvaratantra*. The commentary agrees so closely with the commentary of Amṛtānandanātha that it almost looks like an abridgement of the latter. For other MSS of the *Yoginīhṛdaya* and its commentary cf. Nos. 5942ff.

Colophon :—

इति श्रीमद्बुद्धोपनामक[illegible]रामेश्वरभट्टात्मज-काशी

नाथविरचिता चक्रसङ्केतचन्द्रिका

The original from which the present MS was copied appears from the following post-colophon statement to have been in Kāśinātha's own handwriting :—

इदं काशीनाथ भट्टकेन लिखितम् ।

मालवीयवाणकुण्डस्थं पुस्तकम् ।

6145.

232. भूतभैरवतन्त्रे बीजकोषः । *Bījakoṣa from the Bhūtabhairavatantra.*

Substance, country-made paper. Folia, 5. Lines, [illegible] on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. [illegible] For other MSS of the Bhūtabhairavatantra cf. No. 5857 above.

6146.

9347. वीरतन्त्रम् । *Viratantra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 21. Lines, 7, 9 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

The present MS contains eleven chapters dealing with different Tantra topics. From the colophons some of the chapters appear to be taken from the *Vīratantra* and some from the *Kālītantra*. Some of the colophons, however, do not mention the name of any original Tantra. The beginning of the first chapter, which according to the colophon belongs to the *Vīratantra*, agrees with that of the *Kālītantra*. The work may be a compilation containing selected chapters from various Tantras. For descriptions of other MSS of the *Vīratantra* and *Kālītantra* cf. respectively Nos. 5925ff and 5930ff above.

Colophons :—

4B, वीरतन्त्रे मपथ्यां-पटलं; 5A, ॰पुरश्चरण-पटलं; 6A, वैमित्तिक-पटलं; 7B, वीरतन्त्रे कामनाविधि-पटलं; 9A, सिद्धविद्या-पटलं; 11B, वीरतन्त्रे पटलं; 13B, कालीतन्त्रे रहस्य-पटलं; 15A, आचार-पटलं, 17A. सिद्धविद्या-पटलं; 20A, सिद्धविद्या-पटलं; 21A. कालीतन्त्रे परमरहस्ये कालिका-पटलं समाप्तं ।

6147.

3917. उत्तरतन्त्रे अभिषेकविधिः । *Abhiṣekavidhi from the Uttaratantra.*

Substance, country-made paper. 14 × 4 inches. Folia, 33A–35A. Lines, 11 on a page. In tripâtha form. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

अथोत्तरतन्त्रोक्ताभिषेकविधिर्लिख्यते ।
अभिषेकाद् विना मुक्ति…………
यस्यापि तस्य नश्यन्ति आयुर्विद्या यशो बलम् ॥

शिव उवाच ।

शृणुष्व सर्व्वतन्त्रेषु तत्र केषु न कीर्त्ति ।
अभिषेकं प्रवक्ष्यामि सर्व्वसिद्धिप्रदायकम् ।

End :—

अभिषेकस्य माहात्म्यं पूर्णाः सन्तु मनोरथाः ।

Colophon :—

इत्युत्तरतन्त्रे गौर[illegible]सम्वादे सर्व्वसिद्धि[illegible]भिषेक
पटलः ।

For the description of a *Sāṃ. Mārga (?)* belonging to the *Uttaratantra* cf. No. 5896 above.

6148.

3651. गौतमीयतन्त्रम् । *Gautamīyatantram.*

Substance, country-made paper. [illegible] × 2 inches. Folia, [illegible]. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, [illegible]. Character, Bengali. Appears old, worn out. Incomplete.

The present MS contains extracts from different portions of the work. The first extract begins with II. 64 and the last extract ends with X. 186 of the work as published by the Basumati Press of Calcutta. For the description of another MS of the work cf. 6004 above.

6149.

152. गौरीकञ्चुलिका । *Gaurīkañculikā.*

Substance, country-made paper. 12 × 3 inches. Folia, 1-16. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 430. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

This contains medical recipes for use against various diseases. The use of some of the medicines is to be accompanied by the muttering of *mantras*. The name of the work is found differently in different manuscripts—*Gaurī-kañculikā*, °*kāñjalikā*, °*kañcukī*, etc. Editions of the work have been published under the name °*Kāñcalikātantra* (Calcutta, 1886; Bombay, 1831 S.E.). According to some of the MSS the work forms a part of the *Gopālasaṃhitā*. The present MS has been noticed in L. I. 476.

Colophon :—

इति गौरीकञ्चुलिका समाप्तम् ।

6150.

10191. *Gaurikañculikā.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Date, Samvat 1959. Appearance fresh. Complete.

Colophon :—

इति गोपालसंहितायां हरगौरीसंवादे गौरीकञ्चुलिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

शुभ सम्वत् १९५९ कार्त्तिकशुक्ल ६ गुरौ ।

6151.

10451. *Gaurīkañculikā.*

Substance, machine-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 460. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1930. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीगो[पा]लसंहितायां हरगौरीसंवादे गौरीकञ्चुकी समाप्त (सं)।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु। मङ्गलमस्तु। संवत् १९३० मासानां मासोत्तमे मासे वैशाखमासे कृष्णपक्षे एकादश्यां बुधवासरान्वितायां शुभं भूयात्।

6152.

2898. *Gaurīkañculikā.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 1-19, of which Nos. 15-16 are missing. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas 350. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

Colophon :—

इति गोपालसंहितायां हरगौरीसंवादे गौरी[कञ्चु]लिका समाप्ता।

6153.

11214. *Gaurīkañculikā.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 1-30, of which 4, 11, 12, 19 and 27 are missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The name of the work is given as *Gaurīkañcukī* on the obverse of Fol. 1.

6154.

11341. [*Gaurikañculikā.*]

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 275. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS seems to contain a version of the work. It occasionally agrees with the Bombay edition of the *Gaurikāñcalikātantra.* The beginning of the work as described in L. I. 476 is found in Fol. 5A. It quotes from works like *Rasacakracūḍāmaṇi* (Fol. 1B) and *Brahmayāmala* (Fol. 9B).

6155.

8971. [मेरुतन्त्रम् । *Merutantra.*]

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 275. Character, Nāgara. Incomplete.

This contains (Fol. 1–9A) the *pīṭharahasya* section of the *Merutantra*, *i.e.*, the concluding portion of Paṭala X (verses 801–917) as also an extract (Fol. 9A–12B) dealing with the cults of Kapālinī, Kullā and Kurukullā.

6156.

11350. आसुरीकल्पः । *Āsurīkalpa.*

Country-made yellow paper. 12 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 7–9 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This work gives first of all the rules for the muttering of the mantras of the deity for ordinary purposes. It then proceeds to describe the procedure to be followed in the performance of the black rites with mantras of the deity. This latter portion generally agrees with Section II of the MS described under No. 6071.

Colophon:—

इति अथर्वणवेदे आसुरीकल्पः समाप्तः ।

This colophon is followed by a number of *vidhānas* of the deity.

6157.

10530. उलूककल्पः । *Ulūkakalpa*.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Leaves, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgarī. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work speaks of various preparations made with different organs of an owl mixed with other materials and describes the application of these preparations in magic rites in some of which Tantric mantras should be used.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः

कथयस्व समासेन उलूकस्य तु निर्णयम्
पार्वती पृच्छते देवं यथाहं तव वल्लभा ॥ १ ॥

... ...

अथ उलूकस्य प्रयोगः ।
मोहनं स्तम्भनं चैव उच्चाटनमतः परम् ।
रक्षणं मारणं प्रोक्तं वशीकरणमुत्तमम् ॥ ७ ॥

अञ्जनम् ।
उलूकस्य तु नेत्रे द्वे रोचनागौरसर्षपाः ।
कुङ्कुमं चन्दनं च समभागानि कारयेत् ॥ ८ ॥
अञ्जनं कारयित्वा भूमौ तत्र च स्थापयेत् ।
तत्र एकान्तकालं च यत्नो मार + तकं (?) ।

उलूकस्य तु नेत्रे तु मार्ज्जारस्य तथैव च ।
एकत्र मिश्रितं कृत्वा वर्त्तीं कृत्वा विचक्षणः ॥
मल्लातैलेन प्रज्वाल्य श्मशाने वा चतुष्पथे ।
तेनैव कज्जलं ग्राह्यं नेत्रयो रञ्जयेत्ततः ॥
दृश्यमानेन तेनैव अदृश्यो जायते नरः ।
उलूकचक्षुः संग्राह्यं रोचनाकुङ्कुमेन तु ॥
तत्समं नागपुष्पं तु समभागानि कारयेत् ।
अनेन तिलकं कुर्यात् राजा स्त्रीवश्यमानयेत् ॥
उलूकस्य तु जिह्वान्तु अश्वगन्ध-मनःशिला ।
कुङ्कुमसम्भलाजा च त्रिपुसुमेन(तु)पेषयेत् ।
अनेन तिलकं कुर्यात् राजस्त्रीवश्यमानयेत् ।

End :—

उलूकस्य तु पंचास्थि-मत्स्यास्थि-शूकरास्थि तथ मांस-केशं + + + + मर्दयित्वा भूमिं खनेत् । ६१ । यस्य द्वारे स्थापयेत् तमवाराभिमन्त्रितेन नगरागाणि म्रियते ॥

Colophon :—

इति श्रीभैरवप्रोक्तं उलूककल्पः समाप्तः ।

6158.

10122. कामरुतन्त्रम् । *Kāmarutantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 21 (by counting). Lines, 23 on a page. Extent in ślokas, 42. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This is a work, mostly in a vernacular, containing incantations, directions for the preparation of magical drugs, etc.

Colophons:—

इति मन्त्रावली सम्पूर्णम् ।

इति श्रीमहारहस्ये कामरत्नतन्त्रे शिवकालीसंवादे प्रथमः पटलः ।

इति श्रीकामरत्नतन्त्रे महाकालीशिवसंवादे त्रिरसाङ्कं नाम द्वितीय पटलः ।

इति ० मन्त्रावली संपूर्णम् ।

इति श्रीशिवकालीसंवादे कामरत्नावली चतुर्थोऽध्यायः ।

6159.

11271. शक्तिसङ्गमतन्त्रम् । *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, country-made paper. 8¾ × 2¼ inches. Folia, 2-109, of which Fol. 3, 65-78, 81-83 are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,170. Character, Newari. Appearance fresh. Date (written in a later hand), N.S. 709. Incomplete.

Two more MSS of the work have been described under Nos. 5951-2. The present MS contains chapters 2-9 (Fol. 15B-50A), 23-24 (Fol. 87B-107A) as well as portions of chapters 1 (Fol. 2-15B), 10 [?] (Fol. 50A-64B), 20 (Fol. 79A-87B) and 25 (Fol. 107A-109A)—all of Book II. The colophon of chapter 20 has no indication of the number of the chapter while the colophons of chapters 23-4 have the numbers 12 and 13. The correct numbers given in the description are in accordance with those found in the colophons of the MS described under No. 5951 above.

6160.

11333. *Śaktisaṅgamatantra.*

Substance, machine-made modern paper. 9 × 3¾ inches. Folia, 1-85, 1-64, 1-112 (the last leaf without any leaf-mark). Lines on a page, 9-10, 9-10, 10-12. Extent in ślokas, 2,100, 1,540, 2,500. Character, Nāgara. Appearance fresh. Date, Samvat 1948. Incomplete.

Post-colophon Statement:—

षड्दिङ्नवचन्द्रेऽब्दे विक्रमादित्यवत्सरे ।
मधुकृष्ण-षष्ठिदिने शुक्रवारेण संयुते ।
लिखितंमतन्त्रञ्च चतुर्थं खण्डमुत्तमम् ।

The present MS contains Books I, II and IV complete respectively in 21, 11 and 73 chapters. Books indicated as II and IV in this MS agree with Books IV and II of the MS described under No. 5951, of which chapter 63 of Book II corresponds to chapter 67 of Book IV of the present MS.

6161.

2261. [सांख्यायनतन्त्रम् । *Sāṃkhyāyanatantra.*]

Substance, country-made paper 9¼ × 4¾ inches. Folia, 3. Lines 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This deals with the *Vaḍavāhṛdayamantra*, its use and application. It constitutes the 28th chapter of the MS of the work described under No. 6086, though there are some additional verses here not found in that MS.

6162.

11260. शिवोपनिषत् । *Śivopaniṣad.*

Substance, country-made paper 18 × 4 inches. Folia, 1-21. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 656. Character, Newari. Date, 845 N.S. Appearance, fresh. Complete in seven chapters.

Post-colophon Statement:—

सम्वत् ८४५ । कार्त्तिक-कृष्णपञ्चमी पुनर्वसुनक्षत्रे शुक्रवारे तस्मिन् दिने श्रीज्ञानराजेन लिखितमिदम् । यदि शुद्धमशुद्धं वा शोधनीयं महद्बुधैः । शुभमस्तु ।

Another MS of the work is described in ASB. II. 1812.

6163.

11292E. *Śivopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4½ inches. Folia, 1–28 (as marked on the right margins) or 253–280 (as marked on the left). Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 640. Character, Newari. Appearance, good. Complete in seven chapters.

Same as above.

6164.

6075. [त्रिपुरतापिन्युपनिषत् । *Tripuratāpanyupaniṣad.*]

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, [illegible]. Lines, [illegible] 14 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Incomplete.

This generally agrees with the *Tripuratāpinī Upaniṣad* as published in the *Śākta-upaniṣads* (Adyar [illegible] pp. 11ff). The present MS, which has no division of chapters, runs up to about the end of the second chapter of the published work. One colophon appearing in the present MS at the place where the first chapter comes to an end in the published work runs (Fol. 5.A):—

इत्याथर्वणीये महोपनिषत् ।

6165

11343. कालाग्निरुद्रोपनिषत् । *Kālāgnirudropaniṣad.*

Country-made yellow paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

Though called an *upaniṣad* this is only a manual containing a description of the ceremony of marking one's body with *vibhūti* or sacred ashes.

Colophon:—

इति श्रीमद्विश्वेश्वरप्रोक्तं कालाग्निरुद्रोपनिषत् सम्पूर्णम् ।

II. DIGESTS.

A. Comprehensive and General Works.

Parasurāma.

6166.

6560. कल्पसूत्रम् । *Kalpasūtra.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 23 (of which the first two are written by one hand and the rest by another). Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in ten khaṇḍas.

The work in ten khaṇḍas with a supplement of eight khaṇḍas has been published in the *Gaekwad's Oriental Series* (Baroda, 1923). For a *paddhati* based on khaṇḍas 3-5 of this work cf. *Sundarīpūjanapaddhati* (below). The work, in Sūtra form, deals principally with the worship of Śrīvidyā, though it has sections devoted to other deities as also to Tantra form of worship in general.

6167.

8938. *Kalpasūtra.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 3¼ inches. Folia, 56. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in ten khaṇḍas.

6168.

8780. *Kalpasūtra.*

Substance, country-made yellow paper. 11 × 4 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1732. Appearance, old. Complete in ten khaṇḍas.

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु। सम्वत् १७३२ समये आषाढकृष्णत्रयोदश्यां लिखित-
मिदं स्तोत्रं श्रीहरिकृष्णचक्रवर्तिना।

6169.

637A. *Kalpasūtra.*

Substance, country-made paper. 12⅝ × 6½ inches. Folia, 23. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in ten khandas.

Umānandanātha.

6170.

637B. नित्योत्सवः। *Nityotsava.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 6¾ inches. Folia, 21. Lines, 1. on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date Saṃvat 1864. Appearance, old. Incomplete.

This contains only a portion of the third chapter of the work, beginning with the last verse of the introductory section and ending with the section called *Kratvarthaniyama* (pp. 36-80 of the edition of the work as published in the *Gaekwad's Oriental Series*—Baroda, 1923). The work lays down the procedure of worship on the lines indicated in the *Kalpasūtra,* the topics dealt with in the Sūtra being explained here with quotations from various works.

The present MS along with the preceding MS is described in L. IV. 1467, under the name *Vidyākalpasūtra.*

Post-colophon Statement:—

संवत् १८६४ ज्येष्ठशुक्लत्रयोदश्यां गुरुवारः।

6171.

5769. *Nityotsava.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 72. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,350. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1858. Appearance, old and worn out. Incomplete.

The present MS contains the third section of the work (pp. 35–143 of the printed edition).

Post-colophon Statement:—

श्री संवत्सरे १८५४ समयनाम भाद्रपद मा. शु. प. एकादशी ।
ग्रन्थसंख्या १३४८ ।

6172.

Śaṅkarācārya.

8542. **प्रपञ्चसारः ।** *Prapañcasāra.*

Substance, country-made paper. 11 × 5¼ inches. Folia, 204. Lines 8 on a page. Extent in ślokas, 3,200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in 36 chapters.

The work has been published in Vols. 3 and 18-19 of the Tantrik Texts Series of Arthur Avalon (Calcutta, 1914, 1935) and in Vols. 19–21 of *The Works of Śaṅkarācārya* (Sri Vanivilas Press, Sreerangam).

6173.

5581. *Commentary on the Prapañcasāra entitled Prapañcasāravivaraṇa by Jñānasvarūpa.*

Substance, palm-leaf. 16¾ × 1½ inches. **Folia, 160. Lines, 4, 5 on a page.** Character, Udiya. Appearance, fresh. **Complete in 34 chapters.**

An incomplete MS of the work is described in IO. IV. 2562.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

+ + + + + + + येनापि शरीरं प्रकल्पितम् ।
भाति सर्व्वजगद्धेतुरम्तैषा सरस्वती ॥
सम्प्रदाय + वमुखौः सङ्कल्य लप्याध् नोच्यते ।
प्रपञ्चसारवित् + + मद्याध परिशुद्धये ॥

Last Colophon :—

इति ज्ञानस्वरूपीये प्रपञ्चसारविवरणे चतुस्त्रिंशः पटलः ।

Post-colophon Statement :—

वीरश्रीदिव्यसिंहदेव-महाराजाङ्कुर विजयशुभराज्ये समस्त ८ वाङ्क श्री + श्रीगुरुकालत्रयोदशी सोमवारे श्रीरामचन्द्रपुरप्रासनमहाजन-देववाचपीताम्बर-शतपथिलिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ॥

6174.

8543. *Commentary on the Prapañcasāra called Prapañcasāravivaraṇa.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 193. Lines 12 on a page. Extent in ślokas, 4,600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1664. Appearance, old. Complete in 34 chapters.

Post-colophon Statement :—

वेदाङ्गसर्कचन्द्रैर्हि गतेऽब्दे विक्रमार्कतः
फाल्गुन्यां भानुजे वारे महेश्वरप्रसादतः ।
काश्यां पद्माकरेणैतत् लिखितं स्वेष्टसिद्धये ।

स्वस्ति [श्री]महाराजस्यां सम्वत् १६६४ फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे पुर्णिमास्यां तिथौ मन्दवारे त्रैविद्यमोढज्ञातीय...... ण्डेन लिखितं स्वपरोपकारार्थे ।

Though the name of the author of the commentary is not found in the present MS nor in the MSS described in Ulwar (2230. Extr. 646) and Mad. XV. 7939 it is ascribed to Padmapādācārya in the colophons of another MS of the work belonging to the old collection of the Society (No. III. B. 24). The *Sūcipustaka* while recording the present MS attributes the work to Jñānasvarūpa.

The commentary has been published in the Tantrik Texts Series of Arthur Avalon (Vols. XVIII–XIX, Calcutta, 1935). The present MS runs up to the 35th chapter of the printed edition.

6175.

8544. *Commentary on the Prapañcasāra called Prapañca-sārasambandhadīpikā by Damrubodha.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5½ inches. Folia, 212. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 6,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1948. Appearance, fresh. Complete in 32 chapters.

The name of the commentator is found in the last colophon of the present MS as well as of the MS described in Mad. Tr. (R. No. 5299) where, however, he is called Uttamabodha. The colophons of another incomplete MS of the work belonging to the old collection of the Society do not mention the name of the author. The last chapter in the present MS, referred to as 32, agrees with the 36th chapter of the printed edition.

Post-colophon Statement:—

सम्वत् १९४८ मी अषाढ़ वदि ६ वार शनिवार शुभमस्तु ।

Last Colophon:—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमदुत्तमप्रकाशपूज्यपाद-शिष्येण उत्तमबोधेन कृतायां श्रीमत्प्रपञ्चसारसम्बन्धदीपिकायां द्वात्रिंशत्पटलः ; समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Beginning : —

वन्देऽहं दक्षिणामूर्त्तिं सर्व्वविद्याप्रवर्त्तकं ।
भुक्तिमुक्त्योः प्रदातारं सर्व्वेषां हृदये स्थितं ॥
हृद्ध्वान्तमन्तस्सार्थं निवर्त्तितार्थे
करोति या भक्तजनस्य वाचः ।
सरस्वती सा कृपया गिरं मे
प्रपञ्चसारार्थगुणं तनोतु ॥
जयति विविधविघ्नध्वंसिनं धाम नित्यं
करिमुखमखिलार्थप्रापकं सार्थवाहम् ।
यदवगमतिरामोदामलभ्यस्य भ्रमो
ऽपि पुरुभयनाभप्रत्यनीकान्तराय ॥
दृष्ट्वा यो दिव्यदृष्टिः कलियुगसमये मन्दभाग्यान् मनुष्यान्
तस्मात्तत्र प्रपञ्चः पुण्यजनविधिमतत्कृतो निष्फलः स्यात् ।
इत्याविर्भूय पृथ्व्यां पुनरपि कृतवान्तन्त्रकां गिरीश
तं वन्दे शङ्कराख्यं मखिलतमवृषाभ्यर्च्चिताङ्घ्र्यब्जमार्य्यम् ॥
यत्कटाक्षावलम्बनात् प्राप्नवान् ईदृशात्मताम् ।
वैकुण्ठवासिनं तं सुष्ठुभूतं गुरुं भजे ॥
परिश्रमस्मि चतुर्दशविद्याः स्वयमुपेत्य सदैव समाय्यंम् ।
अमरराजसमाश्रितनामा मुनिरयं स्फुरतां मम चित्ते ।
शास्त्रान्तरविशेषानालोच्य सारं संगृह्य यत्नतः ।
प्रपञ्चसारसम्बन्धदीपिका क्रियते मया ॥

6176.

Gīrvāṇendra.

10323. प्रपञ्चसारसंग्रहः । *Prapañcasārasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 7 × 5 inches. Folia 8. Lines, 10 to 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. **Fragmentary.**

The MS contains only the 17th chapter of the work which is an epitome of Śaṅkarācārya's *Prapañcasāra*. Other MSS of the work are described in Ulwar (2231. Extr. 647), CS. V. 50, IO. 2, 6144 and Mad. XV. 7940ff.

Beginning:—

अथ श्रीप्रपञ्चसारसंग्रहे गीर्वाणेन्द्रविरचिते सप्तदशः पटलः १७ लिख्यते ।

अथ मन्मथविधानमुच्यते ।

सम्मोहनऋषिः गायत्रीछन्दः मनोभवदेवता ई बीजं ।

6177.

Lakṣmaṇārya.

2787. शारदातिलकम् । *Śāradātilaka.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 134. Lines, 10 to 16 on a page. Extent in ślokas, 4,300. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in 25 chapters.

Two very old MSS of the work (one dated Śaka 1427 or 1505 A.D. and the other older still) are reported to be in the Library of the Dacca University (*Indian Antiquary*, 1926, p. 121).

This is one of the most popular Tantrik compilations. The following editions of the work may be mentioned: (1) Rasik Mohan Chatterji's edition published in his *Vividhatantrasaṃgraha*. (2) Litho edition with the commentary of Rāghavabhaṭṭa (Benares, 1886). (3) Arthur Avalon's edition with the commentary of Rāghavabhaṭṭa in two volumes (Calcutta, 1933). (4) Benares Sanskrit Series edition (Benares, 1934).

6178.

2880. *Śāradātilaka.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 92. Lines, 14, 15 on a page. Extent in ślokas, 4,300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1810. Appearance, fresh. Complete in 25 chapters.

Post-colophon Statement :—

संवत् १८१० । वैशाखे मासि शुक्लपक्षे द्वादश्यामिन्दुवासरे नागोपनाम्ना गुणाकरेण लिखितोऽयं ग्रन्थः स्वार्थं परार्थं च । तत्र श्रीपद्मनाभः प्रीयताम् ।

6179.

3809. *Śāradātilaka.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 2 inches. Folia, 176 [illegible]. Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Appearance, old and dilapidated. Incomplete.

6180.

4849. *Śāradātilaka.*

Substance, palm-leaf. 13½ × 2 inches. Folia, 3–240, of which Nos. 4, 5, 66, 70, 71, 75, 78, 82, 84, 88, 99, 100, 103, 109, 123, 127, 132, 135, 139, 142, 143, 153 to 157, 162, 163, 165, 167, 168, 173, 176, 177, 191, 216, 226, 232, 233, 238 are missing. Character, Bengali. Date, L.S. 652. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete.

Post-colophon Statement :—

लसं ६५२ आश्विन शुदि महानवम्यां तिथौ श्रीमत्[illegible] माधाय श्रीहरिदेवशर्मणामाश्रय श्रीजगन्नाथ[illegible] मिदं पुस्तकमिति ।

6181.

9063. *Śāradātilaka.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2–20. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The MS contains the first two paṭalas, and a part of the third.

6182.

1304. *Śāradātilaka.*

Substance, modern ruled paper bound in book form. 13 × 9 inches. Pages, 1–20 (without any leaf mark) + 1–282 (with writing generally on one side of the paper). Lines, 36–45 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains chapters 1–15 and 78 verses of chapter 16. The text is accompanied by the commentary of Śīrapāṇi called *Mantrayantraprakāśikā*. A considerable portion of the text including the whole of chapter 5, however, has no commentary.

Beginning of the commentary:

हयाननं हरिं नत्वा मन्त्रयन्त्रप्रकाशिका ।
शारदातिलके यत्नात् क्रियते शीरपाणिना ॥
इह ग्रन्थारम्भे विघ्नविघातकं देवतानुस्मरणरूपं मङ्गलं कृतम्
निबध्नाति नित्यानन्देति ।

6183.

5368. *Commentary on the Śāradātilaka by Pūrṇānandāśrama.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 58. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,125. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning:—

नत्वा शङ्करमात्मानं पूर्णानन्दाश्रमाभिधः ।
शारदातिलकव्याख्यां लिखामि स्वेष्टसिद्धये ॥

The date (1675 V.S.) of composition of the work is recorded at the end, as follows:—

पूर्णानन्दाश्रमेणेदं लिखिता शिवप्रीतये ।
भूतनागकलायुक्ते विक्रमार्कात् समागते ॥
मार्गशीर्षे पञ्चदिने वासरे बुधसंज्ञिते ।

6184.

5907. *Commentary on the Śāradātilaka.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 6 inches. Folia, 113. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1746. Appearance, fresh. Complete.

It explains selected passages of the Śāradātilaka. The author's name is not given.

Beginning:—

नित्यानन्देति । आगमपक्षे संकेतेन कथयति । अनिरुद्धः अकारो वासुदेवः । संकर्षणस्तस्याग्रगो हकारः । औकारो निशा तत् प्रद्युम्नयुक्तं अर्द्धचन्द्रयुक्तं तैः । ह्रौं इति प्रासादमन्त्र उक्तः ।

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु । संवत् १७४६ समय फाल्गुन सुदी नवम्यां भृगुवासरे गङ्गाश्रमिणो पुष्पपुरे लिखितमिदं पुस्तकम् प्रसादशेखरेण ब्रह्मचारि-बालकृष्णस्य पठनार्थं । शुभमस्तु । सिद्धिरस्तु ।

6185.

Ānandatīrtha.

5499. **तन्त्रसारसंग्रहः ।** *Tantrasārasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 16. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 525. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in four chapters.

A good number of MSS of the work and of commentaries on it are known (Cat. Cat. I. 222, II. 47 ; HPR. III. 125 ; IO. 2. 6130). After the fourth chapter a section on what is called *sudarśanahoma* is appended.

The work deals with the details of the worship of Viṣṇu.

Beginning :—

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्पादाचार्येभ्यो नमः ।
जयत्यजभवेन्द्राद्यैर्वन्दितः कमलापतिः ।
अनन्तविभवानन्दज्ञानशक्त्यादिसद्गुणः ॥
विधिं विधाय मर्यादां तेन सृष्टोऽम्बुजेक्षणः ।
आह देवो रमोत्सङ्गविलसत्पादपङ्कजः ॥
अहमेकोऽखिलगुणो वाचकः प्रणवो मम ।
अकाराद्यनिरुद्धान्तः सोऽयमष्टाक्षरो मतः ॥
स विश्वतैजसप्राज्ञ तुरीयात्मान्तरात्मना ।
परमात्मज्ञानात्मयुक्तं मद्रूपाष्टक वाचकः ॥
तद्रूपभेदाः पञ्चाशन्मूर्तयो मम वाचकाः ।
पञ्चाशद्वर्णवाच्यास्ता वर्णाकाराभिवेदिताः ॥
विश्वरूपशरचतुःषड्वेदाष्टवर्गगाः ।
अत आनन्द इत्युक्ता ऊर्ध्वं सततम्भराः ॥

Colophons :—

3B, इति श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्पादविरचिते श्रीमत्तन्त्रसारसंग्रहे प्रथमोऽध्यायः ; 4B, इति द्वितीयोऽध्यायः ; 9B, इति तृतीयोऽध्यायः ; 15A, इति तन्त्रसारे चतुर्थोऽध्यायः ; 16A, इति सुदर्शनहोमः ।

6186.

5500. *Tantrasārasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 7½ × 5 inches. Folia, 2-87. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Appearance, old and worn out. Incomplete.

The text in the present MS is accompanied by the commentary of Vedavyāsa, son of Janārdana. Save for the first leaf, the MS is complete.

The commentary ends :

वेदव्यासकृता तन्त्रसारभावप्रबोधिनी ।
चतुर्थाध्यायगा भूयात् प्रीत्यै मध्वनृसिंहयोः ॥
निर्विघ्नमेवराघवादिरूपिणं मध्वमङ्गलम् ।
निर्दोषमचिदानन्दविग्रहं श्रीहरिं भजे ॥

Colophon :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्पादाचार्यविरचितस्य श्रीमत्तन्त्र-सारसंग्रहस्य जनार्दनसुत-वेदव्यासविरचितायां तद्भावप्रबोधिन्याः टीकायां चतुर्थोऽध्यायः ।

Post-colophon Statement :

संवत् ÷ ⊤ + ÷ – आश्विन

6187.

Kṛṣṇānanda.

4755. **तन्त्रसारः ।** *Tantrasāra.*

Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. **Folia** (which are in a **hopelessly disorderd** condition in the later portions of the MS.) 316 **(by counting).** Lines, 8, 9 on a page. Extent in slokas, 5,000. Character, **Newari. Appearance**, old and discoloured. Incomplete (?)

This is the most popular Tantrik digest in Bengal. MSS of it are found in and outside Bengal (Mad. XV. 7845ff.). Several editions of it are known. Of these, mention may be made of the editions of Rasik Mohan Chatterji, Panchanan Tarkaratna (Vangabasi Press, Calcutta, 1334 B.S.) and Upendranath Mukherji (Basumati Press, Calcutta, 1929).

This and the following MS have not the second of the two concluding verses but have the following line instead : –

श्रीकृष्णानन्दभट्टाचार्य्यीयसंग्रहं बृहत्तन्त्रोक्तं प्राक्तानि घोरमध्यायं साम्प्रतम् ।

6188.

11288. *Tantrasāra.*

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia 1 287. Lines, 8–10 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character Newari. Date, 831 N.S. Appearance, fresh. Complete.

Post-colophon Statement:–

संवत् ८३१ भाद्रपद शुक्ल षष्ठ्यां तिथौ अनुराधानक्षत्रे प्रीति-योगे शुक्रवासरे कन्याराशिगते सवितरि, विश्वराशिगते चन्द्रमसि ।

6189.

5015. [*Tantrasāra.*]

Substance, country-made yellow paper. 12¾ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Bengali. Date, B.S. 1219 and Śaka 1763. Appearance, good. Incomplete.

This contains extracts from the *Tantrasāra* in the following order:–

गोविन्दोपासन (Fol. 1–3B), **कामेश्वरीपासन** (3B–5B), **बगलामुखी** (5B–9A), **कर्णपिशाचीमन्त्र** (9A–10A), **मञ्जुघोषमन्त्र** (10A–15A),

मातङ्गीमन्त्र (15A–16A), उच्छिष्टचाण्डालीमन्त्र (16A–17B), धूमावतीमन्त्र (17B–19A), भद्रकालीमन्त्र (19A–19B), उच्छिष्टगणेशमन्त्र (19B–21B).

Post-colophon Statement:—

सन १२६९ साल शकाब्दा १७६३, ३१ आषाढ़ मङ्गलवार बेला १ प्रहरेर समाप्त। जेला वीरभूमे कालिकपुर दाक्षोयान श्रीरामरतन मुखोपाध्यायेर वासाय रमिया लिखिलाम। स्वाक्षर श्रीश्रीराम भट्टाचार्य्य, साकिम नारायणपुर, पं हाविलि सहर।

6190.

11176. *Tantrasāra.*

Substance, country-made paper. 12 × 4¼ inches. Folia, 1-129+1-31. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokas, 3,725. Character, Bengali. Appearance, good. Incomplete.

The MS begins from the *sāmānyapūjā* section of the work and ends with the section dealing with the worship of Dhanadā. It covers pages 131-460 of R. Chatterji's edition.

6191.

10355. [*Tantrasāra.*]

Substance, machine-made modern paper. 8½ × 5½ inches. Folia, 30 of which Fol. 13 and 14 are missing. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 640. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This MS contains the section on Śrīvidyā beginning with *śrīvidyā-viśeṣapaddhati* covering pages 338-371 of R. Chatterji's edition of the work.

6192.

Yadunātha Cakravartī.

6028. मन्त्ररत्नाकरः। *Mantraratnākara*

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 514. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1809 (?) and Śaka 1774. Appearance, good. Complete in ten taraṅgas.

Beginning:—

यं ध्यायन्ति निरन्तरं मुनिगणाः पश्यन्ति यं योगिनो
यं गायन्ति परस्परं श्रुतिगणा वेदान्तवेद्यं परम् ।
ब्रह्माद्यैः परिसेवितं सुरगुरुं व्याप्तं गुणैः शाश्वतं
वन्दे तं पुरुषोत्तमं त्रिजगतामानन्दकन्दं मनः ॥

नत्वा देवेन्द्रवन्द्यं त्रिभुवनजनकं विश्वनाथं महेशं
गौरीं त्रिलोकवन्द्यां त्रिभुवनजननीं भारतीञ्च प्रणम्य ।
नत्वा गौरीसुतं तं करिपतिवदनं विघ्नराजं गणेशं
नत्वा देवानशेषानखिलभयहरान् ग्रन्थवर्य्यं करोमि ॥

विलोक्यागमतन्त्राणि यदुनाथेन धीमता
मन्त्ररत्नाकरो ग्रन्थः क्रियते सारसंग्रहः ॥
अर्पयित्वाञ्जलिं मूर्द्धि पण्डितान् प्रार्थयाम्यहं ।
न्यूनातिरिक्तं यच्चात्र शोधनीयं विचक्षणैः ॥
विना प्रमाणं सर्व्वत्र सन्देहो जायते नृणां ।
अतः प्रथमतस्तावत् प्रमाणमभिधीयते ॥

तत्र सर्व्वागमेषु दीक्षाया नित्यत्वे प्रमाणमाह ।
तदुक्तं रुद्रयामलतन्त्रे ।

अमन्त्रिकं नरं दृष्ट्वा किञ्चित् कार्य्यं न साधयेत् ।
दीक्षाग्रहणकाले तु पापराशिः पलायते ॥

End:—

अत्र विन्दुमिलने च दूरतो
दर्शनश्रवणयोः प्रसन्नता ।
इत्थं मन्निहितकारितवृत्ति-
प्रतिमाया[ः] प्रतिपत्तिं करोति ॥
गमनञ्च नरः पुरः परेषां
पुनरत्याय तमप्यहो मतस्य ।

स्थानस्यास्य ज्ञानमात्रेण पुंसां
संसारेऽस्मिन् सम्भवो नैव भूयः ।
भूतग्रा[मं] सन्ततोऽभ्यासतोऽस्मिन्
कर्तुं हर्तुं स्याच्च शक्तिः समग्रा ॥

Sectional and chapter colophons and sectional headings:—

6A, इति मन्त्ररत्नाकरे प्रथमः पटलः; 12B, ०द्वितीयः पटलः; 18A, चक्रविवेचनं नाम तृतीयः पटलः; 27B, ०चतुर्थः पटलः; 32A, इति गौडदेशीय-महामहोपाध्याय विद्याभूषण भट्टाचार्यात्मज-श्रीयदुनाथविरचिते मन्त्ररत्नाकरे प्रथमतरङ्गः।

43A, इति मन्त्ररत्नाकरे षष्ठः पटलः; 52B, ०सप्तमः पटलः; 66B, इति आसनप्रकरणम्; अथासनविधिं वक्ष्ये नानातन्त्रानुसारतः; 67A, मन्त्रशुद्धिप्रकरणमाह; 68A, ०प्रमाणविवेचनं नाम नवमः पटलः; 68B, इति वास्तुयागप्रकरणम्; अथ मण्डपनिर्माणम्; 70A, इति सर्व्वतोभद्रमण्डलम्; 72B, इति मन्त्रदोषकथनम्; 74B, ०द्वितीयतरङ्गः।

83B, इति मन्त्ररत्नाकरे एकादशः पटलः; 85B, इति वर्णमयीदीक्षा-विधिः; अथ कलावती दीक्षा; 88B, ०द्वादशः पटलः; 95B, ०त्रयोदशः पटलः; 100A, ०चतुर्दशः पटलः; 107A, इति मुद्राप्रकरणम्। ०तृतीयतरङ्गः।

116B, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे गोपालमन्त्रविषयकं नाम षोडशः पटलः; 120B, ०सप्तदशः पटलः; 126A, इति दशविद्या मातृकाप्रपञ्चः; इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे अष्टादशः पटलः; 134A, ०भुवनेश्वरीपूजाप्रकरणं नाम एकोनविंशतिः पटलः; 139B, ०चतुर्थतरङ्गः।

145B, ०एकविंशतिपटलः। अथ हरिद्रागणपतिमन्त्रः; 148B, ०द्वा-विंशतितमः पटलः। अथ पञ्चमतुं वक्ष्ये वश्यां सर्व्वसमृद्धिदम्; 155B, ०त्रयो-विंशतिः पटलः; 161A, ०चतुर्विंशतिपटलः; 167B, ०पञ्चमतरङ्गः।

172B, इति मन्त्ररत्नाकरे षड्विंशतिः पटलः। अथ धूमावतीमन्त्राः; 177A, अथ श्रीविद्याभैरवी, अथ चैतन्यभैरवी; 178A, कामेश्वरीभैरवी; अथ

ट्कूटाभैरवीमाह ; 178B, अथ नित्याभैरवी, अथ रुद्रभैरवी ; 179A, अथ भुवनेश्वरी भैरवी ; 181A, अथान्नपूर्णेश्वरी भैरवी ; 182B, इति भैरवीप्रकरणम् । अथ त्रिपुरासुन्दरीमन्त्राः ; 186A, इति ज्ञानार्णवोक्तश्रीविद्योद्धारप्रकरणम् ; 191B, इति दक्षिणामूर्त्तिसंहितोक्तमन्त्रप्रकरणम् ; 193B, इति मन्त्ररत्नाकरे नवविंशत् पटलः । अथ षोडशीमन्त्राः ; 194A, इति षोडशीप्रकरणम् ; 198A, ०पञ्चतरङ्गः ।

199A, अथ त्रिपुरभाग्समुच्चयोक्तभैरवीमन्त्राः ; 200B, अथ छिन्नमन्त्राः, महाम्लत्वज्ञ्चमन्त्रः ; 201B, अथ लजितामन्त्रः, अथ बगलामुखीमन्त्रः ; अथ श्यामामन्त्रः ; 202A, अथ नक्षत्रविद्या लिख्यते ; 202B, अथ गोपालमन्त्राः ; 203A, अथ रघुनाथमन्त्राः ; 203B, इति रामार्चनचन्द्रिकायां रघुनाथमन्त्र-प्रकरणम् ; ०एकत्रिंशत् पटलः 209B, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे द्वात्रिंशत् पटलः । अथ षोढान्यासः ; 215A, ०त्रयस्त्रिंशत् पटलः ; 219B, ०चतुस्त्रिंशत् पटलः ; 226A, इति श्रीविद्यापूजापद्धतिः समाप्ता । ०सप्तमतरङ्गः ।

229B, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे षट्त्रिंशत् पटलः ; 233B, अथ कल्याणी-स्तोत्रम् ; 239A, ०सप्तत्रिंशत् पटलः ; 240A, इति श्रीकुमारप्रबोधकतन्त्रे नित्यश्रीसौभाग्यकवचं समाप्तम् ; 241B, इति श्रीरुद्रयामले देवीश्वरसंवादे त्रैलोक्य-मोहनं नाम कवचं समाप्तम् ; 242A, इति मन्त्ररत्नाकरे अष्टत्रिंशत् पटलः ; 243A, इति कालिकाष्टकम् ; इति महाकालीमन्त्रपटलः ; 245A, ०एकोन-चत्वारिंशत् पटलः ; 247A, इति परिभाषामन्त्रपरिच्छेदः ; अथ ज्वालामुखी-मन्त्रः ; 249B, इति भैरवीतन्त्रे मन्त्रपोषपटलः ; ०अष्टमतरङ्गः ।

253A, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे एकचत्वारिंशत् पटलः ; 259A, ०द्विचत्वा-रिंशत् पटलः । अथ ब्रह्मास्त्रघोरसाधनम् ; 261A, अथ यज्ञसूरवारणप्रयोगः ; 267A, इति वसिष्ठसंहितायां श्रीरामषड्क्षरकल्पः ; अथ यन्त्रोद्धारः ; 267B, इति श्रीरघुनाथषड्क्षरकल्पप्रबन्धः ; इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे चतुश्चत्वारिंशत् पटलः ; अथ प्रकीर्णं वक्ष्ये सर्वतन्त्रानुसारतः ; 273A, इति शिवप्रकरणम् ; 273B, अथ श्रीजलरक्षणपाख्यानम् ; 275A, इति त्रिपुरसारसमुच्चये श्रीजलरक्षणपाख्यानम् ; 276B, इति पञ्चरात्रे यमाष्टकमाहात्म्यम् ; 278A, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे

पञ्चचत्वारिंशत् पटलः; 281B, इति वीरभावप्रकरणम्; इति पशुभावप्रकरणम्; 282B, इति भावनिर्णयप्रकरणम्; अथ कुमारीपूजा; 284A, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे षट्चत्वारिंशत् पटलः। अथ कुलज्ञानम्; 284B, इति कुलपूजागोपनप्रकरणम्; 286B, इति कुलाचारप्रकरणम्; अथ पञ्चतत्त्वशोधनप्रकरणम्; 293A, इति शक्तिशोधनप्रकरणम्; इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे सप्तचत्वारिंशत् पटलः। अथ मैथुनानुकल्पमाह; 297B, इति बलिदानप्रकरणम्; अथ शिवाबलिः; 298A, इति शिवाबलिः, ०नवमस्तरङ्गः।

302A, अथ शान्तिकादीनां प्रयोगः; 302B, अथ दुर्गामन्त्रः; 304A, अथ शान्तिदीक्षादुर्गानाममन्त्रप्रयोगः; 304B, इति शान्तिप्रकरणम्; अथ वश्यप्रकरणम्; 305A, अथ गणपतिमन्त्रप्रयोगः; 305B, अथ श्रीविद्याप्रयोगः; 306A, अथ छिन्नमस्ताप्रयोगः; अथ नीलसरस्वतीमन्त्रप्रयोगः, इति वशीकरणप्रकरणम्; अथ स्तम्भनप्रकरणमाह; 306B, अथ नृसिंहमन्त्रप्रकरणम्; अथ शारदोक्तनवदुर्गाप्रयोगः; 307A, अथ विद्वेषप्रकरणम्; 307B, अथोच्चाटनम्; 308A, अथ मारणप्रकरणम्; 308B, इति श्रीमन्त्ररत्नाकरे एकोनपञ्चाशत् पटलः; 309A, इति योगासनप्रकरणम्; अथान्तर्यागः; 311A, अथ होमः; 313B, इति श्रीगौडदेशीय-श्रीयदुनाथ(?)महामहोपाध्यायविद्याभूषणभट्टाचार्यात्मज-श्रीयदुनाथचक्रवर्तिविरचिते मन्त्ररत्नाकरे दशमस्तरङ्गः समाप्तः।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८०९ शके १६७४ आश्विने मासि शुक्लपक्षे प्रतिपत्तिथौ बुधवासरे श्रीमयूरेश्वरदेवशर्मेण वांदाख्यनगरे ग्रन्थलेखनपूर्तिः कृतेयम्। स्वार्थं परार्थं च।

Works and authors referred to :—

1B, दत्तात्रेयतन्त्र; 2A, [illegible]संहिता; वशिष्ठसंहिता; 2B, मन्त्रराज, [illegible]; 3A, राघवभट्ट; 3B, मन्त्रमुक्तावली; 4A, सनत्कुमारसंहिता; शारदातिलक; 4B, ब्रह्मपुराण, नारदपञ्चरात्र, [illegible],

यामल ; 5A, गौतमीतन्त्र ; 5B, ऊर्द्ध्वाम्नाय, बृहन्नारदीय ; 6A, ब्रह्मवृस्य-
सूक्त ; पाषण्डाङ्कुश ; सुन्दरीरहस्यवृत्ति ; 7B, भावचूडामणि ; गौतमीतन्त्र,
ब्रह्मवैवर्त्त, स्कन्दपुराण ; 8A, रुद्रयामल ; सनत्कुमारसंहिता, अग्निपुराण,
गणेशविमर्शिनी ; नारायणीतन्त्र, देवीपुराण ; 8B, योगिनीतन्त्र, विशुद्धेश्वर-
महातन्त्र ; 9A, ज्ञानार्णव ; पूर्णपद्धति ; 9B, गार्गसंहिता ; वाराहसंहिता ;
10A, ऊर्द्धसारसंहिता ; बृहद्विक्रम ; भुवने[श्वरी]तन्त्र ; 10B, मन्त्रमुक्तावली ;
सारसंग्रह ; सनत्कुमारसंहिता ; सोमशम्भुमत ; 11A, त्रिपुरार्णव ; 11B,
राजमार्त्तण्ड ; स्मृतिसंहिता ; 12A, वाराहीतन्त्र ; वराहसंहिता ; 12B, दीपिका ;
13A, पिङ्गलामत ; 13B, तन्त्रराज, शारदा, आगमकल्पद्रुम ; 14B, भूतभैरव ;
24A, यज्ञपार्श्व ; वशिष्ठपञ्चरात्र ; गौतमीय, विश्वकर्म्मसिद्धान्त ; 25B,
छान्दोग्यपरिशिष्ट ; 25B, स्वायम्भुव ; विश्वकर्म्मा ; 26A, वशिष्ठसंहित ;
क्रियासार ; महाकपिलपञ्चरात्र ; 26B, भविष्य ; गोभिलकृतगृह्यार्थसंग्रह ;
27A, यज्ञपार्श्व ; 31B, गवाक्षतन्त्र ; हंसपारायण ; शाता[न्त]संहिता ;
33A, दक्षिणामूर्त्तितन्त्र ; नारदीय ; 34B, विष्णुधर्म्मोत्तर ; 37A, कल्पद्रुम ;
38A, क्रमदीपिका ; महाकालसंहिता ; 38B, आगमकल्पद्रुम ; 39B,
प्रपञ्चसार ; 41A, सारसमुच्चय ; 42B, वैशम्पायनसंहिता ; 45B, कालिका-
पुराण ; 46A, योगिनीतन्त्र ; 47B, बृहच्छ्रीक्रम ; 48A, सनत्कुमार-
संहिता ; गणेशविमर्शिनी ; राघवभट्ट ; 48B, ज्ञानमाला ; समयाङ्गमातृका ;
49B, पूर्णायाग ; 50B, श्रीक्रम ; 52A, पूजाप्रदीप ; 57A, कुलचूडामणि ;
57B, विष्णुकल्पलता ; शिवसर्व्वस्व ; 58B, वाणीतन्त्र ; योगिनीहृदय ; 59A,
नारदपञ्चरात्र ; पद्मपुराण ; 59B, अगस्त्यसंहिता ; वायुपुराण ; 60A, वीरतन्त्र ;
61B, विमलातन्त्र ; ताराषट्पदी ; 62A, ज्ञानार्णव ; कपिलसंहिता ; 63B,
रहस्यवृत्ति ; 64B, भैरवीतन्त्र ; 65A, कुब्जिकातन्त्र ; 66B, मुण्डमालातन्त्र ;
69A, भोजराजकृतपद्धति ; 73B, त्रिपुरासार ; 79A, फेत्कारीय ; 89B,
नवरत्नेश्वरतन्त्र ; 90B, तत्त्वसारसंहिता ; 94A, वैश्वानरसंहिता ; 123B,
कूर्म्मपुराण ; 151B, शारदामत ; 161B, भैरवीकल्प ; 162B, कौमारीतन्त्र ;
164A, कामाख्यापञ्चशिखा ; 166A, एकवीराकल्प ; 166B, वीजतन्त्र ;
168A, चन्द्रचूडामणि ; 177B, त्रिपन्थ ; 194A, दक्षिणामूर्त्तितन्त्र ; 194B,

तत्त्वावबोध ; 195A, तन्त्रचूडामणि : 197B, मन्त्रचूडामणि ; 224A, सोमसुधासवली ; 252A, शैवबोध ; 270A, ब्रह्माण्डपुराण ; 273A, स्वतन्त्र ; 275B, पद्मपुराण ; 278A, विजयाकल्प ; 278B, उत्तरतन्त्र ; 284B, भद्रकालीतन्त्र ; 285A, शैवागम ; 285B, कुलचूडामणि ; 288B, समयाचार ; 289B, भावचूडामणि ; 290A, कुमारीतन्त्र ; 291A, ललितातन्त्र ; 311B, विज्ञानललिता ; 313A, कपिलसंहिता ।

6193.

Śivānanda Gosvāmī Bhaṭṭa.

5931. **सिंहसिद्धान्तसिन्धुः ।** *Siṃhasiddhāntasindhu.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, ... of leaves which run continuously—(1) 1 to 153 + (2) 1 to 89 + (3) 1 to ... (4) 1 to 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 6,006. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete at the end.

A MS of the work containing chapters 5–41 has been described in L. IV. 1621 where it is referred to as a Vaiṣṇava work. MSS of it are also described or noticed in Bik. No. 1330, Ulwar. Extr. 673, Peters IV. 43 and L. ... p. 320.

Beginning (which gives the genealogy of the author and a detailed list of contents):—

यस्याङ्घ्रिद्वयपूजनेन निखिलाः सिद्धीर्लभन्ते नरा
इष्टाः प्राप्य च सन्ति वेश्म पुरगास्तेषां समाः सम्पदः ।
भक्तानामनितान्तमोहदलने दक्षं विपक्षं वरं
विघ्नानीं (विं ?) प्रणमाम्यनारतमहं तं श्रीगणाधीश्वरम् ॥ १ ॥
सर्वं सम्भ्रममाहतं जगदिदं भाभिः समुल्लासयन्
अम्भोजानि विकासयन् विरहिणः कोकान् समाश्वासयन् ।
शीतांशुं परिह्रासयन् मतवर्षिं सन्त्रासयन् वैरिणो
भक्तानामसुवासयन् स भवतु क्षेमाय भासां पतिः ॥ २ ॥

वंशाख्यातोद्यमलग् वनभुवि सततं यो रिरंसानुरक्तो
शृंगोत्तंसाभिरामः प्रतिभयसमरे यो नृवंशारिहन्ता ।
भक्ताशंसाभिपूर्त्तौ सकरुणहृदयो यो बलं तावकीयं
विभ्रद्वंशाभकीर्त्तिर्वितरतु विविधं शर्म्म वंशाधि (?) तत ॥३॥
भाले प्रालेयरश्मिं दधदतिरुचिरं शोभने कण्ठदेशे
तारं हारं फणीन्द्रैः फ[ि]णमणिसुभगैर्निर्मितं दीप्तिमन्तम् ।
वामां वामाङ्कदेशे गजिननिभमुखीमुन्मुखीमिष्टदाने
भक्तानां विश्ववन्द्यो भसितसिततनुः संविधत्तां महेशः ॥४॥
उदारचरिताद्भुता सुरगणैः समस्तैः स्तुता
युता निखिलसद्गुणैर्धृतधुताचलस्य स्थाम् ।
कृपाकलितसेवकोद्यततमात्मभक्तायुता
शुभं तव निरन्तरं कलयतु क्षमाभृत्सुता ॥५॥
कर्पूरस्फटिकैरवेश्वरगिरिप्रालेयगोत्राधर-
स्वःसिन्धूदकपूर्णशारदविधुस्वच्छप्रभाभासुरां
सद्वृत्तामलमौक्तिकावलिकृतैर्भूषागणैर्भूषितां
शुभ्राङ्कुतमुक्तिदाननिपुणां वागीश्वरीमाश्रये ॥६॥
दृप्यद्वैरिसमुच्चयक्षयकरः कीर्त्तिद्युतिद्योतिता-
शेषाकाशदिगन्तरः पटुतरः प्राज्ञौघविस्तार्यगो ।
राजद्राजसभासभाजितगुणग्रामोऽभिरामो भृशं
भक्तः श्रीनृहरेर्विभाति भुवने बुन्देलभूपान्वयः ॥७॥
यत्पाणौ नृहरेः सदैव करवालवर्त्तुः सादरं
दाने चाङ्घ्रियुगं सतीदिविषदां प्रक्षालयाञ्चक्रतुः ।
युद्धे निह्नितशत्रु मार्गणगणं हन्तुं परानीकिनीं
त्रैलोक्यप्रथिताभयो मधुकरो राजा स यत्राभवत् ॥८॥
संपूज्यानि तनोति सर्व्वभुवनः शान्ताम्बुजन्मानि या
मस्यं क्षातनुते भृशं भवबाधोः कृत्वा करोत्कम्पितैः ।
श्लोकं शशिसद्मानि क्षितितले यस्याः प्रकाशोऽनिशं
ख्याता विश्वचरित्रयुग्विजयते यत्कीर्त्तिसत्कौमुदी ॥९॥

मद्दीपनाराचहता रणाग्रे नाराचनामापुरतो विमतः ।
तीक्ष्णाः सपक्षास्तपनस्य बिम्बं भित्त्वा द्रुतं यद्विविशुर्दिवं ते ॥१०॥

सम्मानदाननिपुणात्तु तदात्मजन्मा
सम्मानसत्यशरणभक्तिरुदारशक्तिः ।
कौक्षेयकक्षतविपक्षजनो जगत्यां
श्रीरामशाहिरिति नाम नृपो बभूव ॥११॥

रामाभयो भक्तिभरेण तुष्टात्तस्मै हरः शौर्यगुणान् समस्तान् ।
लोकास्ततस्तं प्रथितप्रभावं श्रीरामदेवेन (?) समाख्ययोचुः ॥१२॥

युद्धे युद्धविदार्जुनं नयविधौ धीरा गिरामीश्वरं
सौन्दर्ये सुदृशः (?) स्मरं मरुतमिव यं तेजस्विनो भास्करम् ।
धर्मे धर्मविदोपि धर्मतनयं दानेऽर्थिनार्यावनिं
मन्यन्ते स्म महीतले समभवत् श्रीरामशाहिर्नृपः ॥१३॥

आसीत्तदीयतनयो विनयोपपन्नः
लक्ष्याश्रयो बहुदयो विबुधव्रजेषु ।
युद्धे निकाममभयो विजयोर्जितश्रीः
संग्रामशाहिरिति भूमिपतिः प्रसिद्धः ॥१४॥

यत्सैन्ये चलिते प्रचेलुरचलाः जाता[ः]स्थिरा धूलिभि-
र्निचितेम्बरे समभवद् भास[ा]न्[न]भास्वानलम् ।
अत्युच्चध्वजसंकुले सुरपथेभूदाशुगो नाशुगो-
मेदिन्यां स बभूव भूरिविभवः संग्रामशाहिर्नृपः ॥१५॥

तस्यात्मजो वरतरोभय सद्म भानुः
दृप्तारिदन्तिगणतीव्रमहःकृशानुः ।
अत्यद्भुतो गुणगणैः प्रथितो धरण्यां
श्रीभास्करो बहुलदानरतो बभूव ॥१६॥

... ...

तत्सूनुः परिपन्थिमन्थिविलसद्वीरोतिधीरो रणे
यत्नार्जुनतुरङ्गनिष्ठुरखुरक्षुण्णक्ष्मामण्डलः ।

दानाम्भःप्लावितार्थिवर्गसदनः ख्याताभिधानः क्षितौ
देवीसिंहनरेश्वरो निरुपमो राजोत्तमो राजते ॥ २२ ॥

... ...

आसीत्तस्य गुरुर्गुरुर्गुणगणैर्वेदाब्धिपारंगमः
श्रीगोस्वामिजगन्निवास इति सन्नाम्ना जगद्विश्रुतः ।
यस्याज्ञावशवर्त्तिनः क्षितिभुजस्ते ते भवन् भूरिशो
येषां कीर्त्तिरतीव भाति भुवने दाने कृपाणेऽपि च ॥ ३३ ॥
तस्मात्तत्र तथाभवद्गुरुसमः श्रीश्रीनिवासः कृती
ज्ञानोदारकुठारदारितजगज्जाड्योरुभूमीरुहः ।
नानातन्त्रविबोधमाप्य मनुजा यस्यानुकम्पानिधेः
शिष्या दैवतमेवतैरभिमतामह्नाय सिद्धिं गताः ॥ ३४ ॥
यस्याङ्घ्रिपद्मकृपया प्रथितः पृथिव्या-
मेतादृगत्र जयति स्म जगन्निवासः ।
यः सर्व्वसिद्धिसहितो जगति द्विजानां
तोषं व्यधादविरतं विविधोपकारैः ॥ ३५ ॥
ज्येष्ठ[स्त]स्य सुतो जनोदितशिवानन्दाभिधानः क्षितौ
श्रीविद्याचरणारविन्दयुगलध्यानैकतानोऽनिशम् ।
देवीसिंहनृपेण धर्म्मकलितस्वान्तेन संप्रार्थित-
स्तत्प्रीत्यै वितनोति धार्म्मिकजनश्लाघ्यं निबन्धोत्तमम् ॥ ३६ ॥
गुरुचरणसरोजानुग्रहप्राप्तबोधः
अवगमजनितभक्तस्वान्तभूरिप्रमोदः ।
निखिलमनुरहस्योद्बोधकोऽयं निबन्धो
जयतु जगति नाम्ना सिंहसिद्धान्तसिन्धुः ॥ ३७ ॥
अथ प्रातःकृत्यमादौ प्रोक्तं स्नानविधिस्ततः ।
पश्चाद्रुद्राक्षधारणं च ततस्तिलकधारणम् ॥
सन्ध्याविधिस्तर्पणञ्च मन्त्रादेः स्मरणागमः ।
ततः सूर्यार्घ्यदानञ्च श्रीशिवस्यार्च्चनं ततः ॥ ३८ ॥

अर्चनं द्वारदेवानां तेषां ध्यानमपीरितम् ।
आसनानि ततः प्रोक्तं (?) पूजाद्रव्यविशोधनम् ॥
करशुद्धिश्च दिग्बन्धः प्राकारत्रयमानलम् ।
प्राणायामविधिः पश्चाद्भूतशुद्धिः समीरिता ।
ततः प्राणप्रतिष्ठा च मातृकान्यसनं ततः ।
तद्भेदा निखिलाः प्रोक्तास्तत्त्वन्यासोत्थं फलं ततः ॥
स्वोपास्यमन्त्रऋष्यादिषडङ्गन्यसनं ततः ।
ततः समीरितो न्यासो योगपीठस्य सिद्धिदः ॥
मूलमन्त्राङ्गभूतानां न्यासानां न्यसनं ततः ।
ततो मुद्रादर्शनञ्च मुद्राणां लक्षणानि च ॥
ध्यानञ्च स्वेष्टदेवस्याथान्तर्यागविधिस्ततः ।
पूजाचक्रस्य निर्माणं प्रतिमायाश्च विस्तरात् ॥
शालग्रामशिलानान्तु लक्षणान्यर्चनाफलम् ।
शिवलिङ्गस्य निर्माणं पश्चाद्देवस्थितिक्रमः ॥
ततश्चार्घ्यादिपात्राणि तत्स्थापनविधिस्ततः ।
आत्मपूजाविधिर्योगपीठपूजाविधिस्ततः ॥
स्वेष्टदेवावाहनञ्च स्थापनाद्यखिलं ततः ।
आवाहनादिमुद्राणां लक्षणं तत्प्रदर्शनम् ॥

... ...

अथ गाणपता मन्त्रा उक्ताः सकलसिद्धिदाः ।
तेषु प्रोक्तः प्रथमतो मायागाणपतो मनुः ॥
अथैकाक्षरमन्त्रस्य भेदा उक्ताः सु(षि)सिद्धिदाः ।
हरिद्रागणपस्याथ विधिर्विघ्नेश्वरस्य च ॥
ततः शक्तिगणेशस्य प्रोक्तं मन्त्रचतुष्टयम् ।
ततो लक्ष्मीगणेशस्य ततः दीप्र (?) प्रसादनः ॥
हेरम्बस्य ततो मन्त्रो मालामन्त्रश्च भाषितः ।
ततः सुब्रह्मण्यमनुर्वक्रतुण्डमनुत्रयम् ।

उच्छिष्टगणपस्याथ प्रोक्तं मन्त्रचतुष्टयम् ।
सौरा मन्त्रास्ततः प्रोक्तास्तेष्वाद्योऽष्टाक्षरो मनुः ।
भेदास्तस्योदिता अन्ये अक्षरस्य ततो मनुः ॥
ततः षड्वर्णः सप्तार्णो मनुर्मार्त्तण्डभैरवः ।
चतुर्वर्णो मनुः प्रोक्तो भुवनेश्वर्यधिदैवतः ॥
अथाजपाख्यः संप्रोक्तो विशेषस्तस्य चेरितः ।
ततश्चान्द्रो मनुः प्रोक्तो भौमस्य च बुधस्य च ॥
गुरोः शुक्रस्य सौरेश्च राहोः केतोश्चेरितः ॥
ऊताधुमस्य संप्रोक्तास्ततो मन्त्राः सुसिद्धिदाः ।
ततस्तु वैष्णवा मन्त्राः प्रोक्ताः सर्व्वे सुसिद्धिदाः ॥
तेषु नारायणस्योक्तः प्रणवश्चाक्षरो मनुः ।
ततो हरिहरस्योक्तः श्रीकरस्याथ भाषितः ॥
सप्तवर्णस्ततः प्रोक्तो मन्त्रो नारायणस्य तु ।
वासुदेवस्याथ मनुः लक्ष्मीपूर्व्वस्य तस्य च ॥
पुरुषोत्तममन्त्रौ च ततः प्रोक्तौ सुसिद्धिदौ ।
ततो हृषीकेशमन्त्रः श्रीधरस्येरितस्ततः ॥
अच्युतस्यादिमन्त्रस्तु ततस्तस्य मनुत्रयम् ।
हयग्रीवस्य मन्त्राश्च ततः प्रोक्ताः सुसिद्धिदाः ॥
अथोधराद्भूतात् संज्ञौ च वाराहा मनवस्ततः ।
ततो नृसिंहमन्त्रास्तु वामना मनवस्ततः ॥
सुदर्शनस्य मन्त्रौ द्वौ राममन्त्रास्ततोऽखिलाः ।
ततो हनुमन्मन्त्रास्तु मुकुन्दस्य मनुस्ततः ॥
अथ श्रीकृष्णमन्त्रास्तु सर्व्वे प्रोक्ताः सुसिद्धिदाः ।
उक्तः कामस्य मन्त्रोऽथ कार्त्तवीर्य्यमनुस्ततः ॥
अथ प्रोक्ता महेशस्य मन्त्राः सकलसिद्धिदाः ।
तेषु पूर्व्वं पञ्चवर्णः प्रोक्तः स च षडाक्षरः ॥
उमामहेश्वरस्योक्तौ ततो मन्त्रौ सुसिद्धिदौ ।
ततः प्रासाद(ं)मन्त्रस्तु प्रोक्तो वक्षमीकस्ततः ॥

मृत्युञ्जयस्य मन्त्रोऽथ प्रोक्तो वागीश्वरोत्तमम् ।
ततः श्रीदक्षिणामूर्त्तेश्चयो मन्त्राः समीरिताः ॥
मनुश्च नैलकण्ठं ततः पाशुपतो मनुः ।
अघोरास्त्रमन्त्रश्च चिन्तामणिमनुस्तथा ॥
ततस्तुम्बुरवीयश्च मन्त्रोऽथ क्षेत्रपालगः ।
ततो वटुकमन्त्रश्च क्षेत्रपालमनुस्ततः ॥
श्रीप्रासादपरामन्त्रः पराप्रासादसंज्ञकः ।
मन्त्रः प्रोक्तस्ततो मृत्युहन्ता शैवस्तको मनुः ॥
अथ नानाविधाः प्रोक्ताः शक्तिमन्त्राः सुसिद्धिदाः ।
निम्नादौ भुवनेश्यास्तु प्रोक्ता मन्त्राः सुसिद्धिदाः ॥
ततः सारस्वता मन्त्रा मातृकामन्त्रपूर्व्वकाः ।
लक्ष्मीमन्त्रास्ततः प्रोक्ताः सर्व्वसम्पत्समृद्धिदाः ॥
मातङ्गीमन्त्रः प्रोक्तास्ततो वश्यादिसिद्धिदाः ।
ततस्तु सुमुखीमन्त्रा दुर्गामन्त्रास्ततोऽखिलाः ।
ततस्तु भैरवीमन्त्राः प्रोक्ताः सर्व्वेप्सितप्रदाः ।
ततोऽन्नपूर्णामन्त्रास्तु प्रोक्ता अन्नसमृद्धिदाः ॥
अन्नप्रदाख्यमन्त्रोऽथ ततः कामेश्वरीमनुः ।
पञ्चवाणेश्वरीमन्त्रः पञ्चकामेश्वरीमनुः ॥
कामेश्वर्यास्तरी मन्त्रः नगलाया मनुस्ततः ।
ततस्त्रिपुटामन्त्र उक्तः सिद्धिमनन्तरम् ॥
अश्वारूढामनुः पश्चादुक्तो नारीमनुस्ततः
त्वरितायदो मनुश्चाथ ततः पद्मावतीमनुः ॥
ततो ज्येष्ठामनुश्चाथ त्रिकण्टक्या मनुत्रयम् ।
अथोऽथ रैणुकीमन्त्रा मञ्जुकन्यामनुस्ततः ।
छिन्नमस्तामनुश्चाथो धूमावत्या मनुस्ततः ।
ततः श्रीकालिकामन्त्रास्तारामन्त्रास्ततोऽखिलाः ॥
ततः सञ्जीवनीविद्या वाराह्याश्च मनुस्ततः ।
कुरुकुल्यामनुश्चाथो यक्षिणीमन्त्रसन्ततिः ॥

गायत्रीप्रमुखाः प्रोक्ता वैदिका मनवस्ततः ।
श्रीविद्यायास्ततो मन्त्राः सविधाना निरूपिताः ॥
प्रोक्ताः पञ्चदशागानान्तु नित्यानां मनवस्ततः ।
त्रिविधाः पुरुषाः सन्ति रजःसत्त्वतमोगुणैः ॥
तथैव प्रकृतिस्तेषां श्रद्धाश्चैव तथाविधाः ।
कल्पिता आगमग्रन्थास्तद्धितार्थं सविस्तराः ॥
तथा नानाविधा मार्गा गिरिजापतिना स्वयम् ।
यथा वेदेपि दृश्य[न्ते] प्रयोगाः कामनाप्रदाः ॥
तथैवागममध्येपि संसारस्य प्रवृत्तये ।
सर्व्वेषैव तु सर्व्वेषामिति शास्त्रस्य निर्णयः ॥
अधिकारिणां तु फलदा न तथानधिकारिणाम् ।

Colophons :—

First batch of leaves:

34B, इति श्रीगोस्वामिश्रीनिवासभट्टपौत्रश्रीगोस्वामिजगन्निवासपुत्रगोस्वामि-श्रीशिवानन्दविरचिते सिंहसिद्धान्तसिन्धौ प्रथमस्तरङ्गः ।

76B, °द्वितीयस्तरङ्गः ; 109B, °तृतीयस्तरङ्गः ; 135B, चतुर्थस्तरङ्गः ।

Second of batch of leaves:

28A, पञ्चमस्तरङ्गः ; 47B, °षष्ठस्तरङ्गः , 66A, °सप्तमस्तरङ्गः ; 89A, °अष्टमस्तरङ्गः ।

Third batch of leaves:

2A, °द्वादशस्तरङ्गः ॥ १२ ॥

16B, °त्रयोदशस्तरङ्गः ॥ १३ ॥

The fourth batch of leaves which has no colophon contains a portion of chapter 14.

6194.

Brahmānanda.

4521. शाक्तानन्दतरङ्गिणी । *Śāktānandataraṅgiṇī.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3½ inches. Folia, 68. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,100. Character, Bengali. Date, Śaka 1727. Appearance, discoloured. Complete in 18 chapters.

The work has been published in the *Vividha-Tantrasaṃgraha*.

Post-colophon Statement:—

हरये नमः । श्रीदुर्गायै नमः । शकाब्दा १७२७ ।

6195.

5054. *Śāktānandataraṅgiṇī.*

Substance, country-made paper. 14 × 5 inches. Folia, 74. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Appearance, good. Incomplete.

The present MS runs up to the end of chapter 13.

6196.

3662. *Śāktānandataraṅgiṇī*

Substance, country-made paper. 14 × 5 inches. Folia, 28, of which Fol. 23 is missing and Fol. 28 is not numbered. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, discoloured and old. Incomplete at the end.

This MS contains, up to Fol. 27, extracts from the *Śāktānandataraṅgiṇī* (chapters I–X). The last fol. contains an extract from chapter XVIII. A colophon appearing on Fol. 17a refers to the 16th chapter of the work, though it appears at a place where extracts from chapters VII–VIII are quoted.

6197.

Pūrṇānanda.

5845. शाक्तक्रमः । *Śāktakrama.*

Substance, machine-made modern paper. 8½×5 inches. Folia, 29. Lines, 11-12 on a page. Extent in slokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in seven chapters.

Beginning:—

सरस्वत्यै नमस्तस्यै यस्याः स्वादु वचोऽमृतम् ।
बुधैरनेकधा पीतं पीयमानं च वर्द्धते ॥ १ ॥
नत्वा श्रीपरदेवताङ्घ्रियुगलं शाक्तक्रमं कामदम्
पूर्णानन्दगिरिस्तनोति शिवयोस्तन्त्रानुसारक्रमात् ।
श्रीटीकागुरुपादपद्मयुगलध्यानात्मनो निर्मल-
द्वैतज्ञानविनाशनाय विदुषामामोदसंवृद्धये ॥ २ ॥
सहस्रारे पद्मे प्रातः शिरसि निर्मले ।
पूर्णेन्दुमण्डलयुते शुद्धस्फटिकसन्निभम् ॥
गन्धानुलेपनं शान्तं वरदाभयपाणिनम् ।
मन्दस्मितं निजगुरुं कारुण्येनावलोकितम् ॥
वामोरुशक्तिसहितं मुक्तालङ्कारभूषितम् ।
परमानन्दसंयुक्तं स्मरेत् तन्नामपूर्वकम् ॥
मनसा गन्धपुष्पाभ्यां संपूज्य वाग्भवं जपेत् ।
ततो जपं समर्प्याथ स्तवेन तोषयेद्गुरुम् ॥

Colophons:—

5B, इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते शाक्तक्रमे प्रथमोंऽशः; 10B, ०द्वितीयोऽंशः; 19A, ०तृतीयोऽंशः; 20B, ०चतुर्थांशः; 25A, ०पञ्चमोंऽशः; 26A, ०षष्ठोऽंशः (?); 29A, इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते आचारादर्शे सप्तमोऽंशः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

वैशाखशुक्लपौर्णमास्यां गुरुवासरे श्रीशाके ॥१८॥

This MS contains an abridged version which omits, among other things, all references to the names of authorities cited. The initial verse of the MS is absent in other known MSS of the work.

6198.

1618. *Śāktakrama.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3¼ inches. Folia, 105. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete in seven chapters.

The present MS has been described in L. VI. 2067.

6199.

3489. *Śāktakrama.*

Substance, country-made paper. 10 × 5½ inches. Folia, 40. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in seven chapters.

The first half of the concluding verse, giving the date of composition, reads in this MS, as in Bik. 1318, इषे कालाङ्गवेदेन्दुशाके मङ्गलवासरे instead of इषे कालाङ्गवेदेन्दु, etc., which is the usual reading.

6200.

5621E. तत्त्वानन्दतरङ्गिणी । *Tattvānandataraṅgiṇī.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1¼ inches. Folia, 88 to 109. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 840. Character, Udiya. Appearance, good. Incomplete.

A MS of the work has been described in L. I. 368. The present MS contains the first seven chapters of the work. A MS containing eleven chapters of the work has been noticed in R. G. Bhandarkar's *Report on the Search of Sans. MSS in the Bombay Presidency during the year 1882-3* (No. 387).

Colophons:—

93A, इति तत्त्वानन्दतरङ्गिण्यां प्रथमोल्लासः; 94A, ०द्वितीय उल्लासः: 98A, ०तृतीयोल्लासः; 99B, ०चतुर्थोल्लासः; 105A, ०पञ्चमोल्लासः, 106B, ०षष्ठोल्लासः; 109A, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यानन्दपदद्वन्द्व-सुर्वासित श्रीपूर्णानन्दगिरिप्रकटिततत्त्वानन्दतरङ्गिण्यां सप्तम उल्लासः।

6201.

Śrīnātha.

3180. **आत्मरहस्यम्।** *Ātmarahasya.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 4 inches. Folia, 1-77 (of which 67B and 73B are blank). Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Appearance, old and worn out. Complete in 10 ullāsas.

The work is more of the nature of a philosophical treatise than a ritualistic hand-book. From the end of chapter III onwards it is in the form of a dialogue between a disciple and a preceptor. The name of the work is definitely given as ***Ātmarahasya*** in the colophons of the commentary described below. The name of the compiler though not explicitly given elsewhere appears, from the concluding verse, to be Śrīnātha. The MS is full of explanatory marginal notes.

Beginning:—

नमामि परमात्मानं श्रीगुरुं ब्रह्मचिन्मयम्।
भवबन्धाद्विमुक्तिः स्याद् यत्कृपावेशमात्रतः॥

ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्त्तिं
    द्वन्द्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यम् ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्व्वदा साक्षिभूतम्
    भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥

... ...

अथैवं श्रीगुरुं नत्वा जगतां मङ्गलाय च ।
    रहस्यमात्मनः किञ्चित् सभावं कथ्यतेऽधुना ॥
श्रुत्वा श्रीगुरुवक्त्रपङ्कजसुधावाक्यं तथा शास्त्रतो
    ज्ञात्वा सारतरं तथैव विमलां स्वात्मानुभूतिं परम् ।
संक्षेपेण मया समस्तजगतां मोक्षार्थकं यद्भवेत्
    तत् सर्व्वं ग्रथितव्यमत्र विधिना श्रीमद्गुरोः ...

End :--

सर्व्वात्मत्वमिति स्फुटीकृतमिदं यस्मिन्नुपाय ...
    तेनास्तु श्रवणादिचार्थमननात् ... संकीर्तनात्
सर्व्वैश्वर्यमहाविभूतिसहितं स्यादीश्वरत्वं स्वतः
    सिद्धिस्तत् पुनरष्टधा परिणतं चैश्वर्यमत्यद्भुतम् ।
सर्व्वात्मकत्वेन च संस्थितेन श्रीनाथरूपेण निरन्तरेण ।
सुचेष्टितैर्बुद्धिमनोवचोभिः सेवेत सम्यक् ...

Colophons and headings of topics :--

3B, अथ युगभेदे शास्त्राचरणम् ; 4A, अथ आचारभेदः, अथ ... ;
अथ वैष्णवाचारः ; 4B, इति शैवाचारः । इति ब्रह्मज्ञानशास्त्रे ... अधिकारिनिरूपणे आचारभेदे शैवाचारकथनम् नाम प्रथमोल्लासः ।

4B, अथ शाक्ताचारः ; 5A, अथ पञ्चतत्त्वप्रमाणम् ; अथ शक्तिप्रमाणम् ।

5B, इति शाक्ताचारः ; अथ दक्षिणाचारः ; 6A, अथ ... अथ चक्रमध्ये जातिभेदः ; 7A, अथ वामाचारः ; 8B, अथ सिद्धान्ताचारः ; 9B, अथ कौलाचारः ; 11B, + + + म कथनं नाम द्वितीयोल्लासः ;

13A, इति श्रीगुरुशिष्यसंवादे ब्रह्मज्ञानशास्त्रे स्वात्मस्वरूप अधिकारि-निरूपणं नाम तृतीयोल्लासः ।

16B. ०ब्रह्मचैतन्यकथनं नाम चतुर्थोल्लासः ।

18B. ०आत्मचैतन्यकथनं नाम पञ्चमोल्लासः ।

21B. ०जीवपरमयोरैक्यज्ञानकथनं नाम षष्ठोल्लासः ।

24B. ०तस्मात् सर्व्वस्वरूपवाक्यं नाम सप्तमोल्लासः ।

28A. ०मायाशक्तिकथनं नाम अष्टमोल्लासः ।

31B. ०स्थूलसूक्ष्मकारणशरीरकथनं नाम नवमोल्लासः ।

36B. ०सूक्ष्मशरीरकथने चतुर्विंशतितत्त्वोत्पत्तिकथनं नाम दशमोल्लासः ।

40A. इति मूलाधारकथनम् ; 41A, इति स्वाधिष्ठानचक्रम् ; 41B, इति मणिपूरचक्रम् ; 42A, इत्यनाहतचक्रकथनम् ; 42B, इति विशुद्धाख्यचक्रम् ; [illegible] इत्याज्ञाचक्रम् ; 44A, इति सहस्रारान्तर्द्वादशदलम् ; 44B, इति श्रीगुरु- [illegible] आत्मरहस्ये षट्चक्रकथनं नाम एकादशोल्लासः ।

46A, अथ अन्नमयकोषो लिख्यते : 49B. ०स्थूलोत्पत्तिकथनं नाम द्वादशोल्लासः ।

[illegible] इति श्रीमहाकालसंहितायां श्रीमन्महाकाल्याः सुधामरमस्तोत्रं [illegible] ०सृष्टिकथनं नाम त्रयोदशोल्लासः ।

[illegible] ०शिष्यं प्रति उपदेशकथनं नाम चतुर्दशोल्लासः ।

[illegible] ०सृष्टिप्रलयकथने ज्ञानफलकथनं नाम पञ्चदशोल्लासः ।

[illegible] इति श्रीशिवगीतायां श्रीरामप्रणीतं श्रीविश्वेश्वरस्तोत्रं समाप्तम् ; [illegible] ०तत्त्वोपदेशकथनं नाम षोडशोल्लासः ।

66A. इति प्रातःस्मरणम्, इति शौचविधिः ; 66B, इति स्नानम् ; 70A. [illegible] नाम सप्तदशोल्लासः ।

[illegible] ०काशीमाहात्म्यकथनं नामाष्टादशोल्लासः ।

[illegible] ०ध्यानानुभवकथनं नाम ऊनविंशोल्लासः ।

6202.

5181. *Commentary on the Ātmarahasya.*

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 3 to 47. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 770. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The MS begins with the commentary on the 4th introductory verse of the text and runs up to the end of the 10th ullāsa.

6203.

Kṛṣṇa Vidyāvāgīśa.

10949. तन्त्ररत्नम् । *Tantraratna.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Fols, 142. Lines 15 on a page. Character, Nāgara. Date, N.S. 875 and Śaka 1677. Appearance, good. Complete (?).

MSS of the work have been described in L. I. 249 and IO. IV. 2573. The present MS. like the one described in IO, contains details of the worship of two deities, e.g., Kālī and Tārā. The work is based on various original Tantra texts. A list of these, identical with the one found in the beginning of the *Nityāṣoḍaśikārṇava* section of the *Vāmakeśvaratantra*, is given in the introductory portions of the work. The work also refers to a number of later compilations and authors like Rāghavabhaṭṭa (Fol. 25, 26).

Post-colophon Statement:—

शुभं भूयात् । नेपाल संवत् ८७५ श्रीशाके १६७७ माघ कृष्णाचतुर्थ्यां तिथौ उत्तरफल्गुनीनक्षत्रे अतिगण्डयोगे शुक्रवासरे इदं पुस्तकं धनञ्जयेन लिखितं । सम्पूर्णम् ।

श्रीसीतारामभट्टस्य पुस्तकमिदं ॥ श्रीश्रीश्रीमत्स्वरूपे नाम

6204.

Sarvvānandanātha.

3447. सर्वोल्लासः । *Sarvollāsa.*

Substance, country-made yellow paper. 12¾ × 4 inches. Folia, 1–14, 1–99. Lines, 7-8 on a page. Extent in ślokas, 2,250. Character, Bengali. Appearance, new. Incomplete in the middle.

A complete MS of this work is described in L. III. 1071. The first portion of the present MS contains chapters 1 to 5 and a small portion of chapter 6. The second portion contains a very insignificant portion of chapter 10 and chapters 11 to 63.

Beginning:—

नमामि प्रकृतिं नित्यां जगदात्मस्वरूपिणीम् ।
सर्व्वोल्लासं महोल्लासं महोल्लासे वदाम्यहम् ॥
निगमादागमाच्छास्त्राद्वाचारं समुद्धृतम् ।
श्रीसर्व्वानन्दनाथोक्तं श्रीदेव्याश्चरणाम्बुजे ॥

A list of Tantras, as given in the *Toḍalatantra*, is quoted thus (Fol. 4A):—

चतुःषष्टीनि तन्त्राणि मयैवोक्तानि कामिनि ।
कालीतन्त्रमुण्डमालातारानिर्व्वाणकानि च ॥
शिवसारं वीरतन्त्रं लिङ्गार्च्चनलतार्च्चन [म्] ।
तोडलं नीलतन्त्रञ्च राधातन्त्रं महेश्वरि ॥
विश्वसारं भैरवाख्यं भैरवीतन्त्रमेव च ।
सिद्धेश्वरं मातृभेदसमयातन्त्रकं शिवे ॥
गुप्तसाधनतन्त्रञ्च मातृकातन्त्रमेव च ।
मायातन्त्रं महामाया चन्द्रायातन्त्रकं शिवे ॥
कुमार्य्याख्या महत्तन्त्रं कुलार्णवमतः परम् ।
कालिकाकुलसर्व्वस्वं कालिकाकल्पतन्त्रकम् ॥
नागाख्यौ योगिनीतन्त्रं योगिनीहृदयं शिवे ।
समत्वसारतन्त्रञ्च त्रिपुरासारतन्त्रकम् ॥
योगिनीविजयं भद्रे मालिनीतन्त्रमेव च ।
कुक्कुटाख्यं महत्तन्त्रं श्रीगणेशाख्यतन्त्रकम् ॥

भूततन्त्रं तथोड्डीशं कामधेनुं तथोत्तमम् ।
वीरभद्रं महातन्त्रं वामकेश्वरतन्त्रकम् ॥
कुलचूडामणिस्तन्त्रं भावचूडामणिं शिवे ।
ज्ञानार्णवञ्च वरदातन्त्रं चिन्तामणिं ततः ॥
कालीविलासकं तन्त्रं हंसतन्त्रं महेश्वरि ।
चिदाम्बरनटतन्त्रं त्रिज्ञापनमतः परम् ॥
फेत्कारिणी च नित्याख्यं तन्त्रमुत्तरसंज्ञकम्
नारायणीमहातन्त्रमर्द्धामायकतन्त्रकम् ॥
ज्ञानदीपगौतमीयतन्त्रं निरुत्तरं शिवे ।
गान्धर्वकुब्जिकातन्त्रं मुक्तावलिं ततः परम् ॥
बृहद्दिकमतन्त्रञ्च स्वतन्त्रतन्त्रकं शिवे ।
योगिनीतन्त्रञ्च कामाख्यां तन्त्रं प्रोक्तं वरानने ॥
चतुःषष्टीनि तन्त्राणि मयैवोक्तानि सम्प्रति ॥
प्रतितन्त्रे पटलानि चतुःषष्टीनि पार्व्वति ।
असंख्यानि च तन्त्राणि भावानि विविधानि च ॥
सर्व्वयामलसंगीतं चतुःषष्टिप्रकाशकम् ।
प्रधानमेतद्विज्ञेयं चतुर्युगमतं ध्रुवम् ॥

End:—

शि[छ](च्छ)ष्टिं कारणं ब्रह्म सर्व्वथैव कुलेश्वरि ।
यो विजानाति तत्त्वेन देहान्ते ब्रह्मभाग्भवेत् ॥

Colophon:—

इति श्रीसर्व्वानन्दनाथविरचिते सर्व्वोल्लासे ब्रह्मज्ञानं नाम त्रिषष्ठ्युल्लासः ॥ ६३ ॥

Post-colophon Statement:—

श्रीसर्व्वानन्दनाथस्य पुस्तकमिदम् ।

6205.

Candraśekhara.

8934. पूजापुष्करिणी । *Pūjāpuṣkariṇī.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 58. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,160. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in seven chapters.

It deals with the daily rites of a Tantric worshipper.

Beginning:—

जयति निखिलहेतुः पार्व्वतीशो रमेशो
विधिहरिहरवन्द्या शक्तिरूपा महेशी ।
त्रिदशबुधवरेण्यो यो गणेशो दिनेशः
परमपुरुष एकः पञ्चधेशश्चिदात्मा ॥
तन्त्राण्यनेकान्यालोक्य पूजापुष्करिणी परा ।
देवानुग्रहमासाद्य रच्यते विदुषां मुदे ॥
कर्म्ममार्गप्रवृत्तानां सिद्धिदा यावगाहनात् ।
विश्वेशानुगृहीतश्रीचन्द्रशेखरशर्म्मणा ॥

उषसि शिरसि सहस्रदलकमले गुरुं त्रिनेत्रयुतं वराभयकरं ध्यात्वावश्यकं कृत्वा तीर्थं गत्वा स्नानं कुर्य्यात् । अथ स्नानविधिः ।

End:—

इति श्रीविश्वेशानुगृहीतश्रीचन्द्रशेखरनिर्म्मिता भागीरथ्याः स्तुतिरेवं भूयात् तत्प्रीतये सदा शं । इति पूजापुष्करिण्यां सप्तमी वीचिः पुष्करिणी च समाप्तिमगमत् । शुभमस्तु ।

पूजापुष्करिणी विधानकमलैराढ्या विचित्रैः परा
वीचिभिश्च समन्विता बहुविधाभिः सप्तभिर्निर्म्मला ।
मन्त्राम्भोभिर्निराजितेष्टलतिका संवर्द्धिका सेव्यतां
विद्वन्मानसहंससन्तोषणपरा भूयाद्विभोः प्रीतये ॥

6206.

Pragalbhācāryaśiṣya—Disciple of Pragalbhācārya.

5476. **विद्यार्णवः ।** *Vidyārṇava.*

Substance, country-made paper. 15 × 7 inches. Folia, 135. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgarī. Appearance, worm-eaten. Incomplete at the end.

The present MS contains 11 chapters (*Āśvāsas*) and a portion of the 12th. The work deals with the details of the worship of various Śākta deities.

Beginning:—

उद्यत्सूर्य्यसहस्रभासुरतनुः सूक्ष्मातिसूक्ष्मा परा
उद्यत्पङ्क्तिनिभेन्दुकोटिसदृशी धामत्रयाध्यासिनी ।
तत्तेजस्त्रितयात्मिकैकमनुभि-र्वाक्प्रपञ्चात्मयुक्
कूटैस्त्र्यब्धिशरर्त्तुभिः परिगता नित्यात्मिका पातु वः ॥ १ ॥
या श्री मधुमती शक्तिर्जगच्चैतन्यरूपिणी ।
साक्षान्मे पुरतो नित्यं मालिनी विश्वविग्रहा ॥ २ ॥
मतद्वयं समालोच्य तत्तद्गोत्राभिधया पृथक् ।
प्रकाश्यते परातत्त्वं मया विद्यार्णवाभिधम् ॥ ३ ॥
मधुमत्या महादेव्यास्तारान्त्यकादिसंज्ञकम् ।
कालीमतन्तु मालिन्यास्तादात्म्यं नाम्निका विदुः ॥ ४ ॥
षट्त्रिंशद्वर्णैर्मूलभूतैः शिवमयैः पृथक् ।
षोडशाक्षरसंभिन्नैः पूर्णमण्डलसंज्ञकैः ॥ ५ ॥
षट्त्रिंशद्गुणितैः सिद्धकालनित्यास्वरूपकैः ।
नवात्मकैराभिभेदात् त्रिगुणीकृतविग्रहैः ॥ ६ ॥
तद्गुणत्रयमयैस्तत्त्वैर्वर्णैस्त्रिगुणीकृतैः ।
तत्तद्भेदैर्भिन्नमूर्त्तिः प्रोक्ता वेदप्रकारिका ॥ ७ ॥
षट्त्रिंशत्तत्त्वसम्पूर्णा सर्वमन्त्रफलप्रदा ।
देवीमधुमतीयामतारादाख्यकादिसंज्ञकम् ॥ ८ ॥

Of the works quoted here, mention may be made of the following: –

कुलार्णव, भैरवीतन्त्र मन्त्रसागर, पिङ्गलामत, रुद्रयामल, त्रिपुरार्णव, तन्त्रराज, योगिनीहृदय, सिद्धसारस्वततन्त्र, शारदा, ज्ञानार्णव, वामकेश्वर, त्रिपुरासार, फेत्कारिणीतन्त्र, कालिकापुराण, योगशास्त्र, श्रीविद्या, अगस्त्यसंहिता, वैशम्पायनसंहिता, स्वच्छन्दसंग्रह, श्रीक्रम, भूतभैरव, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता, सारसंग्रह, भविष्योत्तरपुराण, योगिनीतन्त्र, वास्तुशास्त्र, प्रपञ्चसार, लक्षणसंग्रह, कुलमूलावतार, वशिष्ठसंहिता, सोमशम्भु ।

Stein (p. 237) notices a MS of the *Vidyārṇava* attributed to Pragalbhācārya, disciple of Viṣṇuśarman. In the present MS. however, the work is attributed to a disciple of Pragalbhācārya whose line of teachers is indicated as follows:—

2B, प्रगल्भाचार्यशिष्याश्च चतुर्दश दृढव्रताः ।
देवात्मानो दृढात्मानो निग्रहानुग्रहक्षमाः ॥ ६० ॥
शङ्करः पद्मपादाख्यो बोधो गीर्वाण एव च ।
आनन्दतीर्थनामा च पञ्चैते भिक्षवः स्मृताः ॥ ६१ ॥
सुन्दरो विष्णुशर्मा च लक्ष्मणो मल्लिकार्जुनः ।
त्रिविक्रमः श्रीधरश्च कपर्दी केशवस्ततः ॥ ६२ ॥
दामोदर इति ख्याताः गृहिणो नवसंख्यकाः ।
... ...
... ...
श्रीविष्णुशर्मणः शिष्यः प्रगल्भाचार्यपण्डितः ।
तच्छिष्येण मया प्रोक्ते ग्रन्थेऽस्मिन् पूर्णतां गते ॥ ७९ ॥

The author who conceals his name gives a long story of a quarrel between Lakṣmaṇa Deśika and King Prauḍhadeva. Our author is stated to have, at the wish of the subjects, succeeded Prauḍhadeva to the throne which was

made over to his son presumably on his attaining majority. He also built the town of Vidyānagara resembling the Śrīcakra of the Tāntrikas. It was at the desire of the prince that the present book was written:

3A. श्रीविद्यानगरं नाम्ना श्रीचक्राकारमुज्ज्वलम् ॥ ६१ ॥
निर्माय प्रौढदेवस्य पुत्रो राज्यार्हतां गते ।
तस्मिन् देवभूपालमुपविश्य नृपासने ॥ ६२ ॥
तदाज्ञया तत्सुहृद्भिर्विद्वद्भिर्विमलार्थिभिः ।
समर्थितोऽहमस्माया आज्ञामादाय यत्नतः ॥ ६३ ॥
नानातन्त्राणि संशोध्य यामलानि च सर्वशः ।
मतद्वयं समालोच्य ग्रन्थं विद्यार्णवाभिधं ॥ ६४ ॥
मुदा रचितवानस्मि लोकानामुपकारकम् ।

6207.

Govinda Sārvabhauma.

5641. **तन्त्रप्रकाशः ।** *Tantraprakāśa.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 168, of which Folia 39-43 are missing, while two folia each are marked 79 and 160. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 8,000. Character, Bengali. Appearance, very old and discoloured. Incomplete.

The work deals with various Tantric rites (like *dīkṣā*, *puraścaraṇa*, etc.) in a general way and describes the details of the worship of deities like Tārā, Tripurā, etc.

Beginning:—

नित्यानन्दमयं नत्वा गोविन्देन च धीमता ।
धर्मार्थकाममोक्षार्थमागमोऽयं प्रकाश्यते ॥

Colophons :—

50B. इति श्रीगोविन्दसार्व्वभौमविरचिते तन्त्रप्रकाशे दीक्षाप्रकाशः प्रथमः परिच्छेदः ।

76B. इति श्रीगोविन्दसार्वभौमभट्टाचार्यविरचिते तन्त्रप्रकाशे द्वितीयः परिच्छेदः ।

No other colophon could be traced. A new chapter, dealing with the details of the worship of Tārā, begins on Fol. 117B.

6208.

Rāmaratna.

3911. तिमिरचन्द्रिका । *Timiracandrikā.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4½ inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The work deals with the details of Tantric worship as well as the daily duties of a Tantric worshipper.

Beginning:

ॐ श्रीगुरवे नमः ।

श्रिया रामरत्नशर्म्मणा सकरा चैतन्यचन्द्रोदया
नानाचारविचारविश्वविमलज्ञानैकगम्या कृतिः ।
कापि ध्वान्तकुलान्तदर्पदलिता पापप्रतापापहा
पूर्णानन्दविधायिनी हृदि मया संस्थाप्यते पूर्णिमा ॥
कलौ स्वल्पायुषः सर्व्वे साधकाः स्वल्पबुद्धयः ।
विघ्नास्ते साधनस्तेषां येन पूर्णं भवेद्ध्रुवम् ॥
नानागमसमुद्रेभ्यो नानानिगमसागरात् ।
विविच्य पद्यरत्नानि निबध्यन्ते समासतः ॥

श्रीरामरत्नरचितां कृत्याकृत्यसमाहृताम् ।
पुस्तीं ग्रहन्तु गुरवः प्राचीनपद्यनिर्म्मिताम् ॥

विविधविबुधकृतबहुविधमतानुसारेण जडबुद्धीनां नानाविध-संशयतिमिरौघो जातः ।

तद्दूरीकरणाय तिमिरचन्द्रिका नाम संग्रहो दीप्यतु श्रीगुरोरनु-ग्रहात् ।

Colophons :—

6B, इति तिमिरचन्द्रिकायां दीक्षादिनिर्णयः प्रथम उल्लासः; 7B, ॰प्रातःकृत्यनिर्णयो द्वितीय उल्लासः; 11B, ॰दन्तधावनादिनिर्णयः तृतीय उल्लासः; 16A, ॰अन्तर्यागादिविधिनिर्णयः पञ्चम उल्लासः. 21B, ॰स्थान-शोधनादिपूर्व्वकपूजानिर्णयः षष्ठः उल्लासः; 26A, ॰उपचारादिनिर्णयः सप्तम उल्लासः; 29A, ॰निशापूजनादिविचारनिर्णयः सप्तमः (? अष्टमः) उल्लासः; 33B, ॰शिवलिङ्गार्च्चननिर्णयः अष्टम उल्लासः ।

Works and authors quoted and referred to :—

2A, कुलार्णव; 6B, श्यामारहस्य; 12A, तन्त्रगान्धर्व्व; 16B, गन्धर्व्वतन्त्र; 20A, यामल; 24A, मुण्डमाला; 25A, यामल; 25B, भद्राकल्प; 29A, लिङ्गार्च्चनतन्त्र; 30A, मातृकाभेद; 34A, सम्मोहनतन्त्र; 36B, मातृकाभेदतन्त्र ।

The following occurs on the left hand margin of the manuscript :—

श्रीनीलमणिशर्म्मणः ॥ मालोड़ाग्रामवासः ॥

6209.

Kṛṣṇamohana.

3375. आगमचन्द्रिका । *Āgamacandrikā.*

Substance, country-made paper. 21¼ × 3¾ inches. Folia, 1–56, of which Fol. 20 is missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,950. Character, Bengali. Appearance, faded. Incomplete at the end.

This work is referred to as one of his own in the concluding verse of the 5th canto of the *Kamalodaya* by Kṛṣṇamohana (VSP, p. xxvi).

Beginning:—

सहस्रदलनीरजे जितसितांशुकोटिद्युतिं
वराभयलसत्करं करुणयान्वितं कान्तया ।
अलोलचपलाख्यया वणिग्ग्रामभागं भजे
गुरुं शुचिपरिच्छदं निखिलकामकल्पागमम् ॥
कारुण्यार्णवभूमिदेवपरमां चिन्तामणिं चिन्तयन्
आहृत्य प्रथितप्रधानकृतिचित्तन्त्रादिसारोत्तमम् ।
प्रीत्या श्रीयुतकृष्णमोहन इमां विख्यातसंख्यावताम्
मुख्यैरागमचन्द्रिकां कलयति ज्ञानार्णवोल्लासिनीम् ॥

Colophon:

13B, वाणीपादाम्बुजगलत्-मकरन्दकृष्ण-
श्रीकृष्णमोहनकृतागमचन्द्रिकायाः ।
उल्लास एष जनमानसतामसघ्नो
दीक्षाप्रकारनियमः प्रथमः समाप्तः ॥

इति श्रीकृष्णमोहनकृतागमचन्द्रिकायां दीक्षाप्रकारनियमनामा प्रथम उल्लासः ।

No other chapter colophon is found. There are, however, a number of sectional colophons referring to the topics dealt with (e.g., इति कालीप्रकरणम्, इति ताराप्रकरणम्, etc.). The work describes rules of initiation and deals with the details of the worship of Kālī, Tārā, Śrīvidyā, Bhuvaneśvarī, Bhairavī, Chinnamastā and Lakṣmī.

6210.

Śivarāma.

3337. तन्त्ररत्नम् । *Tantraratna.*

Substance, country-made paper. 13¾ × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

This deals with *dīkṣā* and Tantric worship in general.

Beginning:—

प्रणम्य परमात्मानं शिवरामेण धीमता ।
तन्त्रात् सारं समाकृष्य तन्त्ररत्नं प्रकाश्यते ॥
उच्यते प्रथमं तत्र लक्षणं गुरुशिष्ययोः ।
शान्तो दान्तः कुलीनश्च विनीतः शुद्धवेशवान् ॥
शुद्धाचारः सुप्रतिष्ठः शुचिर्दक्षः सुबुद्धिमान् ॥
आश्रमी ध्याननिष्ठश्च मन्त्रतन्त्रविशारदः ।
निग्रहानुग्रहे शक्तो गुरुरित्यभिधीयते ॥

Topics dealt with in the work:—

1A, इति गुरुलक्षणम् ; इति शिष्यलक्षणम् ; 3B, अथ [illegible]; 4A, अथ अकथहचक्रम् ; 4B, अथाकडमचक्रम् ; अथ ऋणिधनिचक्रम् ; 5A, अथ विद्यारम्भः ; अथ वारनियमः ; 5B, अथ तिथिनियमः ; अथ नक्षत्रनिर्णयः ; अथ लग्ननिर्णयः ; 6A, अथ पक्षनिर्णयः ; अथ मालानिर्णयः ; 6B अथ मन्त्रसंस्कारः ; 7A, अथ दीक्षाप्रयोगः : 8A, अथोपदेशः : अथ पञ्चायतनी दीक्षा : 8B, अथ पुरश्चरणम् ; 9A, अथ कूर्मचक्रम् ; 11B, अथ पुरश्चरणप्रयोगः : 12A, अथ ग्रहणपुरश्चरणसंकल्पः ; अथ सामान्यपूजापद्धतिः ; 13B, विष्णुगायत्री, गोपालगायत्री ।

Works quoted:—

1A, योगिनीतन्त्र, मत्स्यविमर्शिनी : 2B, वाराही : 7B, गौतमीय, वशिष्ठ : 8A, यामल ; 9A, अगस्त्यसंहिता ; 11A, क्रियासार, 11B, कुलार्णव ; 12A, कौलतन्त्र, भैरवतन्त्र ; 12B, यामल, गौतमीयतन्त्र ।

6211.

Rāmānanda.

3603. **अभिज्ञानरत्नावली ।** *Abhijñānaratnāvalī.*

Substance, country-made paper. 18⅛ × 3⅞ inches. Folia, 425. Lines, 6-7 on a page. Extent in ślokas, 10,200. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The MS contains three large chapters and a great portion of the fourth chapter. The first chapter speaks of the superiority of śakti, the second deals with *mantra*, *kuṇḍa*, *maṇḍala* and *vāstuyāga*, the third treats of initiation, *pūjā*, *nyāsa*, etc., and the fourth which is incomplete in the present MS deals with *puraścaraṇa*, animal sacrifice and daily rites. This is a comprehensive Tantric digest pertaining to śakti worship.

Beginning:—

या सृष्टिस्थितिसंहृतीः प्रकुरुते ब्रह्माच्युतोमापति-
    व्याजात्तामभिवन्द्य भर्गदयितां श्रीनाथमप्यादरात् ।
त्रिपुरानन्दपितृप्रसादविभवैर्निमथ्य शास्त्राम्बुधिं
    रामानन्दधरामरोऽभितनुतेऽभिज्ञानरत्नावलीम् ॥
नीमूनालीसुनीला स्ववदतिबधिरगोत्तुङ्गमुण्डावलीना
    तारा तारोपवक्त्रा पुरहरहृदयावद्धपादारविन्दा ।
खड्गं कर्त्रीं कपालं प्रहसितकुमुदं दोश्चतुष्कैर्दधाना
    पायान्मां नीलवाणी भवभयशमना शाम्भवी शक्तिराद्या ॥
मातः पार्थिवपांशुपुञ्जगणनामेकैकशोऽप्येतः
    कर्तुं सागरवारिविन्दुगणनां प्रत्येकमप्याप्तिमाम् ।
शक्तोऽप्याद्यवसानशून्यगदितापारामिधाने यतः
    शक्तो नैव भवेदतो न च मया वक्तुं गुणास्तेऽम्बे ॥

काहं निन्दायबुद्धिः क च तव चरितं पुण्यपुञ्जैर्निगद्यं
मातर्जानामि सत्यं तदपि तव पदाक्रम्य पृजाकथायाम् ।
श्रद्धा मां वाचयन्ति न भवति भविता तत्र हेतुः प्रणामो
ने यद्यात्वा नमन्ति त्वदमलचरणे तद्भवन्ति व ते (तरे)धाम ॥

Colophons of the different chapters:—

51B. इति श्रीरामानन्दतर्कालङ्कारविरचिताभिज्ञानमञ्जर्यां प्रथमं रत्नम् ।

143A, ०द्वितीयरत्नम् : 339B, ०तृतीयरत्नम् ।

6212.

Prāṇapati.

3599. अर्चनसंग्रहः । *Arcanasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 18 × 4 inches. Fols. 16 to 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Bengali. Appearance, worn out. Incomplete at both ends.

This gives the *pramāṇa* and *paddhati* of the different elements of the Tantric form of worship. The MS contains the first four chapters of the work. The first chapter, of which there is only one leaf, appears to deal with the significance of various terms like *guru*, etc. The second chapter speaks of *dīkṣā* (initiation) with its many forms. The third chapter treats of *puraścaraṇa* and rites connected with it. The fourth chapter deals with *pūjā* proper with all its parts including bathing, *sandhyā*, etc.

Colophons of the different chapters:—

16B, इति श्रीप्राणपत्युपाध्यायविरचितेऽर्चनसंग्रहे गुरुपदार्थादिप्रकाशो नाम प्रथमो विवेकः ।

50A, ०दीक्षाप्रकाशो नाम द्वितीयो विवेकः।

80B, ०पुरश्चरणप्रकाशो नाम तृतीयो विवेकः।

Of the works (which include a large number of later compilations) and authors referred to, mention should be made of:—

कुलधर्म्मोत्तर (16A), कौमुदी, विश्वसार (16B), विश्वविवेक (17A, 29A), विद्याकल्प (17B), मत्स्यसूक्त, विद्याचूडा (20B), सम्मोहनतन्त्र (21A), विश्वप्रपञ्च (25B), नवरत्नेश्वर (25A), राघवभट्ट (27B), ताराभक्तितरङ्गिणी (28A), प्रपञ्चतत्त्व (28A), सोमशम्भु (28B), विशुद्धेश्वर (29A), भवपञ्चक (29A), स्वतन्त्र (32B), विष्णुयामल (33A), श्यामार्चनचन्द्रिका, गणेशविमर्शिनी (33B), तत्त्वसार (34A), तन्त्रराज (36B), मालिनीविजय (38B), श्रीक्रम (39B), चामुण्डा (40A), कुमारीकल्प, बीजावलि (42A), उदयकरपद्धति, बृहन्मत्स्यसूक्त (44B), योगावली (45B), पुरश्चरणचन्द्रिका (46B), कुलप्रदीप, श्यामारहस्य (49A), विवेकप्रकाश (50B), पिङ्गला (51B), कुलप्रकाश (54A), हंसपरमेश्वर (55A), योगकल्प (55B), बृहत्प्रचेतः (56B), सनत्कुमारकल्प, क्रियासार (57A), सारावली (57B), सिद्धसारस्वत (59A), सिद्धान्तशेखर (60B), त्रिशक्तिरत्न (67B), गुप्तविद्या (69A), गार्ग्यसंहिता, मन्त्रार्णव (69B), महायन्त्रार्णव (72B), शक्तिरत्न, कुलरत्न (73B), मन्त्रयन्त्र (74A), कुलप्रपञ्च (74B), रत्नकल्प, पूजार्णव (75B), विद्यानन्दकृतागम (76A), कुलप्रदीप (76B), पुरश्चरणप्रदीप (77A), विद्याधराचार्य (79A), [illegible] (79B), गुह्यतन्त्रकल्प (81B), रत्नसार, कुलामृतसार (84A), कल्पद्रुम (84B), विश्वप्रकाश (85A), लक्ष्मीकुलार्णव (85B), रत्नप्रदीप (88A), आगमकल्पद्रुम (90B), तत्त्वसागर, कुलदर्पण (91A), रत्नसारावली, विश्वविभूति (91B), सारसंग्रह, रहस्यसार (92B), बृहद्गौतम (93B), चन्द्रिका (97B), गणेशपञ्च (98B), कालीहृदय (100B), कुमारसंहिता (107A), ब्रह्मसंग्रह (108B), भावचूडामणि (109A), विद्यानन्दनिबन्ध (111A), मन्त्रकौमुदी (111A), शाक्तानन्दतरङ्गिणी (112B), तन्त्रप्रदीप (113A), सङ्केताभिधान (115B).

6213.

Rāmakṛṣṇa.

720. आगमकौमुदी । *Āgamakaumudī.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1½ inches. Folia, 112. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 1,848. Character, Bengali. Date, 1621 Ś.E. Appearance, old, worm-eaten and dilapidated. Complete.

The present MS has been described in L. IV. 1549. The work deals with Tantric rites in general as also [illegible] the worship of various deities.

Post-colophon Statement :—

त्रिंशोंऽशे मधुमासस्य भुक्तिवह्नि[illegible]मिते शके ।
श्रीमान् प्रसादः सुकृती लिलेखागमकौमुदीम् ॥

6214.

Raghunātha Tarkavāgīśa.

1611. आगमतत्त्वविलासः । *Āgamatattvavilāsa.*

Substance, country-made paper. 13¼ × 4¼ inches. Folia, 481. [illegible] Fol. 11-18, 418-19 and 422-23 are missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 14,400. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete in [illegible] chapters.

This is an extensive Tantric digest dealing with general matters like initiation, yoga, etc., as also with the worship and rituals of various deities. A MS of the work, containing what is stated to be the first *khaṇḍa* is described in L. IX. 3186. Another MS, complete in five chapters, has been described in HPR. I. 22. An abridgment, made by the author's son, Rāmakṛṣṇa, in 1725 Ś.E., is noticed in L. I. 269 and VSP (p. xvii). The present MS gives the genealogy of the author and the date of composition of the

work in the verses given below. A portion of the work is reported to have been published in Benares (BM, 1908–1919, p. 831). Another work of the same author is the *Sāṅkhyatattvavilāsa*, a commentary on the *Sāṅkhyakārikā* (CS III. 12. Hall, p. 6).

यः सर्व्वानन्दमिश्रात् समजनि बलभद्राभिधानस्ततोऽभूत्
काशीनाथस्तदीयतनुभनुजवनिभूषणं पन्नवन्द्यः ।
तस्मादासीत् कुलीनः सुकविरधिगताशेषशास्त्राब्धिपारः
साः सद्योगभाजां शिव इव शिवरामाभिधस्तत्कनीं ॥
यं प्रासूत सुतं कुमारमिव सद्गोत्रोद्भवा पार्व्वती
धीरं श्रीरघुनाथमाननमहाशक्तिं दयालोः शिवात् ।
यश्चक्तत्कृतिनिर्म्मितो ग्रहवियत्षट्चन्द्रशाके मधौ
श्रीमांस्तत्र विलास एष कृतिनां हर्षाय पूर्णोऽभवत् ॥

6215.

Keśava Viśvarūpa.

907. **आगमतत्त्वसंग्रहः ।** *Āgamatattvasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 12¾ × 4¾ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS, which contains only the second chapter of the work, has been described in L. V. 1760. The chapter gives an indication of the principal topics of the Tantras (***meyaprakāśaka***).

Works and authors quoted and referred to:—

1B, परमानन्द ; स्वच्छन्द ; मालिनीविजय ; शिवसूत्रादिशैवतन्त्रतन्मूलक-तन्त्रालोकस्वच्छन्दोद्योतश्रीप्रत्यभिज्ञादिनिबन्ध ; ज्ञानार्णव-दक्षिणामूर्त्तिसंहिता-परमानन्दश्रामकेश्वरादि-कतिपयशाक्ततन्त्रतद्गुरुक्रमतिपयनिबन्ध ; योगिनीतन्त्र ;

2A, त्रिपुरारहस्य ; 3A, सौभाग्यरत्नाकर ; त्रिपुरार्णव ; सेतुबन्ध ; रामकेश्वर-तन्त्र ; 3B, स्वतन्त्र, कुलार्णव, परशुरामसूत्र ; दत्तात्रेय ; 4A, परशुरामसूत्र-वृत्ति ; तारभक्तिसुधार्णव ; 4B, नित्यातन्त्र ; निष्पाटनाख्यागमव्याख्यानतन्त्रालोक, जयरथाचार्य्य ; 5A, वरिवस्यारहस्य ; नारदपञ्चरात्र ; 6A, अनुत्तरागम ; श्रीविद्यागम ; 6B, सर्व्वदर्शनसंग्रह, सूतसंहिता ; 7A, श्रीविद्यारत्न, वायु-संहिता ; श्रीभगवत्पादाचार्य्य : आनन्दलहरी ; 7B, त्रिकपाञ्चदशार्णिका ; अजडप्रमातृसिद्धि ; तन्त्रसौभाग्यसार, 11A, प्रपञ्चसार ; पद्मपादाचार्य्य, तन्त्रराज ; 11B, अभिनवगुप्त ; शैवागम ; श्रीपारमसूत्र ; श्रीमन्त, रम-कण्ठाचार्य्य, ज्ञानार्णव ; तन्त्रराजव्याख्या ; प्रपञ्चसारविवरण, 12B, मृगेन्द्र, 13A, शिवसूत्र ; 15B, चण्डीस्तव ; 16A, सौभाग्यकल्पलता, 16B सौभाग्यकल्पतरु ।

Date and account of the author:—

16B. जयति महागुरुवर्यो महागमश्लाघ्यवराग्निः ।
सौभाग्यकल्पभूरुहनिर्म्माता माधवाख्यया प्रथितः ॥ ६ ॥
तच्छिष्याचरणाराधनसम्प्राप्तवैभवो जयति ।
क्षेमानन्दाख्यगुरुर्यस्य निबन्धो हि कल्पलतिकाख्यः ॥ ७ ॥
तच्चरणसेवको यत्नोपाख्या यस्य विश्वरूप इति
महाराष्ट्रान्वयसूनिः केशवशर्म्मा सुतः सुविदुषां ॥ ८ ॥
सामाभिनन्दवारिधिगतकल्पब्दे सितोर्जपक्षस्थे ।
इममागमतत्त्वानां संग्रहमकरोन्महार्थदं विशदम् ॥ ९ ॥

Colophon :—

इति श्रीशुक्लभट्टोपकुलवर्त्ति-विश्वरूपोपाख्य-केशवकृतागमतत्त्व-संग्रहे द्वितीयः परिच्छेदः ॥

6216.

Rājakiśora.

3478. शक्तिरत्नाकरः । *Śaktiratnākara.*

Subetance, machine made modern paper. 14½ × 4½ inches. Folia, 1–26 — 1⅞ + 114. **Lines,** 9 on a page. **Character,** Bengali. **Appearance,** old. **Inoomplete.**

The name of the compiler is clearly given in the last introductory verse of the present MS:—

2A, तस्याः किञ्चिदहं समस्तजगतां सारैकशक्तेः क्रिय-
मानानन्त-पुराण-पुस्तकशतादाकृष्य चामोदतः ।
कुर्व्वे पुस्तकमेव रम्यवचनं श्रीशक्तिरत्नाकरं
श्रीमान् राजकिशोर एष गिरिजापादाब्जभक्त्युत्सुकः ॥
[श्रमधाधारणपादपद्मविभवं श्रीराजकैशोरकम् --Oxf.]

Two MSS of the work, complete in five ullāsas, are described in L. I. 242 and Oxf. 101ᵇ. The present MS contains the first three chapters of the work and the concluding portions of the fourth and the fifteenth chapters. The first three chapters speak of the greatness of Sakti. The portions of the other two chapters deal respectively with the list of mahāvidyās and with rites to be performed when one fails to properly kill an animal offered to the deity.

6217.

Navamisiṃha.

5457. तन्त्रचिन्तामणिः । *Tantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 6½ inches. Folia, 412. Lines, 11-15 on a page. Extent in ślokas, 15,000. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete in 40 chapters.

Beginning, containing a description of the contents and an indication of the works consulted:—

यस्याः कार्य्यमिदं कुलाकुलगतं तत्त्वेन सम्पादितम्
भूतं पञ्चरसोज्ज्वलञ्च निगमाचारेण यत्र क्रमात् ।
भूताद्यं किल सागरेण भणितं नित्यं नमस्कुर्व्वते
तस्यै साधकसिद्धिदानविमलप्रख्यातकीर्त्यै नमः ॥

वन्दे ज्ञानवरप्रदाननिरतं पादारविन्दं गुरो-
र्दिव्यौघप्रभृतेश्च विघ्ननिचयध्वंसैकलम्बोदरम् ।
तन्त्राणां प्रथनाकरं पशुपतिं गुह्येश्वरीं कालिकां
ब्रह्मोपेन्द्रमहेन्द्रवन्दितवरां वज्रादिकां योगिनीम् ॥
नेपालाधिपतेः समस्तधरणीजानीन्द्रचूडामणे-
र्नानादानसमर्पितादिकविताश्रीकस्य विद्यानिधेः ।
भूपालेन्द्रधराधिपस्य नवमौलिंश्च्यमात्यः क्रमं
निर्णीयाशु बुधैः समं वितनुते श्रीतन्त्रचिन्तामणिम् ॥
वैदग्ध्यश्लाघ्यबन्धिधाम्नि निगद्गुम्भि-
काव्ये तदा बुधजने मम मुग्धता स्यात् ।
तस्मादहं ग्रथनमत्र करोमि लोके
प्राकृद्दोषशमनं कुरु देवि मातः ॥
हे धीराः परमार्थलग्नमनसः सिद्धं तरामीश्वरः
तन्त्रे तन्त्रशतक्रमामखिलं जानन्ति येऽद्भुतमुकाः ।
तत् पश्यन्तु भवन्तः ... मदीयं मुख-
... लोकनोत्सुकतया नायाससाध्यं मनः ॥
तन्त्राणां रचनं येषां ग्रन्थेऽस्मिन् प्रकटीकृतं ।
तेषां नामानि तन्त्रस्य ... कथयन् पुनः ॥
कलादियुगभेदेन मार्गभेदं पृथक् पृथक् ।
आधिक्यमागमानाञ्च न्यूनतादिक्रमं ततः ॥
कालिकाकुलसर्वस्वनाममयीकल्पना ।
निर्णयो दक्षिणाचारा सिद्धमार्गोपासना ॥
श्यामाया: सर्वेषां मन्त्रमुख्यमादौ प्रकाशके ।
मन्त्रोद्धारक्रमेणैव वामदक्षिणमन्त्रकाम् ॥
विद्याभ्यासात्मके मार्गनिर्णयस्य पृथक् पृथक् ।
आवश्यको मकारेषु आम्नायाधीनतश्च यः ॥
गुरुं विना तन्त्रमन्त्रे नाधिकारनिरूपणम् ।
दीक्षाप्रशंसा कथिता द्वितीये तु प्रकाशके ॥

श्रीगुरोः शिवतुल्यत्वं गुरुलक्षणनिर्णयौ ।
गुरुं विनोपदेशो च स्त्रीणां वामे स्वनायकात् ॥
सल्लक्षणालक्षणे शिष्ये तयोरन्वयनिर्णयः ।
व्याख्याव्याख्यविवेकः स्यादुपदेशान्तरं तयोः ॥
वैदिकादिषु मन्त्रेषु स्त्रीशूद्रौ नाधिकारिणौ ।
आगमेष्वनयोश्च विचारो देयादेयविवेचना ॥
एतेषां संस्थितिर्ज्ञेया प्रकाशे(के) तु द्वितीयके ।
तृतीयप्रकाशे संस्काराः षोडशैव तु मन्त्रगाः ॥
तत्र नामप्रदानाख्ये चक्राणां लिखनं कृतम् ।
मन्त्राणामपि संस्काराः षोडशैव प्रचोदिताः ॥
मन्त्रे प्राणप्रदानन्तु पञ्चमे च प्रकाशके ।
मासादिनिर्णयः षष्ठप्रकाशे तु प्रकीर्त्तितः ॥
दीक्षाविधिर्धर्मनाडिका,नाडी भगोद्धारप्रश्नो भुवः ।
वास्तुनरविधेर्यादौ तस्योत्पत्तिः प्रकीर्त्तिता(:) ॥
तन्मण्डलस्य प्रायोक्तं तत्र देवविनिर्णयः ।
बलिमन्त्राश्च तन्त्रोक्ता वास्तुमण्डलदैवतं ॥
प्रकाशे सप्तमे प्रोक्तं चाष्टमेऽथ निगद्यते ।
दिक्साधनं मण्डपस्य कुण्डादिलक्षणानि च ॥
अङ्कुरार्पणं प्रोक्तं नवमे तु प्रकाशके ।
गुरोर्निमन्त्रणविधिर्दत्तकालस्य शुभाशुभम् ॥
यज्ञं सम्मार्जनविधिर्वह्नेः स्थितिविवेचनम् ।
कुण्डसंस्कारपूर्वं हि वह्निसंस्थापनं पुनः ॥
दीक्षाया दिनकृत्यं हि तदङ्कच्छादनं ततः ।
मन्त्रप्रदाने भेदोऽस्ति वामदक्षिणमार्गयोः ॥
उपदेशः कुलस्त्रीणां दीक्षाभेदोपदेशकौ ।
उपासनाविधिः स्वप्नजमन्त्रस्य निर्णयः ॥
मनोर्गुरोश्च देवस्य यागो दशप्रकाशके ।
क्रमदीक्षाविधिर्विद्याविशेषैः परिकीर्त्तिता ॥

पूर्णाभिषेककथनं एकादशप्रकाशके ।
गुरुभक्तिस्तथाचारौ प्रोक्तौ दक्षिणकौलयोः ॥
धर्म्माधिकारिणौ कौले वामे चार्कप्रकाशके ।
आचारा दशधा:) प्रोक्ता महानीलादयः क्रमात् ॥
श्यामादिविद्याविषयं त्रयोदशप्रकाशके ।
दिव्यवीरपशूनाञ्च भावा बालाप्रपूजने ॥
योग्यायोग्यविवेकोऽस्ति चतुर्दशप्रकाशके ।
सात्त्विकादिप्रभेदेन पूजा भिन्ना प्रकीर्त्तिता ॥
पृथक् मांसप्रदं कर्म्म प्रातःकृत्यविधिस्ततः ।
अजपाया विधानञ्च स्नानं नानाविधं स्मृतम् ॥
विभूतिधारणं सन्ध्यावन्दनञ्च क्रमात् पुनः ।
गायत्रीणां समुद्धारः प्रकाशे तिथिसङ्ख्यके ॥
पूजाप्रशंसा दानञ्चासनं भूतापसारणम् ।
भूतशुद्धिर्मातृकादिः कलासङ्ख्याप्रकाशके ।
अन्तर्यजनकर्म्माणि चार्घ्यादिस्थापने विधिः ॥
द्रव्याणि यन्त्रलिखने पीठनिर्णय एव च ।
शालग्राममणिशिलाद्याश्च उर्ध्वपीठस्थानानि च ॥
कर्पूराद्दिसताष्टूर्ध्वगन्धाद्यादिकूपतिकाहा ।
एतेषां भेदतो भेदः सम्यगुक्तः पृथक् पृथक् ॥
मुद्रा सर्व्वोपचारेषु प्रत्येकं लक्षणादिकम् ।
नित्यहोमविधिर्भूतबलिरारात्रिकं ततः ॥
देवताभेदतो भिन्ना जपमाला प्रणोदिता ।
जपार्पणादिकं सर्व्वं सप्तदशप्रकाशके ॥
कुलमार्गसमुत्पत्तिः पञ्चशुद्धिविधिस्ततः ।
शक्तिशुद्धिस्तु कौलादिविशेषन्यासनिर्णयः ॥
द्रव्यदानविवेकश्चाष्टादि[:] पापकर्म्मणः ।
मांसादिनिर्णयः सम्यक् मकारस्यानुकल्पकम् ॥

आन्तरीयविशेषस्तु संस्कारकथनं क्रमात् ।
पात्रसंस्थाप्रकथनं मानश्रेष्ठादिनिर्णयः ॥
म(ा)च्छापात्रस्य च पुनः साधनं लक्षणं शुचिः ।
श्रीपात्रस्थापनादिश्च तर्पणं तत्त्वशोधनम् ॥
वटुकादिबलिस्त्वाष्टादशमेतिप्रकाशके ।
पूर्णोपचारसम्मास्त्व कुलद्रव्यनिषेवणम् ॥
ऊनविंशतिसंख्येऽस्मिन् प्रकाशे प्रकटीकृतम् ।
भोजनादिविधिः साय(ा)न्तनीयज्ञव्यसेवनम् ॥
शिवाबलिर्निशाकृत्यं नित्यभेदविनिर्णयः ।
लिखितो विंशतितमे प्रकाशे सर्व्वसम्मते ॥
श्यामापूजाक्रमस्त्वेकविंशत्याख्यप्रकाशके ।
स्तोत्रादिलिखनं सम्यक् द्वाविंशतिप्रकाशके ॥
म(ा)हाकालादिनित्यानां सत्त्वोद्धारादिकं पुनः ।
त्रयोविंशतिसंख्येऽस्मिन् प्रकाशे प्रकटायते ॥
तारार्च्चनक्रमो वेदविंशत्याख्ये प्रकाशके ।
प्रचण्डचण्डिकापूजा पञ्चविंशतिसंख्यके ॥
श्रीविद्यायाः क्रमः सम्यक् षड्विंशतिप्रकाशके ।
भैरवी च महालक्ष्मीर्मातङ्गी भुवनेश्वरी ॥
धूमावती च बगला चासां पूजा पृथक् पृथक् ।
सप्तविंशतिसंख्येऽस्मिन् प्रकाशे प्रतिपादिता ॥
चक्रपूजा पूर्व्वकृत्यं सामयीलक्षणं ततः ।
द्विविधं यजनं तत्र दूतीनां लक्षणं पृथक् ॥
दशविद्याक्रमेणैव दूतीयागविधिस्ततः ।
चक्राचारः स्मृतोऽप्यष्टाविंशत्याख्यप्रकाशके ॥
प्रस्तारादिश्च यन्त्राणां क्रमाद्दक्षिणवामयोः ।
प्रतिष्ठा द्विविधा प्रोक्ता ऊनत्रिंश(ति)प्रकाशके ॥
चलाचला द्विधा माला देवताम्नायभेदतः ।
पृथक् पृथक् दशा प्रोक्ता ग्रहास्त्रसम्भवादिकम् ॥

रुद्राक्षादिभिर्भिन्ना मालाफलविनिर्णयः ।
ग्रथनादिविवेकस्तु संस्कारो मुख्यसाधनम् ॥
महामालाविनिर्माणं संस्कारौ मुख्यभेदयोः ।
आयतीकरणं तस्यां प्रोक्तं त्रिंशत्प्रकाशके ॥
कालस्यार्थस्ततोऽङ्गानि पुरश्चरणकर्म्मणः ।
विप्रगार्भविधिर्विद्याविशेषाश्रयनिर्णयः ॥
क्रमेण दशविद्यायाः जपसंख्यादिनिर्णयः ।
सर्व्वसिद्धिप्रदं स्थानं देवतानां पृथक् पृथक् ॥
पीठानाञ्च समुत्पत्तिः देवस्य ग्रहणे विधिः ।
कूर्म्मचक्रपरिज्ञानमभिषेकविधिस्ततः ॥
कार्य्याकार्य्यविचारश्च सङ्कल्पकरणं ततः ।
जपस्य कालकथनं रहस्यमनुत्तमं ॥
मन्त्रविद्याविभेदेन प्रबोधकालनिर्णयः ।
तयोर्भेदो मन्त्रशिखामन्त्रचैतन्यकं ततः ॥
क्रमेण दशविद्याया कुल्लुकाविधिरीरितः ।
सेतुविद्यादिभेदेन निर्व्वाणकथनं ततः ॥
शापोत्कीलनयोर्भेदः शापोद्धारोऽपि मनोः ।
मन्त्रस्य हृदयं चार्थनिर्णयोऽत्र विशेषतः ॥
जपस्यापि प्रभेदा हि पञ्चाङ्गपुरस्क्रिया ।
अथवान्यप्रकारेण त्रिविधा तु पुरस्क्रिया ॥
शापस्य च लोपादेश्चैकत्रिंशत्प्रकाशके ।
मन्त्रसिद्ध्युपायाश्च चितासाधनकर्म्म च ॥
वीरसाधनभेदाश्च युग्मत्रिंशत्प्रकाशके ।
जपसंख्याप्रमाणञ्च युग्मत्रिंशत्प्रकाशके ॥
विद्याभेदे जपात् सिद्धिप्रदा संख्या मनोरपि ॥
रहस्यक्रमयोगाश्च चतुस्त्रिंशत्प्रकाशके ।
नैमित्तिकस्य कालादि कुलाकुलविनिर्णयः ॥

ग्रहणं द्विविधं प्रोक्तं बाह्याभ्यन्तरभेदतः ।
दमनारोपणोत्पत्तिर्दमनारोपणे विधिः ॥
पवित्रारोपणोत्पत्तिः पवित्रारोपणे विधिः ।
ग्रन्थिभेदो देवतायाश्चयस्त्रिंशत्प्रकाशके ॥
शारदीयविधानञ्च चतुस्त्रिंशत्प्रकाशके ।
पशुदानविवेकस्तु पशुभेदादिनिर्णयः ॥
देवतादृष्टिकालश्च पशोर्लक्षणवीक्षणम् ।
निषेधोऽप्यनुकल्पश्च पूजामहिषमोक्षणम् ॥
नराणां प्रोक्षणं खड्गलक्षणं पात्रनिर्णयः ।
शुभाशुभञ्च नैवेद्यं पञ्चत्रिंशत्प्रकाशके ॥
कुमारीपूजनविधौ तासां लक्षणनिर्णयः ।
शुभाशुभादिसंकेतः षट्त्रिंशत्प्रकाशके ॥
सामान्यतः काम्यविधिः षट्कर्मक्रमनिर्णयः ।
तेषां प्रकीर्णकथनं आसनादिनिरूपणम् ॥
मन्त्रग्रथनभेदादिर्मालाकुण्डादिनिर्णयः ।
होमद्रव्यप्रमाणञ्च सप्तत्रिंशत्प्रकाशके ॥
क्रमेण दशविद्यायाः प्रयोगश्च पृथक् पृथक् ।
प्रायश्चित्तविधिः पश्चादष्टत्रिंशत्प्रकाशके ॥
नानाख्यमुद्रिका पश्चादन्यासां लक्षणं क्रमात् ।
मन्त्राणां प्राणायोगनचत्वारिंशत्प्रकाशके ॥
प्रत्येकं मातृकावर्णध्यानादीनां निरूपणम् ।
क्रमेण दशविद्याया मन्त्रभेदाः प्रकीर्त्तिताः ॥
नानाप्रयोगमन्त्रास्तु चत्वारिंशत्प्रकाशके ।
कुमारी योगिनी काली वाराही कुब्जिका परा ॥
नारायणी मुण्डमाला चामुण्डा भुवनेश्वरी ।
गौतमी समया मौत्रामर्णविजयमालिनी ॥
लीलावती गुह्यसिद्धिर्मालिनी परमेश्वरी ।
प्रचण्डचण्डिकाख्या च नित्या कात्यायनीति च ॥

फेत्कारी भैरवी भूतसिद्धिः सिद्धेश्वरी तथा ।
मेरुनीलमतञ्चास्य शक्तिसङ्गमभैरवौ ॥
साङ्ख्यायनं किरणाख्यं गन्धर्व्वभूतभैरवौ ।
वीराद्वैतं वीरभद्रं रुद्रकालानलोत्तरे ॥
सिद्धसारस्वतं हाहारावो मत्स्यानभैरवः ।
सिद्धेश्वरो विश्वसारस्तथा बौधायनं पुनः ॥
माहेश्वरमहाहारौ कालाग्निश्च महा[illegible]ण्यपि ।
एतेषामन्ततो ज्ञेयस्तन्त्रशब्दः पृथक् पृथक् ॥
सिद्धनाथो महाकालो दक्षिणामूर्त्तिरेव च ।
दुर्गेन्द्रवश्यगौरक्षा वैशम्पायनमेव च ॥
नन्दिकेश्वरवायव्यौ वाराही शाम्भवीति च ।
सनत्कुमारः श्रीकण्ठोऽप्यगस्त्यस्तत्त्वसारकौ ॥
वशिष्ठः पुनरेतेषां अन्ते स्यात् संहिताभिधा ।
ब्रह्मविष्णुरुद्रसिद्धदेवभास्करस्त्रयः ।
एतेषामन्ततो ज्ञेयं यामलं शास्त्रसंज्ञकम् ॥
कुलवीरमन्त्रभावचूडामणिभिरीरितः ।
हयग्रीवनारदाभ्यां महाकपिलतो भवेत् ॥
पञ्चरात्रं ततो देवी शैवलिङ्गागमानि च ।
कुमारीविजयाकालीतारकल्पाश्च विश्रुताः ॥
मातृकामन्त्रधानानि कुलसूत्रं कुलानि च ।
माद्यन्तेभ्यः शब्देभ्योऽप्यर्णवं परिकीर्त्तितम् ॥
रहस्यक्रमतः कल्लोलिनीश्रीमतकालयोः ।
उत्तरञ्च पदं ज्ञेयं चक्रीपीठं प्रकीर्त्तितम् ॥
नित्याह्निको मातिलके चोड्डीशं कुलपूर्व्वकम् ।
स्वायम्भुवः सोमशम्भुस्तथैव पिङ्गलामतम् ॥
शङ्करयो महाराजनवरत्नेश्वरावपि ।
कामधेनुमतं कुम्भकुलसम्भवसंज्ञकौ ।

कालीक्रमो मत्स्यसूक्तमुदयाकल्पऋतिः ।
योगिनीहृदयञ्चैव कालीहृदयमेव च ।
त्रिशक्तिरत्नकं सोमभुजङ्गावलिरेव च ॥
कुलावतारकं पञ्चवाराहीश्वरपूर्व्वतः ।
गौरीसंवादकं ज्ञेयं समयाख्यकमातृका ॥
तुर्य्यायागस्य ललितस्वच्छन्दं परिकीर्त्तितम् ।
कुलप्रकाशकञ्चेति कुलामृतप्रदायिका ॥
नवदुर्गाकल्पसंज्ञं कुलमूलावतारकम् ।
तन्त्रराजस्य कामाख्या शब्दान्तं चासिका स्मृता ॥
कुलगह्वरोतिकं स्यादेतेभ्यः ग्रन्थमध्यतः ।
वचनानि समानीय लिख्यते क्रियते न तु ॥

End :—

तन्त्राणि [यानि] न सकलानि न तानि [म]र्त्ये
मर्त्ये च यानि न पुनः प्रकटानि तानि ।
देशान्तरे कति कतीह न सर्व्वमस्ति
ग्र[न्थे त्व]पूर्णवचनं किमु दूषणं मे ॥
एकस्याः पदपद्मपूजनविधेर्निःशेषतो निर्णये
शम्भोः पञ्चमुखोऽप्यनेकक[वपु]र्भूत्वाप्ययो न क्षमः ।
दिग्विद्यागम(ना)निर्णयोचिततया ग्रन्थे प्रवृत्तोऽस्मि य-
त्स[त्साह]स्यतरं कृतं बुधजनैः क्षन्तव्यमेतद्ध्रुवम् ॥

Last Colophon : –

इति श्रीतन्त्रचिन्तामणौ मातृकावर्णध्यानदशविद्यादिनानामन्त्र-
भेदमुख्योपायान्यैष्टिनिर्णयनामा चत्वारिंशत्तमः प्रकाशः सम्पूर्णः ।

Post-colophon Statement :—

समाप्तश्चायं दामोदरसूरिणा कृतो ग्रन्थः ।

This is a comprehensive Tantric compilation dealing with the details of Tantric worship. The name of the author is found in one of the introductory verses while the post-colophon statement of the present MS attributes the work to Dāmodara Sūri.

6218.

11311. *Tantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 13 × [illegible] inches. Folia, 1-411. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 15,000. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete in [illegible] chapters.

A complete table of contents is given in the beginimg of the MS in Folia markel 1-15

6219.

Yadunātha Śarmā.

3982A. आगमकल्पवल्ली । *Āgamakalpavallī.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 6¾ inches. Folia, 10. Lines, 22 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Kaśmīrī. Appearance, old, worn out and discoloured. Incomplete.

MSS of the work are noticed in Oudh. XI. 20 and Stein. 227. A MS of the work, complete in 25 chapters, is in the Society's old collection. It is a comprehensive compilation dealing with the details of the worship of various deities, specially the Mahāvidyās. The present MS contains the first two chapters and a portion of the third chapter up to the beginning of the Nāḍīcakra.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति । श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः शिवाय ।

यत्पादपङ्कजयुगं हृदि सन्निवेश्य
विश्वं सृजत्यविकलं खलु पद्मजन्मा ।
विष्णुश्च पालयति संहरते महेशः
तं देवमादिपुरुषं सततं नतोऽस्मि ॥

नत्वा गिरीशं गिरिजां गणेशं वाणीं मुनीन्द्रैः स्तुतपादपद्माम् ।
विलोक्य शास्त्रं सद्गुणाद्यमेषा वितन्यते ह्यागमकल्पवल्ली ॥
प्रपञ्चसारसिद्धान्तं शारदातिलकं तथा
सपरिष्कारमालोक्य तथा सारसमुच्चयम् ।
यत्नेन दीपिकां दृष्ट्वा तथा च लघुदीपिकाम्
तथा पूजाप्रदीपञ्च पुरश्चरणचन्द्रिकाम् ॥
मन्त्रदर्पणसिद्धान्तं मन्त्रदेवप्रकाशकम् ।
मन्त्रनेत्रञ्च मन्त्रान्तं श्रीरामार्चनचन्द्रिकाम् ॥
मन्त्रमुक्तावलीं रत्नावलीं ज्ञानार्णवादिकान् ।
तन्त्रं सनत्कुमारस्य नारदीयचतुश्शतीम् ॥
पूजायागं सोमशम्भुमतं चागस्त्यसंहिताम् ।
संहितां वैष्णवीं तद्वत् तत्त्वसागरसंहिताम् ॥
संहितां कपिलप्रोक्तां श्रीमन्नवरसंहिताम् ।
तन्त्रं श्रीभुवनेश्वर्याः सर्वसिद्धान्तमादरात् ॥
कल्पं श्रीवनदुर्गायास्तन्त्रं सम्मोहनादिकम् ।
हयग्रीवमतं तद्वत् तथा विज्ञानभारतम् ॥
शुद्धं च तन्त्रराजं च तथा वै पिङ्गलामतम् ।
वामकेश्वरतन्त्रञ्च समस्तं रामदीक्षितम् ॥
विद्यानेश्वरसिद्धान्तसारं श्रीसंहिताक्रमात् ।
विज्ञानललितं तन्त्रराजं नागायकीमपि ॥
वशिष्ठसंहितागस्त्यसंहितां भैरवं तथा ।
दिव्यसारमतं चिच्चन्द्रिकां कामिकमादरात् ॥
होमाकरोत्तरं ग्रन्थं प्रतिष्ठासारसंग्रहम् ।
संहितां वायवीं तद्वत् संहितां [ब्र]ह्मणस्तथा ॥
कश्यपोः संहितां ब्रह्मविष्णुरुद्रादियामलम् ।
तथैव यामलोद्धारं मत्स्यसूक्तमपि क्रमात् ॥
पार्वतीश्वरसंवादं वाराहीतन्त्रमादरात् ।
तथैव कुब्जिकातन्त्रं [त्व]रिताख्यमादरात् ॥

तथैव योगिनीतन्त्रं कामधेन्वादिकाद्वयम् ।
ईशानसंहितां तद्वत् सिद्धान्तं विश्वकर्मणः ॥
तन्त्रं श्रीदक्षिणामूर्तेः वैशम्पायनसंहिताम् ।
कुलचूडामणिं तद्वत् भावचूडामणिं तथा ॥
कुलार्णवं कुलोड्डीशं संमोहनाख्यकं तथा ।
पुराणं विविधं तद्वत् स्मृतिशास्त्राणि भारत ॥
ज्योतिःशास्त्राणि चालोक्य सकलं पद्धतिं क्रमात् ।
अन्ये ये सद्ग्रन्थाः सन्ति तान् दृष्ट्वा च पुनः पुनः ॥
विधानं सम्यगस्माभिः कौलादीनां प्रपञ्चितम् ।
ज्ञानानुसारतो ग्रन्थं विभाव्य च मुहुर्मुहुः ॥

Colophons:—

2B, इत्यागमकल्पलतायां प्रथमः पटलः; 5B, इत्यागमकल्पलतायां द्वितीयः पटलः ।

6220.

Yogendra.

2897. आगमसारसंग्रहः । *Āgamasārasaṃgraha.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS. which has been described in L. N. 4050, contains the first two chapters of the work which speak of the omnipresence and supremacy of Śakti as well as the greatness of the Kaula form of worship.

Of the works quoted and referred to, mention may be made of the following:—

कामधेनुतन्त्र, ज्ञानार्णव, कौलावलि, कुमारीकल्प, कणादसंहिता, लिङ्गार्च-
वासुदेवरहस्य, विश्वसार, वाराहसंहिता, भूतशुद्धितन्त्र, गुरुपादुका, चिन्तामणि-
तन्त्र, उत्तरतन्त्र, कौमुदीतन्त्र, कुलार्णव, योगाचार ।

6221.

Kāśinātha.

6542. **अवतारभेदप्रकाशिका ।** *Avatārabhedaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 3¾ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The title as well as the name of the author are found in a later hand on the reverse of Fol. 1 as also at the end of the work where the title is given as **नित्याद्यवतारभेद-प्रकाशिका.** The work gives an account of some of the religious sects of the Hindus, describes the origin of various deities including some of the Mahāvidyās and some of the incarnations of Viṣṇu, and points out the characteristics of their worship.

Beginning:—

श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।
श्रीशाक्तसंप्रदायमतम् [I. S. 38-50]

देव्युवाच ।

देवेश श्रोतुमिच्छामि विष्णुभेदान् शिवस्य च ।
वैखानसो भवेदादौ श्रीराधारमणो तथा ॥
गोकुलेशो महेशानि तथा वृन्दावनो भवेत् ।
पाञ्चरात्रं पञ्चमं स्यात् षष्ठः श्रीवो वैष्णवः ॥
रामानन्दी हरिव्यासी निम्बार्कश्च महेश्वरि ।
ततो भागवतो देवि दश भेदाः प्रकीर्तिताः ॥
शिवशैवौ मुण्डी जटी चैव दिगम्बरश्च कमेण च ।
एकदण्डी महेशानि वीरशैवस्तथैव च ॥
सप्त पाशुपताः प्रोक्ताः दशधा वैष्णवा मताः ।
एतेषां लक्षणं देवि शृणु यत्नेन शाम्भवि ॥

देवेशि सर्व्वं संत्यज्य यस्तिष्ठति स वैष्णवः ।
वैराग्यसादिदीक्षाद्यैः भूषितः स्मार्त्तवैष्णवः ॥
श्रीराधावल्लभं देवि प्रदद्यु यत्नेन साम्प्रति ।
वैष्णवाचारनिरतो विष्णुमन्त्रैकपारगः ॥
अनन्यचेतसः शान्तात्मा विष्णुभक्तिपरायणः ।
श्रीराधावल्लभो देवि गोकुलेषं प्रदद्यु प्रिये ॥
नानालङ्कारसमाक्रो नानासौगन्धभूषितः ।
गत्वा कुलं प्रीणयिता कामी कृष्णस्वरूपकः ॥
प्राप्य मर्त्यपायस्य नित्यमिविन्नकारकं ।
अन्ते मुक्तिपदो देवि वासुदेवस्वरूपकः ॥
गन्धर्व्वाभिसारनिरतो ललितविग्रहतत्परः ।
समस्तार्थो गोकुलेशः सर्व्वसिद्धिकरो भवि ॥
वृन्दावनाख्यं देवेशि प्रदद्यु यत्नेन साम्प्रतम् ।
विरतात्मा प्रसन्नात्मा विष्णुभक्तिपरायणः ॥
कामिनीसङ्गचपलो वनक्रीडाविनोदकृत् ।
सौगन्धभूषिततनुः स्त्रीध्यानैकपरायणः ॥
विष्णुस्वरूपतत्त्वज्ञः प्रोक्तो वृन्दावनो प्रिये ॥

6222.

6012. **तन्त्रसिद्धान्तकौमुदी ।** *Tantrasiddhāntakaumudī.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 6. Lines 1[illegible] on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

This work deals in short with the philosophy of the Tantras. Of the works and authors referred to, mention may be made of **सत्यजित्भट्टारक, विज्ञानभैरव** (1B), **प्रत्यभिज्ञा, स्वच्छन्द** (2A), **भर्गशिखा, वीरावलि, मालिनीविजय** (2B), **कुलयुक्ति, सत्यत्रयभट्टारक, लक्ष्मीकौलार्णव** (3A), **ज्ञानार्णव, सर्वज्ञानोत्तर, तन्त्रसद्भाव, श्रीकण्ठीयसंहिता** (4A) and **देवीयामल** (4B).

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्त्तये नमः ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोजद्वयम् ।
काशीनाथः प्रकुरुते तन्त्रसिद्धान्तकौमुदीम् ॥

तत्र प्रथमं नरेश्वरभेदवादिप्रातिपक्ष्येण चैतन्यपरमार्थः शिव एव विश्वस्य आत्मा इत्यादिश्रुतिः; चैतन्यमात्मा । इत्यत्रेति-तस्य कस्यापि सत्त्वाभावात् चितिक्रिया सर्व्वसामान्यरूपेति । चेतयतीति चेतनः सर्व्वज्ञानक्रियास्वतन्त्रस्तस्य भावः चैतन्यं सर्व्वज्ञानक्रियासम्बन्धमयं परिपूर्णस्वातन्त्र्यमुच्यते । तच्च परमशिवस्यैव भगवतोऽस्ति ।

End:—

देहप्राणसुखादिभिः प्रतिकलं संरुध्यमानो जनः
पूर्णानन्दघनामिमां न चिनुते स्वादिशक्तीं स्वां चितिम् ।
तां तु बोधसुधाब्धिविश्वमभितस्तत्फेनपिण्डोपमं
यः पश्यत्युपदेशतस्तु कथितः साक्षात् स एकः शिवः ॥

Colophons of the different chapters:—

3B. इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुत-वाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथ-विरचितायां तन्त्रसिद्धान्तकौमुद्यां शाम्भवोपायप्रदर्शनं नाम प्रथम-प्रकाशः. 5A, ०शाक्तोपायप्रदर्शनं नाम द्वितीयप्रकाशः; 6A, ०आणवोपायप्रदर्शनं तृतीय-प्रकाशः ।

6223.

6531. *Tantrasiddhāntakaumudī.*

Substance, country-made paper. 10½ × 6¾ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1961. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

Post-colophon Statement:—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः। सं १९६[१] मौः श्रावण
वदी १०। मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम्।

6224.

6522. **मन्त्रसिद्धान्तमञ्जरी।** *Mantrasiddhāntamañjarī.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 5 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

The work which is divided into three sections gives in a general way the inner sense of *mantras*, as referring to the Supreme Being, speaks of different types of initiation meant for different rites and followers of different sects, and enumerates thirty-two kinds of shortcomings of human beings.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।
दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जमध्येनुनमाम्यहम्।
काशीनाथः प्रतनुते मन्त्रसिद्धान्तमञ्जरी[म्]॥
अथातः सर्वमन्त्राणां देवता ब्रह्म शाश्वतम्।
उद्दिष्टं ब्रह्म तत् सर्वोपास्यादिकं ककम्॥
पृथक् पृथगुपासिभ्य उक्तानां तच्च केवलम्।
निराकारं सर्वगतं सच्चिदानन्दलक्षणम्॥

... ...

मन्त्रेषु नाममात्रे तु भवेत् हि विभक्तयः॥
तासामर्थ[र्थो?] प्रथम[म]भिव्यक्ता मन्त्राणां ...
यथाक्रमः प्रातिपदिकं ... ब्रह्म ... ॥

2A. सर्वत्र चतुर्थ्यन्तपदे यत्प्रातिपदिकं तद्रूपा।
नमः स्वाहादियोगेन ... स्फुटं ...॥

Colophon:—

इति श्रीभट्टोपनामककाशीनाथविरचिता सर्वसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ।

6225.

5911. वैदिकतान्त्रिकाधिकारनिर्णयः । *Vaidikatāntrikādhikāranirṇaya.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

This work shows how particular classes of Tantras are meant for particular classes of worshippers. Of the works and authors referred to, mention may be made of विद्यारण्य (1B), पुरुषार्थप्रबोध (2A, B) and अनन्तभट्ट (3B), maternal grand-father of the author.

Beginning:

श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।

अथ वैदिकतान्त्रिकाणामधिकारनिर्णयः

शुद्धवैदिकः, तान्त्रिकवैदिकः, शुद्धतान्त्रिकः, वैदिकतान्त्रिकः, इत्ये
चत्वारः अधिकारिणः स्वस्वकर्मानुसारतः ।

सार्वाधिकारिणः प्रोक्ताः शिवेन परमात्मना ।

तन्त्रशास्त्रं न सहते यः सोऽयं शुद्धवैदिकः ।

तन्त्रशास्त्राभिप्रीतः प्रोक्तस्तान्त्रिकवैदिकः ॥

वेदशास्त्रं न सहते यः सोऽयं शुद्धतान्त्रिकः ।

मिश्रशास्त्ररतः प्रोक्तो योऽसौ वैदिकतान्त्रिकः ॥

वेदे वेदानुकूले च अधिकारी तु वैदिकः ।

तन्त्रोपसर्जने शास्त्रेऽधिक[ारी ?]तान्त्रिकवैदिकः ॥

वेदशास्त्रासहे तन्त्रेऽधिकारी शुद्धतान्त्रिकः ।

वेदोपसर्जने तन्त्रेऽधिकारी वैदिकतान्त्रिकः ॥

श्रीमद्विद्यारण्यचरणास्तु ।

सद्भूतसंहितं यत्तु भागधेयं पराशरम् ।
शुद्धवैदिकमित्युक्तं विद्वद्भिः शुद्धवैदिकैः ॥
शिवराघवसंवादवायवीयादिकं बुधैः ।
वेदागमविभागज्ञैः प्रोक्तं तान्त्रिकवैदिकम् ॥
वेदबाह्यागमं तन्त्रं सौरं पाशुपतादिकम् ।
शुद्धतन्त्रमिति प्रोक्तं वेदतन्त्रार्थकोविदैः ॥
पञ्चरात्रं भागवतं शैवसिद्धान्तसंज्ञितम् ।
सर्व्वमेतन्महाप्राज्ञैः प्रोक्तं वैदिकतान्त्रिकम् ॥
पाणिनीयं जैमिनीयं शास्त्रं वैयासिकं तथा ।
भाष्यं मद्भगवत्पादैः प्रोक्तं तच्छुद्धवैदिकम् ॥
अक्षपादीयकाणादकापिलानि तथैव च ।
पातञ्जलं च तत्सर्वं प्रोक्तं तान्त्रिकवैदिकम् ॥
शारदातिलकं तद्वत् मन्त्रदेवप्रकाशिका ।
प्रपञ्चसारं चाप्येवं प्रोक्तं वैदिकतान्त्रिकम् ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्भट्टोपनामकदक्षिणाम्बात्मजमतप्रवर्त्तककाशीनाथेन विरचितः वैदिकतान्त्रिकाधिकारनिर्णयः समाप्तः ।

6226.

5910. **आगमोत्पत्त्यादिवैदिकतान्त्रिकनिर्णयः ।** *Āgamotpattyādivaidikatāntrikanirṇaya.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work, which is called *Āgamotpattinirṇaya* in one of the introductory verses, concerns itself not only with a description of the origin of the Tantras and an enumeration of the important Tantric texts but incidentally gives

an account of various Tantric rites, especially the sacraments meant for a follower of the Tantras. It is presumably on account of the variety of topics dealt with that the work is called *Āgamotpattyādivaidikatāntrikanirṇaya* in the last colophon.

Beginning:—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परम् ॥
नत्वा श्रीदक्षिणामूर्त्तिचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते आगमोत्पत्तिनिर्णयम् ॥

तत्र रुद्रयामले ।

देव्युवाच ।

शाधि शाधि महादेव सर्वागमस्वतन्त्रम् ।
माहेश्वरः स्वयं मुक्तः ईश्वरः इति वादिनः ॥
महाकामः कथं ज्ञेयः कथं मुक्तिर्भविष्यति ।
मुक्तिः [च] कतिधा देव श्रेष्ठा का किञ्च साधनम् ॥
यद्यस्ति यदि कृपा देव निवेदौ सुरेषु च ।

ईश्वर उवाच ।

ज्ञायते तत्प्रभावेण सकलं वेदवाक्यतः ॥
वेदेभ्यः सारमुद्धृत्य यत्कृतं शङ्करेण वै ।
वेदाभिन्नतया देवि आगमः परिकीर्त्तितः ॥
आगतं शिववक्त्रेभ्यो गतं च गिरिजामुखम् ।
मलत्रयविनाशित्वात् तस्मादागम उच्यते ॥
आगमोत्पत्तिसंबन्धे च कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ।
साङ्गवेदाध्यापको ब्रह्मा यदा जातस्तु देवता ॥
अहंकारी महान् जातस्तत्र विद्याप्रभावतः ।
तदा तस्मिन् कलियुगे शिश्नोदरपरायणाः ॥

नाद्रुतास्तैस्तु वेदादिस्मृतयो वै ह्ययागमे ।
खानं पानं मैथुनञ्च देशे देशे पुरे पुरे ॥
न कश्चिन्मन्यते विष्णुं गणेशं न रविं शिवम् ।
मत्वा सर्व्वे जगत्क्लान्तं भगपूजां प्रकुर्व्वते ॥
तदा वटुकरूपेण मया पृष्टः पितामहः ।
ब्रह्मणादिषु यतो धर्म्मो वयं येन तरेमहि ॥
तदा तु ब्रह्मणा प्रोक्तं ममोर्द्ध्वमुखनिर्गतः ।
आगमः पञ्चमो वेदः भुक्तिमुक्तिप्रदायकः ॥
तदा हि कलिमध्ये तु मया प्रोक्तः पितामहः ।
ब्रह्मेदं त्वया वाच्यं सृष्टिकर्त्ता सदाशिवः ॥
तदा पितामहेनोक्तं कर्त्ताहं चापि रुद्रकः ।
ममोर्द्ध्वमुखतो जातं मन्यसे चान्य आगमः ॥
एवं तथाचारनिष्ठा यास्यन्ति परमां गतिम् ।
वटुरूपं ततस्ते भो मौग्ध्यं खानपानाकुलाभवन् ॥
इति श्रुत्वा ब्रह्मवचो धर्म्मसंस्थापनाय तु ।
युगाश्रयं तदा ज्ञानं कोपसंक्रान्तलोचनम् ॥
अवज्ञां वीक्ष्य धातुश्च प्रतरेण नखेन च ।
शिरो निपातितं धातुः कराकृष्टा धरातले ॥
तन्मुखात् पञ्चमो वेदो मम देहे लयं गतः ।
तस्मादागमकर्त्ताहं वेदकर्त्ता पितामहः ॥
पञ्चाशद्वै महापद्मो ह्यागमग्रन्थ ईरितः ।
तत्र मन्त्रा महादेवि सर्व्वेऽपि सुप्रतिष्ठिताः ॥
त्रिंशत्सहस्रलक्षञ्च वृन्दनवखर्व्वुदकोटयः ।
मन्त्राः प्रोक्ता महेशानि त्वागमे कुत्र किं स्थितम् ॥
तत् शृणु त्वं महेशानि यदाहं तव वल्लभः ।
पञ्चाशच्च महापद्मं षड्विंशति भुवि स्थितम् ॥
चतुर्दश स्थितं स्वर्गे [र्गे ?] दश पातालगोचरम् ।
एवं क्रमेण देवेशि ह्यागमः कथितो मया ॥

A list of Tantra works is given in Fol. 2A:—

कुमारी-योगिनी-काली-वाराही-कुब्जिका परा ।
नारायणी मुण्डमाला चामुण्डा भुवनेश्वरी ॥
गौतमी समया नीलामणिर्विजयमालिनी ।
लीलावती गुह्यसिद्धिर्मालिनी परमेश्वरी ॥
प्रपञ्चपञ्चिका-शम्भु नित्या कात्यायनीति च ।
फेत्कारी भैरवी भूतसिद्धिः सिद्धेश्वरी तथा ॥
मेरुनीलमतञ्चाख्य शक्तिसंगमभैरवी ।
साङ्ख्यायनं किरणाख्यं गन्धर्वभूतभैरवी ॥
वीरार्हनं वीरभद्रं रुद्रकालानलो[लो ?]त्तरे ।
सिद्धसारस्वतं हाहारावो मशानभैरवः ॥
सिद्धेश्वरो विश्वसारस्तथा बौधायनं पुनः ।
माहेश्वर-महाहारी कालाग्निश्च महान्त्यपि ॥
एतेषां सप्ततो ज्ञेयस्तन्त्रशब्दः पृथक् पृथक् ।
सिद्धनाथो महाकालो दक्षिणामूर्त्तिरेव च ॥
सुरेन्द्रब्रह्मगोरक्षा वैशम्पायनमेव च ।
नन्दिकेश्वरवायव्यौ वाराही शाम्भवीति च ॥
सनत्कुमारः श्रीकण्ठो भृगुच्यवनमारकौ ।
वसिष्ठः पुनरेतेषां अन्ते स्यात् संहिताभिधा ॥
ब्रह्मविष्णुयमसिद्धदेवमाचन्द्रपालकः ।
एतद्यामलतो ज्ञेयं यामलं चाष्टसंख्यकम् ॥

Colophons and sectional headings:—

2A, इत्यागमोत्पत्तिः ; 2B, अथ युगधर्मानाह ; 3B, अथ कौलिकवैदिककर्मविचारः ; 4B, अथ षोडश संस्काराः ; 5B, अथ जातकर्माख्यसंस्कारः ; अथ नामप्रदानाख्यसंस्कारः ; 6A, अथान्नप्राशनसंस्कारः ; अथ चौलाख्यसंस्कारः ; 6B, अथ मौञ्जीबन्धाख्यसंस्कारः ; अथ प्राजापत्यव्रताख्यसंस्कारः ; अथ सौम्यव्रतसंस्कारः ; अथ आग्नेयाख्यसंस्कारः ; 7A, अथ वैश्वदेवाख्यसंस्कारः ; अथ

गोदानाख्यसंस्कारः; 7B, अथ समावर्त्तनाख्यसंस्कारः; अथ विवाहाख्यसंस्कारः; अथ पितृमेधाख्यसंस्कारः; 8A, इति षोडश संस्काराः; अथ अग्रे तन्त्रमन्त्रोपासना-क्रममाह; अथ पूर्णाभिषेकप्रकारमाह; 9A, इति दक्षिणाम्नायोक्तमार्गद्वयस्य पूर्णाभिषेकविधिप्रकारः; 9B, अथ महाविद्यायाः षडाम्नायप्रकारमाह; अथ श्रीविद्यायन्त्रधारणमाहात्म्यम्; 10A, [शाभिनामन्त्रोद्धिक्रिया]; इति श्रीमद्भट्टोपनामककाशीनाथभट्टसुतश्रीजयरामभट्टगर्भसम्भवकाशीनाथविरचित आगमोक्तवैदिकतान्त्रिकनिर्णयः समाप्तः।

6227.

6014. तन्त्रभूषा। *Tantrabhūṣā.*

Substance, country made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

The work seeks to establish the authoritativeness of the Tantras. Of the works and authors referred to, mention may be made of—शङ्कराचार्यकृतसंग्रह (2A), भट्टोजिदीक्षित (4A) and प्रपञ्चसारविवरण (5B).

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः।

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।

वाराणसीमहं वन्दे सच्चिदानन्दरूपिणीम्।
मातृरूपेण सततं सर्वभारेऽखिलेष्टदाम्॥
नत्वा श्रीदक्षिणामूर्त्तिं काशीनाथमहेश्वरम्।
काशीनाथः प्रतनुते तन्त्रभूषां समासतः॥

तत्र ईश्वरः सर्व्वा अपि श्रुतीः भवपाशबद्धानां जन्तूनां धर्माय मुक्तये च समुपदिष्टवान् इति। अन्येषां स्मृतिशास्त्रादीनां तन्मूलकत्वेन च प्रामाण्यमिति सुप्रसिद्धतरम्। तथा तन्त्रागमस्यापि तन्मूलक-

त्वमिति चेदुच्यते । सर्व्वासु श्रुतिषु काण्डत्रयम् कर्म्मोपासना-
ज्ञानभेदेन । तत्र कर्म्मकाण्डं जैमिनिप्रभृतिभिः सम्यक्तया विवृतम् ।
इदमुपासनाकाण्डं परशुरामनारदहयग्रीवशिववसिष्ठादिभिः । ब्रह्म-
काण्डं भगवद्व्यासादिभिरिति श्रुतिमूलकतास्य प्रत्यक्षोपलब्धा । श्रुति-
मूलकता च त्रिपुरापूर्व्वोत्तरतापनीय-शिवपूर्व्वोत्तरतापनीय-नृसिंह-
पूर्व्वोत्तरतापनीय-रामपूर्व्वोत्तरतापनीय-गोपालपूर्व्वोत्तरतापनीय-
गणेशपूर्व्वोत्तरतापनीय-दक्षिणामूर्त्त्युपनिषदादि-कालीतारात्रिपुरा-
बालाभुवनेश्वरीबगलागणेशवासुदेवाद्युपनिषदादि-सौराष्टाक्षरनारा-
यणाष्टाक्षरशैवपञ्चाक्षरात्मिकश्रुतिभ्यः अनुसन्धातुमुपलभ्यत एव ।

Colophon:—

6B, इति श्रीमत्कूर्म्मोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथ-विरचिता तन्त्रभूषा समाप्ता ।

After the colophon the work continues as follows :—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

अथ वार्त्तिके शिष्टाचारपरिग्रहवेदविरोधहेतोरन्यैश्च नानामत-
श्रीविद्यादौ सुरामांसपुष्पपरकीयसुरतादौ सत्यपि वेदविरोधस्यैव
आगमस्य अप्रामाण्यम् । यत्र पञ्चरात्रपाशुपतादिधर्मे सन्ध्याग्नि-
होत्रादि-श्रौतस्मार्त्तकर्म्मबाधो भूतशुद्धिमातृकान्यासादेर्नैयत्यप्र-
माणात् तत्रैव पूर्व्वोक्तहेतुभ्यामप्रामाण्यम् । न सर्व्वत्र ।

Another colophon in a later hand is found at the end:—

इति तन्त्रभूषा समाप्ता ।

6228.

Harilāla.

10123. धर्मवितानम् । *Dharmavitāna.*

Substance, country-made paper. 9 × 6 inches. Folia, 20. Lines, 21 on a page. **Extent in ślokas, 420.** Character, **Nāgara.** Appearance, old **and discoloured. Complete.**

The present work seeks to demonstrate the authoritativeness of the Tantras. In this connection spiritual interpretations are suggested of apparently revolting and nauseating statements concerning the use of wine, women, etc. (Fol. 8A ff).

Beginning:

ज्ञानानन्दमयं समाधिकरणं वेदोक्तमार्गापरं
यद्वै केऽपि भजन्ति भक्तिचतुरा भक्त्या भजन्ति प्रभुम् ।
यं कालं गणयन्ति केऽपि कवयो ब्रह्मेति तेजोमयं
तं शम्भुं प्रणमामि योगसुलभं लोकैकदुःखापहम् ॥ १ ॥
. . . .
सर्वोन्नतो मध्यमाना यत्पादं मूर्ध्नाकल्पान् (न्) ।
धर्मप्रवर्तने ख्यातो भवानीदासभास्करः ॥
तत्पुत्रः कृष्णनामा धर्मधर्मसुतमहत्पद्मानाम् ।
तनुते धर्मवितानं श्रुतिविमानन्तमसतं मत्वा ॥ ६ ॥

End:

कृष्णाद्धर्मवितानं श्रुतितन्त्रस्य गुणसम्पन्नम् ।
कृतमुपमन्नं नियुद्धं चित्तधनानं सतां मुदे ॥
श्रीमान् भवतीर्थ क्षितिपतिः सुसम्मतो विद्वैः ।
तत्र चतुर्भुजपुत्रो विष्णुमनुकल्प इह धन्यः ॥
तत्तनुजो मिश्रेशो भवानीदास इति विश्रुतो लोके ।
तत्पुत्रो कृष्णनामा धर्मवितानं तनोति स्म ॥
ग्रहमुनिवसुचन्द्रमिते विक्रमसंख्यात्मगते वर्षे ।
शुक्लमासशुचिपक्षे मदनतिथौ गुरुवारे पूर्णम् ॥

6229.

Kṛṣṇadeva.

3472. चिदानन्दमन्दाकिनी । *Cidānandamandākinī.*

Substance, country-made paper. 13¾ × 3¼ inches. **Folia**, 54, of which 2 to 8 and 20 to 36 are missing. **Lines**, 9 on a page. **Extent** in ślokas, 2,600.

Character, Bengali. Date, Śaka 1635. Appearance, discoloured. Complete in eight chapters.

The work deals with the philosophy of the Tantras and the esoterics of the Tantra rites.

Beginning:—

ॐ नमः परायै ।

नत्वा श्रीनाथपादाम्बुजनिजपरमानन्दसन्धानकन्दं
वन्दे चन्द्रार्कवह्न्युत्करचिरचिरां सच्चिदानन्दरूपाम् ।
गीर्वाणानामचिन्त्यां प्रणतजनचिदानन्दसन्दोहदक्षां
पूर्णेन्दूनामनेकैरनुमितवदनां भावयन् शब्दभूताम् ॥

आगमानुग्रहादेशमासाद्य सुधौ
प्रपञ्चार्णवोत्तारणे कारणं यत् ।
तदस्मिन् परं ब्रह्मतत्त्वं सुगुप्तं
प्रकाशीकृतं साधकानां हिताय ॥

शिवाभिन्नमानन्दमाकाशकल्पं
शिवं निर्गुणं निर्मलं निष्क्रियञ्च ।
त्रिमूर्त्यात्मकं मूलभूतं गुणानां
प्रपद्ये परात्मानमानन्दकन्दम् ॥

प्रणम्याशुमोक्षप्रदामादिशक्तिं
कृता श्रीमता कृष्णदेवेन सम्यक् ।
सुधा आगमार्थप्रकाशैकहेतु-
श्चिदानन्दमन्दाकिनी पावनीयम् ॥

श्रियं श्रीपतिं भोगमोक्षैककन्दं
सदाशुद्धसत्त्वोदयानन्दरूपम् ।
प्रणम्य पृथिव्यां त्रिनेत्रेण मुक्तां
गतः कृष्णदेवस्तनोतीह तत्त्वम् ॥

सितसरसिजमध्ये भारतीं शुभ्रवर्णां
करविनिहितवीणां वादयन्तीं सुखेन ।
विगलदमृतधारां वाङ्मयीं ज्ञानसारा-
मभिमतवरसिद्धौ सिद्धरूपां नमामि ॥

ननु वेदादि[illegible]
निर्बन्धस्तु सामान्यशास्त्रपाठे कियः । ज्ञानशास्त्रे तु नाय नियमः । जनकात् शुकदेवस्य ज्ञानोपदेशश्रवणात् व्याधतो मुनिपुत्रस्यापि तथा दर्शनाच्च सूतमुखात् शौनकादीनां पुराणश्रवणाच्च ।

End:—

सुरा शक्तिः शिवो मांसं तद्भोक्ता भैरवः स्वयम् ।
तयोरैक्यसमुत्पन्न आनन्दो मोक्ष उच्यते ॥
आनन्दं ब्रह्मणो रूपं तच्च देहे व्यवस्थितम् ।
तस्याभिव्यञ्जकं द्रव्यं योगिभिस्तेन पीयते ॥
लिङ्गत्रयविशेषज्ञः षट्चक्रपद्मभेदनः
पीठस्थानानि चागत्य महापद्मवनं व्रजेत् ॥
आमूलाधारमाब्रह्मरन्ध्रं गत्वा पुनः पुनः ।
चिच्चन्द्रे कुण्डलीशक्तिः सा शिवस्य महोदयः ॥
व्योमपङ्कजनिष्यन्दसुधापानरतो नरः ।
मधुपानमिदं देवि चेतरं मद्यपानकम् ॥
पुण्यापुण्यपशुं हत्वा ज्ञानखड्गेन योगवित् ।
शिवे लयं नयेच्चित्तं पलाशीति निगद्यते ॥
मनसा इन्द्रियगणं संयम्यात्मनि योजयेत् ।
मांसाशी स भवेद्देवि इतरे प्राणघातकाः ॥
परशक्त्यात्ममिथुनं संयोगानन्दनिर्भराः ।
मुक्तास्ते मैथुनं तत् स्यात् इतरे स्त्रीनिषेवकाः ॥

इति कुलाचारः ॥

Available colophons:—

16B, इति चिदानन्दमन्दाकिन्यां मन्त्रमोक्षादिनिरूपणं नाम द्वितीयस्तरङ्गः; 18B, इति चिदानन्दमन्दाकिन्यां प्रकृतित्वेनैव साक्षाच्छिवज्ञानाविर्भावनिरूपणेन तत्प्राधान्यकथनं नाम तृतीयस्तरङ्गः; 40B, °जपानुष्ठानादिविवेचनं नाम षष्ठस्तरङ्गः; 47B, °भावनिरूपणं नाम सप्तमस्तरङ्गः; 54A, °शारीरयोगसाधनादिनिरूपणं नामाष्टमस्तरङ्गः। इति पंचाननपरमहंसकौलशेखरगुणाश्रितकलेवरनवममहाश्रीकृष्णादेवगणसंगृहीता चिदानन्दमन्दाकिनी समाप्ता ॥

The date of copying of the MS:—

शकाब्दे मिते बाणकालर्तुचन्द्रे
शुचौ मासि कृष्णे तिथौ वै चतुर्थ्याम् ।
गुरोः पादपद्मं प्रणम्य व्यलेखीत्
चिदानन्दमन्दाकिनीं बाणशर्मा ॥
लिखितामतियत्नेन पुस्तीं प्राणपणेन च ।
खलो हरेत् प्रमादेन तस्य कष्टं भविष्यति ॥
श्मोऽस्तु लेखके मयि ॥

6230.

Gopālapañcānana.

5097. तन्त्रदीपिका । *Tantradīpikā.*

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 3 to 196 with the following folia missing: 6, 53, 117, 123 and 124. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 4,500. Character, Bengali (written in different hands). Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The author is stated to be the son of Harinātha Bhaṭṭācārya, and grandson of Āgamavāgīśa.

This is a comprehensive compilation. Two MSS of it are fully described in L. VI. 2202 and HPR. I. 138.

There is only one colophon in the manuscript on Fol. 35A :—

इति आगमवागीशपौत्र-हरिनाथभट्टाचार्यात्मज-श्रीगोपाल-पञ्चाननविरचितायां तन्त्रदीपिकायां प्रथमः परिच्छेदः ।

A batch of leaves (numbered 116-129) found along with the present MS seems also to belong to the present work if not to the present MS. A colophon found in Fol. 121A of this portion runs:—

इति गणेशादिपूजाक्रमः चतुर्थः परिच्छेदः ।

Of works and authors referred to, mention may be made of the following:

दीक्षातत्त्वप्रकाशधृतप्रमाण (7A), आचार्यधृतरुद्रतन्त्र (64A), कामरूपीय-निबन्धधृतलक्षणाज (69B), पुरश्चरणचन्द्रिका (69B), क्रमदीपिका (111B), शारदा (112A and in many other places), माधवभट्टधृततन्त्रान्तर (120A), मुक्तादीपिकाधृतवचन (122B), शिवार्चनचन्द्रिका (122B), मन्त्र-सिद्धेश्वरतन्त्र (128A), रहस्यधृतस्वतन्त्र (128B), तन्त्रचन्द्रिकाधृतकुलार्णव (132A), रहस्यधृतसिद्धसारस्वततन्त्र (134B).

6231.

Śrīnivāsa Bhaṭṭa.

11306. **शिवार्चनचन्द्रिका ।** *Śivārcanacandrikā.*

Substance, country made yellow paper. 13¼ × 8¼ inches. Folia, 1-592. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 18,000. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete in 46 chapters.

The work deals with Tantra rites in general (initiation, daily worship, *puraścaraṇa*, etc.—chapters I-XV) and with the rituals of Gaṇeśa (chapters XVI-XIX), Śakti (chapters XX-XXXI), Viṣṇu (XXXII-XL), Sun (chapter XLI) and Śiva (chapters XLII-XLVI). MSS of the work are noticed in Ben., p. 320 and ASB, p. 202, Peters. i, p. 120, Bik. No. 1332.

Beginning:—

श्रीमन्तं सिन्दूरास्यं शशिशकलधरं बन्धुजीवाभिरामं
दानाद्रि[ः] सिक्तगण्डस्खलदलिकलभान् लीलया खेलयन्तम् ।
प्रत्यूहध्वान्तभानुं पृथुतरजठरं ब्रह्मविष्ण्वीशवन्द्यं
वन्दे सिन्दूरपूरैर्गिरिवरसुतया चर्चितोत्तुङ्गकुम्भम् ॥

... ...

... ...

श्रीमत्सुन्दरदेशिकेन्द्रचरणद्वन्द्वारविन्दं मुहु-
र्वन्दे वन्दकमन्दभाग्यतिमिरप्रध्वंसभानूदयम् ।
यद्दृष्ट्वैव बुधाश्चराचरमिदं जानन्ति मायामयं
यन्नत्वात्र सदा करामलकवत् पश्यन्ति चात्मं महः ॥
देशोऽस्ति दक्षिणदिशि द्रविडाभिधानः
काञ्चीति यत्र नगरी नगराभिनन्द्या ।
पुण्या पुरी पुरनिसूदनभागधेयं
सौभाग्यदन्तुरितकीर्तिरतुललक्ष्मीः ॥
आविर्बभूव कृतमेधमखे विरिञ्चे-
र्यत्र स्वयं स भगवाननया रमेशः ।
अद्यापि हस्तिगिरिनाथ इति प्रसिद्धः
संदृश्यते सकललोकसमर्चिताङ्घ्रिः ॥
तस्या दक्षिणदिग्गतः क्षितिसुरैः
षट्शास्त्रविद्भिश्चतुर्वेदैः सोपनिषद्भि-
रङ्गसहितैराढ्यैः सदाधिष्ठितः ॥
योऽगस्त्य इति विश्रुतः क्षितितलेऽप्येनामदीतीरभू-
देशे यागमहाकुलसकलविद्यालयश्चाग्रे महान् ।
आत्रेयगोत्रशतपत्रविकासमित्र-
सत्रातिरात्रमुखयागशतस्य कर्ता ।
भर्तादीक्षितपान्थमुकुन्दनामा
षट्शास्त्रवित्समरपुङ्गवदीक्षितोऽभूत् ।

तस्यात्मजः फणिपतिर्वरदाग्निचीवे
    मीमांसकेष्वपि गुरुः श्रुतिषु स्वयम्भूः ।
महादशाश्वचयनान्वितवाजपेय-
    सोमाध्वरो भुवि निमुक्तमदीक्षितोऽभूत् ॥
तन्नन्दनः सकलवेदविदां वरिष्ठः
    श्रौतक्रियासु निपुणः श्रितसोमदीक्षः ।
आसीदशेषगुणसन्निधिः प्रसिद्धः
    श्रीश्रीनिकेतन इति प्रथितोऽध्वरीन्द्रः ॥
तत्सूनुः श्रीनिवासः सकलनिगमविस्तारशास्त्रार्थविज्ञः
    श्रौतस्मार्तेषु कर्मस्वखिलपथनिपुणः सत्कविः सौन्दर्ययोगात् ।
पीठं भास्वत्कराख्यं प्रकटितविभवं प्राप्य यज्ञप्रसादात्
    तत्र श्रीसुन्दराख्यं सकलगुणनिधिं प्राप्य सद्देशिकेन्द्रम् ॥
तत्पादपद्मयुगं परिचर्य तस्मात्
    प्राप्याभिषेकमखिलागममप्यधीत्य ।
तस्याज्ञया समधिगम्य पुरीं स काशीं
    तत्राकरोद्वसतिमागमविदां वरिष्ठः ॥
तत्र स्थितः सकलदेशसमागतैस्तैः
    शिष्यैः शिवार्चनपरैः श्रितशैवदीक्षैः ।
अभ्यर्थितो वितनुते सकलागमार्थ-
    सारोदयां भुवि शिवार्चनचन्द्रिकां सः ॥

This is followed by a detailed and versified list of contents of the work.

End:—

चत्वारोऽत्र कृताः प्रश्ना मया ह्यागमदर्शने ।
नित्यादेर्विधिकल्पस्य मन्त्रप्रदाप्रवृत्तये ॥
तत्राद्यः पारिजाताख्यो भैरवार्चापदादिकः ।
अन्यो रत्नाकराख्यः स्यात् श्रीसौभाग्यपदादिकः ॥

तृतीयः कल्पवल्ल्याख्यः सपर्य्याक्रमपूर्वकः ।
चतुर्थस्याभिधानं तु श्रीशिवार्च[न]चन्द्रिका ॥
तत्राद्ये भैरवार्चोक्ता श्रीविद्यायै[:] द्वितीयके ।
तृतीये सप्तशत्याख्यमालामन्त्रवतार्चयोः ॥
विधि(f)र्वण्यतः सम्यक् सपर्य्यायां सुविस्तरः ।
पञ्चायतनमन्त्राणां चतुर्थे विस्तरं कृतम् ॥
संसारसागरं घोरं तर्तुमिच्छन्ति ये नराः ।
आश्चर्य्यं देवतास्तेषां पोता एते मया कृताः ॥
एतेष्वेकं समारुह्य तल्लोकदीपमेत्य च ।
तत्र भुक्ताखिलान् भोगान् मुक्तिं क्रमवाप्नुयात् ॥
सुन्दराचार्यशिष्येण श्रीनिवासेन धीमता ।
षट्चत्वारिंशदमत् प्रणीताय्यं प्रकाशकः ॥

The last verse is found *mutatis mutandis* at the end of every chapter.

Last Colophon :

इति श्रीसुन्दराचार्यचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीनिवास-
भट्टेन विरचितायां श्रीशिवार्चनचन्द्रिकायां षट्चत्वारिंशः प्रकाशः ॥

6232.

Janārdana Gosvāmi.

8478. मन्त्रचन्द्रिका । *Mantracandrikā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 140. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 12 chapters.

This work deals with the mantras and peculiarities of worship of various deities arranged in five groups, e.g. Gaṇeśa. Śivā (Śakti). Kṛṣṇa, Sūrya and Śiva. MSS of the work have been described in Peters. IV. No. 1137 and

L. II. 911, the latter representing a shorter version in nine chapters which cover 11 chapters of the MS of the Society (as far as Fol. 129A). This version has only one benedictory verse in place of 9 in the other two MSS; the genealogical verses of the author are also not found here. According to one of these verses the work is based on the *Śivārcana-candrikā* of Śrīnivāsa, the grandfather of the author. The colophons of the Society's MS refer to the father of the author as will be clear from the last colophon quoted above.

Last Colophon.

इति श्रीगोस्वामिश्रीनिवासात्मजगोस्वामि [illegible] भट्ट [illegible]
मन्त्रचन्द्रिकायां द्वादशः प्रकाशः

Post-colophon Statement :—

श्रीशुभमस्तु सं० १८५७ श्रावण ११ शु

6233.

Yaśodhara.

5502 मन्त्राराधनदीपिका *Mantrārādhanadīpikā*

Substance, country-made paper. 14½ × [illegible] inches. Folia 1-54 [illegible]. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,160. Character, Nāgarī. [illegible] ance, discoloured. Incomplete.

A MS of the work, complete in 16 chapters, is described in *Ulwar* 2270. Extr. 654. The date of composition as given in the last verse in this description is 1488 Śaka. Of the 11 introductory verses given here, we have only [illegible]. IO. IV. 2581 describes an incomplete MS of the work. It deals with Tantric rites like *dīkṣā*, *vāstuyāga* and worship of various deities.

Beginning :—

श्रीविघ्नवैरिणे वक्रतुण्डाय नमः ।

यन्नामस्मरणेन पातकमलप्रक्षालनं जायते
यस्मिन् कर्णपथं गते तु सुमहत्पुण्योदयः प्राप्यते ।
यत्र न्यस्तमतिः प्रयाति पुरुषो मोक्षं महादुर्लभं
[वं]दे तं परमेश्वरं त्रिजगतामाद्यन्तमध्येश्वरम् ॥
लक्ष्मीकान्तं नमस्कृत्य भवानीं तदनन्तरम् ।
यशोधरेण क्रियते मन्त्राराधनदीपिका ॥
उच्यते प्रथमं तावत् ग्रन्थेऽस्मिन् लक्षणं गुरोः ।
गुरवो बहवः सन्ति दीपवच्च गृहे गृहे ॥
दुर्लभोऽयं गुरुर्देवि सूर्यवत् सर्वदीपकः ।

तन्त्रराजे ।

सुन्दरः सुमुखः स्वच्छः सुलभो बहुमन्त्रवित्
असंशयः संशयच्छित् निरपेक्षो गुरुर्मतः ॥

Colophons of the different chapters

9B, इति श्रीकंसारिमिश्रात्मजयशोधरविरचितायां मन्त्राराधनदीपिकायां प्रथमः प्रकाशः ; 22B, ०द्वितीयः प्रकाशः ; 36A, ०तृतीयः प्रकाशः ; 55B, ०चतुर्थः प्रकाशः ; 58A, ०पञ्चमः प्रकाशः ; 62B, ०षष्ठः प्रकाशः ।

The works quoted are:—

1A, तन्त्रराज, शारदा, श्यामार्चनचन्द्रिका ; 2A, पिङ्गलागम, कुलार्णव, रुद्रागम ; 2B, सारसंग्रह ; योगरत्नावली, अगस्त्यसंहिता ; 3B, तन्त्ररत्नमाला ; 4A, मन्त्रदर्पण ; 7B, रुद्रयामल ; 8B, कल्पलता ; मन्त्रसंग्रह ; 9B, कादिमत, कुलमूलावतार ; 10A, सूर्यसिद्धान्त ; 10B, मन्त्रदेवप्रकाशिका ; 14A, मत्स्यपुराण, शतहारीय ; 14B, देवल, वराह ; 15A, मन्त्रमुक्तावली ; 19A, भैरवतन्त्र ; 22B, मन्त्रतन्त्रप्रकाश ; 23A, वशिष्ठसंहिता ; आकालि ; 24A, वैद्यावतिलक, ब्रह्माण्डपुराण ; 27B, सिद्धार्चनचन्द्रिका ;

28A, क्रमदीपिका ; 29A, प्रणवकल्प ; 34B, शारदा, त्रिपदीशाटीका ; 36B, हरिगाद ; 37A, भौतकागम ; मन्त्रकोष ; प्रपञ्चसार ; 43A, ज्ञानमाला ; 48B, वायवीयसंहिता ; 55A, तत्त्वसार ; 57B, मन्त्रकोष ।

6234.

Viṣṇudeva.

9059. मन्त्रदेवप्रकाशिका । *Mantradevaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. [illegible] 49·78 × 1·30. Lines, 10, 16, 12, 7 on a page. [illegible] 1·60 × 36 × 1,660. Character, Nāgarī. Appearance, [illegible] some portions new. Complete in 62 chapters.

Fol. 1-4 in the first batch, the entire [illegible] fourth batches are later insertions and hence are [illegible] appearance. The work deals with *dīkṣā*, *homa* and other Tantric rites in general as also the worship and [illegible] of various deities. The first and last chapters are [illegible] philosophical. It is asserted that, strictly speaking, *mantras* relate to one deity alone who is the [illegible] Brahman. A MS of the work has been described [illegible] 2815.

Beginning.—

ॐकारमात्मादमवीङ्कुरमपर्याप्तविष्टहिमानुरिंपित
गणेन्द्रमक्षोद्यनस्तविष्टरममघामायद्यादिकपि
महागाँढादप्रगाप्रियन्त्वहरितनो: श्रीश्वराद्यान्दर्वाक्ष
कृष्णात्मन कामविग्रो विविधगुणमहार्यलिभास्वरम्भं ।
अनन्तनारायणरामयोगात् ब्रह्मप्रभो ज्ञानघन [illegible]
अनन्तयोगीश्वर भानुहस्त रामाश्रयानन्दगुरो नमस्ते ।
..............अथ प्रपञ्चसारागमतन्त्रप्राक्तानुसारतः
गुरूपदिष्टमन्त्राणां देवतादि प्रकाश्यते ॥

End:—

श्रीमत्प्रपञ्चसारादिशास्त्रसंग्रहविग्रहा ।
कृतिर्विजयते सैषा मन्त्रदेवप्रकाशिका ॥
परमाराध्यपौत्रस्य लक्ष्मीधरकृतात्मजन्मनः ।
कृतिः श्रीविष्णुदेवस्य श्रीमत्कोटीश्वरार्पिता ॥

6235.

2242. *Mantradevaprakāśikā.*

Substance, country made paper. 10½ × 4¾ inches. Folium 1. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete in 17 verses.

This contains only the second chapter of the work.

6236.

Vijayarāmācārya.

10160. **मन्त्ररत्नाकरः ।** *Mantraratnākara.*

Substance, country made paper. 6¾ × 5 inches. Folia, 58. Lines, 7–10 on a page. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the 14th *taraṅga* only dealing with *mantras* and prayers, addressed to Rādhā. I.O. IV. 2588 describes the 13th chapter of the work. Ulwar. Extr. 653 quotes from the beginning of the work. Stein (p. 233) refers to a MS of a commentary on the work by the author himself.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।
अथ राधां(?) प्रवक्ष्यामि सर्वतन्त्रेषु गोपिताम् ।
साधको यां समाराध्य चतुर्वर्गफलं लभेत् ॥

यस्याः संप्राप्तिमात्रेण जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ।
कल्पस्थितिः कृते सा जायते धर्मविद्ययो[ः] ॥
प्रसन्नो [illegible] यान्ति दास[ः] स्या[illegible]श्रीपतिः ।
यस्मै भक्तै न दातव्या विद्यागाढी सुदुर्लभा ॥
विना श्रीगुरु[illegible]मन्त्रं कृत्वा मन्त्रं तु यो जपेत् ।
स दरिद्रो महामूढः कृष्णशापमवाप्नुयात् ॥
श्रीकार्त्तवीर्य[illegible]दायामन्त्रं समाश्रयेत् ।
मन्त्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि सर्वतन्त्रेषु गोपितम् ॥

End

[illegible] सत्पुष्टी विद्या श्रीवीर्यसिद्धिविधायिनी ।
[illegible] गुरुं संतोष्य साधयेत् ॥
गुरौ तुष्टे तु सिद्धि[ः] स्यान्नान्यथा कल्पकोटिभिः ।
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन गुरुं सन्तोषयेत् सुधीः ॥

Colophon

इति [illegible] नवमतमस्तरङ्गटीका-
[illegible] मन्त्ररत्नाकरे(?)
[illegible] ॥

6237.

5806. *Mantraratnākara.*

Substance, country-made paper. 12 × [illegible] inches. Folia, 22. Lines, 11 on a page. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the 16th (13th according to IO. IV. 2588) chapter of the work dealing with the details of the worship of Kārtavīrya.

6238.

Kamalākara Bhaṭṭa.

5529. **मन्त्रकमलाकरः ।** *Mantrakamalākara.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folia, 126. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,780. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with initiation, various sorcery rites and the worship of deities like Sūrya, Gaṇeśa, Rāma, Kartavīryārjuna, etc. The section on the worship of Rāma is written by Rāmakṛṣṇa, father of Kamalākara. This section is introduced thus (Fol. 36B):—

अथास्मत्पितृकृतो रामपूजाविधिः ।

Beginning.—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीरामः ।
श्रीरामपितरौ नत्वा कमलाकरशर्मणा ।
अनन्तभट्टसुतस्यार्थं मन्त्रतत्त्वं विलिख्यते ॥

शारदायाम् ।

अथ दीक्षां प्रवक्ष्यामि मन्त्राणां हितकाम्यया ।
विनानया न लभ्येत सर्वमन्त्रफलं यतः ॥

Colophons:—

21A, इति श्रीमद्रामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृते मन्त्रकमलाकरे दीक्षाविधिः परिभाषा च समाप्ता; 35B, इति कमलाकरभट्टकृता महागणपतिपद्धतिः; 36B, इति कमलाकरभट्टकृते मन्त्रकमलाकरे गणेशमन्त्राः; 47B, इति श्रीमन्नारायणभट्टसुतश्रीमद्रामकृष्णभट्टविरचितो रामपूजाविधिः समाप्तः; 50B, इति श्रीमन्नारायणभट्टसुतरामकृष्णभट्टकृतः संक्षेपतो रामपूजाविधिः; 53B, इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटभीरामेश्वरभट्टसूरिसूनुनारायणसुतश्रीरामकृष्णभट्टविरचितो रामपूजाविधौ रामयन्त्रोद्धारः; 70B

इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनु-महामहोपाध्याय-रामकृष्णभट्टात्मज-कमलाकरभट्टकृतः कार्त्तवीर्यदीपदानप्रयोगः सम्पूर्णः ; 79A. इति कार्त्तवीर्यार्जुनपद्धतिः ; 82B, इति कुलिकानन्दोक्तं नन्द्यावर्तहरणम् ; 97B. इति शिवपञ्चाक्षरमन्त्रप्रयोगो भट्टकमलाकरकृतः समाप्तः ; 109A. इति कमलाकरभट्टकृतौ बन्दिमोक्षप्रयोगः ; 110B. सर्वविधोत्तारणम् ; 126B, इति श्रीआनन्दभैरवेश्वरसंवादे कार्त्तवीर्यार्जुन-सहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ; इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनुरामकृष्णभट्टात्मजमहामहोपाध्याय-श्रीकमलाकरभट्टकृते मन्त्रकमलाकरे मन्त्रौषधप्रकरणं समाप्तम्।

6239.

Pūrṇaprakāśa.

6553. **मन्त्रमुक्तावली ।** *Mantramuktāvali.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 3½ inches. Folia, 1–174, of which fol. 35–45, and 45B (which does not belong to the present work and contains an extract from the *Śāradātilaka*) are written in a later hand. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 5,000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1420. Appearance, old, discoloured and repaired. Complete in 25 chapters.

The work deals with various Tantric topics like *dīkṣā*, *puraścaraṇa* and worship, as well as *mantras* of different deities. For two incomplete MSS of the work, described as anonymous, cf. C. S. V, 623.

The MS has occasionally many marginal notes in a later hand.

Beginning :—

ॐ शिवादिभ्यो गुरुभ्यो नमः ।

जयति जगदधीशाधीश्वरी सा भवानी

गुणपदमधिरूढा मन्त्रमुक्तावली या ।

हिमकरविरहार्त्या (?) तया ...

भजकुहरकलायाः प्रोल्लसन्ती दयार्द्रा ॥ १ ॥

विद्यापङ्कजबन्धुबोधितमहापद्मप्रबद्धासना
मुद्रामुद्रितलोचनाम्बुजयुगा सद्योगमुद्राधरा ।
देहोन्मीलितनीलनीरदविभाध्याधूतमन्मोहभू-
राज्ञा कापि मदीयदैवतमयी मूर्त्ता समुज्जृम्भताम् ॥ २ ॥

... ...

संसारघोरार्व्वरविदारणदारुणोपि
यत्संप्रदायतरणिः करुणां करोति ।
अस्मादृशेषु भुवि शङ्करपूज्यपादान्
वन्दामहे गुरुकुलस्य गुरूनभूम्नां ॥ ५ ॥

यच्चिन्तामणिकुण्डकैरवसुहृद्बिम्बेतरुन्मीलति
प्रौढानन्दसुधाम्बुधौ मयि परामुद्वेलतां तन्वति ।
लीनं तत् सनिदानमेतदखिलं सोढुं (?) भगज्ञानकं
श्रीकाञ्चीनगरीमुनेरनुदिनं तत् पादपद्मं नुमः ॥ ६ ॥

यदमलयशःकामारेरस्मिन् विभाति हरेः पदं
सरसबिसिनीपत्रच्छायं विधुः सरसीरुहम् ।
अपि च रुचिरं ताराचक्रं तुषारपरम्पराः
सततमिह तं वाणीतीर्थं गुरुं समुपास्महे ॥ ७ ॥

श्रीमत्प्रपञ्चसाराञ्जलधेवपदेशमुक्तागर्भेभ्यः ।
मनुमुक्ताफलमालां सन्मतिभूषार्थमुद्धराम्येताम् ॥ ८ ॥

क्वापि क्वापि महागमनिकराकरभाजि मन्त्ररत्नानि ।
सत्सम्प्रदायगुम्फैर्गोपकतामत्र यास्यन्ति ॥ ९ ॥

End :—

ग्रामे काञ्चिदिहाद्भुतलौकिककलासम्पन्नवर्षेगुणा
मुद्रोन्मुद्रितपद्मयामपरमा चन्द्रावलस्यन्दिनी ।
श्रीकाञ्चीनगरी मुनीन्द्रचरणद्वन्द्वानुचर्यावशाद्
या लब्धा च मयार्पिता भगवती भायात् वागीश्वरी ॥

\+ + + + स्य तं नित्यरमणीयं
त्रिभुवने मनोवाणीमार्गातिगमगणितानन्दसुभगं।
गभीरं निःपारं गुरुचरणसेवैकसुलभं
अपूर्व्वांगीर्वाणया जयति जगया + + + + + ॥

\+ + + + +
\+ + + पापेन कदर्थितोसि।
अज्ञस्य वागीश्वरि मेऽपराधं
कारुण्यमूर्त्ते तमिमं क्षमस्व ॥

जन्मनाग्र[कणा]संकुलाद्भवादंबुधेर्जगति कौतुकादहं ॥
उद्धृतोस्मि यदपांगलीलया
तं नमामि निजदैवतं गुरुम्।
विश्वेशचिन्ताभरमाहरन्तं
भागीरथीकार्य्यकरं नमामि ॥

निर्दोषदोषाकरशोभकं तं
श्रीभारतीतीर्थमुनेर्गुणौघं।
नव (?) कलनकलावान् नैव जातु स्वभावात्
परिभवनवदर्शिन् कोऽपि ख्याते (?) भवन्तं।
जयति रसनिधानं गोस्तनीं वर्ज्जयित्वा
लशुनमशुचि केचित् किं न खादंति मन्दाः ॥

यद्यवद्यमिह जल्पते मया(मा) किं विचाररचनाकदर्थने।
उल्लसन्त्यपि मदोषदर्शिनां रम्यवस्तुनि कलङ्ककोटयः ॥

अस्मन्नृपनीलापरितोषणाय
तवाङ्घ्रियोविन्दमुदेऽस्मदीयः।
यम्भातुर्याति बलेन योगं
वागीश्वरीचिन्तनवारिपुष्टा ॥

कद्रिकामिनीकर्णभूषणाय मनोरमां।
मत्तमुक्तावलीमेनां कल्पय शतमोर्मुनिः ॥

Last Colophon:—

इति परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमदनन्तप्रकाशपूज्यपादशिष्य-पूर्णप्रकाशस्य कृतौ मन्त्रमुक्तावल्यां पञ्चविंशतिमः पटलः ।

Post-colophon Statement:—

संवत् १४८० समये पौष सुदि १४ भौमे विद्यानगरावस्थितघट्-कर्म्माचार्ज्जितशर्म्मा द्विवेदश्रीपापाख्यमिश्रः कृते श्रीपुरुषोत्तमदासेन लिखिता मन्त्रमुक्तावली ।

शुभमस्तु सर्व्वजगतः । यथादृष्टमिति परिहारः ।

श्रीनारायणाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः ।

यज्ञेशाच्युतगोविन्दमाधवानन्तकेशव ।

कृष्णविष्णो हृषीकेश वासुदेव नमोस्तु ते ॥

काष्ठ राजा स केवलं । मान्यजगाज (?) मैत्रेय लिखित सप्तान्तरेष्वपि ॥

6240.

Kāśinātha Bhaṭṭa.

6015. **मन्त्रचन्द्रिका** । *Mantracandrikā.*

Substance, machine made modern paper. 11¼ × 4 inches. Folia, 80. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete in 12 chapters.

The work deals with Tantric rites in general and gives the *mantras* for the worship of various deities. The author gives the names of his father and grandfather in the last colophon. He also refers to his maternal grandfather Anantabhaṭṭa, references to the *Tattvabodha* of whom are found in several passages in the present work (Fol. 71B, 76A). MSS of the work are also described in Peters. 6, p. 37 and L. IV. 1709. The MS described in L. IV. 1709 seems to contain another recension of the work which

begins from the middle of the MS described here and by Peterson, and has a different introductory verse.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

विश्वेश्वरं नमस्कृत्य मातरं पितरं तथा ।

काशीनाथः प्रतनुते सिद्धिदां मन्त्रचन्द्रिकाम् ॥

तत्रादौ गुरुलक्षणम् ।

श्रोत्रियो ब्रह्मनिष्ठः तत्त्वप्रतिपादनसमर्थः समस्तमन्त्रप्रयोगकुशलः, etc. etc.

Colophons of the different chapters :—

5A. इति मन्त्रचन्द्रिकायां दीक्षाविधानाख्यः प्रथमोल्लासः ; 15A, ०सामान्यपूजाविधानाख्यो द्वितीयोल्लासः ; 21B, ०गणेशमन्त्रविधानाख्यस्तृतीयोल्लासः ; 27A, ०लक्ष्मीमन्त्रविधानाख्यश्चतुर्थोल्लासः ; 33A, ०राममन्त्रादिवैष्णवमन्त्रविधानाख्यः पञ्चमोल्लासः समाप्तः ; 38B, ०सद्योमन्त्रादिवागीश्वरीनर्मदाविधानाख्यः षष्ठोल्लासः ; 49A, ०महाविद्यामन्त्रविधानाख्यः सप्तमोल्लासः ; 54A, ०त्वरितादिपार्वतीमन्त्रविधानाख्योऽष्टमोल्लासः ; 59A, ०शैवमन्त्रविधानाख्यो नवमोल्लासः ; 61B, ०सुब्रह्मण्यादिमन्त्रविधानाख्यो दशमोल्लासः ; 66B, ०नवग्रहादिमन्त्रविधानाख्य एकादशोल्लासः ; 79B, इति श्रीमद्गडोपनामकशङ्करभट्टात्मज-जयरामभट्टाभिध-शिवभक्तसुमनश्चापवीणदक्षिणाचारमतप्रवर्तक-काशीनाथविरचिता मन्त्रचन्द्रिका समाप्ता । श्रीदक्षिणामूर्त्तिशिवार्पणमस्तु ।

6241.

Somanātha.

10599. **अज्ञानध्वान्तदीपिका ।** *Ajñānadhvāntadīpikā.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 56. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in ten chapters.

This contains the *mantras* for the worship of various deities. The father's name of the author is given as Maheśānanda.

A MS of the work containing nine chapters is noticed in Stein, p. 227. Another MS, complete in ten chapters, is described in Ulwar. 2038, Extr. 609.

Beginning:—

सीताकान्तं हृदि ध्यात्वा सोमनाथो महेशजः ।
कुर्व्वे बालावबोधार्थमज्ञानध्वान्तदीपिकां ॥
सिद्धिदा मान्त्रिकाणां च दैवज्ञानां यशःप्रदा ।
सिद्धिदा बालवैद्यानां साङ्गीतानां सुखप्रदा ॥

Colophons of the different chapters:—

14A. इति श्रीमहेशानन्दोपाध्यायश्रीसोमनाथभट्टविरचितायां प्रथमः प्रकाशः समाप्तः; 22B. ०अज्ञानध्वान्तदीपिकायां गणपतिमन्त्रकथनं नाम द्वितीयः प्रकाशः; 28A, इति श्रीमहामहोपाध्यायमहेशनाथसुत ०दुर्गामन्त्रकथनं नाम चतुर्थः प्रकाशः; 30B, ०लक्ष्मीमन्त्रकथनं नाम पञ्चमः प्रकाशः; 37A, ०वैष्णवमन्त्रकथनं नामाष्टमः प्रकाशः; 51B. ०नवमः प्रकाशः; 56B. ०शाबर-मन्त्रकथनं नाम दशमः प्रकाशः ।

6242.

Mahīdhara.

2667. **मन्त्रमहोदधिः ।** *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 187. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1817. Appearance, discoloured. Complete.

The work, complete in 25 chapters, has been published with the commentary called *naukā*, by R. Chatterji in his

Vividhatantrasamgraha, by J. Vidyasagara (Calcutta, 1892) and by the Venkatesvara Steam Press (Bombay, 1910).

Post-colophon Statement:—

संवत् १८१७ मीति दुआर श्रावन सुदी पचमी वार विसपैके लीखावे। श्रवनदास कायथ।

6243.

2878. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 146. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1837. Appearance, fresh. Complete.

Post-colophon Statement:—

सं॰ १८३७ कार्त्तिक शुद्ध १ मन्दे लि॰ मिदं काश्यां।

6244.

5567. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 150. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1907. Appearance, fresh. Complete.

Post-colophon Statement:

श्रीसंवत् १९०७ कार्त्तिक शुक्लतिथौ १५ पौर्णिमा बुधे विद्याधर-द्विवेदेन लिखितं काश्याम्।

6245.

6011. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 6¼ inches. Folia, 116. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1830. Appearance, discoloured. Stitched on the left-hand side. Complete.

Post-colophon Statement:—

संवत् १८६० भाद्रसुदि त्रयोदश्यां रविवासरायां शुभमस्तु ।
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लेखितं मया । ... ...
शुभमस्तु सर्व्वजगतां परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः । शुभं भवतु कल्याणम् ।

6246.

6381A. [*Mantramahodadhi.*]

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragmentary.

This MS contains a portion of the third *taraṅga* of the work.

6247.

8659. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 51. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 620. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the first two chapters and 71 verses of the third.

6248.

9055. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 32–148. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains chapters 4–17 and a portion of chapter 18.

6249.

11012. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 106. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS runs from the beginning of the 7th chapter to the end of the 25th.

Post-colophon Statement:—

संवत् १८०...

6250.

8666A. *Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. (1) 12 × 7 inches, (2) 12 × 7¼ inches, (3) 13 × 6¾ inches. Folia, (1) 1–5, (2) 1–52, (3) 39–87. Lines, (1) 15 on a page, (2) 16 on a page in Fol. 1–4, the remaining portion is written in a tripāṭha form. (3) 15 on a page. Extent in ślokas, (1) 140, (3) 2,215. Character Nāgarī. Appearance, (1) old. (2) fresh, except for a portion (Fol. 1–4) which is old. (3) old. Complete.

The MS contains respectively in its three sets of folia :—

(1) Commentary called *naukā* on chapter I and 119 verses of chapter II.

(2) Text alone of verses 1–115 of chapter I (in Fol. 1-4) and text accompanied by the commentary *naukā* on the portion I. 116–XII. 16.

(3) Text of the portion beginning from XII. 17 and running to the end of chapter XXV.

The following additional items are also found in the present MS:—

(1) One leaf containing directions on the worship to be performed at the beginning of a regular course of recitation of the *Mahābhārata*.

(2) Three sheets containing diagrams of लघुसर्वतोभद्रमण्डल, सर्वतोभद्रमण्डल, महागणपतियन्त्र, त्वरितायन्त्र, विन्ध्यवासिनीयन्त्र, गोपालयन्त्र, रामयन्त्र and त्रिपुरायन्त्र and two un-named यन्त्रs.

(3) मातृकानिघण्टु, नृसिंहकवच and महाकपिलपञ्चरात्रे दिक्साधन descriptions of which will be found elsewhere.

6251.

3296. **मन्त्रमहोदधिनौका ।** *Mantramahodadhinaukā.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¾ inches. Folia, 43 by counting. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured (except two leaves which are restored and fresh). Incomplete.

The present MS runs from the 14th chapter to the end of the 25th.

6252.

2539. *Mantramahodadhinaukā*

Substance, country-made paper. 8¼ × 3¼ inches. Folia, 136. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,430. Character, Nāgara. Date, Samvat 1765. Appearance, old and discoloured. Complete.

Post-colophon Statement:—

संवत् १७६५ ।

6253.

2879. *Mantramahodadhinaukā.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 10–49. Lines, 13–17 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the beginning.

6254.

8660. *Commentary on Mantramahodadhi by Kāśīnātha.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¼ inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete (being a part of the next MS).

The commentary, though stated to be the work of Kāśīnātha, is occasionally found to agree with the *naukā* described above. A MS of it, with a slight difference in the second introductory verse, has been described in L. IV. 1714.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।

करैर्दधानः परशुं कुरङ्गं

वराख्यमुद्रामुपदेशमुद्राम् ।

वटस्य मूले विबुधोपसेव्यः

सदा शिवायास्तु सदाशिवो नः ॥

नत्वा श्रीदक्षिणामूर्तिचरणाम्भोजद्वयम् ।

काशीनाथः प्रकुरुते टीकां मन्त्रमहोदधेः ॥

6255.

9056A. *Commentary on Mantramahodadhi.*

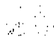
Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 25-217. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 5,240. Character, Nāgara. Appearance, tresh. Incomplete (being a part of the previous MS).

The present MS contains the commentary of Kāśīnātha on the whole of the work minus the first chapter and the first 35 verses of chapter 2, found in the previous MS.

6256.

9056B. *Commentary on the Mantramahodadhi.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folio, 1-45. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains the commentary of Kāśīnātha on chapters 1–16 and a portion of chapter 17. The introductory verses do not agree with those in the MS described above (6254).

Beginning:—

वीरासनैकनिलयाय हिरण्मयाय
न्यग्रोधमूलघटिके निटिलेक्षणाय ।
गङ्गाधराय गजचर्मविभूषणाय
प्राचीनपुण्यपुरुषाय नमः शिवाय ॥
नमामि कामेश्वरपादपङ्कजं
करोमि कामेश्वरपूजनं सदा ।
वदामि कामेश्वरनाम निर्मलं
स्मरामि कामेश्वरतत्त्वमव्ययम् ॥
अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्तिकरं परम् ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्यचरणाम्भोजद्वयम् ।
काशीनाथः करोत्येतां टीकां मन्त्रमहोदधेः ॥

6257.

Mahīdāsa.

1116. मातृकानिघण्टुः । *Mātṛkāniqhaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 59. Character, Nāgarī. Appearance, old. Complete in 59 verses.

MSS of the work, described in *Ulwar* 2291, Extr. 659 and CS. V. 65, do not contain the last verse giving the name of the author. IO. II. 1047, however, contains this verse. The edition of the work as published in the *Tantrik*

Texts (Vol. I, Calcutta, 1913, pp. 35–40) gives, in the last colophon, Mahīdhara as the name of the author, though the last verse gives the name as Mahīdāsa.

6258.

6079. *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 8 × 6 inches. Folia 3, of which the first is missing. Lines, 11, 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

Same as above. The MS begins from the 20th verse.

6259.

7907. *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, [illegible] on a page. Extent in ślokas, 58. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1889. Appearance, fresh. Complete in 58 verses.

A colophon after verse 58 attributes the work to Mahīdhara:—

इति श्रीमहीधरविरचितं मातृकानिघंटं संपूर्णम् ।

The verse attributing the work to Mahīdāsa is not found here.

After verse 58, two verses about yantras are found, apparently not belonging to this work. After this the date of copying is given :—

संवत् १८८९ शकाब्दः १७५४ आषाढ कृष्ण ३० गुरौ । श्री-
विश्वेश्वरो जयति ।

6260.

8662. *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 57. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 57 verses.

The last two verses attributing the work to Mahīdāsa and referring the work to *Kādimata* are not found in this MS.

6261.

8666B. *Mātṛkānighaṇṭu.*

Substance, country-made yellow paper. 12 × 5 inches. Folium, 1. Lines 19 in all. Extent in ślokas, 26. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

This MS contains the first 26 verses of the work running up to the meanings of the letter *ch*.

6262.

Yadunandana Bhaṭṭācārya.

8144. वर्णाभिधानम् । *Varṇābhidhāna.*

Substance, country-made paper. 17½ × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Bengali. Date, Śaka 1640. Appearance, fresh. Complete.

MSS of the work described in L. II. 560 and IO. II. 1046 give the name of the author as Śrīnandana Bhaṭṭācārya. The edition of it as published in *Tantrik Texts* (Vol. I, Calcutta, 1913, pp. 5-22) does not refer to any author. The introduction to this edition (p. vi) refers to a tradition according to which the work is a part of the

Rudrayāmala. The concluding portion of the present MS, which is not found in the printed edition of the work, occurs where the latter comes to an end.

End :—

नादः ॥ अर्धमात्रा कला वाणी नादोऽर्धेन्दुः सदाशिवः ।
अनुवार्थ्या तुरीया च विश्वमातृकला परः ॥
नमः ॥ नमो हृत्पङ्कजं न्यासः सन्नतिर्विनतिर्नतिः ।
भक्तिस्तथा मन्त्ररूपं वन्दनन्त्वभिवादनम् ॥
स्वाहा ॥ स्वाहा परा देवभोज्यं ठद्वयं चन्द्रयुग्मकम् ।
अग्नेः हविर्महामाता देवास्यं वह्निसुन्दरी ॥
वषट् ॥ शिखा वषट् शिरो मध्यं शक्रमाता हरिप्रिया ।
हुं क्रोधाख्यो तनुत्रञ्च शस्त्रास्त्ररिपुसंज्ञकः ॥
वौषट् ॥ नेत्रयुग्मं तथा वौषट् शक्रदैवतमेव च ॥
फट् ॥ शस्त्रास्त्रौ फट् छटिका स्यादस्त्रान्तः सुखावहः ॥

Colophon :—

इति श्रीयदुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं वर्णाभिधानं समाप्तं ।

Post-colophon Statement :—

शकाब्दा । १६४० ।

श्रीश्रीशाने दयाधाने चरणाब्जनने तव ।
श्रीकाशीरामभक्तिना लिपिरेषा समर्पिता ॥

6263.

Vināyaka Śarman.

8415. **वर्णाभिधानम् ।** *Varṇābhidhāna*.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 9–11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ॥

वर्णाः पंचाशता स्यादिविभक्तैर्व्यातिवियश्च(ः) ।
वाक्य + दाय मे भूयान्मात्रिका बिंदुमात्रिका ॥ १ ॥
वर्णास्त्रिनिर्घंबटमालोक्य समुद्धृत्यागमान्तरात् ।
वर्णाभिधानं विदधे श्रीविनायकशर्म्मणा ॥ २ ॥
ॐकारस्य ध्रुवस्तारस्त्रिमात्रो वर्तुलस्त्रिकः ।
वेदादिः प्रणवः पञ्चदैवतस्त्र त्रिदैवतः ॥ ३ ॥
आदिबीजं बिन्दुशक्तिर्मन्त्राद्गुणबीजकं ।
सावित्र्यमन्त्रोमपरं गुणा आदिरिति स्थितः ॥ ४ ॥ ॐ ॥
अ[ः] केशवः स्याच्छ्रीकण्ठो विष्णुरादौ श्वग्ब सः ।
पूर्णोदरः समाख्यातः कीर्त्तिग्रंथेष कीर्त्तिनः ॥ ५ ॥

End:—

तन्मोक्तफलसिद्धिस्तु भवेन्मन्त्रस्य गोपनात् ।
लघ्वागमार्थसंकेतः प्राक्देन कृतवागतः ॥
आगमे सर्व्वतन्त्राणां निदेशं गुप्तये + + ॥

Colophon:—

इति विनायकशर्मविरचितमागमविधा[नं] संपूर्णं ।

It gives the Tantric meanings of the letters of the alphabet, indicates the names of a number of bījamantras and ends with an explanation of the term *mantra*. The colophon calls the work *āgamavidhā* which seems to be a corruption of *āgamābhidhāna*.

6264.

Dakṣiṇāmūrti Muni.

2477. उद्धारकोषः । *Uddhārakoṣa.*

Substance, country-made paper. 5 × 3 inches. Folia, 68. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete in seven kalpas.

Another MS of the work, in which the chapters are styled Paṭalas, has been described under 5990 above. For descriptions of several other MSS of the work, cf. L. VII 2343, CS. V. 5. The work was lithographed in Benares (Saṃvat 1924). The work gives the *mantras* required for the worship of various deities.

6265.

11337. *Uddhārakoṣa.*

Substance, country-made paper. 8 × 5 inches. Folia, 19. Lines, 13-17 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete in seven chapters.

6266.

Anonymous.

11204. [तन्त्रनिबन्धः] । *A Tantra digest of unknown name.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 23. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This is a compilation of Tantric texts on topics like the greatness of the preceptor, initiation, beads, seats, etc. Portions of it up to Fol. 13B closely agree with similar portions of the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda, so much so that the latter would appear to have been incorporated here with occasional omissions here and there.

Topics dealt with in the work:—

1, [गुरुमाहात्म्यादि] : 4B, कुलाकुलचक्र ; 5A, राशिचक्र ; 6A, नक्षत्र-चक्र ; 8A, अकथहचक्र ; 8B, अकडमचक्र ; 9A, ऋणिधनिचक्र ; 11A, दीक्षाकाल ; 14A, मालानिर्णय ; 16B, आसनभेद ; 17B, देवतागायत्री : 19B, मन्त्रसंस्कार ; 21A, यन्त्रसंस्कार ; 22B, मालासंस्कार ।

6267.

11354. *A Tantra digest of unknown name.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 1–72. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

This contains the *mantras, dhyānas, stavas* and *kavacas* of various deities. Sections contained in Fol. 62B–66B agree closely with those in the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda.

Headings and colophons:—

1, अथ पञ्चवक्त्रध्यानम्, इति जयद्रथयामले प्रत्यङ्गिराध्यानम्; 2A, इति जयद्रथयामले शिखाध्यानम्; 2B, ०सिद्धिलक्ष्मीध्यानम्; कालसङ्कर्षणीतन्त्रे नवाक्षरीध्यानम्; 3B, इति हाहारावतन्त्रे गुह्यकालीध्यानम्; 4A, इति स्रोतशिरश्छेदे महातन्त्रे प्रत्यङ्गिरानिर्वाणध्यानम्; 5A, इति श्रीजयद्रथयामले शिरश्छेदे भैरवस्रोतसि [शि]रश्छेदे चतुर्विंशतिसाहस्रविद्यापीठे तृतीयषट्के प्रत्यङ्गिरामन्त्राक्षरीध्यानपटलः, इति श्रीचिदग्नडामले तृतीयषट्के सप्तदशमे पटले सिद्धिलक्ष्मीमन्त्रोद्धारः; 5B, इति चिदग्नडामले महातन्त्रे विपरीतप्रत्यङ्गिराध्यानमन्त्रपटलः, 8B, इति महिषमर्दिनीतन्त्रे संग्रामविजयमन्त्रम्; इति शिवागमगतराज्यप[द]मन्त्र[ः]; 9A, इति हाहारावतन्त्रे चत्वारिंशः पटलः; 10A, इति श्रीविद्यायामले गुह्यकालीप्रकरणे षोडशाक्षरी एकैकाक्षरमहिमा द्वादशपटलः; इति श्रीमहाकालसंहितोक्तश्रीसिद्धिलक्ष्मीपञ्चदशस्तोत्रपटलः; 10B, योगिनीतन्त्रे योगिनीगणसंख्या, इति कुब्जिकातन्त्रे कुब्जास्तोत्रम्; 11A, इति हाहारावतन्त्रे प्रत्यङ्गिरानवाक्षरीस्तोत्रम्; 11B, श्रीसिद्धियामले श्रीसिद्धिलक्ष्म्याः प्रत्यङ्गिरामन्त्रस्तवम्: 14B, ०पद्धतिपटलः; 15A, इति श्रीचिदग्नडामरे महातन्त्रे प्रत्यङ्गिरासहस्राक्षरीपटलः; 15B, इति जयद्रथे सिद्धिलक्ष्मीमालामन्त्रः; 16B, इति श्रीकालानलतन्त्रे सिद्धिलक्ष्मीसहस्राक्षरी; 17A, इति श्रीचिदग्नडामरे महायागे सिद्धिलक्ष्मीसिद्धिचक्रीस्तवः; 17B, इति [श्री]चिदग्नडामरे करवीरयागे शान्तिस्तोत्रम्; 19A, इति [श्री]चिदग्नडामरे करवीरे श्रीसिद्धिनाथावतारितश्रीसिद्धि-

लक्ष्मीमहामायास्तवम् ; 26A, इति श्रीउमायामले उत्प्रस्तारे संग्रामविजयसमय-विद्योद्धारपटलः ; 30A, इति श्रीहंसमाहेश्वरीतन्त्रे भैरवभैरवीसंवादे त्रैलोक्य-मोहनं नाम श्रीसिद्धिलक्ष्मीकवचम् ; 36B, इति श्रीहाहारावतन्त्रे अथर्वण-संहितायां गुह्यकालीपूजापटलः ; 37B, इति श्रीरुद्रयामले पञ्चमे काशीखण्डे नियमगुह्यकालिकासहस्राक्षरी ; 38B, इति श्रीकरवीरयागे षट्साहस्रिक-कालिकाकवचम् ; 39B, इति श्रीसिद्धियामले सिद्धिलक्ष्मीसिद्धिस्तवम् ; 42B, इति श्रीपदिङ्काररहस्ये चण्डीमहामाया , 43B, इति श्रीभैरवीतन्त्रोक्ता उग्रचण्डा-सहस्राक्षरी ; 45A, इति श्रीकुब्जिकातन्त्रे दुर्गाकवचम् ; 45B, इति श्रीविश्व-सारे तन्त्रे दुर्गाशतनाम ; 46B, इति श्रीविश्वसारतन्त्रे महिषमर्दिन्याः कवचम् ; 47B, इति श्रीकुलचूडामणौ महिषमर्दिन्याः स्तोत्रम् ; 54A, इति श्रीरुद्रयामले श्रीनन्दिकेश्वरसंवादे श्रीभवानीसहस्रनाम ; 60B, इति श्रीमहाकालसंहितायां शारदीपूजाप्रयोगः , 61B, इति कात्यायनीतन्त्रे कात्यायनीमन्त्रः ; 62B, इति महिषमर्दिनीतन्त्रे दुर्गामन्त्रम् ; अथ गुह्यकालीमहाविद्या ; 64A, इति चामुण्डा-तन्त्रे भद्रकालीमन्त्रः ; [अथ दुर्गामन्त्रः] ; 65A, अथ महिषमर्दिनीमन्त्राः ; 66A, अथ जयदुर्गामन्त्रः ; 66B, अथ शूलिनीमन्त्रः ; 67A, इति उग्रचण्डा-प्रकरणम् ; अथ महालक्ष्मीसहस्रनाम ।

6268.

5267. **संक्षेपार्चा ।** *Saṃkṣepārcā.*

Substance, country-made yellow paper. 14½ × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the daily obligatory worship of Śrīvidyā to be performed by one unable to go into details. It quotes from and refers to **स्वतन्त्रतन्त्र, यामल** (Fol. 1), **नवरत्नेश्वर** and **विशुद्धसारस्वततन्त्र** (Fol. 2).

***Beginning*:—**

अथ संक्षेपतः सर्व्वासां देवतानां नित्यपूजाविधिर्लिख्यते ।

... ...

श्रीविद्यायास्तु संक्षेपः। तदुक्तं ज्ञानार्णवे।
पूजाविशेषान् देवेशि शृणु विघ्नकमोदितान्।
अष्टभ्रात्मकविस्तारे तथा चायतस्तु शस्यते॥
अन्यथाऽर्थंकारि स्यात् संक्षेपार्चनमीश्वरि।
देवीभिर्मध्यमाद्यं स्याद् द्वितीयं नवयोनिषु॥
चतुर्दशारावध्यन्यच्चतुर्थं प्रोक्तरूपतः।
पञ्चमं सर्व्वदुःखार्त्तिनाशनं वाञ्छितप्रदम्॥

अयमर्थः।

अस्याद्यानां देवीभिर्मध्यमाद्यं स्यात् देवीचतुष्टयसहितकामेश्वरी-वज्रेश्वरीभगमालिनीश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीदेवताचतुष्टयार्चनरूपमेत-दाद्यार्चनमित्यर्थः। द्वितीयमाह नवयोनिष्विति। वह्निरेखादि-मध्यमान्तमिति। तृतीयार्चनमाह चतुर्दशारचक्रस्थितसर्व्व-संक्षोभिण्यादिमध्यमान्ता सपर्य्या तृतीया। चतुर्थं प्रोक्तरूपत इति तत्प्रोक्तरूपेणेत्यर्थः षोडशदलादिमध्यमान्तमिति यावत्। पञ्चमं भूपुरादिमध्यमान्तमिति यावत्। इति पञ्चप्रकाराचा प्रोक्ता सर्व्वार्थसिद्धये॥

तत्रादौ भूतशुद्धिप्राणायामपुरःसरं करशुद्ध्यासनचतुष्टयाद्युर्ध्व-न्यासादिन्यासचतुष्टयं विधाय etc. etc.

6269.

3661. **तन्त्रसंग्रहः।** *Tantrasaṃgraha.*

Substance, palm leaf. 15¼ × 1¾ inches. Folia, 16. Lines, 3 on a page. Character, Bengali. Appearance, old, soiled and worn out. Incomplete at the end.

It deals with the details of Tantric initiation, e.g., the characteristics of preceptor, the time for initiation, etc.

Beginning:—

नत्वा कालीपदद्वन्द्वं (चरणयुगलं) ब्रह्मादिसुरवाञ्छितम् ।
शिष्यस्य बोधनार्थाय क्रियते तन्त्रसंग्रहः ॥
+ + + मन्त्रश्च लक्षणं गुरुशिष्ययोः
शान्तो दान्तः कुलीनश्च विनीतः शुद्धवेशवान् ।
शुद्धाचारः सुप्रतिष्ठः शुचिर्दक्षः सुबुद्धिमान् ॥

Of the works and authors referred to in this work, mention may be made of the following:—

1. ज्ञानार्णव ; 4A. विद्याधराचार्य ; 5A, चामुण्डातन्त्र, सिद्धसारस्वत ; 6B, कल्पद्रुम ; 7A, नारदीय ; 12B, रुद्रयामल ; 13B, गौतमीय ; 15B, योगविश्वसार .

6270.

5331. सारावली । *Sārāvali.*

Substance, country-made yellow paper. 19 × 3¾ inches. Folia. 43. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The work deals with (Fol. 1–36A), the *pramāṇas* or authoritative texts on different rites in connection with initiation and describes the mode (*prayoga*) of performance of the rituals of initiation and the daily duties to be observed by the initiated.

Beginning:—

श्रीमच्छ्रीगुरुपदपङ्कजमिष्टलक्ष्मी
नत्वेष्टदायकमनिष्टविघातकञ्च ।
नानागमार्थमवगम्य गुरोर्निदेशात्
सारावलीं परहिताय तनोति कश्चित् ॥
मत्वा गुरोरधीना हि श्रैवाः शाक्ताश्च वैष्णवाः ।
यत्नोऽतो मयार्थं तस्य शिष्यस्यापि प्रमत्ततः ॥

Of the various works and authors referred to in the work, mention may be made of the following:—

आगमतन्त्र (1B, 12A), वैशम्पायनसंहिता (2A), तन्त्रसार (28A, 33B). रामार्चनचन्द्रिका (9B, 35A, 37A), वामकेश्वरतन्त्र (9B, 42B), रत्नावली (10A, 10B), विश्वसार (10A, 24B), योगिनीतन्त्र (10B), तारारहस्य (11A, 24A), विष्णुयामल (11B), सारसंग्रह (12A), तन्त्ररत्न (11B, 19A). योगिनीहृदय (12A), पिङ्गलामत (12B), मालिनीविजय (14B), तन्त्रराज (16A), राघवभट्ट (16B), तन्त्रराजघटनगवान्ततन्त्र (19B), सिद्धेश्वरतन्त्र (20B), सङ्केततन्त्रोदय (23B), सिद्धसारस्वत (24A), शारदा (26B), क्रमदीपिका (29A), चन्द्रिका (36A).

6271.

10357. सर्व्वागमसारः । *Sarvāgamasāra*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia 15, of which the fourth is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 252. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1813. Appearance, discoloured. Complete.

This work deals with the details of initiation including the characteristics of the preceptor and the disciple, the ten *saṁskāras* of *mantras*, the purification of the rosary, *nyāsa*, *japa*, *homa* and *mudrā*.

Beginning:—

कुलीनः सर्व्वविद्यायामधिकारीति गीयते ।
दीक्षा[ा]प्रभुः स एवात्र सर्व्वमन्त्रस्य साधकः ॥
मेरुदेवगुरु[ः] प्राज्ञो वनितापूजनोत्सुकः ।
नित्ये नैमित्तिके काम्ये रतः कर्म्मण्यनिन्दिते (स्वर्गंदिव्ये) ॥

End:—

अथ चक्रमुद्रा ।

वामहस्ताङ्गुष्ठगर्भे कनिष्ठां दक्षिणां न्यसेत् ।
कनिष्ठागर्भके वामे दक्षिणाङ्गुष्ठं विनिक्षिपेत् ॥
अन्योन्ययोगतो देवि(वि) चक्रमुद्रेयमीरिता ॥

Colophon:—

इति श्रीसर्व्वागमसार सम्पूर्णं ।

Post-colophon Statement:—

लीखतं ओसादव्याराम लषाइतं व्यासजी श्रीहरलालजी पीपलगामध्ये वासतव्यं संवत् १८१३ मीती श्रावण सुदे १५ वार भोमवार । श्रीरस्तु ॥

6272.

2895. भावचूड़ामणिः । *Bhāvacūḍāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper. 16¾ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 5, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, fresh.

The present MS contains the twelfth chapter of the work which is quoted in various digests but no MS of any part of which is reported in any Notice or Catalogue of Sanskrit MSS. This chapter describes the forms of worship known as *divya*, *vīra* and *paśu*. It is interspersed with quotations from नागभट्ट (Fol. 9B), चन्द्रसेनभगवत्पाद (7A), भगवान् दुर्वासाः (8A) and भगवद्वाक्य (8A).

Beginning:—

अथ भावचूड़ामणिः ।

भावानां वशमापन्नो भवेद्योगी महाकविः ।
तस्माद्भावं प्रवक्ष्यामि तदुक्तं भैरवेण च ॥

भैरव उवाच ।

समयाचारसंकेतं भावसंकेतमेव च ।
कथितं तु महादेवि कथयस्वानुकम्पया ॥

सर्व्वमन्त्रेषु विद्यासु भावसंकेतमेव हि ।
इति सञ्चिन्त्य मनसा विशेषात् सर्व्वसिद्धिदम् ॥
रहस्यं न हि मन्त्राणां यदि भावो न विद्यते ।
मन्त्रसिद्धिः कुतो न स्याज्जपहोमार्च्चनादिषु ॥

देव्युवाच ।

भावस्तु त्रिविधो देव दिव्यवीरपशुक्रमात् ।
गुरवश्च त्रिधा चैव तथैव मन्त्रदेवताः ॥
आद्यभावो महादेव श्रेयः सर्व्वसमृद्धिदः ।
द्वितीयो मध्यमः प्रोक्तस्तृतीयः सर्व्वनिन्दितः ॥
बहुजपात्तथा होमात् कायक्लेशादिविस्तरैः ।
न भावेन विना देव मन्त्रविद्याफलप्रदा ॥

Colophon :—

इति भावचूडामणौ भावनिर्णयो नाम द्वादशः पटलः ।

6273.

2771B. *Bhāvacūḍāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 15 × 3¾ inches. Folia, 4B–10. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains the same chapter as found in the previous MS with the concluding portions missing. It comes up to the end of the last but one line of Fol. 10A of the previous MS, omitting the quotations found there. But the whole chapter looks like a quotation incorporated in some bigger work.

Beginning:—

अथ भावनिर्णयः ।

भावनावशसम्पन्नो भवेद्योगी महाकविः ।

इत्यादि सूचितं तद्विधिः कथ्यते ।

तदुक्तं भावचूडामणौ । भैरव उवाच ।

समयाचारसङ्केतं भावसङ्केतमेव च ।

6274.

4660. भावनिरूपणम् । *Bhāvanirūpaṇa.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

It deals with the same topic as in the MS described above. It quotes from works like भावचूडामणि, निरुत्तरतन्त्र and कुब्जिकातन्त्र. On the obverse of Fol. 1 are found the introductory lines of a Tantric compilation—the तन्त्रचन्द्रिका of Rāmagati Sena—of which the present work may not unlikely be a part. These lines run:—

नत्वा गुरोश्चरणपङ्कजयावरेणुं
संसारसागरसमुद्धरणैकसेतुम् ।
तन्त्रादिशास्त्रं परिलोक्य विशुद्धबुद्धिः
श्रीरामपूर्वगतिरत्र तनोति पुस्तीम् ॥
तन्त्रशास्त्राब्धिमालोड्य मुमुक्षूणां विमुक्तये ।
श्रीरामगतिसेनेन क्रियते तन्त्रचन्द्रिका ॥

Beginning:—

नमः श्रीनाथगुरवे । अथ भावनिरूपणम् ।

कुब्जिकातन्त्रे ।

देवदेव महादेव परमेश पुरातन ।
भावञ्च श्रोतुमिच्छामि देवताया विशेषतः ॥
केन भावेन देवेश देवतासु प्रसीदति ।
भावञ्च श्रोतुमिच्छामि कथ्यतां प्राणवल्लभ ॥

श्रीशिव उवाच ।

भद्रं भद्रं प्रवक्ष्यामि सावधानेन सुन्दरि ।
यं यं ज्ञात्वा विरिञ्चिश्च सृष्टिकर्त्ता न संशयः ॥
पालनं कुरुते विष्णुः रुद्रश्च नाशकः पुनः ।
जगद्वशञ्च कुरुते यं ज्ञात्वा साधकोत्तमः ॥
... ...
... ...
भावश्च त्रिविधो देवि दिव्यवीरपशुक्रमात् ।

भावचूडामणौ भैरव उवाच ।

समयाचारसंकेतं भावसंकेतमेव च ।
सूचितन्तु महादेवि कथयस्वानुकम्पया ॥
रहस्यानां हि मन्त्राणां यदि भावो न विद्यते ।
सिद्धिर्न जायते देवि सत्यं सत्यं हि शैलजे ॥

End :—

यथेक्षुगुड़माधुर्यं न परैर्भाव्यते विभो ।
तथा भावविभावश्च मनसा परिभाव्यते ॥
एक एव महाभावो नानात्वं जायते विभो ।
उपाधिभेदभावेन भावभेदो न दृश्यते ॥

Colophon :—

इति भावनिरूपणम् ।

6275.

9926. **महाविद्यानुमानम् ।** *Mahāvidyānumāna.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folium, 1. Lines, 23 in all. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It contains a polemic discussion about the logical interpretation of the term Mahāvidyā.

Beginning:—

ॐ श्रीगणाधिपतये नमः। ॐ श्रीविद्याप्रदातृभ्यो नमः।
स्वप्रकाश्यत्वसाधकमहाविद्यानुमानं स्पष्टीक्रियते यथामति। महती
विद्या महाविद्या तदुपयोग्यनुमानमपि तथा। विद्याया महत्त्वञ्च
द्वाराव्याप्यकपक्षधर्मताज्ञानित्वे सति सिद्धार्थविषयितार्थसाधकत्वम्।
तत्प्रयोजकः साध्यपदगतः श्लेषः। तत्र दृष्टान्तगता साध्याद्य-
समत्वरूपा प्रसिद्धिर्द्वारभूता पक्षगता तु फलमिति विवेकः।

6276.

3173. **ब्रह्मनिरूपणम् ।** *Brahmanirūpaṇa.*

Substance, country-made paper. 15×5 inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning:—

येन रूपेण ब्रह्माण्डा जायन्ते छद्म तत् प्रिये।
आकाशाज्जायते वायुर्वायोरुत्पद्यते रविः॥
रवेरुत्पद्यते तोयं तोयादुत्पद्यते मही।
पञ्चभूतैश्च ब्रह्माण्डा भवेयुः सर्व्वतात्मकाः॥
ब्रह्माण्डव्यापनार्थाय कूर्म्मपृष्ठे व्यवस्थिताः।
तच्चाद्ये(?) वायुनाकारा ब्रह्माण्ड[ा] बहवः स्थिताः॥

कारणे (का)वारिमध्ये तु कूर्मश्चरति नित्यशः ।
अहमेव त्रिसूत्रेण पालयामि पुनः पुनः ॥

श्रीचण्डिकोवाच ।

किमाकारन्तु ब्रह्माण्डं तन्मे ब्रूहि महेश्वर(ः) ।
सृष्टिप्रकारं तन्मध्ये किमा[का]रं हि तत्त्ववित् ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

जम्बीराकारं ब्रह्माण्डं नानाविग्रहरूपकम् ।
ब्रह्माण्डं विग्रहं प्रोक्तं स्थूलसूक्ष्मादिकं हि यत् ॥
मेरुस्तन्मध्यके देवि तथा सप्त कुलाचलाः ।
मूलादिमस्तकान्तं वै सुमेरुर्नाम पर्व्वतः ॥
स्थिता मेरोरधोभागे चतुर्थ्या ऊर्द्धदेशतः ।
भूर्लोकादि महेशानि सप्त स्वर्गाः क्रमेण हि ॥
ह्यतुर्थ्यां सप्त पातालास्तिष्ठन्ति परमेश्वरि ।
सत्यलोके निराकारा महाज्योतिःस्वरूपिणी ॥
माययाच्छादितात्मानं चणकाकाररूपिणी ।
हस्तपादादिरहिता चन्द्रसूर्य्याग्निरूपिणी ॥
मया वन्दं नतस्तेन द्विधा भिन्ना जगन्मुखी ।
शिवशक्तिविभागेन जायते सृष्टिकल्पना ॥

इति ब्रह्माण्डनिरूपणम् ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यथा सृष्टिः प्रजायते ।
सत्यलोके महाकाली महाचण्डेन संपुटा ॥
चणकाकृतिविस्तारा चन्द्रसूर्य्याग्निरूपिका(ः) ।
अनादिपुरुषसंयुक्ता तदंशा जीवसंज्ञकाः ॥
ज्वलदग्नेर्यथा देवि स्फुरन्ति विस्फुलिङ्गका[ः] ।
वस्त्रापूतं परं बिन्दुर्यथा भूमौ पतत्यपि ॥
तदेव सहसा देवि संज्ञायुक्तो भवत्यपि ।
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि ब्रह्मरूपाण्डलक्षणम् ॥

मेरुपर्व्वतस्तन्मध्ये सर्व्वदेवाश्रयः शिवे ।
महाघोरा नदी तत्र मध्ये देशे व्यवस्थिता ॥
सुमेरोश्चोर्द्धदेशे तु सत्यलोकं वरानने ।
अधोभागे महेशानि प्रतिष्ठितं रसातलम् ॥
एवं क्रमे मेरुमध्ये भुवनानि चतुर्द्दश ।
पाताला सप्तकस्योर्द्धे ब्रह्मपद्मं महेश्वरि ॥
अधोवक्त्रं हि तत् पद्मं घोरा मध्यं चतुर्द्दलम् ।
पद्ममध्ये बीजकोषे क्षितिचक्रं मनोहरम् ॥
वलयाकाररूपेण समुद्राः सप्त संस्थिताः ।
जम्बुद्वीपं मध्यदेशे चतुष्कोणं मनोहरम् ॥
त्रिकोणं मदनागारं कन्दर्पश्चाधिदेवता ।
तन्मध्ये क्षितिबीजं गजेन्द्रवाहनं शिवे ॥
त्रिकोणे मदनागारे लिङ्गरूपी महेश्वर[ः] ।
मायाशक्तिर्महेशानि भुजगाकाररूपिणी ॥
तयैव वेष्टितं लिङ्गं सार्द्धत्रिवलयाकृति ।
शिरश्छिद्रं स्ववक्त्रेण समाधिस्थ स्थिता सदा ॥
ऐन्द्रं बीजं वरारोहे लिङ्गस्य वामदेशके ।
सुसिद्धं ब्रह्मसदनं नादोपरि सुशोभनम् ॥
तत्रैव निवसेद्ब्रह्मा सृष्टिकर्त्ता प्रजापति[ः] ।
वामभागे च सावित्री वेदमाता सुरेश्वरी ॥
तस्याः प्रसादमात्रेण सृष्टिर्वितनुते सदा ।
यद्रूपं ब्रह्मसदनं लक्षयोजनविस्तृतम् ॥
तत् सर्व्वं परमेशानि ऋग्वेदाख्ये मयोदितम् ।
त्रिकोणे परमेशानि विवक्षितमकोष्ठकाः ॥
तदेव परतराः प्रोक्ताः सर्व्वदेवाश्रयं हि तत् ।
त्रिकोणमध्ये तद्वाक्ये पश्चापूर्व्वं वरानने ॥
स्थावरं पर्व्वतं यत्र कीटं पशुमनुत्तमम् ।
यत्नं जयादिकं तत्र नास्ति किं प्रियवीतके ॥

त्रिकोणपार्श्वे गिरिजे पर्व्वतं वज्रकूपकम् ।
नीलाचलं मन्दरञ्च पर्व्वतं चन्द्रशेखरम् ॥
हिमालयं सुमेरुञ्च मलयं भक्षपर्व्वतम् ।
चतुष्कोणे वसेद्देवि एतत् सप्तकुलाचलम् ॥
एतेषां शिखराज्जातं पर्व्वतं वज्रकूपकम् ।
नानादेवालयं देवि तत्रैव दानवामयम् ॥
वृक्षगुल्मलतावल्लि नानारूपाणि तत्र वै ।
जायन्ते च म्रियन्ते च पूर्व्वोक्तेनैव वर्त्मना ॥
एतत्पद्मस्योर्द्ध्वदेशे भौमाख्यपङ्कजं शुभम् ।
पत्रषट्कं तथारक्तं चतुर्द्वारविभूषितम् ॥
पद्ममध्ये बीजकोषे सुवर्णाभं मनोहरम् ।
सिन्दूरसदृशं रक्तवर्णेन शोभितं सदा ॥
सिन्दूराभरक्तवर्णेन निर्मितं चक्रपाणिना ।
तस्योर्द्ध्वे निवसेद्विष्णुः श्रीवाणी वामदक्षिणे ॥
ब्रह्मणा सृज्यते लोकः पाल्यते चक्रपाणिना ।
वैकुण्ठं नाम तत् सर्व्वं (स्वर्गं) नानादेवालयं च त[त्] ।
वैकुण्ठस्य दक्षभागे गोलोकं सर्व्वमोहनम् ॥

Colophons:—

6B. इति श्रीचण्डिकाभैरवसंवादे ब्रह्मनिर्व्वाणतन्त्रे सप्तलोककथनं नाम सम्पूर्णम्; 9A. इति कालीतन्त्रे कुलचतुर्द्दशपटलः; 16B. इति कालीतन्त्रे आचारविधिरष्टमः पटलः ।

Though indicated as *Brahmanirūpaṇa* or *Brahmanirṇaya* on the left margins of the leaves, the work contains extracts from different Tantras treating of cosmology, cakras, *nāḍīs* and the worship of Śakti.

6277.

3458. मन्त्रमुक्तावली । *Mantramuktāvalī.*

Substance, country-made paper. 15 × 3¼ inches. Folia, 58. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,260. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

The work begins on leaf 4B, the previous pages being taken up with the descriptions and illustrations of mystic diagrams called Ṛṇidhanicakra, Akathahacakra, Akaḍamacakra, Rāśicakra and the Nakṣatracakra.

This gives the *mantras*, *dhyānas*, *stavas* and *kavacas* of various deities. Though a compilation, interlocutions, presumably quoted from other works, between Śiva and Pārvatī occur occasionally. It does not agree with the works of the same name described in IO. IV. 2852 and CS. V. 62.

Of the works quoted, mention should be made of the following:—

8A—ज्ञानयामल, 10A—यामलसार, 13B—आनन्दलहरी, श्रीकल्पद्रुम, 45B—वाराहीतन्त्र ।

Beginning:—

ॐ नमो गोपालाय ।

अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय शिवाय गुरवे नमः ॥

श्रीपार्वत्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वागमविशारद ।
मन्त्रमुक्तावलीं देव कथयस्व कृपामय ॥

ब्रह्माद्यैरपि यद् गोप्यं यद् गोप्यममरैरपि ।
कथयस्व समासेन सर्व्वतन्त्रक्रमेण च ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणुष्वैकमना देवि पुराकृतक्रमेण च ।
सर्व्वतन्त्रं समालोच्य वक्ष्यामि हितकाम्यया ॥
शिवं भास्करं विष्णुञ्च गणेशादीन् क्रमेण च ।
सिद्धादिक्रमयोगेन वक्ष्यामि सारनिश्चयम् ॥
एकाक्षरे महामन्त्रे मालामन्त्रे तथैव च ।
स्वप्नलब्धे स्त्रिया दत्ते सिद्धासिद्धौ न शोधयेत् ॥

Colophons of the different chapters:—

7A, इति श्रीमन्त्रमुक्तावल्यां गणेशस्य प्रथमः पटलः ; 8B, ॰श्रीसूर्य्यस्य मन्त्रध्यानन्यासकवचनिरूपणं द्वितीयः पटलः ; 10A, इति श्रीपार्व्वतीमहेशसंवादे गालवोपाख्याने मन्त्रमुक्तावल्यां तृतीयपटलः ; 12A, इति मन्त्रमुक्तावल्यां चतुर्थ-पटलः ; 13A, ॰ [मञ्जु]घोषस्य कवचराजकथने पञ्चमः पटलः ; 15A, ॰ श्री-विद्याश्रीबालाकथने षष्ठः पटलः ; 16B, ॰ सप्तमपटलः ; 17B, ॰उत्तरयामले कामोदतन्त्रोक्तश्रीमातङ्गमहार्णवोक्त-चामुण्डिसिद्धिसाधनं नामाष्टमः पटलः ; 19B, इति श्रीमन्त्रमुक्तावल्यां श्रीमन्महेशविरचितं रुद्रयामलोक्तभुवनेश्वरीकवचं नाम नवमपटलः ; 24A, ॰रुद्रयामलोक्तं भुवनेश्वर्य्याः सहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ; 25A, ॰ दशमपटलः ; 29A, इति मन्त्रमुक्तावल्यां मन्त्रपूजासङ्केतं नाम एकादश-पटलः ; 33B, ॰ लवकवचविधानं नाम द्वादशपटलः ; 37A, ॰योगेश्वरीमन्त्र-पूजासंकेतं श्यामामन्त्रपूजासङ्केतं नाम त्रयोदशः पटलः ; 43A, इति श्रीमहाभैरवो-पाख्याने मन्त्रमुक्तावल्यां छिन्नमस्ताकवचम् ; 45A ॰ चतुर्दशपटलः ; 47B, इति मन्त्रमुक्तावल्यां पञ्चदशपटलः ; 52B, ॰षोडशपटलः समाप्तः ।

The 17th chapter which gives the 1,000 names of Chhinnamastā runs up to Fol. 57B but is not complete. After this Fol. there is another Fol., not numbered, containing three lines which belong to the 10th chapter, the colophon of which is also given there.

6278.

4706E. मन्त्रमाला । *Mantramālā.*

Substance, country-made paper. 13 × 4¼ inches. Folia, 25B–42A. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

This contains a collection of *mantras* meant for particular deities and rites, generally in the order followed in the *Tantrasāra*. Descriptions of *Ṛṣi*, *nyāsa* and *dhyāna*, though promised, are not usually given. A number of *dhyānas*, however, are found on Fol. 42-43B of this MS. These belong to Bhuvaneśvarī, Annapūrṇā, Padmāvatī, Jayadurgā, Durgā and Lakṣmī.

Beginning:—

नमामि सद्गुरुं शान्तं प्रत्यक्षं कुलनायकम् ।
यस्य प्रसादमासाद्य तरन्ति भवसागरात् ॥
आदौ मन्त्राक्षरं पश्चादृष्यादिकमेव च ।
षडङ्गविधिं सङ्ख्याञ्च तथा पिण्डनमन्ततम् ॥
ऋषिन्यासध्यानकादि पौरश्चरणिकं तथा ।
कथयिष्याम्यहमेवेश परिभाष्य पुनः पुनः ॥

अथ भुवनेश्वरी । ह्रीं १।४।४।१२। लक्ष ॥ ऐं ह्रीं ऐं ३।४।८।१०। लक्ष ॥ केचित्तु २४ लक्ष ॥

Colophon:—

इति मन्त्रमाला समाप्ता ।

6279.

5733. मन्त्रपद्धतिः । *Mantrapaddhati.*

Substance, country-made paper. 14¼ × 6 inches. Folia (by counting), 24, marked 1 to 6, 18, 24, 27, 28, 29, 31, 36, 42, 49, 50, 57–62. There are two leaves without leaf-marks. Lines, 15, 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old, worn out and discoloured. Fragmentary.

On a modern piece of paper, pasted on the obverse of the first Fol., the name of the work is given in a later hand as दशावतारादिमन्त्रपद्धति. The fragments preserved deal with *bhūtaśuddhi*, *nyāsa* of different types, *puraścaraṇa*, initiation and the worship of Vaiṣṇavite deities.

Beginning:—

+ + कमलपत्राक्षं वेणुवादनतत्परम् ।
देवकीनन्दनं + + क्षयं गोपालरूपिणम् ॥
नमोऽस्तु + + + +
+ + + + +
अथ वक्ष्यामि मन्त्रस्य पद्धतिं नातिविस्तराम् ।
सूक्ष्मं सिद्धिप्रदां पुंसां भुक्तिमुक्तिप्रदायिनीम् ॥

Colophons:—

3A, इति मन्त्रपद्धतौ भूतशुद्धिर्नाम प्रथमः कल्पः; 29A, इति मन्त्रपद्धत्यां पाशाविद्युरश्चरणकथनं नाम सप्तमः कल्पः ।

6280.

5918. मन्त्रपारायणक्रमः । *Mantrapārāyaṇakrama.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 272. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1819. Appearance, old and discoloured. Complete.

This deals with the rules and procedure for *mantra-pārāyaṇa* or the muttering of *mantras*.

Beginning:—

अथ मन्त्रपारायणक्रमः । स तु शौनकोयार्वे शबोदे कशयपे मायाकुण्डलिनीकादिश्लोके सूचितः ।

यथा ।

माया कुण्डलिनी क्रिया मधुमती काली कलामालिनी
मातङ्गी विजया भगवती देवी शिवा शाम्भवी ।
शक्तिः शङ्करवल्लभा त्रिनयना वाग्वादिनी भैरवी
ह्रींकारी त्रिपुरा परापरमयी माता कुमारीत्यसीति ॥ १ ॥

माया ह्रीं, कुण्डलिनी ऐं, क्रिया श्रीं. मधुमती शुद्धा बिन्दुयुता विसर्गयुता चेति चतुर्विधमातृकाः । काल्यादीनि दश नामानि प्रसिद्धा द्वादशविद्या एभिः श्रीमूलविद्यायाः श्रीमदाराध्यचरणक्रमा-प्राप्तो मन्त्रपारायणक्रमः प्रदर्श्यते ।

तत्र कृतप्रातराह्निकक्रियो विविक्ते स्थाने आसनमन्त्रोच्चार्य ह्रीं आधारशक्तिकमलासनाय नमः इति तत् संपूज्य तत्र प्राङ्मुख उपविश्य गुरुगणपति + + + प्रणम्य मूलविद्यया प्राणायामं कृत्वा संक्षेपतः कृत्वा संक्षेपतो भूतशुद्धिं कृत्वा गणपतिमातृकान्यासं मूलविद्यया ऋष्यादिकरषडङ्गन्यासं + + + देवताकरन्यासं च विधाय देवीं ध्यात्वा मानसैरुपचारैः श्रीपरदेवतात्मकपारायण-जपमारभे । तत्र तावत् मूलविद्या ह्रीं अ काली सौः । मूल ह्रीं आ काली सौः । मू० ह्रीं इ काली सौः । मूल ह्रीं ई काली सौः । मू० ह्रीं उ काली सौः ।

Colophon :—

14B, इति मन्त्रपारायणक्रमः ।

This colophon is followed by 28 verses which speak of *Antyayāga* :—

अथातो वक्ष्ये संक्षेपात्पारायणविधिक्रमम् ।
साधकानां च सिद्धानां दीक्षितानां शिवागमे ॥
दीक्षितास्त्रिविधाः प्रोक्ता उत्तमाधममध्यमाः ।
तथोत्तमस्तु मन्त्रेशैः सर्वोत्तीर्णात्मदर्शनात् ॥

अधमस्यापि गात्र्येष्टिमौर्विका गायत्रीमनात् ।
पारिशेष्यादयान्येष्टिः मध्यमस्येति मः स्थितिः ॥

This portion of the manuscript ends without any colophon, but with a date:—

संवत् १८२९ मीती भादो सुदी ७ वार सनीचर ।

6281.

9309. **गायत्रीमाला ।** *Gāyatrīmālā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This MS contains the gāyatrīs of Brahman, Viṣṇu, Rudra, Mahālakṣmī, Nṛsimha, Lakṣmaṇa, Kṛṣṇa, Gopāla, Paraśurāma, Tulasī, Hanumān, Garuḍa, Agni, Pṛthvī, Jala, Ākāśa, Sūrya, Candra, Guru, Paramahaṃsa, Pavana, Haṃsa, Gaurī, Devī, numbering 24 in all.

Colophon:—

इति श्रीचौविस गायत्री सम्पूर्णा । शुभमस्तु ।

6282.

10250. **बलिदानमन्त्रः ।** *Balidānamantra.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This contains the *mantras* in connection with offerings to Vaṭuka, Kṣetrapāla, Yoginī and Gaṇapati.

6283.

9153. **वीरभद्रतन्त्रोक्तप्रयोगः ।** *Vīrabhadratantroktaprayoga.*

Substance, country-made paper. 13 x 6 inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This MS contains a number of *mantras* the applications of which in magical rites are indicated in Hindi. The *mantras* appear to be taken from the *Vīrabhadratantra*, colophons of the first four chapters of which are found here (Fol. 3A, 4A, 5B, 6B).

Beginning: —

अथ शिवशिवासंवादे वीरभद्रतन्त्रोक्तप्रयोगः ।

6284.

7856. **मन्त्रशुद्धिप्रकरणम् ।** *Mantraśuddhiprakaraṇa.*

Substance, country-made paper. 12¼ x 4¼ inches. Folia, 10. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

It describes how *mantras* favourable for particular individuals are to be determined.

Beginning: —

अथ मन्त्रशुद्धिप्रकरणम् ।

मन्त्राणां तत्तत्कालविज्ञत्वमेवेह शुद्धिः ।

निबन्धे ।

साधकानां शीघ्रसिद्धौ मन्त्रशुद्धिमथो ब्रुवे ।

भताराराशिकोष्ठानामनुकूलान् भजेन्मनून् ॥

... ...

... ...

गौडमण्ना जैनमण्ना मैबु सिद्धादिग्रोषणं ।
एतद्भिन्नेषु मण्नेषु शुद्धिरावश्यकी मता ॥

6285.

10333. आम्नायः । *Āmnāya.*

Substance, country-made paper. 6¼ × 4 inches. Folia, 41. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgarī. Appearance, discoloured. Complete.

This contains *mantras* for the worship of various deities.

Beginning:—

श्रीनाथादिगुरुत्रयं गणपतिं पीठत्रयं भैरवं
सिद्धौघं वटुकत्रयं पदयुगं दूतीक्रमं मण्डलम् ।
वीरान् द्व्यष्टचतुष्कषष्टिनवकं वीरावलीपञ्चकं
श्रीमन्मालिनिमन्त्रराजसहितं वन्दे गुरोर्मण्डलम् ॥
पूर्वं दक्षिणपश्चिमोत्तरमथं चोर्द्धं ततोनुत्तरं
स्रोतश्चन्द्रपरागुरुञ्च परतान् रक्तादिमित्राम्नयान् ।
पश्चान्मा नवनाथयोगशतकाचारं च बद्धदर्शनं
वागाद्यष्टकसप्तविंशतिरश्मान्नान् अर्चेत् पूजयेत् ॥

Colophons of the different chapters:—

4A, इति पूर्वाम्नायः; 6B, इति दक्षिणाम्नायः; 10A, इति पश्चिमाम्नायः; 11B, इत्युत्तराम्नायः; 13A, इत्यूर्द्ध्वाम्नायः; 13B, इति दिव्यौघः; इति सिद्धौघः; 14A, इति मानवौघः, इत्यूर्द्ध्वौघः; इति दिव्यौघः; इति सिद्धौघः; 14B, इति मानवौघः; इति परौघः; 15A, इति दिव्यौघः, इति सिद्धौघः; 15B, इति मानवौघः; इति कामराजौघः; इति दिव्यौघः; इति सिद्धौघः; 16A, इति मानवौघः; इति लोपामुद्रौघः; 17A, इति कामराजविद्याचरणवासना; 17B, इति लोपामुद्राविद्याचरणवासना; 18A, इति लौकचरणवासना; 19B, इति शाम्भवचरणविद्याः; 20A, इति शाम्भवचरणवासना; 21A, इति परापादुकाक्रमः; 21B, इति लोपामुद्रापादुकाक्रमः; 22A, इति दिव्यौघः; 22B, इति

सिद्धौघः; 23A, इति मानवौघः; इति पारम्पर्यम्; 25A, इति कल्पपादुका; 28B, इति सप्तविंशतिरहस्यानि; 29A, इति पञ्चाम्नाः; 29B, इति नवनाथाः; 32B, इति षडाधारविद्याः; 33A, षडध्वविद्याः; 33B, इति षड्दर्शनविद्याः; 34A, इति व्यासदेवताष्टकम्; 34B, इति षड्योगिनीविद्याः; 37A, इति नित्यामन्त्राः; 39A, इति पञ्चपञ्चिकाः; 40B, चक्रे[श्व]रीविद्याः; 41A, इत्यखिलमन्त्राः; इति श्रीआम्नायः समाप्तः।

Post-colophon Statement:—

इदं पुस्तकं श्रीतपल्युपनामकचिन्तामणिसखिसीस्मणेन लिखितं। श्रीगुरुचरणारविन्दार्पणमस्तु। संवत् १८८६ पौष शुद्ध १४ शुक्रवासरे समाप्तः शुभं॥

6286.

6550. *Āmnāya*.

Substance, country-made paper. 11⅜ × 3⅞ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

In the last colophon the work is called *Amnāyaprakāśa*, the word *prakāśa* being added in a later hand. This agrees closely (though not fully) with the work of the same name described above.

Post-colophon Statement.—

श्रीललितास्मार्पणमस्तु। श्रीदक्षिणाचारमतप्रवर्तककाशीनाथभट्टभक्तेन लिखितमिदं। श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः। श्रीअन्नपूर्णायै नमः। श्रीकालभैरवाय नमः।

6287.

10356. **माहेश्वरी विद्या।** ***Māheśvarīvidyā***.

Substance, country-made paper. 9 × 5¼ inches. **Folia, 4, marked 4, 5, 7, 8. Lines, 14–16** on a page. **Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1814.** Appearance, **discoloured. Incomplete.**

This contains a number of magical *mantras*. Along with this is found one leaf of the *Nṛsiṃhasahasranāma* (*Stotraratnamālā*, Madras, 1927. Vol. I, pp. 418ff).

Colophon:—

इति श्रीआगमोक्तमहामाहेश्वरी महाविद्या चक्रेश्वरी ।

Post-colophon Statement:—

श्रीसंवत् १८२४ ॥ शाके शोला १६८९ ॥ एदं पुस्तकं लिखायत व्यासजी श्री५ हरलालजी । लिखतं जोसी दयाराम ॥ वासतव्य पीपलादमध्ये ॥

6288.

11338. [निर्वाणमन्त्रः] । *Nirvāṇamantra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This gives the application of six *mantras* associated with the six *āmnāyas*.

Beginning:—

अस्य श्रीनिर्वाणमहासंवर्तामन्द्याग्निर्वाणमन्त्रस्य कालाग्निरुद्र ऋषिः बृहतीच्छन्दः श्रीनिर्वाणदक्षिणाकालिका देवता श्रीं शक्तिः श्रीबीजं मोक्षमोक्षसिद्ध्यर्थे विनियोगः ।

6289.

10189. मन्त्रसंग्रहः । *Mantrasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 12 × 4¼ inches. Folia, 20, of which Fol. 3 is missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 740. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1837. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

It relates to the black rites of the Tantras and contains *mantras* in Hindi. After the fifth chapter there is a section on *dhārācakra*.

Beginning:—

महादेवं नमस्कृत्य गिरिजाङ्गविभूषितम् ।
सर्व्वकामप्रदातारं सावरोयं प्रलिख्यते ॥
... ...
भाषा संस्कृतयुक्तोयं सबीजो गोप्यश्च सर्व्वदा ।
तं सर्व्वं कथयिष्यामि प्रत्यक्षं भुवि कामदम् ॥
... ...
... ...

अथ वावा आदममन्त्र । गुरुमन्त्र विस्मिदत्ता संकापनौमिराजम कार• आदिगह-इष्टिकारतारवंदनहरज + हियको आ जुग चारि वेद चतु पांच पच्छव छव मार साच समुद्र आठ वसु नव गच दश एकवश गारह वद वारह राशि तेरह नमोल चोदह भुवन पंद्रह तिथि······।

Colophons of the different chapters:—

4B, इति श्रीशावरतन्त्रे मन्त्रसंग्रहे भानुमत्यादिदेवीचरिते प्रेताच्छान्त्युप-[श]मनपर्य्यन्तः प्रथमः प्रका[शः] ।

8B, •भानुमतीखोगपिर-इयाकवुत्तरकलाय-उपदेशाच्छरीर[बाध्य]पशमन द्वितीयः प्रकाशः ।

11B, •भानुमतीसोखाचरी-च्याकवुन्तरकाजोपदेशबंधमोक्षपटोद्घाटनयमुर-रक्षागर्भमोचनबालकरक्षादिप्रयोगस्तृतीयः प्रकाशः ।

15B, •भानुमतिखोगाचर उच्चाकवुन्नरकलायदेशक्षावरजंगमोपविषोप-शमनादिप्रयोग एव चतुर्थप्रकाशः ।

19A, •उर्व्वामदविचित्रकलोपदेशान्मोहनमारणोचाटनोद्वेषादि पंच प्रकाशः।

Post-colophon Statement:—

शुभ सम्वत् १८८० समैनाम आवण सुदि द्वादशी वार शुक्रवार पूर्व्वाह्नवेलायां सम्लेखितं ।

6290.

10031. *Mantrasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 6¾ × 5 inches. Folia, 54. Lines, 8-9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

In the present as well as the following MS, the fourth and fifth chapters are referred to, presumably through inadvertence, as the third and fourth. The section on *dhārācakra* is attributed in these MSS to Gorakṣanātha.

This and the following two MSS have a different beginning which runs :—

अथ भूतावेशलक्षणम् । आदित्यहृदयात् ।

कृष्ण उवाच—

राक्षसेनाभिभूतस्य विकारं शृणु पाण्डव ।
गायते नृत्यते नग्न आस्फोटयति धावति ॥

6291.

10544. *Mantrasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 27. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The concluding portion of the second chapter along with its colophon is absent in the present MS.

6292.

10436. *Mantrasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¾ inches. Folia, 8. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 144. Character, Nāgara. Appearance, fresh, though worn out. Incomplete.

The present MS contains only the first chapter of the work.

6293.

1172B. वर्णकोषः । *Varṇakoṣa.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 10B–16. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 85. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The work is called *Varṇakoṣa* in the first stanza and referred to by the same name in one of the introductory lines while the other, apparently through inadvertence, calls it *Bījakoṣa*. The work gives a list of words used in the Tantras to indicate the different letters of the alphabet. The present MS runs up to the letter ल.

Beginning:—

अथ वर्णकोष उच्यते । श्रीगणेशाय नमः । अथ बीजकोषः ।
नत्वा भगवतीं दृष्ट्वा श्रीविनायकसंहितां ।
तन्त्रोद्धारसुबोधाय वर्णकोषः प्रतन्यते ॥
अकारः केशवो विष्णुः श्रीकण्ठः कीर्त्तिरेव च ।
पद्मोदरो महामायो बगादिर्मोक्षदो मगः ॥

6294.

180. मातृकाकोषः । *Mātṛkākoṣa.*

Substance, machine-made paper. 17 × 5 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Bengali. Date, 1727 Ś.E. Appearance, tolerable. Complete.

The present MS has been described in L. I. 425. The work is of the same nature as the one described above.

Beginning:—

उद्यत्प्रद्योतनप्रख्यमतर्क्यगुणवैभवम् ।
लम्बोदरमाख्यमम्बाया ह्याङ्कस्थं नौमि भूतये ॥
श्रीमच्चतुर्भुजाचार्य्यचरणाम्बुजद्वयम् ।
नत्वा संक्षेपतो वक्ष्ये मातृकाकोषमद्भुतम् ॥
ॐकारः प्रणवस्तारस्तारको ज्योतिरादिमः ।

End:—

संक्षेपात् मातृकावर्णनामान्येतान्यनुक्रमात् ।
साधूपकृतये सम्यक् प्रोक्तानि विदुषां मुदे ॥
अयन्तु मातृकाकोषः सर्व्वकोषोत्तमोत्तमः ।
धारणादस्य मन्त्राणां भवेदुद्धरणे क्षमः ॥

Post-colophon Statement:—

शकाब्दाः १७२७

6295.

9652. **बीजवर्णसङ्केतः ।** *Bījavarṇasaṃketa.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 5¼ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 55. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1913. Appearance, old. Complete.

This work describes a number of *bījas* and contains a list of words used in the Tantras for the letters of the alphabet.

Beginning:—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

तन्त्रादौ बीजवर्णानां सङ्केतः स्फुटमुच्यते ।
यज्ञं प्रवर्त्तयेत्तत्र तन्त्राद्यादि न पूर्व्वभाक् ॥ १ ॥
वर्णाक्षरं रश्मिवर्णैः स्वराश्च कथिताश्च च ।
व्यञ्जनानि हलो वर्णाः कादयोऽष्टौ प्रकीर्त्तिताः ॥ २ ॥

कादीनि पञ्च पञ्चैव चतुष्कं यादि शादि च ।
लादिदश्च मालायां सर्वेषामोमशालिकः । ३ ।

End :—

अकुला नकुलीशश्च हंसशून्यश्च शाकिनी ।
अनन्तो नकुलीबीजं परमात्मा चमाटजः ।
तत्त्वं सर्वर्तको शान्तो वर्णान्तोन्तस्य लोहितः ॥

Post-colophon Statement :—

सं० १९१३ माघ सुदि ।

After the colophon there are a few lines about *mālāsamskāra*.

6296.

1172A. बीजकोषः । *Bījakoṣa.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 6-10. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The earlier portion of the MS appears to have contained another work of which the colophon is found in the beginning of the present MS:

[मातृकावर्णनिर्घण्टः समाप्तः । मन्त्रमहोदध्यनुसारी ।

The present work which describes various *bījas* begins with the four stanzas occurring at the beginning of *Prakārāntaramantrābhidhāna* (Tantrik Texts, Vol. I, pp. 5ff). These are followed by the verses quoted below:—

अव्यक्तश्च त्रिमात्रश्च मूलज्योतिः शिवोऽव्ययः ।
प्रकाशं । ॐ ॥
शिवचन्द्रशिवैः शक्रः स्वरोपेतैः सबिन्दुकः ।
सद्भिर्नेर्ममिति ख्यातं मन्त्रकिञ्जल्पदायकम् ॥
प्रकाशं ÷ ॥

हलीयबीजं तत्प्रोक्तं प्रेतबीजं सुखावहम् ।
हयग्रीवस्य बीजं तत् शक्तिप्रसादसङ्कुलम् ॥ ह्सौं ॥

End:—

संवर्तो दहनेनाढ्यो बिन्दुनादविभूषितः ।
गारुडं बीजमाख्यातं शिवं सर्वविषापहम् ॥ क्ष्रौं ॥
हंसप्राणाख्यजपा प्राणवायुः स एव हि ॥ हंसः ॥

Colophon:—

इति बीजकोषः समाप्तः ।

6297.

9158. *Bījakoṣa.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5¼ inches. Folia, 3. Lines, 14. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1815. Appearance, tolerable. Complete.

This work gives the names and forms of the various *Bījas* used in the Tantras.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । अथ बीजकोषः ।

ॐ प्रणव तार अव्यक्त तोमा त्र्यक्षक आसतारकवेदादि इति प्रणवनाम । श्रीं । लक्ष्मी पद्मा हरिणाक्षी सरोरुहकमला कमला इमे हरिप्रिया इति लक्ष्मीबीजनाम । ह्रीं पराभूति लज्जा माया सकला कृष्णा सखा क्षमा देवी प्रणव इति लज्जाबीजनाम । क्लीं कामराज पञ्चेषु मदन मन्मथ मार प्रद्युम्न कन्दर्प इति कामराजबीजनाम । ऐँ वाग्भवं ऊर्ध्वबीजं वाग्बीजं वह्निकेश्वरं चन्द्रचर्मवसना चार्वङ्गी इति वाग्भवबीजनाम ।

End:—

हैं छवि कान्ति शोभा सुषमा इति छविबीजनाम। वौं अभ्रं जीमूत अम्बुभृत् अवलं घन इति अभ्रबीजनाम।
वर्णानां देवदेवेशि कोशं प्रोक्तं मया शिवे।
नामामन्त्रसमायुक्तं देवि सर्वागमविनिश्चितम् ॥ १ ॥

Colophon:—

इति बीजकोश सम्पूर्णं ॥

Post-colophon Statement:—

श्रीसं० १८२५ ज्येष्ठे कृष्णपक्षे त्रयोदश।

6298.

9101. *Bījakoṣa.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 11. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 55. Appearance, fresh. Character, Nāgara. Complete.

Unlike other works of the same name, the present work contains only a collection of names.

Beginning:—

प्रणव। १। वाग्भव। २। माया। ३। लक्ष्मी। ४। काम। ५। पाश। ६। कला। ७। गरुड़। ८। अङ्कुश। ९। काली। १०। सिद्धा। धर्म। जया। हयग्रीव। गौरी। माध्य। वधू। महाक्रोध।

B. Works dealing with particular deities.

I. Śakti.

(1) Kālī.

Pūrṇānanda.

6299.

811. श्यामारहस्यम्। *Śyāmārahasya.*

Substance, country-made paper. 14¾ × 3 inches. Folia, 118. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Bengali. Appearance, old and repaired. Incomplete.

The present MS runs up to the end of the 18th chapter. MSS of the work, complete in 22 chapters, have been described in IO. IV. 2597, L. II. 591. The work has been published in the *Vividhatantrasaṃgraha* and by Prabodh Chandra Pal and Brothers (Calcutta, Saṃvat 1948).

6300.

3880. *Śyāmārahasya.*

Substance, country-made paper. 15 × 4 inches. Folia, 159. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,660. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in 22 chapters.

6301.

4510. *Śyāmārahasya.*

Substance, country-made paper. 19 × 3 inches. Folia, 97. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Bengali. Date, Śaka 1713. Appearance, fresh. Incomplete with 18 chapters.

Post-colophon Statement: –

श्रीअनन्तराम शर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकञ्च ।

शकाब्दा १७१६ ।

6302.

9345. *Śyāmārahasya.*

Substance, country-made paper. 9¼ × · inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

This MS contains the first two chapters and a portion of the third.

Kāśīnātha Tarkālaṅkāra.

6303.

3177. **श्यामासपर्य्याविधिः ।** *Śyāmāsaparyāvidhi.*

Substance, machine-made paper. 12¼ × 4¼ inches. Folia, 47. Lines, 12 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The work deals with the details of the worship of Kālī. A manuscript of the work, complete in seven chapters, is described in HPR. II. 224 where the date of composition is given as Śaka 1699. Another MS, complete in five chapters, but presumably containing the same material, is described in Mad. T. (VI. 5122). One more MS, complete in five chapters and written in the Nāgarī script, is in the old collection of the Society (I.E. 28). The present MS contains only a portion of the work. We have in the present MS only one colophon (of chapter I) on Fol. 23B. Another work of Kāśīnātha belonging to the old collection of the Society is the *Saparyāsāra*.

It is not known whether the *Tithitattvaṭīkā* (HPR. I. 150), *Prāyaścittakadambasāra* (HPR. I. 237) and *Prāyaścittatattvaṭīkā* (HPR. I. 238) are also by the same author. *Cat. Cat.* (I. 105) confuses him with **Kāśīnātha**, son of Jayarāma.

A list of Tantra works on which the present treatise is based is given as follows (Fol. 1):—

कालीतन्त्रं कौलतन्त्रं कामाख्यां कुब्जिकां तथा ।
कालिकोपनिषत्सारं कालीकल्पं कुलार्णवम् ॥
कुमारीतन्त्रकञ्चैव तन्त्राख्यं कल्पमुत्तमम् ।
तारातन्त्रं योगितन्त्रं शक्तिसङ्गमतन्त्रकम् ॥
वामतन्त्रं तन्त्रराजं गुप्तसाधनतन्त्रकम् ।
पुरश्चर्यारत्नोल्लासं महाकालस्य संहिताम् ॥
ब्रह्मयामलकञ्चैव तारासूक्तं तथोत्तरम् ।
तन्त्रं निरुत्तरञ्चैव मातृकाभेदमेव च ॥
वर्णविलासं विमर्शं वाच्याञ्चैव विलासकम् ।
वीरतन्त्रं विश्वसारं योगिनीं गुप्ततन्त्रकम् ॥
संगोपनञ्च समयां स्वतन्त्रञ्च सरस्वतीम् ।
राधातन्त्रोत्तरातन्त्रमन्नदाकल्पमुत्तमम् ॥
उड्डीशोत्तरखण्डञ्च तथाचारस्य सारकम् ।
चिन्तामणिं भूतसिद्धिं तथाचाथर्वणः श्रुतिम् ॥
तोडलं नीलतन्त्रञ्च फेत्कारीं भैरवं तथा ।
एतानि मूलतन्त्राणि बहून्यपि च संग्रहान् ॥
कालीतत्त्वं तत्त्वबोधं तन्त्रानन्दतरङ्गिणीं ।
ताराप्रदीपकं चैव त्रिपुरासारसंग्रहम् ॥
तारारहस्यवृत्तिञ्च ताराकल्पलतां तथा ।
तन्त्रसारं तन्त्रजीवं ताराभक्तिसुधार्णवम् ॥
श्यामाक्रमं शारदाञ्च श्यामानन्दतरङ्गिणीं ।
श्यामारहस्यं विमलं कालिकार्चाविधिं तथा ॥

तन्त्रार्णवञ्च विमलं कौलिकार्चनदीपिकां ।
कौलावलिं पञ्चपञ्चपूजाक्रमलतां तथा ॥
मन्त्रदर्पणसंज्ञञ्च तथा मन्त्रमहोदधिं ।
इत्यादिकुलशास्त्राणि समालोच्य पुनः पुनः ।
साधकानां हितार्थाय ग्रन्थमेनं वदाम्यहम् ॥

Kāśīnātha.

6304.

6528. **कालीभक्तिरसायनम् ।** *Kālībhaktirasāyana.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 29. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

Beginning:--

श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
महाकालीपदद्वन्द्वं निधाय हृदि सुन्दरम् ।
काशिनाथः(मन्ते)[प्रत]नुते कालीपूजारसायनम् ॥

तत्रादौ आचारनिर्णयः ।

श्यामारहस्यादिग्रन्थेषु ।

देवगृहं प्रविश्य आसनं सम्पूज्य स्वस्तिकाद्यासनेनोपविश्य पूर्व्वदिन-
पूजावशिष्टासवं पीत्वा पूजनं कर्त्तव्यमिति वदन्ति ।

तन्मवचनान्यत्र पठन्ति ।

भावचूडामणौ—

विना हेतुकमास्वाद्य क्षोभयुक्तो महेश्वरः ।
न पूजामासनं कुर्य्यान्न च ध्यानं न चिन्तनम् ॥
तस्माद्भुक्त्वा च पीत्वा च पूजयेत् परमेश्वरीमिति ... ...
... ...
... ... तथापि श्राद्धब्रतातेरासवदानपानं

निषिद्धमेव। किन्तु शूद्रस्यैवासवदानपानयोरधिकारः। तथा च महाकालसंहितायां।

द्रव्येण सात्त्विकेनैव ब्राह्मणः पूजयेच्छिवामिति।

भैरवतन्त्रे।

क्षीरेण ब्राह्मणैस्तर्प्या घृतेन नृपवंशजैः।
माध्विकैर्वैश्यवर्गैस्तु आसवैः शूद्रजातिभिरिति॥

Colophons of the different chapters :—

3A, इति कालीभक्तिरसायने आचारनिर्णयाख्यः प्रथमः प्रकाशः; 4A, °द्वाविंशत्यक्षरीमन्त्रोद्धाराख्यो द्वितीयः प्रकाशः; 7A, °प्रातःकृत्यादितान्त्रिकसन्ध्याविधानान्तः तृतीयः प्रकाशः; 14A, °द्वारपूजनादिन्यासविधानाख्यश्चतुर्थप्रकाशः; 21B, °यन्त्रोद्धारादिप्रधानदेवतापूजनविधानाख्यः पञ्चमप्रकाशः; 26B, आवरणपूजाविधानाख्यः [षष्ठ]प्रकाशः; 28A, °विद्यामाहात्म्योपासकधर्मविधानाख्यः सप्तमः प्रकाशः; 29A, इति श्रीमद्गुडोपनामकशिवरामभट्टात्मजजयरामभट्टसुमशिवभक्तसूनुतन्त्रशास्त्रप्रवीणदक्षिणाचारानुसारिकाशीनाथभट्टविरचिते कालीभक्तिरसायने पुरश्चरणविधानाख्योऽष्टमः प्रकाशः।

Post-colophon Statement :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम्।

Authorities quoted and referred to :—

1, श्यामारहस्य, भावचूडामणि, कुलार्णव, समयाचार; 2A, महाकालसंहिता, कुलचूडामणि, ज्ञानार्णव, लघुस्तव, बृहत्श्रीक्रमसंहिता, कालमाधवनिबन्ध; 2B, मेरुतन्त्र, रुद्रयामल, कुलार्णव; 3B, भैरवतन्त्र; 4B, कालिकाश्रुति; 5B, नीलतन्त्र, रुद्रतन्त्र, तन्त्रसार; 6A, शारदाटीका; 6B, चूडामणि, कौमारीतन्त्र; 7A-B, कुमारीकल्प, फेत्कारिणीतन्त्र; 11A, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता; 14A, सिद्धेश्वरीतन्त्र; 14B, कालिकाकुलसद्भाव, कुलसद्भाव, कालीक्रम; 20A, मेरुतन्त्र, मन्त्ररत्नावली, कालीकल्प; 21A, मत्स्यसूक्त; 22A, तन्त्रचूडामणि; 24B, विशुद्धेश्वरमहातन्त्र; 25A, हंसपारमेश्वर, कालीतन्त्र; 26B, तत्त्वसारसंहिता; 29A, मुण्डमाला; 29B, उत्तरतन्त्र।

Rāmacandra Kavicandra Cakravartī.

6305.

3459. श्यामाकल्पलता । *Śyāmākalpalatā.*

Substance, country-made paper. 15½ × 4 inches. Folia, 124. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,990. Character, Bengali. Date, Śaka 1722. Appearance, fresh. Complete in 11 stavakas.

Last Colophon :—

इति श्रीमाधवकविकण्ठाभरणचक्रवर्त्तिसुतरामचन्द्रकविचन्द्र-
चक्रवर्त्तिविरचिता श्यामाकल्पलता समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

यदत्र भ्रान्त्या लिखितं विरुद्धं
विमर्षितव्यं खलु तत् सुधीभिः ।
यतो भवाब्धौ पतितस्य भ्रान्ति-
र्न जायते कस्य पदे पदे वै ॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १७२२ सौरभाद्रस्य त्रयोदशदिवसे सोमज-
वासरे शुक्लपक्षीयाष्टम्यां समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

श्रीशिवप्रसाददेवशर्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।
भवान्याः पदाब्जे मनो मे सदास्तु ।

The special features of the work and the works consulted in preparing it are thus indicated (Fol. 1A) in the beginning:—

यद्यपि पूर्वाचार्यैः सर्व्वं रहस्यं दर्शितं कृपया
तच्च स्वातन्त्र्येण प्रायो लोको बिभेति युगधर्म्मात् ।
अत इह सर्व्वजनागमविगीताचारमार्गेण
साधकवाञ्छाफलेयं कल्पलता तन्यतेऽस्माभिः ॥
स्वतन्त्रं वीरतन्त्रञ्च फेत्कारीतन्त्रमेव च ।
कालिकाकुलसर्व्वस्वं कालीतन्त्रञ्च यामलम् ॥

कुलचूडामणिञ्चापि कुमारीतन्त्रमेव च ।
कुलार्णवं तथा कालीकल्पं भैरवतन्त्रकम् ॥
कालिकाकुलसद्भावं तथा घोरतन्त्रकम् ।
वीक्ष्य तत्तत्क्रमाख्येन वक्ष्ये मोक्षप्रदायिनीम् ॥
कलौ कल्पद्रुमप्रख्यां कालिकां भवभीतिहाम् ।

MSS of the work have been described L. I. 267, HPR. I. 372.

Rāghava Bhaṭṭa.

6306.

5893. कालीतत्त्वम् । *Kālītattva.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 6-39, with Folio Nos. 15, 16, 24, 26-30 missing. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 845. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

A MS of the work, complete in 21 chapters, is described in Bik., p. 586. The present MS contains the colophons of chapters 3, 4 and 8 (Fol. 6A, 6B, 35B). The work is noticed under the name Kālīrahasya in several catalogues (*Cat. Cat.* I. 99). For a note on the work cf. *Ind. Cult.* V. 211ff. The eighth chapter in the present MS comes to an end in the middle of the same chapter (Fol. 50B) of the following MS where the chapter ends on Fol. 62B.

6307.

11277. *Kālītattva.*

Substance, country-made paper. 11½ × 3½ inches. Folia, 1-95, of which 78B is blank. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,950. Character, Newari. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the first 17 chapters of the work. After the first introductory verse quoted in Bik.

the present MS runs, giving an outline of the contents of the different chapters:—

विचार्य सर्वतन्त्राणि कुलनाथगणैः सह ।
साधकानाञ्च पश्चानं गुरूणाञ्च तथात्मनाम् ॥
उपनिषत् तथा स्तोत्रं निबन्धानपि भूयशः ।
श्रीमद्राघवभट्टेन कालीतत्त्वं वितन्यते ॥
प्रातःकृत्यं भवेदादौ स्नानं द्वितीयकं मतम् ।
सन्ध्या तृतीये तत्त्वे वै तुरीये तर्पणं तथा ॥
पूजा च पञ्चमे ज्ञेया शुद्धिर्द्रव्यस्य षष्ठके ।
सप्तमे कुलसम्पत्तिः पुरश्चर्याष्टमे तथा ॥
निमित्तं नवमे ज्ञेयं देवताप्रीतिकारकम् ।
दशमे काम्यकर्माणि आचारो दशमान्तिके ॥
द्वादशे स्थानपुष्पादि त्रयोदशे विधिर्बलम् ।
चतुर्दशे प्रायश्चित्तं भावः पञ्चदशे तथा ॥
षोडशे तु कुमारीणां पूजाविधिरुदाहृतः ।
सप्तदशे तु मालोक्ताऽष्टादशे स्तवसंकथा ॥
ऊनविंशतिमे शान्तिर्विंशतिमे तु मन्त्रकाः ।
ततः परं रहस्यादिः स्यादिति कर्मपद्धतिः ॥

Works and authors quoted and referred to:—

2A, कुलचूडामणि; 4B, श्रीक्रमसंहिता, आथर्वणतन्त्र; 6A, शारदा-टीका; 6B, कुमारीतन्त्र; 7B, नीलतन्त्र; 8A, स्वतन्त्रतन्त्र; 8B, कुमारी-कल्प; 9B, भावचूडामणि, विजयाकल्प; 10B, कालीक्रम; 11B, भैरवतन्त्र; 16A, कुलार्णव; 35A, उत्तरातन्त्र; 35B, कुमारीतन्त्र; 38B, मातङ्गीतन्त्र, समयाचार; 44A, कुलसम्भव; 47A, एकवीराकल्प; 48B, कुलप्रकाश; 49A, ज्ञानप्रकाश; 50A, कालीकल्प, तन्त्रराज; 50B, वीरतन्त्र; 62A, मुण्डमाला; 62B, मत्स्यसूक्त; 64A, मन्त्रचूडामणि; 71A, लिङ्गागम; 76A, केयारिणी; 77A, मुण्डमाला; 83A, भद्रयामल; सर्वतन्त्र 95A, पञ्चपारमेश्वर ।

Ādyānandana (Navamīsiṃha).

6308.

5473. **कुलमुक्तिकल्लोलिनी ।** *Kulamuktikallolinī.*

Substance, country-made paper. 16 × 6 inches. Folia, 226. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 9,450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1877. Appearance, discoloured. Complete in 22 chapters.

The work deals with the details of the Tantra form of worship in general, with special reference to the worship of Kālī. A MS of it is described in L. VII. 2342. Another MS, also copied in 1877 V.S., is found in the Indian Museum collection (2689). Some of the works and authors referred to in the work are:—

सिद्धान्तशेखर, क्रियाकाण्डशेखर, सारसंग्रह, मन्त्रसारसंग्रह, रत्नावली, प्रयोगसार, क्रियासार, शारदा, मन्त्रमुक्तावली, मन्त्रसंग्रह, त्रैलोक्यसार, रामवाजपेयी, आगमसिद्धान्त, त्रिपुरासारसमुच्चय, होमसागर, मन्त्रतन्त्रप्रकाश, सोमशम्भु, दीपिका, मायार्णव, महाकर्म्मार्चन, नित्याह्निकतिलक, रत्नसागर, कुलामृतदीपिका, विश्वक्तिरत्न, etc.

Beginning :—

श्रीगुरुगणेशाय नमः ।

नमामः सदानन्दरूपामनाद्या-
मनोज्ञाञ्च शोभावतारां सुनन्दाम् ।
सुशोभोद्भवां भासमानां भवानीं
मुदा तारिणीं तारवर्णामनिन्द्याम् ॥

वन्दे श्रीगुरुपादुकां पशुपतिं शुक्लेश्वरीं पीठगां
ब्रह्मादित्रिगुणेशसेव्यचरणां श्रीकालिकां चिन्मयीम् ।
अज्ञानेन्धनदाहिनीं त्रिजगतां मङ्गल्यमय्यां पराम्
अद्वैतार्थनिदानदानदपदां भक्तैकवश्याक्रमाम् ॥

श्रीनेपालपतेरमात्यनवमीसिंहो गुरूणां मुखात्
  ज्ञात्वा कौलिकवामदक्षिणमतं तन्त्रादिशैलोद्भवाम् ।
श्रीकालीकुलमुक्तिमुक्तिपरतः कल्लोलिनीं निर्मलां
  दीक्षानित्यपुरस्क्रियादिलहरीं रम्यां तनोति स्वयम् ॥
आद्यानन्द इत्येव ख्यातनामा गुरोर्मुखात् ।
भक्त्युद्रेकात्पर्यायां पद्धत्त्वं प्रणम्यहम् ॥

End :

यामीशो हरिरब्जयोनिरमरा नाज्ञापतिर्लक्ष्विरः-
  स्तोत्र्यप्यभिरक्षणतिर्नं परमामाद्यन्तमध्यातिगाम् ।
या चानन्दमयी हृषीकगहना प्राविःकृताधीन्द्रियैः
  गुर्व्वाज्ञामनुगम्यमानहृदयैस्तस्यै भवत्यै नमः ॥
कल्लोलिनीकलितबोधसहस्रपत्र-
  प्रोद्यन्मधुक्रमगकौलिकसत्कृताः ।
वर्गार्थिनः सरभसं प्रपिबन्तु नित्यं
  गुर्व्वङ्घ्रिपद्मभजनात्तदपीह लभ्यम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमदाद्यानन्दविरचितायां कुलमुक्तिकल्लोलिन्यां द्वात्रिंशति-
तमः पटलः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

श्रीरणोद्योतसाहो विरेजे जगत्यां
  दरिद्रान्धकारे दिनेशो निशेशः ।
प्रतापे च प्रीतौ च दानेऽभङ्गः
  गिरि श्रीगिरीशः क्षमासु क्षमा सुन्दरेशौ स्मरः ॥

... ...

... ...

तदाज्ञाप्रमोदोऽस्य तद्गतजनोऽलेलिखत् पुस्तकमतत्
  वर्षे श्रीविक्रमेऽस्मिन् गिरिगिरिकरिभेद्याम्विते मार्गशीर्षे ।

नागविश्वौघे तिथौ भे ऽदितिसमभिधे ब्रह्मयोगे च वारे
नाकस्याम्नायगामीश्वरगमनगुरोर्मन्त्रिणः सिद्धयोगे ॥
शुभमस्तु । काली प्रसन्नाऽस्तु ।

In a later hand :—

शिवनारायणसुतो काशिपुरनिवासिना ।
मालवीयकुलोत्पन्न-बालमुकुन्दो हि नामतः ॥

At the end the MS contains a table of contents covering two leaves.

Cakravartī.

6309.

5958. **श्यामापूजापद्धतिः ।** *Śyāmāpūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 5¾ inches. Folia 15 45. Lines, 10. Extent in ślokas. 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1746 Appearance, good. Complete.

Beginning :—

कलानिधिकलोल्लासिमौलिस्मेरमुखाम्बुजाम् ।
कालिन्दीलोलकल्लोलकोमलां श्यामलां भजे ॥
यद्यपि पद्धतयोऽन्याः सन्ति च धन्याः कृता[:] कृतिभिः
श्यामासौख्यदपद्यां तथापि कुर्यां मितैर्वचनैः ॥
प्रातःकृत्यमकृत्वा तु यो देवीं भक्तितोऽर्चयेत् ।
तस्य पूजा च विफला शौचहीना यथा क्रिया ॥

अतो ब्राह्ममुहूर्ते चोत्थाय बद्धपद्मासनः शिरस्यधोमुखः सहस्रदलकर्णिकामध्यवर्ती चन्द्रमण्डलान्तर्गतहंसपीठे श्रीनाथं ध्यायेत् ।

End :—

मातः पूजितासि क्षमस्वेति संहारमुद्रया पुष्पमाघ्राय तदापु[दा]न शैवं [ते]जः प्रवहन्नासामार्गेण मूलाधारमानीय आत्मानं

कामकलाख्यं विभाव्य वाञ्छतो नैःस्याचारपरायणो यथासुखं विहरेदिति ज्ञात्वा नन्दभूधरे गुरुपदाम्भोजे संसेव्यं चेति ।

Last Colophon (Fol. 44A) :—

इति श्रीचक्रवर्त्तिविरचिता साधकानां सुखबोधना[य] रहस्य-सर्व्वश्यामापूजापद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १७४६ । समये चैत्रशुक्लपञ्चम्यां बुधवासरे ।

The work deals with the details of the worship of Kālī and the morning rites of the worshipper. Another MS, copied in 1677 V.S., is found in the Indian Museum collection (No. 4590). The preliminary portion of the MS (Fol. 1–15A) is occupied by topics like the worship of Sumukhī (Mātaṅgī), Vagalāmukhī and Śrīvidyā. The beginnings and colophons of some of these topics are given below.

I. Sumukhīpaṭala.

Beginning :—

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि देवि गुह्यमतं प्रिये ।
उच्छिष्टपूर्व्विकां देवीं मातङ्गीं सर्व्वसिद्धिदाम् ॥
सर्व्वपापहरां देवीं सर्व्वदोषविवर्ज्जित[ा]म् ।
यया विज्ञातमात्रेण क्षयं गच्छन्ति चापदः ॥

Colophon (Fol. 4A):—

इति श्रीरुद्रयामले सुमुखीपटलं समाप्तम् ।

II. Rudrākṣamāhātmya.

Beginning :—

रुद्राक्षस्य फलं यच्च शिवु लोकेषु विश्रुतम् ।
तन्दर्शनाल्लभेत्पुण्यं स्पर्शनात् कोटिरुच्यते ॥

Colophon (Fol. 6P·—

इति ·ीलिङ्गपुराणे शिवस्कन्दसंवादे बगलामाहात्म्यं समाप्तम् ।

III. ɾaleśistava.

Beginning:—

मुलाधारपद्मान्तराले सुशाले
सुषुम्नापथा ब्रह्मरन्ध्रे शिवेन ।
सहस्रारपद्मान्तलोल्लसन्तीं
भजे श्रीभवानीं कुलेशीं नलेशीम् ॥

Colophon (Fol. 8B):—

इति श्रीचित्रविलासभट्टाचार्यविरचितं नलेशीभुजङ्गस्तवं सम्पूर्णम् ।

Fol. 8B–15A deal with Vagalāmukhī and Śrīvidyā.

Fol. 44B–45A contain an extract styled छायाकालज्ञान which begins:—

तस्य तत्र प्रवक्ष्यामि छायापुरुषलक्षणम् ।
येन विज्ञानमात्रेण त्रिकालज्ञो भवेन्नरः ॥
कालो आयुर्बलस्यापि येनोपायेन लक्ष्यते ।
तं वदामि समासेन यथा दृष्टः शिवागमे ॥

Along with the present MS is found another MS (Fol. 2–9), written in the same hand, dealing with Tantric topics like भूतशुद्धि and मातृकान्यास. Fol. 1 of this portion, which describes the अकडमचक्र, may have belonged to a work called श्यामापद्धतिरत्नाकर, a name found on the back of the Fol.

Anonymous.

6310.

6380. **दक्षिणकालिकार्चनपद्धतिः ।** *Dakṣiṇakālikārcana-paddhati.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 10. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This deals with the daily rites of a worshipper of Kālī with special reference to the worship of that deity.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुमूर्त्तिर्जयति ।

नमः कर्पूरगौराय कैलासाचलवासिने ।
गौरीकण्ठग्रहानन्दनिष्पन्दायान्धकद्विषे ॥
उत्पत्तिस्थितिसंहारकारिकां जगतां पतिम् ।
देवतां कालिकां देवीं चिदानन्दस्वरूपिणीम् ॥
कालिकापूजनविधिं वक्ष्यामि[ऽहं] सविस्तरात् ।
तत्र श्रीमान् साधकेन्द्रः प्रातःसन्ध्यापूर्वं दण्डद्वयात्मके ब्राह्ममुहूर्त्ते
समुत्थाय ... ...

End:—

सुसाधकानां भुवि कल्पवृक्षः
प्रोक्तः सपर्याविधिरम्बिकायाः ।
विचार्य तन्त्राणि गुरुप्रसादे
त्रैलोक्यलाभेन शिवोदितानि ॥

Colophon:—

श्रीदक्षिणकालिकार्चनपद्धतिः संपूर्णा ।

6311.

10054. पूजनप्रयोगसंग्रहः । *Pūjanaprayogasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 7¼ × 3½ inches. Folia, 65. Lines, 6. Extent in ślokas, 390. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1743. Appearance, old and discoloured. Complete.

This work is of the same type as the one described under the previous number.

Beginning : —

श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः । श्रीदक्षिणायै नमः ॥
प्रणम्य दक्षिणापादारविन्दयुग्ममादरात् ।
करोति कोपि पूजनप्रयोगसंग्रहं बुधः ॥

तत्र साधकः प्रातरुत्थाय शय्यायामेव बद्धपद्मासनः कुलवृक्षं प्रणम्य स्वशिरसि श्वेतसहस्रदलकमलकर्णिकामध्यवर्तिचन्द्रमण्डलान्तर्गतं स्वगुरुं ध्यायेत् ।

श्वेतं श्वेतविलेपमाल्यवसनं वामेन रक्तोत्पलं
बिभ्रत्या प्रिययेतरेण तरसा श्लिष्टं प्रसन्नाननम् ।
हस्ताभ्यामभयं वरञ्च दधतं शम्भुस्वरूपं परम्
नानालोचितलोचनोत्पलयुगं ध्यायेच्छिरस्थं गुरुम् ॥

End :—

श्रीपादाम्बुजं समीपे कृत्वा सोत्साहं भूमौ जानुनी कृत्वा तदुपरि पुष्पं दत्वा पाद्यं प्रक्षाल्य संशोध्य तदग्रस्थितभूमौ मायाबीजं विलिख्य वामहस्तकनिष्ठाङ्गुल्या तत्तिलकं कुर्यात् ।

यं यं स्पृशामि पादेन यं यं पश्यामि चक्षुषा ।
स एव दासतां यातु यदि प्रभुसमो भवेत् ॥
इति कृत्वा गत्वा यथासुखं विहरेत् ।

Colophon :—

इति पूजाप्रयोगसंग्रहः समाप्तः ॥

Post-colophon Statement :—

शिवेन रचितं शिवम् ।

संवत् १७४३ चैत्रकृष्णादशम्यां भौमवासरे लिखितम् सदाशिवेन आत्मपठनार्थं । श्रीमन्महाकालरतां भजामि ।

6312.

10205. **दक्षिणकालीविधिः ।** *Dakṣiṇakālīvidhi.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 34, of which Fol. 2 is missing. Lines, 6. Extent in ślokas, 476. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1679. Appearance, old and discoloured. Complete.

A work of the same nature as the two described above; it contains authoritative extracts from different Tantras including a section on *vīrācāra* from the *Bhairavatantra* (Fol. 32A-34). It also deals in detail with different types of the rite called *puraścaraṇa* (Fol. 14Aff).

Colophon (Fol. 32A) :—

इति दक्षिणकालीविधिः ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १६७९ वर्षे चैत्रवदी १३ । राम राम ।

6313.

10. **श्यामापूजापद्धतिः ।** *Śyāmāpūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 3¼ inches. Folia, 19. Lines, 6. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. II. 726. This and the two following works describe the procedure of the worship of Kālī.

6314.

5259. कालिकापूजाप्रयोगः । *Kālikāpūjāprayoga.*

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 5. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

6315.

10768B. [दक्षिणकालिकापूजापद्धतिः] । *Dakṣiṇakālikā-pūjāpaddhati.*

Substance, palm-leaf. 16¼ × 2 inches. Folia, 2-19. Lines, 3. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

6316.

11301. गुह्यकाल्ययुताक्षरमालामन्त्रः । *Guhyakālya-yutākṣaramālāmantra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3¼ inches. Folia, 40. Lines, 6, 7. Appearance, fresh. Extent in ślokas, 380. Character, Newari. Appearance, fresh. Complete.

Colophon: -

इति महाकालसंहितोक्तमहाकालोपासि[त]बीजमालामयी नाम श्रीगुह्यकाल्ययुताक्षरमालामन्त्रः समाप्तः ।

6317.

11319. *Guhyakālyayutākṣaramālāmantra.*

Substance, country-made paper. 7¼ × 3 inches. Folia, one large sheet of paper with 19 folds. Lines, 6. Extent in ślokas, 200. Character, Newari. Appearance, fresh. Complete.

This is also stated to belong to the ***Mahākālasaṃhitā*** though it does not fully agree with the ***mantra*** found in the foregoing MS.

6318.

11273. [गुह्यकालीपूजा । *Guhyakālīpūjā.*]

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, one long sheet of paper with 17 folds without any leaf-mark and with writing generally on one side of the paper. Lines, 7. Extent in ślokas, 90. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

It deals with the details of the worship of Guhya-kālī (e.g., कलसस्थापन, शङ्खस्थापन, अर्घ्यस्थापन, तर्पण, अमृतेश्वरीपूजन).

Along with this MS is found one page ($8\frac{1}{2}'' \times 3\frac{1}{2}''$) in 7 lines of a work called *Gīrvāṇavāṅmañjarī* by one Ḍhuṇḍhirājakavi of Benares. It begins: -

नत्वा श्रीपतिपादपद्ममलं विश्वेश्वरं शारदां
तद्वत् श्रीगुरुपादपङ्कजयुगं ध्यात्वा ततः शारदाम् ।
काशीस्थेन हि ढुण्ढिराजकविना गीर्वाणवाङ्मञ्जरी
बालानां सुखबोधनाय रचिता सा शोधनीया बुधैः ॥

6319.

5909. [पूजाविधिः । *Pūjāvidhi.*]

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 9, of which Fol. 3 and 4 are missing. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The portion contained in the MS deals with rituals in connection with the worship of Kālī, specially in connection with the use of wine. The name of the work is given as *Tiraskariṇīvidhi* on the obverse of the first fol.

Along with this MS are found two folia numbered 2 and 3 which contain verses 4-6 of the *Pañcaratnamālikā* of Śaṅkarācārya with a vernacular commentary thereon by Śivarāmasvāmī.

Beginning:—

श्रीगुरुगणपत्यादिसर्व्वेष्टदेवताभ्यो नमः ।
श्रीदक्षिणाकालिकाम्बायै नमः ।

अथ गृहप्राङ्गणैकदेशे प्रत्यङ्मुख आजानुपादौ वा मणिबन्धौ वा प्रक्षाल्य आचम्य द्वारे स्थित्वा शुद्धोदकेन प्रणवेन द्वारं प्रोक्ष्य द्वां द्वारश्रियै नमः ।

(2) TĀRĀ.

Śaṅkara.

6320.

221. **ताराहस्यवृत्तिका ।** *Tārārahasyavṛttikā.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 126. Lines, 6. Extent in ślokas, 2,500. Character, Bengali. Date, Śaka 1583. Appearance, old. Complete in 15 chapters.

The work deals with the details of the worship of Tārā. The present MS has been described in L. I. 512 where the work is wrongly stated to be a commentary on the *Tārārahasya*. Other MSS of the work are described in IO. IV. 2603, CS. V. 76 and VSP (p. 58). The real name of the author seems to be Śaṅkara Āgamācārya as given in the colophon of the India Office MS of the work. He is, however, generally represented as Śaṅkarācārya of Bengal (*Śaṅkarācārya of Bengal*—C. Chakravarti, *Pravāsī*, 1340 B.S., Vaiśākha, pp. 7–9).

Colophon:—

इति गौड़भूमिवासिमहामहोपाध्यायश्रीशङ्कराचार्य्यविरचिता ताराहस्यवृत्तिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement:—

श्रीमन्मदनलालशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकम् ।
शाके वह्नयष्टशरचन्द्रे मधुमासस्य शुक्लपञ्चम्यां समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

6321.

2790. *Tārārahasyavṛttikā.*

Substance, country-made paper. 18 × 3¼ inches. Folia, 9. Lines, 6. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains a portion of chapter I covering the first 11 folia of the previous MS.

Lakṣmaṇa Deśika.

6322.

3373. ताराप्रदीपः । *Tārāpradīpa.*

Substance, country-made yellow paper. 15 × 3 inches. Folia, 70. Lines, 5. Extent in ślokas, 1,260. Character, Bengali. Date, Śaka 1673. Appearance, discoloured. Complete in five paṭalas.

MSS of the work are described in VSP. (p. 58), L. I. 236, 284, Bik. 618 and HPR. III. 128 in the last of which the author's name is given as Yādava Paṇḍita and the number of chapters is six instead of five. For a note on the work cf. *Ind. Cult.* V. 210ff.

The list of works consulted by the author is indicated thus (Fol. 2A) :

स्वागमोक्तमालोक्य फेत्कारीयादिमतं तथा ।
कालीयबीजकातन्त्रं वीराख्यं सिद्धियामलम् ॥
मत्स्यसूक्तञ्च गान्धर्वं योगिनीतन्त्रकम् ।
उत्तराख्यं महातन्त्रं कालिकाख्यं पुराणकम् ॥
सिद्धभैरवतन्त्रञ्च नीलसारस्वतन्तथा ।
तथा च वशिष्ठीतन्त्रं तारार्णवमतं पुनः ॥
इत्यादिशास्त्रतत्त्वानि निबध्नामि यथोचितम् ।
साधकानां हितार्थाय सुबुद्धिविभवाय च ॥

Chapter I of the work is introductory. The topics dealt with in the remaining four chapters are referred to thus (Fol. 9B):—

पूजासङ्केतको देवा मन्त्रसङ्केतकस्तथा ।
साधनस्य च सङ्केतो नानामन्त्रादिकस्य च ॥
चतुर्थकेऽपि सङ्केतो मधुमत्यादिसिद्धिदः ।
चतुष्कपटलान् कृत्वा निबध्नामि समासतः ॥

Post-colophon Statement :—

शक १६७४ ।

6323.

2775. *Tārāpradīpa.*

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Fona, 12. Lanes, 7. Extent in ślokas, 350. Appearance, discoloured. Character, Bengali. Incomplete.

The present MS contains only the fifth chapter of the work, which is attributed here to Yādavācārya.

Beginning :—

पञ्चमीं संप्रवक्ष्यामि सद्यः प्रत्ययहेतवे ।
यां प्राप्य विधिना मन्त्री भवेद्भूमिपुरन्दरः ॥
चन्दायाः मनुं पुष्पं विधिमाचमनमेव च ।
विषमा च तथा हंसी मौषधा जपरक्षिका ॥

Colophon :—

12A, इति यादवाचार्यविरचिते तारापदीपे पञ्चमः पटलः ।

Narasimha.

6324.

4187. ताराभक्तिसुधार्णवः । *Tārābhaktisudhārṇava.*

Substance, country-made paper. 19½ × 4 inches. Folia, 45. Lines, 7, 8. Character, Bengali. Date, Śaka 1697. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains the first four chapters and a very small portion of the fifth. IO. IV. 2596 and CS. V. 31 describe MSS containing chapters V–VIII and I–XI respectively. L. X. 3312 and Ulwar 2146. Extr. 625 describe MSS of the work complete in 20 chapters. The work deals comprehensively with the details of the worship of Tārā with sections devoted to a number of other Śākta deities as well.

Beginning : —

मौनासौरभविप्रवीणजलदश्यामाभिरामच्छविं
    स्फुरत्पीतपटद्वयैककपटप्रोद्यत्परागोज्ज्वलम् ।
वंशीवादनकैतवप्रवि(वी)लमन्द्गम्भीरघोरध्वनिं
    वन्दे कञ्चिदहं मुदा मधुलिहं हृत्पद्ममध्यस्थितम् ॥
हासव्याजविराजमानकुसुमां वक्षोजराजत्फलां
    उद्यत्कुड्मलकैतवप्रविलसन्मत्तालिमालाकुलाम् ।
व्याकुर्वा रमणीयनूपुरकला बालामपर्णामहं
    काञ्चित् कल्पलतां नमामि ललितां शैलाधिराजोद्भवाम् ॥
ललाटतटसङ्गमाद् भजति बालचन्द्रात्मतां
    शिरोवरनिवेशनाद्भवति नाकवीरूपहृत् ।
विभाति हृदि कौस्तुभात्मकतया सतां यः सदा
    गुरोश्चरणरेणवे निरुपमाय तस्मै नमः ॥

नामानन्यापि विज्ञाय गदाधरगुरोर्मुखात् ।
करोति नरसिंहोयन्ताराभक्तिसुधार्णवम् ॥
शम्भुप्रणीतवचनानि विचिन्वतोपि
नैपुण्यमन्यजनतो न विभाति किन्ते ।
मध्येसमुद्रमुपजातमहामणीनां
न्यासो गुणेन गुणिनां किमु कौतुकाय ॥

रुद्रयामले । श्रीमहादेव उवाच ।

अतः परं किमन्यच्च कथयस्व हरप्रिये ।

पार्व्वत्युवाच ।

महाविद्यां महादेव कथयस्व मम प्रियाम् ॥

श्रीमहादेव उवाच ।

नष्टे सृष्टे महादेवि नष्टे स्थावरजङ्गमे ।
दृष्टदग्धमभूदेकं सृष्टे[ः] पूर्व्वं महत्तरम् ॥
तत्र म(ध्)ये स्वयं विष्णुश्चतुर्भुजसमन्वितः ।
शङ्खचक्रगदापद्मचतुर्भुजधरो हरिः ॥
तस्य नाभौ ततो ब्रह्मा जज्ञे कल्पस्य च क्षये ।
ललाटदेशे तस्यैव रुद्रो [ज](य)ज्ञे स्वयं हरेः ॥
ब्रह्मा पप्रच्छ देवेशं विष्णुन्निभवमोचनम् ।
कस्य विद्यां समाराध्य चतुर्व्वेदो निमद्यते ॥
विष्णुना प्राह देवेशं हरं पृच्छस्व शङ्करम् ।
सरस्वती महाविद्या शिवदेहप्रतिष्ठिता ॥
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा ब्रह्मा पप्रच्छ शङ्करम् ।
कथयास्माकं सुदेवेश नाम्ना नीलसरस्वतीम् ॥
ब्रह्मणो वचनं श्रुत्वा प्रजहास महेश्वरः ।
कथयावहितो विप्र विद्यां नीलसरस्वतीम् ॥
यस्याः प्रसादमात्रेण चतुर्वेदान् वदिष्यसि ।
मेरोः पश्चिमकूले च चोलनामा ह्रदः स्मृतः ॥

तत्र जज्ञे स्वयं विद्या माता नीलसरस्वती ।
एतस्मिन्नेव काले तु मेरोः पश्चिमपार्श्वगः ॥
अथ भाग्यं समासाद्य त्रियुगाद्य ततः स्थितम् ।
समोर्द्धवक्त्रान्निःसृत्य तेजोराशिर्विनिर्गतः ॥
ह्रदे चोले निपत्यैव नीलवर्णा भवेत् पुरा ।
ह्रदस्य चोत्तरे भागे ऋषिरेकोऽभवत्ततः ॥
अक्षोभ्यं नाम चाभिख्य मुनिश्चाग्रगः शिवः ।
एतस्मिन्नेव काले तु कैलासशिखरस्थितम् ॥
पार्व्वती प्राह देवेशं देवी प्रकृतिसुन्दरी ।
वक्षःस्थले सुखासीना पृच्छति स्म नगात्मजा ॥
कथमीशान सर्व्वे श्रमभक्ते तपोधनाः ।
कां विद्यां प्राप्य कवयो भारतादीन् प्रचक्रिरे ॥

Colophons and sectional headings:—

3B, इति श्रीमहामहोपाध्यायसत्ठाकुरश्रीनरसिंहविरचिते ताराभक्तिसुधार्णवे प्रथमतरङ्गः; 7A, अथ दीक्षाविधिः; 7B, अथ दीक्षाकालाः; 8A, इति मासनिर्णयः, अथ पक्षनिर्णयः; अथ तिथिनिर्णयः; 8B, अथ नक्षत्रनिर्णयः; 9A, अथ योगनिर्णयः; अथ करणनिर्णयः, अथ लग्ननिर्णयः. 10A, इति कालनिर्णयः; अथ दीक्षामाहात्म्यम्; 15A, इति वास्तुयागविधिः; 16B, इति मण्डपलक्षणम्; अथ कुण्डानि, अथ चतुरस्रकुण्डम्; 17B, अथ योनिकुण्डलक्षणम्; अथ अर्द्धकुण्डलक्षणम्; इति त्रिकोणकुण्डलक्षणम्; इति वृत्तकुण्डलक्षणम्; अथ षट्कोणकुण्डलक्षणम्; 18A, अथ पद्मकुण्डलक्षणम्; अथाष्टकोणकुण्डलक्षणम्; 18B, अथ मेखला; 19B, अथ योनिः; 20A, अथ मानं, अथ नाभिलक्षणम्; 21A, अथाङ्कुरार्पणम्; 22B, इति श्रीमहामहोपाध्यायसत्ठाकुरश्रीनरसिंहविरचिते ताराभक्तिसुधार्णवे द्वितीयतरङ्गः ।

23A, अथ दीक्षा; 27A, अथाशुभाः; 27B, अथ स्वप्ननिवेदनम्; 33B, इत्यधिवासविधिः; अथ दीक्षादिनलक्षणम्; 37B, अथ वीरदीक्षायां विशेषः;

अथ तारादीक्षायां विशेषः; 38A, इति क्रियावतीदीक्षाविधिः; इति कलावतीदीक्षाविधिः; अथ वेधमयीदीक्षा; 39A, अथ पूर्णाभिषेकः; 39B, अथाभिषिक्त-पशदमन्त्रपरित्यागविधिरुच्यते; 40A, ०तृतीयस्तरङ्गः।

40A, अथ गुरुभक्तिः; 44B, ०चतुर्थस्तरङ्गः।

Fol. 45 which contains only the initial portion of chapter V deals with the morning rites to be performed by the worshipper. The remaining portion of the work was not accessible to the scribe as is clear from the post-colophon statement which runs :—

लिखितं श्रीसदाशिवदेवशर्मणः। शकाब्दा १६९७। पुस्तकाभावः।

Works referred to :—

2A, फेत्कारिणीतन्त्र; मत्स्यसूक्त; 2B, तत्त्वबोध, तन्त्रचूडामणि; 3A, तारार्णव; ब्रह्मसंहिता; 3B, भावचूडामणि; 4A, महाकपिलपञ्चरात्र; तत्त्वसार, वाराहीतन्त्र, षोडशार्णव, वीरागम; 4A, शिवपद्धति; 4B, हयशीर्षपञ्चरात्र, मोहशूरोत्तर; 4B, सिद्धयामल, नारदपञ्चरात्र; 5A, ज्ञानोदयन, योगिनीतन्त्र; 5B, वैशम्पायनसंहिता; 5B, चन्द्रपीठ, कुलार्णव; 6B, प्रपञ्चसार; शैवागम; 7A, देवीयामल, याज्ञवल्क्यसंहिता; शारदा, कौलामलितन्त्र, कुलमूलावतार; 7B, आगमकल्पद्रुम; श्रीकण्ठसंहिता; 8A, सिद्धान्तशेखर; क्रियाकाण्डशेखर, गौतमीतन्त्र; अगस्त्यसंहिता; 8B, सारसंग्रह; कालोत्तर; रुद्रयामल; तत्त्वसारसंहिता, रत्नावली; 9A, नीलतन्त्र; 9B, विष्णुयामल; समयातन्त्र; 10A, वाराहीतन्त्र; महोग्रतारकल्प, वीरचूडामणि; महानीलतन्त्र, महाहारकतन्त्र; 10B, प्रयोगसार, प्रपञ्च; 12A, कादिमत, हयशीर्षपञ्चरात्र; दिव्यसारसार; 15B, सिद्धान्तशेखर; 18B, गणेशविमर्शिनी; पिङ्गलामत; 19A, वायवीयसंहिता; क्रियासार; योगिनीहृदय, वशिष्ठसंहिता; 19B, त्रैलोक्यसार; पिङ्गलामत; 20A, वायवीयसंहिता; 20B, फेत्कारिणी; 22A, नारदमत; 25A, वशिष्ठसंहिता; 26B, आगमसिद्धान्त; 28B, श्रुति; उड्डीश; 29A, त्रिपुरासारसमुच्चय, यामल;

राघवभट्ट, वीरचूड़ामणि ; 30A, कात्यायन : 33A, गणेश्वरविमर्शिनी ; 33B, त्रिपुरासार ; 35B, नागायनीय ; 36B, दीपिका ; तन्त्रराज, 37B, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता ; 39A, सारसंग्रह, त्रिशक्तिकल, 39A, तन्त्रशेखर ; 40B, समयाचार, भैरवतन्त्र, सारसंग्रह ; 41A, स्वच्छन्दभैरवतन्त्र ।

6325.

379. *Tārābhaktisudhārṇava.*

Substance, country-made yellow paper. 18 × 4 inches. Folia, 5–8. Lines, 7, 8. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali. Appearance, fresh. Fragment.

This portion which is without any colophon, but which contains the name on the left-hand margin of every leaf, does not form part of the first four chapters which are found in the foregoing MS of the work. It contains a part of a later section dealing with the worship of Kālī.

Jagannātha Bhaṭṭācārya.

6326.

6537. तारार्चनचन्द्रिका । *Tārārcanacandrikā.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5¾ inches. Folia, 26. Lines, 9. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work describes in detail the procedure of the worship of the deity beginning with the morning rites to be performed by the worshipper.

Beginning : —

श्रीगणेशाय नमः ।

साधको ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय मुक्तस्वापः सहस्रदलकमलावस्थितं नीलवर्णविग्रहं वरदाभयकरं नीलमाल्यानुलेपनं नीलाम्बरं शृङ्गारादि-भूषितसुमुखिं त्रिनेत्रं स्वप्रकाशरूपं वामाङ्कस्थितनीलशक्तिं पञ्चोपचारैर्मानसैराराध्य नमस्कुर्यात् ।

नीलाम्बरं नीलविशेषयुक्तं

घण्टादिभूषिततनुं मुदितं त्रिनेत्रम् ।

वामाङ्कपीठे स्थितनीलशक्तिं

वन्दामि वीरं करुणानिधानम् ॥

... ...

प्रातर्ध्यानम् ।

खर्व्वां नीलविशालाक्षीं पञ्चमुद्राविभूषिताम् ।

कपालकर्त्तृकाहस्तां खड्गेन्दीवरधारिणीम् ॥

व्यालमालाजटाजूटां पीनोन्नतपयोधराम् ।

नवयौवनसम्पन्नां मदाघूर्णितलोचनाम् ॥

एवं ध्यात्वा महादेवीं सर्व्वज्ञः साधको भवेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीजगन्नाथभट्टाचार्य्यविरचिता तारार्च्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

श्रीशुभं । श्रीराम ।

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

Vāsudeva Kavikaṅkaṇa Cakravartī.

6327.

790. ताराविलासोदयः । *Tārāvilāsodaya.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 47. Lines, 6–7. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Date, Ś.E. 1620. Appearance, old and faded. Complete in ten ullāsas but for two folia (30, 31) missing.

The present MS is described in L. IV. 1602. Another MS of the work is described in CS. V. 30. The work deals with details of the worship of Tārā.

After the *maṅgalācaraṇa* verse quoted in L., the work runs:—

चौगकमोक्षसिततन्त्रपयोधिमध्यात्
    उद्धृत्य चारुवचनानि विचार्य पूर्व्वम् ।
तारावितासमुदयाख्यमयं प्रवक्त
    श्रीवासुदेवकविचक्रवर्त्ती ॥
कैलासे शिवमासीनं चन्द्रखण्डविभूषितम् ।
वचःस्थले समासीना पृच्छति स्म नगात्मजा ॥
कथमीशान सर्व्वज्ञ भवन्ति तपोधनाः ।
यां विद्यां प्राप्य कवयो भारतादि प्रचक्रिरे ॥
श्रुत्वा नगात्मजावाक्यं प्रहस्य परमेश्वरः ।
प्राह देवीं परिश्वज्य साधु साध्विति पूजयन् ॥
शृणु साध्वि महाविद्यामज्ञानेन्धनदाहिनीम् ।
यामवाप्य महात्मानो धर्म्मकामार्थमुक्तिषु ॥
सामर्थ्यं लेभिरे किञ्चित् कवयः शुद्धबुद्धयः ।

Post-colophon Statement:—

शकाब्दाः १६२८ फाल्गुन कृष्णा पञ्चमी बुधवारे एकादशदिवसे समाप्ता पुस्तिकेयं ।

6328.

3455. *Tārāvilāsodaya.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3¾ inches. Folia **12–35 (as marked on the right-hand side)** and 26–49 and 1–24 (as marked on the **left-hand side**). **Lines**, 7. Extent in ślokas, 700. Character, Bengali. **Incomplete.**

This MS runs up to the end of the eighth **chapter covering up to Fol. 39B** of the previous MS.

From the folio marks the present MS **appears to be a part of a larger MS.**

On the reverse of the last leaf there is a section on the worship of the Ganges quoted from the *Āgamakalpa*. This section begins as follows: -

अथ गङ्गामनुं वक्ष्ये लोकत्रयफलप्रदम् ।
यस्याः स्मरणमात्रेण सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥
तारादौ बिन्दुप्राङ्गौ हैमां गङ्गां समुद्धरेत् ।
विश्वमुख्या ऐयुता च हैन्ता शिवात्मना भवेत् ॥

The colophon of this section :—

इत्यागमकल्पे चतुर्थशाखायां तृतीयः पटलः ।

Rāmakṛti.

6329.

4267 ताराचनतरङ्गिणी । *Tārārcanataraṅgiṇī.*

Substance, palm-leaf. 12 1 inches. Folia, 47. Lines, 5. Extent **in ślokas**, [illegible],100. Character, Oriya. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the first three chapters of **the work** and a portion of the fourth, all dealing with the **details** of the worship of Tārā.

Beginning: -

श्रीगणेशाय नमः ।
आनन्दमधुसन्दोहं सम्पन्नोमधुपाकुलम् ।
तारिणीचरणाम्भोजयुगलं समुपास्महे ॥
श्रीगुरोश्चरणद्वन्द्वमरविन्दं मनीषिणा ।
क्रियते रामकृतिना ताराचनतरङ्गिणी ॥

तत्रादौ मन्त्राः ।

फेत्कारिणीतन्त्रे ।

प्रणवं समरं दत्त्वा चतुर्थस्वरभूषितम् ।
रेफाङ्कितं भृगुश्रीभिरिन्दुबिन्दुसमन्वितम् ॥

Colophons of the different chapters:—

2A, इति श्रीतारार्च्चनतरङ्गिण्यां मन्त्रोद्धारो नाम प्रथमस्तरङ्गः ; 8A, ०प्रातःकृत्यादिविधिर्द्वितीयस्तरङ्गः ; 46B, ०नित्यपूजाविधिस्तृतीयस्तरङ्गः ।

Kāśīnātha.

6330.

6540. **तारापूजारसायनम् ।** *Tārāpūjārasāyana.*

Substance, country made paper. 13 × 5¼ inches. Folia, 13. Lines, 9. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

It lays down the procedure of the worship of Tārā, beginning with a description of the morning rites of the worshipper.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
या विद्येत्यभिधीयते श्रुतिपथे शक्तिः सदाद्या परा
सर्व्वज्ञा भवबन्धभीतिनिपुणा सर्व्वाशये संस्थिता ।
दुर्ज्ञेया सुदुरात्मभिश्च मुनिभिर्ध्यानास्पदं प्रापिता
प्रत्यक्षा भवतीह सा भगवती बुद्धिप्रदा मेऽस्तु वै ॥
नानातन्त्राणि विज्ञाय जयरामपितुर्मुखात् ।
करोति काशीनाथोऽयं तारापूजारसायनम् ॥

तत्र श्रीमान् साधकेन्द्रो ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय रात्रिवाससी परित्यज्य वासोन्तरं परिधाय स्वशिरसि सहस्रारे कमले निजगुरुं ध्यायेत् ।

प्रातः शिरसि शुक्लेऽब्जे द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुं ।
वराभयकरं शान्तं संस्मरेन्नामपूर्व्वकमिति ॥

Works quoted and referred to: —

10B, शक्तिसङ्गमतन्त्र ; 11A, वृहत्तन्त्रराज ; 12B, पुरश्चरणदीपिका ।

Colophon:—

इति श्रीमत्श्रुतिस्मृतिमतप्रमाण-पारावारपारीण-सर्व्वतन्त्र-दक्षिणाचारतन्त्रधुरीणदक्षिणामूर्त्तिचरणारविन्दमिलिन्देन जयराम-भट्टभट्टात्मजकाशीनाथेन विरचितं तारापूजारसायनं पुण्यधामे समाप्तम् ।

Post-colophon Statement:—

शुभं भूत् श्रावन वदी ११ संवत् १९६१ । मालवीयबालमुकुन्द-स्येदं पुस्तकम् ॥

Anonymous.

6331.

5882A. [तारापञ्चाङ्गम् । *Tārāpañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 8¾ × 6 inches. Folia, 56. Lines, 9, 10, 11. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

This contains a number of hymns to Tārā and descriptions of several rites in connection with the worship of the deity. A short description of the contents is given below.

I. Thousand names of Tārā (Fol. 1-15A):

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो देव्यै ।

कैलासशिखरे देवं महादेवं महेश्वरम् ।

भवानी रहसि प्रीत्या पप्रच्छ वरदायकम् ॥

देव्युवाच ।

कथमीशान सर्व्वज्ञ लभन्ते सिद्धिमुत्तमां ।
साधकाः सर्वदा येन तन्मे कथय सुप्रभो ॥

शिव उवाच ।

विना पूजां विना ध्यानं विना जाप्यं विना बलिं ।
लभन्ते येन कल्याणं तन्मे निगदतः शृणु ॥
नाम्नां सहस्रं तारायाः कथयिष्याम्यशेषतः ।
शृणु देवि सदा भक्त्या भक्तानां परमं हितम् ॥

... ...

... ...

ॐ तारा रात्रिर्महारात्रिः कालरात्रिः कपालिनी ।
कालिका कामदा माया महामाया महोत्सवा ॥

Colophon:—

इति नीलतन्त्रे भक्तिकुलसर्व्वस्वसहस्रनामाख्यं स्तोत्रं समाप्तम् ।

II. Thousand names of Tārā, each beginning with the letter त (Fol. 15A–33A):

Beginning:—

अथ ब्रह्मयामलोक्ततारायास्तकारादिसहस्रनाम यथा ।

वशिष्ठ उवाच ।

नाम्नां सहस्रं तारायाः मुखाम्भोजाद्विनिर्गता ।
मन्त्रसिद्धिकरं प्रोक्तं तन्मे वद पितामह ॥

ब्रह्मोवाच ।

शृणु विप्र प्रवक्ष्यामि रहस्यं सर्व्वसिद्धिदं ।
यस्योपदेशमात्रेण तव सिद्धिर्भविष्यति ॥
महाप्रलयकालादौ नष्टे स्थावरजङ्गमे ।
हाहाकारं समाकर्ण्य कृपया संहृतं तमो ॥

नाम्ना तेन समाख्याता तारा तारकरूपिणी ।
महाशून्यालयं गत्वा तत्रैवैकाकिनी स्थिता ॥
पुनः सृष्टेश्च वर्षा तु दिव्यसाम्राज्यदायकम् ।
नाम्नां सहस्रं तस्यास्तु तकाराद्यं तथा स्मृतम् ॥
तत्प्रभावेण ब्रह्माण्डं निर्म्मितं सुदृढं महत् ।
... ...

अथ सहस्रनाम तारायाः ।

तारा तारादिपञ्चार्णा तारादा वेदबीजिता ।
तारा स्वरहिता स्वर्णा तारादा ताररूपिणी ॥

Colophon:—

इति ब्रह्मयामलोक्ततारादि सम्पूर्णम् ।

III. Successful application of *mantras* (Fol. 33B–36A):

Beginning:—

मन्त्ररत्नाकरे । मन्त्रसिद्धेरुपायमाह । गौतमीये ।

सम्यगनुष्ठितो मन्त्रो यदि सिद्धिर्न जायते ।
पुनस्तेनैव कर्तव्यं ततः सिद्धो भवेद् ध्रुवम् ॥
पुनरनुष्ठितो मन्त्रो यदि सिद्धिर्न जायते ।
पुनस्तेनैव कर्तव्यं ततः सिद्धो न संशयः ॥

The indications of the attainment of success in the application of *mantras* are given thus (Fol. 35A):—

अथ मन्त्रसिद्धिलक्षणम् ।

मनोरथानामक्लेशसिद्धिर्लक्षणमुत्तमम् ।
मृत्यूनां हरणं तद्देवतादर्शनं तथा ॥
प्रयोगस्याक्लेशसिद्धिः सिद्धेस्तु लक्षणं परम् ।
परकायप्रवेशश्च पुरप्रवेशनं तथा ॥

IV. Details of Homa (Fol. 36A–41A):

Beginning : –

प्राग्दार्शनिके कर्मविधि[ः] । कुण्डप्रकारः । अथ कुण्डविधिः ।

यथा खननं तथा कुण्डम् ।

यावत् कुण्डस्य विस्तारः खननं ता[व]दीरितम् ।
कुण्डानां यादृशं रूपं मेखलानाञ्च तादृशम् ॥
कुण्डानां मेखलास्तिस्रो मुष्टिमात्रं तु ताः क्रमात् ।
उत्सेधायामतो ज्ञेया ह्येकार्धाङ्गुलिसंमिताः ॥

Colophon : –

36B. इति ताराभक्तिसुधार्णवोक्त-सामान्यहोमविधिः समाप्तः ; 41A. इति प्राग्दार्शनिकं कुण्डविधिः समाप्तः । तन्त्रसारे कुण्डविधिरिदमेव प्रकारः । भिन्नो नास्ति ॥

V. Tārāpaṭala (Fol. 41A–44B):

Beginning :

देव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश देवलोकेश शङ्कर ।
या पुरा सूचिता विद्या सार्धपञ्चाक्षरी परा ॥
तामाद्यपरमां विद्यां श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः ।
कथयस्व महादेव यद्यहं प्रेयसी तव ॥

Colophon : –

इति श्रीरुद्रयामलीयतन्त्रे तारारहस्ये तारापटलं सम्पूर्णम् ।

VI. A hymn to Tārā (Fol. 44B–45B):

Beginning : –

ॐ घोररूपे महारावे सर्वशत्रुक्षयङ्करि ।
भक्तेभ्यो वरदे देवि त्राहि मां शरणागतम् ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले तारिण्याः स्तोत्रं संपूर्णमस्तु । श्रीउग्रतारा-र्पणमस्तु ।

VII. A *kavaca* of Tārā (Fol. 45B–47B):

Colophon :—

इति श्रीयोगिनीतन्त्रे ताराकवचं समाप्तम् ।

VIII. A hymn to Tārā (Fol. 47B–50A):

Beginning :—

प्रकटविकटदंष्ट्रा घोररूपाट्टहासा
नरशिरकृतमाला मेघवर्णातिखर्वा ।
त्रिभुवनजयदात्री हस्तविन्यस्तकर्त्री
कररचितकपाला पातु मामुग्रतारा ॥

Colophon :—

इति शिवशासनरहस्ये ताराक्षरराजस्तोत्रं संपूर्णम् ।

IX. Description of the procedure for the rites *bhūśuddhi*, *bhūtaśuddhi* and *prāṇapratiṣṭhā* (Fol. 50B–56A):

Beginning :—

सुमुखश्चैक० इत्यादिस्मरणं कृत्वा सकलग्रहौघशुद्ध्यर्थं भूशुद्धि-भूतशुद्धि-प्राणप्रतिष्ठान्तर्मातृकाबहिर्मातृकान्यासांश्च करिष्ये ।

Colophons :—

54A, इति भूतशुद्धिः; 56A, इति प्राणप्रतिष्ठा ।

6332.

5830. [उग्रतारापञ्चाङ्गम् । *Ugratārāpañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 11¼ × 6 inches. Folia, 21. Lines, 10. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Date, Saṃvat, 1956. Appearance, fresh. Complete.

This contains details of the worship of Ugratārā and a number of hymns to the deity, all stated to be taken from the *Rudrayāmala* though the *nityapūjāpaddhati* portion is in prose like ordinary manuals of worship.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीउग्रतारायै नमः ।

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव जगन्नाथ निःशेषकरुणानिधे ।

पुरा त्वया वरो दत्तः तं दातुं मे क्षमो भव ॥

भैरव उवाच ।

पुरा सत्यं वरो दत्तो मया पर्व्वतनन्दिनि ।

दास्यामि परमप्रीत्या वरं वरय सुव्रते ॥

देव्युवाच ।

देव देवीति या प्रोक्ता जगच्चैतन्यरूपिणी ।

उग्रतारेति या नाम्ना सृष्टिस्थितिलयात्मिका ॥

वद तस्यास्तु पञ्चाङ्गं वरमेतं प्रयच्छ मे ॥

भैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि तारापञ्चाङ्गमुत्तमम् ।

यस्य कस्य न दातव्यं गोपनीयं प्रयत्नतः ॥

Colophons:—

3A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उग्रतारापटलं सम्पूर्णम् ।

9B, ॰उग्रतारानित्यपूजापद्धतिः सम्पूर्णा ।

10B, ॰उग्रताराकवचं सम्पूर्णम् ।

19B, ॰कुलसर्व्वस्वे उग्रतारासहस्रनाम स्तवः सम्पूर्णः । [The beginning agrees with that of Thousand Names of Tārā described in the previous MS (Fol. 1–3B, vers. 1–31).]

21A. ०देवीभैरवसंवादे कुलसर्वस्वे श्रीउग्रतारास्तवः सम्पूर्णः समाप्तः। श्रीउग्रतारापञ्चाङ्गं सम्पूर्णम्।

Post-colophon Statement:—

श्रीः। संवत् १८५६ मिति चइत वदी ५ वार शनिचरके श्रीराम।

6333.

5886. तारापद्धतिः। *Tārāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 9½ × 6 inches. Folia, 49. Lines, 9. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgarī. Appearance, discoloured Complete.

This lays down the procedure of the worship of Tārā.

Beginning:—

अथ तारापद्धतिः।

तारे महिमापारे तारय तारय भवाम्बुधिं मातः।
हृदयसरोजे ये+ +तव पदपद्मं सदा ध्यातम्॥
अथार्चापद्धतिं वक्ष्ये संक्षेपविधिबोधिताम्।
पशुनामियमेव स्यादिका लिपिप्रितादिभिः॥
अथ ब्राह्मे मुहूर्ते समुत्थाय निद्रां शाधिवासं च हित्वा

A *Guruṣoḍaśīstuti* from the *Bālāvilāsa Mahātantra* is quoted on Fol. 4B.

6334.

3399. तारापूजाप्रयोगः। *Tārāpūjāprayoga.*

Substance, country-made paper. 14½ × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance, discoloured and worn out. Incomplete at the end.

This is a work of the same type as the above.

Beginning :—

अथ तारापूजाप्रयोगः ।

तत्रादौ मन्त्राचमनम् । मूलमन्त्रेण त्रिराचम्य जलं पीत्वा ह्रौं ह्रूं इति ओष्ठौ द्विरुन्मृज्य फट् इति करं क्षालयेत् । ॐ वैरोचनाय इति मुखं स्पृशेत् । ॐ शङ्खपालकाय नमः ॐ पद्मनाभाय नमः इति नसोः ।

(3) Tripurā.

Nāgabhaṭṭa.

6335.

5023A. **त्रिपुरासारसमुच्चयः ।** *Tripurāsārasamuccaya.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1¼ inches. Folia, 61. Lines, 3. Extent in ślokas, 900. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete.

The text is accompanied by the commentary of Govinda Śarman (Fol. 29-61).

The name of the author is given as Bhaṭṭanāga in some MSS (Mad. XII. 5651ff). The text, along with the commentary, has been printed in the *Vṛhattantrasaṃgraha* of Rasikmohan Chatterji. The present MS contains the text and commentary of chapters 3-6 inclusive. The introductory portion of the commentary containing the *maṅgalācaraṇa* and the name of the commentator is also given here. After this introductory portion the commentary on the third chapter begins with the following words:—

अथ तृतीयपटलार्थटीका लिख्यते ।

6336.

11270. *Tripurāsārasamuccaya.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 2¾ inches. Folia, 2-71. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 700. Character, Newari. Date, 834 N.S. Appearance, fresh. Incomplete.

Complete but for the first Fol. The name of the author is given in the colophons as Bhaṭṭa Nāga.

Post-colophon Statement :—

सम्वत् ८२४ । ज्यष्ठ मासे शुक्लपक्षद्वतीयां तिथौ बुधवा...
रामभद्रसे पुत्र अनन्तभद्रसे + यते ।

6337.

224. *Commentary on Tripurāsāra by Govinda Śarman.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, old. Complete in ten chapters.

The present MS has been described in L. I. 482.

Mādhavānandanātha.

6338.

11335. **सौभाग्यकल्पद्रुमः ।** *Saubhāgyakalpadruma.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¼ inches. Pages, 1–131. Lines, 7-8. Extent in ślokas, 700. Date, Saṃvat 1901 (?). Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The MS contains the whole of the second part of the work dealing with the details of daily worship.

Beginning :—

ॐ खर्वं स्थूलतनुं गजेन्द्रवदनं लम्बोदरं सुन्दरम् ।
... ...
नित्यपूजाविधानेन पूजिता या प्रयच्छति ।
वाञ्छितार्थं पूजकेभ्यस्तामम्बां प्रणमाम्यहम् ॥

अथैवं कृतसन्ध्यादिक्रियः सपर्यामारभेत् । सा च त्रिधा नित्य-
नैमित्तिककाम्यभेदात् । तत्र नित्यां निर्वर्त्य नैमित्तिकादिसपर्यां
कुर्यात् । अतः आदौ नित्यसपर्याविधिरालिख्यते ।

End :—

अत्र अनुक्तानां दोषाणां त्रिधा पादुकास्मरणमिति शिवम् ।
श्रीमाधवानन्दनाथकृते सौभाग्यपूर्वके ।
कल्पद्रुमे ह्यभूत् स्कन्धो नित्यपूजाक्रमानतः ॥

Colophon :—

इति श्रीसौभाग्यकल्पद्रुमे द्वितीयः स्कन्धः ।

Post-colophon Statement :

ग्रं ६८७१ ।

रसवतिमुनीन्द्रैः प्रामवे शुक्लचन्द्रैः ।
संक्रान्तौ चन्द्रवारे भद्रयां इन्द्रियोगे ॥
यं दुःखनन्दचन्द्रैः सम्वत्सरैर्वा ।
चैत्रादिमासगत चतुः सम्पूर्ण[ं] शुक्लपक्षे ॥ १९०१ ॥

... ...

Kṣemānandanātha.

6339.

10005. **सौभाग्यकल्पलतिका ।** *Saubhāgyakalpalatikā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, (1) 1–31, (2) 1–13, (3) 1–28. Lines, 12, 11 and 9. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This deals with the details of the worship of Tripurā. One MS of the work is referred to in *Cat. Cat.* (I, p. 738). The present MS contains seven chapters and a few lines of the eighth chapter.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सौभाग्यकल्पलतिकाप्रारम्भः ।

नमामि चिन्मयीं स्वात्मामर्शानन्दशरीरिणीं ।
त्रिपुरां त्रिपुरेशानीं पराहंभावरूपिणीम् ॥
नत्वाम्बिकापादपद्मद्वन्द्वं द्वन्द्वनिवर्तकं ।
विघ्नौघघ्नं च गणपं देवीं वाचं सरस्वतीं ॥
मद्गुरून् माधवाख्यान् कल्पद्रुमपयोर्णवान् ।
शिवानन्दाख्ययोगीन्द्रान् प्रपद्ये द्योतनायकान् ॥
आलोच्य परमानन्दतन्त्रं तत्स्वकटिप्पनं ।
सौभाग्यानन्दसन्दोहाभिधं च त्रिपुरार्णवम् ॥
ज्ञानार्णवादितन्त्राण्यपि बुद्ध्या विमृश्य च ।
मद्गुरोर्विदित्वा च सम्प्रदायमशेषतः ॥
साधकानां मनोहर्षहेतवे गुरुणोदितः ।
सौभाग्यकल्पलतिकां कल्पद्रुमविलासिनीं ॥
श्रीविद्योपास्तिसन्मार्गप्रकाशफलशालिनीम् ।
उन्मेषयामि विशदां परमानन्ददायिकां ॥
कल्पद्रुमोऽपि सौभाग्यानन्दसन्दोहनिर्भरः ।
न तथा सुखयेत् स्वान्तं संश्रितानां हि सर्वथा ॥
यथा सुललिताकारलतासम्वलिताकृतिः ।
कल्पद्रुमः सुखयति साधकाभीष्टदानतः ॥
मन्दानुग्रहणोद्युक्तैरल्पालापकतत्परैः ।
प्रयोगमात्रो रचितस्तच्छास्त्रार्थविवेचनम् ॥
गुरुभिर्न कृतं कल्पद्रुमे तन्त्रस्य टिप्पने ।
विशदं चातिविस्तारादगम्यं मन्दचेतसां ॥
इति मत्वा कृतो यत्नः प्रेरितेनानुजीविभिः ।
गुरुवाक्संश्रयेणापि सुख्यामीति मनीषया ॥

अनादिमलबन्धेन जन्ममृत्युपरम्परां ।
प्राप्तस्य चात्मविज्ञानादृते नान्यद्विमोचकम् ॥
तच्चालभ्यमनाराध्य देवतामिति हेतुतः ।
देवतागणमाम्नायाः श्रीविद्यायाः प्रसाधनं ॥
तच्चाराध्यपरशुकर्माणि शिवाद्युक्तान्यनेकशः ।
महाचार्यैरादृतानि सर्व्वज्ञानफलानि च ॥
तत्र मुख्यन्तु परमानन्दसंज्ञमतिस्फुटम् ।
सात्त्विकाराधनज्ञाननिर्भरं चानपेक्षकम् ॥
तत्पद्धतिः कृता नाथैः कल्पद्रुमसमाह्वया ।
तत्प्रशिष्येण तच्चस्य कृता व्याख्या मनोहरा ॥
सौभाग्यानन्दसन्दोहाभिधा विद्यानरेण मे ।
तदर्थसंग्रहं क्षेमानन्द एष करोम्यहम् ॥
स्वपरंपरया प्राप्तं तन्त्रोक्तं न परित्यजेत् ।
स्वतन्त्रोक्तमनल्पं वा स्वल्पं वा सम्प्रदायतः न ॥
न लिप्यते कर्म्मलोपदोषैः साधकसत्तमः ।
स्वतन्त्रसूचितं तद्वत् अकृतं चानिदूषितं ॥

The topics dealt with in the work are indicated as follows:—

4A, प्रातःस्मृतिः स्नानमथ सन्ध्या त्रैकालिकी तथा ।
जपः सन्ध्याङ्गभूतोऽपि भूशुद्ध्याद्यङ्गपञ्चकम् ॥
न्यासाः सामान्यमन्त्राणाम् पाठो मुख्यजपस्तथा ।
देवतार्च्चास्तोत्रवर्म्मनामादिपठनं तथा ॥
धर्म्मानुसेवनं तद्वन्निमित्तार्च्चा च निष्कृतिः ।
देवतात्मानुसन्धिश्चेत्युद्देशक्रम ईरितः ॥

Beginnings and ends of the different chapters :—

Chapter I:

End :—

4B, श्रीदेवीसाधकानां हि साधनोद्देशलक्षणः ।
सौभाग्यकल्पलतिकास्तवकः प्रथमोऽभवत् ॥

Chapter II:

Beginning (Fol. 4B):—

अथ प्रातःस्मृतिमुखं द्वितीये प्रविविच्यते ।

End (Fol. 7A):—

क्रमक्रियाणां श्रीदेवीसाधकानामभीष्टदः ।
सौभाग्यकल्पलतिकास्तवकोऽयं द्वितीयकः ॥

Chapter III:

Beginning (Fol. 7A):—

अथ भूशुद्ध्यादिविधौ निर्णयः प्रविविच्यते ।
एवं सन्ध्यादिकं कृत्वा भूशुद्ध्यादिकमाचरेत् ॥

End (Fol. 10B):—

आत्मप्राणैः समाधिस्थ ग्रन्थोक्तफलानि वै ।
भूशुद्ध्यादिन्यासविधिपर्यन्तक्रम ईरितः ॥
सौभाग्यकल्पलतिकास्तवकोऽभूत्तृतीयकः ॥

Chapter IV:

Beginning (Fol. 10B):—

एवं विन्यस्य तत्पश्चात् सामान्यान् प्रपठेन्मनून् ।
यावतामुपदेशोक्ति ते सामान्याः प्रकीर्तिताः ॥

End (Fol. 19A):—

सामान्यमन्त्रपाठादिजपान्तक्रमसंयुतः ।
सौभाग्यकल्पलतिकाचतुर्थस्तवकोऽभवत् ॥

Chapter V:

Beginning (Fol. 19B):—

अथ पूजाविधानस्तु साङ्गोपाङ्गं निरूप्यते ॥

End (Fol. 31B): —

इत्येवं नित्यपूजादिविधानं प्रविवेचितम् ।

इ सौभाग्यल० ।

Chapter VI:

Beginning (Fol. 1A of the second batch of leaves): —

अथोपासकधर्म्माणां क्रियते प्रविवेचनम् ।

सर्व्वस्माद्देवतायास्तु भक्तिः साध्या विशेषतः ॥

End (Fol. 13B of the second batch of leaves):

उपासकानां धर्म्मादिप्रविवेचनसंयुतः ।

सौभाग्यकल्पलतिकायष्ठस्तवकोऽभवत् ॥

Chapter VII:

Beginning (Fol. 1A of the third batch of leaves): —

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ नैमित्तिकाद्यर्चाविधिरत्र विविच्यते ।

नैमित्तिकं प्रोक्तकाले पूजनं सर्व्वथा भवेत्

दिवा नित्यार्चनं कृत्वा रात्रौ नैमित्तिकं चरेत् ॥

नित्यमकृत्वा नो कुर्य्यात् क्वचिन्नैमित्तिकार्च्चनम् ।

नैमित्तिके यद्यशक्तो जपेदष्टोत्तरं शतम् ॥

End (Fol. 28B of the third batch of leaves): —

नैमित्तिककाम्यपूजासत्कर्म्मनिरूपकः ।

सौभाग्यकल्पलतिकास्तवकः सप्तमोऽभवत् ॥

Chapter VIII:

Beginning (Fol. 28B of the third batch of leaves): —

अथोच्यते देवताधातुसन्धिः क्रमतः स्फुटम् ।

Vidyānandanātha.

6340.

5452. सौभाग्यरत्नाकरः। *Saubhāgyaratnākara.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 1–92. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,650. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

MSS of the work, complete in 36 chapters, are described in Bik. No. 1328, Mad. XII. 5756. One MS. belonging to the Indian Museum collection, contains chapters 22–24 with portions of chapters 21 and 25. The present MS contains a portion of the work, e.g., chapters 14 to 20. The last colophon refers to the work by the name *Bhavānīkararatna* but does not give the chapter number. The pre-initiation name of the author is recorded in the Madras MS to have been Śrīnivāsa, who refers to the present work at the end of his *Śrāvaṇacandrikā*. This and the following two works lay down the procedure of the worship of Tripurā.

Colophons and beginnings of the chapters.

1. अस्य श्रीसमष्टिकामकलामन्त्रस्य त्रिलोचन ऋषिः। त्रिष्टुप्छन्दः। महाशिवो देवता। अर्थधर्मकामार्थे मोक्षार्थे चतुर्विधपुरुषार्थे सिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः।

21A, श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः शिवसूनुना। कृते सौभाग्यरत्नाब्धौ तरङ्गोऽगाच्चतुर्दशः।

इति श्रीमच्चिदानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे चतुर्दशस्तरङ्गः। अथ योगपीठपूजा।

31A, ०तरङ्गस्तिथिसंज्ञकः। ०पञ्चदशस्तरङ्गः। अथ श्रीचक्रपूजा।

45A, ०तरङ्गः षोडशो गतः। ०षोडशस्तरङ्गः। अथ गुरुपंक्तिपूजा।

61A, ०कृते सप्तदशः संगात्तरङ्गो रत्नवारिधौ। ०सप्तदशस्तरङ्गः। अथ पञ्चपञ्चिकाविद्याभिर्दीपितश्रीबिन्दुचक्रे सिंहासनाकारेण......

73B, ०तरङ्गोऽष्टादशोऽगमत् । ०अष्टादशस्तरङ्गः । अथ वक्ष्यमाणाम्नायोर्द्धाम्नायेन दीक्षायुक्तश्चेत् तन्त्रोक्तमाम्नायादिक्रमषट्कं पूजयेत् ।

90A, ०तरङ्गो ह्यूनविंशतिः । ०एकोनविंशतितरङ्गः । अथ वटुकादिबलिः ।

92A, इति श्रीविद्यानन्दनाथेन विरचितं भवानीकररत्नं सम्पूर्णम् । शुभमस्तु ।

6341.

5928. *Saubhāgyaratnākara.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 1 to 22+1 to 113+88 (by counting). Lines, 8, 10. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains only the first of the several introductory verses quoted in Mad. XII. 5756.

The only colophon, found in the MS, belongs to the first chapter of the work and runs (Fol. 22A of the first batch of leaves):—

श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना ।
कृते सौभाग्यरत्नाब्धौ तरङ्गः प्रथमोऽगमदिति ।

The first batch of leaves gives the rules for the morning rites and observance of the *sandhyā.* The second and third batches give the detailed rules of worship.

Rāmacandra.

6342.

6006. सुभगार्चारत्नम् । *Subhagārcāratna.*

Substance, country-made paper. 8 × 6 inches. Folia, 23. Lines, 14. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

MSS of what is probably this work, without the name of the author, containing four and eight chapters, are described respectively in Stein (p. 239) and Bik. 1337. MSS containing the name of the author are mentioned in *Cat. Cat.*, I, p. 727. The present MS contains eight chapters with portions at the beginning and at the end missing.

Beginning :—

युक्तोक्ति तथा करोमि ।

ततोत्थाप्य क्लीं कामदेव सर्व्वजनप्रियाय नमः ।

अनेन मन्त्रेण दन्तशुद्धिं कृत्वा २ श्री १ ॐ श्रीं क्लीं श्रीं कमले कमलालये प्रसीद २ ।

End :—

इति साधारणमुद्राः । विशेषमुद्रालक्षणन्तु आचार्य्यमुखादवगन्तव्यम् ।

अनेकतन्त्रार्णवकुम्भजन्मा

स रामचन्द्रः सुधियां हिताय ।

Colophons :—

3B. इति सुभगार्च्चारत्ने प्रथमो मयूखः ; 6A, ०द्वितीयो मयूखः ; 10B, ०तृतीयो मयूखः ; 12A, ०चतुर्थो मयूखः ; 13B, ०पञ्चमो मयूखः ; 18B, ०षष्ठो मयूखः ; 22A, ०सप्तमो मयूखः ।

Saccidānandanātha.

6343.

5779. लघुचन्द्रिका । *Laghucandrikā:*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 77. Lines, 10. Extent in ślokas, 840. Character, Nāgara. Appearance, soiled. Complete (?).

The work may be identical with, or a smaller version of, the *Lalitārcanacandrikā* (*Cat. Cat.*, I. 542, II. 128, 223).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीत्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः।
वन्दे श्रीगुरुनाथपादयुगलं वन्दे गणानां विभुं
विद्यादानविशारदां शशिमुखीं श्रीशारदाख्यां तथा।
श्रीविद्याक्रमपूजनं लघुतरं कुर्व्वे प्रमाणं सतां
बालानां व्यवसायिनां विविदुषां सद्भक्तियुक्तात्मनाम्॥
अथ लघुचन्द्रिका लिख्यते। तत्रादौ विद्योद्धारः। तत्रवागी…

Colophons of the different chapters :—

20B, इति सच्चिदानन्दनाथोक्तलघुचन्द्रिकायां आह्निकाख्ये प्रथमप्रकाशः; 33A, °आसनविधानाख्यो द्वितीयः प्रकाशः; 46A, °अर्घ्यसाधनादि उपचाराख्ये तृतीयः प्रकाशः; 70B, °आवरणपूजनादिदेवीविसर्ज्जनान्त चतुर्थप्रकाशः; 76B, °पञ्चमः प्रकाशः।

The portion which follows the fifth prakāśa is called आसनोत्थापनविधिः.

Beginning of this portion :—

श्रीगणेशाय नमः। आचम्य प्राणानायम्य ॐ तत्सत् परमेश्वरप्रीत्यर्थं स्वात्मासनोत्थापनमहं करिष्ये।

At the end of this portion occur the following lines:—

श्रीगुरुश्रीज्ञानानन्दनाथश्रीज्ञानशक्तिदेव्यम्बा प्रसन्नोऽस्तु। श्रीराजराजेश्वरीदेवतार्पणमस्तु।

Works quoted and referred to :—

23A, वामकेश्वरतन्त्र, ज्ञानार्णव, दक्षिणामूर्तिसंहिता, सुभगोदय, त्रिपुरतापिनी; 46B, तन्त्रराज; 76A, सर्वतन्त्र।

Bhāskararāya.

6344.

10080. वरिवस्यारहस्यम् । *Varivasyārahasya.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 43. Lines, 12. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Śaka 1708 and Samvat 1843. Appearance, old. The writing on many of the leaves is faded. Complete.

The text is accompanied by the author's own commentary on it. MSS of it have been described in CS. V. 85, Ulwar. Extr. 666, Mad. XII. 717-8. An edition of it was published by Isvara Chandra Shastri (Calcutta, 1917). It deals principally with the esoteric and spiritual significance of the *mantra* of Tripurā in 16 letters.

Post-colophon Statement: -

वह्निवेदवसुचन्द्रमितेऽब्दे दिग्विदिग्गगनसप्तधराङ्कैः ।
निर्मितैः सुविमलैर्भुवि शाके पूर्णिमास्तु + हर्षियोगे ।
मासि भाद्रपद + + पूर्व्वयाभद्र + + ... लिखत् ।
विश्वनाथसुतो रामचन्द्रः शुक्लोपनामकः । वैद्यनाथ...
वरिवस्यारहस्यकं । श सं १८५१ (?) स० १७०८ ।

Kāśīnātha.

6345.

6524. श्रीविद्यामन्त्रदीपिका । *Śrīvidyāmantrapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, Lines, 8. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, Samvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

This gives the esoteric meaning of a *mantra* of Tripurā and quotes a number of extracts from different original Tantras which primarily deal with meditation and incidentally speak of the real nature of the deity.

Beginning : –

नमामि कामेश्वरपादपङ्कजं करोमि कामेश्वरपूजनं सदा ।
वदामि कामेश्वरनाम निर्मलं स्मरामि कामेश्वरतत्त्वमव्ययम् ॥
नत्वा ब्रह्ममयीं देवीं सच्चिदानन्दरूपिणीं ।
ब्रह्मोग्रविष्णुप्रणतां भक्तानुग्रहविग्रहाम् ॥
दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतचेतसा ।
रच्यते काशिनाथेन श्रीविद्यामन्त्रदीपिका ॥

Colophon : –

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतनागाम्बागर्भसम्भवकाशी-
नाथापरपर्यायचिदानन्दनाथविरचिता श्रीविद्यामन्त्रदीपिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement : –

श्रीललिताम्बार्पणमस्तु ।

मालवीय बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । संवत् १९६१ मी:
श्रावण वदी ॥ ११ ॥

Cidānandanātha.

6346.

5826. **श्रीविद्यागोपालचरणार्चनपद्धतिः ।** *Śrīvidyāgopāla-caraṇārcanapaddhati.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 77. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,848. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1683. Appearance, discoloured. Complete in five chapters.

The work lays down the procedure of the joint worship of the deities Tripurā and Gopāla beginning with a description of the daily rites of the worshipper.

Beginning:—

त्रिपुरनिविम्बादेशादत्त चिदानन्दनाथयोगीन्द्रः ।
मिश्रितपद्धतिमपरामतुलामपि भावनामूलाम् ॥ १ ॥
नमस्कृत्य महेशानं गुरुं गणपतिं हरिं ।
प्रणम्याम्बां चिदानन्दः पद्धतिं रचयत्यलम् ॥ २ ॥
श्रीविद्यापद्धतिं वीक्ष्य तथा गोपालपद्धतिं ।
उभयोस्तत्त्वमालोच्य मिश्रितार्चनमुच्यते ॥ ३ ॥
स्वदेहद्वारकापुर्यां स्वश्रीसहरिमन्दिरे ।
स्वमात्मानं हरिं ध्यायन् हरिरेव हरिर्भवेत् ॥ ४ ॥

Colophons of the different chapters:—

9A. इति श्रीमद्गगनानन्दनाथपादपद्मशिष्यश्रीचिदानन्दनाथविरचितायां श्रीविद्यागोपालपद्धतौ प्राभातिक-स्नानसन्ध्यातर्पणस्तोत्रनिरूपणं नाम प्रथमः सङ्केतः ।

32A. इति श्रीमद्गगनानन्दनाथपादपूज्यशिष्यश्रीचिदानन्दनाथलक्ष्मीनाथभट्टापरनामधेययोगीन्द्रविरचितायां श्रीविद्यागोपालपद्धतौ भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठा-मातृकान्यास-तत्त्वन्यास-योगपीठन्यास-ऋष्यादिषडङ्गन्यास-मूलमन्त्रविद्यासम्पुटितमातृकान्यास-मूलविद्यामन्त्रवर्णन्यास-करशुद्ध्यासनवाग्देवताकूटत्रयन्यास-मानसिकार्चन-जपसमर्पण-अर्घ्यार्पणनिरूपणं नाम द्वितीयः सङ्केतः ।

45A. ०चिदानन्दनाथयोगीन्द्रलक्ष्मीनाथभट्टापरनामधेयविरचितायां श्रीविद्यागोपालपद्धतौ श्रीमद्रूपध्यान-मन्त्राध्यान-श्रीमद्रूपार्चन-शङ्खस्थापन कलशस्थापन-शान्तिपात्रस्थापन-श्रीपात्रस्थापननिरूपणं नाम तृतीयः सङ्केतः ।

62B, ०श्रीविद्यागोपालपरमार्चनपद्धतौ नवावरणार्चननिरूपणं नाम चतुर्थः पूजासङ्केतः ।

76B, ०श्रीमूर्त्तिविद्योद्धारकमन्त्रोक्त-श्रीराजगोपालमूलमन्त्रोद्धारकमन्त्रोक्त-पूर्व्वाह्नध्यानपूजा-मध्याह्नध्यानपूजा-सायंकालध्यानपूजार्द्धरात्रध्यानपूजा-सामान्यतर्पणकाम्यतर्पणलौकिकप्रयोगध्यानान्यन्यपूजाध्याननिरूपण-योगनिरूपणं नाम पञ्चमः सङ्केतः ।

The last colophon is followed by five verses :-

कृष्णभट्टानियुक्तेन लक्ष्मीनाथमनीषिणा ।
यदिदं क्रियते ग्रन्थे तेन तुष्यतु केशवः ॥

यस्य प्रभाप्रभवतो जगदण्डकोटि-
कोटिष्वशेषवसुधादिविभूतिभिन्नं ।
तद् ब्रह्म निष्कलमनन्तमशेषभूतं
गोविन्दमादिपुरुषं तमहं भजामि ॥

कामीक्षायाहितो यः प्रथममथ त्रिभुवन्मदिमर्थितो भ-
रेभिः सार्द्धं स्वमुपेक्षदनु प्रपञ्चवाङ्गतासामसार ।
वृन्दारण्यादिचीतैश्च कमलभवैः स्तूयमानोऽखिलात्मा
तावद् ब्रह्माण्डमेघः स्फुटमभवदितो यः प्रपद्ये तमीशं ॥

एकस्त्रेधा नयसुनिपुणैर्योगिभिः सेवकानां
निर्बाधं यः सपदि विदितो भाति सर्व्वस्वरूपः ।
सोऽयं नन्दव्रजमुपगतः साकमाभीरवृन्दैः
वृन्दारण्ये विहरति परानन्दकन्दो मुकुन्दः ॥

आमोहाय चराचरस्य जगतस्ते ते पुराणागमाः
तां तामेव हि देवतां परमिकां जल्पन्तु कल्पावधि ।
सिद्धान्ते पुनरेक एव भगवान् विष्णुः समस्तागम-
व्यापारेषु विवेचनव्यतिकरं नीतेषु निश्चीयते ॥

Post-colophon Statement :

ॐ नमः सर्व्वस्वरूपाय श्रीकृष्णाय । संवत् १६८३ समये आषाढकृष्णपञ्चम्यां रवौ लिखितमिदं पुस्तकम् रूपरामेण ।

Śambhudevānandanātha.

6347.

6030. सम्पद्विमर्शिनी । *Sampadvimarśinī.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 11 to 60. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Date, Śaka 1588. Appearance, discoloured. Incomplete.

This and the following two works lay down the detailed procedure of the worship of Tripurā.

End :—

श्रीमच्चक्रसमारूढे भुवनान्तरचारिणि ।
चषकं देहि मे मातः प्रसादं कुरु भैरवि ॥

इति मन्त्रेण चषकं गृहीत्वा परमानन्दनिर्भरः सन् सम्मन्यत शिवो भूत्वा सुखं विहरेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रसन्नविश्वात्मक-देशिकेन्द्रचरणाम्बुजान्तेवासिना श्रीशम्भुदेवानन्दनाथेन विरचिता सम्पद्विमर्शिनी नाम्नी सुन्दरी-पूजापद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

स्वस्ति श्रीशाके १५८८ समये भाद्रपदि द्वादश्यां बुधवारे मनोरथेन लिखितमिदम् ।

Śambhu Bhaṭṭa.

6348.

10549. सुन्दरीमहोदयः । *Sundarīmahodaya.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia 22-37, of which 33 and 35 are missing. Lines, 10. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1744. Appearance, old, discoloured. Incomplete.

The present MS contains the major portion of the sixth chapter of the work. IO. IV. 2599 describes a MS of the work complete in five chapters. The last verse in the present MS agrees with one of the concluding verses of the MS of the India Office. The portion contained in the present MS lays down the procedure of the worship of, as well as of festive rites in connection with, Tripurā.

End :—

यदत्र किञ्चित् लिखितं मया त-
त्र नव्यमस्तीत्यवहेलनीयम् ।
यतो हि मूलार्थनिबद्धमार्गं
विमृश्य सद्भिः परिभाव्यमेव ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीरामानन्दनाथसरस्वती-
शिष्यश्रीमदानन्दनाथकविमण्डनरामभट्टकृत-सुन्दरीमहोदयान्तर्गतः
षष्ठो नित्यनैमित्तिकपूजोल्लासः परमः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १७३४ चैत्र शुद्ध ६ बुधे नित्यकरडोपनामकगोविन्देन
लिखितोऽयं ग्रन्थः । श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः । श्रीरस्तु ।

Rāma Bhaṭṭa.

6349.

5781. सुन्दरीसपर्या । *Sundarīsaparyā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. **Folia**, 26 (of which fol. 6 **is missing**). **Lines**, 9 to 10. **Extent** in ślokas, 520. **Character**, Nāgara. **Appearance**, old and worm-eaten. Incomplete.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अखण्डानन्दबोधाय नित्याय परमात्मने ।
चित्संक्रान्तस्वरूपाय शुद्धाय गुरवे नमः ॥
विज्ञाय सर्व्वतन्त्राणि गुरुवक्त्राच्च तत्त्वतः ।
सुन्दरीयजनं वक्ष्ये रामभट्टो विविक्तधीः ॥

तत्र तावत् प्रातःकृत्यादि विधाय

तीक्ष्णदंष्ट्र महाकाय कल्पान्तदहनोपम ।
भैरवाय नमस्तुभ्यमनुज्ञां दातुमर्हसि ॥

इति भैरवाज्ञामादाय रूपस्थानं मूलेन संप्रोक्ष्य ...

Colophon:—

इति श्रीकृष्णभट्टान्तेवासिना रामभट्टेन सभाग्रज्ञोपनाम्ना विरचितायां सुन्दरीसपर्य्यायां द्वितीय + + +

The colophon of the first chapter, possibly occurring in the missing leaf, is not found.

Ratnanābhāgamācārya.

6350.

4184. **सुन्दरीरहस्यवृत्तिः ।** *Sundarīrahasyavṛtti.*

Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia, 1–194 (marked on the right-hand margin, as 134 to 326). Fol. 17B, 18, 19A, 155B, 156 are blank. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 2,800. Character, Bengali. Date, Śaka 1699. Appearance, fresh. Complete.

The work deals with the details of the worship of Tripurā.

Beginning :—

नमस्त्रिपुरसुन्दर्य्यै ।

आचार्य्यनारायणश्रीतपादं प्रणम्य सर्व्वागमतत्त्ववेत्ता ।
श्रीसुन्दरीरम्यरहस्यवृत्तिं श्रीरत्ननाभः समतिस्तनोति ॥
सुन्दरीं कणवाचार्य्यं वल्लभाचार्य्यमप्यतः ।
ततो विद्याधराचार्य्यं हयग्रीवं महागुरुम् ॥
गोपीनाथगुरुं नत्वा रत्ननाभस्ततः परम् ।
तनोति सुन्दरीमन्त्रान् नानातन्त्रनिदेशितान् ॥
विलोक्याखिलतन्त्राणि ज्ञात्वा गुरुमतं तथा ।
वक्ष्येऽहं सुन्दरीपूजां नानातन्त्रनिदेशिताम् ॥
शिवनाकेन कुत्रापि कुत्रापि व्यासवाक्यतः ।
कुत्राप्यन्यप्रबन्धेन ग्रन्थवर्य्यः प्रतन्यते ॥
श्रीसुन्दरीं गुरुं नत्वा गोपीनाथं तथा गुरुम् ।
गणेशं भारतीं नत्वा वक्ष्ये ग्रन्थं सुविस्तरम् ॥
प्रकृतेर्दश तत्त्वानि शिवेनोक्तानि यामले ।
तत्संख्यापटलैर्ग्रन्थं वक्ष्याम्यत्र सुनिश्चितम् ॥
आरम्भादिसमाप्यन्तं यद्वृत्तं ग्रन्थवर्य्यके ।
तत्सर्व्वं निर्णयं कृत्वा कथयामि समासतः ॥

.....

कृता श्रीरत्ननाभेन सुन्दरीपदपूर्व्विका ।
रहस्यवृत्तिकाख्या सा मन्त्रपूजासमन्विता ॥
नारेन्द्राग्रकुले जातो रत्ननाभः श्रिया युतः ।
मैत्रेयकुलसंजातो गोमत्त का[श्य]पान्वयः ॥
नारायणसुतोऽप्यत्र मुकुन्दस्य च पौत्रकः ।
श्रीमान्नाममहात्मात्मप्रपितामह ईरितः ॥

Colophons of the different chapters :—

29B, इति श्रीरत्ननाभाचार्य्यविरचितायां सुन्दरीरहस्यवृत्तौ द्वितीयः पटलः ; 39A, •विद्योद्धारो तृतीयः पटलः ; 48A, •कामबीजकीलितोद्धारः

चतुर्थः पटलः ; 69A, ०त्रिपुरसुन्दरीमन्त्रभेदकथनं नाम पञ्चमः पटलः ; 87A, न्यासविधानं नाम षष्ठः पटलः ; 115B, ०श्रीत्रिपुरसुन्दरीपूजाविधानं नाम सप्तमः पटलः . 144A, ०जपहोमविधानं नाम अष्टमः पटलः ; 163A, ०नवमः पटलः (this deals with the six black rites); 194A. ०योगनिर्णयो नाम दशमः पटलः ।

Post-colophon Statement: -

शाके गन्दाब्रभूपे लिपिरियं । लिखितं श्रीअनुपरामशर्मणा । पुस्तकमिदं खाक्षरं अनादरस्य किञ्चित् अन्याधिकारो नास्ति । शकाब्दाः १६९९ । यथा दृष्टं तथा लिखितं लेखको नास्ति दूषणम् । भीमस्यापि रणे भङ्गो मनीनाञ्च मतिभ्रमः ॥

Nijānandanātha.

6351.

5537. क्रमोत्तमः । Kramottama.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 112. Lines, 9. Extent in ślokas, 2,400. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

The work deals with the morning duties of a worshipper and the details of the worship of Tripurā including detailed treatment of the *nyāsas*. MSS of the work are described **under different names in different catalogues, e.g. *Gadyavallarī* (L. VII. 2261), *Śrīvidyāpaddhati* (Bik. No. 1335), *Kramottamapaddhati* (Bik. No. 1283),** *Mahātripurasundarī-pādukārcanakramottama* **(IO. IV. 2600).** The MS described **in L, which runs up to the** end of chapter **3** of the **Society's MS, constitutes, according** to the last colophon, **the first part of the *Gadyavallarī*, while the last** colophon **in the MS described in Bik. No. 1335, which is complete in four chapters, refers itself to the second part of it. Verses occurring at the end of chapter 2 of the present MS state**

that the work was based on the *Gadyavallarī* a colophon of which is found in the earlier section of the work. It refers to *Sundarācāryapaddhati* (Fol. 52B).

Beginning :—

श्रीनृसिंहगुरुं वन्दे साक्षाद्ब्रह्मस्वरूपकम् ।
चिदानन्दघनं पूर्णं करुणामृतसागरम् ॥
तदनुग्रहसम्पूर्णां माधवेन्द्रसरस्वतीं ।
प्रकाशानन्दसन्नाथं गुरुमस्मद्‌ भजे ॥
यदङ्घ्रिस्पर्शनादेव भासन्ते स्तम्भवत्त्वौ ।
शुभायते भजे तं श्रीमाधवेन्द्रसरस्वतीम् ॥
प्रकाशानन्द नमो वाक्‌ विमलानन्दमूर्तये ।
शुभाय करुणाद्राय(द्रोऽपि) गुरुरूपमुपेयुषे ॥
स्वप्रकाशविमर्शात्मश्रीजाड्गरलतां (त्रि)पराम् ।
श्रृङ्गारपीठनिलयां वन्दे त्रिपुरसुन्दरीम् ॥
ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय ब्रह्मरन्ध्रे सिताम्बुजे ।
चिदानन्दमण्डले शुद्धस्फटिकाद्रिवराभये ॥
दधानं रक्तया शक्त्या श्लिष्टं वामाङ्कसंस्थया ।
धारयन्त्योत्पलं दौर्घं नेत्रत्रयविभूषितम् ॥

Colophons :

7A, इति श्रीनिजप्रकाशानन्दनाथमल्लिकार्जुनयोगीन्द्रविरचितायां गद्यवल्लर्यां-
मत्पा[र्यक्रमव्याख्याना]नन्तर्यानरूपकं नाम सः प्रथमः

52B, इति श्रीक्रमोत्तमे निजानन्दविरचिते संहाररूपश्रीचक्रन्यासस्य सम्पूर्णतामगमत् ।

62B, इति श्रीक्रमोत्तमाख्यायां निजानन्दनाथविरचितायां श्रीविद्यापद्धतौ न्यासविवरणं नाम द्वितीयोल्लासः; 73B, इति निजात्मप्रकाशानन्दविरचितायां क्रमोत्तमाख्यायां श्रीप्रासादपरापद्धतौ न्यासविधिर्नाम तृतीयोल्लासः ।

92B. कामोत्तमेऽप्यशक्तानां मनूनां गणनाक्रमे ।
श्रीगणाधिशानन्दः सुन्दरीत्रिपुराक्रमम् ॥

श्रीकामोत्तमे मल्लिकार्जुनयोगीन्द्रकृते पूजापटलः ।

106A. इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे नित्याषोडशार्णवे कामचक्रे सौभाग्यकवचं नाम त्रयस्त्रिंशत् पटलः; 112. इति श्रीरुद्रयामले अन्नपूर्णेश्वर्याः पञ्चाशिकाकल्पवल्ली सम्पूर्णा । कामोत्तमोऽपि समाप्तम् ।

Verses at the end of the colophons are quoted below (based on a collation of the two MSS belonging to the Society).

92B. वामकेश्वरतन्त्रे या पूर्वोक्ता चतुःशती ।
तामालोक्य च बह्वर्थां सतसम्मता क्रमस्तथा ॥
गुरूपदेशमार्गेण तदनुष्ठानक्रमम् ।
शिवात्मानन्दनाथाख्यमल्लिकार्जुनयोगिराट् ॥
चकार सङ्ग्रहमिमं श्रीविद्याया क्रमोत्तमम् ।
न्यासकाण्डं मूर्तिर्तं यत्कुर्यादष्टादशकं स्थितं ॥
शिवात्मानन्दयोगीन्द्रकृतं सिद्धावलोकनम् ।
शान्तिके पौष्टिके चैव कुर्यादष्टादशकं बुधः ॥

73B. गुरुदेवात्मनामैक्यं मद्विद्यातिविशारदः ।
चकार शिवानन्दः श्रीप्रासादपराक्रमम् ॥
स्वच्छप्रकाशगुरुपादयुगप्रपन्नः
श्रीमल्लिकार्जुन इति प्रथितो शिवात्मा ।
श्रीमत्कुलार्णवमहोदधिमन्थयित्वा
सम्यक्प्रकाशयदसौ वरहार्दबोधम् ॥
शिवात्मानन्दसम्प्रोक्ता परा प्रासादपद्धतिः ।
महाघोरान्धतामयुता जयतां शाश्वतीः समाः ॥

6352.

8541. *Kramottama.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 5 inches. Folia, 98. Lines 10. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete (?).

Occasionally the present MS seems to represent an abridged version of the text as found in the previous MS. The second colophon of the previous MS is absent here though the topics dealt with in the section containing it come to an end on Fol. 49A. The third chapter is here wrongly put as chapter 4 in the colophon on Fol. 68B. Portions following this colophon do not agree with similar portions in the previous MS. These portions in the present MS deal with various types of *nyāsa*, e.g. *ṣaḍadhvā-vidyānyāsa*, *caraṇādinyāsa*, etc. Some additional verses are found at the beginning of the present MS which agree with those occurring in the MSS described in L. VII 2261 and Bik. No. 1335. A verse at the end of the colophon of chapter 3 (Fol. 69B), which is also found in L. VII. 2261 gives the date of composition of the work:—

श्रीमुखाब्दे शके बाण-त्रिंदशशिमस्मिते ;
याम्यायने सिते मार्गे गुरावेकादशीदिने ॥

Additional verses at the beginning of the MS:—

श्रीशिवाय नमः ।

शिव [आ]दौ गुरुः प्रोक्तस्तस्माद्विष्णुः प्रजापतिः
ततो ब्रह्मा वशिष्ठश्च ततः शक्तिः पराशरः ॥ १ ॥
व्यासः शुको गौडपादो गोविन्दाख्यो गुरुः परः ।
ततः श्रीशंकराचार्यो विश्वरूपाचार्य एव च ॥ २ ॥
ततो बोधघनाचार्यः ततो ज्ञानघनाश्रयः ;
ज्ञानोत्तमशिवः पश्चात् ततो ज्ञानगिरिः स्मृतः ॥ ३ ॥

ततः सिंहगिरिः पश्चात् ईश्वरतीर्थसंज्ञितः ।
ततो नृसिंहतीर्थश्च विद्यातीर्थशिवस्तथा ॥ ४ ॥
भारतीतीर्थनामा च विद्यारण्यगिरिः परः ।
ततः श्रीमलयानन्दः देवतीर्थसरस्वती ॥ ५ ॥
यादवेन्द्रसरस्वत्यः परं कृष्णसरस्वती ।
ततः श्रीमद्गुरुः प्रोक्तः श्रीनृसिंहसरस्वती ॥ ६ ॥
ततस्तु श्रीगुरुश्रेष्ठो माधवेन्द्रसरस्वती ।
मल्लिकार्जुनयोगीन्द्रस्तत्क्षुश्रुवामभैरवः ॥ ७ ॥
ततः श्रीरामदेवाख्यः शिवः श्रीगुरुरूपधृक् ।
रायदेवयतिः पश्चात् जगदानन्दसंज्ञितः ॥ ८ ॥
श्रीमद्गङ्गाधरानन्दनाथः स्यात्तदनन्तरं ।
एते वै गुरवः प्रोक्ताः शिवादिस्वगुरुक्रमात् ॥ ९ ॥

Rāmānanda.

6353.

10155. **दत्तार्चनचन्द्रिका ।** *Dattārcanacandrikā.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1-75. Lines, 7. Extent in ślokas, 875. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS is stated to contain three chapters of the work, a MS of which is in the Adyar Library (*Cat. Cat.*, III. 53). Colophons of the chapters are not found here. This and the following two works lay down the procedure of the worship of Tripurā.

Beginning: --

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ।

श्रीब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय ब्रह्मरन्ध्रस्थितसहस्रदलकमलकर्णिकायां
बद्धपद्मासनोपविष्टं वामाङ्कगतशक्तिविमर्शशक्तियुतं श्वेतवस्त्राभरण-

माल्यानुलेपनं स्मितमुदितं त्रिनेत्रं चन्द्रकान्तिसमद्युतिं स्फटिककपिल-
जटाजूटं सुप्रसन्नशान्तं शिवरूपिणं श्रीगुरुं ध्यात्वा तच्चरणारविन्द-
युगलविगलितामृतधाराभिः स्वदेहं परिप्लुतं विभाव्य ज्ञानचिन्तार-
मूलविद्यादिना [।] नित्यविद्यान्ते हंसः शिवः सोऽहंस्वरूपनिरूपणहेतवे
स्वगुरवे नमः श्रीगुरुपादुकां पूजयामि इति नानमोपचारैः
पञ्चतन्मात्रैर्यथाविधि संपूज्य गुरुस्तोत्रं पठेत् ।

End :—

ध्यानपरो नित्यादिकामेश्वर्यन्तं विलोमेन प्रत्यहमेकैकं जपदशांशं
जपेत् । तिथिवृद्धौ तु एकां नित्यां दिनद्वये जपेत् । तिथिक्षये तु
नित्याद्वयमेकस्मिन् दिने जपेत् पुनः प्राणायामादिन्यासान्तं कृत्वा
ध्यात्वा गुह्याति० जपं देव्यै समर्प्य ॥

Last Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यकृष्णानन्दसरस्वतीभगवत्पूज्य-
पादशिष्याचार्यश्रीरामानन्दकृतौ दत्तार्चनचन्द्रिकायां नित्यकर्मानु-
ष्ठानविधिपरिच्छेदत्रयं संपूर्णम्

Sāhib Kaulānandanātha.

6354.

6021. **श्रीविद्यानित्यपूजापद्धतिः ।** *Śrīvidyānityapūjā-paddhati.*

Substance, country-made paper. 7 × 4¼ inches. Folia, 245. Lines, 9. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगुरवे शिवाय ॐ नमः । ॐ गणेशाय नमः । श्रीः ॐ ।
श्रीभैरव उवाच ।
ॐ अधुना पद्धतिं वक्ष्ये श्रीविद्यार्चनसंयुताम् ।
सर्वसारमयीं गोप्यां सकलागमनिश्चिताम् ॥

प्रात्काहत्यामकृत्वा तु यो देवीं भक्तितोऽर्चयेत् ।
तस्य पूजा तु विफला प्रोक्तवैदा यथा क्रिया ॥

End:—

महामाहेश्वराचार्यैः माहिश्वकौलाभिधाश्रमे ।
अवतीर्णैः समालोक्य भूरितन्त्राणि यत्नितः ॥
नातिविस्तरातिविस्तारा सैषा पद्धतिरर्चितैः ।
अनुग्राह्यजनैः श्रीमच्छ्रीविद्याया विनिर्मिता ॥

Colophon :—

इति श्रीमच्छ्रीमहामाहेश्वराचार्यवर्यमाहिश्वकौलानन्दनाथ-
श्रीपादुकाविरचिता श्रीविद्यानित्यपूजापद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post-colophon Statement :—

कृष्णभट्टस्य पठनार्थम् ।

Kāśīnātha.

6355.

6530. **त्रिपुरसुन्दर्य्यर्चनक्रमः ।** *Tripurasundaryarcanakrama.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 6 inches. Folia, 26 Lines, 11. Extent in ślokas, 520. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।
अनेकशक्तिसंघातप्रकाशलहरी + + ।
शुद्धसंविन्मयः पायात् श्रीशम्भुः परमेश्वरः ॥
अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्तये नमः ।
नत्वा श्रीगुरुराचार्यचरणाम्भोजद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते संक्षिप्तोऽप्यर्चनक्रमम् ॥

प्रातरुत्थाय शिरसि संस्मरेत् पद्ममुज्ज्वलम् ।
कर्पूराभं स्मरेत्तत्र श्रीगुरुं निजरूपिणम् ॥

End

अतिदग्धस्य उपचारासम्भवे तु ।
ध्यात्वाथवा चक्रराजं मनःपूजासमन्वितः ।
अयाचमं सुधीः कुर्यात्मन्त्रादानतकाज्ञा भवेदिति ॥
मनसोऽपि नैवल्याभावेऽशक्तौ तु (तु) ।
मामर्चयतु वा मा वा(मा) विद्यां जपतु वा न वा ।
कीर्तयेन्नाममात्रं(ा)सदो मत्प्रीतये सदेति ॥
विश्वितकेवलनामपाठं कुर्यादिति सन्देहः ।

Colophon.

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचितं श्रीदक्षिणामूर्तिसंहितोक्तं श्रीमहात्रिपुर-सुन्दर्यर्चनक्रमं समाप्तम् ।

Pūrṇānanda.

6356.

122. श्रीतत्त्वचिन्तामणौ षट्चक्रनिरूपणम् ।

Saṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 7. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Date, Śaka 1765. Appearance, tolerable. Complete.

This constitutes the sixth chapter of the *Śrītattvacintāmaṇi* (Calcutta Sanskrit Series, No. XIX—Calcutta, 1936) though only a few of the MSS described here record this fact. There exists some controversy with regard to its origin. According to one commentator this work

forms part of the *Kaivalyakalikātantra*, while according to some MSS it is a commentary by Pūrṇānanda on the *Virupākṣopañcāśikā* of Virupākṣanātha (Hultzsch—*Reports on Sanskrit MSS in Southern India*, No. I, Madras, 1895). Some MSS attribute it to Brahmānanda. The present MS and the following one refer to it as *Ṣaṭcakrabheda*.

Post-colophon Statement:

शकाब्दा १७६५ लिपिरियं फाल्गुनस्य तृतीयदिवसीया ।

6357.

2892. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper 17 × 1½ inches. Folia 8. Lines, 5. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

The following additional verse is found in this MS after the concluding verse of the work :—

पूर्णानन्दगिरिर्गिरीन्द्रतनयापादाम्बुजाश्रिन्त्यतं
सारात्सारतरं निगम्य तरसा योगार्थ + + + + ।
ब्रह्मानन्दगिरीन्द्रपादपदवीमाश्राय प्रभवत् स्थितौ
मोक्षज्ञानसुखाभिलाषलसतां संकल्पसंसिद्धये ।

6358.

3164. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 15 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 4. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Date, Śaka 1764. Appearance, fresh. Complete.

The colophons in the present MS and the following one refer to the work as the sixth chapter of the *Śrītattva-cintāmaṇi* and call it *yogavivaraṇa*.

Post-colophon Statement :—

समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति ।

शक १७६४ ॐ गुरुः ॐ परमदेवतायै नमः ।

6359.

4682. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 3¾ inches. Folia, 7. Lines, 6. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6360.

6602. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 16 × 2½ inches. Folia, 6, marked 115-120. Lines, 5. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Date, Śaka 1640. Appearance, fresh. Complete.

The colophons in the present MS as also in a MS in the old collection (I.G. 7) attribute the work to Brahmānanda and call it *Ṣaṭcakrakrama* :—

इति श्रीब्रह्मानन्दगिरिकृतः षट्चक्रक्रमः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

शकाब्दाः १६४० ।

6361.

10661. *Ṣaṭcakranirūpaṇa from the Śrītattvacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 15 × 2½ inches. Folia, 3. Lines, 9. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The colophon of the present MS refers to the work as *yogaprakaraṇa*.

6362.

195. *Commentary on the Ṣaṭcakranirūpaṇa by Rāmavallabha.*

Substance, country-made paper. 19 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 11. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Date, Śaka 1717. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. I 452. Another MS has been described in HPR. I. 385. According to the last colophon the commentator was an inhabitant of Vatsapura or Aruṇatpura in Candradvīpa.

Post-colophon Statement: —

शकाब्दाः १७१७ माघः ।

6363.

3163. *Commentary on the Ṣaṭcakranirūpaṇa by Rāmavallabha.*

Substance, country-made yellow paper. 15½ × 3 inches. Folia, 30. Lines, 4. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6364.

3390. *Commentary on the Ṣaṭcakranirūpaṇa by Rāmavallabha.*

Substance, country-made yellow paper. 19 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 10. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

6365.

208. *Commentary on the Ṣaṭcakranirūpaṇa by Śaṅkara.*

Substance, mill-made paper. 17 × 6 inches. Folia, 10. Lines, 8-11. Extent in ślokas, 330. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. I. 428. The author is clearly different from the great Śaṅkarācārya who is referred to in the work as follows (Fol. 4A):—

> अतएव अम्भोजमहलनर्थमात् क्रमपि मणिपूरे इति श्रङ्करा-
> चार्य्यश्लोकस्य मञ्जर्यौरिदञ्च चानुपपत्तिः ।

It also refers to Puspadanta (Fol. 8A) and *Trikāṇḍaśeṣa* (Fol. 2A). This commentary has been published in the edition of the *Saṭcakranirūpaṇa* of Arthur Avalon (Calcutta, 1913).

After the colophon definitions of a *vīra* are quoted from the *Kulasāra* and *Muṇḍamālātantra*.

6366.

2847. *Commentary on the Saṭcakranirūpaṇa.*

Substance, country-made paper. 17 × 3½ inches. Folia, 19. Character, Bengali. In Tripāṭha form. Appearance, fresh. Incomplete.

The present MS contains the text up to half of verse 50 and an anonymous commentary up to verse 41.

Another copy of the commentary is preserved in a MS belonging to the old collection (I. G. 7).

Beginning of the commentary:—

> प्रणम्य गुरुपादाब्जद्वन्द्वमद्वन्द्वभावनम् ।
> षट्चक्रदीपिकाटीका तन्यते नन्ददेशतः ॥
> अथ ग्रन्थो मङ्गलपूर्वकालागन्तर्थ्यशैः ।

6367.

4706B. *Commentary on the Saṭcakranirūpaṇa by Nandarāma.*

Substance, country-made yellow paper. 13¾ × 4½ inches. Folia, 1-21A. Lines, 8. Extent in ślokas, 432. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS contains the text (Fol. 1–7B) and a commentary (Fol. 7B–21A) by Nandarāma whose title is given in another MS as Tarkavāgīśa (HPR. I. 381). One more MS of the commentary is noticed in VSP. (p. 66).

Beginning of the commentary:—

प्रत्यूहव्यूहविध्वंसविस्फुरद्दूरमङ्गलं ।
गजेन्द्रवदनं नौमि मुग्धाताण्डवपण्डितम् ॥
हरिवल्लभरायस्य रहस्यज्ञानहेतवे ।
श्रीनन्दरामः कुरुते षट्चक्रक्रमदीपनीम् ॥

Viśvanātha.

6368.

210. *Commentary on the Kaivalyakālikātantra.*

Substance, mill-made paper. Folia, 18 (with two Fol. marked 15). 15½ × 4 inches. Lines, 9. Extent in ślokas, 468. Date, Ś.E. 1727 Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 429. This, it is stated, contains the commentary on chapter II of the *Kaivalyakālikātantra* which seems to have a close connection, if not thorough agreement, with the *Ṣaṭcakranirūpaṇa* of Pūrṇānanda. The commentary which is styled *Ṣaṭcakravivṛti* has been published in the *Tantrik Texts* (Vol. II, pp. 109–39,—Calcutta, 1913).

Anonymous.

6369.

10498. बालादित्यः । *Bālāditya.*

Substance, country-made paper. Folia, 93. 6¼ × 4 inches. Lines, 7. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This as well as the remaining works in this section describe the procedure, in full or in part, of the worship of Tripurā in her different aspects. The MS runs from the beginning up to a portion of chapter IX

Beginning:

श्रीगुरुगणेशाभ्यां नमः ।

प्रणिपत्य महेश्वरं गुरुं कुलनाथं गणनाथमम्बिकाम् ।
वितनोमि [?] शिवागमोद्धृतं जननि त्वत्पदपूजनक्रमम् ॥

तत्रादौ मन्त्रोद्धारः ।

श्रीबालार्णवे ।

सूर्याक्षरं समुच्चार्य बिन्दुनादकलान्वितम् ।
स्वरान्तं पृथिवीसंस्थं तूर्य्यस्वरविभूषितम् ॥
बिन्दुनादकलाक्रान्तं सर्गवान् भृगुरव्ययः ।
गगनस्वरसमोपेतं त्रितयं मन्त्रगं प्रिये ॥

सूर्य्याक्षरं ऐकारः । बिन्दुर्नादः ।

Colophons of the different chapters :—

7A, इति बालार्दिके प्रथमो मयूखः ; 13A द्वितीयो मयूखः ; 22B, तृतीयो मयूखः ; 34B, ॰न्यासनिरूपणं चतुर्थो मयूखः ; 50A, ॰पञ्चमो मयूखः ; 62A, ॰षष्ठो मयूखः ; 71A, ॰सप्तमो मयूखः ; 80B, ॰अष्टमो मयूखः ।

The ninth chapter contains a *stotra* attributed to one **Hariprasāda**

3370.

2699. बालार्चनपद्धतिः । *Bālārcanapaddhati.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4 inches. Folia 23. Lines 10. **Extent in ślokas,** 450. Character, Nāgarī. Appearance, old and used. **Complete.**

Beginning :--

श्रीबालात्रिपुरसुन्दर्यै नमः ।

तत्र श्रीमत्साधकेन्द्रो ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय स्वशिरसि सहस्र-दलकर्णिकान्तः स्वगुरुं ध्यायेत् ।

यथा ।

शुद्धस्फटिकसङ्काशं शुद्धक्षौमविराजितम् ।
गन्धानुलेपनं शान्तं वराभयकराम्बुजम् ॥
वामोरुशक्तिसंयुक्तं हृतचारुकलेवरम् ।

एवं स्वगुरुदेवतां ध्यायेत् ।

The deity is described (Fol. 4B of the present and 22A of the previous MS):--

रक्ताम्भोधिस्थपोतोल्लसदरुणसरोजाधिरूढा कराब्जैः
पाशं कोदण्डमिक्षूद्भवमधिकगुणं चाङ्कुशं पञ्च बाणान्
बिभ्राणासृक्कपालं त्रिनयनलसिता पीनवक्षोरुहाढ्या
देवी बालार्कवर्णा भवतु शुभकरी प्राणशक्तिः परा नः ॥

Colophons :--

3A. इति बालिकार्चनपद्धतौ प्रथमस्तरङ्गः ; 23B. इति बालार्चनपद्धतिः समाप्ता ।

6371.

3231. **महात्रिपुरसुन्दरीपूजापद्धतिः ।** *Mahātripura sundarīpūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 41. Lines, 8. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Beginning :--

ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय स्वशिरसि सहस्रदलकमले श्रीगुरुचरणार-विन्दयुगलं ध्यात्वा गुरुस्तोत्रं पठेत् ।

Description of the deity (Fol. 2B and 10A) :—

लोहितां ललितां बाणचापपाशाङ्कुशान् करैः ;

दधानां कामराजाङ्के स्थितां मुदितां स्मरेत् ॥

End :—

जपच्छिद्रं तपश्छिद्रं यच्छिद्रं पूजने मम ;

अच्छिद्रमस्तु तत् सर्वं भास्करस्य प्रसादतः ॥

इति प्रार्थ्य पूर्वोक्तं गुरुस्तोत्रं पठित्वा तृतीयकूटेन निर्माल्यं गृहीत्वा द्वितीयकूटेन शिरसि धृत्वा सम्यगात्मसमर्पणं चरणामृतं प्राश्य यथासुखं विहरेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीपूजापद्धतिः ।

6372.

8545. [त्रिपुरापूजापद्धतिः । *Tripurāpūjāpaddhati.*]

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 1-80. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgarī. Appearance, old. Complete.

This contains, besides the description of the details of the worship of the deity, a number of hymns, etc., stated to belong to different Tantras, e.g., *Saubhāgyakavaca* from chapter 33 of the *Vāmakeśvaratantra* (Fol. 51A-55A), *Annapūrneśvarīpañcāśikākalpavalli* from the *Rudrayāmala* (Fol. 55A-59A) and *Rājarājeśvarīdhyāna* from the *Rudrayāmala* (Fol. 76B-80B).

6373.

11278. **सुन्दरीपूजाप्रक्रमः ।** *Sundarīpūjāprakrama.*

Substance, country-made paper. 10 × 3½ inches. Folia, 7-156. Lines, 8. **Extent in ślokas,** 3,000. Character, Newari. Appearance, fresh. Incomplete.

The description of the pūjā proper which comes to an end in Fol. 104B is followed by *homa* (Fol. 106A–113A), *dūtiyajana* (Fol. 113B–118A), *Saubhāgyakavaca* belonging to the *Vāmakeśvaratantra* (Fol. 118B–121B) and *Tripurasundarīstava* belonging to the *Rudrayāmala* (Fol. 121B–129A).

Fol. 130–156 contain the text of the *Parātantra* (5953 above) which covers the first three sections with a portion of the fourth.

The name is taken from the colophon occurring in Fol. 104B:—

Fol. 104B, इति कुमार्गे श्रीसुन्दरीपूजाप्रक्रमः समाप्तः ।

6374.

3287. सुन्दरीचरणपूजनपद्धतिः । *Sundarīcaraṇa-pūjanapaddhati.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 17 to 20. Extent in ślokas, 232. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1876. Appearance, discoloured. Complete.

This is a manual for the worship of Tripurā which is based on the *Paraśurāmakalpasūtra* (G.O.S. Series, pp. 100–215) the very wording of which is occasionally quoted here as will be clear from the extracts quoted from the beginning and end of it.

Beginning:—

श्रीरस्तु ।

ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय ब्राह्मणो मुक्तस्वापः पापविलोपाय पर-
शिवरूपं श्रीगुरुमभिस्मृत्य मूलाधारादिविधिबिलपर्यन्तं तडित्-

कोटि[illegible]। [illegible]मणिकिरणोज्ज्वलां मूलसंविदं ध्यात्वा [illegible] मन्त्रविद्यां दशवारमावर्त्य बहिर्निर्गत्य [illegible] [illegible] स्नानकर्माणि त्रिः सलिला-[illegible] [illegible] [illegible] दत्त्वा आत्मविद्याशिवैः तत्त्वै-[illegible] [illegible] पीत्वा तेनैव त्रिपुरसुन्दरी श्री० [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]वाससी परिधाय ह्रां ह्रीं [illegible] [illegible] [illegible]शक्तिसहिताय स्वाहेति त्रिः [illegible] [illegible]चक्रमनुचिन्त्य सुन्दरीं [illegible] [illegible] [illegible] पीठकामिनि धीमहि मो [illegible] स्वाहे [illegible]यात्

End :—

[illegible] सुन्दरी [illegible]। तद्रूपिणीमेकां कुमारीं[illegible] कुमा[री] [illegible] पंचकेन संतर्प्य। [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] कृत्वा [illegible] बद्ध्वा [illegible] [illegible] [illegible] आत्मनि संयोज्य परमानन्दमनाः सुखं चरेत् इति शिवं।

Colophon :—

इति श्रीसुन्दरी[illegible]पद्धतिः कल्पसूत्रोक्ता समाप्ता।

Post-colophon Statement :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया। इदं शुद्ध-मशुद्धं वा मम दोषो न दीयते। तैलाद्रक्षेद् जलाद् रक्षेद्रक्षेत् शिथिलबंधनात्। मूर्खहस्ते न दातव्यं एवं वदति पुस्तकं। भग्न-पृष्ठकटीग्रीवं बद्धमुष्टिरधोमुखं। कष्टेन लिखितं ग्रंथं यत्नेन परिपालयेत्। चैत्र शुक्ल ११ भानुवे संवत् १८३६ स्वार्थं परार्थं च। श्री। श्री। श्री। श्री।

6375.

11298. महात्रिपुरसुन्दरीसिद्धिविद्यायुताक्षरीमन्त्रः ।
Mahātripurasundarīsiddhividyāyutākṣarīmantra.

Substance, country-made paper. 8 × 3¾ inches. Folia, 17. Lines, 8-10. Extent in ślokas, 313. Character, Newari. Appearance, old. Complete.

This contains a *mantra* of the deity in 10,000 syllables.

Beginning : —

ॐ अस्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्याः सिद्धिविद्यायुताक्षरमन्त्रस्य
महोद्दीशभैरव ऋषिः गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपङ्क्तिश्छन्दांसि
श्रीमहाषोडशी त्रिपुरसुन्दरी देवता सकलपुरुषार्थसिद्ध्यर्थे महा-
निर्वाणमोक्षप्राप्त्यर्थे जपे विनियोगः ।

Colophon : —

इति श्रीएकवीराकल्पे श्रीमत्कवटकल्पान्तर्गते श्रीमहात्रिपुर-
सुन्दर्याः सिद्धिविद्यायुतमन्त्रो समाप्तः ।

6376.

10222. षोढान्यासः । *Soḍhānyāsa.*

Substance, country-made paper. 13 × 6 inches. Folia, 4. Lines, 12, 14. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This gives a description of *Ṣoḍhānyāsa* (*gaṇeśa*°, *graha*°, *nakṣatra*°, *yoginī*°, *rāśi*° and *pīṭha-nyāsa*) in connection with the worship of Tripurā. This is prefaced by a description of the *mātṛkānyāsa*. Extracts from the *Jñānārṇava* (Fol. 1B, 2B, 3A, 3B, 4A) and *Tārārṇava* (Fol. 3B) are quoted in support of the details of the procedure described.

Beginning :—

ॐ नमः परदेवतायै ।

अथ त्रिपुरसुन्दर्याः षोढान्यासो यथा ।

आदौ केवलां मातृकां कुर्यात् । यथा । अस्य मातृकामन्त्रस्य ब्रह्मऋषिर्गायत्रीछन्दो मातृकासरस्वती देवता हलो बीजं स्वराः शक्तिर्मातृकामन्त्रकीलकं मातृकान्यासे विनियोगः ।

6377.

2719. महाषोढान्यासः । *Mahāṣoḍhānyāsa.*

Substance, country-made paper. 9 × 3¾ inches. Folia, 10. Lines, 10. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Complete.

This speaks of the *Mahāṣoḍhānyāsa* of Śrīvidyā, which includes *vyāpaka*°, *bhuvana*°, *mūrti*°, *mantra*°, *daivata*° and *mātara-nyāsa*.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ श्रीम्लौ ह्लं शाश्वती नमः श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः श्रीगुरवे नमः परब्रह्मणे नमः ।

ईश्वर उवाच ।

आवश्यकादिषोढान्यासान्तं महाषोढान्यासं कुर्यात् । तद्यथा । अस्य श्रीपराप्रासादपरामन्त्रस्य शिरसि परमब्रह्मऋषिः ललाटे अव्यक्तगायत्रीछन्दः जिह्वायां सर्वमन्त्रेश्वरी पराम्बा देवता हृदये ह्सां सहौं बीजं कटिमूले ह्सीं सहौं शक्तिः जान्वो ह्सूं सहूं कीलं पादयोः मम श्रीप्रासादपरापराप्रासादसर्वेश्वरीप्रसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ।

End :—

ब्रह्मरन्ध्रे ह्सौं श्रौं स्हूं ह्सौः स्त्रौः अक्षां ५० । मातृकामुखार्थ सकलमातृकापान्थं वा देव्यै श्रीपादुकेभ्यो नमः ।

इति मातृकान्यासः ।

Colophon :

इति लघुषोढान्यासः ।

6378.

10395. नाभिविद्या । *Nābhividyā.*

Substance, country-made paper. 7¾ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 9. **Extent in ślokas, 120.** Character, Nāgarī. Appearance, old. Complete.

The work gives the text of the *mantra* of Tripura-**sundarī** called the *nābhividyā* and describes the procedure for its muttering.

Beginning :—

अनेकपुण्यैः संप्राप्य श्रीविद्यां षोडशाक्षरीं ।
यद्वाक्कमलेन पापमक्षुः प्रणीयते ॥

अथ नाभिविद्याप्रारम्भः ।

अगस्त्य उवाच ।

हयग्रीव दयासिन्धो सर्वशास्त्रविशारद ।
केन प्राप्नोति नियतमात्मज्ञानमचञ्चलम् ॥
केन संप्राप्नुयान्मोक्षमानन्दरससंभृतम् ।
तन्मे ब्रूहि पराशक्तिविषये शास्त्रगोचरे ॥

हयग्रीव उवाच ।

अगस्त्य मुनिशार्दूल शृणु वक्ष्यामि सादरम् ।
शिवाशिवरहस्यं च गोपनीयं महामुने ॥

रहस्यमपि यद्वाच्यं देवं साक्षात्त्विवोदितम् ।
एकान्ते रहसि प्राप्तौ कैलासशिखरे शुभे ॥
...   .
सच्चिदानन्दमद्वैतं उमा प्रोवाच सादरम् ।
नत्वा स्तुत्वा निजैकाग्रदृष्ट्या तुष्ट्या विलोकितुं ॥
...   .
...   .

शिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि रहस्यं यद्वरानने ।
गोपनीयं प्रयत्नेन पुत्रादीनामपि परम् ॥
परापरमयं भद्रं मन्त्रं त्रैलोक्यदुर्लभम् ।
नाभिविद्यात्मकं दिव्यं षट्त्रिंशत्तत्त्वसङ्घकम् ॥
मातृकानाथबालाभिर्युक्ता परया सह ।
चत्वारिंशत्संख्यकाभिरग्न्या नाभिरीरिता ॥
पिकवत्कलयुग्मं कम्बुका त्र्यम्बकाभा
बलवत्पिकयुग्मं राजविद्यास्तनाभा ।
नृपतियुगलतंसा मातृकानाथबाला
परयुवतिसमेता पातु मां नाभिविद्या ॥
अथ नाभिविद्योद्धारः ॥ ॐ ऐं ह्रीं ...

End:—

श्रीमत्पञ्चदशाक्षर्यां लक्षावृत्त्या तु यत्फलम् ।
नाभिविद्यां सकृत् जप्त्वा तत्फलं लभते ध्रुवम् ॥
...   .
श्रीविद्ये परिपूर्णमण्डलमिते बिन्दुत्रिकोणस्थिते
वागीशीप्रमुखेशभूतचक्रगे मध्ये शिवाकारके ।
कामाक्षीं करुणारसार्णवमयीं कामेश्वराङ्कस्थितां
कान्तिं चिन्मयकामकोटिनिलयां श्रीब्रह्मविद्यां भजे ॥
श्रीचिदम्बरमहानटाय नमः ॥

6379.

5903. ललितार्चनपद्धतिः । *Lalitārcanapaddhati.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 34. Lines, 11. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1875. Appearance, old and discoloured. Complete.

A very long description of the deity is given in Fol. 10A–11A.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ ; गृहप्राङ्गनैकदेशे प्रक्षाल्य आचान्तपादानामशिख[न्धं] प्रक्षाल्याचम्य ऍं आत्मतत्त्वाधिपाय स्वाहा क्लीं विद्यातत्त्वाधिपाय स्वाहा प्रौः शिवतत्त्वाधिपाय स्वाहा ऍं क्लीं सौः सर्वतत्त्वाधिपाय स्वाहा ।

End :—

पठित्वेति गुरोर्ध्यानं कुर्व्वंश्चैव यथासुखम् ।
विहरेदिति सम्प्रोक्ता ललितार्चनपद्धतिः ॥
भूमिश्चन्द्रः शिवो माया शक्तिः कृष्णाध्वमादनौ ।
अर्द्धचन्द्रश्च बिन्दुश्च नवार्णो मेरुरुच्यते ॥
समाप्तमिदं पुस्तकम् । श्रीरस्तु ॥

Post-colophon Statement :—

श्रीगुरुदेवार्पणमस्तु । संवत् १८७५ मिति वैशाख वद्य ८ मङ्गले कोसपल्युपनामकविश्वनाथेन लिखितम् । ॐ तत्सत् ।

6380.

5811. ललितापरिशिष्टम् । *Lalitāpariśiṣṭa.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 16. Lines, 9. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This appears to form part of a work called *Lalitā-pariśiṣṭa*. It contains several *mantras* of Tripurā with an indication of the benefits accruing from their application. The names of the *mantras* are मिथुनयुद्धमाला[मन्त्र], मिथुनगमो०, मिथुनलाभा०, मिथुनतर्पण० and मिथुनजय० .

Beginning:—

अस्य श्रीमिथुनयुद्धमालामन्त्रस्य कामराजतन्त्राधिकारिणौ त्वष्टा-दिव्य ऋषिः अष्टौच्छन्दः शाम्भवकौष्ठागभट्टारकपीठस्थितषिग्मय-ललितामुषिताङ्गो हृदयेश्वरकामेश्वरभट्टारको देवता सर्व्वसम्मोहन-सिद्धौ विनियोगः ।

अम्बिके तव भक्तानामवलोकनमात्रतः ।
किंकर्त्तव्यविमूढाः स्युर्नरनारीनृपादयः ॥

ऐँ क्लीँ श्रीँ ॐ नमस्त्रिपुरसुन्दरि त्रिपुरसुन्दरहृदयदेवि हृदयदेव शिरोदेवि शिरोदेव शिखादेवि शिखादेव ।

End:—

ललिताभक्तियुक्तानां भोगमोक्षैककारणम् ।
मालामन्त्रैरमीभिस्तु मन्त्रिताः भुवि मानवः ॥
स्त्रियो भूताभिभूतानां सर्व्वं भूतविनाशनम् ।
ज्वरिणां च ज्वरः शान्तिं नाशं ....नामपि ॥
असाध्यरोगयुक्तानां रोगा यान्ति परिक्षयम् ।
शतमाम्बलतोयेन भक्षिता या मनुत्तमात् ॥
पतित्वा हस्तस्पर्शादा नाज्ञ कार्य्यः विचारणा ।
सप्तषष्ठसंख्यामालाभिर्मन्त्रयित्वा घटोदकम् ॥
समाहं सेचनं कुर्याद्वन्ध्या पुत्रवती भवेत् ॥

Colophon:—

इति ललितापरिशिष्टे पञ्चदशमालाः समाप्ताः ।

6381.

46. उपाङ्गललितापूजनम् । *Upāṅgalalitāpūjana.*

Substance, country-made paper. 7¾ × 4¼ inches. Folia, 26. Lines, 7. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS has been described in L. II. 709. It describes the worship of the deity in connection with a *vrata* in her honour performed by the southerners on the fifth day of the bright fortnight of the month of Āśvina. The *vrata* is described in detail in the *Vratārka* of Śaṅkarabhaṭṭa (Calcutta, Saṃvat 1914, pp. 44ff) and the *Vratarāja* of Viśvanātha Daivajña (Bombay, Śaka 1789, pp. 67ff). A *kathā* of the *vrata*, stated to belong to the *Skandapurāṇa*, is given in the above-mentioned works as well as in a MS described in ASB. V. 3956. The details of worship as found in the present MS appear to be based on an *Upāṅgalalitākalpa*. These details generally agree with those in the printed works.

The deity is described as follows in the present MS (Fol. 4A).—

चन्द्राननां स्मितमुखीं स्तनलोलहारां
श्वेताम्बरां त्रिनयनां सगदां सखेटां ।
पद्मासनां सनयनां भवतीं मृडानीं
ध्यायामि चेतसि सदा ललितां प्रसन्नां ॥ १ ॥
कर्पूरताटङ्कमुखारविन्दां माणिक्यमञ्जीरपदारविन्दां ।
श्यामामदाघूर्णितलोचनां तां बालां भजे बालतमालनीलाम् ॥ २ ॥
सुधाकराकारस्फुरत्स्फुरितचन्द्रकान्तप्रभाम्
प्रभाकरसिताम्बराम्बरधरां विपञ्चीकरां ।
समुन्नतपयोधरां ननुविमुक्तमुक्तावलीं
वलीकवलितोदरां भजत चित्त वागीश्वरीम् ॥ ३ ॥

गले गुञ्जाबीजावलिमपि च कर्णे शिखिशिखाम्
शिरोऽङ्के क्वणत्कनककाञ्चीमञ्जुलदलाम् ।
धनुर्वामे पाणौ शरमपरपाणौ च दधतीं
नितम्बे तर्वल्लिं कृतकटकवर्गां नौमि शबरीम् ॥ ४ ॥
नीलकौशेयवसनां हेमाभां कमलासनां
भक्तानां वरदां नित्यां ललितां चिन्तयाम्यहम् ॥ ५ ॥

(1) Bhuvaneśvarī.

Vāsudeva

6382.

4274. भुवनेशीप्रकाशः । *Bhuvaneśīprakāśa.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 1½ inches. Folia, 97. Lines, 4. Extent in ślokas, 1,900. Character, Telugu. Appearance, good. Incomplete.

The work deals with the details of the worship of Bhavaneśvarī.

Beginning: –

श्रीभुवनेश्वर्यै नमः ।

भुवनेशीं नमस्कृत्य तत्प्रसादावलम्बनात् ।
भुवनेशीप्रकाशोऽयं वासुदेवेन रच्यते ॥
यस्याः प्रसादतोऽहं जातो विद्याटवीसिंहः ।
पद्याधिकपद्यमयः ख्यातोऽहं वासुदेवाख्यः ॥
त्रिशिखाकर्षदिनकरब्रह्मादिमुनैरुपास्यमानाङ्घ्रिम् ।
मूलप्रकृतिं जगतो नित्यामाद्यां महामायाम् ॥
शारदाम्बुजकरदर्शां विकसितपद्माभलोचनैः रम्याम् ।
दरहसिताननपद्मां पाशाङ्कुशपाशालिकरयुगलाम् ॥

अभयवरौ करयुगले दधतीं मालां चतुर्भुजैराद्याम् ।
हिमकरकिशोरमौलिं उद्यद्बालार्कविराजितद्योताम् ॥
तुङ्गपयोधरयुगलां समस्तनेपथ्यशोभिसर्व्वाङ्गीम् ।
अरुण-कुसुमैकभूषां परिदधतीमरुणमम्बरमिमाम् ॥
... ...
भक्तैकवत्सलां भुवनेशीं तामहं वन्दे ॥
प्रणयाच्च मे दिशन्तं सर्व्वागमसारसर्व्वस्वम् ।
दीक्षागुरुं प्रभावात्कोष्ठपितरं सदा वन्दे ॥
काशीनाथरथो योऽभूत् प्रख्यातो धरणीतले ।
तत्पुत्रोऽहं महादेवीमाहात्म्यज्ञो निसर्गशास्त्राभ्याम् ॥
आलोच्यागमपुञ्जं तस्याश्चैकार्चमन्त्रवरम् ।
मूलीकृत्य च वक्ष्ये तस्यास्तद्विधानानि ॥
तन्त्रादौ देवतामाहात्म्यम् ॥

Colophons and headings of the different chapters and sections :—

19A. इति श्रीवासुदेवीये भौवनेशीप्रकाशके ।
पुरश्चर्याविधानाख्यः प्रथमः पटलोऽगमत् ॥

काशीनाथरथो योऽभूत् पावकः पृथिवीतले ।
तस्माद् कुलप्रदीपो यः प्रकाशकस्य शोभताम् ॥

51B. इति श्रीवासुदेवीये भौवनेशीप्रकाशके ।
तदर्चनाभिधानाख्यो द्वितीयः पटलो गतः ॥

55B, ०यन्त्रशुद्धिविधानाख्यस्तृतीयः पटलो गतः ॥

81A, अथ प्रश्नत्कालपूजाभिधीयते ; 88A, इति पूर्णाहुतिविधिः ; 88B, इति महाष्टमीनिर्णयः ; 89A, इति महानवमीनिर्णयः ; 92B, इति चण्डीपाठफलम् ; 93A, इति भुवनेश्वर्य्यष्टकम् ।

Vaidyanātha

6383.

5034. **भुवनेशीकल्पलता ।** *Bhuvaneśīkalpalatā.*

[illegible]

The work deals with the daily [illegible] be performed by a worshipper of Bhuvaneśvarī [illegible] with the details of her worship [illegible] of the third chapter.

Beginning:

[illegible]

[illegible] श्रीगुरुं
[illegible] [illegible]
[illegible] संमोहयैः
[illegible] सुरकरं [illegible] ॥
[illegible] गुरुं नत्वा श्रीविद्यागुरु [illegible]
[illegible] [illegible] ॥

तत्र श्रीमान् [illegible] [illegible] [illegible] परित्यज्य गुरुं स्मरेत् ।

Colophons and headings of the different sections:—

13A. इति श्रीमत्[illegible]भट्टसूनुमहादेवभट्टसुतवैद्यनाथभट्टविरचितायां भुवनेशीकल्पलतायां [illegible] स्तबकः । अथ पुरश्चरणम् । 17B. ॰द्वितीयः स्तबकः । 18A. अथ [illegible] । 18B. इति दमनपूजा । अथ पवित्रार्पणं । 19B. अथ [illegible] पूजा । 20A. अथ कुमारीपूजा ; 21A. अथ किञ्चित् [illegible] ; 21B. प्रसङ्गाद्धोमद्रव्यपरिमाणमुच्यते ; 22A. अथ मालासंस्कारः ; 22B. अथ छिन्नादिदोषशान्त्यै मन्त्राणां दशसंस्कारा निरूप्यन्ते ।

Anonymous.

6384.

6447. [भुवनेश्वरीपञ्चाङ्गम् । *Bhuvaneśvarīpañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 28. Lines, 11. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Incomplete.

Beginnings and colophons of the different topics :—

I. Bhuvaneśvarīpaṭala :

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वक्ष्ये जगद्धात्रीमधुना भुवनेश्वरीम् ।

ब्रह्माद्योऽपि यां ज्ञात्वा लेभिरे श्रियमूर्जिताम् ॥

ह्रं बीजं इति शक्तिः ।

नकुली(शि)शोऽग्निमारूढो वामनेत्रार्धचन्द्रवान् ।

बीजं तस्याः समाख्यातं सेवितं सिद्धकांक्षिभिः ॥

Colophon :—

6A. इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे दशविद्यारहस्ये उमामहेश्वरसंवादे श्रीभुवनेश्वरीपटलं समाप्तम् ।

II. Bhuvaneśvarīpūjāpaddhati :

Beginning :—

श्रीईश्वर उवाच ।

अथ वक्ष्ये जगद्धात्रीमधुना भुवनेश्वरीम् ।

ब्रह्माद्योऽपि यां ज्ञात्वा लेभिरे श्रियमुत्तमम् ॥

अथ पूजाविधिं वक्ष्ये सर्वकामार्थसिद्धये ।

तत्र श्रीमान् साधकः ब्राह्मे मुहूर्ते शयनतलादुत्थाय ... ...

Colophon :—

19A. ०श्रीभुवनेश्वरीपूजापद्धतिः ।

III. Bhuvaneśvarīsahasranāma:

Beginning:—

भैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि साम्प्रतं त्वत्परंपरम् ।

सहस्रनामपरमं मुख्यं श्रीभुवनेश्वरी ।

Colophon:—

26A. ०श्रीभुवनेश्वरीसहस्रनाम समाप्तम् ।

IV. Bhuvaneśvarīstotra:

Beginning:—

कर्णाकर्णविलोलकुण्डलधरामापीनवक्षोरुहां

मुक्ताहारविभूषणां [illegible]स्मितां [illegible]काम ।

[illegible]लोचनां [illegible]काञ्चीकरां

त्रिनेत्रां भुवनेश्वरीमनुदिनं वन्दामहे मातरम् ॥

The stotra is not complete in the MS.

6385.

9628. भुवनेशीपद्धतिः । *Bhuvaneśīpaddhati.*

Substance, country-made paper. 8¼ [illegible] inches. Folia, 28. Lines, 8-9. Extent in ślokas, 378. Character Nāgara. Date, Saṃvat 1880. Appearance, tolerable. Complete.

This describes the procedure of the worship of Bhuvaneśvarī.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

मयं कुर्य्याद्विधानेन लक्षं ध्यानपरायणः ।

लिखेदष्टदलं पद्मं बाह्ये तद्वत्कर्णिकायुतं ॥

द्वादशारं ततो बाह्ये तद्बहिः शिखिमण्डलं ।
ततो वायुसमायुक्तं मध्ये मायासमन्वितं ॥
चन्द्रलेखां वेष्टयेत्तत्र चन्द्रबिम्बसमप्रभां ।
मध्ये च स्थापयेद्देवं मन्त्रायाश्च सुरेश्वरं ॥
चरं चरित्र तत्रैव इन्द्रादीन् क्रमशो न्यसेत् ।
मेधा प्रज्ञा तथा श्रद्धा धारणा कान्तिरेव च ॥
शान्तिः पुष्टिस्तथा लक्ष्मीः पद्मस्याष्टदले स्थिता ।
आनोपुर्व्यैर्महासिद्धैः पूजयेन्मूलमन्त्रतः ॥

End :—

डाकिनीनां मुखे यान्तु मम निन्दाकराश्च ये ।
दुष्टा[:] तत्पिशितै(:) स्तु ता[:] प्रभवो नाशमायान्तु ॥
दुष्टाः साधकानाञ्च विनश्यन्तु शिवाज्ञया ।
ये निन्दकास्ते विलयं प्रयान्तु ये साधकास्ते प्रभवन्तु सिद्धाः ।
सर्व्वत्र देवी करुणावलोकैः पुरः पुरोगौ मम संनिधत्तां ॥
इति स्तोत्रं पठन् सर्व्वासामपि कार्म्मभिषिचेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमन्महादेवेन रचिता भुवनेश्वर्याः पद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८८० वर्षे मौनी माघ सुदि १ रविवारे लिखितं ।

(5) CHINNAMASTĀ

Akhaṇḍānanda.

6386.

5787. **मुक्तिसोपानम् ।** *Muktisopāna.*

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 16. Lines, 14. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1777. Appearance, old and discoloured. Complete.

The present MS contains a portion of the work dealing with the origin and worship of Chinnamastā. A MS of the work is referred to in *Cat. Cat.* (I. 160).

This forms part of the *Sādhakakhaṇḍa* of the *Muktisopāna* compiled by Akhaṇḍānanda.

Beginning :—

ओं गणेशाय नमः ।

अथ छिन्नमस्तोत्पत्तिः । कथ्यामहे ।

पार्व्वत्युवाच ।

पुरा कैलासशिखरे देवदेवमहेश्वरः ।
छिन्नायाश्च महादेव किं सा वा कथं भवेत् ॥
तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा विहस्य परमेश्वरः ।
कथयामास विद्यायाश्छिन्नायाः प्रभवं महत् ॥

महादेव उवाच ।

शृणु देवि महाप्राज्ञे छिन्नायाः सम्भवं शुभम् ।
पुरा कृतयुगे देवि कैलासे पर्व्वतोत्तमे ॥
महाकालः महामाया प्रकारे तत्परा ह्यभूत् ।
भवोपरि समासाद्य विपरीतरता ह्यभूत् ।
शुक्रोत्सारणकाले तु चण्डमूर्त्तिर्भयप्रदा ।
उत्पाद्य शुक्रमात्मीयं वर्ण्णिदेशं गता तदा ॥
एतस्मिन्नेव काले तु सख्यौ तस्य बभूवतुः
तस्याः प्रांशौ सम्भूते दयिते शुभदायके ॥
डाकिनी वर्णिनी देवी सर्व्वैश्वर्य्यसमन्विता ।
सख्यौ सा समुपादाय चण्डदेवी महोदया ॥
साधूनां वाञ्छितार्थाय दुष्टानां च वधाय च ।
पुष्पभद्रानदीकूलं जगाम उषःकाले
तत्र मज्जनं समुपाचरत् ।

वर्णिनी डाकिनी तस्यां मज्जनं समुपालभत् ।
मध्याह्नसमये ते तु क्षुधायुक्ते बभूवतुः ॥
ययाचतुश्चण्डिकां तु भक्ष्यं परिकल्पय ।
तयोस्तद्वचनं श्रुत्वा विहस्य चण्डिका शुभा ॥
चिच्छेद निजमूर्द्धानं निरीक्ष्य सकलां दिशम् ।
वामनाड्या गलद्रक्तैर्डाकिनीं पर्य्यतोषयत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमुक्तिसोपाने ब्रह्मानन्दकृते सिद्धसारे छिन्नमस्ताः पूजाप्रकरणं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १७०० माघ शुक्ल एकादशी पूर्णो लिखितं पद्मनाभे ।

Anonymous.

6387.

5930. [छिन्नमस्तापञ्चाङ्गम् । *Chinnamastāpañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 15. Lines 7. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Date, Samvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Beginnings and colophons of the different topics :—

I. Chinnamastāpaṭala :

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
अथ वक्ष्ये महेशानि पटलं देवदुर्लभम् ।

Colophon :—

2B, इति श्रीरुद्रयामले भैरवीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्ता-पटलः ।

II. Chinnamastāpūjāpaddhati :

Beginning :—

वक्ष्यामि छिन्नमस्तायाः विद्यां सर्वार्थसिद्धिदाम् ।
यां ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमवाप्नुयुः ॥
फेत्कारतन्त्रमुद्दिष्टं मन्त्रोद्धारं प्रयत्नतः ।
कथयामि समासेन साधकानां शुभावहम् ॥

Colophon :—

7B. इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे फेत्कारीतन्त्रान्तर्गत-उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्तापूजापद्धतिः ।

III. Chinnamastākavaca :

Beginning :—

कथिता छिन्नमस्ताया या या विद्या सुगोपिता
त्वया [नाथेन] (सतेन) देवेश श्रुतास्ताश्चापि गता मया ॥
इदानीं श्रोतुमिच्छामि कवचं पूर्णसूचितम् ।
त्रैलोक्यविजयं नाम कृपया कथय प्रभो ॥

Colophon :—

9A. इति श्रीरुद्रयामले फेत्कारीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्ताकवचं समाप्तम् ।

IV. Chinnamastāsahasranāma :

Beginning :—

पार्वत्युवाच ।

प्रचण्डचण्डिका विद्या पूर्वोक्ता सर्वसम्मता ।
तस्या नामसहस्रं मे महेश कथय प्रभो ॥
कैलासशिखरे रम्ये नानाधातुसमन्विते ।
सिद्धकिन्नरगन्धर्वसेविते कामगोत्तमे ॥

Colophon:—

17A. इति श्रीरुद्रयामले फेत्कारितन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्तासहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

V. Chinnamastāstotra:

Beginning:—

श्रीगणेशाय ।

श्रीं छिन्नमस्तास्तोत्रमन्त्रः ।

नाभौ शुद्धसरोजमध्यविलसद्बन्धूकपुष्पारुणं

भास्वद्भास्करमण्डलं तदुदरे यद्योनिचक्रं महत् ।

तन्मध्ये विपरीतमैथुनपरा प्रद्युम्नतत्कामिनी-

पृष्ठस्था तरुणार्ककोटिविलसत्तेजःस्वरूपा स्थिता ॥

Colophon:—

18A. इति श्रीरुद्रयामले फेत्कारीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे छिन्नमस्तास्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement:—

शुभमस्तु । श्रीसंवत् १८१४ मीः आषाढ कृष्ण ४ वार शुक्रवार । कालीकाप्रसाद । रामः । रामः ।

6388.

10600. *Chinnamastāpañcāṅga.*

Substance, country made paper 10¼ × 5 inches. Folia, 1-16, 1-3, 1-8. Lines, 7. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1815. Appearance, worm-eaten. Complete.

The contents of the present MS fully agree with those of the MS described under the previous number.

Colophons of the different chapters in the first batch of leaves :—

3B, इति श्रीरुद्रयामले ... संवादे छिन्नमस्ताकवचं समाप्तं ।

14A, ०छिन्नमस्तासहस्रनामस्तोत्रं समाप्तं ।

15B, ०छिन्नमस्ताकोत्रं समाप्तं ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८१४ शाके १८८० [१७८०?] मिति चैत वदि ४ शनिवासरे ।

Colophon in the second batch of leaves :—

3B, छिन्नमस्तापटलः समाप्तः ।

Colophon in the third batch of leaves :—

8A, ०छिन्नमस्तापूजापद्धतिः समाप्ता ।

6389.

9648. उच्छिष्टचाण्डालीकल्पः । *Ucchiṣṭacāṇḍālīkalpa.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, decayed. Complete.

The details of the worship of Ucchiṣṭacāṇḍālī, specially with reference to black rites, are given in Fol. 1–5A. In this connection a long extract from the *Rudrayāmala* is quoted. Fol. 5A–6B describe the procedure of the worship to be performed by a vīra in the cemetery. Fol. 6B–7A deal with the worship of Dakṣiṇakālī. This section, which also quotes from the *Rudrayāmala*, has the only colophon in the whole MS, which runs:—

इति रुद्रयामले मुमुक्षोकल्पः समाप्तिमगमत् ।

(6) VAGALĀMUKHĪ.

Anantadeva.

6390.

10384. वगलाक्रमकल्पवल्ली । *Vagalākramakalpavallī.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 38. Lines, 9. **Extent in ślokas**, 950. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1772. **Appearance**, old and discoloured. Complete in three chapters.

The work lays down the procedure of the worship of **Vagalāmukhī** beginning with the morning rites of the **worshipper.** The leaves are marked with the letters **प** and **व.**

Beginning : –

गुरुं गणपतिं नत्वा तदुक्तं विभ्रमन्वयम् ।
क्रियतेऽनन्तदेवेन वगलायाश्च पद्धतिः ॥

***Colophons** of the different sections* : –

7B, इत्यनन्तदेवेन विरचितायां वगलाक्रमकल्पवल्ल्यां प्रातरादिविवरणं प्रथमस्तवकः ।

18B, इति रेणुकापदस्थितेन अनन्तदेवेन विरचितायां वगलाक्रमकल्पवल्ल्यां न्यासविवरणं द्वितीयस्तवकः [:] ।

37A, ०वगलाक्रमकल्पवल्ल्यां [illegible]विवरणं तृतीयस्तवकः [:] ।

***Post-colophon** Statement* : –

संवत् १७७२ पौष सुदि पञ्चमी भौमवासरे उद्धवजी-नागेश्वर-लिखितं ( ) ।

After this there are nine ślokas about drinking wine, **with the** colophon इति पात्रश्लोकाः (Fol. 38b). Eight of **these ślokas generally** agree with the first eight verses of **the *Ṣoḍaśapātra* described** under 6058 above.

These ślokas are followed by two ślokas about the utility of taking hemp (*vijayā*).

Anonymous.

6391.

10030. **बगलामुखीपञ्चाङ्गम् ।** *Vagalāmukhīpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 5. Extent in ślokas, 625. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1938. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीभैरव उवाच ।

देवदेवेशि वक्ष्यामि रहस्यमुत्तमोत्तमम् ।

पटलं बगलामुख्या गोप्यं कुरु सुरार्चिते ॥

Colophons :—

3B, इति श्रीरुद्रयामलतन्त्रे श्रीबगलामुख्याः पटलं समाप्तः ।

8B, ०बगलामुखीनित्यपूजापद्धतिः समाप्ता ।

11B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उक्तं श्रीबगलामुखीत्रैलोक्यविजयं नाम कवचं समाप्तम् ।

18B, इति श्रीरुद्रयामलतन्त्रे श्रीदेवीश्वरदाक्कुंभनि (?) श्रीबगलामुखीनाम-सहस्रं संपूर्णम् ।

19B, इति श्रीरुद्रयामलतन्त्रे बगलामुखीस्तोत्रं समाप्तं । श्रीसमाप्तोऽयं बगलामुखीपञ्चाङ्गः ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु संवत् १९३८ मी अगहण वदी ७ शनीचर राम ।

(In a later hand) लिखवाया आशगणेशरामने काशी-जीमे सत्यबोधपकारार्थे सत्यम् ।

6392.

9136. *Vagalāmukhīpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 27. Lines, 8. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1937. Appearance, fresh. Complete.

The contents of this MS fully agree with those of the MS described under the previous number. Here, however, the topics are said to belong to the *Viṣṇuyāmala* and not to the *Īśvaramatatantra* or the *Rudrayāmala* as in the previous MS.

Colophons of the different sections:—

5A. इति श्रीविष्णुयामले तन्त्रे श्रीवगलामुखीपटलं सम्पूर्णम् । 12A. श्रीत्रैलोक्यविजयवगलामुखी नित्यपूजापद्धति सम्पूर्णम् । 15A. श्रीत्रैलोक्यविजयं नाम कवचं सम्पूर्णम् । शुभम् । 25A. वगलामुखीसहस्रनाम सम्पूर्णम् । 27A. इति श्रीदेवीश्वरसम्वादे वगलामुखीस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement:—

श्रीराम राम राम आषाढ मासे कृष्णपक्षे ९ संमत १९३७ साल ।

6393.

6444. ब्रह्मास्त्रविद्या । *Brahmāstravidyā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 7. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This may be a part of some Tantra digest. The portion we have here deals with the procedure of the worship of Vagalāmukhī, especially in connection with black rites.

Beginning: -

अथ ब्रह्मास्त्रविद्या ।

तत्र भैरवयामले ।

श्रीदेव्युवाच ।

[illegible] त्वं भगवन् [illegible] सर्वतन्त्रानुशासक ।

[illegible] त्वत्प्रसादात् [illegible] ॥

[illegible] सप्तचक्रम् ।

[illegible] कथितं [illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] कथितं [illegible] ।

इदानीं [illegible] देव कथयस्व प्रसादतः ॥

6394.

10332. ब्रह्मास्त्रविद्यानित्यपूजा. *Brahmāstravidyā-nityapūjā.*

Substance, country-made paper. [illegible] Fol. 25. Lines, 8. Extent in ślokas, 600. Character, [illegible]. Date Samvat 1756. Appearance, old and discoloured. Complete.

This lays down the procedure of the worship of Vagalāmukhī including the morning rites to be performed by her worshippers. The guru of the author seems to be referred to in one introductory verse which follows eight verses in the form of an interlocution between Śiva and Pārvatī. It runs:—

शिवानन्द यतिं वन्दे सर्वज्ञजनतारकम् ।

शिवमानन्ददातारं दृष्टिवाचाम्बुतप्रदम् ॥

6395.

2132. वगलामुखीपद्धतिः । *Vagalāmukhīpaddhati.*

Substance, country-made paper. 5¾ × 3¾ inches. Folia, 8. Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This gives the procedure of the worship of Vagalāmukhī. The name is given in a colophon in Fol. 6B.

Beginning :—

श्रीवगलामुख्यै नमः ।

ब्रह्मास्त्रपूजां विधिवत् प्रवक्ष्यामि समासतः ।
साधकानां हितार्थाय कल्पमात्र च नैमिशाम् ॥

प्राणायामपूर्वकं गुरुचरणारविन्दं शिरसि समभ्यर्च्य षडङ्गन्यासं विधाय ऐं वगलामुखि हृदयाय नमः ।

6396.

10334. पीतासपर्याविधिः । *Pītāsaparyāvidhi.*

Substance, country made paper. 7 × 4¾ inches. Folia, 87, of which Fol. marked 1-11, 20, 21, 28, 30, 33, 39, 40, 44, 50, 58, 76, 78, 81 and 83 are missing. Lines, 7. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, old and repaired. Incomplete.

This lays down a detailed procedure for the worship of Vagalāmukhī.

Colophon :—

पीतासपर्याविधिः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

लि० मंनुजी मौती जेठ सुदी ६ वार चन्द्रे संवत १८१८ ।

6397.

237. बगलापटलः । *Vagalāpaṭala.*

Substance, country-made paper [illegible] inches. Folia, 3. Lines, [illegible] Extent in ślokas, [illegible] Character, [illegible] Appearance, old. Complete.

The present MS. has been described in L. [illegible] 464. It lays down a brief procedure for the worship of Vagalāmukhī. This seems to be based on the section of the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda dealing with the same deity.

(7) VINDHYAVĀSINĪ

Anonymous

6398.

5271. विन्ध्यवासिनीपूजाप्रयोगः । *Vindhyavāsinīpūjā-prayoga.*

Substance, mill-made paper. [illegible] Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 75. Character, [illegible] Appearance, fresh. Complete.

This work describes the procedure of the worship of Vindhyavāsinī. Rules of the worship of the deity under the name Śūlinī are also given as described earlier in the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda.

6399.

2158. देवीपूजा । *Devīpūjā.*

Substance, country-made paper [illegible] inches. Folia, [illegible] Lines, 10, 11. Extent in ślokas, 8[illegible]. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This contains a collection of verses uttered in connection with the worship of the Devī, especially on the occasion of the offering of different materials to her. Some of these

agree with similar *mantras* used in connection with the *Svarṇagaurīvrata* (*Vratārka*, p. 19f, *Vratarāja*, p. 31f).

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । अथ देवीपूजाप्रारम्भः ।

तत्रादौ कलशं पूज्य देवतां ध्यायेत् ।

हस्ता श्रीमातुलिंगं तदुपरि जगतां खेटकं पानपात्रम्

नागं लिंगं च योनिं शिरसि धृतवतीं राजते हेमवर्णा ।

आद्या शक्तिस्त्रिरूपा त्रिगुणपरिवृता मध्यगा हेमभूता

विश्वोत्का कालिकाख्या मम वसतु गृहे सर्वदा सुप्रसन्ना ॥

ध्यायामि ।

देवि देवि समागच्छ प्रार्थयेऽहं जगन्मये ।

इमां मया कृतां पूजां गृहाण सुरसत्तमे ॥ आवाहनम् ॥

भवानि त्वं महादेवि सर्वसौभाग्यदायिके ।

अनेकरत्नसंयुक्तमासनं प्रतिगृह्यताम् ॥ आसनम् ॥

Colophon:—

इति देवीव्रतोपयोगिपूजनं समाप्तम् ।

(S) SĀRIKĀ

Anonymous.

6400.

5727. **शारिकानित्यपूजापद्धतिः ।** *Śārikānityapūjā-paddhati.*

Substance, country-made paper. 8¾ × 6 inches. Folia, 1-20+1-17 with one additional Fol. containing diagrams. Lines, 14. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

The work describes the procedure of the worship of Śārikā beginning with the morning rites of the worshipper.

For other works dealing with the worship of Śārikā cf. IO. II. 5755 (*Śārikāsahasranāma*), 6958 (*Śārikā-māhātmya*).

The first part of the MS constitutes a manual of worship of the deity. With the exception of the introductory verses its beginning generally agrees with a portion of the MS (Fol. 4B, described in IO. IV. 2549. This incidentally gives the *mantras* for the use of wine (Fol. 19-20) which are also given in the *Mahākālasaṃhitāyāṃ ṣoḍaśapātram* (6058 above).

The beginning, colophon and post colophon statement of this portion are given below.

Beginning :

ॐ श्रीस्वात्मने गुरवे शिवाय नमः ।

ॐ श्रीदेव्यै सदा स्वप्रकाशिन्यै नमः

श्रीगणेशाय नमः

ॐ अधुना पद्धतिं वक्ष्ये श्रीशारिकादेवसंज्ञितां ।

मद्यपद्यादिवाक्येन सकलागमनिश्चितम् ॥

प्रातःकृत्यमकृत्वा तु यो देवीं भक्तितोऽर्चयेत् ।

तस्य पूजा तु विफला पौंश्चलीना यथा क्रिया ॥

ॐ ब्राह्मे मुहूर्ते शयनतलादुत्थाय ... ...

Colophon :—

इति श्रीशारिकाभगवतीनित्यपूजापद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८६० समवति त्रयोदश्यां मया श्रीगोविन्दकौलेन इयं शारिकापद्धतिः सम्यक् कृता लिखिता ।

The second part of the MS contains the *kavaca* (Fol. 1-2B), *sahasranāma* (2B-7A), *stava* (7A-8B) and *paṭala*

(12B–14B) of the deity. All these agree with similar topics as found in the MS described in IO. IV. 2549. According to the colophons in the present MS all these, except the *sahasranāma*, belong to the *Daśavidyārahasya* section of the *Rudrayāmala*.

This part contains the following small extracts as well :

I. *Śārikāstava* by Sāhibkaula :

Beginning (8B) :—

ॐ वन्दे देवीं शारिकां मोक्षदात्रीं ।
सर्व्वेशां तां सर्व्वतो मोक्षदात्रीं ॥

Colophon (9B) :—

इति श्रीमत्समस्तमाहेश्वराचार्य्यवर्य्यश्रीमत्साहिबकौलविरचितः
श्रीशारिकास्तवः सम्पूर्णः ।

II. *Bhairavanāthastotra* by Abhinavagupta :

Beginning (10A) :—

श्रीभैरवाय नमः ।

ॐ व्याप्तचराचरभावविशेषं
चिन्मयमेकमनन्तमनादिं ।
भैरवनाथमनाथशरण्यं
तन्मयचित्ततया हृदि वन्दे ॥

Colophon (10B) :—

इत्यभिनवगुप्ताचार्य्यविरचितं श्रीभैर[व]नाथस्तोत्रं समाप्तम् ।

III. Verses by Abhinavagupta :

Beginning (10B) :—

दत्तो मूर्द्ध्नि कौलयैव चरणः संसारनाशो रिपोः
पीतं सर्व्वरसातिशायि भवितं ज्ञानौघधारामृतम् ।
भातः स्वात्ममहेश्वरः किमपरं सम्पूर्णसर्व्वाशिषाम्
कायो भ्रश्यतु नश्यतु भवतु वा धैर्य्यं न मोक्षे यत्नः ।

Colophon (11A) :—

इत्यभिनवगुप्ताचार्यपादानां ।

IV. Verses by Utpalācārya :

Beginning (11A) :—

विश्वमेतदखिलं भवन्मयं
विश्वमध्यगत एव [illegible] ।
पाहि मामिति न [illegible] मया
[illegible] ॥

Colophon (11A) :

इत्युत्पलाचार्यकृतिः

V. Verses by Sāhibkaula :

Beginning (11A) :—

नमस्तुभ्यं मदेकाय त्वदेकाय च मे नमः ।
तुभ्यं मह्यं सदा [illegible] नमो नमः ॥

Colophon (11B) :

इति श्रीमच्छ्रीमन्महाराजाधिराज-श्रीसाहिबकौलानन्दनाथ पादानां कृतिः ।

VI. *Sukāṣṭakam* (Fol. 11B–12A) (same as the one described in ASB. VII. 5773) :

VII. *Mantra* of Chinnamastā (12A).

VIII. Rules for the consecration of a rosary (14B).

IX. *Tripurāpaṭala* (giving the details of the worship of Tripurā) :—

Beginning (15A) :—

... ...

देव्युवाच । ....

देव देवी महादेवी महात्रिपुरसुन्दरी ।
त्रिकूटा षोडशी विद्या श्रीविद्यामृतरूपिणी ॥
तस्याः पञ्चाङ्गमखिलं सारात्सारोत्तमोत्तमम् ।
वद शीघ्रं महादेव यद्यहं प्रेयसी तव ॥

Colophon (17A):—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे देवीभैरवसम्वादे श्रीदेवीत्रिपुरसुन्दरी-
सम्वादे श्रीत्रिपुरापटलं सम्पूर्णम् ।

(9) RĀJÑĪ.

Anonymous.

6401.

6007. **राज्ञीनित्यपूजापद्धतिः ।** *Rājñīnityapūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 8×6 inches. Folia 1-9 + 1-26. Lines, 16. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

The first portion of the MS lays down the procedure of the morning rites, including bathing, *sandhyā* and *tarpana*, to be performed by a worshipper of Rājñī. The second portion gives the procedure of the worship of the deity which includes *pātravandana* (Fol. 19Aff—cf. No. 6058 above). For other works on this deity cf. Cat. Cat. I. 503, II. 118, III. 107.

Beginning:—

ॐ नमो राज्ञीभगवत्यै ।
अथ श्रीराज्ञीनित्यपूजापद्धतिर्लिख्यते ।

श्रीभैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि सद्यःप्रत्ययकारिणीम् ।
श्रीराज्ञीपद्धतिं गोप्यां सर्वसिद्धिप्रदायिनीम् ॥

प्रातःकृत्यमकृत्वा तु यः श्रीराज्ञीं समर्चयेत् ।

तस्य पूजा तु विफला फलहीना यथा क्रिया ॥

तत्र श्रीमान् साधको ब्राह्मे मुहूर्ते प्रयत्नादुत्थाय [illegible]

प्रक्षाल्य......

The description of the deity runs as follows in 4A (first portion) and 6A (second portion):—

ॐ [illegible] त्रिनेत्रां

सिंहासनो[illegible]

[illegible]

[illegible] विष्णु[illegible] ।

(10) DHANADĀ

Anonymous

6402.

7850. धनदायक्षिणीप्रयोगः । *Dhanadāyakṣiṇīprayoga.*

Substance, country-made [illegible]. Extent in ślokas, 100. Character, [illegible]. Appearance, fresh. Complete.

This lays down the procedure of the worship of Dhanadā which partially agrees with a section of the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda dealing with the same topic.

Beginning:—

अथ धनदायक्षिणीप्रयोगः ।

सर्व्वमुद्रमुखेन ।

तदूर्ध्वं बिन्दुसंयुक्तं [illegible]बीजं समुद्धरेत् ।

लक्ष्मीबीजं ततो माया [illegible] ॥

वह्निजायावधिः प्रोक्तो मन्त्रराजोऽयमुत्तमः ।
लक्ष्मीबीजं कुबेरानुमतोऽयं मन्त्रः ।

प्रातःकृत्यादिनित्यविधिं कृत्वाद्य ततः पूजामण्डपं समागत्य ॐ ऐं ह्रीं श्रीं धनदागुह्यमण्डपाय नमः । इति मण्डपं सम्पूज्य अस्त्राय फडिति द्वारमुद्घाट्य द्वारोर्द्ध्वशिखायां गं गणपतये नमः वां श्रियै नमः द्वारदक्षिणशाखोपरि गङ्गायै नमः......

End :—

अयं देवा कृते समर्प्य प्रदक्षिणनमस्कारैः परितोष्य विसर्जेत् ।

Colophon :—

इति संक्षिप्तप्रयोगः ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८०४ मार्गशीर्षकृष्ण ति ५ मन्दे विद्याधरेण लिखित ।

(11) Caṇḍī

Paramānandanatha.

6403.

8118. नवार्णचन्द्रिका । *Navārṇacandrikā.*

Substance, machine-made paper. 9 x 4 inches. Folia, 45. Lines, 10. Extent in ślokas, 675. Character, Nāgara. Date, Śaka 1715. Appearance, fresh. Complete in five chapters.

The work deals with the worship of Caṇḍī including the daily duties of a worshipper of the deity. Compare in this connection No. 5869 above.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीमार्यादुर्गायै नमः ।
अथ नवार्णचन्द्रिकाप्रारम्भः ।

शिवं गुरुं गणाध्यक्षं प्रणम्य परदेवतां ।
नवार्णाया महादेव्याः प्रवक्ष्येऽर्णवचन्द्रिकां ॥ १ ॥

तत्रादौ नवार्णोद्धारः।

उक्तं च डामरतन्त्रे।

वाङ्माया मदनो दीर्घा लक्ष्मीस्तन्त्रीश्रुतीन्दुयुक्।
डायै सदृगजलं कूर्मद्वयं झंटीशसंयुतं॥

अस्यार्थः।

वाक् ऐं इति माया ह्रीं मदनः क्लीं दीर्घा लक्ष्मीश्चकारः तन्त्री मकारः श्रुति[ः] उकारः इन्दुयुक् बिन्दुसंयुक्तं मुं। इति डायै स्वरूपं दृक् इकारः जलं वकारः एतत्संयुक्तं वि इति। कूर्मद्वयं चकारद्वयं झंटीश एकारः एतत्संयुक्तं चे इति। एतत्प्रकारेण जातो नवार्णमन्त्रः॥ ऐं ह्रीं क्लीं चामुण्डायै विच्चे इति॥

त्रैलोक्यडामरं तन्त्रं शृणु भूप नवाक्षरं।
यस्य विज्ञानमात्रेण परमैश्वर्यभाजनः॥१॥

End :—

अथ चण्डीहृदयं पठेत्।

ऐं ह्रीं क्लीं जयजय चामुण्डे चण्डिके त्रिदशमु[कु]टकोटिसंघृष्टचरणारविन्दे गायत्रि सावित्रि सरस्वति महाहिकृताभरणे भैरवरूपधारिणि प्रकटितदंष्ट्रोग्रवदने घोरघोराननं ज्वलज्ज्वालापरिवृते महाट्टहासधवलितदिगन्तरे दिनकरसहस्रकोद्युदयसमप्रभे यमस्वरूपे......

Colophons of the different chapters :—

9B, इति परमानन्दनाथेनोक्तनवार्णचन्द्रिकायां चार्चिकाख्य[ः]प्रथमप्रकाशः।

21A. इति परमानन्दनाथोक्तनवार्णचन्द्रिकायां न्यासविधानाख्यो द्वितीयः प्रकाशः।

30A, ०अर्घ्यसाधनाद्युपचारान्ताख्यः तृतीयः प्रकाशः।

40A, ०आवरणपूजादिदेवीविसर्जनान्ताख्यः चतुर्थः प्रकाशः।

44A, ०पात्रविसर्जनान्ताख्यः पञ्चमः प्रकाशः।

Post-colophon Statement :—

शके १७१५ प्रमादी संवत्सरे पौषकृष्णपञ्चम्यां भौमे गुर्जरोप-
नाम्ना लक्ष्मीजनार्दनसूनुना कृष्णेन लिखितं स्वार्थं परोपयोग्यं च ।

Srinivāsa.

640 F.

1793. **चण्डीसपर्य्याक्रमकल्पवल्ली ।** *Caṇḍīsaparyākrama-kalpavallī.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 56. Lines, 11. Extent in ślokas, 1,210. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1777. **Appearance**, old. Complete in five stavakas.

MSS of the work have been described in L. V. 1855 and Mad. XII. 5750.

The subject matter of every chapter is indicated in the concluding verse of it :—

Fol. 12B, श्रीश्रीनिवासेन विनिर्मितायां
श्रीमत्सपर्याक्रमकल्पवल्ल्याम् ।
गतोऽयमाद्यः स्तबकः प्रभात-
विहृपगाख्यां समसौरभाढ्यः ।

Fol. 21A, ...गतो द्वितीयः स्तबकः प्रभातस्नानादिकर्मोत्तमसौरभाढ्यः ।

Fol. 29B, ...गतस्तृतीयः स्तबकोऽत्र नित्यपूजाप्रयोगाभिधसौरभाढ्यः ।

Fol. 44A, ...गतश्चतुर्थस्तबकोऽत्र नानाकाम्यप्रयोगोत्कटसौरभाढ्यः ।

Fol. 55B, ...गतः किलायं स्तबकस्तु पञ्चमः स्तवमन्त्रपाठोत्कटसौरभाढ्यः ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १७७१ माघाख्यनाम-संवत्सरान्तर्गतमध्यमासाङ्कन्यप्रद-
आश्वयुक्शुक्लसप्तमीभानौ मघक्षान्तिगन्तव तस्मिन् शुभदिने काशीस्थ-
गोविन्दभट्टब्रह्मपरीक्षकेण लिखितो ग्रन्थश्चायं समाप्तः ।

Kāśinātha.

6405.

10473. **चण्डिकार्चनदीपिका ।** *Caṇḍikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 51. Lines, 8 Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1896. Appearance, discoloured. Complete.

The work deals with the details of the Navarātra festival, giving both the *pramāṇa* (Fol. 1–20) and the *prayoga* (Fol. 21–37). The *pramāṇa* section quotes from original texts and digests. Reference is made in this connection to *Pratāparudranibandha* (Fol. 1B), *Gauḍanibandha* (4A), Bhojarāja (9B), Nṛsiṁhaprasāda (10A), Viśvarūpācārya (12A), *Dhavalanibandha* and Rūpanārāyaṇa (20B). The concluding portion of the work (Fol. 37B–51) deals with miscellaneous matters like *śatacaṇḍīvidhāna* and *sahasracaṇḍīvidhāna*.

Beginning :—

करधृतवीणां वाणीं जगत्प्रवीणां प्रसूनभृतवेणीं ।
विद्वत्प्रवीणताप्त्यै शोभनवाणीमहं प्रणमे ॥
एकवीरापदद्वन्द्वं निधाय हृदि सुन्दरं ।
काशीनाथः प्रतनुते चण्डिकार्चनदीपिकां ॥

तत्र श्रीरुद्रयामले ।

आश्विने मासि सम्प्राप्ते शुक्लपक्षे विधोस्तिथौ ।
प्रारभ्य नवरात्रं स्याद्दुर्गा पूज्या तु तत्र वै ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचिता चण्डिकार्चनदीपिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८८६ शक १७५१ मार्गशीर्ष कृष्ण १४ बुधे लिखितं ब्रजवासी ज्योतिर्वित् कार्यां ।

6406.

6017. *Caṇḍikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 4 to 50. Lines, 10. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1908. Appearance, new. Incomplete.

Post-colophon Statement :—

संवत् १९०८ मी० माघवदि २ शनैश्चरैके समाप्त संपूर्णः राम वृषभतमेत संकरलाल काण्य अस्थान मथुरा ॥ राम ॥

Divākara

6407.

8939. शतचण्ड्यादिप्रदीपः । *Śatacaṇḍyādipradīpa.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 9. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This contains the *pramāṇa* and *prayoga* of *Śatacaṇḍī* (Fol. 1–6A) and *Sahasracaṇḍī* (Fol. 6A–7A). Rules for *Śatacaṇḍī* are given both according to the *Rudrayāmala* (Fol. 1–2A) and the *Ḍāmarakalpa* (Fol. 2A–3B).

Beginning :—

नमस्कृत्वाव्ययं देवं महादेवतनूद्भवः ।
दिवाकरः प्रकुरुते शतचण्ड्यादिपद्धतिम् ॥

तत्रादौ मूलवाक्यानि । रुद्रयामले ।

शतचण्डीविधानन्तु प्रोच्यमानं शृणुष्व तत् ।
सर्वोपद्रवनाशार्थं शतचण्डीं समारभेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीभारद्वाजमहादेवसूरिसूनुदिवाकरसूरिविरचिताः व्रत-
महादिप्रदीपाः ।

Śrīkṛṣṇa.

6408.

8940. **शतचण्डीप्रयोगः ।** *Śatacaṇḍīprayoga.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4 inches. Folia, 15. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 270. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

It begins by quoting a number of verses from chapter XVIII of the *Mantramahodadhi* dealing with the ceremony, and then describes the procedure of its performance.

Colophon :—

इति चित्पावनकुलोत्पन्नमहादेवभट्टात्मजनारायणभट्टसूनु-
श्रीकृष्णकृतो मन्त्रमहोदध्यनुसारी शतचण्डीप्रयोगः ।

Nīlakaṇṭha.

6409.

5791. **[सप्तशत्यङ्गषट्कव्याख्यानम् ।** *Saptaśatyaṅgaṣaṭka-vyākhyāna.*]

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 25. In Tripaṭha form. Character, Nāgarī. Appearance, fresh (except a portion of the right-hand side of some leaves damaged by worms). Incomplete.

The work explains the six *aṅgas* of the *saptaśatī* (e.g., ***kavaca***, *argalā* and ***kīlaka***, and the three *rahasyas*—***vaikṛtika-rahasya***, ***prādhānika-rahasya*** and ***mūrti-rahasya***). It has an introduction which brings out the real significance of

the worship of Śakti. In the present MS the commentary is accompanied by the text; the portions on the *rahasyas* are absent here. The introduction, which covers Fol. 1–11A, refers to several other works of the commentator, e.g., commentaries on the *Devībhāgavata* and the *Śaktitattvavimarśinī* (Fol. 9B). This work has been referred to by the author in the concluding portion of the introduction to his commentary on the *Devībhāgavata*.

Beginning of the commentary:—

बन्धूकबन्धुभरदाननमाय भासैव दासीकृतपद्मासन: ।
मानन्दकन्दारकमन्दितार्कः भासः शिवायाः प्रथमे दयाः ॥
निर्धौतो शिशिरसूर्भियो ऽमुष्य लोकस्य शान्त्यै
अज्ञानतातपात्मानं वन्दे परं गुरुम् ॥
श्रीलक्ष्मी मातरं रङ्गनाथाख्यं पितरं गुरुम् ।
काशीनाथश्रीधराख्यौ गुरू नत्वा यथामति ।
शैवोपनामकेनेव नीलकण्ठेन धीमता ।
सप्तशत्यङ्गषट्कस्य व्याख्यानं तन्यते मुदा ।

Colophons of the different sections:

18A, इति श्रीशैवोपनामकरङ्गनाथसुतलक्ष्मीगर्भजनीलकण्ठभट्टकृतं सप्तशत्यङ्गषट्कविवरणं समाप्तिमगमत्; 20B, इत्यर्गलाविवरणम्; 25B, इति श्रीशैवोपनामकरङ्गनाथसुतलक्ष्मीगर्भजनीलकण्ठभट्टकृतं कीलकविवरणं समाप्तम् ।

6410.

8765. *Saptaśatyaṅgaṣaṭkavyākhyāna.*

Substance, country-made paper. 13 × 6 inches. Folia, 26. Lines, 16. I. Paper-form. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The present MS also contains both the text and the commentary.

End :—

रक्तान्वयादकर्ताविम्बफलाधरोष्ठा
[illegible] सुधाब्धेः [illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

6411.

149. देवीकवचम् । *Devīkavaca.*

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, 2. [illegible] Extent in ślokas, 60. Character, [illegible]. Appearance, [illegible].

The present MS has been described in L. I. 159.

6412.

3781. *Devīkavaca.*

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, [illegible]. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 100. [illegible] Appearance, [illegible] and faded. Complete.

This contains the *Kīlakastotra* along with the *Kavaca.*

6413.

9835. *Devīkavaca.*

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, [illegible]. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgarī. Appearance, [illegible]. [illegible]

The *kavaca* is followed by the *Argalāstotra* (Fol. 8b–9B) which is incomplete.

6414.

10865. *Devīkavaca.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 9. Extent in ślokas, 126. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete

This contains besides the *kavaca* (Fol. 1-5A), the *Argalāstotra* (Fol. 5A-6A) and *Kīlakastotra* (Fol. 6A-7A).

6415.

11299. [चण्डीपूजाविधिः । *Caṇḍīpūjāvidhi.*]

Substance, country-made paper. 10 × 2¼ inches. Folia, 1-21. Lines, 9. Extent in Ślokas, 550. Character, Newari. Date, 899 N.S. Appearance, old. Complete.

This lays down the procedure for the worship of the deity including the daily duties of a worshipper of Caṇḍikā.

Important colophons:

15B. इति चण्डिकाकल्पोक्त-समस्तनैमित्तिका पद्धतिपूजाक्रमं संपूर्णम्, इति नवदुर्गापूजा; 17A. इति रेवन्तपूजा समाप्ता; 21B. इति दुर्गाया प्रतिष्ठोक्त-कर्मविधानं समाप्तमिति ।

Post colophon Statement :—

ओं चण्डिकाप्रीतिरस्तु । सं ८९९ भाद्रवदि ११ । शुभम् ॥

6416.

11340. *Caṇḍīpūjāvidhi.*

Substance, country-made yellow paper. 10 × 4¼ inches. Folia, one long sheet of paper with 36 folds. Lines, 7-8. Character, Nāgara. Extent in ślokas, 530. Appearance, fresh. Complete.

It lays down a detailed procedure for the worship of Caṇḍī.

6417.

8793. [सप्तशतीविधानम् । *Saptaśatīvidhāna.*]

Substance, country-made paper. 9½ x 5 inches. Folia, 17. Lines, 9. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This deals with the rules regarding the reading of the Saptaśatī and cognate matters and contains the following:—

रहस्यत्रयार्गलाकीलक (Fol. 1-3B), गुप्तवतीव्याख्या by Bhāskararāya (3B-5A), सप्तशतीपाठप्रकार (5A-11A), शतचण्डीविधान (11A-12A), सहस्रचण्डीविधान (12A-13A), सप्तशतीपाठफल from the *Vārāhītantra* (13A-14A), सप्तशतीपाठस्य काम्यफलप्रयोग from the *Haragaurītantra* (14A-14B), चण्डीपाठविधान from the *Mārīcakalpa* (15A-16A), कात्यायनीतन्त्रोक्तसप्तशतीपाठप्रकार (16A-17B).

6418.

11101. *Saptaśatīvidhāna.*

Substance, country-made paper. 9¾ x 4 inches. Folia, 5. Lines, 13. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This and the following work contain topics similar to those indicated above.

6419.

11359. *Saptaśatīvidhāna.*

Substance, country-made yellow paper. 9 x 4 inches. Folia, 1-7. Lines, 7. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Headings of topics dealt with in the work:—

1, अथ पुटितविधिः; 3B, अथ शतचण्डीविधिः; 5A, अथ डामरीतन्त्रे हरगौरीसंवादे चण्डीपाठफलम् ।

(12) GĀYATRĪ.

Kāśīnātha.

6420.

6016. **गायत्र्यर्चनदीपिका ।** *Gāyatryarcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 1-2, 5-12. Lines, 13. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

This describes the worship of the deity beginning with the morning rites of the worshipper.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः ।

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।
रच्यते काशीनाथेन गायत्र्यर्चनदीपिका ॥

Colophon :—

इति श्रीभट्टोपनामक-शिवरामभट्टात्मज-जयरामभट्टाभिधशिव-भक्तसूनुमध्यमाप्रवीणकाशीनाथविरचिता गायत्र्यर्चनदीपिका समाप्ता ।

Sāmba Bhaṭṭa.

6421.

2077. **गायत्रीपुरश्चरणप्रयोगः ।** *Gāyatrīpuraścaraṇa-prayoga.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 8. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It contains the first 21 verses of chapter XXI of the *Śaradātilaka*, followed by a short *paddhati* of *gāyatrī-puraścaraṇa*.

Beginning :—

अथ शाक्तान्त्रिकं गायत्रीपुरश्चरणविधिप्रारम्भः ।

अथो वदामि गायत्रीं तत्त्वरूपां त्रयीमयीम् ।

यया प्रकाश्यते ब्रह्म सच्चिदानन्दलक्षणम् ॥

प्रमाणाद्या [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।

[illegible] गायत्री [illegible] ॥

End :—

अभिषेकदशांशेन ब्राह्मणभोजनं कृत्वा दक्षिणां दद्यात् [illegible] गृहीत्वा मया [illegible] चतुर्विंशतिलक्षात्मकगायत्रीपुरश्चरणसम्पूर्ण[illegible] भवतो ब्रुवन्तु [illegible] मन्यतां [illegible] वदेयुः ।

Colophon :

इति श्रीम[illegible]-भट्ट[illegible]भट्टश्रीवल्लभ-गायत्रीपुरश्चरणप्रयोगः समाप्तः

Saṁ[illegible]a Dh[illegible]a

6422.

5959 **गायत्रीपुरश्चरणपद्धतिः ।** *Gāyatrīpuraścaraṇa-paddhatiḥ.*

Substance, machine-made paper. 10 × [illegible] inches. Folia, 19+49. Lines, 10. Extent in ślokas, [illegible]. Character, Devanāgarī (in two different hands). Date, Saṃvat 1942. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

हेरम्बं प्रणिपत्य भट्टमणिं [illegible] गतं

नानाशास्त्रविचारणैकनिपुणं ज्ञानाब्धिपूर्णं गुरुम् ।

[illegible] वितनुते विद्वन्मुदे शङ्करः

सावित्रीं सरलां प्रकाश्यफलदां कल्पानुतन्त्रानुगाम् ॥

तत्र तावत् सावित्रीशब्देन परदेवतोच्यते ।

End :—

विश्वामित्रवशिष्ठा[दी]न् कल्पानालोक्य [य]त्नतः ।
तेभ्यः सारं [स]मुद्धृत्य स्मृतितन्त्रानुसारतः ॥
गायत्र्या[:]सरशिष्यैषा मया क्लृप्ता सदा मुदे ।
सूक्तं वात्र दुरुक्तं तत् संशोध्यं कृपया बुधैः ॥

Colophon :—

इति स्मृतितन्त्रेषु गायत्रीपुरश्चरणपद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १९४२ लिखितं गणेशभट्टेन स्वार्थे परार्थे च ।
शुभं भूयात् ।

Of the works quoted or referred to, mention may be made of: (1A)—भारद्वाजीयसूत्र, नारायणोपनिषत्, गीता, मंत्रार्थ, वृद्धपराशरस्मृतिभाष्य, आग्नेय, पाद्म, and शारदा; (3A)—तन्त्रान्तर, पारिजातोदाहृतकल्पविधान; (3B)—शिवरामकृत मा[वि]नीप्रकाशिका; (4B)—भारद्वाजीयधर्मशास्त्रव्याख्या, स्मृति; (5B)—वैशम्पायनसंहिता; (7A)—विश्वामित्रसंहिता; (11A)—विश्वामित्रवशिष्ठादिकल्प । The portion beginning from 11A contains the *prayoga* proper and does not refer to any work.

Anonymous.

6423.

6010. गायत्रीपद्धतिः । *Gāyatrīpaddhati.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2–26. *Lines*, 12, 13. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

Three leaves in the beginning marked 1–3 contain a *gāyatrīkavaca* attributed to the *Rudrayāmala* but it generally agrees with the one attributed to the *Vasiṣṭhakalpa* and described below.

The work describes the details of the worship of *gāyatrī* beginning with the morning rites to be performed by the worshipper and including rites requiring the use of wine, etc.

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे गायत्रीरहस्ये तत्त्वसारे गायत्रीपद्धतिः समाप्तः ।

Post colophon Statement :—

इदं पुस्तकं लिखितं श्रीरामचन्द्र श्रीमदर्थचन्द्र प्रति मित्र उदया भक्त कर्तव्य टेह्री सुप्रसिद्धमतलाला श्रीपुरुषलोकलौकिक-श्रीकृपासुधनुर्वेदविद्यानिधि वनिताकृपया धनवान् मानुष-धनिकमहान् लोकदया सुन्दरश्रीपुरुषमेवितसेवन श्रीरङ्गधाम-मेन वैकुण्ठाधीश्वरश्रीरङ्गनाथस्य पुस्तकम् ।

6424.

10445. गायत्र्यर्चनरत्नमाला । *Gāyatryarcanaratnamālā.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 9. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1920. Appearance, fresh. Complete.

Though principally dealing with the daily rites of the worshippers and the नित्यपूजा of the deity, it incidentally refers to नैमित्तिकपूजा and पुरश्चरण (Fol. 21).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ प्रातर्निद्राविरामः प्रणमनमथ हरेः स्नानं सन्ध्या प्रणामः

पूजा जाप्यश्च होमः प्रमुदितमनसा वेदशास्त्रानुपाठः ।

भुक्तं नैवेद्यशेषः स्तुतिपितसहयुतं सत्पुरागावलोकं
रात्रौ ध्यानञ्च विष्णोर्विवक्ष सुकृतिनामन्वहं यान्ति काल[ा]ः ॥
प्रातः शिरसि [शुक्लाब्जे] द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुं ।
वराभययुतं शान्तं तं स्मरेन्नामपूर्व्वकम् ॥

Colophon :—

इति गायत्र्यार्चनक्रमः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :

श्रीसंवत् १८२० मिति फाल्गुन शुक्ल ८ बुधवासरे हस्ताक्षर
गोविन्दराम सोकरि ।

6425.

9478. गायत्रीपुरश्चरणविधिः । *Gāyatrīpuraścaraṇavidhi.*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia, 27. Lines, 6. **Extent in ślokas**, [illegible]. Character, Nāgara. Appearance, [illegible]. Complete.

The work is stated to be based on the *Sāradātilaka*, a quotation from which (ch. XXI) is met with here.

Colophon :—

इति शारदातिलकोक्तगायत्रीपुरश्चरणविधिः ।

6426.

105. गायत्रीब्रह्मकल्पः । *Gāyatrībrahmakalpa.*

Substance, machine-made paper. 12 × 4 inches. **Folia**, 11. Lines, 10, 11. **Extent in ślokas**, 275. Character, Nāgara. Date, Śaka 1715. **Appearance**, fresh. **Complete.**

This deals with the details of the worship of *gāyatrī*, e.g., *nyāsa*, *dhyāna*, *puraścaraṇa*, etc. and describes the *prayoga* or procedure of the worship. An extract in the form of an interlocution between Nārada and Śiva stated to belong to the *Ṛgvidhāna* is quoted at the end of the work. The present MS has been described in L. II. 900.

Post-colophon Statement :--

शके १७१५ प्रमादीनाम संवत्सरे पौषकृष्णत्रयोदश्यां सौम्य-वासर तद्दिने इदं पुस्तकं ज्योतिर्वीत्युपनामगोविन्दात्मज-प्रभाकर-दैवज्ञेन लिखितम्। स्वार्थं परार्थञ्च। इति गायत्रीब्रह्मकल्प-प्रयोग[:] समाप्तः।

6427.

5321. गायत्रीव्याख्या। *Gāyatrīvyākhyā.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 8, 9, 14. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

One of the Folia explains the Vedic *gāyatrī* as an invocation to Śiva while the other, in a mixed language, Sanskrit and Bengali, describes the rules for the muttering of the *gāyatri*, Vedic as well as Tantric.

Beginning :--

पूर्वमेव गायत्री द्विविधा व्याख्याता। इदानीं प्रकारान्तरेण व्याख्यायते। हे धीमान् गायत्री धीर्बुद्धिर्महती ध्यानं यस्या इति व्युत्पत्तिभर्गः शिवः सोऽस्माकं धियो बुद्धिवृत्तीः देवस्य भगवतः सम्बन्धे प्रचोदयात् प्रेरयतु भगवद्विषयकज्ञानं जनय-त्वित्यर्थः।

6428.

11331. *Gāyatrīvyākhyā.*

Substance, country-made paper, 8½ × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8-9. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Incomplete.

This gives the esoteric meaning, presumably suggested by a Tantric worshipper, of the famous *gāyatrī* verse of the Ṛgveda and quotes among others two Tantric works, *Vijñānabhairava* and *Bhairavastotras* (3B). It refers to Mahāguru (Fol. 1), Bhaṭṭanārāyaṇa (4A), Kapiladeva (4A) and Vaśiṣṭha (4A).

6429.

9920. **गायत्र्या अक्षरफलम् ।** *Gāyatryā akṣaraphalam.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folium, one. Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 26. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1711. Appearance, old. Complete.

It describes the great efficacy of the letters constituting the *gāyatrī*.

Beginning :—

... ...

ओंकारस्य त्रयो रूपं श्वेतं पीतं च लोहितम् ।
यत्तद्दृष्टिकृतं पापम् ओंकारो दहते क्षणात् ॥

Post-colophon Statement :—

मिति पौषशुक्ल रविवार संवत् १७११ ।

(13) Pratyaṅgirā.

Anonymous.

6430.

5776. **प्रत्यङ्गिरापञ्चाङ्गम् ।** *Prulyaṅgirāpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 56. Lines, 7. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colopiums of the different sections :—

6B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे पञ्चाङ्गखण्डे प्रत्यङ्गिरापटलः संपूर्णः ।

37A, ०उमामहेश्वरसंवादे पञ्चाङ्गखण्डे प्रत्यङ्गिरापद्धतिः समाप्ता ।

39A, ०प्रत्यङ्गिरायाः सर्व्वार्थसाधनं नाम कवचं समाप्तम् ।

50A, ०दशविद्यारहस्ये प्रत्यङ्गिरामन्त्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

53, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे दशविद्यारहस्ये प्रत्यङ्गिरा-स्तोत्रं समाप्तम् ।

6431.

10101. *Pratyaṅgirāpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 50. Lines, 10. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Same as above.

(14) INDRĀKṢĪ.

Anonymous.

6432.

5852. इन्द्राक्षीपञ्चाङ्गम् । *Indrākṣīpañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, (1) 1-12, (2) 1-5, (3) 1-2. Lines, 10. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1899. Appearance, fresh. Complete.

Colophons of the different sections :—

First batch of leaves :

3B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे शिवपार्व्वतीसंवादे इन्द्राक्षीपटलं समाप्तम् ।

10A, इति श्रीरुद्रयामले उमामहेश्वरसंवादे इन्द्राक्षीपद्धतिः समाप्ता ।

12A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे ईश्वरपार्व्वतीसंवादे इन्द्राक्षीकवचं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । श्रीरामाय । संवत् १८९९ मिती फाल्गुनकृष्ण ८ ।

Second batch of leaves :

5B. इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे श्रीइन्द्राक्षीसहस्रनाम संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु संवत् १८६६ । मिती माघ सुदी पूरणमासी १५ वार भौम ।

Third batch of leaves :

2B. इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे इन्द्राक्षीस्तोत्रं समाप्तम् । शुभमस्तु ।

The deity is described as follows (Fol. 9B-10A) :—

शंखं धनुश्चर्मगदां च बिभ्रतीं
दोर्भिर्वहन्तीं नयनत्रयोज्ज्वलाम् ।
सूर्यायुताभां कमलासनस्थिताम्
इन्द्राक्षिणीं तुष्टरूपां च विस्मरेत् ॥

(15) Mahiṣamardinī.

Anonymous.

6433.

10033. [**महिषमर्दिनीपञ्चाङ्गम्** । *Mahiṣamardinī-pañcāṅga.*]

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 1-3 + 1-3 + 18 + 1-4. Lines, 7. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Colophons of the different sections :—

इति महिषमर्दिनीपटलः समाप्तः ।

इति विश्वसारतन्त्रे महिषमर्दिनीकवचं सम्पूर्णम् ।

इति श्रीहंसपरमले स्वमदक्तोखमि(स्रोतसि ?) परमहंसस्तम-महिषमर्दिनीसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णं समाप्तम् ।

इति कुलचूडामणौ महिषासुरमर्दिनीस्तोत्रं समाप्तम् ।

The fifth *aṅga*, *paddhati*, is absent here.

(16) KUBJIKĀ.

Muktaka.

6434.

11282. **नित्याह्निकतिलकम्** । *Nityāhnikatilaka.*

Substance, country-made paper. 12 × 3½ inches. Folia, 1-72, of which Fol. 50 is missing. Lines, 7. Extent in ślokas, 1,250. Character, Newari. Date, 799 N.S. Appearance old. Complete.

A MS of the work, dated 1197 A.D., is described in Nep. I. pp. 111-13 where the name of the author is given as Muñjaka. It describes the details of the worship of Kubjikā.

Beginning:

श्रीश्रीधरसवृश्रमरोज अलके देवाद्ययानके परमौ ।
मितरजभाखरविमर्शौ श्रम्भोम्नि ... पान्तु भवात् ॥
यस्य प्रसादमतुलमाब्रह्मस्तम्भभुवनपरा + गा ।
स श्रीनाथकुलेशः श्रीकुब्जिकाधिदेवो जयति ॥
+ कारपार्थिवो भौतोऽब्जिकोपरिसंस्थितः
सा काली त्रिवगा चक्रा सा श्रीकुब्जिका जयति ।
हृष्टा यया पराविश्वं + वर्तितदीपकुजा
सा जनेशी कुली काली संस्थिता पश्चिमे गृहे ॥
वेदात् परमं शैवञ्च शैवाद्दक्षिणमुत्तमम् ।
दक्षिणात् पश्चिमं श्रेष्ठमतः परतरं न हि ॥

विज्ञाय श्रीकुब्जिकायाः श्रीकुजेश्वरसंहितायाः ।
स्तयां वर्गाभिषेतव्यं नित्याह्निकमिहोच्यते ॥
ज्ञानार्णवमगाधोऽयं श्रीशम्भुशासने महान् ।
तत्र पारंपरं गच्छद् वीरश्रीकण्ठसंज्ञकः ॥
तत्त्वरत्नैर्यथावृष्टं श्रीमत्पश्चिमशासने ।
पारम्पर्यक्रमायातं सुगोप्यमत्र लिख्यते ॥
स्वगोत्राणां हितार्थाय श्रीमच्छ्रीकण्ठ[सूनु]ना ।
मुकुन्देन क्रियद् गूढं सोपदेशं क्रमेण तु ॥
आधारादि सहस्रान्तं पदं तं परिनिर्णयम
कथितं येन सम्पूर्णं श्रीकण्ठं श्रीगुरुं नमः ॥

श्रीभैरव उवाच ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि आश्रमाणां स्थितिं प्रिये
येनासौ वर्तितो योगी मेलकं त्रिविधं लभेत् ॥
गृहस्थः साध्यश्चैव वानप्रस्थस्तथाश्रमी ।
नैष्ठिकश्चैव योगी च षट्प्रकाराश्रमस्थितिः ॥

End : –

पश्चिमाम्नायमार्गोऽयमनुष्ठाननित्यकं परम ।
नित्याह्निकं स्वगोत्राणामोलिखयमुदीरितम् ॥
गुरूपदेशमार्गेण क्रमेण पारमार्थिनाम् ।
संगृहीतं परामृतं श्रीमच्छ्रीकण्ठसूनुना ॥
लिखितं स्वजनशम्भोः साम्राज्य दिव्ये ।
सुखविभवनिधानः स्वर्गमोक्षैकहेतुः ॥
परतरपरमार्थमिर्चकाः पान्तु वीरा[ः] ।
जय जय परयोगः सर्वयोगाधिराजः ॥

Works and authors referred to :—

43A, परमेश्वर ; 43B, श्रीनाथ श्रीमुनि ; 54B, 6, B, प्रत्युनिर्णय ; 56A, गणदेव, चतुर्विंशतिसाहस्र ; 56B, श्रीक्रमसकलोत्तर ; 62A, कालीराज ।

Colophon :—

इति श्रीमत्पश्चिमाम्नायीयनित्याह्निकतिलकं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु सर्वदा लेखकपाठकयोः ।

नेपालाब्दायनविधिग्रहमिन्दुयाते

शाके + + + + + + + ।

विक्रे रवौ प्रतिपदि चापगते चतुर्थ्यां

नित्याह्निकं शिवकृपाविलिलेख पूर्णम् ।

सम्वत् ७९९ मार्गशिरशुक्लचतुर्थी शुक्रवार स नित्याह्निक-ति[ल]क चोयधुनकाचुल ।

Topics dealt with :—

3A, अन्तस्नान ; 4A, मोत्तरीययज्ञोपवीतलक्षण ; 4B, पञ्चप्रणवोद्धार ; 5A, नवात्मोद्धार, न्यास ; 6A, कूटत्रयध्यान ; 7A, समयामन्त्रोद्धार ; 8A, समयाष्टपदफलं षडङ्गदूतीफलञ्च ; 8B, समयाङ्गन्यास ; 9A, समयावर्णन्यास ; 9B, षड्दूती ; 10A, षड्दूतीमूर्त्तिसङ्कलन्यास ; 11B, त्रिखण्डान्यास ; 12B, सन्ध्यानन्दनविधि ; 13B, कुलमार्त्तण्डार्चनार्घ ; 14A, पात्रसंस्कार ; 15A, चोलिचय ; 26B, गुरुमण्डलपूजा ; 27A, मन्त्रपीठार्चन ; 28A, श्रीक्रममण्डलवर्ण-पतोद्धार ; 28B, शाम्भवीपादपूजा ; 29A, होमाधिपयजन ; 33B, मालिनी-न्यास ; 35B, शब्दराशिन्यास ; 36B, मालेयन्यास ; 37A, वाङ्कुलन्यास, चित्रिद्यान्यास ; 38B, दिग्न्यास ; 40A, द्वादशाङ्गन्यास ; 41B, एकत्रिंश-भेदषोडान्यास ; 42B, द्वारपालार्चन ; 44A, पीठचतुष्क ; 44B, पीठपञ्चक ; 45A, रत्नपञ्चक ; 46A, निग्रहषट्क, युगाधिपचतुष्क ; 46B, विमलपञ्चक, गुरुचतुष्क ; 47B, डादिषट्क ; 48A, शरीरपूजा ; 49B, माला ; 52B, शक्तिध्यान ; 53B, ऐन्दवध्यान ; 54B, प्रभाकरध्यान ; 58B, सकलाघोर-पूजा, निष्कलाघोरपूजा ; 63A, अग्निकार्य ; 65B, क्रमपूजादीपमन्त्र ; 68A, महाबलि ; 68B, समयबलि ; 71A, क्षेत्रबलि, बटुकबलि ।

Ajitānandanātha.

6435.

11291. महाक्रमार्चनम् । *Mahākramārcana.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 1-3, two folia with faint leaf-marks, 7-11, 16-25, 27, 29, 30, 33-35, 38, 40-41, 5 folia marked in the corners, 1-4, 10. Lines, 8. Extent in slokas, 700. Character, Newari. Appearance, fresh. Incomplete.

This lays down the details of the worship of Kubjikā beginning with the morning rites of the worshipper.

Beginning :—

चन्द्रार्कानलमण्डलात्तनपदे सिंहासनसंस्थिते
धर्माधर्मघटाष्टके नवकलावामादिसंभूषिते ।
तस्याः सोमसमैर्विमर्शितनटः सामो महाभैरवः
श्रीमान् श्रीक्रमपादचक्रसहितः स श्रीगुरुः पातु वः ॥

अथ प्रातःकृत्यम् ।

शक्तिः कुण्डलिनीति या निगदिता सा सो स संज्ञा जगत्-
निर्माणे सततोद्यता प्रविलसत्सौदामिनीसन्निभा ।
शंखावर्तनिभा प्रसुप्तभुजगाकारा जगन्मोहिनी
तन्मध्ये परिभावयद्विमलता तद्रूपसेनाकृतिम् ॥
ऐं ह्रीं श्रीं गां सिद्धिविनायकश्रीपादुकां पूजयामि ।
ऐं ह्रीं श्रीं हस्रौं श्रीकुब्जिकायोगिन्श्वरीश्रीपादुकां पूजयामि ।

Colophons :—

3B. इति अनन्तानन्ददेवस्य + + +

Fol. 2 with obscure leaf-mark, इति श्रीअनन्तानन्ददेवस्य चरणकमलयुगलदासेन श्रीअजितानन्ददेवेन संग्रहसमुच्चयकृतं महाक्रमार्चनं द्वितीयः अध्यायः ।

7B, इति श्रीअनन्तानन्ददेवस्य ...... श्रीमहाक्रमार्चने तृतीयः कल्पः; 14B, ०चतुर्थकल्पः ; 18A, ०पञ्चमकल्पः ; 24A, ०महाक्रमार्चने षष्ठकल्पः ; 29A, ०महाक्रमार्चने सप्तमकल्पः ; 34B, ०महाक्रमार्चने अष्टमकल्पः ; Fol. 2A (of folia marked in the corners) ०चतुर्दशः कल्पः ।

Topics dealt with in the work:—

1, प्रातःकृत्य ; 3A, गुरुस्तव ; 3B, कुब्जिकास्तुति ; Fol. (with obscure leaf-mark) मन्त्रस्नान, त्रिपुतिधारण, न्यास, सन्ध्योपासन ; 7A, पार्थिवलिङ्गपूजा ; 8A, अन्तर्देवार्चन ; 8B, आवरणपूजा ; 9A, कैलासार्चन, अर्घ्यपात्रपूजा, आत्मपूजा, चक्रोद्धार ; 10B, सोचदेवार्चन ; 12A-13A, नैऋतदेवार्चन ; 13A-14B, तत्त्वदेवार्चन ; 14B, आचमनविधि ; 16A-17A, गणेशार्चनविधि ; 17A, द्वारपूजा ; 17B, भूतबलि ; 18A, भूमिशोधन ; 18B, विजयासाधन ; 20A, मातृकान्यास ; 20B, स्थितिमातृकान्यास ; 21B, संहारमातृकान्यास ; 22B, मूलषडङ्गन्यास, 23A, वक्त्रन्यास ; 23B, अङ्गन्यास, जलपात्रपूजा ; 24A, पञ्चशुद्धि ; 24B, कुलद्रव्यशोधन ; 29A, भूतशुद्धि ; 30A, प्राणप्रतिष्ठा, आत्मपूजा ; 30B, दिव्यौघ, सिद्धौघ, मा[न]वौघ, मालिनीदण्डक ; 34B, पञ्चबलि ; 35B, बटुकपूजन, क्षेत्रपालपूजन ; 38A, तत्त्वशोधन ; 2A, योगिन्यष्टकन्यास ; 2B, शिखखड्गन्यास ; 3A, रुद्रखड्गन्यास ; 3B, मातृखड्गन्यास ; 4A, एकाद्यशौन्यास ; 4B, बीजपञ्चकन्यास ।

Anonymous.

6436.

11283. [कुब्जिकापूजनम्] । *Kubjikāpūjana.*

Substance, country-made paper. 9 x 3 inches. Folia, one large sheet of paper with 59 folds. Lines, 8 9. Extent in ślokas, 700. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

Topics dealt with in the work :—

भूतशुद्धि, कलशार्घपूजा, कर्मार्चन or क्रमार्चन, गन्धिन्यास, षडङ्गन्यास, मालिनीन्यास, अघोरन्यास, महदूती, अघोरास्त्र-न्यास, एकादशीषडङ्गन्यास, विद्यान्यास, घोरीकाष्टकन्यास, ब्रह्मषडङ्गन्यास, मातृषडङ्गन्यास, त्रिनयपञ्चकन्यास, ब्राह्मीसप्तकन्यास, गुरुपङ्क्तिपूजा, ब्रह्माण्यादिपूजन, भगवतीपूजन, वागेश्वरीपूजन, क्रमपूजन, कर्मध्यान, विमलपञ्चक, अष्टाविंशतिकर्म, अष्टाविंशति-कर्मपूजाविधि, तिलकापूजन ।

6437.

11328. *Kubjikāpūjana.*

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, one long sheet with 45 folds. Lines, 6. Extent in ślokas, 406. Character, Newari. Appearance, old. Complete.

This gives in brief the directions for the worship of Kubjikā. There is a fairly long extract at the end from the *Kubjikāmata*.

Topics dealt with :—

वक्त्रन्यास, षडङ्गन्यास, गायत्री, मालिनीदशकस्तोत्र, पञ्च-वक्त्रार्चनविधि, कुम्भपूजा, पश्चिमदेवार्चन, अघोरपूजा, उग्रचण्डा-पूजा, कालीपूजा, चतुःषष्टियोगिनीबलि ।

There is no colophon at the end of the work. The following statement of the copyist brings the MS to a close:—

यादृशं तीखितं पुस्तकं तादृशं लिखितं मया ।
यदी शुद्धमशुद्धवा मम दोषो न दृश्यते ॥
श्रीश्रीभवानी जगज्जननी कुब्जिकाप्रीतिरस्तु ।

(17) MISCELLANEOUS.

Jñānānanda Paramahaṃsa.

6438.

3350. कौलावली । *Kaulāvalī.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 58. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

It contains the first eight *ullāsas* and a portion of the ninth. This constitutes an abridged version of the work of the same name published in the *Vividhatantrasaṃgraha* (Calcutta, 1881–86) of Rasik Mohan Chatterji and the *Tantric Texts Series* of Arthur Avalon. It begins, leaving out of account the introductory verse, at II. 50 and ends at XV. 118 of Avalon's edition. One chapter of the MS generally covers two chapters of the printed edition. Another version of the work is contained in a MS described in HPR. II. 85. A full account of the versions is given in *Ind. Cult.* III. 518ff.

This and the following three works deal with Kaula rites.

Beginning :—

शिवशक्तिं प्रणम्यादौ सर्वतन्त्रपरायणौः ।
मतमाकृष्य तस्यांशं ज्ञानानन्देन तन्यते ॥

Jagadānanda.

6439.

2901. कौलिकार्चनदीपिका । *Kaulikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 75. Lines, 6. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

A MS of the work has been described in L. I. 270. The initial verse calls the work *Kaulikārcanadīpikā* while one of the concluding verses refers to it as the *Kuladīpikā* while the colophon gives it the name *Arcanadīpikā*. It was composed in Benares in 1700 Śaka. The verse containing the date of composition is not found in the present MS as also in the following MS. Another work by the same author, the *Kṛtyārṇava*, is mentioned here (Fol. 7B). No MS of this work is known. But this latter along with the present work is referred to in the *Śyāmāsaparyāvidhi* (6303) which, however, is stated to have been composed in 1699 Śaka. The topics dealt with in the work are indicated thus (Fol. 7B-9A):

अथ यद्यत्तु वक्तव्यं क्रमेण त[च]दुच्यते ।
प्रथमं कुलधर्मस्य प्रशंसा तदनन्तरम् ।
कौलज्ञानप्रशंसा च कुलीनानां प्रशंसनम् ॥
लक्षणञ्च कुलीनस्य कुलवृक्षादिकं तथा ।
पर्वकृत्यं कुलीनानां सर्वतन्त्रोदितञ्च यत् ॥
कुलीनानां च वर्त्तव्यमुत्तमादिविभेदतः ।
त्याज्यं ग्राह्यं कुलीनानां सर्वतन्त्रोदितञ्च यत् ॥
पूज्यकौला न च त्याज्यास्तथा शक्तिकुमारिका ।
ततस्तु कुलद्रव्याणि तेषां प्रतिनिधिस्ततः ॥
लक्षणं कलशस्योक्तं ततः पात्रनिरूपणम् ।
तदाधारस्य संशोध्य विधानं चषकस्य च ॥
ततोऽर्चना मङ्गलानि सामान्यार्घ्यादिकं ततः ।
कुलीनानां द्वारपालतत्तदर्चनादिकम् ॥
यथोक्तान्यासनादीनि चोक्ता भूतापसारणम् ।
विघ्नापसारणस्यात्र ह्यावश्यं कथितञ्च यत् ॥
तत्स्वीकारविधानं यत्तदशेषं ततः परम् ।
ततः पूजाप्रयोगादौ यत्कार्यं कथितञ्च यत् ॥

ततः कुम्भस्थापनञ्च सुधासंस्कारकं ततः ।
शुद्ध्यादिशोधनं प्रोक्ता श्रीपात्रस्थापने ततः ॥
कुलद्रव्यविभेदेन अवस्था समुदीरिता ।
ततस्तत्स्थापनविधौ यदुक्तं तत्प्रकीर्त्तितं ॥
ततो गुर्व्वादिपात्राणां स्थापनञ्च यथोदितं ।
तथैव देशभेदे च विशेषकथनं ततः ॥
तर्पणस्य विधिश्चोक्ता तत्त्वशुद्धिस्ततः परं
बिन्दुस्वीकारमप्युक्ता कथितं द्रव्यशोधनं ।
ततो यथोक्तपूजायां विधानं तर्पणस्य च ।
शक्तीनाञ्चैव सर्व्वासां ततः शिवनिरूपणं ॥
ततः पानविधानञ्च ततश्च पात्रवन्दनं ।
ततस्तु पञ्चमे पात्रे विधानं पञ्चमस्य च ॥
एकादशोदितस्यापि शान्तिस्तोत्रं ततः परं ।
आनन्दसंज्ञकं स्तोत्रमानन्दकवचं ततः ॥
कुलस्तोत्रस्य चाख्यं ततश्चात्मसमर्पणं ।
यदुक्तं तत्तदन्ते च ततो देव्या विसर्जनं ॥
ततः श्रीपात्रकस्यापि निमज्जनविधानकं ।
ततश्च चषकस्यापि शीतलीकरणादिकं ॥
निर्म्माल्ययन्त्रलेपादि धारणात्तदनन्तरं ।
ततश्चक्रवृद्धिफलं फलञ्चक्रोदकस्य च ॥
ततः प्रसादस्वीकारश्शोधनं शक्तिकौलयोः ।
ततो विसर्ज्जने पात्रे अवस्था वीरदिव्ययोः ॥
ततश्च शक्तिकौलानामुल्लासभेदमुत्तमं ।
उल्लासभेदसंज्ञा च [समुल्लासे समुद्भवे] ॥
तेषां तामाश्च चेष्टा च फलञ्चापि ततः परं ।
ततः काम्यानि चक्राणि वक्ष्याणि क्रमेण तु ॥
तेषां फलविधानञ्च सम्यगुक्ता ततः परं ।
अभिषेकं प्रवक्ष्याणां यदुक्तं सर्व्वतन्त्रके ।
एवमुक्तक्रमेणैव कथ्यते चार्च्चनदीपिका ॥

Beginning :—

नत्वा विश्वेश्वरं भक्त्या जगदानन्दशर्मणा ।
प्रोच्यते कौलिकप्रीत्यै कौलिकार्चनदीपिका ॥

End :—

संप्रेरणाद्धि बहुसाधकानां हिताय तेषां कुलसाधकानाम् ।
तन्त्राण्यनेकानि विलोक्य यत्नात् प्रकाशितासौ कुलदीपिकेयम् ॥
यद्यप्यमया चात्र विमूढबुद्ध्या स्पष्टीकृतं गुह्यतरं सुगुप्तम् ।
सुगोप्यमेतत् खलु साधकानां प्रयाति घोरं नरकं प्रकाशात् ॥

Colophon.—

इति कुलार्चनदीपिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

शकाब्दाः १७। ५२ ॥

6440.

10138. *Kaulikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 64. Lines, 12. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Post-colophon Statement :—

लिखितं जगन्नाथमिश्रेण श्रीगुरुचरणारविन्दप्रतापात् ।

6441.

8127. *Kaulikārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 51. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,500. Character, Bengali. Date, Śaka 1734. Appearance, discoloured. Complete.

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । शकाब्दाः १७३४ । १० वैशाखस्य ।

Date of composition (Fol. 51A):—

नभोश्वोमाब्धिचन्द्राब्दे काश्यां चैत्रे सितेतरे ।
जगदानन्दमिश्रेण कृतैषा कुलदीपिका ॥

Rāmasaṅkarācārya.

6442.

3349. कुलदीपिका । *Kuladīpikā.*

Substance, country-made paper. 17 × 3¼ inches. Folia, 11. Lines, 7. Extent in ślokas, 360. Character, Bengali. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Beginning:—

नत्वा नाथपदद्वन्द्वं मुक्तिज्ञानप्रदायिने ।
श्रीरामशङ्करेणैव क्रियते कुलदीपिका ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश पञ्चकृत्यविधायक(:) ।
सर्व्वज्ञ भक्तिसुलभ शरणागतवत्सल ॥
कुलेश परमेशान करुणामृतवारिधे ।
असाध्यघोरसंसारे सर्व्वदुःखमये सदा ॥
नानाविधशरीरस्था अनन्ताजीवराशयः ।
जायन्ते च म्रियन्ते च तेषां मोक्षो न विद्यते ॥

End:—

पर्व्वण्यपूज्य(?) देवेशीं शुक्लमधिष्ठ शक्तितः ।
आहत्वा च बलिं तत्र शतमष्टोत्तरं जपेत् ॥
इति दर्शबालिशागमात् ।
सर्व्वेषामेव पापानां सङ्करे समुपस्थिते ।
प्रायश्चित्तं तु कथितमयुतं मन्त्रजापतः ॥

Headings and colophons :—

Fol. 4A, इति मन्त्रपदार्थः ; इति अस्त्रनिरूपणम् ; 5A, अथ कुलाचार-विधिः ; 5B, इति नित्यानुष्ठानम्, अथ कुलपूजा ; 7B, अथ शिवाबलिः ; 8A, अथ सम्विदाशोधनम् ; अथ दीक्षा ; 9B, इति श्रीरामशङ्कराचार्यविरचित-कुलदीपिकायां नित्यकर्मप्रमाणं ; अथ होमविधिः ; 10A, अथातः शक्तिपूजायां प्रकारान्तरम् ; 10B, अथ योगः ; 11A, इति श्रीरामशङ्कराचार्यविरचितायां कुलदीपिकायां षट्चक्रम् ; अथ बलिद्रव्याणि ; 11B, इति श्रीरामशङ्कराचार्य-विरचितायां कुलदीपिकायां समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Śivānanda Gosvāmin.

6443.

5862B. **कुलप्रदीपः** । *Kulapradīpa.*

Substance, country made paper 9¾ × 4¼ inches. Folia, 13, of which Fol. 11-12 are missing. Lines, 9-12. Character, Nāgarī. Appearance, good. Incomplete.

MSS of the work, complete in eight and seven chapters, have been described respectively in Mad. XII. 5585 and IO. IV. 2569. The present MS contains chapters 5, 6 and a portion of chapter 7. One MS of the work refers to 1765 V.S., presumably the date of copying of an earlier MS (Gode, *Annals*, XI. 96). The topics dealt with in the portion of the work in the MS:—

द्वितीयतृतीयचतुर्थमकारनिरूपण (Fol. 1-2A), पञ्चममकारनिरूपण (2A-6A), दूतीयाग (6A-9B), कुण्डगोलादिद्रव्यविधि (9B-10A), कुलाचारनिरूपण (10B-?).

Colophons :—

6A, इति श्रीशिवानन्दाचार्यविरचिते कुलप्रदीपे पञ्चमः प्रकाशः ।

10A, इति श्रीगोस्वामिशिवानन्दाचार्यविरचिते षष्ठः प्रकाशः ।

Kāśinātha.

6444.

6013. कापालिकमतव्यवस्था । *Kāpālikamata-vyavasthā.*

Substance, country made paper. 12×4½ inches. F[illegible] 12. Extent in ślokas, 190. Character, Nāgara. Appearance, [illegible] plete.

It begins by quoting from the *Sābaratantra* [illegible] of the Ācāryas of the Kāpālika school and a *mantra* known as the *mahākāpālikamantra*. It then (Fol. 1A-2A) enumerates from the *Kālīśābara* the different types of [illegible] along with the characteristic features of the [illegible] described in them. These extracts agree with [illegible] ductory portions of the works described respectively [illegible] Nos. 6091 and 6095 above. After this the work [illegible] with the details of worship according to the Śābara system (शाबरमन्त्रसाधनप्रकार—Fol. 2A–4A) and ends with an [illegible]cation of persons for whom this un-vedic type of worship is meant (कापालिकमतव्यवस्था).

Beginning :—

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।
रच्यते काशीनाथेन कापालिकमतक्रमः ॥

End :—

मोहनं स्तम्भनमुखप्रयोगकारिणां नृणां ।
एत + स्तन्तु मूर्खाणां नानानुत्पत्तिकारणात् ।
श्रवणादिरतैस्त्याज्यं काशीवासिमुमुक्षुभिः ।
वीरमार्गरतानां तु प्रशस्तोऽयं क्रमः शिवे ॥
श्रुतिस्मृत्येकनिष्ठानां वैदि[का]नां न सम्मतः ।

Colophon :—

इति श्रीमद्गुडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशी-
नाथविरचिता कापालिकमतव्यवस्था समाप्ता ।

6445.

6521. *Kāpālikamatavyavasthā.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Samvat 1961. Complete.

Post-colophon Statement :—

श्रीदक्षिणामूर्त्तिश्चिदार्पणमस्तु ।

श्रीसंवत् १९६१ मौः श्रावण वदी ६ मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6446.

5908. वामाचारमतखण्डनम् । *Vāmācāramatakhaṇḍana.*

Substance, country-made paper. 9 × 5¼ inches. Folia, 8. Lines, 12. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Samvat 1944. Appearance, fresh. Complete.

The work seeks to prove, on the authority of various old texts, that *vāmācāra* is not meant for higher caste people.

A work named *Vāmācārasiddhāntasaṃgraha* (Mad. XII. 5720) was composed by Brahmānandanātha to refute the views of Kāśīnātha and to establish the doctrines of the Vāmācāra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

गौरीगणैककमलनाय हिरण्मयाय

न्यग्रोधमूलशरणाय निटिलेक्षणाय ।

गङ्गाधराय भजगर्मविभूषणाय

प्राचीनपुण्यपुरुषाय नमः शिवाय ॥

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवर्त्मौजमग्रहं स्मरत्कौर्त्तिकरं परम् ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते वामाचारस्य खण्डनम् ॥

इह खलु परब्रह्मपरमकारुणिकेन भगवता श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुणा चतुःषष्टितन्त्रेषु यामलाष्टकेषु च ब्राह्मणादीनधिकृत्य मध्यमार्गेण प्रादक्षिण्येन सर्व्वोऽप्यनुष्ठानकलापः प्रतिपादितः शूद्रान् कश्चि-त्कथापमन्यमार्गेण वामाचारो निरूपितः ।

तथा श्रीमेरुतन्त्रे दक्षिणाचारतन्त्रराजे च ।

त्रैवर्णिकैर्महादेवि वामाचारं न कारयेत् ।
वामागमो मदुक्तोऽयं सर्व्वः शूद्रपरः प्रिये ॥
ब्राह्मणो मदिरादानात् ब्राह्मण्येन वियुज्यते ।
न कर्त्तव्यं न कर्त्तव्यं न कर्त्तव्यं कदाचन ॥
इदं तु साहसं देवि न कर्त्तव्यं कदाचनेति ।

Colophon :—

इति श्रीमत्श्रुतिस्मृतिमतप्रमाणपारावारपारीणसर्व्वतन्त्रदक्षिणा-चारतन्त्रधुरीणश्रीमद्दक्षिणामूर्त्तिचरणारविन्दमिलिन्देन श्रीजय-रामभट्टभट्टात्मजकाशीनाथेन विरचितं वामाचारमतखण्डनं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभ । मीः आ० सु० २ स १६४४ ।

Kṛṣṇānanda.

6447.

3095. कौलगजमर्द्दनम् । *Kaulagajamardana.*

Substance, country-made yellow paper. 12 × 5 inches. Folia, 1-14, all in litho print except the first and the last one. Lines, 9. Extent in ślokas, 625. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It represents an incomplete copy of the edition published in litho by the Benares Sanskrit Press (Benares, 1921 Saṃvat). It was composed in 1910 Saṃvat (1854 A.D.). It seeks to refute the authority of the Tantras, specially those dealing with Kaula rites. It quotes from and refers to various Tantra and Purāṇa works. There is one reference to Hariharānanda (Fol. 6A).

Beginning :—

नत्वा श्रीगणनाथपादकमलं प्रत्यूहकक्षानलं ।
मार्त्तण्डं भवमेशपादयुगलं देव्यङ्घ्रिपद्मावनं ॥
... ...
विप्रव्रातजनापदेषु सततं वर्णाश्रमाम्नानकं
मंक्षु मद्यमदेन वाममनिरतः कौलाख्यदुर्दैन्यिधं ।
धर्मस्थापककाशिकापुरजनदुर्विदग्धैः प्रेरितः
कृष्णानन्दयतिः करोति सुदृढं प्राङ्‌नवकौलिकं ॥

End :—

रन्ध्रचन्द्राङ्कचन्द्राङ्के भाद्राब्दे विक्रमाद् गते ।
आषाढासितपञ्चम्यां काशिकायामिदं कृतम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमत्कैलासाचलयति-
वर्य्यशिष्यश्रीकृष्णानन्दाचलनिर्मितं कौलगजमर्दनम् समाप्तम् ।

Anonymous.

6448.

11323. [योगिनीपूजा । *Yoginīpūjā.*]

Substance, country-made paper. 6 × 2¼ inches. Folia, one long sheet of paper with 21 folds. Lines, 5. Extent in ślokas, 100. Character, Newari. Date, 796 N.S. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति श्रीयोगाम्बर-समाज-चौषठियोगिनीपूजाविधिः समाप्तः ।

Post-colophon Statement:—

शुभ । संवत् ७९६ । चैत्रशुक्लाष्टम्यां आदित्यवार संपूर्णमिति ।

शुभ ।

This contains चतुःषष्ठियोगिनीपूजा and महाबलिवाक्य । There is only one colophon.

6449.

11327. [*Yoginīpūjā*.]

Substance, country-made paper. 7½ × 3½ inches. Folia, one long sheet with 12 folds. Lines, 6. Extent in ślokas, 70. Character, Newari. Appearance, fresh. Complete.

This contains directions for शिवाबलि, मातृपूजा, चतुःषष्ठि-योगिनीपूजाबलि, etc.

6450.

10721. आनन्दमयीपूजा । *Ānandamayīpūjā.*

Substance, country-made paper. 12½ × 3½ inches. Folia, 13. Lines, 5. Character, Bengali. Appearance, old and worn out. Incomplete at the end.

It deals with the details of the Kaula form of worship. It quotes from the following works:—

रुद्रयामल (Fol. 5A), लिङ्गागम (5B), यामल (6B), कुलार्णव and कुलसार (7B).

Beginning :

ॐ परदेवतायै नमः ।

हालां पिबन् दीक्षितमन्दिरेषु

स्वपन् निशायां गणिकागृहेषु ।

गृहे गृहे भोजनमेव कुर्वन्
संलभ्यते साधकचक्रवर्त्ती ॥
अथानन्दमयीं पूजां वक्ष्यामि गुप्तनाम्निकीं ।
यां ज्ञात्वा शिवसायुज्यं लभते साधकोत्तमः ॥
गुप्तन्तु प्रकटं कृत्वा विनश्यति च साधकः ।
प्रकटे सिद्धिहानिः स्यात् गुप्ते सिद्धिर्न संशयः ॥
निजसाधकमध्ये तु न गोप्यं कदाचन ।
गुप्ते च सिद्धिहानिः स्यात् प्रकाशे सिद्धिमालभेत् ॥

6451.

3664. कुलपूजाविधिः । *Kulapūjāvidhi.*

Substance, country-made paper. [illegible] × 4½ inches. Folia, [illegible]. Lines, 9. **Extent in ślokas,** 80. Character, Bengali. Appearance, discoloured. **Complete (?).**

It lays down the procedure of worship without mentioning any particular deity. The procedure differs very little from the ordinary form of worship.

CATALOGUE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

A

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN THE COLLECTIONS

OF

THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASĀDA SHASTRĪ,
C.I.E. M.A., D.LITT., F.A.S.B

REVISED AND EDITED BY

CHINTAHARAN CHAKRAVARTI KAVYATĪRTHA, M.A.

VOLUME VIII
TANTRA MANUSCRIPTS

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS
PUBLISHED BY THE ROYAL ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

CALCUTTA
1940

SYNOPSIS OF CONTENTS

INTRODUCTION

I. Plan and Execution of the Present Catalogue

The present Catalogue is based on materials left by the late Mahamahopadhyaya Haraprasad Shastri, whose widely comprehensive erudition in the various fields of Sanskrit literature and Ancient Indian History and Culture is well known. The present editor was entrusted with the task of revising and seeing through the Press the late MM. Shastri's notes. These consisted of slips containing descriptions of the various MSS. which were in the handwriting of MM. Shastri's assistants working under his direction. The present editor as far as possible did not disturb the notes as he received them, but where discrepancies were revealed on actual comparison with the MSS. themselves, these were rectified. Quotations in the descriptive slips were verified, and sometimes these were curtailed or elaborated as circumstances connected with the importance or otherwise of the work or the MS. demanded. The present editor also compared MSS. of works in the Government Collection with others in the Indian Museum, Society's own collection or in that of other institutions (e.g., the Baṅgīya Sāhitya Pariṣad, the Sanskrit Sāhitya Pariṣad and the Sanskrit College) which were accessible to him, with a view to make the descriptions full and complete. Apparent copyists' mistakes in the Sanskrit of the MSS. have been silently corrected in the Catalogue. A uniform system of plus signs, simple and square brackets, has been followed in the present catalogue to indicate illegible or obscure *akṣaras* and redundant words or *akṣaras*, as well as emendations and allowable conjectures made by the editor to make clear a quoted passage.

About a dozen MSS. belonging to subjects other than the Tantra were through some inadvertence included within the Shastri slips, and these have duly been taken out. A few nevertheless escaped the attention of the editor as the work was printing; these have been sorted out in the *Addenda et Corrigenda* printed at the end. On the other hand, the present editor has included descriptions of some fifty newly acquired Tantra MSS., occurring within the present Collection, for which no materials left by MM. Shastri were available.

Also cross-references have been given to a few Tantra works which have been inadvertently included in the other Catalogues in the Series [1]. A few works which were not identified in the slips left by MM Shastri have been identified by the present editor in this Catalogue [2]. The Collection had some MSS. of the same texts split up into two parts with separate numbering, and through inadvertence this was not detected. The present editor has combined the split MSS. into the single ones that they really are, and has entered them as single items [3].

The present editor in revising and seeing through the Press this Catalogue, which owes its inception to the labours of MM. Shastri and can be said to have been prepared by him, has been actuated by a spirit of respect and reverence for the memory of the great scholar from whom he received his inspiration in studying, cataloguing and editing Sanskrit MSS. The MSS. described were very precious in the sight of the late MM. Shastri, and the present editor has taken pains that their special features be brought to the notice of scholars. He has for this purpose compared these MSS. with printed editions and descriptions of other MSS. of the same work from other Catalogues. He only hopes that the Catalogue as revised by him under the direction of the authorities of the Royal Asiatic Society of Bengal will be worthy of the great scholar who would have published it himself, had Fate spared him to us for a few years more.

The problem of arranging the MSS. was a difficult one. The importance of a proper classification of the Tantras for a correct appreciation of a particular work in its true perspective cannot be emphasised too strongly. It is evidently for this reason that enough stress has been laid on this matter in the Tantras themselves, which definitely forbid one sect following the prescriptions of another which are positively harmful to the former. But the traditional principles of classification are too intricate and obscure to be applied to a catalogue. They should form a special subject of study by themselves. It is all the more distressing to find that confusion is worse confounded by the fact that some of the later works are

---

[1] Cf. descriptions under Nos. 6124, 6162, 6219, 6308, 6510 and 6716.

[2] Cf. Nos. 6055, 6126, 6154, 6155, 6161, 6164, 6189, 6191, 6246.

[3] Cf. Nos. 6254-5, 6655, 6712.

either spurious or constitute a curious hotch-potch of the views of different sects[1]. Under these circumstances a rough arrangement based on tradition, according to the deities dealt with, seemed to be most satisfactory and this has been followed in two of the three broad formal divisions into which the works have been classified at the first instance.

Under ORIGINAL TANTRAS come works, put in the form of interlocutions between divine beings or sages, though some of these are apparently very late and of not much importance.

Under DIGESTS have been grouped compilations attributed to historical personages though there are some which are anonymous including those the names of the authors of which could not be traced owing generally to the imperfect condition of the manuscripts. The Digests have been subdivided into four sections in accordance with the subject-matter of the works. Under STOTRAS fall hymns either associated with original Tantras or ascribed to particular authors. These have been arranged according to the deities eulogised.

In the case of Original Tantras[2] the traditional way of division into Yāmala, Ḍāmara, etc., has been roughly followed here and there

---

[1] बाहुल्ये सम्प्रदायानां [illegible] वै । *Mantraratnākara* of Vijayarāma (*Chwar*, Extr 653).

[2] In this section the arrangement as found in the slips left by the late Mahamahopadhyaya H. P. Shastri was generally followed while a thorough rearrangement was made with regard to other sections.

The following statement will indicate the results of a partial application with regard to the Original Tantras of a principle of classification similar to the one followed in the case of Digests.

A. Comprehensive and General Works:—
   5951, 5972, 5992, 6029.

B. Works dealing with particular deities:
   I. Śakti
      (1) Kālī: 5930, 5964, 5961, 5999, 6011, 6016.
      (2) Tārā: 5929, 5949.
      (3) Tripurā: 5809, 5998, 6017.
      (4) Vagalā: 5893, 6084.
   II. Śiva: 6023.
   III. Viṣṇu: 5891, 6004, 6031, 6033.
   IV. Gaṇeśa: 5897, 6056, 6088.

C. Works dealing with particular rites, Mudrās, Yantras, etc.:
   (1) Kaula rites: 5934, 5993, 6015.
   (2) Japa, Puraścaraṇa etc.: 5978, 6006, 5983.

without any definite indication in that respect. But an arrangement similar to the one proposed in connection with the Digests would, as later considerations suggest, have been more appropriate and helpful.

It may be mentioned in passing that we have here fully or in parts four Dāmaras[1] (Bhūta-ḍāmara, Mātaṅgī°, Gaurī°, and Tridaśa°), four Yāmalas[2] (Rudra°, Kṛṣṇa°[3], Brahma°, Jayadratha°[4]), a number of Uḍḍiśa and Śābara-tantras, several works definitely assigned to one or other of the Srotas or Āgamas e.g., Bhairavasrotas (5937), Mahāsrotas (5953), Ānandabhairava srotas (5893)[5], Ṣaḍvidyāgama (6084), Kālikāgama (6090)[6]. It may be noted that a large number of the above-mentioned works are apparently late and have little authority. Not a few of them are full of incantations in the vernaculars.

II. Special Features of the MSS. described

(i) *Provenance.*—The present volume gives an account of over a thousand MSS. belonging to the Government Collection of Sanskrit and Sanskritic MSS. on permanent loan to the Royal Asiatic Society of Bengal. These MSS. refer to the subject of *Tantra* or *Mantra-śāstra* which forms an important branch of later Hindu (both Brahmanical and Buddhistic) religious and ritualistic literature. The present collection is unique in many respects. It is a fairly extensive collection, and quite a representative one on the subject,

(3) Magic rites: 5830 ff, 5981, 6069, 6073, 6079, 6089, 6091.

(4) Yogic Tantras: 6102–3, 6113–6132.

(5) Tantric Upaniṣads: 6133–6.

[1] None of these names are found in the list of six *ḍāmaras* given in the *Vārāhī-tantra* and quoted in the *Vācaspatya*. It is not known however if the *Durgā-ḍāmara* of the list has any relation with the *Gaurī-ḍāmara*. The list of three *ḍāmaras* as given in the *Samayācāra-tantra* (5920) refers to a *Bhūta-ḍāmara* as also to a *Śakti-ḍāmara* which may have some connection either with Gaurī° or Mātaṅgī°.

[2] A reference to a fifth Yāmala called Umā° is met with in the colophon of the *Paramaśiva-sahasranāma-stotra* (6750) which is assigned to this Yāmala.

[3] It is not known if this has any connection with the *Viṣṇuyāmala* which is mentioned in both the lists of eight Yāmalas, one given in the *Samayācāratantra* and the other quoted by Bhāskararāya in his commentary on the initial portions of the *Vāmakeśvara-tantra*.

[4] Not mentioned in the *Samayācāra* list (5920).

[5] *Rudra-yāmala* is stated to belong to the *Dakṣiṇa-srotas* (Mad. XII, 5712).

[6] *Surendra-saṃhitā* is stated to belong to the *Pañcāstrāgama* (Mad. XII, 5755).

and the MSS. which go to make it up have been collected not only from Bengal but also from other places in Northern India. The doctrines and rituals described in these MSS. are (or were) current in Bengal and Assam, Orissa, Bihar, United Provinces. Kashmir and Nepal, and also in parts of South India. Bengal works, i.e. works composed or written in or outside Bengal by Bengali Tantric scholars and religious men, naturally predominate in a collection acquired primarily in Bengal. A good percentage of these works have a special connexion with Bengal: these are well known in this province, and were written in the local script, and besides, their popularity is still to be evidenced from editions of many of these published from Calcutta and elsewhere in Bengal. Over and above these well-known works, we have in the present collection numerous other texts which have not been published at all, and in some cases they appear to have never been mentioned in other treatises or in digests or lists of Tantric works: thus these latter can be characterised as 'new' or 'generally unknown' Tantric texts, for both Bengal and other parts of India.

(ii) *Script.*—The scripts used in the MSS. are generally Nāgara and Bengali, with a limited number in Later Gupta, Newari, Śāradā, and Odiyā. Among MSS. in non-Bengali scripts those of works of a definite Bengal origin possess particular interest.

Of the many-sided contributions of Bengal to Sanskrit Literature which are known and held in esteem outside Bengal the works on Navya Nyāya or Modern Logic are the most important. They are held in high esteem and assiduously studied to this day by scholars all over India. Mention might also be made of the works of Madhusūdana Sarasvatī whose Vedantic writings have rightly earned for him an all-India popularity. In the field of Navya-Smṛti the reputation of the Gauḍa School is known to have been widely spread and MSS. of several works like the *Dāyabhāga* of Jīmūtvāhana and parts of the comprehensive *Smṛti-tattva* of Raghunandana are reported from different parts of India.

MSS. of few Tantric works, however, specially later digests, mainly of a ritualistic character, which are popular in Bengal, are known to have been found elsewhere. And this is not at all surprising, for there is scarcely any ritualistic work of an all-India popularity. As a matter of fact, different parts of the same province

are not infrequently found to follow different ritualistic manuals. This is a fact which makes the find of MSS. of Tantra works of Bengal in non-Bengali scripts all the more interesting.

The present volume describes MSS. of this type of works like the *Mantra-ratnākara* (6182), *Śākta-krama* (6197, 6199), *Tattvānanda-taraṅgiṇī* (6200), *Tantra-sāra* (6187ff) and *Karpūrādistotraṭīkā* by Siddhāntavāgīśa (6629). It may be noted here that a MS. of the *Tantra-sāra* in Nagara characters is also mentioned by Burnel (*Descr. Cat. Tanjore*, p. 207).

A reference may incidentally be made here to another ritualistic work of Bengal, the *Śyāmā-saparyā-vidhi* of Kāśīnātha Tarkālaṅkāra, a MS. of which is in the Madras Oriental Library (*Triennial Catalogue*, V. 5122).

(iii) *Material.*—The material on which the MSS. are written is mostly hand-made indigenous paper, the yellow-coloured variety of which is found to be manifestly superior in point of durability, to the white-coloured stuff and especially to modern machine-made paper, which is used in a number of MSS.[1] Palm-leaf MSS. are very few in number—one (5804) in later Gupta script, a few each in Newari, Udiya and Bengali and only one (5805) in the Nagari script.[2]

(iv) *Date.*—The number of old works and MSS. is very few in the present volume, as compared with that in some of the previous volumes of the Series. The oldest MS. described in the volume is the *Kubjikā-mata* (5804) which is written in later Gupta characters. Two other old MSS. that come next are those of the *Yuddha-jayārṇava-tantra* (Nos. 6110, 6109) one copied in 1067 A.D. and the other in 1270 A.D. Of the latest MSS. there are a few copied in the beginning of the present century (*Tantra-siddhānta-kaumudī*—6223, and *Mantra-siddhānta-mañjarī*—6224).

---

[1] Exactly the same state of affairs was noticed in different parts of the country as early as the seventies of the last century (Gough: *Papers relating to the collection and preservation of Ancient Sanskrit Literature in India*, Calcutta, 1878, p. 15). Machine-made paper has been referred to in the earlier part of the volume as 'foolscap paper' or 'Serampur paper'.

[2] The rarity of palm-leaf MSS. in the Nagari Script was noticed in 1878 (Gough, *op. cit.*, pp. 211-2). It may also be noted in this connection that no palm-leaf MS. of any work in the Bengali language is known, while scarcely any MS. in Udiya on anything but palm-leaf is available.

The dates are indicated by means of various well-known eras, Śaka (S.E.), Vikrama-Saṃvat (V.S.), Nepāla-Saṃvat (N.S.), Bengali San (B.S.), etc. In one MS. (6114) the date of composition is curiously given in years of Tretā-yuga, while in several MSS. (5955, 5965, 6082) the names of the eras are not specified, so that it is not possible to ascertain accurately their dates. In one MS. (6038) the chronogram reads like a riddle difficult to solve.

(v) *MSS. of a general interest.*—As regards MSS. of a general interest of which there are very few in the present volume mention may be made of the following:—

(1) MS. copied for a lady [1]:

Saundarya-laharī (6681)—Copied for the recitation of Jayantī Devī.

(2) MSS. copied for and probably possessed originally by big personalities:

Kulamukti-kallolinī (6308) copied in 1877 V.S. under orders of Raṇodyota-sāha of Nepal.

Kāmakalākālī-stotra (6634) copied in Nepal in 1711 S.E (1789 A.D.) by Govinda-śarman for Prince Bahādur Sāh who is probably identical with Rana Bahādur Sāh who is stated to have succeeded to the throne in 1775 (Landon, *Nepal*, I. 67).

Liṅgārcana-tantra (6024) MS. belonging to Lālā Rāmagati Rāya [2].

---

[1] For a reference to several other MSS. copied for and by ladies cf. Y.R.A.S.B., 1938, p. 13.

[2] The records of the society generally do not give information regarding the find-spots and the names or whereabouts of the last owners of the MSS. from whom they were acquired by the Society. But fortunately some of the MSS. contain the names of the original owners of them. And of these we might mention the names of a few scholars:—

Kṛṣṇānanda-nātha, evidently a Tantric scholar (5840, 5906, 5811, 5862, 5905, 5925, 6047, 6204).

Rājakiśora Śarman, probably identical with the author of the *Śakti-ratnākara* (5915).

Reference may also be made here to the huge collections of Raghunath Malaviya, Harekrishna Vyasa and Lakshminarayana Kavi, MSS. from which generally bear the names of their owners.

(3) MSS. in the Nagari script written by or belonging to a Bengali, the use of the script among whom is extremely rare and is of a very recent growth:

Kalpa-sūtra (6168)—copied by Harikṛṣṇa Cakravartī in 1732 V.S.

Śiva-tāṇḍava (5966)—belonging to Harikṛṣṇa Cakravartī.

(4) MSS. of historical interest:

Kāma-ratna (6542). The MS. which was copied in 1635 Ś.E. (1713 A.D.) records that Pharak-Ser (Farrukh-siyār) was the lord of Delhi in that year—the year which is known to be the year of accession to the throne of Farrukh.

III. Special features of the works

(i) *Date*.—An idea has already been given about the age of the MSS. described here and one would naturally feel inclined to know something about the age of the works themselves.

The question of the date and authoritativeness of what passes as an original tantra is a difficult one. It is evident that some of them are very late commanding little authority even among the followers of the Tantras. But the actual dates of few of the works can be determined. The position with regard to the digests is of course better, though not always satisfactory. A number of these works are dated while the dates of a few can be ascertained with some amount of certainty from internal or external evidence. A list of the works in which the dates of composition are definitely mentioned is given below.[1]

6351-2.	Kramottama	1435 S.E.
6233.	Mantrārādhana-dīpikā	1488 S.E.
6199.	Śāktakrama	1493 S.E.
6533.	Puraścaraṇa-dīpikā	1512 S.E.
6659.	Śyāmākalpa-latikā	1514 S.E.
6694.	Ānandalaharī-ṭīkā	1527 S.E.
6183.	Śāradātilaka-ṭīkā	1695 V.S.

[1] The date of composition, though indicated, is unintelligible in both the MSS. (6628-9) of the commentary on the *Karpūrastava* by Durgārāma.

6214.	Āgama-tattva-vilāsa	1609 S.E.
6604.	Sāra-samuccaya	1770 V.S.
6511.	Dīpa-prakāśa	1677 S.E.
6303.	Śyāmāsaparyā-vidhi	1699 S.E.[1]
6228.	Dharma-vitāna	1779 V.S.
6439–41.	Kaulikārcana-dīpikā	1700 S.E.[1]
6573.	Mudrā-prakāśa	1752 S.E.
6215.	Āgama-tattva-saṃgraha	4933 Kali Era.
6661.	Śyāmāsantoṣaṇa-stotra	1756 S.E.
6647.	Kaula-gaja-mardana	1910 V.S.
6617.	Gorakṣa-śataka-ṭīkā	1943 V.S.

(ii) *Nature of contents of the works.*—The works described in the present volume, are mainly of a ritualistic character. There are few works here which directly expound the philosophy proper of the Tantras. The following pages, however, contain enough material that will be of interest to students of anthropology, iconography [2] and Sanskrit literature, particularly the later phases of it. It must still have to be admitted that this volume like the volume on Smṛti and Purāṇa contains much that is of little value and importance.

It will be noticed that works on the details of the worship of different aspects of Śakti or the Divine Mother by far outnumber those on all the other deities taken together. Of the ten major manifestations (*mahāvidyā*) [3] of the Divine Mother, again, Tripurā, Kālī, Tārā and Bhuvaneśvarī claim in a descending order the largest number of worshippers and consequently the largest amount of literature. Chhinnamastā (also known as Pracaṇḍa-caṇḍikā or Sumukhī), Dhūmāvatī and Vagalā are principally worshipped in connection with the performance of the black rites for the attainment of ulterior objects. They have few regular worshippers who regard them as their tutelary deities so that the literature on

[1] The date of one of the works [illegible] work, which according to the date given appears to be earlier, [illegible] which is given a later date.

[2] Anthropomorphic descrip[illegible] little known deities like [illegible] (6070-1), Kālarātri (6062-4), and T[illegible] (6464) are highly interesting in this respect.

[3] Kālī, Tārā, Ṣoḍaśī (Tripurā), Bhuvaneśvarī, Bhairavī, Chhinnamastā, Dhūmāvatī, Vagalā, Mātaṅgī and Kamalā.

them is quite scanty. Śākta deities like Gāyatrī, Kubjikā and Caṇḍikā have only a limited local interest, being known and worshipped in particular localities. Among the other deities Śiva with his different aspects comes next as regards the quantity of literature dealt with in the volume. The literature on Viṣṇu is poorly represented here while a comparatively small amount of literature appears to have ever been produced on the cults of Gaṇeśa and Sūrya (Sun), evidently owing to the small number of devotees worshipping them as tutelary deities.

Of the various tantric rites only the more important and popular ones are found to have been treated in independent works described here. The six black rites [1] and other magic rites for warding off evils and securing prosperity, of course, claim a large number of works, mainly small treatises and manuals. But few of them command respect and authority even among orthodox scholars of Tantras being generally spurious, anonymous and comparatively modern

Though this is not the place to give an elaborate account of the various rituals of the Tantras with which the works under discussion are primarily concerned, it is necessary to give a rough and general idea of their characteristic features in order to enable the general reader to appreciate the nature of the contents of the works. A more detailed account of them is given in Arthur Avalon's *Principles of Tantras* (London, 1914 1916. vols. I and II).

Dīkṣā or initiation which is the most essential preliminary of the Tantra form of worship invests one with the right to follow the injunctions of the Tantras. And every Hindu, irrespective of any caste or sex to which he or she belongs, may be and until very recently was initiated with proper ceremonies by the family preceptor or some of his superior near relatives into the worship of a particular deity. At the time of initiation one of the many *mantras* with which a deity is worshipped by different persons on different occasions is communicated to the worshipper who is to keep it concealed like the most valued treasure. The mantra and the deity, appropriate for the worshipper, are determined by family practices as well as personal peculiarities of the worshipper, who is to mutter the mantra and per-

[1] Magic rites for averting evil, subduing (a man or a woman), arresting any feeling or force, exciting enmity (between affectionate friends), overthrowing (an enemy) and causing destruction to somebody.

form other rites with it not only at the time of worship but also on the occasion of observing his daily duties like getting from bed in the morning and bathing. Though the form of worship[1] is essentially the same in connection with all the deities there are differences and peculiarities in the details of procedure which are pointed out in special treatises dealing with particular deities. The use of the Five *M*'s—*madya* (wine), *māṃsa* (meat), *matsya* (fish), *mudrā* (fried grain) and *maithuna* (sexual intercourse)—and the six black rites are not meant for all worshippers but for only the select few. Even all members of the Kaula sect of the Śāktas—a sect notorious for these rites—were not to observe these rites (I.H.Q —X. 487f.).

The mantras[2] consist of one or more syllables indicated by word symbols which differ in different schools and which are explained in special dictionaries (6257–6265). They are known as ***mālā-mantras***, when the number of syllables contained in them is more than twenty. Various rites are prescribed for making the mantras efficacious. Of these a very important one is the *Puraścaraṇa* (6530 ff) which consists of five elements, e.g., the muttering of the mantra for a prescribed number of times, *homa*, *tarpaṇa* and *abhiṣeka* with the same mantra followed by the feeding of Brahmins.

When a worshipper has attained to sufficient spiritual development he may undergo superior types of initiation culminating into ***Pūrṇābhiṣeka*** (6526).

The worship is offered on an image of the deity, on a consecrated pitcher filled with water on which fruits and mango-sprouts are placed or on a mystic diagram (*Yantra*) which represents the deity

---

1 Two essential features of the worship are *bhūtaśuddhi* and *nyāsa*, aimed at the purification of the body and helping the gradual realisation of the supreme ideal of the Tantra form of worship, viz. the identity of the Individual soul with the Supreme Soul.

2 Vedic mantras, with or without any modification, are also occasionally used. RV. III, 62.10 popularly known as the *gāyatrī*, is the commonest Vedic mantra which with necessary modifications is used in the Tantric worship of different deities. MSS. containing the texts of the modified forms of the mantra in connection with the worship of various deities are noticed in this volume (6499, 6281).

The Tantric use of the *Śrī-sūkta* (RV. I, 165) has been indicated in two MSS. (6500–1) which describe how different verses of the hymn are to be used in offering various objects in the worship of Lakṣmī as also in rites like *nyāsa* and *puraścaraṇa*. Uses of Vedic mantras in the purification of fish, meat and wine are described in works dealing with the Kaula cult.

While an image is immensely popular in Bengal, the diagram is more popular elsewhere (6579 ff).

IV. Some important works

A brief passing reference may now be made to the characteristic features of a selected number of the more important but little-known works, MSS. of which are described in the following pages. There are a good number of works which are unique and are noticed here for the first time. The names of these have generally been marked with an asterisk in the index of titles. But even under titles without any mark there are not a few works which though already noticed are either inaccessible elsewhere or are still unique other notices referring to MSS. described in the following pages. But in a manuscript collection it is not only the MSS. of hitherto-unknown works that are important and useful. It is not infrequently that MSS. of well-known works are immensely useful for the determination of the correct text of a particular work. Tantra works again, especially the original tantras, possess immense textual irregularities and variations. It will be noticed that even the number and arrangement of the chapters of a work differ in different MSS., a comparative analysis of several of which is therefore essential for a critical edition.

Some of the MSS. present different versions of even a number of later digests and commentaries. Of these mention may be made of the following:—

6232. *Mantra-candrikā* of Janārdana.

The MS. of the Society contains an elated version of the work of which a shorter version is described in L.II. 911.

6352. *Kramottama* of Nijātmānandanātha.

This seems to represent an abridged version of the work as contained in No. 6351.

6438. *Kaulāvalī* of Jñānānanda.

This constitutes a shorter version of the work of the same name published in the *Tantrik Texts* Series (Vol. XIV)[1]. An idea of the

[1] Notices of two manuscripts by MM. H. P. Shastri and Prof. Kielhorn reveal that the work had other versions as well (*Ind. Cult.*, III, p. 519).

relation between the two versions may be had from the following statement:—

Number of chapters in the MS.		Corresponding portions in the edition of the Tantrik Texts Series.
I	..	II. 50—II. 104.
II	..	III. 105—V.
III	.	VI.—VIII. 38.
IV	.	VIII. 39—IX. 41—first few lines of Chapter IV
V	..	IX. 71—X. 141.
VI	..	XI.
VII	..	XII. 1-151+last few lines of Chapter XIII
VIII	..	XIV.
IX	..	XV

6595. *Haṭha-pradīpikā.*

This seems to contain a smaller version of the work as known through different editions.

6817. *Mallādarśa* of Premanidhi Pantha.

This may be a shorter version of the work described under No. 5971 where no name of the author is traceable.

Besides the above-mentioned works, the following works and MSS. in the different sections of the Catalogue deserve special mention.

A. Original Tantras.

(1) *General.*

The *Vīra-tantra* (5925–7) which deals with the worship of Kālī, Tārā and other deities, specially in connection with left-handed worship, has a very unsatisfactory text. The first four chapters agree in all the three MSS. Chapters 5–10 in 5925 agree with chapters 5–11 in 5927. The last four chapters in 5927, however, have no corresponding matters in any of the other two MSS., the concluding chapters of which agree but for the chapter numbers [1].

[1] Chapters 10, 11 and 12 of 5925 agree respectively with chapters 5, 6 and 8 of 5926 which has no colophon for chapter 7.

It is not known if this is the work referred to by Raghunandana in his *Smṛti-tattva*.

A reference may be made here to a work called the *Bṛhad-rudra-yāmala* (5866-7) which has little connection with the *Rudra-yāmala*. The Society seems to possess all the known MSS. of the work —three in number [1]— two of which both incomplete, are described here and the remaining one, which is complete belongs to the old collection of the Society. The work is in the form of an interlocution between Kṛṣṇa and Nārada. It deals with the worship of various deities like Gaṇeśa, Kālī and Pañcānana, the popular Guardian Deity of children.

The only work so far known expounding the doctrines and practices of the little-known but catholic Pārānanda school of Tantric worship, which puts a taboo on ritualistic details as also on animal sacrifice, apparently an essential feature of Śakti worship, appears to be the *Pārānanda-sūtra* published in the *Gaekwad's Oriental Series*. The present collection possesses a fragmentary manuscript of another small work on the subject, called the *Pārānanda mata* or *Paramānanda-mata-saṃgraha* (5982). It gives a brief but clear and systematic account of the views of the school. This is a metrical work, with a few prose-lines here and there, containing about a hundred verses. Some of the verses, which are apparently borrowed by both from an earlier source, are found in the printed text also. The language in both the works is occasionally almost identical. The fragment has been published in JRASBL. (1939, pp. 467-7), with a short summary of the contents in English.

The *Ākāśabhairava-kalpa* belonging to the *Maheśvara-tantra* appears to be a big work of which a portion, complete in itself, dealing with various magic rites is preserved in a MS. of the Society (5895). Another portion, a considerably bigger one, belongs to the Tanjore Library of which a modern copy is in the Bhandarkar Oriental Research Institute. This portion deals with the details of the worship of Sāmrājya-lakṣmī (Presiding Deity of Sovereignty) and with Rāja-dharma (royal duties). A detailed description, containing a list of contents, of the last-mentioned manuscript is given in the *Karnataka Historical Review* (1939, pp. 7–18)

[1] For an account of the MSS. and their contents cf. *D. R. Bhandarkar Volume*, pp. 77–81.

by Mr. P. K. Gode who believes that the work is associated with the State of Vijayanagara, a picture of which, Mr. Gode thinks, is reflected in the work.

The *Rādhā-tantra* (6002-3) is an interesting work which seeks to demonstrate the supremacy of Śakti worship through the life and achievements of Kṛṣṇa, who is represented as an ardent worshipper of the Divine Mother. It is definitely stated that devotion to Śakti was at the root of all the superhuman achievements of Kṛṣṇa (ch. 22). Kṛṣṇa performed various Kaula rites in the company of Rādhā, an incarnation of Padminī who was an attendant of Tripurā (ch. 6). Vṛndāvana was the proper place for the ritualistic practices of Kṛṣṇa, as the Divine Mother always resided here and the two principal trees of the place, e.g. *tamāla* and *kadamba*, were nothing but different forms of Kālī and Tripurā (ch. 21). The work, however, seems to be a comparatively late one. Though no definite date can be assigned to it, one limit of its age is supplied by the *Śyāmāsaparyā-vidhi* (6303) of Kāśīnātha composed in 1699 S.E. (or 1777 A.D.), which refers to the *Rādhā-tantra* as one of the source books utilised by it. That the work was regarded as authoritative is testified to by the large number of manuscripts and printed editions that the work possesses as well as by references made to it in later digests like the *Śakti-ratnākara* (6216) of Rājakiśora of unknown date and the *Śyāmāsaparyā-vidhi* already referred to. The existence of a work called *Bṛhad-Rādhātantra* (*Cat. Cat.*, I. 504) may not unlikely be an indirect evidence of the popularity of the work which led to a 'longer version' (*Bṛhat*) of it. The work may have originated or at least was more popular in Bengal. Manuscripts of it are mostly known to be in Bengali characters and all the known editions are published in Bengal and in the Bengali script[1].

The Society possesses only one MS. of the *Mahānirvāṇa-tantra* (6039) which has been published several times by different scholars[2]. But curiously enough the number of known MSS. of the work is quite disproportionate and very small. Only two MSS. are noticed in the *Catalogus Catalogorum* (I. 298 under *Nirvāṇa-tantra*). It

---

[1] For a detailed account of the contents of the work cf. *Sāhitya Pariṣat Patrikā*, vol. 46, pp. 296-300.

[2] A list of the various editions of the work is given by Arthur Avalon in the Introduction (pp. viii-ix) to his edition of it published in the Tantrik Texts Series (Vol. 13).

does not seem to have occupied an important place in the literature of the Tantras. The work is not mentioned in the well-known lists of Tantras, e.g., the *Toḍala-tantra* list and the *Vāmakeśvara-tantra* list. Scarcely does any of the famous Tantric compilations refer to or quote from this work. Of the few works which contain references to the *Mahānirvāṇa* mention may be made of the *Krama-dīkṣā* of Jagannātha [1] (6525) and the *Sarvollāsa-tantra* (6204) of Sarvānanda [2].

It seems that it was owing to these facts that the work was suspected in some quarters to be a fabrication in whole or in part of Hariharānanda, the guru of the celebrated Hindu 'reformer' Raja Ram Mohun Roy, 'written with the object of pushing the Reformist views' of the latter. It may be pointed out in this connection that the work 'was first published by the Adi Brahma Samaj under the editorship of Ananda Chandra Vedantavagisha'. 'The preface to this edition stated that three MSS. were consulted: one belonging to the library of the Samaj, the second supplied by Durgadas Chaudhuri, and the third taken from the library of Raja Ram Mohun Roy.' [3]

(2) *Works on Different Deities.*

We have here a number of works pertaining to the cult of Durgā. The *Māyā tantra* (5985), which may or may not be identical with the work of the same name quoted in the *Tantra-sāra*, the *Śakti-ratnākara* and the *Āgama-tattva-vilāsa*, prescribes (ch. 8 and 9) and speaks highly of (ch. 12), Kulācāra in connection with the worship of Durgā with the details of which it deals. As some of the MSS. end with chapter 7 the genuineness of these chapters may not be beyond all doubts. Two works assigned to the *Rudra-yāmala* (5879, 5885) deal with the worship of the deity during the famous autumnal festival of Northern India known as Navarātri as well as with the nine well-known forms of the deity. The *Vanadurgā-kalpa*

---

[1] Some of the references have been identified, e.g., भानुप्रतिमयं बिम्बम् (fol. 18A = VIII. 279), [illegible] (fol. 21A = IX. 91-93).

[2] Chapters 6, 58 and 59.

[3] Introduction and Preface to the edition and translation of the work by Arthur Avalon (Madras 1928, Calcutta 1913).

(6067) describes the details of the worship of Vanadurgā, a deity whose worship is highly popular in several districts of Bengal[1]. There is, however, no work here which describes all the rites to be performed by the regular worshippers of the deity, of which there is a good number in Bengal.

Works on deities whose rituals are dealt with both in original Tantras and Digests have been noticed, for the sake of convenience, only under Digests.

(3) *Works on Caitanya.*

A number of apparently late but nevertheless interesting works refer to or deal with the worship of the great Vaiṣṇava saint of Bengal--Caitanya. These are associated with well-known Tantric texts. In one of them, associated with the *Kulārṇava* (5913), the divinity of Caitanya is established with various arguments. In another, associated with the *Viśvasāra-tantra* (6058), which professes to give an account of this 'secret' incarnation of Viṣṇu the date of his appearance is also indicated (4586 of the Kali age). In the *Ūrdhvāmnāya-saṃhitā* (5959) he is referred to as an *avatāra* in place of the Buddha. It is significant that the last MS is in the Nāgari script and presumably is of a non-Bengali origin. Of other works of the type reference may be made to the sections on Caitanya ascribed to the *Brahma-yāmala* and the *Kṛṣṇa-yāmala*, manuscripts of which are found in the old collections of the Society (AS., p. 64) and the Baṅgīya Sāhitya Pariṣad (VSP., p. 41).

(4) *Works on Alchemy.*

Among manuscripts of works on alchemy reference may be made to the following:—

Rasārṇava (5870) and *Rasa-kalpa* (5871) associated with the *Rudra-yāmala* deal with various preparations of mercury. The *Suvarṇatantra* (6101) and *Svarṇatantra* (6824) describe the synthetic preparation of valuable metals like silver and gold.

(5) *Works on the use of hemp.*

We have here a small manuscript (6068) containing an extract on the Tantric use of hemp. The topic has been incidentally dealt with in a number of Tantra works. The *Mahānirvāṇatantra* (V.

[1] cf. JASB., 1930, pp. 382-3.

82-87) gives directions for the ritualistic purification of hemp. One entire chapter of the *Sarvollāsatantra* (6204, ch. 30) deals with its use and efficacy. Five names of hemp are given[1]. Hymns to deified hemp are described in ASB., VII. 5574, 5655. The use of the drug in a number of folk-rites is also known.

(6) *Works relating to the science of warfare.*

A reference may be made to manuscripts of more or less familiar astrological and magical works connected with the science of warfare in old India. These works are generally associated with the Tantras. Some of them like the *Narapatijayacaryā* (with sections bearing the stamp of the Tantric form of composition), a MS. closely agreeing with which has been described under the title *Brahmayāmala* (5892), are definitely stated to have been based on the tantras, especially of the *Yāmala* class, while one, *Yuddhajayārṇavatantra*, (6109–12) at least is actually styled a tantra. They deal with what is called *Svarodayaśāstra* or the science of sounds, a lack of the knowledge of which brings about the fall of a king, even though rich in armaments. Incidentally, they describe mystic diagrams to determine the future of royal undertakings, lay down the details of magical and Tantric rites such as initiation into warfare, consecration of the weapons to make them infallible, six black rites of the Tantras for controlling and causing the destruction of enemies.

B. Digests.

(1) *General works.*

Under this section reference may first of all be made to several commentaries.

Uncertainty seems to surround the names of the authors of two commentaries of the *Prapañca-sāra* (6174-5). Different MSS. refer to different names while some of the MSS. give no name at all. Even the name of the preceptor of one of the commentators (6175) is not known for certain. While it is given as Vaikuṇṭhavāṇī or Amararājasarasvatī in the introductory verses, it is definitely referred to in the last colophon as Umaraprakāśa. The Society possesses MSS. of two commentaries (6182-3) on the *Śāradā-tilaka*

[1] ऊर्जिता [illegible] देवि विजया सिद्धिदेति च ।
[illegible] पञ्चैतानि [illegible] ।—*Sarvollāsa-tantra* (30. 22).

which do not seem to have so far been noticed. One of these (6183) was composed in 1675 V.S or 1618 A.D.

The chief interest of the *Vidyārṇava* (6206) lies in the account it gives of the foundation of the town of Vijayanagara. The account, which does not appear to have so far been recorded in any of the several modern works on Vijayanagara, does not, unlike other legendary accounts, refer to Harihara Bukka and Vidyāraṇya whose names are almost invariably associated with the foundation and the naming of the town. It does not constitute a version of the legends already recorded but gives a new and independent story by itself. In giving the history of the composition of the work it is stated that it was composed at the request of an unnamed king [1] of Vijayanagara, the posthumous son of Prauḍhadeva. The author appears to have been a man of influence. For it is told that when Prauḍhadeva died [2] leaving his queen with child it was the author of the present work who acted as regent in pursuance of the wishes of the people. As regent he is stated to have built the beautiful town of Vidyānagara (Vijayanagara) resembling the mystic Śrīcakra. When the son of Prauḍhadeva attained majority and was fit for carrying on the duties of a king he was placed on the throne. And at the request of the king and learned men of eminence the work was composed.

According to Prof. Salatore the foregoing version of the story about the origin of Vijayanagara has no historical value. The *Vidyārṇava*, Prof. Salatore rightly observes, can in no way be assigned to a date earlier than A.D. 1446, the year of the death of Prauḍhadeva, whose posthumous son could come to the throne only after that year [3], when the town had already been in existence for a large number of years, having been constructed in 1368.

Besides referring to the history of the origin of Vijayanagara the work under review traces the line of teachers of the school of Śaṅkarācārya, beginning from the great master and ending with the

[1] The name of the king is given as Ambadeva by Mahamahopadhyaya Gopinath Kaviraj presumably on the authority of the MS. of the *Vidyārṇava* belonging to the Benares Sanskrit College (*Brahmasūtra*—Acyutagranthmala, Benares, Introduction, p. 54).

[2] For an account of the death of Prauḍhadeva and other details about the author of the work cf. *Ind. Cult.*, VI. 107–9.

[3] *Ind. Cult.*, VI. 244-5.

present author who claims to have directly belonged to the school. A similar list is also found in the *Kramottama* (6351-2). It is to be noted that both the lists contain names otherwise unknown.

The *Mantra-kamalākara* (6238) is a little-known work of the celebrated Kamalākara Bhaṭṭa, author of the *Nirṇaya-sindhu*, son of Rāmakṛṣṇa, grandson of Nārāyaṇa and great grandson of Rāmeśvara. The work is stated to have been compiled for the benefit of the author's son, Ananta. The section on the worship of Rāma belongs to Rāmakṛṣṇa, father of Kamalākara. Another manuscript of the work referred to in *A Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Private Libraries of North-Western Provinces* (Allahabad, 1877–86) and mentioned by Aufrecht (*Cat. Cat.*, I. 429) is scarcely accessible at the present moment [1].

The *Mantra-muktāvalī* (6239) of Pūrṇa-prakāśa, of which the Society possesses a manuscript complete in 25 chapters, appears to be one of the oldest of Tantric digests. The MS. of the Society was copied in 1480 V.S. (= 1424 A.D.). The work is stated to have been based principally on the *Prapañca-sāra*. It appears from the extremely corrupt and obscure introductory and concluding verses that the author, an ascetic, was a follower of the school of Śaṅkara.

The Society's collection of manuscripts of the *Tantra-sāra* of Kṛṣṇānanda is specially interesting. It is a sixteenth century work on Tantra rituals very popular in Bengal. But the Society's manuscripts of the work are almost all in non-Bengali scripts. Two more or less complete manuscripts (6187-8) are in the Newari script. There are also three manuscripts in the Nagari (6190-1, 6576) and one in the Bengali script (6577) containing only extracts. Portions of the work are found in a mutilated form, with occasional omissions intervening, in two manuscripts, one (6266) in Nagari and the other in Newari (6267), as also in a Bengali manuscript (6189) where the order of the topics is different from that in the editions of the *Tantra-sāra*. It is not known if the last three manuscripts as also one described under No. 6402 belong to works based on the work of Kṛṣṇānanda like Rāmānanda's *Saṁgraha*, of which there is a manuscript in the Society (II. A. 48), complete in ten chapters. It is also possible that the *Tantra-sāra*, along with other works, borrowed from the same source which, or rather fragments of which, can be

---

[1] For two more little-known works of the same author, cf. *Indian Culture*, V. 211–4.

traced in these manuscripts as well as in works like the *Śyāmā-rahasya*, sections of which (e.g., *Śava-sādhanā*) closely agree with similar sections of the *Tantra-sāra*.

Ātma-rahasya (6201-2), *Āgama-tattva-saṁgraha* (6215), *Tantra-siddhānta-kaumudī* (6222) and *Cidānanda-mandākinī* (6229) give exposition of some aspects of the philosophy of the Tantras.

(2) *Works on different deities.*

(*a*) *Kālī.*—The *Kālī-tattva* (6306-7) is an important work the more so if its author Rāghavabhaṭṭa be identical with the famous commentator of the same name who commented on the *Śāradā-tilaka*. The way in which the commentary is referred to in the former work (fol. 6A of 6307) would naturally make one inclined to suggest the identification. It quotes from and refers to a number of original Tantra works. No Tantra digest is found to have been referred to though many of them are stated to have been consulted for the preparation of the work. Though several MSS. of the *Kālī-tattva* were already reported, all that was known of the work was through a short notice by R. L. Mitra (Bik., p. 586). The present volume gives a detailed description of the work and its contents.

(*b*) *Tārā.*—The *Matsya-sūkta* (5997), which is different from a Puranic work of the same name, is referred to in many a Tantric compilation of Bengal. The work or at least the portion preserved in the MS. of the Society deals with the details of the worship of Tārā. A work called the *Bṛhanmatsya-sūkta* is referred to in the *Mantra-ratnākara* (6192) and the *Arcana-saṁgraha* (6212).

It may be noted that no MS. of the *Tārā-rahasya* which is a popular work in Bengal is found here. The *Tārā-pradīpa* (63322-3) is an interesting work, as it is attributed to Lakṣmaṇa Deśika who may be identical with the author of the famous *Śāradā-tilaka*. It may be that this work as well as the *Kālī-tattva* of Rāghavabhaṭṭa were intended to supplement the *Śāradā-tilaka* with which both the authors were closely associated and which does not deal with the popular deities, Kālī and Tārā. It is curious that all the MSS. that have been reported of the *Tārā-pradīpa* are in the Bengali script except the one in Bikaner. The popularity of the work thus appears to have been restricted to Bengal where Tantric digests like the *Tantra-sāra* and the *Śyāmā-rahasya* refer to and quote from a work of the same name. But the work seems to be little-known in these

days in Bengal or elsewhere. Scholars like Arthur Avalon were not aware of the existence of this work or of any other work of Lakṣmaṇa except the *Śārada-tilaka* though a number of them are referred to (*Cat. Cat.*, I. 536). It is an independent work having no connection with the *Śāradā-tilaka* though it is suspected by some to be a commentary on the latter (*Cat. Cat.*, I. 536).

(c) *Śiva*.—The cult of Pañcānana, Pañcānanda or Pāñcu Ṭhākur, presumably a popular aspect of Śiva, is immensely popular among the women-folk of West Bengal, specially of the lower class, who worship the deity, as the Guardian Deity of children, for the protection and welfare of their young ones. The known literature on the cult, unlike other folk-cults, is, however, extremely meagre. The Society, fortunately, is in possession of three MSS.—perhaps all that are known—of a Tantric text called the *Bṛhadrudra yāmala* (5866-7) sections of which deal exclusively with this cult. These sections in the manner of *maṅgala-kāvyas* of medieval Bengal, one of which may not unlikely have been the basis of the Sanskrit version given here, record legends concerning the powers of the deity in causing destruction when offended and bringing prosperity when propitiated. The MSS. are especially interesting in view of the fact that Sanskrit works pertaining to folk-cults are rare, if not totally unknown [1].

Of later digests on the cult of Śiva the *Vaṭukārcana-saṃgraha* (6466) of Bālambhaṭṭa appears to be the most comprehensive, while the fragment of the *Bhairavārcā-pārijāta* is interesting being associated with the name of a royal author, Jaitrasiṃha of the Vaghela dynasty. Bālambhaṭṭa has referred to a number of digests and authors (p. 629). Kāśīnātha, the polymath, has got the largest number of works in this section. Of the ten works of Kāśīnātha that we have in this section, as many as five seek to demonstrate the greatness and supremacy of the deity.

We have little information about a number of authors whose works are included in this section: e.g., Siddheśvara (6462), Lakṣmīdhara (6463), Gaṅgā-suta (6464), Dhanarāja, son of Keśava (6465) and Rāmacandra whose work seems to be based on a similar work by Kṛṣṇabhaṭṭa (6467).

---

[1] For details of the MSS. and the legends cf. *D. R. Bhandarkar Volume*, pp. 77–81.

(*d*) *Gaṇeśa*.—The cult of Gaṇeśa is [illegible] three original Tantra works, *Mārjāra-tantra* (5877), [illegible] (6056) and *Vināyaka-saṃhitā* (6088) which [illegible] be performed with the aid of this deity.

The only work of known authorship in the section of [illegible] on this cult is the *Mahāgaṇapati-krama* or *Gaṇeśotsava* [illegible] by a disciple of Ciprakāśa, Ānandadeva by name, who is stated to have belonged to the Dāideva school and hailed from Mātṛpura.

(*e*) *Sun*.—The worship of the sun-god is treated of in the concluding chapters (ch. 31-35) of the *Devīrahasya-tantra*, stated to be a part of the *Rudra-yāmala*. These chapters or some of them are contained in two MSS. (5880, 5888, 6001).

There are a few later compilations on the cult of this deity. We have here a fragment of one, called the *Tvaṣṭṛbhāskara* (6575). It is gathered from the MS. of the work belonging to the Sanskrit College of Calcutta (which was partially examined) that it deals with the details of the worship of the deity (e.g. अङ्गपूजा—fol. 47A, आवरणपूजा—54A, उपचारनिर्णय—59B, अर्घ्यदान—73B, होमविधि—129A). Reference is made in it among others to *Tantra-kaumudī* (18A), *Prapañcasāra-saṅgraha* of Gīrvāṇendra (32B), *Mantra-maho-dadhi* (34B), *Mantra-devo prakāśikā* (39A), a hymn by the author (*māmathinastava*—58A) and the *prayoga* section of the work (37A).

(3) *Works on Yoga*.

The number of unique works in the section of Yoga is proportionately larger in comparison with that in other sections. No other MSS. appear to be known of works described under Nos. 6116-9, 6599, 6600, 6603, 6605, 6619, 6621 and 6622. But none of these works appears to be old. Of these, the date of composition of the *Sāra-samuccaya* (6604) is given as 1770 V.S. (1714 A.D.). A work of this name is referred to in the *Cakra-dīpikā* (6622) and the *Yoga-kalpa-latikā* (6603) of Kṛṣṇadeva, a name identical with the name of the father of the author of the work of which the *Sārasamuccaya* of the Society is stated to be a summary. The only known MS. of the *Yukta-bhava-deva*, of which the *Sāra-samuccaya* is an abridgement, belongs to the Baṅgiya Sāhitya Pariṣad. A comparison of the MSS. of the two works reveals that the abridgement very closely follows the original. The former has one complete colophon at

the end where the number of the chapter is not indicated, while the end of the first chapter is marked on fol. 18A. The latter has two chapter colophons (I, fol. 29A, III, fol. 60A). The latter portion of the Society's MS. (fol. 38B–67B) has no corresponding portion in the MS. of the Pariṣad, which seems to be incomplete.

(c) Stotras

Sanskrit possesses a vast literature on stotras. An idea of the extent of this literature may be formed from the fact that descriptions of MSS. of stotras cover three big volumes (Nos. 17–19) of the Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS. belonging to the Madras Oriental Library. The Society has also a fairly rich collection of stotras scattered over three volumes of its Descriptive Catalogues (Vols. V, VII and VIII).

The stotras described in the present volume, however, do not all belong to the Tantras nor are they all Tantric in character. Similar remarks apply to stotra manuscripts described in other volumes which though devoted to subjects other than Tantras deal with stotras belonging to Tantras.

A limited number of the stotras are extremely popular and highly interesting both from the standpoint of philosophy as well as poetry. Some of the hymns attributed to Śaṅkarācārya in the present volume (e.g. *Bhavānyaṣṭaka*, p. 818, *mānasapūjā*, pp. 832-3, *Rāma pa*[illegible] and *Bālāṣṭaka*, p. 851 and *Gaṅgāṣṭaka* p. 861) cannot be traced in the *Works of Sankaracharya* (Sree Vanivilas Press, Vols. XVI–XVIII).

Reference is made below to the works chiefly of an exegetical character, belonging to the different groups of stotras dealt within the volume.

(i) *Kali.*

The commentaries on the well-known *Karpūrastotra*, of which there are seven described in the following pages, are all new. Of these the commentary of Durgārāma (6628-9) is dated though the verse containing the date is evidently corrupt in both the MSS. and the date cannot thus be ascertained. One commentary (6632) is attributed in the colophon to the great Śaṅkara.

[1] The section ending in fol. 38A agrees with the one ending in fol. 56A of the Pariṣat MS.

(ii) *Tripurā.*

One of the sublimest and most important stotras in Sanskrit is the *Ānanda-laharī* attributed to the great Śaṅkarācārya. Various scholars commented on the work from time to time. Of little-known or hitherto-unknown commentaries the Society possesses MSS. of those of Kavirāja (6697), Rāmabhadra Miśra, son of Viśvanātha (6696) and Raghunandana, son of Candramauli (6695). Raghunandana may not unlikely be identical with the author or any of the authors of the same name with the title Nyāyavāgīśa and Nyāyālaṅkāra, MSS. of whose commentaries on the *Mahimnaḥ stotra* and the *Gurupādukā-stotra* have been described (VII. 5669-L., VSP., p. 62, HPR., I. 97). Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkāra (6692), like Gaṅgāhari (6691), gives an interesting legend about the origin of the stotra. Śaṅkara's disregard or denunciation of the Divine Mother, it is told, led to some difficulties on his part and he succeeded in overcoming them by composing the stotra. Śrīkṛṣṇa suspects that a number of concluding verses of the stotra are not genuine. And it is reasonable to conclude that it was apparently due to such a suspicion that Govinda Tarkavāgīśa (6689-90) left two verses at the end without any commentary thereon.

(iii) *Bhavānī*

The *Devīnāma-vilāsa* (6703) which is of the nature of a metrical commentary on the *Bhavānī-sahasranāma-stotra* is an interesting work. It devotes one verse on each of the thousand names of the deity in order to explain the significance of it. The chief interest of the student of history, however, centres round the concluding verses of the chapters which generally refer to other works of the author. The names of these works, however, could not be definitely ascertained owing to the hopelessly corrupted text of the MS.

V. A FEW LITTLE-KNOWN AUTHORS

Information about the personal history of an author is very useful for a correct appreciation of the value and importance of his works. Details that could be gathered in this connection regarding little-known [1] authors, MSS. of whose unpublished works are

[1] Stray but valuable pieces of information about well-known authors are also sometimes met with. Thus Pūrṇānanda, a popular Tantric writer of Bengal and

described in the volume, are set forth below for what they are worth. No notice, however, has been taken of meagre references to parents, preceptors, sects, families or the like. But these have generally been indicated in the words of the authors themselves in the authors' index. Of these references mention may be made here of a few. The author of the *Bhairavārcā-pārijāta* (6468) refers to himself as a prince of the Vaghela dynasty. Veṇudhara, who wrote a commentary (6626) on the *Karpūra-stotra*, refers to his patron Pratāpasiṃha in the concluding verse of the commentary. The author of the *Kramapūrṇadīkṣā-paddhati* (6526) also seems to refer to his patron in the person of a king called Vikramāditya. But unfortunately none of these rulers or chiefs could be identified. Two of the genealogical references appear to reveal the identity of the descendants of two well-known Tantric writers. Of these Gopāla-pañcānana, grandson of Kṛṣṇānanda Āgamavāgīśa of *Tantra-sāra* fame, was also, like the grandfather, the author of a comprehensive Tantric compilation called the *Tantra-dīpikā* of which the Society possesses an incomplete MS. (6250). Vaidyanātha, author of the *Bhuvaneśī-kalpalatā* (6383), refers to himself as the grandson of Rāghavabhaṭṭa, who may not unlikely be identical with the great Tantric writer of the same name, whose fame rests on his well-known commentary on the *Śāradā-tilaka*.

Besides these there are a host of other little-known authors of whom no information is available. Among these we have very little beyond the name of Rāmagati Sena. Only a few lines of his *Tantra-candrikā* are preserved in one MS. (6274). He may not unlikely be identical with the author of the same name whose *Yoga-kalpalatikā* has been described by H. P. Shastri (HPR. I. 299). It is stated that Rāmagati hailed from East Bengal (HPR., I., p. xxi).

The authors are usually Brahmins by caste. But we have at least two works written by persons belonging to other castes. Of these Kṛṣṇamohana, author of the *Āgama-candrikā* (6209), who was a Kāyastha, makes no apology for going out of what may be sup-

---

a disciple of Brahmānanda, also a reputed author of several works, refers in his *Śākta-krama* (6198-9) to one work by his guru, namely, the *Śaktitantra-māntrikāgamasāra-sarvasva* which is not found to be included in the list of works, generally attributed to the latter [[illegible]—6198 (fol. 2A), 6199 (fol. 1)].

posed to be his own jurisdiction. Kṛṣṇadeva Gaṇa, author of the *Cidānanda-mandākinī* (6229), however, refers to the religious taboo on the use of books written by non-Brahmins and justifies his own action in writing the book by suggesting that the taboo does not apply to serious literature (*jñāna-śāstra*).

The names of authors present peculiar difficulties in ascertaining the actual identity of the authors of Tantric works. Mere identity of names, in the absence of more definite evidence, does not naturally justify any personal identification [1]. Hence, the same name has been repeated more than once in the author's index. On the other hand, the same person is also not infrequently known by different names—pre-initiation and post-initiation names. In a number of cases both these names are available [2], while in others, we know only one of the names. Thus different works of the same author sometimes seem to belong to different authors [3].

Details that could be gathered about some of the authors are given below under the names arranged in an alphabetical order.

BĀLAMBHAṬṬA.

Bālambhaṭṭa [4], who is evidently different from the great Smṛti writer of the same name (18th century), was the son of Rāmabhaṭṭa

---

[1] But occasionally there is legitimate room for doubt. And one would feel tempted to identify Kṛṣṇabhaṭṭa, at whose instance Lakṣmībhaṭṭa (6346) wrote, with the preceptor of the author of the *Sundarī-saparyā* (6349) and with the author of the work on which the *Bhairavapūjā-paddhati* (6467) is based. Similarly Rāmānanda, author of the *Sundarī-mahodaya* (6348) may be identical with the preceptor of the author of the *Dattārcana-candrikā* (6353).

[2] Ādyānandana—Navamisiṃha (6308).
Vidyānandanātha—Śrīnivāsa (63[illegible]0).
Cidānandanātha—Lakṣmīnātha (6346).
Śivānandanātha—Kāśīnātha.
Śaṅkarānandanātha—Śambhubhaṭṭa (6348).
Bhairavānanda—Rāmabhaṭṭa (6349). (This is known from a variant reading, कृष्णोपाख्यं वन्दे भैरवानन्दसंज्ञकः, of the second introductory verse, as recorded in the above MS.)
Nijātmānandanātha—Mallikārjuna (6351).

[3] Thus Prof. Peterson thought that the *Saubhāgyaratnākara* of Vidyānanda was the work of one who is different from and a co-pupil of Śrīnivāsa (*Ulwar*, 2444). Compare in this connection *Study of Manuscripts* (Kane Festschrift, pp. 77-8).

[4] Quite a number of authors appear to have had the same name. The names of the father and grandfather of the present author are referred to respectively as those of the brother and son of two of them (*Cat. Cat.*, I. 372).

and grandson of Divākara of the Bharadvāja family. He was the author of the *Vaṭukārcana-saṁgraha* (6466) in which reference is made among others to the *Śivārcana-candrikā* of Śrīnivāsa (?), the *Puraścarṇa-candrikā* of Devendrāśrama (?), the *Dīpadāna-vidhi-krama* of Rāmacandra, author of the *Bhairavapūjā-paddhati* (?), the *Mantra-mahodadhi* of Mahīdhara (?) the [*Siṃha* (?)] *Siddhānta-sindhu* of Śivānanda (?) and the *Mantra-mārtaṇḍa* of the father of the author (fol. 275B).

KĀŚINĀTHA [1].

Kāśinātha Bhaṭṭa Bhaḍa, alias Śivānanda [illegible] son of Jayarāma Bhaṭṭa and Vārāṇasī, and grandson [illegible] was the author of a large number of small [illegible] on Purānic and Tantric topics. MSS. of [illegible] different parts of Northern India. [illegible] to by his literary remains is also [illegible] number of epithets found in the colophons of one or other of his many works. It would appear that he belonged to a comparatively modern period, probably 17th-18th century. For no MSS. of any of his works is known to be old. Most of the MSS. of his works belonging to the Society are of the 19th or even the present century. Of the older MSS. one, that of the *Śāmbhavācāra-kaumudī*, was copied in 1849 V.S. or 1793 A.D., while that of another, the *Śivādvaita-prakāśikā* (10. IV. 2513) was copied in 1858 V.S. (1802 A.D.). An incomplete date which may not unlikely be the date of Kāśinātha is found at the end of his commentary on the *Jñānārṇava-tantra*. It is stated there that the commentary was written in the month of Āśvina, on the fifth day of the bright fortnight in the Prabhava year of the sixty years cycle. Though nothing can be stated definitely in the absence of the mention of the era, it is known that the year in question fell in 1747, 1687 and 1627 A.D. And our author may not unreasonably be supposed to have written the work in any of the above-mentioned years.

The upper limit of the age of the author may be ascertained by his references to earlier works and authors in his books, e.g. Bhaṭṭoji Dīkṣita (16th century) in his *Tantra-bhūṣā*. *Śyāmā-rahasya* in the

---

[1] For a detailed account of the life and works of Kāśinātha cf. JRASBL., IV. 455–65.

Kālī-bhakti-rasāyana, *Pratāparudra-nibandha*, Nṛsiṃhaprasāda, Rūpanārāyaṇa and Vāsudevācārya in the *Caṇḍikārcana-dīpikā* and *Rāmārcana-candrikā* in the *Rāmapūjā-taraṅgiṇī*. Further, if he is the author of the *Ācāra-bheda prakāśikā* he must be later than the 16th century when the Rādhāvallabhi sect, referred to in it, was founded by Hitaharivaṃśa. He also appears to have been later than Amṛtānandanātha and Mahīdhara (16th century), authors of commentaries respectively on the *Yoginī-hṛdaya* and the *Mantra-mahodadhi*, for though he does not refer to them by name, his commentaries on those works are based on and occasionally agree with those by the former two.

Keśava Viśvarūpa.

Kesava, who had the unusual title Viśvarūpa, composed in 4933 Kali Era a work called the *Āgama-tattva-saṃgraha* (6215) of which the only known MS., a mere fragment, belongs to the Society. From the meagre account given in the work it is gathered that Keśava was born in a Mahārāṣṭra family though he lived in Southern India near the river Tuṅgabhadrā. He has referred to his Guru Kṣemānandanātha and his Paramaguru Mādhavānandanātha[1], who were respectively authors of the *Saubhāgya-kalpalatikā*[2] (6339) and the *Saubhāgya-kalpadruma* (6338).

Kṛṣṇamohana.

Kṛṣṇamohana, a Kāyastha of Pūrvasthalī (in Western Bengal), was the author of eighteen works[3], of which some are mentioned by name in his *Nīti śatakam*[4] and the *Kamalodaya*[5]. He appears to have been a man of wealth who engaged learned men to write books for him. It is definitely recorded that he got the *Āgama-candrikā* compiled by renowned learned men[6]. Of his works

---

[1] Another grand-disciple (disciple's disciple) of Mādhava seems to have been the author of a work called the *Saubhāgyānanda-sandoha*—a commentary on the *Paramānanda-tantra* on which the work of Mādhava himself was based (Introductory verses to *Saubhāgya-kalpalatikā*).

[2] A work of the same name is twice referred to in the *Catalogus Catalogorum* (I. 728; II. 177) without mentioning the name of the author.

[3] ASB., VII. 5509.

[4] ASB., VII. 5506.

[5] VSP., Intro., p. xxvi.

[6] ASB., VIII. 6200.

eight appear to have so far been noticed (ASB., VII. 5250-1, 5508-9, VIII. 6209; HPR., II. 41; VSP., pp. 125, 187).

MAHĀDEVA VIDYĀVĀGĪŚA.

Mahādeva Vidyāvāgīśa, son of Yādavānanda Cakravartī, grandson of Vidyāsāgara and great-grandson of Subuddhi Miśra, acquired the title *Vidyāvāgīśa* from his guru at Viṣṇupura in Māndāran. He composed his commentary on the *Ānanda-laharī* (6694) in 1527 S.E. (=1605 A.D.). One of the introductory verses of the commentary seems to refer to a work or works by him on the secret of the worship of Śakti, Śiva and Viṣṇu [1].

NANDARĀMA TARKAVĀGĪŚA.

Nandarāma was the author of a number of small works on Tantric and philosophical subjects [2]. In his commentary on the *Ṣaṭcakra-nirūpaṇa* (6367) he refers to his patron Harivallabha Rāya, who in all probability was a zemindar of Bengal. He was earlier than Jagannātha who commented on Nandarāma's abstracts on Nyāya, Vaiśeṣika, Rhetoric, Sāṃkhya and Yoga. The commentary on the last of these works is stated to have been completed in 1638 Ś.E. (शाकाब्दे गजवेदभूपगणिते). MSS. of these abstracts are unfortunately not available, while MSS. of the commentaries, found in the Society, will be dealt with in the volume dealing with MSS of works on philosophy.

NAVAMĪSIṂHA.

Navamīsiṃha (*alias* Ādyānandana) introduces himself in the beginning of his *Tantra-cintāmaṇi* (6217-8) as the minister of king Bhūpālendra of Nepal who is stated to have been a man of learning and piety. This king seems to be identical with Mahīndra Malla or Bhūpālendra Malla of Katmandu who ruled for about five years, 1689–1694 A.D. [3] (Wright—*History of Nepal*, London, 1877,

---

[1] The introductory and concluding verses are quoted in IO., IV. 2624.

[2] *Ātma-prabodhaka* (IO., IV. 2400), *Saṃkhyā-prabodhaka* (IO., IV. 2457), commentary on *Ṣaṭcakra-nirūpaṇa* (ASB., VIII. 6367), abstracts on different branches of Indian literature and probably *Svarūpākhya-stava-ṭīkā* (VSP., p. 61).

[3] It is not clear how Bendall assigns to this king the date 1705 (*Cat. Buddhist Sans. Mss. Univ. Lib. Cambridge*, Chronological Appendix III).

p. 221). The Society is in possession of four MSS. of two extensive Tantra digests of Navamīsiṃha, the *Tantra-cintāmaṇi* (6217-8) and *Kula-mukti-kallolinī* (6308). No manuscript of the first of these works appears to have so far been reported from anywhere else. It seems that copies of the second work were made at the instance of Ranodyota Shah in 1877 V.S. with a view to giving publicity to it and two of these copies are now found in the Society.

NĪLAKAṆṬHA THE ŚAIVA

Nīlakaṇṭha the Śaiva—who is different from his more famous name-sake whose fame rests on his commentary on the *Mahābhārata*—was the author of a number of Purāṇa and Tantra works which are not so well-known. He has given but meagre information about himself incidentally in his works. We are told that he was born in a family of Śaivas. Mayūreśvara of this family, the great grandfather of our author, earned for the family the surname *Saiva*. The son of Mayūreśvara was Nīlakaṇṭha whose son, the father of our author was Raṅganātha, the poet. Raṅganātha had his son Nīlakaṇṭha by his wife Lakṣmī. Both the parents are referred to by name in the colophons as well as in the introductory and concluding verses of his works. He also refers to two of his gurus—Kāśinātha and Śrīdhara—as well as to one Ratnaji at whose instance he is stated to have composed his commentary on the *Devī-bhāgavata*. He seems to have hailed from the Marhatta country, as he refers to a number of dialectic words of Marathi in the above-mentioned commentary (VIII. 24. 25-7).

Nīlakaṇṭha does not mention his date but an approximate idea may be formed about his time on the basis of the references he makes to authors and works. He refers in his commentary on the *Devī-bhāgavata* among others to the *Saubhāgya-kalpalatā*, *Durgā-pradīpa* of Maheśa Ṭhakkura, *Sarvaśāstrārtha-saṃgraha* of Madhusūdana Sarasvatī, *Śāradā-tilaka*, *Guptavatī-ṭīkā* (of Bhāskara Rāya) composed in 1741 A.D., *Mantra-mahodadhi* (of Mahīdhara) composed in 1589 A.D., Mādhava, author of a commentary on the *Sūtasaṃhitā*, Pṛthvidharācārya and Nāgoji Bhaṭṭa (17th-18th century). It would therefore appear that Nīlakaṇṭha flourished at a time not earlier than the middle of the 18th century.

About half a dozen works of Nīlakaṇṭha are known or have been mentioned[1]. The present volume describes two MSS. of one of these works, e.g., the commentary on the six accessories of the *Saptaśatī* of the *Mārkaṇḍeya-purāṇa* which is referred to in the commentary of the *Devī-bhāgavata* (V. 8. 38, V. 33. 57–9). But it seems to be rather curious that this latter commentary is also referred to in the present work. Only one incomplete MS. of the work, comprising the Kavaca portion, is recorded (*Cat. Cat.*, II. 166). The Society possesses two MSS. of the work: one complete and the other incomplete.

PREMANIDHI PANTHA.

Premanidhi Pantha who hailed from Kūrmācala or Kumaon, was the son of Umāpati and Udyotamati and was the worshipper of Kārtavīrya. Little is known about his life and family. We are told that he had sorrowful bereavements in his family. He lost his beloved wife at a comparatively young age. It seems he thereupon left his ancestral home and came to be settled in Benares where on the completion of his commentary on the *Śivatāṇḍava*, he was given considerable property and a house by his patron and disciple Malaivammadeva. Reference is made to two daughters of his, named Mahālakṣmī and Kanakā. This much of his personal history may be gathered from his commentary on the *Śivatāṇḍava* in which he incidentally describes his patron and makes reference to himself.

It appears from the introductory verses of the *Sudarśanā* (commentary on the *Tantrarāja-tantra*) that he had a third wife Prāṇamañjarī by name who composed the commentary in memory of her son called Sudarśana. The name of the father and the mother of this wife are given as Harṣadeva and Harṣamati[2].

The time when he flourished is roughly indicated by the references to dates of composition given in some of his works. We are told that he composed the *Mallādarśa* and the *Dīpa-prakāśa* in 1648 S. E., *Pṛthvī-premodaya* and the commentary on the *Śāradā*

[1] For a detailed account of these cf. *Indian Historical Quarterly*, Vol. XVI pp. 356–61.

[2] *Nāgarī-pracāriṇī Patrikā*, N.S., Vol. VI, 1982 V.S. (p. 376, f.n.). The commentary is also attributed to Premanidhi (*Cat. Cat.*, I. 322, II. 46).

tilaka in 1658 S.E., the *Jagatpremodaya* in 1663 S.E. and the *Prāyaścitta-pradīpa* in 1675 S.E. This would point to the second quarter of the eighteenth century together with a portion of the third as the period of his literary activities.

Premanidhi was the author of a good many works on Tantra and Smṛti. He himself refers to some of them. He mentions six works of his at the end of his commentary on the *Śāradā-tilaka*, and [illegible] the *Śabda-prakāśa*, while Mallādarśa incidentally refers to [illegible] *tarangiṇī*. In the descriptive catalogue [illegible] based on them as given by [illegible] of the same work appear to have [illegible] rate works. The same work has also [illegible] under different titles. A brief account of the works [illegible] more or less definite information is available has been published in the *Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal, Letters* (Vol. VI 1940, pp. 105–117). The present volume notices two of his [illegible] works—*Prayoga-ratnākara* (6516) and commentary on the *Śi*[illegible] (5874 [illegible] 6817).

RATNANĀBHA ĀGAMA[illegible]

Ratnanābha, author of a [illegible] unknown work called the *Sundarīrahasya-vṛtti*[1] (6550), has [illegible] some personal details at the beginning and end of his work [illegible] was a Vārendra Brahmin of Maitreya denomination. He was the son of Nārāyaṇa and grandson of Mukunda. He refers to his great grandfather as well, though the name is not quite intelligible. His guru was Gopīnātha, disciple of Hayagrīva. In the beginning of the work salutations are offered also to Keśavācārya, Vallabhācārya and Vidyādharācārya. It is not known if the *Sundarīrahasya-vṛtti* referred to in the *Mantra-ratnākara* (6192) is identical with the work of the same name by Ratnanābha.

SĀHIB KAULA.

Sāhib Kaula which seems to be a Tantric ecclesiastical designation in Kashmir is a peculiar and rather unique title. A person

---

[1] The number of chapters contained in the work is ten. This number has been so conceived as to correspond to the number of categories enumerated in the system of philosophy of the Śakta-worshippers.

occupying the position in the 17th century was the author of several Sanskrit works of which the Royal Asiatic Society of Bengal definitely possesses the manuscript of one. A manuscript of a second work, the *Kalpavṛkṣa* composed in 1733 V.S., is reported to be in the possession of Pandit Madhusudan Kaul, Superintendent of Archaeology, Kashmir, who claims to be a descendant of this illustrious personage. The work of which a manuscript is possessed by the Society, is the *Devīnāma-vilāsa* (6705) composed in 1733 V.S. It is a work in 16 chapters dealing with 1,000 names of the Divine Mother. Every chapter of this work ends with a verse colophon, which occasionally refers to other works of the author.

The designation of the author, far more than the works which possess few marked characteristics, is in the present case highly interesting. The functions attaching to the position and the real nature of it are not known. But our author apparently takes pride in referring to what seems to have been a highly dignified position.

He refers to it at least three times in his *Devīnāma-vilāsa* (verse 2, chapter colophon and last verse). It is referred to once in the concluding verse of the *Śrīvidyā-nityapūjā-paddhati* (6354) which is also attributed to a Sāhib Kaula.

The present author is evidently different from Sahebram or Sāhibrām of the 19th century whose works are referred to by Aufrecht in his *Catalogus Catalogorum* (I. 716, II 171). There is reference to a Sāhib Kaula who flourished in the 19th century and hymns to whom were composed by his disciples—Jyotiḥ prakāśa and Cidrūpa (6815, pp. 868–70). The hymn of Jyotiḥ prakāśa was commented on by his disciple Govinda in 1830 S.E. or 1908 (*loc. cit.*).

Of other works attributed to Sāhib Kaula who may or may not be identical with the present author the Society possesses the MSS of the following:—

(1) *Śrīvidyā-nityapūjā-paddhati*, a big ritualistic work dealing with the details of the worship of Tripurā.

(2) *Sārikā-stava* (6400, p. 568), a hymn to the goddess Sārikā.

(3) Stray verses (6400, p. 569)

It may be pointed out in this connection that the epithets *Mahāmāheśvarācārya* and *Sāhiba-kaulānandanātha* are used either

jointly or singly with the name of the author in the colophons of all the above works.

Śaṅkarācārya of Bengal.

A number of Tantric treatises are attributed to one who is generally known as Śaṅkarācārya of Bengal. In one of these works, the *Tārārahasya-vṛttikā* (6320-1), the author is stated to have been an inhabitant of Bengal and the son of Kamalākara and grandson of Lambodara. A MS. of the work belonging to the Durbar Library of Nepal is dated L.S. 511 (1630 A.D.) and a work of the same name referred to in the *Tārā-bhakti-sudhārṇava* of Narasimha may not unlikely be identical with the present work. The actual name of the author, however, seems to have been Śaṅkara Āgamācārya as indicated in a MS. of the work in the India Office Library (IO., IV. 2603). But it cannot be stated that this Śaṅkara was the author of all the works (L., VI. 2379, HPR., 1. 262, L., I. 428, ASB., VIII. 6365, ASB., VII. 5679) attributed to the Śaṅkara of Bengal. As a matter of fact, in most cases the author is referred to simply as Śaṅkarācārya and there does not appear to be any strong case for referring to him as Śaṅkarācārya of Bengal.

Sarvānanda.

Sarvānanda, author of the *Sarvollāsa* (6204) flourished about four hundred years ago at Mehar, a village in the district of Tippera in Eastern Bengal. He is stated to have been totally illiterate. He acquired spiritual success and supreme knowledge through the grace of the Divine Mother, who was propitiated by him through the muttering of a mantra as he was seated on a corpse. Thereafter he earned the epithet *Sarva-vidya* as all the forms of the Mother were revealed to him. His name is still held in great esteem and his descendants have to this day a large number of disciples all over Bengal. The temple of Kālī at the village of Mehar where Sarvānanda attained spiritual success has become a place of pilgrimage to the people of Bengal and an annual festival is held there to commemorate his attainment of success about the middle of January. The life-story of Sarvānanda is described in a Sanskrit work called the *Sarvānanda-taraṅgiṇī* attributed to his son Śivanātha.

ŚRĪNIVĀSA BHAṬṬA.

Śrīnivāsa Bhaṭṭa Gosvāmin and his descendants appear to have occupied a position of some distinction in Northern India, where Śrīnivāsa had migrated from his original home in the South. A fair account of the family may be gathered from the works left by Śrīnivāsa and his descendants. It is known from the introductory verses of the *Śivārcana-candrikā* (6231), which gives a detailed description of the family and its ancestral home, that to the south of Kāñcī (Conjeeveram) there was a big village called Ananta, on the banks of the river Eṇā, which was inhabited by pious and learned Brahmins, who had received the village as a grant from a certain king. Here was the ancestral home of a learned family of scholars of whom Śrīnivāsa was the most prominent. His father, Śrīniketana, grandfather, Timmumala, and great grandfather, Samarapuṅgava Dīkṣita, have all been referred to by him in glowing terms. Śrīnivāsa, who was specially versed in the Tantras, had gone on a festive occasion to Jullandhar, a famous seat of Tantric worship and was initiated by Sundarācārya or Saccidānandanātha, presumably the author of the *Lalitārcana-candrikā* and the *Laghu-candrikā* (6343) which may be an abridgement of the former. His post initiation name appears to have been Vidyānandanātha. As desired by his preceptor he came down to and settled at Benares. He was the author of several Tantric compilations four of which he has mentioned by name at the end of his *Śivārcana-candrikā*.

The dignity of the family was continued, if not enhanced, by the successors of Śrīnivāsa. His son Jagannivāsa, who was also versed in the Tantra lore, counted among his disciples a number of ruling chiefs of the time, of whom Devīsiṃha (Bundel) has been mentioned by Śivānanda Gosvāmin, the eldest of the sons of Jagannivāsa, who wrote the *Siṃhasiddhānta-sindhu* (6193) at the request of the above-mentioned chief. Janārdana, another son of Jagannivāsa and probably the youngest one, was the author of the *Mantra-candrikā* (6232) [1].

VIŚVANĀTHA SINGH of Rewa.

We learn from volume IV of Captain Luard's *Rewa State Gazetteer* (Lucknow, 1907) that Visvanath Singh who succeeded his

[1] For a detailed account of Śrīnivāsa cf. IHQ., XV, pp. 131ff.

father Jai Singh in 1833 and ruled up to 1854, was like his father a lover of literature and learning to which he gave his support (p. 17). It is further stated there that 'Maharaj Visvanath Singh, himself a good scholar, was a great patron of Sanskrit learning and invited Brahmans to settle in different parts of the state and form semi-naries for teaching Sanskrit' (p. 69). There is no reference here to any books composed by the Maharaja. The *Catalogus Catalogorum* of Aufrecht, however, mentions manuscripts, found mostly in Oudh [1], of as many as half a dozen works [2]—all on the cult of Rāma—by Maharaja Viśvanātha, who in all probability is identical with the above-mentioned ruler of Rewa. The Royal Asiatic Society of Bengal possesses five manuscripts of four of these works [3] of which one, the *Mantrārtha-nirṇaya* (6494) is described in the following pages.

One of these MSS. (e.g., *Rāmamantrārtha-nirṇaya*) is in Bengali characters, shewing that one at least of his works had travelled beyond the limits of his own territories. Three of these MSS. are dated. The MSS. of the *Brahmasūtra-bhāṣya*, the *Mantrārtha-nirṇaya* and the *Saṁgīta-raghunandana* are stated to have been copied respectively in 1843 (1900 V.S.), 1850 (1907 V.S.) and 1880 (1937 V.S.). It will be seen that two of these MSS. were copied during the lifetime of Viśvanātha. The fact that one MS. was copied after his death and one was copied in Bengali characters shows that the works concerned had gained some popularity.

Some details about his personal history may be gathered from several of these works of Viśvanātha. As most of the works deal with Rāma and his cult it seems that he was a follower of the cult of Rāma. It seems later in life he became a follower of the Rādhā-vallabhī school when he commented on the *Brahmasūtra*

---

[1] It mentions only three MSS. in ... Oudh :—Two MSS. of the *Rāmacandrāhnika* described by R. L. Mitra (*Notices of Sans. MSS.*, I. 73) and P. Peterson (*Descr. Cat. Sans. MSS.* State Library, *Ulwar*, No. 962) and the only MS. of *Sarva siddhānta* (R. L. Mitra, op. cit., VII, 2329).

[2] *Rāma gītā*, *Rāmacandrāhnika* (with commentary), *Rāmamantrārtha-nirṇaya*, *Brahmasūtra-bhāṣya*, *Sarva-siddhānta* and *Saṁgīta-raghunandana*.

[3] Two MSS. of the *Rāmacandrāhnika*, one MS. of the *Saṁgīta-raghunandana* described in ASB. (VII, 5257, 5258, 5259), one MS. each of the *Mantrārtha-nirṇaya*, described in the present volume (6494), and of the *Brahmasūtra-bhāṣya*, to be described in the philosophy volume.

For a critical account of these works cf. JRASBL., 1939, pp. 455–8.

according to the views of this school. In fact, in the beginning of the commentary he justifies his initiation into both the cults. In this work he refers to himself as the eldest son of Jayasiṃha. The introductory portion of the *Sarva-siddhānta* mentions his minister Bhodulāla and his otherwise unknown work *Bhāṣā-rāmāyaṇa*. This *Sarva-siddhānta* as well as the *Saṅgīta-raghunandana* appear to have been composed when Viśvanātha was only a prince (*Kumāra*) and had not as yet formally assumed charges of his territories. Thus the colophons of both these works refer to him as *Mahārāja kumāra* while the colophon to the latter work calls him also *Bābu-sāheb*. In almost all his works Viśvanātha refers to his guru Priyādāsa in highly eulogistic terms. It is stated that it was the guru who residing in his heart composed the works. Viśvanātha mentions by name a number of works by Priyādāsa (e.g., *Susiddhāntottama*, *Śrutasūtra-tātparyāmṛta*, etc.) among which the views of the *Śrutasūtra-tātparyāmṛta* were followed in preparing the commentary of the *Brahmasūtra*. The line of teachers (*guru-paramparā*) of Viśvanātha is given at the end of the *Sarva-siddhānta*.

Yaśodhara Miśra.

Yaśodhara, son of Kaṃsāri Miśra, wrote his *Mantrārādhana-dīpikā* (6233) in 1488 Ś.E. Of his three works *Mantrārādhana-dīpikā*, *Phala-candrikā* and *Vīravara-cintāmaṇi*[1], each refers to a different patron at whose instance the work is said to have been composed. The first of these works refers to Rajānī (?), son of Kālidāsa and grandson of Nāthamalla of the Maravāha dynasty. Govindadāsa is the name of the patron mentioned in the second work while Mahārājādhirāja Vīravara is the name found in the third.

VI. Acknowledgments

Before concluding I must gratefully acknowledge the help received from the authorities of the Royal Asiatic Society in the progress and completion of the work. My special obligations are

---

[1] A comparison of the MSS. of the *Vīravaracintāmaṇi* and the *[illegible] cintāmaṇi* in the Society revealed the close identity of the two works, chapters V, VII–XVI, XVIII and XIX of the former corresponding with chapters II, III–XII, XIV and I of the latter.

[2] *Ulwar*, Extr. 654.

due to my former teacher Dr. Suniti Kumar Chatterji, Philological Secretary of the Society and to Dr. B. S. Guha, the present General Secretary for very kindly going through the introduction and suggesting many improvements, and to Dr. Baini Prashad, the Treasurer, for taking a keen and active interest in the work.

CHINTAHARAN CHAKRAVARTI.

CONTENTS

LIST OF ABBREVIATIONS

Annals—Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona.

ASB—Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Government Collections under the care of the Asiatic Society of Bengal, by H. P. Shastri, Vols. I-IV, Calcutta, 1917-25.

—— Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Collections of the Asiatic Society of Bengal, by H. P. Shastri, Vols. V-VII (Calcutta, 1928-34).

—— Catalogue of Printed Books and Manuscripts in Sanskrit belonging to the Oriental Library of the Asiatic Society of Bengal (Calcutta, 1904).

Bd—Report on the search of Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during the years 1887-88, 1888-89, 1889-90, 1890-91 by R. G. Bhandarkar (Bombay, 1897).

Ben—Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Sanskrit College Library, Benares (Allahabad, 1864-74).

Bik—Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Library of His Highness the Maharaja of Bikaner by Rajendralala Mitra (Calcutta, 1880).

BM—Catalogue of Sanskrit and Pali Books in the British Museum, by E. Haas (London, 1876).

—— Catalogue of Sanskrit, Pali, and Prakrit Books in the British Museum acquired during the years 1876-92, by C. Bendall (London, 1893).

—— Supplementary, by L. D. Barnett, 1892-1906 (London, 1908), 1906-28 (London, 1928).

Cat. Cat.—Catalogus Catalogorum, Parts I-III, by Theodor Aufrecht, Leipzig, 1891-1903.

CS—Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Library of the Calcutta Sanskrit College, Vols I-XII (Calcutta, 1895-1937).

Hall—A contribution towards an Index to the Bibliography of Indian Systems of Philosophy by Fitz Edward Hall (Calcutta, 1859).

HPR—Notices of Sanskrit Manuscripts (New Series) by Mahamahopādhyāya Haraprasad Shastri, Vols. I-IV (Calcutta, 1898-1911).

Ind. Cult.—Indian Culture (Indian Research Institute, Calcutta).

IO—Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the India Office Library, London. Parts I-VII, by J. Eggeling (London, 1887-1904).

—— Catalogue of Sanskrit and Prakrit Manuscripts in the Library of the India Office (London). Vol. II, Brahmanical and Jaina Manuscripts by A. B. Keith, with a supplement, Buddhist Manuscripts by F. W. Thomas (London, 1935).

—— Notices of Sanskrit Manuscripts (First Series), Vols. I-X, by Raja Rajendralala Mitra (Calcutta, 1871-92), Vol. XI, by H. P. Shastri (Calcutta, 1895).

Mad—Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, Vols I-XXVIII (Madras, 1901-37).

Mad. T.—Triennial Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, Vols. I-VII (Madras, 1913-37).

Mad. Tr.—*Same as Mad. T.*

LIST OF ABBREVIATIONS

Nep.—A Catalogue of Palm-leaf & selected paper MSS. belonging to the Durbar Library, Nepal, by H. P. Shastri [Vol. I] (Calcutta, 1905), Vol. II (Calcutta, 1915).

Oudh—A Catalogue of Sanskrit Manuscripts existing in Oudh, Fascicules I–XI (Calcutta 1872–78), Fascicules XII–XV (Allahabad, 1880–83).

Oxf.—Catalogi Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Bodleinae, Codices Sanskriticos, by Th. Aufrecht (Oxonii, 1864).

Peters.—Report of operations in search of Sanskrit MSS. in the Bombay Circle, I–VI (Bombay, 1883–98).*

Rep—Report on the search of Sanskrit Manuscripts by Mahâmahopâdhyâya Haraprasad Shastri, 1895–1900 (Calcutta, 1901), 1901–05 (Calcutta, 1905), 1906–11 (Calcutta, 1911).

Stein—Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Raghunath Temple Library of His Highness the Maharaja of Jammu and Kashmir, by M. A. Stein (Kashmir, 1894).

Sulabhatantraprakâśa—A collection of Tantra works published by Umacharan Tarkaratna and Tarapada Nyayaratna (Calcutta, 1887).

Tantrasaṃgraha—Same as *Vividhamûlatantra* and *Vividhatantrasaṃgraha*.

Ulwar—Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Library of His Highness the Maharaja of Ulwar, by P. Peterson (Bombay, 1892).

Ulwar Extr.—Extracts quoted at the end of *Ulwar*.

Vividhamûlatantra—A collection of Tantra works published by Rasikmohan Chaṭṭopâdhyâya (Calcutta, 1903 etc.)†

Vividhatantrasaṃgraha—A collection of Tantras published by Rasikmohan Chaṭṭopâdhyâya (Calcutta, 1881–86).‡

VSP—Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Vangiya Sahitya Parishat, by Chintaharan Chakravarti (Calcutta, 1935).

W—Handschriften-Verzeichnisse Der Königlichen Bibliothek, by Dr. Weber (Berlin, 1853).

Weber—*Same as W.*

---

* The title of the first report is 'Detailed Report......'.

† The title and date are taken from BM, 1892–1906, p. 716; these are not found in the copies belonging to different Calcutta Libraries.

‡ BM, 1876–92, column No. 413. The present title and the foregoing one have both been freely used to refer to the collection of Tantras published by Chaṭṭopâdhyâya, irrespective of the year of publication.

Kāśinātha.

645?.

6527. दक्षिणामूर्तिकौस्तुभः । *Dakṣiṇāmūrtikaustubha.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 8.
Extent in ślokas, 112. Character, Nāgarī. Appearance, fresh. Complete.

This deals in 91 verses with the details of the worship of Dakṣiṇāmūrtiśiva beginning with the morning rites of the worshipper.

Beginning :--

ओं दक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरं ।

प्राज्ञवक्षोमलधरं स्मृतकौर्मिकरं परं ॥

वीरासनैकनिलयाय हिरण्मयाय

न्यग्रोधमूलसुहृशे निटिलेक्षणाय

मुद्राधराय भवचर्मविभूषणाय

प्राचीनपुण्यपुरुषाय नमः शिवाय ॥

नत्वा श्रीमद्गुरुपादाम्भोरुहद्वयम्

काशीनाथः प्रकुरुते दक्षिणामूर्तिकौस्तुभम् ।

एको नित्यः शिवो व्यापी दक्षिणामूर्तिरूपधृक् ।

स एव जगतां कर्ता हर्ता चैव च पालकः ॥

शिवस्वरूपात् प्रकृतिः प्रतिबिम्बस्वरूपिणी ।

मह[त्]त्वं ततो जातमहङ्कारस्ततः परम् ।

आकाशश्च ततो जातस्ततो वायुः प्रकीर्तितः ।

ततोऽग्निश्च प्रजातोऽथ ततोऽपः प्रकीर्तिताः ॥

पानीयात् पृथिवी जाता ततो ह्योषधयः शुभाः ।
औषधिभ्यो भवेदन्नं अन्नात् प्राणः प्रकीर्त्तितः ॥
प्राणाज्जीवो हि संजातो जीवात्मपरमात्मकौ ।
शिवबिम्बात् सर्व्वमेतत् जगदेतच्चराचरम् ॥
अन्तः च भवेद्ब्रह्म जगदेतच्चराचरम् ।
अथाह्निकं(ह्निकं) प्रवक्ष्यामि यद्विना दुःखमाप्नुयात् ॥
निशायाः पश्चिमे यामे स्मरेत्सदाशिवं सदा ।
उत्थाय दक्षिणाङ्गेन वामपादं न्यसेद्भुवि ॥
ततो ग्रामाद्बहिर्गत्वा कृत्वावश्यकमादरात् ।
मुखप्रक्षालनं कृत्वा कुर्य्यादाचमनादिकम् ॥

End:—

इत्थं मन्त्रो विधिर्यज्ञो यजमानस्तथार्त्विजः ।
धर्मो देशश्च कालश्च सर्वमेतत् तदात्मकम् ॥
नियमस्यापि कर्त्ता त्वं संगोप्ता च त्वमेव हि ।
निजभक्तस्य कामानां पूरको नात्र संशयः ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्गुर्जरोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशी-
नाथविरचिते दक्षिणामूर्त्तिकौस्तुभे मूलकारिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement:—

शुभं भोः श्रावण वदी ६ संवत् १९६१ । माजवीचनाजमुकुन्द-
स्येदं पुस्तकम् ।

6453.

6532. दक्षिणामूर्त्तिदीपिका । *Dakṣiṇāmūrtidīpikā.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 6¾ inches. Folia, 31. Lines, 10. Extent in ślokas, 580. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

The subject-matter of the present work is the same as that of the one described under the previous number. It lays down the detailed procedure of the worship. It deals both with *nitya* (Fol. 1-25) and *naimittikapūjā* (Fol. 26-29A). The last two verses in the present work agree with those of the preceding one.

Beginning :—

नत्वा गणेश्वरं देवीं पितरौ [illegible] शिवम्
काशीनाथः प्रतनुते दक्षिणामूर्तिदीपिकाम् ॥

तत्र ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय कृतावश्यककृत्यः शुद्धः सन् देवगृहं सम्मार्जनोपलेपनादि कृत्वा निर्माल्यं निःसार्य पूर्वदिशाविशिष्ट-पश्चादिशाभ्यर्थ्य प्रणम्य [illegible] श्रीगुरोर्ध्यानं [illegible] करुणा-पूर्णलोचनां वराभयकरां मूर्तिं [illegible] इति ध्यात्वा ...

Colophon :—

इति श्रीमद्धर्वोपनामकशिवरामभट्टात्मज[illegible]भट्ट[illegible]काशीनाथविरचिता दक्षिणामूर्तिदीपिका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

श्रीसंवत् १९६१ मी० श्रावण सुदि ८ [illegible]मुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6454.

6516. शिवाद्वैतप्रकाशिका । *Śivādvaitaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. 13 × 6 inches. Folia, 1-17, 19-31. Lines, 9. Extent in ślokas, 690. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1960. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

The work seeks to demonstrate, with the help of quotations from different works, which are occasionally explained by the author, that Śiva is the sole and supreme deity whose worship alone leads to salvation. It refers to the Vaidika form of worship of the deity as distinguished from the Tantric form (Fol. 13B, 23A, 26A). Another MS of the work is described in IO. IV. 2513.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
करैर्दधानः परशुं कुरङ्गं वराभयमुद्रामुपदेशमुद्रां ।
वटस्य मूले विबुधोपसेव्यः सदा शिवायास्तु सदाशिवो नः ॥
वाराणसीमहं वन्दे सच्चिदानन्दरूपिणीं ।
मातृरूपेण सततं सर्वसारेति सेविता ॥
अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।
शास्त्रवल्लीजलधरं ज्ञानज्योतिष्करं परम् ॥
... ...
... ...
ढुण्ढिराजं महादेवीं नत्वा श्रीभारतीगुरु[ं] ।
काशीनाथः प्रतनुते शिवाद्वैतप्रकाशिकाम् ॥

तत्र धर्मार्थकाममोक्षेषु चतुर्विधपुरुषार्थेषु मोक्ष एव परमोत्तमपुरुषार्थः स चात्मतत्त्वज्ञानाधीनः तच्चात्मतत्त्वज्ञानं महेश्वराधीनमिति ।

Colophons :—

11A, इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसूनुवाराणसीगर्भजन्मशिवारामकाशीनाथविरचितायां शिवाद्वैतप्रकाशिकायां प्रथमोल्लासः ।

22B, ०द्वितीयोल्लासः, 30B, ०दक्षिणामूर्तिशिवारामकाशी० तृतीयोल्लासः ।

Post-colophon Statement:

संवत् १९६० मौ० आश्विन वदी २ के । मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

6455.

6539. *Śivādvaitaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. [illegible] 4½ inches. [illegible] **Lines,** 9. **Extent in ślokas,** 270. Character, Nāgarī. Appearance, [illegible] Complete.

Though the name of the present work is the same as that of the work described under the previous number, and the subject-matter of both is of the same nature, they do not agree with each other as regards the actual contents. There is also no division into chapters in the present work.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।

अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम् ।

प्राज्ञवल्लीजलधरं स्पृहत्वौलिकरं परम् ॥

अनाद्यायाखिलाद्याय ... ...

नत्वा श्रीशङ्कराचार्यचरणाम्भोजद्वयम्

काशीनाथः प्रतनुते शिवाद्वैतप्रकाशिकाम् ॥

तत्र [भो]क्तृभोग्यात्मकस्य प्रपञ्चस्य मनिष्यन्तःकरणस्थस्य प्राक् प्रलीनावस्थायां विकल्पहेतूनामभावात् श्रीदक्षिणामूर्तिपरशिव-स्वरूपमत्यन्तनिर्विकल्पकं सुप्रतिष्ठं भवति । तत्स्वरूपेऽध्यस्ता मायापि विकल्परहितैवावतिष्ठते । सा च प्राणिकर्मपरिपाकवशा-दीषद्विकल्पिता ततो शिवशक्तिविभागस्यापि तदानीमभावात् वस्तुमत्त्वाधारत्वं चिन्मात्रमेव आश्रयतया स्वीकरोति । चिन्मात्र-

रूपः श्रीदक्षिणामूर्तिपरशिवोऽपि तत्सम्बन्धवशात् किञ्चित् सप्रतिष्ठत्वं विहाय तदभिमुखो भवति । अथ शिवशक्त्युभयरूप-साधारणं चिन्मात्रमाश्रिता सा माया पुनर्द्विधा भवति ।

End :—

जगत् सृष्टिरियं पश्चाद्यथापूर्वं प्रवर्तते ।

Colophon :—

इति श्रीमत्कुण्डोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशी-नाथविरचिता शिवाद्वैतप्रकाशिका नागपुरे भवानीपण्डितगृहे समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदम् ।

6456.

6545. शैवसिद्धान्तमण्डनम् । *Śaivasiddhāntamaṇḍana.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 3¼ inches. Folia, 1-2, 4-14. Lines, 7. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It seeks to demonstrate the greatness and supremacy of the deity by quotations mainly from Puranic literature.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः ।

ज्योतिर्मात्रसदानन्दनिर्मलज्ञानरूपिणे ।
नमः शिवाय शान्ताय प्रभवे लिङ्गमूर्तये ।

दक्षिणामूर्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमानसः ।
काशीनाथः प्रतनुते शैवसिद्धान्तमण्डनम् ।

तत्रादौ स्कान्दे । सूतस्य वाक्यम् ।

तत्र ब्रह्मोवाच ।

मदंशास्यानि भूतानि मत्तः सर्वं प्रवर्तते ।

यदाज्ञप्तत् परं तत्त्वं न तदन्येन एव हि ॥

End:—

एवंविधशिवधर्मनिरतश्चायं देवैरपि ह्यनुगम्यकम् ।

अथ व्यासः ।

छाया एव विभाति शिवतत्त्वं सनातनम् ।

येन स्व(स्व?)नेत्रपद्मेन पूजितोऽम्बिकया सह ॥

अथ विष्णुं प्रति शिवः ।

हरे यस्त्वावयोर्भेदं न करोति महामतिः ।

स एव शिवभक्तो हि महापाशुपतश्च सः ।

स एव शिवपूजक भक्तो ह्यन्यथा शिवविघ्न त् ॥

Colophon:—

इति श्रीमद्दुर्गोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशी-

नाथविरचितं शैवसिद्धान्तग्रन्थं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement:—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6457.

6548. शिवसिद्धान्तमञ्जरी । *Śivasiddhāntamañjarī*.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folio, 50. Lines, 7. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1872. Appearance, discoloured. Complete.

This also seeks to demonstrate the supremacy of Śiva by quotations from various works, chiefly the Purāṇas. It also describes (Fol. 44ff) the characteristics and functions of a worshipper of the deity. The author has referred here (Fol. 44A) to one of his many works, the *Śivabhaktisudhārṇava*.

Beginning :—

अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्तये नमः ॥
नत्वा श्रीब्रह्मणाचार्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते शिवसिद्धान्तमञ्जरीम् ॥
सदाशिव[ः] परं ब्रह्म सांबमूर्तिः सनातनः ।
विभूतिलिङ्ग[ः]तस्यैव प्रपञ्च इति वैदिकः ॥

Colophon :—

श्रीशिवसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ।

It will be noticed that this colophon unlike the usual practice in the works of Kāśīnātha does not refer to the name and genealogy of the author.

Post-colophon Statement :—

मिति संवत् १८७२ फाल्गुनमासे कृष्णपक्षे तिथौ ८ मङ्गलवासरे लिखितम् ।

6458.

6529. शिवभक्तिरसायनम् । *Śivabhaktirasāyana.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 6 inches. Folia, 46. Lines 11. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in five chapters.

The first two chapters speak of the efficacy of the worship of Śiva. The third chapter describes the procedure of worship of the deity beginning with the morning rite of the worshipper. The last two chapters deal with the worship of the deity on particular occasions.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः।
अनन्ताख्यं गुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरम्।
शास्त्रसञ्जीवनकरं स्फुरत्कीर्त्तिकरं परम्॥
अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्त्तये नमः॥

नमः शिवाय शान्ताय ... ...

नत्वा श्रीशङ्कराचार्यचरणाम्भोरुहद्वयम्।
काशीनाथः प्रतनुते शिवभक्तिरसायनम्॥

तत्र शिवभक्तिर्द्विविधा मुख्या गौणी चेति। तत्रेश्वरविषयको-नुरागाख्यश्चित्तवृत्तिविशेषो मुख्यभक्तिः।

तथा च भक्तिमीमांसासूत्रम्—सा परानुरक्तिरीश्वरे।
ईश्वरः शिव इति।

Colophons:—

7B, इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतशारावधीगर्भसम्भवकाशीनाथ-विरचिते शिवभक्तिरसायने प्रथमोल्लासः; 15B, ०द्वितीयोल्लासः; 27A, ०तृतीयोल्लासः; 35B, ०चतुर्थोल्लासः; 46B, ०पञ्चमोल्लासः समाप्तः।

[Fol. 26B–28B contain the beginning of chapter IV followed by the concluding portions of chapter III the colophon of which is again repeated in Fol. 28B. Chapter IV therefore really begins from Fol. 29A.]

Post-colophon Statement:—

माधवोपनामकमुकुन्दस्येदम्।

6459.

6652. कामेशार्चनचन्द्रिका। *Kāmeśārcanacandrikā.*

Substance, machine-made blue paper. 12 × 4 inches. Folia, 31. Lines, 7. Extent in ślokas, [illegible]. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

The work lays down the procedure of the worship of the deity Kāmeśvara, an aspect of Śiva, and quotes from different authoritative texts, extracts in support of the procedure described. Chapter I seeks to demonstrate the greatness and supremacy of Śiva. Chapter II describes the morning rites of the worshipper as well as the *nyāsas* to be performed in worshipping the deity. Chapter III deals with external worship (बाह्याराधन) including कलशस्थापन (Fol. 24A-B), विशेषार्घ्य (24B–25A), *pūjā* proper (26A) and पुरश्चरण (80B). Reference is made, among others, to two works of the author, *Mantrarājasamuccaya* and *Puraścaraṇadīpikā* (30B).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीएकवीरायै नमः। श्रीदक्षिणामूर्ति-गुरुभ्यो नमः।

नमामि कामेश्वरपादपद्मं
करोमि कामेश्वरपूजनं सदा।
वदामि कामेश्वरनाम निर्मलं
स्मरामि कामेश्वरतत्त्वमव्ययम्॥

कमनीयत्वात् कामः। कामः कमनीयतमो मतः।

श्रीमत् सुन्दरनाथस्य देवीं प्रकटलोचनाम्।
वन्दे हृदि नित्यं करन्यसनवासिनीम्॥
नत्वा श्रीदक्षिणामूर्तिचरणाम्भोजयुगलम्।
कामेश्वरः प्रतनुते कामेश्वरार्चनचन्द्रिकाम्॥

तत्रादौ आत्मतत्त्वज्ञानं किं शिवात्मतत्त्वज्ञानं वा परमशिवात्म-तत्त्वज्ञानं मोक्षे कारणमिति चेदत्र वदामि। परमशिवात्मतत्त्व-ज्ञानं मोक्षकारणम्।

The deity is described as follows (Fol. 22B):—

ध्यायेत् कामेशललितां मिथुनं वा समाहितः ।
मञ्चोपरिष्टात् कौसुम्भवसनेनोत्तरच्छदः ॥
शुचितामृदुतास्तीर्णः पद्मरागमणित्विषा ।
तस्योपरि वसन् पूर्वदिङ्मुखो दययान्वितः ॥
शृङ्गारवेषरुचिरः सदा षोडशवार्षिकः ।
उद्यद्भास्करबिम्बाभश्चतुर्हस्तस्त्रिलोचनः ॥
हारकेयूरमुकुटकटकाद्यैरलंकृतः ।
कमनीयस्मितज्योत्स्नापरिपूर्णकपोलभूः ॥
आगमैर्भगवानादिदेवः कामेश्वरः शिवः ।
तस्योत्सङ्गे समासीना तरुणादित्यपाटला ॥
सदा षोडशवर्षा च नवयौवनदर्पिता ।
बालार्कमण्डलाभासां चतुर्बाहुं त्रिलोचनां ॥
पाशाङ्कुशधनुर्बाण[ान्] धारयन्तीं शिवं शिवाम् ॥

Colophons :—

10A, इति श्रीमद्गुडोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भवकाशीनाथविरचितायां कामेशार्चनचन्द्रिकायां प्रथमः प्रकाशः; 23A, ०द्वितीयः प्रकाशः; 31A, ०तृतीयः प्रकाशः ।

Post-colophon Statement :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6460.

6525. शिवमुक्तिप्रबोधिनी । *Śivamuktiprabodhinī.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. **Folia**, 15. **Lines**, 8 on a page. **Extent in ślokas**, 200. **Character**, Nāgara. **Appearance**, fresh. **Complete**.

The main object of the work is to show that salvation may be attained only through the knowledge and worship of Śiva who alone has the power to grant it.

Beginning :—

नमः शिवाय त्रिदशार्चिताय
विनष्टदोषाय गुणार्णवाय ।
विमुक्तिमार्गप्रतिबोधकाय
वेद्यादिवेदाय [वेदादिवेद्याय ?] नमः शिवाय ॥
दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमानसः ।
काशीनाथः प्रकुरुते शिवमुक्तिप्रबोधिनीम् ॥
तत्र सदसदात्मकं ब्रह्म ध्यायते येनासावमृतीभूत्वा मोक्षीभवति ।

End :—

जगत्कारणभूतौ तौ दम्पतीभूतविग्रहौ ।
सुमीनाक्षीसुन्दरेशौ ध्यायेत् स्वहृदयाम्बुजे ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामकजयरामभट्टसुतराणाजीगर्भसं[भ]व-
काशीनाथविरचिता शिवमुक्तिप्रबोधिनी पञ्चमाध्याये समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

माणजीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

6461.

8374. **शाम्भवाचारकौमुदी ।** *Śāmbhavācārakaumudī.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 31. Lines, 9. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, 1849 V.S. Appearance, fresh. Complete in five chapters.

This and the following two works deal with the details of the worship of Śiva.

Beginning :—

अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।
अरूपाय सरूपाय दक्षिणामूर्त्तये नमः ॥
श्रीचिदम्बरपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।
रच्यते काशीनाथेन शाम्भवाचारकौमुदी ॥ १ ॥
तत्रादौ परमशिवोत्कर्षः प्रदर्श्यते ।
कौर्म्मे नारायणं प्रति परशिवः ।
प्रलयस्थितिसर्गाणां कर्त्ता त्वं धरणीपते ।
वत्स वत्स हरे विश्वं पालयैतच्चराचरम् ॥

End :—

मार्ज्जनपर्य्यन्तेन विप्रभोजनं गुरुसन्तोषणञ्च । पुरश्चरण-संकल्पादिकं तु मत्कृतपुरश्चरणदीपिकायां द्रष्टव्यम् ।

Colophons of the different chapters :—

8A, इति श्रीमद्दूडोपनामकजयरामभट्टसुतनारायणीगर्भसम्भवकाशीनाथ-विरचितायां शाम्भवाचारकौमुद्यां प्रथमः प्रकाशः ; 15A, ०द्वितीयप्रकाशः ; 23A, ०प्रातःकृत्यादिमूलमन्त्रन्यासविधानाख्यस्तृतीयः प्रकाशः ; 29A, ०पूजानिर्णयाख्यश्चतुर्थः प्रकाशः ; 33B, ०यन्त्रपूजाविधानाख्यः पञ्चमः प्रकाशः ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८४९ लिखितं सेवारामेण काश्यां पञ्चनदे शुभं भवतु । शुभं भूयात् ।

Siddheśvara.

6462.

5878. पञ्चाक्षरीमुक्तावली । *Pañcākṣarīmuktāvalī.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. **Folia**, 33. **Lines**, 10. **Extent in ślokas**, 850. **Character**, Nāgara. **Appearance**, old and soiled. **Complete in five chapters.**

One MS of the work is noticed in Stein, P. 231.

Beginning :—

प्रणम्य जगतामीशं विभुं साम्बसदाशिवम् ।
गणेशं विघ्नहर्त्तारं गिरं विद्याकरा[न्] गुरून् ॥
शिवपञ्चाक्षरीमन्त्रजपहोमार्चनात्मिकां ।
पद्धतिं तनुते शैवविद्वान् सिद्धेश्वराह्वयः ॥
बुद्धिशाखैः समाहृत्य शैवागमसमुद्रतः ।
सारोक्तिमौक्तिकानीह स्रगिव ग्रथिता यतः ॥
अतः पञ्चाक्षरीमुक्तावलिरित्यभिधानकं ।
लभते पद्धतिरि(नि)यं शिवमन्त्रोपकारिणी ॥
ब्रह्मादिसर्गे महादेवो न ... ... ।
मन्त्रराजमिमं प्राह ब्रह्मणे रजसात्मने ॥
पञ्चाक्षराणि पञ्चास्यैर्यच्छीत् पञ्चभ्यो यतः ।
पञ्चानामक्षराणां च समाहारेण कथ्यते ॥
तान्यक्षराणि शैवानि मन्त्रस्तन्मय उच्यते ।
वाच्य[ः] सदाशिवस्तत्र वाचको मन्त्र ईरितः ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणेषु तथा शैवागमेष्वपि ।
अस्य मन्त्रस्य माहात्म्यं पौनःपुन्येन वर्ण्यते ॥
ग्रन्थविस्तारभीतेन नेह कार्त्स्न्येन कथ्यते ।
मन्त्रस्य भेदा बहवो नालं वक्तुं चतुर्मुखः ॥
यथामति यथाशास्त्रं शिष्टाचारविशेषतः ।
मन्त्रस्यास्य त्रयो भेदा[ः] सविस्तारं प्रकाश्यते ॥

Colophons and headings :—

3A, इति पञ्चाक्षरीमुक्तावल्यां प्रथमश्रेणिः; 4B, इति भूतशुद्धिः; 5A, इति प्राणप्रतिष्ठा, अथ मातृकान्यासः; 5B, इत्यन्तर्मातृका; 6A, इति बहिर्मातृकान्यासः; 6B, इति कलान्यासः; 7A, ध्यानम्; 7B, इति श्रीकण्ठमातृकान्यासः; 8A, इति पीठन्यासः; 8B, प्रासादपञ्चाक्षरीषडङ्गन्यासः;

9A, अथ पञ्चवक्त्रन्यासः; 9B, इत्यङ्गविंशत्कलान्यासः; 10A, अथ गोलान्यासः; 10B, अथ चक्रन्यासः; 11A, इति शुद्धपञ्चाक्षरीध्यानम्; अथ शक्तिपञ्चाक्षरीध्यानम्; अथ प्रासादपञ्चाक्षरीध्यानम्; 12A, इति श्रीपञ्चाक्षरमुक्तावल्यां न्यासजपविधिर्नाम द्वितीयश्रेणिः; अथ पूजाविधिरभिधीयते; 18A, इति श्रीपञ्चाक्षरमुक्तावल्यां पूजाविधिर्नाम तृतीयश्रेणी; इति नित्यविधि[:]समाप्तः। 19A, इति नैमित्तिकज[प]विधिः; 20B, अथ नैमित्तिककाम्यहोमविधिरुच्यते। 24A, इति श्रीपञ्चाक्षरमुक्तावल्यां नैमित्तिककाम्यविधिर्नाम चतुर्थश्रेणिः; 25A, इति लघुदीक्षाविधिः। अथ देशः, अथ कालः, अथ जपस्थानम्; 26A, अथ जपमाला; 27A, अथ जपनियमः; अथ पुरश्चरणनियमः; 28B, अथ पूजाप्रकारः; 29B, अभ्यङ्गद्रव्यम्; 32A, इति पूजाप्रकारः समाप्तः। अथ होमविधिः; 33B, इति श्रीपञ्चाक्षरीमुक्तावल्यां पञ्चाङ्गोपासनोपयोगिदेशकालादिकथनं नाम पञ्चमः श्रेणिः।

Post-colophon Statement :—

इदं पुस्तकं रघुनाथभट्ट।

Lakṣmīdhara.

6463.

4285. शैवकल्पद्रुमः। *Śaivakalpadruma.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1 inches. Folia, 96. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 1,400. Character, Uḍiyā. Apperance, old and mouse-eaten. Incomplete at the end.

The present MS contains four chapters and a portion of the fifth. A MS of a work of the same name attributed to Lakṣmīcandra Miśra is mentioned in *Cat. Cat.* I. 662.

Beginning :—

+ + + + + लिख्यते।
एकदन्तं चतुर्भुजं गजवक्त्रं त्रिलोचनम्।
नागाङ्गधारिणं वन्दे सर्वविघ्नविनाशनम्॥

वन्दे शम्भुं त्रिभुवनगुरुं सर्व्वलोकाधिवासम्
ब्रह्मोपेन्द्रार्च्चितपदयुगं सोमसूर्य्याग्निनेत्रम् ।
+ + + + + धर्म्ममोक्षस्वलोकान्
दातारं मोहविच्छित्तिकरं ब्रह्मविष्ण्वादिदेवैः ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणानां भारतागमचर्च्चिता ।
भूयात् सुधाब्धिवीथीव शैवकल्पद्रुमोदयः ॥
गुरुवचनजलैः प्रवर्द्धमानो
जपनवपल्लवमर्च्चनाप्रसूनम् ।
भजनफलमयं दधानमारात्
सुखयतु विश्वजनान् स स्वयं हि ॥
पापपुञ्जप्रपञ्चान्ता जनाः सर्व्वे निराकुलाः ।
शैवकल्पद्रुमं प्राप्य गतश्रान्ता भवन्तु च ॥
कल्पान्यनन्तं बहुधा कारणान्तरकाणि च ।
तेषां पूज्यतमं लिङ्गपादावेतन्निरूप्यते ॥
तथाहि श्रीभारते शान्तिपर्व्वणि युधिष्ठिरं प्रति भीष्मवाक्यम् ।
प्रकृतिं पुरुषञ्चैव क्षोभयित्वा स्वतेजसा ।
ब्रह्माणमसृजत्तस्माद्देवदेवः प्रजापतिः ॥

Colophons of the different chapters :

9B, इति श्रीमद्देवाख्यविपिनविहितवर्द्धूटाचलवरविप्रवरकम्बरोदरविनोद-ब्रह्मवरचित्तभवनेश्वरवरचरणारविन्दमकरन्दपानविभ्रमभ्रमरमधुकरलक्ष्मीधरविरचिते शैवकल्पद्रुमे प्रथमः काण्डः; 28B, ०द्वितीयः काण्डः ; 41B, ०तृतीयः काण्डः ; 91B, चतुर्थः काण्डः ।

The fifth chapter which is incomplete begins as follows :—

अथाहं सम्यग्वक्ष्ये पूजाविधिं ततः परम् ।
वैदिकं तन्त्रमुक्तञ्च शिवधर्म्मादिभाषितम् ॥
तथाचाचारनिर्णये ।

Gaṅgāsuta.

6464.

3212. त्वरितरुद्रविधिः । *Tvaritarudravidhi.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 11. Extent in *ślokas*, 80. Character, Nāgarī. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work deals with the details of the worship of Tvaritarudra. It contains both the *pramāṇa* (Fol. 1–2A) and *prayoga* (Fol. 2A–3B) for this worship. The *dhyāna* of the deity runs as follows (1A, 3A):—

चतुर्भुजं त्रिनेत्रञ्च शुद्धस्फाटिकसन्निभम् ।
अमृतेन च पूर्णौ द्वौ कलशौ हस्तयोर्द्वयोः ॥
हस्तद्वयेन योगस्य ज्ञानमुद्रं स्थिरासनम् ।
सर्वकामफलेशानं शङ्करं करुणानिधिम् ॥
उग्रकर्मणि चैवोग्रं मूर्त्तिं ध्यायेदुमापतिम् ।
त्रिभुजं नागहस्तञ्च शूलपाणिं जटाधरम् ॥
ध्यात्वैवं शङ्करं पापान्मुच्यते मोहसम्भवात् ।

Beginning:—

यस्य कुक्षौ जगत् सर्व्वं स्थावरं जङ्गमं च यत् ।
दुःखच्छिदे नमस्तुभ्यं ब्रह्मविष्णुशिवात्मने ॥
अथ त्वरितरुद्रस्य न्यासमुद्राक्रमेण तु ।
जपहोमादिकं सर्व्वं कथ्यते सर्व्वसिद्धये ॥

Colophons:—

2A, इति गङ्गासुतोक्तत्वरितरुद्रविधिः ; 3B, इति कर्म्मतत्त्वलोदय-प्रकारः कथितः । इति त्वरितरुद्रविधिः ।

Dhanarāja.

6465.

10330. आह्निकचन्द्रिका । *Āhnikacandrikā.*

Substance, country-made paper. (Fol. 1-26) 9×4 inches, (Fol. 27-58) 10×4¼ inches. Folia, 58. Lines, 7-10. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The work begins by describing the morning rites to be performed by a householder and the preliminaries (*nyāsa*, etc.) to be observed in a Tantric worship. It deals in detail with the worship of Śiva (Fol. 33A-47A) and briefly with the worship of Durgā (48A-52A), Vagalāmukhī (53A-56B) and Mahālakṣmī (56B-57A). Among others it quotes from and refers to the following works:—

1, मनु, माधवीय वामनपुराण ; 2B, प्रयोगपारिजात ; 3B, स्मृत्यर्थसार ; 4B, अगस्त्यसंहिता ; 13A, आचारार्के वृद्धवसिष्ठ ; 16B, पारिजात ; 18B, विष्णुस्मृति, पारिजाते भरद्वाज ; 19A, भट्टोजीय आश्वलायनस्मृति, भट्टोजीय ; 21A, मदनरत्ने मरीचि ; 51A, मन्त्रकोष ; 52A, मेरुतन्त्र ;

Beginning:—

प्रणम्य मातरं गङ्गां शङ्करं वनशङ्करीं ।
श्रीकेशवाख्यपितरं वेदशास्त्रविशारदम् ॥
धनराजेन सुधिया रामसूनुना शाकतः ।
शिष्टानां तन्यते तुष्ट्यै संक्षेपाह्निकचन्द्रिका ॥

The following colophon, written in a different hand, is found at the end of the MS:—

इति श्रीकमलार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Bālambhaṭṭa.

6466.

5454. बटुकार्चनसंग्रहः । *Vaṭukārcanasaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 15×6 inches. Folia, 1–287 with one extra Fol. each after Fol. 57, 89 and 131. The extra Fol. after Fol. 145 and 211, though mentioned in the contents, are missing. Fol. 67–68 and 147–149 (which cover the matter of 147–150 of the original) are later restorations. Lines, 10. Extent in ślokas, 9,100. Character Nāgarī. Appearance fresh. Complete in eight chapters.

At the end of the MS there is a detailed list of contents in five folios. After the end of chapter VIII there is a section named आपदुद्धाराष्टकम् taken from the *Viśvasāratantra* which is followed by *Vaṭukapūjāyantra* and *Vaṭukapūjāyantradevatā*. Of works referred to, mention may be made of *Dīpadāna* of Rāmacandra (Fol. 120) and *Mantramārtaṇḍa* of the author's father (Fol. 275B). The work deals with the details of the worship of Vaṭukabhairava.

Beginning:—

यत्प्रसादतो विप्रः सिद्धोऽभूदिह भूतले ।
बटुकं सिद्धिदं शान्तं भैरवं तं नमाम्यहम् ॥
विप्र बाचदारस्वाकः । बटुकं बटुकनामागमम् ।
आपद्गतमनुष्याणामापदुद्धारहेतुके ।
मन्त्रकोषे भैरवस्य ऋषिभिः समुदीरिते ॥
तत्त्वादिकं वक्ष्ये माता भक्त्या मतिर्मम ।
यं दृष्ट्वा साधकाः सर्वे भविष्यन्ति गतव्यथाः ॥
मन्त्रकोषितं बाच किञ्चित् यत् ज्ञातं ग्रन्थकारतो ।
तत्सर्वमत्रैव विवेकः सर्वभूतदयालुभिः ।

भारद्वाजकुलाम्भोधौ शीतरश्मिरिवापरः ।
वसुधातलविख्यातो जातो नाम्ना दिवाकरः ॥
तत्सुतो रामभट्टोऽभूच्चन्द्रमा इवापरः ।
उपदेशेन शिष्याणामज्ञानध्वंसकारकः ॥
बृहस्पतिसमः प्राज्ञे रामाराधनतत्परः ।
हरिणा सदृशो वीर्ये क्षमया पृथिवीसमः ।
तत्सुतः परया भक्त्या बालम्भट्टः समाहितः ।
करोति साधकप्रीत्यै वटुकार्चनसंग्रहम् ॥

इह खलु त्रिविधतापसन्तप्तान् दुरितनक्रविहन्यमानाभीप्सितार्थान् पुरुषार्थमलभमानान् अनायासेन पुरुषार्थं कामयमानान् जनाननुजिघृक्षुः परमकारुणिकः शिवः आपदुद्धारकं मन्त्रं एकस्यै पार्व्वत्यै ।

आपदुद्धारणादस्मादापदुद्धरणक्षमः ।
तन्त्रेषु नास्ति मन्त्रोऽन्य इत्याहुस्तत्त्ववेदिनः ॥

इत्यादिना । एवं

आपदुद्धारकश्चास्तु संसाराब्धिं न संविशेत् ।

इत्यादिना

एवमभीष्टफलसंसिद्धौ कीर्तितः सुरपादपः ।

इत्यादिना च सकलजनापद्विनाशनस्तुतोपायं सकलजनमोक्षमुख्योपायमभीष्टफलसिद्धिसुरपादपं समस्तपुरुषार्थसाधनञ्च श्रीमद्वटुकमन्त्रमुक्तवान् । तद्भावमेव तदुद्धाराधीनमिति तन्मन्त्रोद्धारमादौ प्रदर्शति ।

Colophons of different chapters :—

34A, इति श्रीमद्नवशक्तिविख्यातनामभारद्वाजोपनामक-रामभट्टात्मजबालम्भट्टकृते वटुकार्चनसंग्रहे तान्त्रिकसाधकपरितोषमन्त्रोद्धारपर्वं नाम प्रथमं वटुकार्चनम्; 68A, °भक्तसाधनकथनं नाम द्वितीयं वटुकार्चनम्; 84B.

०स्तोत्रकवचसहस्रनामपञ्चाङ्गानां समग्रावर्त्तनत्वविधानकथनं नाम तृतीयं वटुकार्चनम्; 127A, ०दिङ्नियमकथनं नाम चतुर्थं वटुकार्चनम्; 160B, ०शान्त्यादिकाम्यकर्मपूजाविधानकथनं नाम पञ्चमं वटुकार्चनम्; 194A, ०संक्षिप्ततान्त्रिकहोमप्रयोगकथनं नाम षष्ठं वटुकार्चनम्; 232B, ०वटुकभैरवसहस्रनामस्तोत्रमन्त्रकथनं नाम सप्तमं वटुकार्चनम्; 287B, वटुकोपनिषत्कथनं नाम अष्टमं वटुकार्चनम्।

Works and authors quoted and referred to:—

8A, तान्त्रिकपद्धति: 8B, विश्वसारोद्धार; 9A, दक्षिणामूर्त्तिसंहिता: 9B, निर्वाणतन्त्र; 12A, शिवार्चनचन्द्रिका; 29A. प्रयोगसार; 57B. वर्म्मतन्त्र: 63B, पुरश्चरणचन्द्रिका; 73A, वामदेवसंहिता; 77A, मैथिलमत; 77B. शिवागमसार; 80A, कण्ठरव, मिश्रोक्ति; 81A. काश्मीरमत; 84A. शाङ्खायनक्रम; 84B, शक्तिसङ्गमतन्त्र; 86A. योगपालसंवरतन्त्र; 97A. स्मृतिचन्द्रिका; 97B, विद्याविशारदग्रन्थ; 112B, रुद्रयामले विश्वसारोद्धार; 115A, उड्डामरेश्वरतन्त्र; 117B, रामचन्द्रकृतदीपदानविधिक्रम; 136A, भैरवतन्त्र, कुबेरतन्त्र, ज्ञानार्णव: 136B, दीपविधान; 137A, उत्तरतन्त्र: 141A, ताराक्षीतन्त्र; 143B, वामकेश्वरतन्त्र; 145A, पाशुपततन्त्र; 146A, गुह्यागम: 147B, शाबर; 155B, मन्त्रमार्त्तण्ड, शिवरहस्ये वशिष्ठसंहिता; 161A, मन्त्रदीपप्रकाशिका; 176A, भूतभैरवतन्त्र; 182A, मन्त्रमहोदधि; 183A-B, रहस्यहर्षिहत्; 184A, तन्त्रराज, विश्वसार, कुलार्णव; 186B, कुलमूलावतार; 189A, आकाशभैरवकल्प; 190A, तत्त्वसागर; 199A, कालसङ्कर्षिणीतन्त्र; 199B, सिद्धान्तसिन्धु; 203A, कालिकातन्त्र; 204B, भैरवीतन्त्र; 205A, विश्वसार: 209A, भैरवयामल; 232B, रुद्रयामले रहस्यखण्ड; 249A, कोमलेश्वकोटिप्रमादे तत्त्वसाररहस्ये; 261A, त्रिपुरासिद्धान्त; 267A, नारदीय; 273A, शिवागमकल्प; 273B, प्रत्यङ्गिराविधान; 280B, विश्वनाथसिद्धविरचित रसरत्नाकर; 286B, वटुकोपनिषत्।

Rāmacandra.

6467.

5805. भैरवपूजापद्धतिः । *Bhairavapūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 9 × 5¼ inches. Folia, 14, of which the first six, the 8th and the 9th have been restored on modern paper. Lines, 12. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work lays down the procedure of worship of Vaṭukabhairava, beginning with the morning rites of the worshipper. It would appear from the colophon that the present work is based on a similar work by Kṛṣṇa Bhaṭṭa. Along with the present MS are found two Fol. containing a portion of *Bhairavasahasranāmastotra.*

Beginning:—

ॐ अखण्डानन्दबोधाय नित्याय परमात्मने ।
चित्संज्ञानस्वरूपाय सदात्मगुरवे नमः ॥
श्रीमता रामचन्द्रेण शिष्याणां प्रीतये शुभा ।
क्रियते पद्धतिः सम्यग् बटुकस्य शिवात्मनः ॥

तत्र सविकल्पः साधकः ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय आवश्यकं कृत्वा पाणी पादौ प्रक्षाल्य रात्रिवासः परित्यज्य धौते वाससी परिधाय आचम्य देवमन्दिरे गत्वा तत्र देवाग्रे उपविश्य तन्निर्माल्यमपसार्य पूर्वदिनावशिष्टपुष्पैः संपूज्य ततो नवरत्नखचितरत्नमयदल-कर्णिकायां चतुर्भुजं नेत्रानुवेषमादिभूषितं .... ।

Colophon:—

इति रामचन्द्रानुसारेण कृष्णभट्टोक्तभैरवपूजापद्धतिः समाप्ता ।

Jaitrasiṃha.

6468.

5745. **भैरवार्चापारिजातः ।** *Bhairavārcāpārijāta.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 51–101. Lines, 10–14. Character, Nāgara. Appearance, good. Date, Saṃvat 1846. Incomplete.

The present MS contains chapters 9–14 as also the latter part of chapter 8. This portion deals with initiation and allied matters. One MS of the work is mentioned in *Cat. Cat.* I. 417.

End :—

इति गदितमशेषं भैरवोपासनायां
यजनजपहुतादौ प्राक्सदृष्टं विधानम् ।
गुरुचरणसरोजाराधनालभ्यमेतत्
कुलगुरुतरपद्वैर्गोपनीयं हि तस्मात् ॥
इत्थं महाराजकुमारवर्यः
श्रीजैत्रसिंह इति विश्रुतनामधेयः ।
श्रीभैरवस्यार्चनपारिजातं
ग्रन्थं वघेलकुलपद्मरविश्चकार ॥
तं पारिजातमधिव + मरागुरुणो-
मूलं समस्तनिगमार्थविधानशाखं ।
नानाप्रयोगकुसुमाकरपुण्यपूर्णं
धर्मार्थकामसुतमोक्षफलं लभन्ते ॥

Last Colophon :—

इति श्रीवघेलकुलकमलप्रद्योतनपतङ्गमार्तण्डमहाराज-कुमार-श्रीजैत्रसिंहदेवविरचिते श्रीभैरवार्चापारिजाते चतुर्दशस्तवकः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post-colophon Statement (in a different hand):—

संवत् १८४५ शके १७१० मिति वैशाख शुक्लत्रयोदश्यां मध्ये केदारभवानीशर्माभ्यां लिखापितं पुस्तकम् ।

Kamalākara.

6469.

5790. शान्तिरत्नाकरे मृत्युञ्जयविधिः । *Mṛtyuñjayavidhi from the Śāntiratnākara.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1–7 + 1–3, of which Fol. 1A contains the continuation of Fol. 3B. Lines, 12. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1866. Appearance, fresh. Complete.

This contains the *Mṛtyuñjayavidhi* (i.e. rules for the magical use of certain *mantras* of Śiva) section of the *Śāntiratnākara* of Kamalākarabhaṭṭa (ASB. III. 2184—Fol. 220B–232A). Fol. 5A–7B contain the *Puruṣasūktavidhi* and the *dīpasthāna* found in Fol. 232A–236B of the MS of the *Śāntiratnākara*.

Post-colophon Statement :—

संवत् १८६६ भाद्रप. कृष्णप. २ तिथौ मङ्गले लिखितं गोपीनाथेन :

Anonymous.

6470.

4289B. शैवचिन्तामणिः । *Śaivacintāmaṇi.*

Substance, palm leaf. 14¾ × 1½ inches. Folia, 14–83B. Lines, 3, 4, 5. Extent in ślokas, 950. Character, Udiyā. Appearance, good. Complete.

The work deals with the details of the worship of Śiva.

Beginning:—

प्रणम्यादौ महादेवं हिमाद्रितनयापतिम् ।
शैवचिन्तामणिग्रन्थो वक्ष्यते मुक्तये नृणाम् ॥
देवं नत्वा करिवरमुखं सर्व्वविघ्नापहारम्
सर्व्वेशानं त्रिनयनमथो चन्द्रखण्डाङ्कितञ्च ।
वक्ष्ये शैवागमजलनिधिप्रावमीशागतो वः
प्रादुर्भावं द्विजिनकुन्दं शैवचिन्तामणिञ्च ॥

Colophons of the different sections:—

21A, इति श्रीशैवचिन्तामणौ शैवशङ्करादिग्रन्थाधारज्ञानकथनो नाम प्रथमः पटलः; 29A, ०शिवमन्त्रादिमातृकान्तकथनं नाम द्वितीयः पटलः; 36A, श्रीकण्ठादिपञ्चाशन्मोद्धारज्ञानकथनो नाम तृतीयः पटलः; 45B, ०अन्तर्यागादि-मुद्रान्तकथनो नाम चतुर्थः पटलः; 51B, ०ध्यानावाहनोपचारादृष्टमनान्तकथनो नाम पञ्चमः पटलः; 58B, ०परमन्यासादि-एकाम्रवनपीठदर्शनो नाम षष्ठः पटलः; 69A, ०काशीश्रीमण्डर्शनादि-विनियोगादिसंस्कारान्तकथनो नाम सप्तमः पटलः; 77B, ०दर्शनादिशिवराचिन्तकथनो नाम अष्टमः पटलः ।

Fol. 78–83 contain a section describing the procedure of the worship of Śiva. This section begins:—

अथ बाणलिङ्गपूजाविधिर्लिख्यते । अथ पृथक्तया केचिदादौ द्वारपालपूजां कुर्वन्ति । तद्यथा—
आचम्य विधिवत् तत्र सामान्यार्घं विधाय च ।
द्वारमस्त्राम्बुभिः प्रोक्ष्य द्वारपालान् प्रपूजयेत् ॥

6471.

11204B. **शिवपञ्चाक्षरीपद्धतिः ।** *Śivapañcākṣarīpaddhati.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 13. Lines, 11. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The work lays down the procedure of the worship of Śiva beginning with the morning rites of the worshipper.

Colophon :—

इति शिवपञ्चाक्षरीपद्धतिः समाप्ता ।

6472.

11010D. **महामृत्युञ्जयविधिः ।** *Mahāmṛtyuñjayavidhi.*

Substance, mill-made paper (as used in B.N.W. Railway Form No. SN. 38. VP). 10 × 5¼ inches. Folia, 4. Lines, 11. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This lays down the procedure for the muttering of the *Mahāmṛtyuñjayamantra* for the purpose of obtaining a long life free from all diseases.

The MS belonged to one Pandit Badrinarayana Misra (Daulatganj, Chapra) as indicated by a rubber stamp and a short line on the obverse of the first leaf.

6473.

9657. **मृत्युञ्जयमन्त्रजपः ।** *Mṛtyuñjayamantrajapa.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 6. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This lays down the procedure for muttering the *mantra* of Mṛtyuñjaya which is muttered with a view to obtaining a long life free from all diseases.

6474.

11225. **मृत्युञ्जयजपविधानम् ।** *Mṛtyuñjayajapavidhāna.*

Substance, mill-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 4. Extent in ślokas, [illegible]. Lines, 8. Character Nāgara. Date, 1919 V.S. Appearance, fresh. Complete.

It deals with the same topic as that of the previous MS.

Post-colophon Statement :—

लिखितं संवत् १९१९ । मिति आश्विन शुक्ल दुआदशि १२ वार शनैश्चर लिखितं लक्ष्मीशंकर ब्राह्मण आनंदिच पाठक ।

6475.

2402. **मृत्युञ्जयविधिः** । *Mṛtyuñjayavidhi.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 11. Extent in ślokas, 38. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It deals with the same topic as that of the previous MS.

6476.

4710. [**उमामहेश्वरपूजा** । *Worship of Umāmaheśvara.*]

Substance, palm-leaf. 11×2 inches. Folio, 10 (broken), 13–19. Lines, 5. Character, Newari. Appearance, old and discoloured. Fragmentary.

The portion preserved here deals with the worship of Umāmaheśvara which name occurs on Fol. 13B and 15A. *Homa* of the deity is treated in Fol. 17Bff. The prescriptions for the worship begin thus (Fol. 13A):—

दत्त्वा पुष्पमुमेशस्य मूर्ध्नि भक्त्या प्रतोष्य च ।
सुरभ्या शक्तिमन्मेन नमस्कृत्वा महेश्वरम् ॥
ततो ध्यात्वाभिनेत्रार्ग लक्षमाद्यं स्मितानन्‌ ।
ज्ञानतं ते महावीर्य ह्रदेयुक्ता समाश्रितः ॥

मम सुखागतं वसुमेतीश्रेणोक्तं विभाद्य च ।
पादाब्जयुगले पाद्यं नमोन्तेन च मनुना ॥
अघान्तेन विभोर्वक्त्रे तेनैवाचमनीयकम् ।
स्वाहान्तेन शिरस्यर्घं दूर्वाद्याक्षतानि च ॥
वौषडन्ते सुदा दत्वा मन्त्रमूलेन वा ततः ।

6477.

5523. **महाकालपञ्चाङ्गम्** । *Mahākālapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 33. Lines, . Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1855. Appearance, good. Complete.

Colophons of the different sections.

5A, इति श्रीविश्वनाथमार्त्तण्डतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे मन्त्रप्रदीपिकायां कामेश्वररहस्ये महाम्नायनिर्णये महाकालपटलं नाम पटलं सम्पूर्णम्, चतुस्त्रिंशः पटलः ३४ । 13B, ०महाकालपद्धतिः सम्पूर्णम् ; 17A, ०श्रीमहाकालपञ्चाङ्गे महागर्भकवचं सम्पूर्णम्, षट्त्रिंशत्तमः पटलः ; 29B, ०महाकालसहस्रनाम सम्पूर्णम् ; 33, ०महाकालस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement :

शुभमस्तु संवत् १८५५ समयनाम आषाढमासे कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां मन्दवासरे लि० काश्यां मध्ये के ।

6478.

10526. **वटुकभैरवतरङ्गः** । *Vaṭukabhairavataraṅga.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 11. Lines, . Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This deals with the details of the worship of Vaṭuka. It seems to form part of a bigger work.

Beginning :—

अथ वटुकभैरवमन्त्रतन्त्रः ।

कान्तिमेधाबलारोग्यतेजःपुष्टियशः श्रियः ।
उद्धरेद्वटुकं देवं आपदुद्धरणं तथा ॥
गुरुद्वयं पुनर्दैन्त्यं वटुकं तं समर्चयेत् ।
एकाविंशत्यक्षरात्मा प्रक्रियतो मनुर्मतः ॥

Colophon :—

इति श्रीवटुकभैरवतन्त्रं समाप्तं ।

6479.

5917. **वटुकमालामन्त्रम् ।** *Vaṭukamālāmantra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 4. Lines, 9 Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

It contains a *mālāmantra* (a long *mantra*) of Vaṭukabhairava.

Beginning :—

अथ वटुकभैरवमालामन्त्रः ।

श्रीभैरवः पायादपायात् ॐ क्रां क्रीं क्रूं ॐ नमो भगवते [illegible]भैरवाय प्रचण्डोग्रभैरवाय कपालभैरवाय घून विप्रचण्ड-दक्षिकवाहनाय फणिभूषणाय गिलि गिलि महोग्रप्रचण्डप्रचण्डाय कालभैरवाय क्रां क्रीं क्रूं क्रैं क्रौं क्रः मथ मथ......... ।

Colophon :—

इति श्रीवटुकमालामन्त्रं सम्पूर्णम् ।

6480.

9925. [वटुकार्चनम् । *Vaṭukārcana.*]

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It deals with *puraścaraṇa*, *pūjā* and *dīpadāna* in connection with the cult of Vaṭuka.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कुबेर श्रोतुमिच्छामि भैरवस्य महात्मनः ।
पुरश्चर्याविधिः कीदृक् नाम्नामष्टोत्तरस्य च ॥१॥

6481.

11344. दीपदानपद्धतिः । *Dīpadānapaddhati.*

Substance, country-made yellow paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 7. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work describes the procedure of offering lamps to Vaṭukabhairava. An extract from the *Bhairavītantra* dealing with the same topic has been described under No. 6042 above. For a description of a similar procedure in connection with Kārtavīrya cf. *Dīpaprakāśa* below.

6482.

11346. [उन्मत्तभैरवपञ्चाङ्गम् । *Unmattabhairava-pañcāṅga.*]

Substance, country-made yellow paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 23. Lines, 9. Extent in ślokas, 480. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Two sections (*paddhati* and *paṭala*) are not found here.

Colophons :—

2B, इति श्रीपारमेश्वरतन्त्रे वाराणसीपटले श्रीउन्मत्तभैरवतन्त्राख्याने गुरुवटुक-संवादे उन्मत्तभैरवद्वादशनामस्तोत्रं सम्पूर्णम्; 7B, ०श्रीउन्मत्तभैरवोपाख्याने गुरुवटुकसंवादे उन्मत्तभैरवहृदयं सम्पूर्णम्; 11B, ०उन्मत्तभैरवकवचं शुभम्; 13B, ०उन्मत्तभैरवस्तवराजं समाप्तम्; 14B, ०उन्मत्तभैरवाष्टकस्तोत्रं शुभम्; 22B, ०श्रीउन्मत्तभैरवसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम्; 23B, ०याज्ञवल्क्यकृतं पञ्चाङ्ग-पूर्णसाङ्गस्तोत्रं समाप्तम् शुभम्। 8B, उन्मत्तभैरवपञ्चोद्धारकं सम्पूर्णम्; 9A, उन्मत्तभैरवबीजकं समाप्तम ; 10A, इति सात्त्विकध्यानम्; इति राजसं ध्यानम्; 10B, इति तामसं ध्यानम्।

6483.

6294. **अजरादिद्विपञ्चाशद्भैरवप्रयोगः।** *Ajarādi-dvipañcāśadbhairavaprayoga.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 9. Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, good. Date, Saṃvat 1953. Complete.

The work gives mainly the invocations of the Bhairavas.

Beginning :—

अथ द्विपञ्चाशदजरादिभैरवप्रयोगः।

अस्मिन् अमुककर्मणि अजरादीनां पञ्चाशत्क्षेत्रपालानां आवाहनं पूजनं च करिष्ये।

Post-colophon Statement :—

संवत् १९५३ आषाढ कृष्ण ६ बुधे लिखितम् [illegible] [illegible] मालवीयोपनामकः [illegible]। [illegible] पुस्तकम्।

6484.

11357. शरभेश्वरपूजा । *Śarabheśvarapūjā.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 3. Lines, 10-11. Extent in ślokas, 55. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The present work gives the procedure of the worship of the Sivaite deity Śarabheśvara. The MS closes with the words 'अथ यन्त्रम्'; but the *yantra* is not described. For a number of works dealing with rituals of this deity cf. Mad. XV. 8092ff.

6485.

10159. शरभपञ्चाङ्गम् । *Śarabhapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 7×5½ inches. Folia, 10+14+3+11+4+16 (bound in book form). Lines, 12. Extent in ślokas, 725. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Colophons:—

10, इति श्रीआकाशभैरवकल्पे शरभकवचं सम्पूर्णम्; 14, इति शरभपद्धति[:] संपूर्ण[ा]; 3, आकाशभैरवकल्पे शरभहृदयं सम्पूर्णम्; 11, श्रीशरभपटलं संपूर्णम्; 4, इति शरभतन्त्रे शरभस्तोत्रं संपूर्णम्; 16, इत्याकाशभैरवतन्त्रकल्पे शरभसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम्। शुभम्।

Of the topics stated here to belong to the *Ākāśabhairavakalpa*, the *kavaca* of the deity is found in Fol. 68B of the Society's copy of the MS of the work (No. 5895 above).

6486.

3233. [रुद्रविधिः । *Rudravidhi.*]

Substance, country-made paper. 6¼×4 inches. Folia, 22. Lines, 9. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

It deals with the details of the worship of Rudra and gives an elaborate description of *nyāsas*.

Beginning :—

अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्वकं जपहोमार्चनविधिं व्याख्यास्यामः ।

या ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी ।

तया नस्तनुवा शंतमया गिरिशंताभिचाकशीहि ॥

शिखायै नमः । ॐ अस्मिन् महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि तेभ्यो शिरसे स्वाहा ।

III. VIṢṆU.

Keśavācārya.

6487.

725. क्रमदीपिका । *Kramadīpikā.*

Substance, palm-leaf. 10 × 1½ inches. Folia, 76. Lines, 3. Extent in ślokas, 1000. Character, Bengali. Date, Śaka 1600. Appearance, old and dilapidated. Complete in eight chapters.

The present manuscript was noticed in L. IV. 1551. This is a Vaiṣṇava work which deals with the Tantric worship of Vaiṣṇava deities. It was published by Rasikmohan Chatterji in his *Viridhatantrasaṅgraha.* An edition of it with the commentary of Govinda Bhaṭṭācārya has been published in the Chowkhamba Sanskrit Series (Benares, 1917).

Post-colophon Statement :—

शकाब्दाः १६०० श्रीप्रसाददेवशर्म्मणः लिखितमिदं । क्रमदीपिकेयं ।

6488.

3558. *Kramadīpikā.*

Substance, country-made paper. 14 × 2¼ inches. Folia, 60. Lines, [illegible]. Character, Bengali. Date, Śaka 1579. Appearance, faded. Complete.

Post-colophon Statement :

शकनरपतिवर्षे रन्ध्रमनिषुचन्द्रैः
कलसगमदिनेशो वासरे भानुसूनोः ।
सुरगिरिपुरवासी ब्राह्मणो भक्तिमयो
लिखितमखिलमेतत् रामकृष्णेन यत्नात् ।
श्रीरामकृष्णदेवशर्म्मणः पुस्तकमिदम् ।

6489.

10777. *Kramadīpikā.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1 inches. Folia, 2–63 (with folia marks on the first five folia lost). Lines, 3. Character, Bengali. Date, Śaka 1540. Appearance, dilapidated. Incomplete.

Post-colophon Statement:—

श्रीगोपालाय नमः । शकाब्दा १५४० चैत्र ८ । हरये नमः ।

The MS begins with I. 7 and runs right up to the end. It is accompanied by eight leaves containing portions of the commentary of Govinda Vidyāvinoda (e.g., commentary on I. 1, III. 1–33, II. 15–22). There are also five leaves containing two *kavacas* of Kṛṣṇa, one stated to belong to the *Padmapurāṇa* and the other to the *Kumārītantra.*

6490.

8663. *Kramadīpikā.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 91. Lines, 13. Extent in ślokas, 4,500. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The text is accompanied by a commentary by Bhairava Tripāṭhin, another MS of which, with a different introductory verse and a benedictory concluding verse, is described in Bik. No. 1281.

Beginning of the commentary:—

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः । ॐ तत्सत् ।

आलोलवेणुमरणाधरपल्लवेन

गोपाङ्गनाप्रणयिनं प्रणिपत्य कृष्ण[म्] ।

श्रीमद्गुरूत्तमगिरामनुसृत्य कुर्वे

व्याख्यां मुकुन्दयजनक्रमदीपिकायाः ॥

Last Colophon :—

इति श्रीत्रिपाठिभैरवकृता [क्रमदीपिका-]टीप्पणी समाप्ता ।

6491.

4109. *Commentary on the Kramadīpikā by Govinda Vidyāvinoda.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 1 inches. Folia, 92. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 2,700. Character, Uḍiyā. Appearance, soiled. Complete.

The author of the commentary is Govinda Vidyāvinoda Bhaṭṭācārya. The introductory portion does not agree with what has been published in the Chowkhamba Sanskrit Series edition of the work and quoted in Bik. No. 1282. It runs thus:—

तत्र तावत् प्रणमतः प्रारिप्सितग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्त्यर्थम् इष्टलाभाय ग्रन्थकारस्याभिमतदेवताप्रणामात्मकं आशीर्वादलक्षण मङ्गलमाचरन् सम्बन्धादिकं सूचयति श्लोकेन । तस्य प्रयोजनं तावत् निःशेषदुःखनिवृत्तिनिरतिशयानन्दलक्षणमोक्षात्मकभगवत-सम्प्राप्तिः सर्वज्ञत्वादिरणिमादिश्च । विषयो भगवत्समाराधन-मनयोश्चपायोपेयभावसम्बन्धः । अथ प्रणमतश्लो व्याख्यायते ।

कलात्ममायामयकामसूर्त्तिरिति ।

Post-colophon Statement :—

इदं पुस्तकं यादवपूर्णीया अस्ति ।

6492.

4108. *Commentary on the Kramadīpikā by Govinda Śarman.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 62. Lines, 5, 6. Extent in ślokas, 1,300. Character, Uḍiyā. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

The author of the commentary is Govinda Śarman, son of Jagannātha.

Beginning :—

यस्य पद [illegible] श्रीकृष्णमस्तकन्तुः ।
[illegible] कमपि [illegible] नित्यं नमो नन्दसुताय तस्मै ॥

[illegible] श्रीकृष्ण [illegible]
[illegible] पीठम् ।
यस्या [illegible] कोटिश्रीवं-
[illegible] ।
श्रीमज्जगन्नाथसुतो वरेन्द्रो
गोविन्दशर्मा [illegible] दीपिकायाः ।
[illegible] कुरुते विशेष-
[illegible] कवीनाम् ।
क्वचित् [illegible] वाक्यम्
[illegible] पदयोर्विसन्धिः ।
[illegible] शब्देन [illegible]
[illegible] यथा येन प्रकाशितं स्यात् ॥
श्रीकृष्ण [illegible] दीपिकायाः
[illegible] परिवर्द्धयन्त
[illegible] निरुद्धि [illegible]
[illegible] प्रमाणम् ।

[illegible] प्रत्ययप्रतिबन्ध [illegible] कविकौर्त्तित-
[illegible] ग्रन्थकारः सकल-
भुवनै [illegible] कामाप्नोति [illegible]
[illegible] ।

End :—

लिखनं यथा प्रतिपादस्य [illegible] मकारः स [illegible]
विलिख्य [illegible] पादचयं लिखेत् । प्रतिपंक्ता [illegible]

मध्यमकारेण सर्व्वत्र निर्व्वाहः । पुनश्चतुर्थपादस्तु पंक्तित्रयमेकाक्षरेण शेषाक्षरेण सह द्वयं द्वयं कृत्वा चतुर्थपादं लिखेत् । एवं चक्रबन्धेन श्लोकं विलिख्य प्रतिपंक्तौ षष्ठाक्षरेण तृतीयाक्षरेण च ग्रन्थकारस्य ग्रन्थस्य च नाम सम्पद्यत इति । केयूरेण कृता कामदीपिकेयमिति । अनविंशाक्षरोऽयं श्लोकः ।

श्रीमज्जगन्नाथसुतो नरेन्द्रो
गोविन्दशर्मा कामदीपिकायाः ।
कर्पूरवर्ती कुरुते विशेष-
प्रदीपनं तत् .... ॥

श्रीकृष्णापूजाक्रम .... ।
यो वर्धमानस्य द्विजद्विरेन्द्र
यो नाम्नायेऽस्य विधिः प्रमाणम् ॥

Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

6493.

4114. साधनदीपिका । *Sādhanadīpikā.*

Substance, palm-leaf. 17[illegible] × 1¼ inches. Folio, 1–50. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 2,[illegible]. Character, Telugu. Appearance, soiled. [illegible]

This deals with the details of the worship of Viṣṇu. A MS of the work is fully described in L. IV. 1721. Two MSS are noticed in Ulwar. 1529 and Peters. 4. No. 1161.

Beginning: –

श्रीकृष्णं परमानन्दं सच्चिदानन्दरूपिणम् ।
वन्दे गुरुं कृपासिन्धुं वैष्णवाचारसिद्धये ॥
सदाचाराविरोधेन सम्प्रदायानुसारतः ।
साधनस्य हि भावस्य दीपिकेयं प्रतन्यते ॥

शङ्करं शङ्करं नत्वा सर्व्वशास्त्रार्थवेदिनम् ।
सेवितं सर्व्वधर्म्माणां कान्यकुब्जकुलोद्भवम् ॥
वक्ष्ये प्रकाश एतस्मिन् गुरुशिष्यादिलक्षणम् ।
दीक्षां विना भगवतो भक्तिर्न स्यात् कथञ्चन ॥

Colophons :—

7B, इति श्रीनारायणभट्टविरचितायां साधनदीपिकायां गुरु + + + लक्षणः प्रथमः प्रकाशः । 16A इति श्रीनारायणभट्टविरचितायां साधनदीपिकायां सेवालक्षणो द्वितीयः प्रकाशः । 23A. ०तृतीयः प्रकाशः । 34A, ०चतुर्थः प्रकाशः । 36B, ०पञ्चमः प्रकाशः । 47A, ०षष्ठः प्रकाशः । 50A, इति श्रीनारायणभट्टविरचितायां साधनदीपिकायां सप्तमः प्रकाशः ।

Leaves 50B–53A contain extracts from the *Sāmanta Saṃhitā* and the *Bṛhatkālottara* on the subject of the bathing ceremony of Viṣṇu

Viśvanāthasiṃha.

6494.

7955. मन्त्रार्थनिर्णयः । *Mantrārthanirṇaya.*

Substance, country-made paper. 13¾ × 4¼ inches. Folia, 33. Lines, 7. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

It seeks to demonstrate the supremacy of the worship and *mantra* of Rāma and gives an esoteric meaning of the latter. For a Kāvya work by Viśvanātha dealing with the story of Rāma cf. *Rāmacandrāhnika* (ASB. VII. 5255-6).

Beginning :—

नत्वा श्रीरामचन्द्रं सकलगुणनिधिं कामदं यस्य नाम
श्रीगौरीशो(?)शयादौ गणपतिचरणौ वायुसूनोश्च पादौ(?) ।

श्रीमज्ज्ञानस्वरूपं सरसमतिगुरुं श्रीप्रियादासमीड्यं
व्याख्यातुं (तं) राममन्त्रं निजमतिसदृशं वन्दते विश्वनाथः ॥

यतो वाचो निवर्तन्ते अप्राप्य मनसा सहेत्यादिश्रुतिप्रतिपाद्यः श्रीरामचन्द्र एवातः सर्वतः परत्वं तस्य व्याख्यायं करोमि । तत्तु-मनोवचनागोचरश्रीराम इति नाम्नैव निर्वर्णत्वात् ।

End :—

अतो नारायणाद्यवतारी श्रीवृन्दावनविहारी परमेश्वर एव-मेवोपासते । ततः प्रमाणं

रामस्यातिप्रियं नाम रामस्यैव सनातनम् ।
रात्रिन्दिवं स्मरन्नेव भाति वृन्दावने स्थितः ॥

इति शुकसंहितायाम् ।

पूजितो नन्दगोपाद्यैः श्रीकृष्णेनापि पूजितः ।
श्रद्धया ऋषिभिश्चैव पूजितो रघुपुङ्गवः ॥

इति वृन्दावनं परित्यज्य पादमेकं न गच्छतीत्यादिवचनानि यत्र ब्रह्मवैवर्ते सन्ति तत्रैव एते सर्वे अवताराः सर्वेश्वरा रघुनन्दन-मेवोपासते इत्यपि प्रसिद्धम् ॥

सर्वमन्त्रमहाराज सर्वेषां समुपासित ।
विश्वनाथस्य सर्वस्य मन्त्रराज नमोऽस्तु ते ॥

Colophon :—

इति सिद्धिश्रीमहाराजाधिराजश्रीमहाराजाश्रीराजाबहादुर-श्रीसीतारामचन्द्रकृपापात्राधिकारिश्रीविश्वनाथसिंहदेवकृतो मन्त्रार्थनिर्णयः संपूर्णः ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु सर्वेषां ॥ संवत् १९१० साल ५ आश्विन ।

Anonymous.

6495.

5785. **तन्त्रसारपूजापद्धतिः।** *Tantrasārapūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 7 × 4¼ inches. Folia, 18. Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

It describes, according to the *Tantrasāra*, the procedure of the worship of Lakṣmī-Nārāyaṇa who is stated to be the deity residing in the heart of Madhvācārya (श्रीमध्वाचार्याणां हृत्कमलमध्यनिवासिनं- Fol. 5A). MSS of this *Tantrasāra* and commentaries thereon are described under Nos. 6185-6186 *ante*.

The name of the work occurs on the obverse of the first leaf.

Beginning :—

श्रीवेदव्यासाय न[म]ः।

वेदव्यास[ं] म्पूर्णविज्ञानंसिद्धागमोपमं। (अघ्र्योदकं)

संप्रणम्य गुरुंश्चापि वक्ष्ये पूजनपद्धतिं॥

अर्घ्योदकं च (अघ्र्योदकं च) श्रीतुलसीगन्धपुष्पादिपूर्व्वकैः।

[illegible]पूजनसाधनद्रव्यसञ्चयः॥

संपाद्य स्वस्तिमार्गेण [illegible]न्यासजपादिकं।

पीठावरणपूजनं (च) विधाय हरिमर्चयेत्॥

प्रथमं द्वारे चाचम्य देवद्वारं गतस्ततः।

पूर्वद्वारे श्रियं नत्वा जयञ्च विजयं तथा॥

[illegible] दक्षिणद्वारपालकौ।

[illegible]नामानौ पश्चिमद्वारपालकौ।

[illegible]नामानौ उत्तरद्वारपालकौ॥

[illegible] ब्रह्मचक्रधरावरः।

[illegible]हिताद्वारं समाप्यदं॥

इति मत्वा समुत्थाय तदनुज्ञाम[वाप्य तु] ।
कपाटोद्घाटनं कुर्य्यात् वायवायेति मन्त्रतः ॥

6496.

380. पूजापद्धतिः । *Pūjāpaddhati.*

Substance, country-made yellow paper. 15½ 3 inches. Folia, 1-26 (as marked on the right-hand margin), 7-32 (as marked in a later hand on the left-hand margin). Lines, 6. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This begins with a brief description of the daily rites to be performed by a Tantric worshipper, *snāna*, *sandhyā* and *turpaṇa*, and goes on describing in detail the Tantric worship of Kṛṣṇa. The work is introduced as *Pūjāpaddhati* (अथ पूजापद्धतिर्लिख्यते) and is called *pūjāpaṭalam* in a colophon on fol. 19B (इति संक्षेपपूजापटलं समाप्तम्). The descriptive portion of the work (*paddhati* or *paṭala*) is followed by a number of hymns and *kavacas* :

ब्रह्माण्डपुराणे ब्रह्मनारदसंवादे श्रीगुरोः कवचम् (19B-20A), अथ नामस्तोत्र[ं] श्रीगुरोः स्तवराजः (20A-B), रुद्रयामले शिवपार्वतीसंवादे श्रीगुरोः स्तवराजः (21A-B), सनत्कुमारोक्तं त्रैलोक्यमङ्गलं नाम कवचम् (21B-23B), गौतमीयतन्त्रोक्त[ं] श्रीकृष्णस्तवराजः (23B-24B), रुद्रयामले ब्रह्मनारदसंवादे श्रीकृष्णराधिकास्तोत्रम् (24B-25A), रुद्रयामले हरगौरीसंवादे पञ्चपञ्चाशत्पटले ब्रह्माण्डमोहनकवचराजः (25B-26A) ।

6497.

121. *Pūjāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 12. Lines, 12. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The work agrees generally, though not fully, with the one of the same name described under the previous number.

The present MS has been described in L. II. 924. Fol. 8A quotes an extract on *mānasapūjā* from the *Brahmasiddhānta*. The present MS does not mention by name the deity to be worshipped.

6498.

9610. वैश्यसन्ध्या । *Vaiśyasandhyā.*

Substance, country-made paper. 15 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 9. Extent in ślokas, 38. Character, Nāgara. Appearance, [illegible]. Complete.

It describes the procedure of *sandhyā* as performed by a Vaiṣṇava.

6499.

9822. गोपालगायत्री । *Gopālagāyatrī.*

Substance, country-made paper. 7½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 9. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Date, Samvat 1858 (?). Appearance, old. Complete.

It gives the Tantric Gāyatrī for the worship of Gopāla.

Post-colophon Statement :

संवत् । १८५८ ।

6500.

2695. [श्रीसूक्तविधानम् । *Śrīsūktavidhāna.*]

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 11. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It describes the Tantric application of the Śrīsūkta (RV. I, 165) for securing fortune. It specially deals with

different *nyāsas* to be performed with the different verses of the sūkta.

6501.

2696. *Śrīsūktavidhāna.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 8. Lines, 16. Extent in ślokas, 95. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1811. Appearance, fresh but mouse-eaten. Complete.

It deals with the same topic as the one in the work described above. It is however fuller than the previous one and gives the details of the pūjā of the goddess Lakṣmī with the verses of this sūkta, as also the important Tantric rite called *puraścaraṇa* in connection with it.

Post-colophon Statement :—

संवत् १८११ । राक्षस नामसंवत्सरे ।

6502.

10187B. हयग्रीवसंहिता । *Hayagrīvasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folia, 1-16. Lines, [illegible] Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The reverse sides of all the folia are marked on the left-hand upper corners with the letters ह सं. The work describes the applications of different *mantras* of Hayagrīva. The portions contained in Fol. 1-7B are metrical. This section has three colophons (Fol. 4A, 5A, 7A) according to which it constitutes chapters 1, 2 and 11 of the *Hayagrīvasaṃhitā.* The remaining portion, which has no such colophons, is in prose and quotes from works like *Śāradā* (Fol. 8B), *Mantradevatāprakāśikā* (10A) and *Hayagrī[illegible]* (10B).

Date of copying :—

Fol. 5B, संवत् १८६० माघमासे कृष्णपक्षे एकादश्यां वार रवि ।

Fol. 16A (in a later hand), सम्वत् १८९२ [illegible] प्रथमेश्वर [illegible]
१८२४५७ ।

6509.

3776. हनुमद्दुर्गम् । *Hanumaddurga.*

Substance, country-made paper [illegible] F[illegible] Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara [illegible] fair. Complete.

Colophon :—

इति अथर्वणवेदरहस्ये देवीप्रोक्तं श्रीमद्धनुमद्दुर्गं मन्त्रोद्धारम् ।

Post-colophon Statement :—

सम्वत् १८८० द्वितीय पौष वदि ६ मङ्गलवासरे तेलीमाधवी
लिखा इदं पुस्तकम् । श्रीरामाय नमः । श्रीकृष्णाय

A MS of the work is described in HPR. II. 264. *Cat. Cat.* I. 754 refers to it as a *stotra*. It contains the *mūlamantra* of Hanumān and describes the procedure of its muttering. The *mantra* begins (Fol. 2A.):—

ॐ नमो भगवते रामचन्द्रकार्यसिद्धिहनुमते तेजोविराजमानवज्र-
देह-वज्रदेह-वज्रकाय-वज्रतुण्ड-वज्रनख-वज्रबाहु-वज्ररोम-वज्रनेत्र-
वज्रदन्त-वज्रकरकमलमाणिक्य [illegible] पिङ्गलाक्ष-उग्रप्रलय-
काल-रौद्रवीरभद्रावतार-शरभ-शाल्व-भैरव-दोर्दण्डलङ्कापुरीदहन-
उदधिलङ्घन-कृतान्तमुखं विश्वास [illegible] वायुसुत-अञ्जनीगर्भ-
सम्भूत-उदयभास्करबिम्ब-नरदेवदानव-ऋषिमुनिवन्द्य [illegible] पुच्छ-
[illegible]-ब्रह्मास्त्र-वैष्णवास्त्र-नारायणास्त्र-कालशक्ति-कालदण्डकाल-
पाश-अघोरास्त्र-निवारणाय ।

6504.

9283. *Hanumaddurga.*

Substance, country made paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 6. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, 1740 Ś.E. Appearance, fair. Complete.

The *mantra* as contained in this MS is smaller than the one in the previous MS.

Colophon :—

इत्यथर्ववेदे हनुमन्दुर्गं समाप्तः ।

Post-colophon Statement :

शाके १७४० बहुधान्यनामाब्दे सहस्यमासि कृष्णतिथ्यां भौम-वासरे द्वितीयप्रहरे तद्दिने मल्लारिलक्ष्मणभोगनिधोपनामा हरिणेदं लिखितं भवानीनन्देषु दीयताम् ।

Anantadeva.

6505.

2234. महागणपतिक्रमः । *Mahāgaṇapatikrama.*

Substance, country-made paper. 6 × 4 inches. Folia, 51. Lines, 8, 9. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS is described in L. X. 4144. The work appears to be referred to as *Gaṇeśatsara* in the colophons. It describes the details of the worship of Mahāgaṇapati beginning with the morning rites of the worshipper.

Beginning :—

गुरुं गणपतिं दुर्गां वटुकं शिवमच्युतं ।
ब्रह्माणं गिरिजां लक्ष्मीं वाणीं वन्दे विभूतये ॥

चित्प्रकाशं गुरुं वन्दे पूर्णानन्दैकविग्रहं ।
क्रियतेऽनन्तदेवेन महागणपतेः क्रमः ॥

तत्रादौ मान्त्रिको रजनीतुर्ययामे विबुध्य आवश्यकमाचमना-दिकं विधाय आसने पद्मासने णोपविश्य स्वशिरसि सहस्रदल-कमलकर्णिकायां श्रीगुरुचरणारविन्दं ध्यात्वा तद् यथा ।

प्रकाशरूपिणे नमोवाक् चित्प्रकाशानन्दमूर्तये ।
शिवाय करुणार्द्राय गुरुरूपमुपेयुषे ।
स्वप्रकाशविमर्शाख्यं बीजाङ्कुरसमुद्भवं ।
ओङ्कारपीठनिलयं वन्दे गणपतिं प्रभुन् ॥

Colophons of the different chapters :—

19B, इति शारदेवसम्प्रदायिना मातृगुरुक्षितेन जनार्दनेन विरचिते मन्त्रगणेशप्रपञ्चौदत्वे प्रातरादितर्पणान्तविवरणं नाम प्रथमकल्पः। 43B, •मन्त्रगणेशप्रपञ्चौदत्वे न्यासादिजपान्तविवरणं नाम द्वितीयः कल्पः।

The third chapter, which is incomplete, deals with the worship proper.

Anonymous.

6506.

1952. मन्त्रगणेशचन्द्रिका। *Mantragaṇeśacandrikā.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 4¼ inches. Folio, 9. Lines, 9, 10. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The MS contains the third chapter of the work. It describes the procedure of the worship of different types of Gaṇeśa: Mahāgaṇapati (Fol. 1-5A), Lakṣmīvināyaka (5A-B), Vakratuṇḍa (6B), Vidyāgaṇapati (5B-6B), Śaktigaṇeśa (8B-9B), Herambagaṇapati (9B-10A), and Haridrāgaṇeśa (10A-B). The topics generally agree with those of chapter I of the *Mantracandrikā* of Janārdana.

Last Colophon :—

इति मन्त्रगणेशचन्द्रिकायां गणेशमन्त्रविधानाख्यस्तृतीयोल्लासः

6507.

5867. रक्ताम्बरगणपतिकल्पः। *Raktāmbaragaṇapatikalpa.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 4 inches. Folio, 18. Lines, [illegible] Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, discolour[illegible]. Complete.

It describes different types of *tarpaṇa* and *homa* with the mantra of Gaṇeśa for the attainment of various objects.

generally of a worldly nature, such as the bringing into subjection other people, and the like.

Beginning :—

ॐ गणेशाय नमः ।

अथैकाक्षरगणपतिमन्त्रप्रयोगविधिः चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यै प्रकाश्यते ।
चतुर्विधं तर्पणं विधाय सम्प्रयोगमुद्धृतेन । नानाप्रयोगपूर्वकं
कृत्वा । षट्कोणमध्ये त्रिकोणं लिखित्वा षट्कोणाद्बहिर्वृत्ताकारं
बहिः वृत्तं पद्मं । त्रिकोणमध्ये ओंपूर्वकं अमृतात्मने नमः ।
त्रिकोणाद्बहिः इक्षुरसक्षीरसमुद्राय नमः ।

Last Colophon :—

इत्येकाक्षरगणपतिकल्पः समाप्तः ।

6508.

5783. गणेशपञ्चाङ्गम् । *Gaṇeśapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 17. Lines, 9–14. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1885 and Śaka 1750. Appearance, good. Complete.

Colophons of the different sections :—

4A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे गणपतिमन्त्रोद्धारविधिर्नाम पटलः समाप्तः, 9B, ॰महागणपतिपूजापद्धतिः समाप्ता(:) ; 10B, ॰महागणपतिकवचं सम्पूर्णम् ; 16A, ॰महागणपतिसहस्रनामस्तवः सम्पूर्ण[:]; 17A, ॰महागणपतिस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

आषाढमासे उत्तमे मासे सिंहमासे कृष्णपक्षे अमावास्यायां
भौमवासरे पूर्वाभिधाने साध्यनाम योगे इदं पुस्तकं लिखितम् ।
संवत् १८८५ शाके १७५० ।

6509.

10228. **उच्छिष्टगणेशपञ्चाङ्गम् ।** *Ucchiṣṭagaṇeśapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10⅜ × 4⅜ inches. Folia, 13, of which the first and the last are later restorations. Lines, 9. Extent in ślokas, 290. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1964. Appearance, discoloured. Complete.

Colophons of the different chapters :—

2B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उच्छिष्टगणेशपटलं सम्पूर्णम् ; 3B, इति उच्छिष्टगणेशपूजनं सम्पूर्णम् ; 6A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे गणेशकवचं समाप्तम् ; 11B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उच्छिष्टगणेशसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ; 13B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे हरगौरीसम्वादे उच्छिष्टगणेशस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १९६४ आश्विन शुक्ल १० बुधे दिने प्रातःकाले मालवीय श्रीरघुनाथरामशर्मणेन संपूर्णीकृतम् । काश्यां गोघट्टतटे ।

V. KĀRTAVĪRYA.

Prem[illegible]

6510.

9600. प्रयोगरत्नाकरः । *Prayogaratnākara.*

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, 23. Lines, 12. **Extent in ślokas**, 630. Character, Nāgara. [illegible] plete.

The work deals in three parts with the details of the rites in connection with the worship of Kārtavīrya.

The present MS contains the first three chapters of the second part of the work while MSS containing the first nine chapters of the first part and the last three chapters of the third part are found respectively in the India Office (IO. IV. 2595) and the old collection of the Society (No. I E. 54).

Several other chapters (containing the verses found *mutatis mutandis* at the end of each chapter of the work) not identified heretofore, are found scattered in different places. Thus the old collection of the Society contains MSS of the last chapter of Book II and also the first and second chapters of Book III (I. E. 52 and III. D. 66). MSS of the first chapter of the last book have been described in ASB. III. 2412 and Nep. II. p. 141.

A long list of contents is found at the end of MS No. I. E. 54 in a very corrupted form. It is quoted below with minor corrections here and there:

प्रयोगरत्नाकरोक्षलं [illegible] अयः प्रकाश विलता भवन्ति ।

विमोदय मैदिताक उत्तरसु काम्यो वि + मि ददामि तेषाम् ॥

नित्ये प्रातःकृत्यपटलं तु पूर्वं पश्चादुक्तं मन्त्रस्नानपटलम् ।
सन्ध्यापटलं तर्पणाद्वेदिपटलं द्वाराभ्यर्चनपटलमेतत् परं तु ।
भूतशुद्ध्यादिपटलाख्ये मातृकापटलमीरितम् ।
मन्त्रन्यासपटलं योगपीठाख्यपटलकम् ।
तद्देवान्तर्यागपटलं ततोऽर्घ्यादिकं पटलकम् ॥
निरूपितपटलं पीठपूजापटलमतः आवाहनादिकपटलकम् ।
ध्यानपटलमतः पश्चात् उपचारौघपटलकं ।
आवृत्तितर्पणपटलाख्ये बलिपटलं निरूपितम् ॥
पटलं नित्यं जपादिः होमपटलं ततः परम् ।
अतः पूजाविधिपटलं दीपपटलमनन्तरम् ॥
विसर्गपटलं तत्पश्चादित्थं पटलानि नित्यके ।
एकत्रिंशतिसंख्यानि सम्यक् कथितानि हि ॥
नैमित्तिके प्रथमतो पटलं जन्माष्टम्यादिकम् ।
पुरश्चरणाख्यं तत्पश्चादुक्तं तु क्रमशः ॥
पुरश्चरणपटलमथो मन्त्रारम्भस्य कीर्तितम् ।
दीक्षापटलं ततः इति सम्यक् पटलत्रयम् ॥
तृतीये तु प्रवाहे स्यात् काम्यदीपाख्यपटलकम् ।
प्रथमं तद्द्वितीयं स्याद्घृतदानाख्यपटलकम् ॥
ततो लवणदानाख्यपटलं सम्यगुदीरितम् ।
चतुर्थो धौतिपटलं स्यात् तुरीयपतिग्रहकम् ॥
षट्कर्मपटलं तु परं षष्ठं सामान्यपटलकम् ।
ततो मन्त्रप्राप्तिपटलं परश्चक्रासितारकम् ॥
तत्पश्चाद्देवादिनैवेद्यपटलं नवमकं ततः ।
मध्ये नामाकरणाख्ये भूतनाशकपटलकम् ॥
बन्धनिर्मोचनपटलं स्याद् पटलं स्वल्पापवारकम् ।
चतुर्दशतमं पटलं देवप्रबन्धताकरम् ॥
कण्ठीलाभपटलं विवाहाधिकारकम् ।
पटलं प्रभूषाटनाख्यं बाधापटलमतः परम् ॥

मत्स्यसंहारिकाख्ये दुर्गार्तिप्रनाशकम् ।
मल्हाराख्यवर्णीकास्थलमयोद्धृतं ततः ।
भौतिकस्थलं स्यात् कल्याणादिकस्थलकम् ॥
कुष्ठस्फोटादिनिर्ध्वंसस्थलं स्यात्कटकान्तरम् ।
सामान्यकामस्थलं स्याच्चतुर्विंशतिसंख्यकम् ॥
बन्दीपाकस्थलान्ते धर्मग्रामनरककम् ।
संक्षिप्तदीपस्थलान्ते समाप्तिसमं स्मृता ॥
प्रयोगरत्नाकरे ग्रन्थ साम्प्रतं मया श्रीकार्तवीर्यस्य ।
उपासनाप्रकरणं कृतार्थीकृतो रामाभिलिखितः ।
दुष्कृतं वापि सुकृतं वा मम रामस्य दुर्मतेः ।
मन्मोचयतु नित्यं श्रीकार्तवीर्यार्जुनः स्वताम् ॥

यस्योद्योतमतौ सतौ गुणवती माता पितोमाप[ति]
नाम प्रेमनिधीति पद्मकुमदः कुमारपालो जन्मभूः ।
तपास्यं कृतवीर्यमाच्युतपदं वाराणसी वासभू-
समादष्युर्दर्शिता हि कैश्यपतेः कृपासमायद्धतिः ॥

Beginning (of the present MS) :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसीतारामचन्द्राभ्यां नमः । हनुमते नमः । ॐ कार्तवीर्यार्जुनाय नमः ।
रामरामेश्वपादाब्जनिरस्ताखिलतापकः ।
अथ नैमित्तिकं कर्म यथामति तनोम्यहम् ॥
नित्यनैमित्तिकमपि कर्म स्वाकरणे प्रत्यवायजनकतया आवश्यकमिति तदपि निरूप्यते ।

End (of the present MS) :—

अथ सर्वत्र एकेन यदि न सिद्धिस्तदा निवारमावृत्तिरिति पूर्वोक्त .....॥ । ग्रहणनिमित्तकश्राद्धदानादिकं पुण्याहप्रभृति-स्वस्ति निर्णीतं न चायमिति संक्षेपः ।

श्रीमद्दीयत्कार्तवीर्यप्रसादात् प्रादुर्भूते प्रेमनिष्ठाख्यविप्रात् ।
यज्ञे भक्तान् राजसन्तोषकेलिक्षितिस्थं मन्त्रोपासना + + पि रम्यम् ॥
श्रीश्रीसीतारामचन्द्राभ्यां नमः । हनुमते नमः ॥

6511.

979. दीपप्रकाशः । *Dīpaprakāśa.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 42. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1785. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. VI 2055. The work deals with the rite of dedicating lamps to Kārtavīrya. This topic also covers the first chapter of the last book of the work described under the previous number where other MSS containing the chapter are also referred to. For similar rites in connection with Vaṭukabhairava cf. Nos. 6042 and 6482 above.

The date of composition of the work is given:—

इत्थं दीपप्रकाशः कुमतिनिरसनो ग्रन्थकार्य[र्थ]मयुक्तो
माघश्रीहस्तपूर्तिर्गजमविधरसद्वाप्रमाथे तु शाके ।
मार्गे कृष्णे च पक्षे तिथिभवतिथौ चन्द्रभूदेवनाथ-
प्रेष्या केनापि वक्षाभ्यरभवतनुतामादचानः प्रयुक्ते ॥११॥

Post-colophon Statement:—

संवत् १७८५ माघमासे शुक्लपक्षे । ग्रन्थसंख्या ११०० ।

6511A.

981. शब्दप्रकाशः । *Śabdaprakāśa.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 120. Lines, 10. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. VI. 2056. This constitutes a commentary by the author himself on his *Dīpaprakāśa*.

Anonymous.

6512.

5720B. [अर्जुनपारिजातव्याख्या । *Arjunapārijātavyākhyā.*]

Substance, country-made paper [illegible] inches. Folia, [illegible]. Lines, 12. **Character, Nāgara.** Appearance, good. Incomplete.

This contains a very small portion of a commentary on the *Arjunapārijāta* of Rāmacandra Kavi, which seems to deal with the details of the worship of Kārtavīrya. The same work appears to have been referred to in *Cat. Cat.* (I. 31) under two different titles, *Arjunārcanakalpalatā* and *Arjunārcāpārijāta*.

Beginning :—

तत्र विघ्नविघाताय मङ्गलम् । भणति । मत्तश्चासौ मातङ्गश्च तस्य वदनमिव वदनं यस्य तत् । .... मूर्ध्ना शिरसा प्रणम्य मत्प्रभावं रामचन्द्रनामा कविः श्रीकार्त्तवीर्यस्य यन्त्रकमं आदरेण वदामि । किमर्थं मन्त्रविदुषां मन्त्रशास्त्रज्ञां मनोमेऽन्यस्य विशेषेतो ।

Colophons :—

6B, इति प्रथमः । 7A, द्वितीयं कुसुमम् ।

6513.

11197. [कार्त्तवीर्यपूजापद्धतिः । *Kārtavīryapūjāpaddhati.*]

Substance, country-made paper. 6½ × 3½ inches. Folia, 2 [illegible] 4. Lines, [illegible] **Character, Nāgara.** Appearance, good. Incomplete.

The portion contained in the MS indicates the procedure of the worship with different *mantras* of Kārtavīrya: the *mantra* with 20 syllables (Fol. 1), *mālāmantra* (4A), *astropasaṃharaṇamantra* (5A) and *mahāmantra* (5B).

6514.

3766. [कार्त्तवीर्यमन्त्रः । *Kārtavīryamantra.*]

Substance, country-made paper. 6¼ × 4¼ inches. Folia 2. Lines, 13. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It describes the procedure of the muttering of the *mantra* of Kārtavīrya containing 20 syllables.

Anonymous.

6515.

3100. परमहंसपद्धतिः । *Paramahaṃsapaddhati.*

Substance, country-made paper. 7¾×4 inches. Folia, 34. Lines, 8. **Extent** in ślokas, 480. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

This describes the procedure of the worship of Paramahaṃsa, the Supreme Soul, beginning from the morning rites of the worshipper.

Beginning :--

ॐ ज्ञानसागर नमस्तुभ्यं परात्मन् परमेश्वर ।
ज्ञानानन्दं कथं प्राप्य भवाब्धिप्रक्षरं प्रभो ।
ज्ञात्वा ज्ञानं कथं चैव वैराग्यज्ञानभक्तिदं ।
साध्यसाधन वक्ष्यामि योगेश्वरस्य लक्षणम् ।
मुमुक्षुर्विविधं युक्तं गुरुज्ञानरताय च ।
तीर्थयात्रादिपश्चाच्च गुरवग्रे निवेदयेत् ।

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले शिवपार्वतीसंवादे श्रीपरमहंसपद्धति[ः] सम्पूर्ण[ः] ।

6516.

5808. परमहंसपञ्चाङ्गम् । *Paramahaṃsapañcāṅga.*

Substance, country-made paper. 10¼×6 inches. Folia, 43. Lines, 12. **Extent** in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

श्रीभैरवः ।

ॐ त्वमेवासि सन्तुष्टो वरं वरय सुव्रते ।
यत्किञ्चित् [याचसे] देवि तत्ते सर्व्वं ददाम्यहम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

सन्तुष्टो देवदेवेश वरयोग्यास्म्यहं यदि ।
तदा मे ब्रूहि पटलं परमहंसदैवतम् ॥

श्रीभैरव उवाच ।

तव भक्त्यास्मि सन्तुष्टो वक्ष्यामि तव भक्तितः ।
परमहंसदेवस्य पटलं भोगमोक्षदम् ॥
रहस्यं सर्व्वतन्त्राणां गोपनीयं प्रयत्नतः ।
सर्व्वकामिकमौघानि सर्व्वस्वं मम सुन्दरि ॥
परमः परमो हंसो देवदेवो महेश्वरः ।
भक्तानां मोक्षदो हंसो निष्कलश्च निरञ्जनः ॥
चतुर्विंशत्यक्षरोऽयं मन्त्रात्मा मन्त्रविग्रहः ।
सर्व्वमन्त्रात्मको हंसः सर्व्वदेवमयः परः ॥
सर्व्वयन्त्रेश्वरो हंसः सर्व्वमन्त्रेश्वरः प्रभुः ।
सर्व्वतन्त्रात्मको देवः सर्व्वकर्म्मनिवर्त्तकः ॥
तेनेदं सृज्यते विश्वं तेनेदं पाल्यते जगत् ।
तेन संह्रियते विश्वं निग्रहानुग्रहात्मकम् ॥
मन्त्रं देवस्य तस्याहं जपामि सततं प्रिये ।
यन्त्रं तस्याहमर्चामि भारवे कवचं प्रिये ॥
तथा नाम्नां सहस्रञ्च स्तवञ्चैव पठाम्यहम् ।
पञ्चाङ्गमेतद्वक्ष्याहं रक्षामि विधिवत् सदा ॥

Colophons of the different sections :—

3A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे परमहंसपटलं समाप्तम् ; 28B, इति वैशम्पायनेन विरचिता परमहंसस्तुतिः समाप्ता ; 41B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे

परमरहस्योपाख्याने प्रजापतिभैरवसंवादे परमहंसनामसहस्रं सम्पूर्णम्; 43B, इति रुद्रयामले तन्त्रे परमहंसपञ्चाङ्गे परमहंसस्तोत्रं सम्पूर्णं समाप्तम् ।

The *Kavaca* (28B–30B) has no colophon.

6517.

9641. [परमहंसविधिः । *Paramahaṃsavidhiḥ.*]

Substance, country-made paper 10¼ × 5 inches. Folia, [illegible]. Lines, 8. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This contains a *gurustotra* (which agrees with the stotra occurring in the *gurupañcāṅga* described below; a description of the procedure of the muttering of *paramahaṃsamantra*, and the *paramahaṃsasahasranāma*, which agrees with the one occurring in the *paramahaṃsa-pañcāṅga* described above.

Colophons of the different sections:

6A, इति श्रीरुद्रयामले परमहंसरहस्ये गौरीकल्पे उमामहेश्वरसंवादे गुरुस्तोत्रं समाप्तं सम्पूर्णमस्तु; 10B, इति परमहंसन्यासध्यानं समाप्तम् । इति गौरीकल्पे ईश्वरेण उमां प्रति रक्षार्थं सम्पूर्णम् ।

The sahasranāma which is incomplete has no colophon.

6518.

9487. गुरुपञ्चाङ्गम् । *Gurupañcāṅga.*

Substance, country made paper. 10 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 7. Extent in ślokas, 315. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Colophons of the different sections:

4A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे गुरुपटलः समाप्तः; 10A ०हरगौरीसंवादे श्रीगुरोर्नित्यपूजापद्धतिः समाप्ता; 16A, इति श्रीविश्वसारोत्तरे श्रीगुरुकवचं

समाप्तम्; 25B, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे महाज्ञानसारे श्रीगुरोर्मन्त्रगर्भस्तव-नामस्तोत्रं समाप्तम्; 32A, इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे परमरहस्ये उमामहेश्वरसंवादे श्रीगुरोः स्तोत्रं स[मा]प्तम्।

6519.

3186. प्रणवकल्पः। *Praṇavakalpa.*

Substance, Machine-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 15. Lines, 10. Extent in ślokas, 270. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

All the topics except the last one are found to be extracts from the *Praṇavakalpa*, stated to belong to the *Skandapurāṇa* (A.S.B., V 3867-70, L. VII. 2290). The work relates to the cult of *praṇava* or the syllable *om*.

Colophons of the different sections :—

3A, इति श्रीप्रणवकल्पे प्रणवस्तवराजः समाप्तः; 4A, ०प्रणवकवचं समाप्तम्; 4B, ०प्रणवपञ्जरं समाप्तम्. 6A, ०प्रणवहृदयं समाप्तम्, 7A, ०प्रणवहृदयं समाप्तम्; 8A, ०प्रणवानुस्मृतिः समाप्ता; 9A, ०ॐकाराक्ष-मालिकामन्त्रं समाप्तम्; 10B, ०प्रणवमालामन्त्रं समाप्तम्; 12B, ०देवीश्वर-संवादे प्रणवगीता समाप्ता; 14A, ०प्रणवाष्टोत्तरशतनाम संपूर्णमस्तु; 14B, ०प्रणवषोडशनाम समाप्तम्; 15A, इति मानसिकध्यानं यतीनाम्।

It will be noticed that the *Praṇava-hṛdaya* occurs twice.

6520.

4633. अजपाजपक्रमः। *Ajapājapakrama.*

Substance, country-made paper. 13 × 3 inches. Folia, 2. Lines, . Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

The MS seems to contain an extract from a digest which quotes from the *Kulamūlāvatāra*. This extract

deals with the muttering of the *ajapāmantra*. The two MSS described below also treat of the same topic though in different words.

Beginning :—

अथाजपाजपक्रमः । कुलमूले । सन्ध्यावन्दनं कृत्वा जपाराधनं कुर्यात् । यथा हंसः सोऽहमिति पञ्चकैः प्राणायामत्रयं कृत्वा अजपागायत्रीमन्त्रस्य शिरसि हंसऋषये नमः ।

Colophon :—

इति श्रीशङ्कराचार्यकृतकुलमूलावतारे अजपाजपक्रमः ।

6521.

7118. [अजपापद्धतिः । *Ajapāpaddhati.*]

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 13. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

6522.

7086. [*Ajapāpaddhati.*]

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folium, one. Lines, 21 in all. Character, Nāgara. Appearance discoloured. Incomplete.

6523.

3271. [महावाक्यविधिः । *Mahāvākyavidhi.*]

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 11. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

It describes the Tantric procedure of the muttering of Vedic texts concerning the relation between the supreme and the individual soul.

Beginning :—

अखण्डमण्डलाकारं व्याप्तं येन चराचरम्।
तत्पदं दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः॥ ......

अस्य महावाक्यमन्त्रस्य हंसऋषिः शिरसि। अव्यक्तगायत्री-छन्दः मुखे। परमात्मा देवता हृदये। हं बीजं गुह्ये। सः शक्तिः पादयोः। सोऽहं कीलकं सर्व्वाङ्गे। मम सर्व्वविद्यानिवृत्तये ब्रह्मरूपप्राप्तिमोक्षार्थे जपे विनियोगः।

6524.

2170. गन्धर्व्वराजमन्त्रविधिः। *Gandharvarājamantravidhi.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folium, 1. Lines, 17 in all. Extent in ślokas, 17. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

It describes the procedure of worshipping Viśvāvasu, the Gandharva, and muttering his mantra for the attainment of beautiful daughters.

Beginning :—

अथ गन्धर्व्वराजमन्त्रविधिः। आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य मम ईप्सितकन्याप्राप्त्यर्थं ईप्सितकन्याप्रदश्रीविश्वावसुगन्धर्व्व-राजदेवताप्रीत्यर्थं श्रीविश्वावसुगन्धर्व्वराजमन्त्रजपमहं करिष्ये।

End :—

गुह्यातिगुह्यगोप्ता त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम्।
सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्प्रसादान्महाप्रभो॥

C. WORKS DEALING WITH PARTICULAR RITES, MUDRĀS, YANTRAS, ETC.

I. DĪKṢĀ.

Jagannātha.

6525.

10053. क्रमदीक्षा । *Kramadīkṣā.*

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. **Folia,** 1-40, + 6 without any number. **Lines,** 12. **Extent in ślokas,** 796. **Character,** Nāgarī. **Appearance,** good. **Complete.**

It deals with the details of initiation with special reference to Kramadīkṣā. It quotes from and refers to many Tantra works, such as, Bṛhattantrarāja (Fol. 1), Śāradā (3A), Somaśambhu (4A), Tantrasāra (4B, 6B, 12A), Viṣṇuyāmala (11A), Prapañcasāra (19A), Mahānirvāṇatantra (18A, 20B, 21A, 21B, 23A), Dīpikā (22A, 22B, 23B) etc. The work seems to come to an end in Fol. 37B, the remaining portion containing mantras of various deities. There is, however, no colophon in the MS.

Beginning :—

नत्वा श्रीकालिकानन्दं परमानन्दनिर्भरम् ।
तस्य शिष्यो जगन्नाथः क्रमदीक्षा वितन्यते ॥

तत्रादौ क्रमनिरूपणम् ।

बृहत्तन्त्रराजे ।

आदौ च कालिकामन्त्रं तदन्ते तारिणीमनुं ।
ग्रह्णीयात् सुन्दरीमन्त्रं क्रमदीक्षा प्रकीर्त्तिता ॥

प्रपञ्चेव ।

आदौ च तारिणीमन्त्रं तदन्ते कालिकामनुं ।
ग्रह्णीयात् सुन्दरीमन्त्रं क्रमदीक्षा प्रकीर्त्तिता ॥

Śukadeva.

6526.

5750. क्रमपूर्णदीक्षापद्धतिः । *Kramapūrṇadīkṣāpaddhati.*

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 38. Lines, 8. Extent in ślokas, 570. Character, Nāgara. Date, Samvat, 1904. Appearance, discoloured. Complete.

It deals with Kramadīkṣā as well as Pūrṇābhiṣeka. Though called a *paddhati* it contains both *pramāṇa* and *prayoga*.

Beginning :—

प्रणम्याष्टभुजां देवीं विन्ध्यवासकृतादराम् ।
विक्रमादित्यभूपालरिपुकालधनुर्द्धराम् ॥
भक्तानुग्रहतारायाः पादपङ्कजयादिना ।
संक्षेपात् पूर्णदीक्षाया लिख्यते पद्धतिक्रमः ॥
अथ संक्षेपतस्तारायाः पूर्णाभिषेकविधिः ।
महाविद्योपासकानां पूर्णाभिषेकस्यावश्यकत्वमुक्तं भैरवयामले ।

End :—

पारिजातानन्दनाथः क्रमपूर्णाभिषेचने ।
अतिनवां पद्धतिमस्य शुभदां शुभकर्मणि ॥ १ ॥
अनया कर्म कुर्वन्तु दीक्षामन्त्र[प्र]विदिनः ।
त(तु)ष्टं प्रोषयन्त्वाशु वचसां वर्मभेदिनः ॥ २ ॥
श्रावणः शुभवत् पञ्चौ विक्रमादित्यभूपतेः ।
निधिखमवसुप्रकल्यः शुक्लपार्श्वसमुन्नते[ः] ॥ ३ ॥
प्रपञ्चकञ्चसुखादिविदग्धादिनिरासिनी ।
धर्मा[र्]धर्मपरित्राणं विदध्याद् विन्ध्यवासिनी ॥ ४ ॥

Colophon :—

इति श्रीविद्युपाध्यायविरचितशुकदेवप्रकाशिता क्रमपूर्णदीक्षा-
पद्धतिः समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

मासानां मासोत्तमे मासे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे नवम्यां रविवासरे सं १९०४ ।

Anonymous

6527.

1652. [दीक्षाविधिः । *Dīkṣāvidhi.*]

Substance, country-made paper [illegible] Folia, [illegible] fol. 1–16 are written in one hand, fol. 17–2[illegible] Lines, 10 [illegible] fol. 16) and 12-13 (in fol. 17–28). Extent in ślokas, [illegible] Nāgara. Appearance, good. Complete.

It deals with various types of initiation such as, Kriyādīkṣā (20B), Varṇa° (21A), Kalāvatī, Sparśa°, Dṛg°, Vedha° (21B), Śākta°, Śāmbhavī° (23A), Yāmala, Pañca-pañcikā°, Caraṇa° (23B), Medhā°, Kauśikī. Pūrṇābhiṣeka (24B).

6528.

6082. दीक्षाप्रयोगः । *Dīkṣāprayoga.*

Substance, country-made paper. 6¾ × 4½ inches. Folia, 1–4. Lines, 10. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It gives a short description of the procedure of initiation of a śākta worshipper.

6529.

693. अभिषेकपद्धतिः । *Abhiṣekapaddhati.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 2½ inches. Folia, 2–8. Lines, 8. Extent in ślokas, 170. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

The present MS has been described in L. IV. 1536. It describes the procedure of Mālāsaṃskāra (2B), Kavaca-saṃskāra (2B), Śāktābhiṣeka (2B–5A) and Pūrṇābhiṣeka (5A–6B).

II. PURAŚCARAṆA.

Gopīnātha Pāṭhaka.

6530.

10193 पुरश्चरणविधिः । *Puraścaraṇavidhi.*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. [illegible] Extent in ślokas, 100. Character, Nāgarī. [illegible] Appearance, old and discoloured. Complete.

The work deals with *Puraścaraṇa* as well as with incidental matters like *dīkṣā*, requirements of a guru and a śiṣya, purification of mantras, etc.

Beginning :—

शिवादींश्च गुरून् नत्वा पुरश्चरणमुच्यते ।
विना येन [न] सिद्धः स्यान्मन्त्रो वर्षशतैरपि ॥
इत्यावश्यकतया संप्रति ततः संक्षेपतस्तादृशं वक्ष्ये ।

End :—

श्रीनाथगोपालमहं प्रणौमि
आनन्दरूपं परमात्मरूपम् ।
यस्य प्रसादेन समाश्रिता ये
आनन्दपूर्णाः प्रभवन्ति नित्यम् ॥
नानाग्रन्थान् समालोक्य श्रीमान् गोपीनाथसुकृती ।
पुरश्चर्याविधिं सम्यक् साधकार्थमथो करोत् ॥

Colophons of the different sections :—

4B, इति श्रीरमानाथपाठकाभिधोत्सुतश्रीवगोपीनाथपाठकाभिधेनविरचिते पुरश्चरणविधौ संक्षेपदीक्षाविधिः; 12B, ०शिष्यपरीक्षादिः सर्वविधिः; 18B, इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमद्गोपालाश्रमपूज्यपादकृपाकटाक्षासादित-परमानन्दैकरसश्रीरमानाथपाठकाभिधोभिसुतश्रीवगोपीनाथपाठकाभिधेनविरचितः पुरश्चरणविधिः समाप्तः ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । श्रीपादुकाभ्यां नमः । ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे तिथौ पूर्णमायां भौमवासरे श्री संवत् १८८२ ।

Devendrāśrama.

6531.

9062. **पुरश्चरणचन्द्रिका ।** *Puraścaraṇacandrikā.*

Substance, country-made paper. 10 × 3¼ inches. Folia, 70. Lines, 8-10. Extent in ślokas 1,000. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

The work deals with *Puraścaraṇa* and matters connected with it. A MS of the work has been described in L. VII. 2399.

Beginning :—

प्रणम्य भगवतीनां देवेन्द्राश्रमधीमता ।
क्रियते मन्त्रतन्त्राणां पुरश्चरणचन्द्रिका ॥
अधीतशास्त्रार्थविधानदृष्ट्वा विशेषतो मान्त्रिकचक्रवर्ती ।
उपासकानां हितहेतुभूतां पुरस्क्रियां यो विशदीकरोति ॥
सन्त्येव मन्त्रशास्त्रे बहवो निबन्धाः कृतापि सुविशेषैः ।
सर्वोपासनसिद्धेर्हेतुतया चन्द्रिका भवति ॥

End :—

तन्त्राणि जैमिनि-कणाद-पतञ्जलीनां
श्रीव्यासगौतमपदाश्रितमाक्षिकीणाम् ।
सांख्यस्य चामरगुरोः कपिलां श्रुतिं यो
वेदं च वेद सकलं रघुनन्दनस्य ॥

तेनेयं ग्रथिता माला [illegible] ।
कण्ठे विभूषणं भूयात् [illegible] ॥
इति सकलसमस्तानां [illegible] ।
सर्वागमानुसारेण श्रीदेवेन्द्राश्रम [illegible] ॥

Colophons :—

43B. इति श्रीपरमहंस [illegible] श्रीविबुधेन्द्राश्रम [illegible] देवेन्द्राश्रमकृतायां पूजाप्रदीपे [illegible] भोजनविधिः समाप्तः ॥ [illegible]

6532

4112A. *Puraścaraṇa*[illegible]

Substance, palm-leaf. [illegible] page. Extent in ślokas, 1,950. Character, [illegible]. Appearance, [illegible] Complete.

Candr[illegible]

6533.

4112B. पुरश्चरणदीपिका : [illegible]

Substance, palm-leaf. [illegible] in ślokas, 2,400. Character, [illegible]. Appearance, [illegible] Complete in five chapters.

MSS of the work have been described in HPR. II 127 and Mad. Tr. (R. No. 5105). The former MS gives 1512 S.E. as the date of composition of the work.

Post-colophon Statement :—

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ... ... त्रिविक्रमप्रतमयिनः ल्लाक्षरमिदम् ।

Harakumāra.

6534.

1732. पुरश्चरणबोधिनी । *Puraścaraṇabodhinī.*

Substance, country-made paper. 18½ × 4½ inches. Folia, 1 to 89+2 (containing a table of contents). Lines, 5. Extent in ślokas, 4,400. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete in eight chapters.

This is a comprehensive work dealing with the details of *puraścaraṇa*. The author, a well-known member of the Tagore family of Calcutta, father of late Maharaja Sir Yatindramohan Tagore and grandfather of Sir Maharaja Pradyot Kumar Tagore, composed the work in 1735 Śaka or 1813 A.D. An edition of the work in Bengali characters was published in Calcutta (1903).

Anonymous.

6535.

6081. पुरश्चरणविधिः । *Puraścaraṇavidhi.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

This gives a brief description of the procedure of the rito.

Caturbhujācārya.

6536.

6381B. नित्यनैमित्तिकतान्त्रिकहोमः । *Nityanaimittika-tāntrikahoma.*

Substance, country-made paper. 10¾ × [illegible] inches. Folia, [illegible]. Lines, 14. Character, Nāgara. Appearance, fair. [illegible].

It describes the procedure of [illegible] 7B contains the whole of the *prāmāṇa* section and a very small portion of the *prayoga* section of the *Yantra-saṃskāra* described below (6590).

Colophon:—

इति श्रीमद्विद्वाञ्चयावतीर्ण श्रीशङ्कराचार्य्याभिधान हरिहराचार्य्याभिधिक्तनागराज्ययावतीर्ण श्रीचतुर्भुजाचार्य्यविरचितो नित्यनैमित्तिकतान्त्रिकहोमः समाप्तः ।

Anonymous.

6537.

10684. होमविधिः । *Homavidhi.*

Substance, country-made paper. 16¼ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 8. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

This describes the procedure of Hōma meant, as is stated at the end, specially for the Vaiṣṇavas.

Beginning :—

अथ अग्निस्थापनम् । जलमिश्रितया पञ्चगव्येन भूमिशुद्धिं विधाय यथाविधि आसनशुद्धिं कुर्य्यात् । सामान्यार्घ्यं कुर्य्यात् । मूलमन्त्रेण प्राणायामादिकं कुर्य्यात् । गुरुं आज्ञां च पूजयेत् ।

End :—

वैष्णवानामयं होमो गोपालेषु विशेषतः ।
तद् भक्त्या धारयेन्नित्यं संयतात्मा समृद्धये ॥

Colophon :—

इति होमविधिः समाप्तः ।

6538.

7824. कुण्डकल्पद्रुमटीका । *Kuṇḍakalpadrumaṭīkā.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 11. Lines 11. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

This agrees with what is described as a commentary on the *Kuṇḍakalpadruma* of Mādhava Śukla (ASB. II 1106). It runs up to verse 56 of the work and quotes frequently from Tantra works.

Śrīkṛṣṇa Vidyāvāgīśa.

6539.

3881. षट्कर्मदीपिका । Saṭkarmadīpikā.

Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia, 50. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,400. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete in nine chapters.

The work deals with the six black rites of the Tantras. It was published in Bengali characters by R. Chatterji (second edition, Calcutta, 1338 B.S.).

Post-colophon Statement :—

श्रीभवानीप्रसादशर्म्मणः पुस्तकं स्वाक्षरञ्च ।

Śrīnātha.

6540.

244. कामरत्नम् । Kāmaratna.

Substance, country-made paper. 17 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 5. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

MSS of the work have been described in L. II. 991 and IO. IV. 2634. The present MS contains the first three chapters of the work which is complete in 15 or 16 chapters. The work deals with the six black rites of the Tantras as well as other magic rites.

An edition of the work has been published by the Lakshmivenkateswar Press (Kalyan, 1842 S.E.). The edition attributes it to Nityanātha.

6541.

2529. *Kāmaratna.*

Substance, machine-made paper. 13 × 4 inches. Folia, 79. Lines, 6. **Extent in ślokas**, 1,200. Character, Bengali. Date, Śaka 1805. **Appearance**, fair. Complete in 15 chapters.

Post-colophon Statement:—

शकाब्दाः १८०५ । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

6542.

8106. *Kāmaratna.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3½ inches. Folia, 82 with the first three leaves missing. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,900. Character, Bengali. Incomplete at the beginning.

The present MS, which contains an inflated text, runs up to the end of the 15th chapter.

Post-colophon Statement:—

श्रीरामगोविन्ददेवशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकम् । शुभमस्तु
शकाब्दाः १६९५ । अस्मिन्नब्दे दिल्लाधिपसकलाधिकारी क...
श्रीयुत फरकसीरस्वपतिरभूत् । १६९५ । १६९५ ।

6543.

10153. *Kāmaratna.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 1-15+9-1... of which Nos. 12 and 57 are missing. Lines, 9. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1925. Appearance, some portions old and some portions new. Incomplete for a few folia.

The MS was complete in 16 chapters.

Fol. 1-15 and 59-122 are later restorations. The date of copying belongs to one of these restored portions.

6544.

10152B. *Kāmaratna*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 16B-55. Lines, 11. **Character, Nāgara.** Date, Saṃvat 1872. Appearance, old and discoloured. **Incomplete.**

The present MS contains chapters 12-16 inclusive.

Post-colophon Statement:—

श्रीसंवत् १८७२ मासोत्तममासे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे चतुर्दश्यां सोमवारे काशीमध्ये प्रह्लादघाट ऊपर लिखितं ठाकुरराम-रामानुज दास ॥

6545.

10048. *Kāmaratna.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 78. Lines, 10. **Extent** in ślokas, 1,200. Character, Nāgara. Appearance, fair. **Complete in 15 chapters.**

Nityanāthasiddha.

6546.

3081. रसरत्नाकरः । *Rasaratnākara*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 21. Lines 9. **Extent in ślokas, 500.** Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1872. **Appearance, fair.** Complete in five chapters.

This, as also the following two MSS, contains what is **called the** ***Siddhakhaṇḍa*** (or portions thereof) of the ***Rasaratnākara*** **attributed** to Nityanatha or Nemanatha (Ulwar

2308), son of Pārvatī and Śaṅkhagupta (Ulwar 1665). The work is stated, in the beginnings of the *Rasakhaṇḍa* (Venkateswar Steam Press, Bombay) and *Rasendrakhaṇḍa* (Bik. 1430), to be complete in five khaṇḍas. But there is no reference to the *Siddhakhaṇḍa* in the list of khaṇḍas enumerated in the above two places. It is however mentioned instead of *Mantrakhaṇḍa* in *Cat. Cat.*, II, p. 116. The present MS, as well as the two following, agrees with the MS described in HPR. I. 308. The work deals with the black rites.

Beginning:—

ॐ यः प्राणः परमोऽव्ययः परशिवः कंकालकालान्तको
ध्यानातीतमनादिनित्यविषयः संकल्पसंकोचकः ।
आभासात्मकभासकः समरसः सर्वात्मना बोधकः
सोयं सर्वमयो ददातु जगतां विद्यादिसिद्धाष्टकम् ॥

अथ सर्वजनवशम् ।
एकचित्तः स्थितो मन्त्री मन्त्रं जप्त्वायुतत्रयम् ।
ततः क्षोभयते लोकान् दर्शनादेव साधकः ॥

Colophons of the different chapters :—

6A, इति श्रीपार्वतीपुत्रनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरे सिद्धखण्डे मन्त्रसारोद्धारे सर्ववश्यादिप्रतिपादनं नाम प्रथमोपदेशः; 10B, ०सिद्धखण्डे मन्त्रसारे आकर्षणादिकथनं नाम द्वितीयोपदेशः; 16A, ०मोहनादिप्रयोगनिवारणं नाम तृतीयोपदेशः; 19A, ०कौतुकं नाम चतुर्थोपदेशः; 21A. ०यक्षिणीसाधनं नाम पञ्चमोपदेशः ।

Post-colophon Statement :—

करान्तवर्णिन्दुमितेऽब्दे मेषमासेऽसिते पक्षेऽष्टम्यां तिथौ बिन्दुवासरे
लिखितमिदं शुभकारेणैव च ।

6547.

9930. *Rasaratnākara*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 8. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains two chapters and a portion of the third.

6548.

10336. *Rasaratnākara*.

Substance, machine-made modern paper. [illegible] Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, [illegible] Incomplete.

This MS contains three chapters and a portion of the fourth, running as far as the middle of Fol. 18A of the MS described under No. 6546. The introductory verse in this MS is different from the one found in the other MSS described above.

Beginning:—

कृतिना सिद्धनाथेन [illegible]

सिद्धखण्डं [illegible]

6549.

10339. *Rasaratnākara*

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, [illegible] Lines, 12, 13. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in 14 chapters.

This and the following MS contain what is called the *Mantrakhanda* of the work. It agrees with the MSS described above only in respect of the introductory verse

and some portions here and there. The topics however are generally identical or of the same nature.

Colophons of the different chapters :—

6B, इति श्रीपार्वतीपुत्रनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरे मन्त्रखण्डे मन्त्रसाधनं नाम प्रथमोपदेशः; 11A, ०सर्वलोकवशीकरणं नाम द्वितीयोपदेशः; 12B, ०राजवश्यकार्यनिवारणं नाम तृतीयोपदेशः; 16B, इति स्त्रीवश्यादिद्रावणान्तं नाम चतुर्थोपदेशः; 18A, इति पतिवश्यं नाम पञ्चमोपदेशः; 19B, इति श्री० आकर्षणं नाम षष्ठमोपदेशः; 25A, इति श्रीमित्रस्तम्भनं नाम अष्टमोपदेशः; 27A, इति श्री० उच्चाटनं नाम नवमोपदेशः, 27B, इति श्री० मारणं नाम दशमोपदेशः, 28B, इति श्री० आभिचारकं नाम एकादशोपदेशः; 31A, इति श्री० ग्रहरोगनिवारकं नाम द्वादशोपदेशः, 32A इति श्री० कौतुकइन्द्रजालं नाम त्रयोदशोपदेशः; 34B, इति श्री० परिरक्षासाधनं नाम चतुर्दशोपदेशः

6550.

8413. *Rasaratnākara.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 12. [illegible] Character, Nāgarī. Appearance, fair. Incomplete.

This MS contains only the thirteenth chapter which agrees with the same chapter of the MS described above.

Rājārāma.

6551.

3463. **वश्यकार्यमञ्जरी** । *Vaśyakāryamañjarī.*

Substance, machine-made paper. 12½ × 4 inches. Folia, 1-40. Fol. 26 missing. Lines, 5-11. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgarī. Appearance, soiled. Incomplete.

The work deals with the six black rites of the Tantras. The present MS contains the description of the procedure of five of these six rites with the help of the *mantras* of various deities.

Beginning :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं गुरुं तद्रूपकल्पकम् ।
भद्रकालीं ततो नत्वा श्रीरामाराममधर्मिणा ॥
क्रियते विदुषां प्रीत्यै षट्कार्यस्य मञ्जरी ॥
क्रोधाज्ज्वलन्तीं ज्वलनं वमन्तीं दृष्टिं दहन्तीं त्रिदिवं ग्रसन्तीम् ।
भीमं नदन्तीं प्रणमामि नित्यां त्रैलोक्यमातां भुवि भद्रकालीम् ॥
नैमित्तिकानि काम्यानि निवर्तन्ते यथा तथा ।
तथा तथैव कार्याणि न कालस्तु विधीयते ॥
शान्तिवश्यस्तम्भनानि विद्वेषोच्चाटने तथा ।
मारणान्तानि शंसन्ति षट्कर्माणि मनीषिणः ॥

Colophons of the chapters :—

5A, इति श्रीरामारामतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचितायां षट्कर्ममञ्जर्यां सामान्यविधिः प्रथमः पटलः । 27A. ०षट्कर्ममञ्जर्यां शान्तिविधिर्द्वितीयः पटलः ।

There are no further chapter-colophons of this type though there are sections on some more black rites such as वशीकरण (27A–35B), स्तम्भन (35B–42B). विद्वेषण (42B–44B) and उच्चाटन (44B–46).

Rāma Vājapeyī.

6552.

8293. निधिदर्शनम् । *Nidhidarśana.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 9. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. (Copied from a MS dated Saṃvat 1695, Śaka 1560.) Appearance, fair. Complete.

This describes magical rites for the acquisition of hidden treasures and other desired objects.

Beginning :—

गुर्व्विणी या मृता नारी तत्केशं कपविन्नकं ।
कृत्वा धारयते पश्चाद्भूतगोडुत्वैसमं ॥ १ ॥
नरमुण्डधरो नग्नः शिखिपुच्छैः सुभूषितः ।
इत्येवं रूपधृग् वीरो पूजां कुर्य्यात् निधिस्थलं ॥ २ ॥
वह्निकौशातकी अश्वो श्वेताकों गिरिकर्णिका ।
वचा पाठा च निर्गुण्डी कारवल्ला च मूषकं ॥ ३ ॥
निम्बकेशखवीजानि गोमूत्रैः पेषयेत् समं ।
अनेन पादलेपेन विशत्यग्नि दिवसे दिशः ॥ ४ ॥
एवं नानाप्रयोगैश्च अतिपातालगं धनं ।
प्रकाशति नात्र सन्देहः स्वयं प्रोक्तं पिनाकिना ॥ ५ ॥
कृष्णाक्षैरवमुण्डवीजं धनदकस्य च ।
जातिदाडिममूलानि गोमूत्रे पेषयेत् समं ॥ ६ ॥
अनेन पादलेपेन सर्वसर्पविघ्नघातकाः ।
पलायन्ते न सन्देहो निधानं ग्राहयेद्ध्रुवं ॥ ७ ॥
अथ वृद्धं निधिं मन्त्री कीलकैः कीलयेत् नं ।
अश्वत्थाघ्रानोभाश्वदन्तपटनिर्म्मितैः ॥ ८ ॥
ग्रन्थितुम्बरकाञ्चन्यकोलमयमसापुतैः ।
ॐ पुनन्तु मां देवजनाः पुनन्तु मनसा धिया ।
पुनन्तु विश्वा भूतानि जातवेदः पुनीहि मां ॥
इति कीलकमन्त्रः ।

ॐ सर्वभूतनिवासिनी स्वाहा । अनेन मन्त्रेण सप्तम्यां भौमे दद्यात् । भूतबलिः । ॐ ह्रीं हूं फट् अनेन मन्त्रेण दिग्बन्धनार्थं दद्यात् ।

End :—

> चत्वारो मृत्तिका[ः] चैव पिष्टा पादे प्रलेपयेत् ।
> सर्पवृश्चिकयाः कुर्या वै नान्यो विषकारकः ॥
> पलायन्ते निधिं दृष्ट्वा यथा युद्धेषु कातराः ॥

Colophon :—

> इति श्रीनैमिषक्षेत्रमाहात्म्ये-श्रीरामनिर्मितं निधिदर्शनं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

> संवत् १९८५ शाके १५६० कार्तिकशुदि ९ बुधे लिखितं शुभ ॥ श्राव संवत् १९९१ मार्गशीर्ष शुक्ल ८ भृगौ दिने लिखितं रघुनाथ रामप्रसादवैशेन काश्यां त्रिलोचनेश्वरसन्निधौ । श्रीमत्पितृ-गुरुवरबालमुकुन्दपादेभ्यो नमः ।

Paramaśivendra Sarasvatī.

6553.

10169. **भूतिरुद्राक्षमाहात्म्यम्** । *Bhūtirudrākṣamāhātmya.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Leaves, 49. Lines, 9. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgarī. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS contains the section on भूतिमाहात्म्य and a few lines of रुद्राक्षमाहात्म्य.

The section deals with the importance and uses of *vibhūti* (sanctified ashes) which is stated to be a favourite object of Śiva.

Beginning :—

> ब्रह्मा सर्वेश्वरं सान्द्रं साम्बं मत्प्रभुमेव च ।
> भूतिरुद्राक्षमाहात्म्यनिष्पत्यादि प्रकाश्यते ॥
> भूत्यां संसक्तचित्तैव द्वयोरर्थं प्रदीयते ।

तत्र भस्मधारणस्य ।

प्रथमं वर्णधर्मत्वं तदन्वाश्रमधर्मता ।
नित्यत्वं च सदा धार्य्यं तथैवावश्यकीयता ॥
अत्याज्यत्वं त्याज्यदोषो भोगमोक्षफलार्थता ।
मोक्षार्थता धीहेतुत्वं वरिष्ठं पापनाशकम् ॥
तापत्रयनिवृत्तिश्च चित्तसत्त्वगुणोद्भूतिः ।
सर्व्वकर्म्माङ्गता ब्रह्मविष्ण्वादेरधिकारकम् ॥
अष्टैश्वर्य्यप्रदं विष्णुविधेश्चार्य्यादिधार्य्यता ।
भस्मोत्पादनमार्गाणि व्यवस्था भस्मनस्तथा ॥
दृष्ट्वाऽऽवालपाशुपतोक्त-विरजाहोमसुक्रमः ।
वायवीयोक्तविरजाभस्महोमक्रमस्तथा ॥
कौर्म्मोक्तगौण्या पाशुपतं संग्रहेण प्रदर्शितम् ।
त्रिभूतिधारणविधिस्तत्प्रभावसमन्वयम् ॥
तथा ब्रह्मात्ममाहात्म्यं नित्यत्वेनैव वर्णितम् ।
स्कान्दे पुराणेऽन्यत्रापि वायवीये तथैव च ॥
पाराशरे च वासिष्ठे लैङ्गे गारुड एव च ।
तथा ब्रह्माण्डीये स्कान्दे काम्यत्वमीरितम् ॥
ब्रह्मवैवर्त्तेऽपि तथाग्नेयाद्भितवाग्वरे ।
ब्रह्माण्डाख्ये पुराणे च महाफलमुदीरितम् ॥
पाद्मे स्कान्दे च वासिष्ठे लैङ्गे ब्रह्माण्डसंज्ञके ।
भस्मावधारणं सर्व्वपापनाशकमीरितम् ॥
पाराशरे च वासिष्ठे लैङ्गे भस्मावधारणम् ।
शिवविष्णुसुरज्येष्ठब्रह्मादिधृतमीरितम् ॥

End of the bhūtimāhātmya section :—

नियमैर्यं सविवेक चार्चितमपि भस्म त्रिकालेष्वपि
कौशिकोक्तमवर्णितं प्रतिवचनमाख्यानमाचार्य्यसिद्धम् ।
दीक्षाहोमयुतं च भारितवित्तं भस्माख्यतः प्राक् स्मृतं
सर्व्वेषां समभेदशङ्करवरे सप्तोत्तमे विंशतिम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पर [illegible] [illegible] [illegible] सर्वतः

पूज्यपादश्रीश्रीमत् [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement :

पुस्तक [illegible] [illegible]

Anonymous.

655 c.

2773. [पट्कर्मविधिः । *[illegible]*]

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, 12. Extent in slokas, 250. Character, Bengali. [illegible] Appearance, old. Complete.

The work deals with the black rites and incantations. A considerable portion of the work is in Bengali.

Beginning :—

यस्येश्वरस्य [illegible] [illegible]

*   *   *

*   *   *

तं [illegible] [illegible] नमामि ।

वक्ष्ये च [illegible] ।

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।

Post-colophon Statement :—

श्रीपार्विकम् [illegible] [illegible] [illegible] ॥

श्रीमत् [illegible] शर्म्मा स्वकीय [illegible] ।

शकाब्दाः १७२३ तेरिख २४ माह ।

6555.

11362. हरमेखला । *Haramekhalā.*

Substance, country made paper. 15 × 4½ inches. Folia, 177 of which 4, 8, 23, 31, 32, 56, 81–83, 87, 133–35, 167, 169 are missing. Lines, 9. Extent in ślokas, 4,700. Character, Newari. Appearance, old. Date, 782 N S. Incomplete.

The present MS contains chapters I–VII. It is accompanied by a commentary in Nepali. It may be the same as *Harimekhalā* (Nep. I. p. 36). The work deals with magic rites. The *Uḍḍīśatantra* is called *Haramekhalā* in one MS (L. II. 989). A *Haramekhalaka-grantha* is mentioned as one of the source books on which the *Kakṣa-puṭatantra* is based.

Beginning :—

जि [illegible] विश्वजगद्धताभावोदयव्ययविभ्रमकृमति + ·
   [illegible]कमकौतागौकोऽप्यखखमम विहितिः ।
सततमप्यमभोग्यं भावावरोधं सातकं
   कमपि दिव्यतादानन्दं वा नवेन्दुविभूषणः ॥
आख्यातो विदधतो हरमेखलाया
   बुद्धः स्वभावचरति हरमेखलायाः ।
सक्तो यथा हरचिरादभियोगतानाः
   स्युः संशयादिविरहादभियोगतान्ताः ॥
विद्याविशेषंगति सर्वगुरोर्विनेन्द्र
   पुकामयेः स्वयमपतोऽपि गम्यः ।
सर्वत्र सुन्दरधिया सुतय पिकौर्याः
   पर्य्यालिविमुख्य कोप मनोऽभिमानः ॥

Last Colophon :—

हरमेखलायां सप्तमः परिच्छेदः समाप्तः । इति हरमेखलायां योगमालायां नेपालभाषाटीका परिसमाप्ता ॥

Post-colophon Statement :—

सम्वत् १८२ श्रावणमासे कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां तिथौ रोहिणी-
नक्षत्रे शुभयोगे बृहस्पतिवासरे तद्दिने लिखितं सम्पूर्णं शुभ ।

6556.

9935. वशीकरणप्रयोगः । *Vaśīkaraṇaprayoga.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4¾ inches. Folia, 1. Lines, 17 in all. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It describes different rites for bringing people under subjugation.

6557.

8484. सुग्रीव[व]शंकरणी विद्या । *Sugrīva(va)śaṃkaraṇī vidyā.*

Substance, country-made paper. 10 × 5¼ inches. Folia, 35. Lines, 10. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Samvat 1890. Appearance, fair. Complete.

It describes uses of the *mantras* of Sugrīva and other deities in connection with the black rites of the Tantras including the subduing of evil spirits.

Beginning :—

अथातः संप्रवक्ष्यामि गुह्याद्गुह्यतरं परं ।
सुग्रीवमन्त्रं चैव मालामन्त्रमनुत्तमम् ॥
शाकिनीनां विशेषेण नियमं तं वदाम्यहं ।
ये चान्ये भूतदोषाश्च पिशाचा ब्रह्मराक्षसाः ॥
यक्षादयश्च ग्रहाः सर्वे सुग्रीवकारणादपि ।
नश्यन्ति भूतनाशिन्यः सुग्रीवं तत्र यो जपेत् ।

मण्डलं संप्रवक्ष्यामि दिव्यं सुग्रीवभाषितं ॥
मातृस्थाने श्मशाने वा एकवृक्षे चतुष्पथे ।
ततो भूमिं परीक्ष्येतुं मण्डलं तत्र लेखयेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीसुग्रीव[व]शंकरबी विद्या समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

रन्ध्रर्तु[वसु]चन्द्रेऽब्दे मासे च मकरेऽसिते ।
सप्तम्यां पुस्तकं दिव्यं लिखितम् ऋतुधर्मिणा ॥

संवत् १८९० मिः मार्गशीर्षकृष्णके समाप्त लीखा पुस्तक । लीखितं भवानीकायस्थ लीखा ग्रावनिभद्रलीचगराजपुरमध्ये पीथरो ।

6558.

9330. शावरमन्त्रः । *Śābaramantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 11 Character, Nāgarī. Appearance, old. Incomplete.

It contains (up to Fol. 6A) a number of incantations in Hindi and corrupt Sanskrit. The portion after 6A agrees with the beginning of *Divyaśābaratantra* (No. 6091 above).

6559.

9924. [मन्त्रसंग्रहः । *Mantrasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, . Character, Nāgarī. Appearance, fair. Complete.

It contains a collection of incantations and prescriptions of drugs for purposes like the preservation of the foetus, bringing people into subjugation, etc.

6560.

2151. **रोगहरणचिन्तामणिमन्त्रः ।** *Rogaharaṇacintāmaṇi-mantra.*

Substance, machine-made paper. 6 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 11. **Character, Nāgara.** Appearance, fair. Complete.

This contains a *mantra* stated to be taken from the *Vāmakeśvaratantra*, the muttering of which drives away diseases. The rules for the muttering are also given.

Colophon :—

इति वामकेश्वरतन्त्रे शिवशक्तिसंवादे रोगहरणो नाम चिन्ता-
मणिमन्त्रः समाप्तः ।

6561.

9919. **[रोगहरणमन्त्रः ।** *Rogaharaṇamantra.*]

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 17. **Extent in ślokas, 75.** Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It contains incantations for driving away diseases.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति श्रीलङ्कातो महाराजाधिराजसमस्तकोशाधिपतिः
श्रीविभीषणः समादिशति अमुकग्रामे वास्तव्य अमुकशरीरस्य
रे रे दुष्टवेलाज्वर एकाहिक-द्व्याहिक-त्र्याहिक-चातुर्थिक-ज्वर
कामज्वर एतेषां मध्ये यः कोऽपि भवति तस्मात् वदति तथा
मम [illegible] श्रीरं समागतः गोलपिरवन्ध[illegible]
[illegible] मा भंजयसि बलादिदिशमिति । आदीतवारे
व सिद्धो सिद्धो रोगी वैद पाईये गुवनहोमो मधे वाल्पिये
... ।

6562.

2321. मोटनविधिः । *Motanavidhi.*

Substance, machine-made paper. 6¼ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 10. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It contains an extract from chapter 23 of the *Marut-tantra* which describes a magical rite called *Moṭana* for securing divine manifestation. This is followed by a folium describing the procedure of the worship of Kaumārī.

Beginning:—

अथ मोटनकं वक्ष्ये देवाविर्भावकारकम् ।
पाकक्रिया प्रकर्तव्या चतुर्भक्ष्यसमन्विता ॥
भार्यया साधकेन्द्रस्य पातिव्रत्यादियुक्तया ।
अप्रसूताः स्त्रियः पञ्च आहूय सकुमारिकाः ।
अलंकृताः पवित्रात्मा एकपंक्त्योपवेशयेत् ।

Post-colophon Statement:—

इदं पुस्तकं भागवतोपनामकचरवीधरभट्टेन लिखितम् ।

6563.

10216. पूतनाविधानम् । *Pūtanāvidhāna.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8-11. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1934. Appearance, old and discoloured. Complete.

It deals with the propitiation of Pūtanā, an evil spirit that causes various ailments among children.

A section dealing with the same topic is found in the *Śāntiratna* of Kamalākara (ASB. III. 2184—Fol. 118A-130B).

Beginning :—

अथ पूतनाविधानप्रारम्भः

अथातः[ः] संप्रवक्ष्यामि स्नानं दशरात्रिकं।

पूतना मलिनी नाम ग्रहीता दशरात्रिकं।

तया ग्रहीतमात्रस्तु चक्षुर्भ्यां नैव पश्यति।

End :—

ॐ नमो देवी मलिनि बालका बालानां बलि ग्रहण बालका मुञ्च

मु[ञ्च] स्वाहा।

6564.

5737. कौतुकचिन्तामणिः। *Kautukacintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 13 × [illegible] inches. Folia 2[illegible]. Lines 16 to 19. Extent in ślokas, 1,025. Character, Nāgarī. Date, Saṃ. [illegible] 18[illegible]. Appearance, mouse-eaten and discoloured. Complete.

The work describes a number of magical performances with different applications of various substances

Beginning :—

श्रीमद्गौरीमुखाम्भोजभ्रमद्भ्रमरलोचनं।

लोचनं सर्वजगतामीडे यक्षेश्वरं नवः।

अथ कौतुकेषु तावत् गौतिचिन्तासु विषपरीक्षाप्रकारः।

भृङ्गराजः शुकश्चापि सारिका चेति पक्षिणः।

क्रोशन्ति भृशमुद्विग्ना विषपन्नगदर्शनात्॥

सुचक्रं भुवति क्रौञ्चो म्रियते मत्तकोकिलः।

जीवंजीवस्य च ग्लानिर्जायते विषदर्शनात्॥

एषामन्यतमेनापि समन्वीयात् परीक्षितुं।

भोक्तव्यं परीक्षार्थं दद्याद्वा पूर्वमग्रये॥

... ...

एवं सर्वं यत्नवता राज्ञा वश्यमनवशीकरण-वाजीकरण-उद्भिज्ज-वशीकरणं च ममाद्युपकारकत्वदोषहरादिभेदैः[ः] कौतुकैः कालक्षामं

कार्यमिति तान्युच्यन्ते। तथादौ कौतुकप्रयोक्ता परकृतप्रतिकूल-
सम्भावनया स्वशरीरपूर्णक्रमेणैव कौतुकानि युञ्जीत।

List of topics dealt with :—

1B, तत्र परसेनास्तम्भः ; 2A, अथाङ्गारभक्षणम् ; अथ गृहदाहस्तम्भः ; 2B, अथ खड्गस्तम्भः ; अथ अग्निस्तम्भः ; 3A, अथ जले स्तम्भनभेदाः ; अथ वीर्यस्तम्भः ; 4A, अथ स्त्रीवश्यं ; 5A, पतिवश्यं ; अथ वाजीकरणम् ; 6A, अथानङ्गकामस्थितिः ; 7B, अथ भङ्गबन्धः ; अथाकर्षणम् ; अथ कृत्रिमवस्तुकरणानि, 8A, अथ पद्मरागकरणम् ; अथ नीलमणिः ; 9A, अथ स्वर्णोत्कर्षः ; 9B, अथ कस्तूरी ; 10A, अथ हिङ्गुलकरणम् ; 10A, अथ सिन्दूरकरणम् ; 10B, अथ कर्पूरतैलकरणम् ; 10B, अथ भूनागप्रकारः ; 11A, अथ पुष्पनिर्यासपातनम् ; 11B, अथ स्तनवर्धनम् ; अथाञ्जनानि ; 12A, अथ दृष्टिकरणं ; 12B, अथ पादपदोच्छेदादि ; 13B, अथ वृक्षवैचित्री ; 14A, अथ पाषाणकर्षणं ; अथ दीपवशात् सर्पाकारनिरीक्षणम् ; 14B, अगाधजलस्थितिः ; 15A, अथ मारुतकरणं ; 16A, अथ नृपकोपाटनं ; 17A, अथ मारणप्रयोगः ; 17B, चौरव्याघ्रादिभयकरणं ; 18A, अथ नानारूपकृतिः ; 18B, आम्रकरणं ; वृश्चिककरणं ; मनुष्यसर्पकरणं ; 19A, इन्द्रनृपगोपनम् ; 19B, मुखदुर्गन्धनाशः, अथ देहस्फटिकरणम् ; अथ सुकुमाररसायनम्।

Post-colophon Statement :—

श्रीसंवत् १८८१ समैनाम भाद्रवदी पञ्चमी ॥ ५ ॥ के दसखत कर्पूरलाल कायस्थ।

6565.

10607. बृहन्निधिदर्शनम्। *Bṛhannidhidarśana.*

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 1–13 of which Fol. 10 is missing and Foll. 11–13 are of a larger size (11 × 5½ inches). Lines, 13–18. Character, Nāgarī. Appearance, fair. Incomplete.

The name of the work occurs on the obverse of Fol. 1. As regards the subject-matter of the work, it is similar to the *Nidhidarśana* described above.

Beginning :—

नमो भालेक्षणावह्निज्वालाजाटलमौलये ।
त्रिपुरान्धगजध्वंसप्रविहनाय पि[ना]किने ॥
काकञ्चिश्रीमतं तत्त्वं सिद्धसारमतन्द्रितः ।
अथ निधिकर्म्मणि सहायान् वक्ष्ये ।
सर्व्वेस + + + प्रान्त-मद-मात्सर्य्यवर्ज्जिताः ।
प्रलम्बबाहवो धीरा निर्भया दम्भवर्ज्जिताः ॥
... ...
सहायाः शोभनाश्चैते कथ्यन्ते मुनिनोदिताः ।
सत्यहीना दुराचारा नास्तिकाः शास्त्रदूषकाः ॥
... ...
एते निन्द्याः समाख्याता[ः] सहाया निधिकर्म्मणि ।
निधिस्थानानि कथ्यन्ते शम्भुप्रोक्तानि कानिचित् ॥
जीर्णोद्यानतडागेषु चण्डिकायतनेषु च ।
श्मशाने तीर्थसीमायां सिद्धस्थानेषु मङ्गले ॥
तोरणे हस्तिशालायां चत्वरे चास्थ्याश्रये ।
निषादानां गृहे धर्म्मशालायां वराश्रये ॥

6566.

10524. राजीसाधनम् । *Rājīsādhana.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 5 inches. Folia, 8. Lines, 12-14. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains only a fragment of a work without any beginning or end. It refers to the *Kāka-caṇḍeśvarīmata* (1A) and *Govindārṇava* (8A).

It contains, among other things, a number of recipes for preparing artificial gold. The name is taken from that of a sectional heading (Fol. 2A).

Anonymous.

6567.

9285. **भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठे ।** *Bhūtaśuddhi and Prāṇa-pratiṣṭhā.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 7. Extent in ślokas, 70. Date, Saṃvat 1923. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

This contains the description of the procedure of two Tantric rites, भूतशुद्धि and प्राणप्रतिष्ठा.

Colophon :—

इति श्रीभूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठे समाप्ते ।

Post-colophon Statement. —

मिति फाल्गुनवदी १० गुरुवार संवत् १९२३ । पकशा कृष्णात्मज - सुत गोपीनाथजी । आत्मपठनार्थं वा परोपकारार्थं ॥ शुभं भवतु ॥

6568.

1987. **सन्ध्याप्रयोगः ।** *Sandhyāprayoga.*

Substance, country-made yellow paper. 8 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 7. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1952. Appearance, fair. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4257. Though it describes the procedure of Vedic Sandhyā it is found to have Tantric elements (Nyāsa, etc.) to a large extent.

Post-colophon Statement :—

मि० श्रावण ११ चन्द्रोम संवत १८५० । शुभं भूयात् ।

6569.

2178. **मानसस्नानविधिः ।** *Mānasasnānavidhi.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 1. Lines, 11. Extent in ślokas, 14. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. N. 4131. It describes 'mental bathing' through meditation.

6570.

9598. [**तान्त्रिककृत्यविशेषपद्धतिः ।** *Tāntrikakṛtyaviśeṣa paddhati.*]

Substance, country-made paper. 6 × 2¾ inches. Folia, 17. [illegible] Lines, 6. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The MS consists of four sets of leaves describing respectively the procedure of the following Tantric rites. (1) **पशुदानविधि**, (2) **शिवबलिप्रकार** and **कुमारीपूजन**, (3) **पञ्चतत्त्वशोधन** (the first two folia of this section are missing), (4) **पात्रवन्दन**.

The section **पञ्चतत्त्वशोधन** incidentally refers to the mode of arrangement of pots in which wine is to be poured. And the section **पात्रवन्दन** gives metrical *mantras* to be uttered in purifying and utilising each of these pots. These *mantras*, which are eleven in number here, are found generally to agree with the verses of *Mahākālasaṃhitāyām ṣoḍaśapātram* (6058 above).

6571.

4778. *Tāntrikakṛtyaviśeṣapaddhati.*

Substance, country-made paper. One long sheet of paper with 34 folds, each 7 × 2½ inches. Lines, 16–19 on each side of a fold. Character, Nevari. Appearance, old and discoloured. Complete.

It contains descriptions of the procedure of various Tantric rites, such as *Mantrapradānadīkṣā*, *T[illegible]purasundarīpūjā*, etc.

6572.

8666D. *Tāntrikakṛtyaviśeṣapaddhati.*

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, 2. Lines, [illegible]. Character, Nāgarī. Appearance, old. Incomplete.

It describes [illegible], [illegible], [illegible] and refers to [illegible], [illegible] and [illegible].

Rāmakiśora.

6573.

8136. मुद्राप्रकाशः । *Mudrāprakāśa.*

Substance, country-made paper. [illegible] 23 of which Fol. 9B is blank. Lines, 8, 9. [illegible] Character, Bengali. **Appearance,** good. Complete in six chapters.

The work deals in detail with the *mudrās* of the five principal deities. A MS of the work in Maithili characters has been described in L. V. 1866. An edition of the work in litho was published at Benares (Siddha[illegible]ka Press, 1941 V.S.).

The work refers amongst other works to *Tantrasāra* (22B etc.), *Ṣaṭkarmadīpikā* (22B), and *Śāradātilaka* (23A).

Beginning :—

[illegible]र्दैवतं [illegible]
दददभिमतमर्गं भक्तिभाजां [illegible]म्
परिष्कृतसकलार्थैर्योगिभिर्ध्येयमानं
[illegible]सरोजं [illegible] भजेऽहं ॥
नत्वा गुरुपदं रामकिशोरेण [illegible]
साधकानां मुदे मुद्राप्रकाशोऽयं [illegible]
देवानां मुदं हर्षं [illegible] रातीति मुद्रा । [illegible] मन्त्रदर्पणे ।
रचनां सम्यक् [illegible] पूजायां दर्शयेत् [illegible]
तदियं मुद्रा कथिता देवेभ्यो [illegible] ।
मुदं रातीति मुद्रा [illegible] ।

End :—

यो जज्ञे सुकृती [illegible]
तस्माद् रामकिशोर ईश्वरसमाद् यो [illegible]यत्नात् ।

जातो युग्मशरत्रिराधरपरामाने प्रकाब्दे गते
तेनासौ त्रिपुरारिराजनगरे मुद्राप्रकाशः कृतः ॥

Colophons of the different chapters :—

10A, इति श्रीरामकिशोरविरचिते ग्रन्थे मुद्राप्रकाशाख्ये । नाधारम-मुद्रानिर्णय आदिपरिच्छेदः ॥

12A, द्विजातिना रामकिशोरनाम्ना मुद्राप्रकाशे रचितो द्वितीयः । अयं परिच्छेद उमेशमुद्राविनिर्णयो नाम गतः समाप्तिम् ॥

15A, द्विजातिना रामकिशोरनाम्ना मुद्राप्रकाशे रचिते प्रयत्नात् । अयं परिच्छेद उपेन्द्रमुद्राविनिर्णयो नाम गतस्तृतीयः ॥

16A, द्विजातिना रामकिशोरनाम्ना मुद्राप्रकाशे रचिते प्रयत्नात् । अयं परिच्छेद इभास्यमुद्राविनिर्णयो नाम गतश्चतुर्थः ॥

22B. रामकिशोरविरचिते ग्रन्थे मुद्राप्रकाशाख्ये । गतवान् पञ्चम एष सम्पूर्णतां परिच्छेदः शक्तिमुद्राविनिर्णयो नाम ॥

23A, रामकिशोरविरचिते ग्रन्थे मुद्राप्रकाशसंज्ञके । गतवान् एष षष्ठः सम्पूर्णतां परिच्छेदः ॥

6574.

9057. *Mudrāprakāśa.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¾ inches. Folia, 29. Lines, Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in six chapters.

Bhāskararāya.

6575.

2025. तृचभास्करः । *Tṛcabhāskara.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, worn-out. Incomplete.

The present MS contains a section of the work describing a number of *mudrās*.

According to the colophon it forms part of Bhāskararāya's *Tṛcabhāskara*, which is described as a work treating of the worship of Sūrya for removing bodily illness (CS. II. 481).

Beginning :—

अथात्र उपयुक्तानामुपयोक्ष्यमाणानां च मुद्राणां लक्षणानि ।

यत्नत्रयेषु नैकत्रौ हस्तौ मुद्रादिकर्मसु ।

सदा मुद्रां विधायैव तत्तत् कर्म समाचरेत् ॥

मुद्राविमुक्तहस्तेन क्रियते कर्म वैदिकम् ।

यदि तन्निष्फलं तस्मात् कर्म मुद्रान्वितं चरेत् ॥

इत्यादिवचनात्तान्यारभ्यन्ते ।

Colophon :—

इति भास्कररायभारतीदीक्षितकृते तृचभास्करे मुद्रालक्षणानि ।

Post-colophon Statement :—

श्रीमाघ सुदी पञ्चमी संवत् ।

6576.

2807. मुद्रा[प्र]करणम् । *Mudrā[pra]karaṇa.*

Substance, country-made paper. 20 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 6. Extent in ślokas, 140. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4263. This contains the *mudrā* section of the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda.

6577.

2927. ***Mudrāprakaraṇa.***

Substance, country-made paper. 8¼ × 5 inches. Folia, 9. Lines, 12. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

In the present MS the *mudrā* section is preceded by the *Yogāṅgāsana* section of the *Tantrasāra*.

6578.

6008. [मुद्राविवरणम् । *Mudrāvivaraṇa.*]

Substance, country-made paper. 8 × 6 inches. Folia, 7. Lines [illegible]. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It describes various *mudrās* and quotes from *Ta[illegible]rāja*, *Prayogasāra*, *Lakṣmaṇasaṃgraha*, *Rājatantra*, etc. [illegible] number of quotations from the *Lakṣmaṇasaṃgraha* [illegible] traceable in the *Mudrāprakaraṇa* described above.

Beginning :—

अथ पद्ममुद्रा कुम्भमुद्रा [illegible] मुद्रा [illegible] आदि [illegible] मुद्रा [illegible]
[illegible] मुद्रा [illegible] मुद्रा [illegible] मुद्रा [illegible] [illegible] आदि [illegible] मुद्रा [illegible]
मुद्रा[illegible] अथ [illegible] मुद्राः [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] आदि [illegible] मुद्राः [illegible] मुद्रा [illegible] मुद्रा [illegible] आदि [illegible] मुद्रा[illegible] [illegible]
मुद्राः [illegible] मुद्रा [illegible] मुद्रा [illegible] मुद्रा [illegible]
[illegible] पाशमुद्रा गदामुद्रा [illegible] मुद्रा [illegible] मुद्रा [illegible]
[illegible] :

End :—

मुष्टिकाङ्गुष्ठ[illegible] दक्षिणा नादमुद्रिका ।
तर्जन्यङ्गुष्ठसंयोगाद् भवती [illegible]मुद्रिका ॥

Dāmodara.

6579.

5775. यन्त्रचिन्तामणिः। Yantracintāmaṇi.

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, 32. Lines, 12. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1855 Appearance, old. Complete.

MSS of the work have been described in L. I. 257, CS. V. 76 (1) and VSP. (p. 62). An edition of the work was published in Litho at Benares (1935 Saṃvat). After the last section, called mokṣādhikāra, the edition treats of a few general topics concerning *yantras*, like the drawing and consecration of them.

The work is complete in nine sections. The first two sections give an account of the author, describe the origin of the work and deal with a few general directions. In the remaining seven sections different *yantras* as used in different functions (*vaśīkaraṇa, ākarṣaṇa, vidveṣaṇa, māraṇa, uccāṭana, śānti* and *mokṣa*) are described. The descriptions are given in the form of utterances of Śiva.

Post-colophon Statement :—

संवत् १८५५ ।

6580.

11290. *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 3 inches. Folia, 1–64. Lines, 6. Extent in ślokas, 950. Character, Newari. Date, 790 N.S. Appearance, fair. Complete.

Post-colophon Statement :—

संवत् ७९० फाल्गुन वदि ९ शुभमस्तु ।

6581.

8107. *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made yellow paper. **14 × 4 inches. Folia** 1-12, of **which Fol.** 9 is missing. **Lines**, 12. **Extent in ślokas**, 380. **Character**, **Bengali.** **Appearance**, fair. **Incomplete.**

The present MS runs almost up to the end of th description of the third *yantra* under the section of *stambhana.*

6582.

5847. *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 4$ **inches. Folia**, 56. **Lines**, 11. **Extent in ślokas**, 700. **Character**, **Nāgara.** **Appearance**, old. **Incomple**

The introductory portion giving the genealogy of th author and an account of the origin of the book wh comprise the first chapter and a part of the second in previous MSS are absent in the present MS which does not describe the third *yantra* of the last chap and omits the concluding portion which gives the cont of the work and indicates its merits. It begins m middle of the second *pīṭhikā* which is referred to as first in the colophon on Fol. 3A.

Beginning :—

श्रीपार्वत्युवाच ।

विना होमेन मन्त्रेण पुरश्चरणसेवया ।

कथं तु सिध्यते देव यन्त्रोपायं वदस्व मे ॥ १ ॥

श्रीशिव उवाच।

साधु साधु महाप्राज्ञे लोकानां हितकारके।

इदमर्थं न केनापि पृष्टोऽहं पद्मलोचने ॥ २ ॥

Post-colophon Stutement :—

इदं पुस्तकं गोविन्दभट्टस्य सूनुना गोकर्णेन लिखितम्।

6583.

2884. *Yantracintāmaṇi.*

Substance, country-made paper. [illegible] × 5 inches. Folia, [illegible]40. Lines, 9, 10. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1870. Appearance, fair. Incomplete.

This MS begins towards the end of the first *pīṭhikā* and omits the initial portion of the second as also the last section called *mokṣādhikāra*.

Beginning :—

महाक्रूरैर्महाभीमैर्महाकायैश्च विराजितैः।

केवलाम्बुतरैर्नागैर्नीलश्वेतविराजितैः॥

एवम्भूते तु कैलासे देवदेवः स्वयं प्रभुः।

ज्योतिर्मयोऽमलमयो योग्यचिन्त्यः सदाशिवः॥

व्यक्ताव्यक्तरूपोऽसौ यत्रास्ते तु स्वयं शिवः।

Post-colophon Statement :—

समाप्तं। शुभं लिखितं। संवत् १८७० शाके १७३५ मास

पौष तिथौ त्रयोदश्याम्।

Śrīharṣa.

6584.

5876. अङ्कयन्त्रविधिः। *Aṅkayantravidhi.*

Substance, country-made paper. 10½ × 6 inches. Folia, 10. Lines, 15. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The present manuscript contains the author's own commentary on the work accompanied by portions of the text. The concluding portions which have no commentary deal with *homa* and the six black rites. It is not known if these portions form part of the work. Another MS of the work with the commentary is noticed in Bd. 943. Śrīharṣa, referred to by Premanidhi in his commentary on the *Śivatāṇḍava* (Fol. 19B, 5971 above), seems to be identical with the present author.

Beginning of the commentary :—

श्रीहर्षयामार्ज्जितवाजपेया-
दिवाप्तजन्मा वितनोति टीकाम् ।
श्रीरामचन्द्रान् गुरुरामरूपान्
प्रणम्य सर्वः भजतो जनस्य ॥
तस्मादधीत्य तन्त्रेभ्यो गुरुभ्योऽधीत्य तत्त्वतः ।
अद्भुततन्त्रस्य गुप्तोऽयं कृतो ग्रन्थेन विस्तरात् ॥
तस्यैव क्रियते टीका तेनैव सुधियो बुधाः ।
अनुभूय च तत्त्वार्थं प्रकामं शुभवाञ्छकाः ॥

अथ विघ्नविध्वंसकद्वारा प्रारब्धग्रन्थसमाप्त्यर्थं शिष्टाचारपरि-
पालनाय च विषयादीन् दर्शयन् [से]ष्टदेवतां नमस्करोति ।

Beginning of the text :—

ॐ कायेन वाचा मनसा च नित्यं
नमामि शम्भुं भवमुक्तिहेतुम् ।
विशुद्धदेहं प्रकृतेः परं तं
भवाविभूतं विरजं विरामम् ॥ १ ॥
नत्वा गुरुं गणपतिं च वदामि यस्मा-
दद्भुतोद्भवानि नवकोष्ठककोष्ठकानि ।
यद्धारणाद् भवति कर्मसमीहितार्थ-
सिद्धिर्नृणां श्रुतिपथे परमाद्भुतानाम् ॥ २ ॥

गुरुभ्योऽधीत्य यच्छास्त्रं यामलादीनि भागशः ।
व[क्ष्ये] लोकोपकारार्थं यन्त्रग्रन्थं सुगोपितम् ॥ ३ ॥
भूर्जपत्रे लिखेद्यन्त्रं रोचनाद्यैः शुभेऽहनि ।
आलिख्य धारयेन्मूर्ध्नि करे वा हृदि वा गले ॥ ४ ॥

Colophon :—

इति श्रीधर्मकृत[ः] यन्त्रचिन्तामणिः समाप्तः ।

The last leaf which does not form part of the present work contains an extract from some treatise relating to the efficacy of different types of *rudrakṣa*. It begins :—

कार्त्तिकेय उवाच ।

एकद्वित्रिचतुष्पञ्चषट्सप्ताष्टनव ।
दशैकादश-द्वादश-त्रयोदश-चतुर्दश ॥
एतेषां तु मुखानां तु देवता कोऽत्र शङ्कर ।
सुखाय कीदृशास्तेषां कथयस्व यदर्थतः ॥

श्रीशिव उवाच ।

शृणु षाण्मुख तत्त्वेन वक्ष्ये वक्ष्ये यथाक्रमम् ।
एकवक्त्रः शिवः साक्षाद् ब्रह्महत्यां व्यपोहति ॥

Anonymous.

6585.

8089. [यन्त्रसंग्रहः । *Yantrasaṁgraha.*]

Substance, country-made paper. 10 × 10 inches. Folia, 6. Appearance, good.

This contains diagrams, drawn on sheets of paper, pasted on boards, of Vāgīśvarī, Chhinnamastā, Vindhyeśvarī, Bālātripurasundarī, Śrīvidyā and Gaṇeśa. Along

with these there are ten more sheets of paper of varying sizes (18″×14″, 19″×14″, 21″×3″, etc.) containing a number of diagrams concerning Śyenayāga, Baudhāyanīya Śyenayāga and other Vedic rituals.

Three sheets of paper, found with No. 6572 above, contain Mahāgaṇapatiyantra, Vindhyavāsinīyantra, Tripurāyantra, Rāmayantra, Tvaritāyantra, Gopālayantra and a number of other diagrams.

6586.

7554. गर्भरक्षायन्त्रम् । *Garbharakṣāyantra.*

Substance, country-made paper. 7¾ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 20 in all. Character, Nāgara. Appearance, good.

This contains a diagram which is named *Garbharakṣāyantra* in a late Bengali hand. It is accompanied by vernacular *mantras*, directions and other matters.

6587.

5200. जगद्धात्रीदुर्गायन्त्रम् । *Jagaddhātrīdurgāyantra.*

Substance, country-made paper. 12 × 6½ inches. Folium, 1. Lines, 6. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

It contains the diagram called *Jagaddhātrīdurgāyantra* as also a few verses indicating how it is to be drawn. The verses are identical with similar verses occurring in the *Tantrasāra* of Kṛṣṇānanda.

6588.

5113. मृत्युञ्जययन्त्रम् । *Mṛtyuñjayayantra.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3 inches. Folio, 2. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

This describes the *Mṛtyuñjayayantra* and the rites connected therewith.

Beginning :—

शान्त्यर्थं सर्व्वलोकानां क्षयाय जयकाङ्क्षिणाम् ।
यन्त्रं मृत्युञ्जयं नाम प्रवक्ष्यामि समासतः ॥
हंसमध्यगतं नाम मृत्युञ्जयपुटीकृतम् ।
रक्ष रक्ष समायुक्तं नाम्ना रेखात्रयावृतम् ॥

6589.

5208. **मृत्युञ्जययन्त्रटीका ।** *Mrityuñjayayantraṭīkā*

Substance, country-made paper. 13½ × 5 inches. **Folia,** 3. **Lines,** [illegible]. **Character,** Bengali. **Appearance,** discoloured. Incomplete.

This is a commentary on the work described under the previous number. The commentary on the last two verses is wanting in the present MS.

Beginning :—

शान्त्यर्थमिति मृत्युञ्जयं नाम यन्त्रं समासतः संक्षेपात् प्रवक्ष्यामि ।
किमर्थं सर्व्वलोकानां शान्त्यर्थं जयकाङ्क्षिणां जयार्थं । हंसेति ।
नाम साध्यनाम हंसमध्यगतं हंस इति पदमध्यस्थितं लिखनीयम् ।

6590.

2263. **यन्त्रसंस्कारः ।** *Yantrasaṃskāra.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. **Folia,** 2. **Lines,** 9. **Extent in ślokas,** 36. **Character,** Nāgara. **Appearance,** fair. Complete.

It contains both the *pramāṇa* or authoritative texts for, and *prayoga* or description of, the procedure of the rite called *Yantrasaṃskāra* or consecration of a symbolic diagram.

Another incomplete MS of the work is found along with the *Nityanaimittikatāntrikahoma* described above (No. 6536).

Beginning :—

अथ यन्त्रसंस्कारः। तत्र वामकेश्वरतन्त्रे
भैरव्युवाच।
चक्रभेदो महादेव त्वत्प्रसादान्मया श्रुतः।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि प्रतिष्ठाकर्म्मनिर्णयम्॥
श्रीशङ्कर उवाच।
शृणु देवि महाभागे जगत्कारिणि कौलिनि।
तस्योद्यापनकर्म्माख्यं सर्व्वतन्त्रनिनिर्णयम्॥
स्नात्वा संकल्पयेन्मन्त्री गुरोर्वै चनमाचरेत्।
पञ्चगव्यं ततः कृत्वा शिवमन्त्रेण मन्त्रवित्॥
तत्र चक्रं क्षिपेन्मन्त्री प्रयत्नेन समाकुलम्।
तदुद्धृत्य पुनश्चक्रं स्थापयेत् स्वर्णपात्रके॥

6591.

6080. यन्त्रशोधनविधिः। *Yantraśodhanavidhi.*

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 2 (folded in the middle in the form of a booklet). Lines, 9. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The subject-matter of the present work is the same as that of the previous one, but it contains only the *prayoga* of the rite, and it is more detailed.

Beginning :—

ॐ अथ यन्त्रशोधनविधिः। अथ प्रयोगः। तत्र कृतनित्यक्रियः स्वस्तिवाचनपूर्व्वं सङ्कल्पं कुर्य्यात्। अद्येत्यादि अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्म्मा अमुकदेवतायाः पूजार्थममुकदेवताया यन्त्रसंस्कारमहं करिष्ये। इति संकल्प्य न्यासं कुर्य्यात्।

Svātmārāma.

6592.

347. हठप्रदीपिका । *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 11½ × 6 inches. Folia, 1-105. Lines, 9-13. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, fair, worm-eaten and occasionally pasted and repaired. Complete in four chapters.

The present MS in which the text is accompanied by the commentary of Brahmānanda has been described in L. IV. 1513. Many editions of the work have been published.

6593.

8569. *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¼ inches. Folia, 97. Lines, 11. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete in four chapters.

The present MS also contains along with the text the commentary by Brahmānanda.

6594.

8573A. *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¼ inches. Folia, 25. Lines, 8. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1896. Appearance, good. Complete.

Post-colophon Statement :—

संवत् १८९६ वैशाख कृष्णनवम्यां सोमवासरे ।

6595.

8573B. *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 11 Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

This seems to be a shorter version of the work, the first four chapters containing respectively 70, 75, 84 and 86 verses instead of 67, 78, 130 and 114 in the printed editions. What is called chapter 5 in the present MS (Fol. 17A-18A) is constituted by verses taken from chapter 3 of the printed editions. Twenty-eight verses without any colophon occurring after the conclusion of the fifth chapter deal with the *nāḍis*, *siddhis* and characteristics of Yoga. Short explanatory notes are found with some of these verses. The fourth chapter (Fol. 16B-17A) quotes extracts from works of others (e.g. Saubhadra and Visvarūpācārya).

6596.

10521. *Haṭhapradīpikā.*

Substance, country-made paper. 6 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 11 Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1892. Appearance discoloured. Incomplete.

The MS contains what is called the fifth chapter of the work. The latter part of the MS (Fol. 4A–6B) describes the procedure of the rites to be performed in connection with the visualisation of one's shadow on the sky, the effect of which is described in the first part.

Beginning:—

अथ छायापुरुषदर्शनविधानम् ।

देव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश सर्व्वागमविशारद ।

नराणां पापिनां लोके पापनिर्मोचनं परम् ॥

कालज्ञानं कथं वा स्यात् सूक्ष्मोपायेन शङ्कर ।
श्रुतानि साधनानीह त्वत्तोऽनेकानि भूरिशः ॥
तथापि तानि मनुजैः प्रकान्त्यल्पबुद्धिभिः ।
प्रायेण मनुजा लोके कलौ मन्दायुषो ध्रुवम् ॥
... ...

2A, स्वच्छायापुरुषं पश्येत् गगने सुसमाहितः ।
तस्यावलोकनात् सद्यः पापं विनिश्यति ।
.. . .

देव्युवाच ।
अतः छायां कथं पश्येद् गगने भूतलस्थिता ।
कालज्ञानञ्च षण्मासं तस्मिन् दृष्टे कथं भवेत् ।

शिव उवाच ।
नीरभ्रं गगनं देवि यदा भवति निर्मलम् ।
तदा स्वच्छायामुखो भूत्वा निश्चलं प्रयतः स्थितः ।
स्वच्छायाकण्ठमालोक्य चक्षुष्कलकमतः तैः ।
सम्मुखं गगनं पश्येन्निर्निमेषस्थिरेक्षणः ॥
शुद्धस्फटिकसङ्काशः पुरुषस्तत्र दृश्यते ।
न दृश्यते यथा तत्र पुनस्तावत् परीक्षयेत् ॥

3A, शिरः पाणिपदे यत्र दृश्यते पुरुषो यदि ।
त[दा] षण्मासपर्यन्तं मृत्युकालो न विद्यते ॥
शिरोहीनं यदा पश्येत् षण्मासाभ्यन्तरे मृतिः ।
पादपादौ न दृश्येते भार्याहानिर्न संशयः ॥
न दृश्येते यदा पाणी भ्रातृहानिर्न संशयः ।
एवं ज्ञात्वा मृतिं सम्यक् गङ्गातीरं समाश्रयेत् ॥

Colophons:—

Fol. 4A, इति श्रीरुद्रप्रदीपे उमामहेश्वरसंवादे छायापुरुषलक्षणं नाम कालज्ञानं पञ्चमपटलः ।

6B. इति श्रीहठप्रदीपिकायां ब्रह्मोपदेशः पञ्चमोपदेशः ।

Post-colophon Statement :—

श्रीसंवत् १८८२ मिति कार्त्तिकशुक्ल १० शनौ । लिखितं रामचरणब्राह्मण अयोध्यावासी ।

Sundaradeva.

6597.

5834. हठसंकेतचन्द्रिका । *Haṭhasaṅketacandrikā.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia 41 to 86. Lines 17, 18. Extent in ślokas, 2,300. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1884. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains chapters V–XIII. It is not known if the small portion occurring after chapter IX also forms part of the present work. A MS complete in 13 chapters is described in CS. III. 165. R. L. Mitra who has noticed a MS of the work (Bik., p. 567) gives Viśvanātha as the name of the author's father while it is mentioned in the last colophon in the present MS as well as in the one described in CS as the name of his grandfather. Hall (p. 17) gives Pūrṇānanda as the name of his spiritual guide but Viśvarūpatīrtha is the name found in the colophon of chapter X in the present MS.

It quotes from and refers to works and authors like हठप्रदीपिका (41A), कुम्भकपद्धति (44A), योगसार (44B), नकुलीशयोगपरायण (45A), योगबीज (46A), योगचिन्तामणि (46A), कामेश्वरीतन्त्र (49A), योगभास्कर (50B), योगसारसमुच्चय (57A), योगचन्द्रिका (59A), तत्त्वयोगबिन्दु (60B), योगतत्त्वप्रकाश (66A), विश्वरूपाचार्य (67A), सिद्धान्तशेखर (67B), सुरेश्वराचार्य (75A), त्रिपुरासारसमुच्चय (82A) and योगहृदय (84B).

Colophons :—

44A, इति गोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां प्राणायामविधिविवेचनं नाम उपदेशः; 50B, इति गोविन्ददेवसुतकाश्यपगोत्रपवित्र-काशीस्थवैद्यविद्याविशारदसुन्दरदेववैद्यविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायामग्न्या-वस्थादिप्राणायामविवेचनं नामोपदेशः। इति प्राणायामपरिच्छेदः पञ्चमः।

55A, इति गोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां सूक्ष्म-शरीरविवेचनं नाम उपदेशः; 56A, इति सुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेत-चन्द्रिकायां सुषुम्नादिस्वरूपसमवसायनादिमर्मादिकथनविवेचनं नाम उपदेशः, 58B, इति योगसारसमुच्चयात् योगबीजनिरूपणं नाम हठसंकेतचन्द्रिकायामुपदेशः, इति हठसंकेतचन्द्रिकायां हठसिद्धिसौकर्यनिरूपणं नाम परिच्छेदः षष्ठः

60B, इति सुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां प्रत्याहारपरिच्छेदः सप्तमः।

67B, इति गोविन्दसुतकाशीस्थकाश्यपगोत्रपवित्रदाक्षिणात्यद्विजवर्यवैद्य-विद्याविशारदसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां हठयोगक्रियाविवेचनं नामोपदेशः। इति धारणाध्यानपरिच्छेदोऽष्टमः

68B. इति गोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां समाधिविवेचनं नाम उपदेशः; 73A. इति राजयोगः; सुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां अमनस्कराजयोगविवेचनं नामोपदेशो नवमः परिच्छेदः।

75B, इति सुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां नाडीनां प्रकृति-विवेचनं नाम उपदेशः; 77B, इति श्रीपादपूज्यविश्वरूपतीर्थशिष्यसुन्दरदेव-विरचितायां योगशरीरविवेचनम्; 78B, शरीरे ब्रह्माण्डस्थितिविवेचनं नाम; 79A, इति श्रीपादपूज्यविश्वरू[प]तीर्थयतिवर्यशिष्यसुन्दरदेवविरचितायां हठ-संकेतचन्द्रिकायां शरीरं परिच्छेदो दशमः।

82B, इति गोविन्दसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां षट्चक्र-क्रमविवरणोपदेशः; **84A,** इति गोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवविरचितायां हठसंके-तयावत्कालनिरूपणं नामोपदेशः। इति षट्चक्रकथनं नाम एकादशः परिच्छेदः।

84A, इति सुन्दरदेवविरचितयोगहृदये राजयोगविवेचनं द्वादशः परिच्छेदः ।

85A, इति श्रीकाश्यपगोत्रपवित्रदाक्षिणात्यद्विजकुलमकुटीश्रीविश्वनाथदेव-पौत्रगोविन्ददेवसुतसुन्दरदेवदैवज्ञविरचितायां हठसंकेतचन्द्रिकायां श्रमनाशनविवेचनं नामोपदेशः समाप्तः । अस्यामियं परिच्छेदः त्रयोदशः । सम्पूर्णेयं हठविधि-चन्द्रिका ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १८८८ चैत्रशुक्लाष्टमी ८ लिख्यतं मनबोधराम ।
शुभस्थाने गङ्गा ।

There are about two more folia after the post-colophon statement which contain topics like मोक्षप्रकार, लक्ष्यत्रय and व्योमपञ्चक ।

Rāmakaṇṭha.

6598.

566. नादकारिका । *Nādakārikā.*

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 8. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The text is accompanied by the commentary of Aghoraśivācārya. The name of the commentator is given as Ghoraśivācārya in the concluding verse of the commentary:—

श्रीमद्घोरशिवाचार्यमन्त्रया परसंज्ञया ।
व्याख्याता नादकारिका प्रार्थितेन गुरूत्तमैः ।

The colophon, however, gives the name as Aghoraśivācārya.

The present manuscript has been described in L. IV. 1434. An edition of the work was published by the Śivāgamasiddhāntaparipālanasaṅgha (Srirangam, 1925).

Hariśaṅkara.

6599.

10087. योगसारः । Yogasāra.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 1–3. Lines, 7. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The present MS contains the first chapter of the work and a small portion of the second. The first chapter speaks of the importance of the Guru while the second begins with a description of Kumbhaka.

An unnumbered leaf found with this MS belongs to some work on Vedic metres.

Beginning :—

अथ श्रीहरिशङ्करकृतयोगसारः प्रारभ्यते ।

वन्दे तं परमात्मानं सच्चिदानन्दमव्ययम् ।
एकं ज्योतिःस्वरूपेण सर्व्वव्यापिनमीश्वरम् ॥ १ ॥
अथाहं गुरुवाक्यतः सर्व्वप्राणिहितप्रदम् ।
योगसारं विनिर्म्मातुं याचे साहित्यमीश्वरात् ॥ २ ॥
नाम यद्यपि नास्माकं ख्यातमस्त्यत्र न क्वचित् ।
न चापि ज्ञातिरस्माकं बान्धवाः सन्ति नाप्यथ ॥ ३ ॥
तथापि स्वामिनः स्रष्टौ नानाविघ्नप्रणीरिणाम् ।
बोधनार्थमिदं नाम कल्पितं पूर्व्वसत्तमैः ॥ ४ ॥

Colophon :—

3B, इति श्रीमत्सकलज्योतिर्विद्युतपण्डितहरिशङ्करशर्म्मकृते योगसारे नाम योगग्रन्थे प्रथमः सोपानः ।

6600.

10088. योगार्णवः । *Yogārṇava.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 6. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The names of the author and of the work are given in verses 16 and 19.

The MS contains only 30 verses with a portion of verse 31. From a marginal note in Fol. 2A it appears that the verses were addressed to a king of Kāśī (Benares). The verses seem to form part of the introductory portions of the work. A few verses of the work described under the previous number are also found here (compare verses 22-4 of this MS with verses 1. 17-18 of the previous MS).

Beginning :—

श्रीपतिः शिवशङ्करः शिवमूर्त्तिः
    साधुभक्तिसचिन्तः सचिन्तानाम् ।
सर्व्वदा भवतु मङ्गलकारी
    रामधाम रघुनन्दनरामः ॥ १ ॥
स्मरतः खलु यस्य वनेचरः
    स्मृतिपथेन मुनीन्द्रपदं ययौ ।
तदनु दाशरथेर्गुणवर्णनम्
    सुपिमगाः सुचि सर्व्वमिहाकरोत् ॥ २ ॥
... ...
... ...
इति वदिष्यति कर्तुमिलापतेः
    प्रियतमो भवतां हरिशङ्करः ।
भवति येन पुनर्जमतीतले
    हरिकथामृतनाम भमत्पतेः ॥ १९ ॥
... ...

समीक्ष्य विविधं शास्त्रं नानामतविभूषितम् ।
योगार्णवं ज्ञानमार्गं कथयामि महीपते ॥ १६ ॥

Śrīkaṇṭha.

6601.

5850. **योगरत्नावली ।** *Yogaratnāvalī.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 5 7[illegible] 56. Lines, 9. Extent in ślokas, 1,225. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

Another MS of the work, consisting of ten or more sections, is described in IO. V. 2761, where it is represented as 'a treatise on quack medicines'. The present MS contains what are called the first two chapters and a portion of what may be the third. These chapters deal with various magical rites, though there are sections on initiation (Fol. 37B), daily worship of Tripurā (Fol. 42B) and description of Yantras (Fol. 45A).

Colophons :—

20A, इति परमशैवाचार्यश्रीकण्ठशम्भुविरचितायां योगरत्नावल्यां समस्तविषनिग्रहो नाम प्रथमः परिच्छेदः । 29B, ०भूतयक्षशाकिनीज्वरविनिग्रहो नाम द्वितीयः परिच्छेदः ।

42B, इति त्रिपुरानित्यार्चनविधिः । 43A, इत्यभिषेकविधिः ।

6602.

7293. *Yogaratnāvalī.*

Substance, country-made paper. 9½×3½ inches. Folia, 26 (by counting) among which the following leaf-marks are found : 8-12, 14-15, 26, 30, 31, 33, 34, 36, 40, 68, 70, 71, 72. Lines, 12. Extent in ślokas, 625. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

There are no colophons in the present MS. The section on initiation begins on Fol. 34B and that on Yantras on 41B.

Beginning. —

मूर्त्तिः कापि महेश्वरस्य महती यद्रूपमूर्णादय-
स्तुम्बीतुम्बफला[व]लीव शतधा ब्रह्माण्डकोटिः स्थिताः ।
यन्मानं न पितामहो न च हरिर्ब्रह्माण्डमध्यस्थितो
जानात्यन्य+रेषु किं च गणना सा सन्ततं पीवनात् ॥ १ ॥
क्षीराम्भोध्यतिमन्थनोत्थितविषज्वालाकुलं मन्दरं
दृष्ट्वा मुक्तरवाः सुरासुरगणाः पेतुर्मही मूर्च्छिताः ।
येनाक्रम्य विबोधिताः प्रशमितं कण्ठे धृतं तद्विषं
स व्यालोज्ज्वलहारभास्वरवपुः श्रीनीलकण्ठोऽवतात् ॥ २ ॥
नित्यानन्दविधायिनमनन्तरमनामयं जगत्पूज्यम् ।
सर्गामशौषधतत्त्वं येन कृतं तं हरं नत्वा ॥ ३ ॥
योगरत्नावली नाम स्पष्टा श्रीकण्ठशम्भुना ।
क्रियते सारमादाय पञ्चिकाशादितन्त्रतः ॥ ४ ॥
शिवो वदस्व भूतेशः पञ्चिकाख्योऽथ तुम्बरुः ।
सर्व्वतन्त्रविधातारः पञ्चापि परमेष्ठिनः ॥ ५ ॥
अरूपो बहुरूपश्च हंसो विग्रह इत्यमी ।
कृतादिषु क्रमाज्जन्यव्याख्यातारश्च देशिकाः ॥ ६ ॥
यन्नामश्रवणाद्रसातलगता नागा अनन्तादयो
भूमिष्ठास्त्रिदिवस्थिता अपि भवन्त्युद्दामनिर्विषाः ।
शाकिन्यो ग्रहभूतराक्षसगणाः नश्यन्ति गोत्रज्वरा-
स्तं वन्दे विषुणेश्वरं गणगुरुं श्रीपञ्चिकाख्यं हरम् ॥ ७ ॥
पञ्चिकाख्यं शिखायोगं बिन्दुसारं शिवामृतम् ।
तोतलं+कूटं च कक्षाख्यं तोतलोत्तरम् ।
कटाहं श्यामलुष्टं च छपीबं कर्कटामुखम् ।
एतानि विषतन्त्राणि

Kṛṣṇadeva.

6603

3902. योगकल्पलतिका । Yogakalpalatikā.

Subject: [illegible] paper [illegible] 6½ inches [illegible] 32 [illegible] 186–189. [illegible] Condition, old. [illegible]

Though numbered consecutively the numbers 186–139 appear to be in a hopeless disorder.

Beginning :—

नत्वा श्रीगुरुचिद्देवं [illegible]

[illegible] गुरोगुरु [illegible]

ज्ञात्वा शास्त्रं [illegible] सञ्जीवसंजीवनाम

संक्षेपेण च योगकल्पलतिकां श्रीकृष्णदेवो [illegible]

अद्य [illegible] गुरुपरंपरा [illegible]

संसार [illegible] मोक्षफलदं [illegible]

योगशास्त्रार्थो यथा ।

प्रारम्भ ।

[illegible] योगविशारदाः

श्री [illegible] कथित् ।

End :—

हंसो गणेशो [illegible] हंसो

हंसो हरिः [illegible] हंसः ।

हंसो [illegible] परम [illegible] हंसो

हंसो गुरुर्भाति समाधिगम्यः ॥

Colophon :—

इति योगकल्पलतिका समाप्ता ।

Authorities quoted and referred to :—

158A, सारदा, कामार्णव ; 158B, लक्ष्मणभट्ट, पञ्चतत्त्व, शारदा, तन्त्रकौमुदी ; 159A, गौतमीय ; गान्धर्व ; 159B, गोरक्षाष्टक, 160B, गौतामार ; 162B, षट्चक्रविवरण ; 164A, श्रीक्रम ; 165B, राघवभट्ट ; 166A, शङ्कराचार्य ; तन्त्रराज ; 166B, श्रीक्रमसंहिता ; 167A, गोरक्षसंहिता ; 168B, योगरत्नावली ; 169A, कामभट्ट, 170A, दक्षिणामूर्त्ति 170B, ज्ञानभाष्य ; 171B, ब्रह्मानन्द ; 173A, योगवाशिष्ठ, 173B, महाकपिलतन्त्र ; 174B, पञ्चतत्त्व, 175B, ज्ञानभाष्य ; 179B, सारसमुच्चय 184A, प्रपञ्चसार 185A, श्रीतत्त्वचिन्तामणि, 185B, उड्डीशाय

Harisevaka.

6604.

96. सारसमुच्चयः । *Sārasamuccaya*.

Substance, country made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 1-67. Lines, 8-10. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, [illegible]. Complete.

The present MS has been described in L. II. 86. The work which was composed in 1770 V.S. is in one of the introductory verses stated to be an abridgment of the *Yuktabhavadeva* (VSP., p. 251) of Bhavadeva, son of Kṛṣṇadeva and author of a good many works on Yoga and other topics (*Cat. Cat.* I. 398, IO. IV. 2270, L. V. 1887) who wrote in the 16th century. The work is called *Yogasārasaṃgraha* in the colophon while *Sārasamuccaya* seems to be the name referred to in one of the introductory verses. The correct name may be *Yogasārasamuccaya* (*Cat. Cat.* II. 112).

Rāmacandra.

6605.

5538A. तत्त्वयोगबिन्दुः । *Tattvayogabindu.*

Substance, machine-made paper. 8 × 6 inches. Pages, [illegible] (written in book-form). Lines, 23. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

अथ राजयोगप्रकारो लिख्यते । राजयोगस्य इदं फलं येन राज-
योगेन अनेकराज्यभोगसमय एव अनेकपार्थिवैर्नवीनैः [illegible]
एव बहुतरकालं शरीरस्थितिर्भवति स एव राजयोगः । तस्य षोडश
भेदाः । क्रियायोगः ज्ञानयोगः चर्यायोगः हठयोगः कर्मयोगः
लययोगः ध्यानयोगः मन्त्रयोगः लक्ष्ययोगः वासनायोगः शिवयोगः
ब्रह्मयोगः अद्वैतयोगः राजयोगः सिद्धयोगः । एते पञ्चदश योगाः ।

End :—

यस्य मनः सहजानन्दे मग्नं भवति तेन पुरुषेण दृष्टिः स्थिरा
कर्तव्या आसनं दृढं कर्तव्यं पवनः स्थिरः कर्तव्यः तस्मादृशः कश्चि-
न्नियमः सिद्धस्य नोक्तः । मनःपवनाभ्यां यदा सहजानन्दः स्वरूपेण
प्रकाश्यते स सहजो योगः कथ्यते । राजयोगमध्ये इति चक्रवर्ति-
नामकथनम् ।

Colophon :—

इति परमहंस्यां श्रीरामचन्द्रविरचितायां तत्त्वयोगबिन्दुः
समाप्तः ।

6606.

11019. *Tattvayogabindu.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 28. Lines, 8, 9. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1818. Appearance, old and discoloured. Complete.

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १८९८ समय वैशाख वदि तृतीया बुधवासरे । लिखितं श्रीदीक्षितकलानाथ तत्पुत्रेण चन्द्रमणि । शुभं भूयात् ।

Śubhacandra.

6607.

9768. ज्ञानार्णवः । *Jñānārṇava.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 17-94, of which Fol. Nos. 24-40, 45, 46, 57 59-61, and 79-91 are missing. Lines, 11. Extent in ślokas 2,000. Character Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

Colophons :—

17A, इति श्रीशुभचन्द्रविरचिते ज्ञानार्णवे योगप्रदीपे योगप्रशंसनाधिकारः पञ्चमः; 19B, ॰दर्शनशुद्ध्यधिकारः षष्ठः; 20B, ॰ज्ञानोपयोगो नामाधिकारः सप्तमः: 44B, अक्षविषयनिरोधप्रकरणम् एकोनविंशतितमम्; 47B, ॰त्रितत्त्वप्रकरणं विंशतितमं; 49A, ॰मनोव्यापारप्रकरणं एकविंशतितमं; 50B, ॰रागद्वेषप्रकरणं द्वाविंशतितमं; 52A, ॰साम्यप्रकरणं त्रयोविंशतितमं; 54A, आर्त्तध्यानप्रकरणं चतुर्विंशतितमं; 55A, ॰हिंसानन्दः प्रथमं प्रकरणं पञ्चविंशतितमं; 55B, ॰सत्यरौद्रं द्वितीयं प्रकरणं षड्विंशतितमं; 56A, ॰चौर्यानन्दरौद्रं तृतीयं प्रकरणं सप्तविंशतितमम्; ॰संरक्षणानन्दरौद्रं चतुर्थं प्रकरणमष्टाविंशतितमं; 56B, ॰आर्त्तध्यानप्रकरणमेकोनत्रिंशतितमं; 58A, ॰निषिद्धध्यानप्रकरणं त्रिंशतितमं; 66B, ॰सवीर्यध्यानप्रकरणं त्रयस्त्रिंशतितमं; 70B, ॰शुद्धोपयोगविचारप्रकरणं चतुस्त्रिंशतितमं: 71B, ॰आज्ञाविचयप्रकरणं पञ्चत्रिंशतितमं; 72B, ॰अपायविचयप्रकरणं षट्त्रिंशत्तमं: 74A, ॰विपाकविचयप्रकरणं सप्तत्रिंशतितमं; 92A, ॰रूपातीतप्रकरणं द्विचत्वारिंशतितमं; 93B, ॰धर्मध्यानफलप्रतिपादनप्रकरणं त्रिचत्वारिंशतितमं ।

Kāśinātha.

6608.

6520. **योगसिद्धान्तमञ्जरी ।** [illegible]

Substance, country-made paper. 10×4¼ [illegible]
Extent in ślokas, 150. Character, Nāgarī. [illegible]
ance, fair but worm-eaten. Complete.

Beginning :—

श्रीरामसैकनिलयाय हिरण्मयाय
न्यग्रोधमूलमधिशयिने निटिलेक्षणाय ।
गङ्गाधराय गजचर्मविभूषणाय
प्राचीनपुण्यपुरुषाय नमः शिवाय ॥
ललितव्यापदद्वन्द्वं निधाय हृदि सुन्दरम् ।
रच्यते [काशि]नाथेन योगसिद्धान्तमञ्जरी ॥
अतः परं प्रवक्ष्यामि योगं परमदुर्लभम् ।
तत्र प्रथमं प्रधानभूतं वेदान्तमतमाह ।
ऐक्यं जीवात्मनोराहुर्योगं योगविशारदाः ।
एतत्तत्त्वमस्यादिश्रुतिप्रसिद्धम् । [illegible] निष्कलस-
प्रमेयस्य परमात्मनः सम्बन्धं योगमितरापरे । [illegible]
साधनमिति ।
जीवविष्णूपासकमतमाह ।
शिवशक्त्यात्मकं ज्ञानं शैवागमवेदिनः । शिवशक्त्योरभेद
ज्ञानमित्यर्थः ।

End :—

ये लिङ्गं विद्युमध्यस्थं मां च देवं महेश्वरम् ।
एकभावेन पश्यन्ति न तेषां पुनरुद्भवः ॥
इत्यलमतिविस्तरेण ।

Colophon :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामककाशीरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथापरपर्य्यायविश्वनाथविरचिता योगसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता।

Post-colophon Statement :—

श्रीर्ललिताम्बार्पणमस्तु। श्रीसंवत् १९४१ । मौः श्रावण वदी ११ । मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम्।

Gorakṣanātha.

6609.

160. **गोरक्षशतकम्।** *Gorakṣaśataka.*

Substance, machine-made paper. 19 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 1. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 451. The work, consisting of two *śatakas*, has been published under the name *Gorakṣapaddhati* by Gangavishnu Krishnadas (Lakshmivenkatesvar Press, Kalyan, Bombay, 1846 S.E.). The *śatakas* are not distinguished by sectional colophons in any of the MSS described here except the one described under No. 6613 below. The first *śataka* has been edited and translated by G. W. Briggs (*Gorakhnath and the Kanphatā Yogis*, Calcutta, 1938, pp. 284ff.). It will be noticed that the work is referred to under different titles in different MSS.

6610.

3770. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 9. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

6611.

4017. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 13. Lines, [illegible] Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

6612.

5541. *Gorakṣaśataka.*

Substance, machine-made paper (bound in book-form). Pages, [illegible] 55. 8 × 6 inches. Lines, 19–24. Extent in ślokas, 250. Character, [illegible] Appearance, good. Complete.

On the last page of the present MS the [illegible] of Śaṅkarācārya is quoted in a different hand.

6613.

9378. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 11½ × 6 inches. Folia, 13. [illegible] Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The colophons in this MS refer to the work *Gorakṣayogaśāstra* and *Muktisopānasaṃketa.*

6614.

3636E. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 16. Character, Bengali. Appearance, dilapidated. Incomplete.

The present MS contains the first half of the work with a portion of the second half.

6615.

4343. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 13¼ × 3 inches. Folia, 11. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete.

The colophon in the present MS refers to the work as *Gorakṣasaṃhitā*. The contents of the present MS have occasional disagreements with those of the MSS described above.

6616.

9091. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made paper. 14 × 7½ inches. Folia, 17. Lines, [illegible] – 16. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Date, Samvat [illegible]. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS contains the first *śataka* of the work accompanied by an anonymous commentary.

Beginning of the commentary :—

श्रीब्रह्म श्रीहरिं रुद्रं हेरम्बं जगदीश्वरीम् ।
प्रणम्य शतकव्याख्यां कुर्मो योगतरङ्गिणीम् ।

अथ योगस्य प्रकरणारम्भे श्रीभगवान् गोरक्षः श्रीगुरुपादारवि-
न्दनामात्मकं मङ्गलं ग्रन्थनिर्विघ्नतासिद्धये समुचितं शिष्यशिक्षा-
निबध्नाति अर्थात् विषयप्रयोजने च सूचयति श्रीगुरुमिति ।

Post-colophon Statement :—

सम्वत् १८३० भाद्रे मासे कृष्णपक्षे ८ सोमवासरे काशीस्थ
धर्मेश्वरनिकटे शुभम् ।

6617.

10490. *Gorakṣaśataka.*

Substance, machine-made paper (bound in book form). $6\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{4}$ inches. Folia, 29. Lines, 26. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Appearance, fair. Date, Saṃvat 1944. Incomplete.

The present MS contains the second half of the work which is called here in the colophon the *Muktisopāna*. The text is accompanied by Lakṣmīnārāyaṇa's commentaries in Sanskrit and Hindi. The commentaries were completed on the 11th day of the month of Māgha, 1943 V.S. The date is given at the ends of both the commentaries.

A MS containing the commentary on the first half of the work is possessed by the Bhandarkar Oriental Research Institute (Briggs, *op. cit.*, p. 256).

Beginning of the Sanskrit commentary :—

ध्यात्वा कुञ्जिवराननं भगवतीं वाग्देवतां श्रीगुरुं
नत्वा तातमथ प्रहृं बुधवरान् काशीवासीवासिनः ।
मिश्रश्रीघरणीधरात्मजमुदे कुर्वे यथाधीमुधि
श्रीगोरक्षशतद्वितीयशतकं व्याख्यां तदाख्यामहम् ।

अथ श्रीमदादिनाथशिष्यमत्स्येन्द्रनाथयोगीन्द्रशिष्यः श्रीमोक्षभवान् भगवान् गोरक्षनाथः निखिलजनोद्दिधीर्षाविरचितपूर्वशतककथितावशिष्टहठयोगपदार्थनिरूपणेच्छया हठयोगशास्त्रसारस्वरूपमुत्तरशतके तावत् प्राणापानगतिनिरोधफलं दर्शयति प्राग इति ।

Beginning of the Hindi commentary :—

गणपतिगिरिशसरस्वतीतातमातपद वन्द ।
गोरख उत्तरशतककी विवृति करौं सुखकंद ।

End of the Hindi commentary:—

मिश्र श्रीधर विप्रकौ आशा कौ हिय धार।
गोरख उत्तर शतककौ वाख्याकौ सुविचार॥
गुणजलनिधिविधिविधुमिमिति वर्ष माघ सिति आदि।
एकादशी गुरुवार यह पूर्ण कीयौ माहि॥
आदिनाथ मच्छन्द्रगुरुगोरख आदिक सिद्ध।
कृपा करैं मुझि पर सदा यौ सब जन गुणवृद्ध॥

Colophon:—

इति श्रीमत्कौशल्यगोत्रोद्भववारस्वतकुलतिलकसकलविद्या-
रत्नाकरश्रीमत्पण्डितठाकुरदत्तात्मजमिश्रश्रीधरनामकविवर-
विरचिता योगीन्द्रश्रीगोरक्षनाथकृतमुक्तिसोपाननामकहठयोग-
शास्त्रोत्तरशतकव्याख्या बालबोधिनी सम्पूर्णा।

Post-colophon Statement:—

संवत् १८४४। माघ शु० १२ मो०।

6618.

184. *Gorakṣaśataka.*

Substance, country-made yellow paper. Folia, 5-7. 13 × 5 inches. Lines, 9. Extent in ślokas, 70. Character, Bengali. Appearance, old. Date, 1729 Ś.E. Incomplete.

The MS was described in L. I. 412. It forms part of a larger MS and begins from Fol. 5 which contains the last two lines with the colophon of another treatise as follows:

इत्यगस्त्येश्वरसंवादे षष्ठे नवाध्यायम्।

The portion contained in the present MS is in the form of an interlocution between Nārada and Gotama. It deals with the elements of Yoga. Though introduced as the *Nāḍījñānadīpikā* belonging to the *Gorakṣasaṃhitā* the colophon calls it *antarayoga*.

Beginning :—

अथ गोरक्षसंहितायां नाडीज्ञानदीपिकेयम् ।

श्रीगौतम उवाच ।

देवर्षे योगयुक्तात्मन् योग[illegible]

साङ्ख्ययोगविशेषश्च कर्मयोगादिभिर्वद ॥

विना योगं न सिध्येत [illegible] च कदाचन ।

मूलचक्रे कुण्डलिनी यावन्निद्रायिता प्रभो ।

तावत् किञ्चिन्न सिध्येत मन्त्रयन्त्रार्चनादिकम् ।

End :—

स्थाने तु पूजयेन्मन्त्री [illegible] शुद्धचेतसा ।

मन्त्रो निःशब्द कृष्णे वै [illegible] भवति ध्रुवम् ॥

यावन्मनोलये जाते [illegible] स्वात्म[illegible] [illegible] ।

ज्ञात्वा हृत्पद्मसंस्थां स्वस्वदेवतापरम् ।

ततः सिद्धमनौ मन्त्री जपध्यानं समाचरेत् ।

ततः परं न किञ्चिच्च ज्ञातव्यमस्ति भू[illegible] ॥

Colophon :—

इति श्रीनारदगौतमसंवादे [illegible]

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १७२६ ।

Akulendranātha

6619.

10724B. **पीयूषरत्नमहोदधिः ।** *Piyūṣaratnamahodadhi.*

Substance, palm-leaf. 11 × 2 inches. Folia 2-32, of which Fol. Nos **19 and 20 are missing.** Lines, 5. Extent in ślokas, 550. Character, **Newari. Appearance**, old. Incomplete.

The work quotes from चिञ्चिणीनाथ (2B), काकचण्डेश्वरीमत (5A), बगह (5B), त्रिपीठाचार्य (6A), अकुलनाथ (7A), शिव (11A).

End :—

चतुर्दशभुवनेषु या या अवस्था भवति तत्कालं तास्ता अत्मारुढ्या स देहेन सह सिद्धयोगी यस्मात्तिष्ठति तस्मात् जीवन्मु[क्ति]विशेषे अकुलाख्यं त्रिशेर्यमिति उत्तमोत्तमव्याख्यानं च[तु]र्थैमिति ।

Last Colophon :—

इति श्रीअकुलेन्द्रनाथेन निर्मितसमस्तसारसंग्रहः पीयूषग्रन्-थस्योर्ध्वनाम समाप्तमिति ।

6620.

10724D. [सारसंग्रहः । *Sārasamgraha.*]

Substance, palm-leaf. 11 × 2 inches. Folia, 1-54, of which Fol. 3 missing and two folia each are marked 5 and 6. Extent in ślokas, ... Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

It seems to contain summaries of different works. Akulanātha is here identified with Śiva.

Beginning :—

श्रीमातङ्गदितिमध्यं परमार्थभार-

मूर्ध्वाधमध्यविभवाद्वि + + तमस्त्यम् ।

सर्व्वोपमादरहितं शिवशक्तिगर्भं

तस्मै सुबोधगुरवे चिदचित्समस्ते ॥

सर्व्वेशः सर्व्वदो व्यापी अनादिरजमव्ययः ।

निष्प्रपञ्चं निरालम्बं अकुलं तं नमाम्यहम् ॥

कालोत्तरं समालोक्य त्रिकाद्यं [illegible] पुनः ।
[illegible]नुसारं समाहृत्य श्रीमदकुल[illegible] ॥
अकुलाद्य त्रिलोकाय [illegible] ॥
एवं वदमिथ्याहं[illegible] पद पद ।
तत् पदं [illegible] येन स विप्रो [illegible] ॥

Colophons of the different chapters:—

[illegible]A. इति श्रीमदकुलनाथोद्धृतकालोत्तरे [illegible]सार[ः] प्रथमोऽध्यायः । 16B. इति श्रीमदकुलनाथोद्धृते [illegible]-[illegible]सा[र]ः द्वितीयोऽध्यायः । 18B. [illegible]-[illegible]सार[ः] तृतीयोऽध्यायः । 19A. [illegible]सारं चतुर्थोऽध्यायः । 19B. [illegible]सारः पञ्चमोऽध्यायः । 21A. [illegible] षष्ठोऽध्यायः । 24B. [illegible]सार[ः] सप्तमोऽध्यायः । 26A. [illegible]सारः अष्टमो-ऽध्यायः । 29A. [illegible]सारे दशमोऽध्यायः । 29B. [illegible]सारः षष्ठोऽध्यायः । 35B. इति गीतासारः समाप्तः । [illegible] इति भट्टारकश्रीअकुलेन्द्रनाथावतारिते अकुलस्य द्वादशांशे [illegible]

Gaṅgānanda.

6621.

10724C. [योगसारः । *Yogasāra.*]

Substance, palm-leaf. 11 × 2 inches. Folia, 33-46. Lines, 4. Extent in ślokas, 160. Character, Newari. Appearance, old. Incomplete.

Beginning :—

यतो जातमिदं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।
लीयते प्रलये यत्र अकुलं तं नमाम्यहम् ॥
या सा देहगता दृष्टा अदेहा योगधारणा ।
[illegible] दृष्टा अकुला कुल पातु मां ॥

नमामि सर्व्वदेवानां देवीनां चरणाम्बुजम् ।
सिद्धानां योगिनीनां च नमामि परमार्थतः ॥
निरञ्जनं विबोधाय हितार्थं सर्व्वयोगिनां ।
योगतः सर्व्वशास्त्राणां विचारार्थं पुनः पुनः ॥
सारात्सारतरं + + भावाम्रतमचारसं ।
श्लोकमेव प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ग्रन्थकोटिभिः ॥
गङ्गातीरे हिमगिरिशिलाबद्धपद्मासनस्य
ब्रह्मज्ञानाभ्यसनविधिना योगनिद्रां गतस्य ।
किं तैर्भाव्यं मम सुदिवसैर्यत्र ते निर्विशङ्काः
सम्प्राप्तं ते जठरहरिणा शृङ्गकं दुर्विनोदम् ॥

The work seeks to explain the main principles of Yoga by way of bringing out the significance of the different expressions used in the last verse quoted above.

End:—

एवं संक्षेपतः प्रोक्तं प्रमाणगुणवर्णितं
विस्तरेणैव न संक्षेपतः प्रोक्तं ग्रन्थान्तरेऽपि ॥
योगाचार्य्येण संचिन्त्य श्रीमद्रामानन्दधीमता ।
एतन्मार्गे प्रयोगाढ्यः कश्चित्तत्त्वचिन्तकः ॥
... ...
नास्ति ज्ञानात् परं तीर्थं नास्ति ज्ञानात् परं तपः
नास्ति ज्ञानात् परो यज्ञस्तस्मात् ज्ञानं समाश्रयेत् ॥
ये संश्रिता ज्ञानमयी समाधौ ते यान्ति पारं भवसागरस्य ॥

Ramahhadra.

6622.

141. चक्रदीपिका । *Cakradīpikā.*

Substance, machine-made paper. 17 × 5 inches. Folia, [illegible] Extent in ślokas, 100. Charpeter, Bengali. Date, Śaka 1727. Appearance, [illegible] Complete.

The work describes the creation of the various parts of the human body which is shown to be the universe in miniature. It incidentally refers to the six *cakras*.

Beginning : —

[illegible]

End : —

[illegible]

Works quoted : —

[illegible]

Post-colophon Statement

[illegible]

Anonymous.

6623.

9936. षट्चक्रविवेचनम् । *Ṣaṭcakravivecana.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 16 in all. Extent in ślokas, 15. Character, Nāgarī. Appearance, not new. Complete.

In twelve stanzas, of which the first two are found in the *Gorakṣaśataka*, it gives a short account of the *Cakras* in the human body. A pictorial illustration of these is found on the obverse of the folium.

Beginning :—

षट्चक्रं षोडशाधारं त्रिलक्ष्यं व्योमपञ्चकम् ।
स्वदेहे यो न जानाति कथं योगी स सिध्यति ॥ १ ॥
एकस्तम्भं नवद्वारं त्रिस्थूणं पञ्च दैवता ।
पञ्चेन्द्रियकुटुम्बेषु नशाखाः तत्र मे गृहम् ॥ २ ॥
आधारं गुदे चक्रं स्वाधिष्ठानन्तु लिङ्गके ।
मणिपूरमथो नाभौ हृदि चक्रमनाहतं ॥ ३ ॥
कण्ठे विशुद्धिचक्रं स्यादाज्ञाचक्रम् मस्तके ।
षडेतानि तु चक्राणि परिस्थितानि योगिभिः ॥ ४ ॥
ललाटचक्रे द्वे पत्रे ह क्ष इत्यक्षरद्वयं ।
कण्ठे षोडशपत्राणि तत्र स्युः षोडशस्वराः ॥ ५ ॥

Colophon :—

षटचक्रविवेचनं समाप्तम् ।

E. STOTRAS AND KAV[illegible] [illegible] [illegible]TIES.

[illegible]

[illegible]

6624.

2839. कर्पूरस्त[illegible] *[illegible]*

Substance, country-made [illegible] **Extent in ślokas**, [illegible] [illegible] old [illegible] **Complete.**

It is a well-known *stotra* [illegible] in [illegible] of *stotras*. A portion of the [illegible] of Kālī [illegible] *jaya[illegible]maṅgala kava[illegible]a* is found at the end of the Ms.

6625.

9480. *K[illegible]*

Substance, country-made [illegible] **Extent in ślokas, 60.** Character, [illegible] Samvat 1810. [illegible] Complete.

6626.

5819. *Ka[illegible].*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. [illegible] 6. [illegible] **pāṭha form. Character**, Nāgara. [illegible] good. [illegible]

The text is accompanied by a commentary by **Veṇu-dhara who wrote** under the patronage of Pratāpasiṃha.

***Beginning of the** commentary* :—

बमाति [illegible]मा[illegible]र्चपद[illegible]पाम्यो)[illegible]

बमा[illegible]मिर[illegible] [illegible]

शिरोभिरभिवन्दितं सुरमहेन्द्रब्रह्मादिभि-

स्त्रिकालमभिपूजितं जलजयोनिसिद्धादिभिः ।

कर्पूरवर्त्तिकादीपः कर्पूरस्तवदीपकः (दिपका)

प्रकाश्यते यथा श्रीमद्वेणुधरसैरलम् ।

End :—

समस्तनृपालशिरोग्रभूषण-

प्रतापसिंह[स्य] यशः सुकीर्त्यते ।

शिवोक्तकर्पूरनुतिप्रदीपिकां

सुधाकरो[तु] वेणुधरः सुधो(धी)श्वरः ॥

Colophon :—

इति वेणुधरकृता कर्पूरस्तवदीपिका समाप्ता ॥

6627.

5820. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¼ inches. Folia, 27. Lines, 6. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The text is accompanied by the commentary *Karpūrastavadīpikā* of Kāśīnātha.

Beginning of the commentary :—

अनाद्यायाखिलाद्याय मायिने गतमायिने ।

अरूपाय सरूपाय दक्षिण[ा]मूर्त्तये नमः ॥

न जानामि तीर्थं न जानामि योगं

न जानामि + + जपं वा किमेतत् ।

न जानामि भक्तिं व्रतं चापि मात-

र्गतिस्त्वं गतिस्त्वं त्वमेका भवानि ॥

कालिकां सकललोकपालिकां
   शोणितासवगलमुण्डमालिकाम् ।
भावयामि कविताप्रणालिकां
   देहकान्तिजितमेघमालिकाम् ॥
नत्वा विश्वेश्वरं देवीं मातरं पितरं तथा ।
काशीनाथ[ः] प्रतनुते कर्पूरस्तवदीपिकाम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामक-जयराम-भट्टसुत-शारदगर्भसम्भव-दक्षिणाचारमतप्रवर्त्तक-काशीनाथविरचिता कर्पूरस्तवदीपिका समाप्ता ।

6628.

3385. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia, 13. Lines, 8. **Extent in ślokas**, 425. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The text is accompanied by the commentary of **Durgārāma Siddhāntavāgīśa**.

Beginning of the commentary :—

या सूते सचराचरं जगदिदं यद्भावया भासते
   यस्याः कारणकार्यभावविभवं सत्त्वं परं तिष्ठति ।
यस्यामेति लयं जगत् पुनरिदं शम्भुस्वयम्भ्वच्युत-
   वृन्दैर्वन्दितपादपद्मयुगला पायादसौ कालिका ॥
विश्वं मोहमहोर्मिजलमग्नं भयं समुद्वीक्ष्य तत्-
   कारुण्यार्द्रहृदो हिमांशुधरो गौरी भैरवो यां स्तुतिम् ।
सम्मोहाग्रजनिकरूपकवचैः श्रीदक्षिणायाः परां
   दुर्गारामधराभृगो वितनुते व्याख्यां तु तस्याः स्तुतेः ॥

End :—

गता पदाम्बुजयुगीयमुखैर्दिवौको-
वृन्दैर्नुतं सपदि दक्षिणकालिकायाः ।
यस्याः स्तुतेर्विरचिता विवृतिः समाप्तिम्
आप्ता वियत् + + + चन्द्रमिते हि वर्षे ॥

Colophon :—

इति श्रीदुर्गारामसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यविरचिता श्रीक-
स्तवटीका समाप्ता ।

6629.

5789. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 12 × 4 inches. Folia, 11. Lin. Extent in ślokas, 425. Character, Nāgara. Appearance, good. Co

The text is accompanied by the commenta[r] **Durgārāma**.

6630.

5056. *Karpūrastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 3½ inches. F. Lines, 8. Extent in ślokas, 220. Character, Bengali. Date, Sa. Appearance, good. Complete.

The text is accompanied by the comment **Kālīcaraṇa.**

Beginning of the commentary :—

वन्दे तां परदैवतां त्रिनयनां श्यामां कुचीन्नतनतां
दोर्दण्डासवरैर्विराजितकरां शार्वप्रियां सर्वदा ।
नानालङ्कृतराजराजिततनुं मुण्डालिमालाधरां
यस्याः पादयुगं सुखानि ददते देवाः नमन्त्याश्रय

अथ श्रीमच्छाकानन्द [illegible] श्रीकालीस्तोत्रटीका

[illegible] श्रीकालीस्तव [illegible]

श्रीकालिकायाः कर्पूरस्तवटीका विरच्यते ॥

Colophon :—

इति कामदेव [illegible] श्रीकालीस्तव [illegible] श्रीमच्छा-

कानन्दकृत श्रीदक्षिणकालिका कर्पूरस्तवटीका समाप्ता

Post-colophon Statement.

विश्वेश्वरपुरे टीका श्रीमच्छा [illegible]

श्रीकालिकायाः कोर्पाराम [illegible]

शकाब्दा १७२ [illegible]

6631.

175. *Commentary on the Karpūrastava.*

Substance, machine-made paper. 15 [illegible] inches. Folia 9. Lines [illegible]. Extent in ślokas, 130. Character, Bengali. Date [illegible] S.E. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. I. 473 where the commentary is attributed to Anantarāma though there is no mention of his name anywhere in the MS. It has also no agreement with a manuscript of Anantarāma's commentary (belonging to the old collection of the Society) where his name is explicitly mentioned both in the introductory verse and in the colophon.

Post-colophon Statement.

शाके [illegible] मासे [illegible]

वारे देवगुरोः [illegible] शुभ [illegible] समुल्लासकम् ।

सम्पूर्णं सकलार्थदं [illegible] सर्वार्थसिद्धिप्रदं

विद्याविदविद्या [illegible] गुणयुतं [illegible] गुरूणां मतम् ॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १७२६ ।

6632.

5621G. *Commentary on the Karpūrastotra.*

Substance, palm leaf. 14 × 1 inches. Folia, 114 to 119. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 100. Character, Udiya. Appearance, good. Complete.

The colophon attributes the commentary to the great Śaṅkarācārya.

Beginning: —

भैरव उवाच कर्पूरमिति ।

हे [illegible] कर्पूरबीजं मे श्रृणु ।

Colophon: —

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीशङ्कराचार्यविरचिता कर्पूरस्तोत्रटीका समाप्ता ।

6633.

5900. *Commentary on the Karpūrastotra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4¾ inches. Folia, 16. Lines, 7-9. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Kṛṣṇa Paṇḍita, the commentator, is stated to have written at the instance of one Jayarāma, the astrologer.

Beginning: —

कर्पूरस्तवराजस्य महाकालकृतस्य च ।

स्फुटार्थं प्रकरोतीमां व्याख्यां श्रीकृष्णपण्डितः ॥

End: —

ज्योतिर्विज्जयरामेण नियुक्तः कृष्णपण्डितः ।

कालीस्तवप्रकाशं च चक्रे संयमिनां मुदे ॥

6634.

8273. कामकलाकालीस्तोत्रम् । *Kāmakalākālīstotra.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 7. **Extent in ślokas,** 80. Character, Nāgara. Date, Śaka 1711. Appearance, discoloured. Complete.

Though called a *stotra* it is of the nature of a *mūlamantra.*

Beginning :—

श्रीमहाकाल उवाच ।

अथ वक्ष्ये महेशानि महापातकनाशनम् ।
गद्यं सहस्रनामस्तु संजीवनतया स्थितम् ॥
पठन् यत् सफलं कुर्य्यात् प्राकृतं सकलं प्रिये ।
अपठन् विफलं तद्वत् तदस्तु कथयामि ते ॥

ॐ फ्रें जय जय कामकलाकालि कपालिनि सिद्धिकरालि
सिद्धिविकरालि महाबलिनि ......

End :—

इतीदं गद्यमुदितं मन्त्ररूपं वरानने ।
सहस्रनामस्तोत्रस्य चादावन्ते च योजयेत् ॥
अशक्तश्चेद् द्वौ वारौ पठेद्धर्म्ममिमं स्तवम् ।
सहस्रनामस्तोत्रस्य तदैव प्राप्यते फलम् ॥
अपठन् गद्यमेतत्तु तत्फलं नो समाप्नुयात् ।
यत्फलं स्तोत्रराजस्य पाठेनाप्नोति साधकः ॥
तत्फलं गद्यपाठेन लभते नात्र संशयः ॥

Colophon :—

इत्यादिनाथविरचितायां महाकालसंहितायां श्रीकामकला-
काल्या गद्यस्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

स्वस्ति श्रीशकाब्दाः १७११ आश्विनकृष्णसप्तम्यां श्री५ बाहादुर-साह युवराजाधिराजकस्यार्थे लिखितमिदं श्रीदुर्गानारायणशर्मणा नेपालदेशे श्री५ पशुपतिसन्निधाने ।

6635.

2471. श्यामास्तोत्रम् । *Śyāmāstotra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3 inches. **Folia**, 2. **Lines**, 7, 8. **Extent in ślokas**, 25. **Character**, Nāgara. **Appearance**, discoloured and pasted. Complete.

The *stotra* consists of a collection of names all preceded by the adjective *mahat*. It is called *aṣṭottaraśatanāma* in one of the introductory verses as well as in the colophon of the following MS.

Beginning :—

कल्पद्रुमवने रम्ये रत्नसिंहासनोपरि ।
उमया सहितं देवं पप्रच्छ नन्दिकेश्वरः ॥

Beginning of the stotra proper :—

महती चेतना माया महादेवी महेश्वरी ।
महाबुद्धिर्महाचक्री महाकाली महाकला ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले भैरवतन्त्रे श्यामास्तोत्रं संपूर्णम् ।

6636.

10209. *Śyāmāstotra.*

Substance, machine-made paper. 7 × 4½ inches. **Folia**, 2. Lines ... **Extent in ślokas**, 20. **Character**, Nāgara. **Appearance**, discoloured. Com-plete.

The present MS does not contain the few introductory verses found in the previous MS.

The hymn is followed by a few lines giving *mantras* of the planets.

A leaf contained in the MS gives the *mantras* required for sacrificing various animals and fruits.

6637.

4641. दक्षिणकालिकास्तोत्रम् । *Dakṣiṇakālikāstotra.*

Substance, country-made yellow paper. [illegible] inches. Folia [illegible]. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas 270. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

पञ्चम्यां शनिवासरे प्रियतमे कान्ते कृतालिङ्गनां
ध्यात्वा वाञ्छ विधाय पूजितमपि स्तुत्वा स्तवेनामुना ।
संसारार्णवतारकेण तद्गौरवृन्दं सदा मोक्षगम्
कौतुका गजवाजिभिः प्रियतमं बहुत्वमन्ते लभेत् ॥

श्रीदेव्युवाच ।
संसारतारकं स्तोत्रं पूर्वोक्तं त्वया प्रभो ।
इदानीं कथयेशान यदहं तत्प्रभा नव ॥

Beginning of the stotra proper :—

दलदञ्जनपुञ्जाभा कल्पान्ताम्भोधरप्रभा ।
महातिमिरनीलाङ्गी नीलाचलवनद्युतिः ॥
इन्द्रनीलमणिस्वच्छा नीलोत्पलदलच्छविः ।
त्रिपुरेश गलोद्दामधृतिमा कलादिवत् ॥

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मयामले महातन्त्रे श्रीदेवीभैरवसंवादे पञ्चपूज-
मोक्षायां संहितायामुत्तराम्नायपरिशोधने उत्तरपटले प्रथमकल्पे

राजराजेश्वर्या अनिरुद्धसरस्वत्याः श्रीदक्षिणकालिकादेव्याः संसारतारकं नाम स्तोत्रं समाप्तम् ।

6638.

176. कालीसहस्रनामस्तोत्रम् । *Kālīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 13¼ × 5 inches. Folia, ; Lines, 6-8. Extent in śloka 100. Character, Bengali. Appearance, old. Incomplete.

The present MS has been described in L. I. 409. Another MS which omits some of the initial verses is described in L. IX. 2959. The hymn has been published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1929, Part II, pp. 79-80). The present MS runs up to verse 71 of the printed edition.

6639.

201. *Kālīsahasranāmastotra*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 5½ inches. Folia, . Lines, 7. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Appearance, . Complete.

The present MS has been described in L. I. 478.

This hymn consists of names of Kālī, all beginning with *k*. It is stated to belong to the *Mahākālasaṃhitā*.

Beginning :—

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नविभूषिते ।
नानावृक्षलताकीर्णे नानापक्षिरवैर्युते ॥
चतुर्भद्रपसंयुक्ते शृङ्गारमण्डपान्विते ।
समाधौ संस्थितं शान्तं श्रीकण्ठं योगिनीप्रियम् ॥
तत्र मौनधरं दृष्ट्वा देवी पप्रच्छ शङ्करम् ।

श्रीदेव्युवाच ।

किं त्वया जप्यते नाथ किं त्वया स्मर्य्यते सदा ।

सृष्टिः कुत्र विलीनास्ति पुनः कुत्र प्रजायते ॥

ब्रह्माण्डकारणं किं तत् किमाद्यं कारणं महत् ।

मनोरथमयी सिद्धिस्तया वाञ्छामयी शिव ॥

Colophon :—

इति श्रीमदादिनाथमहाकालविरचितायां महाकालसंहितायां कालीकालसंवादे सुन्दरीशक्तिदानाख्यं कालीस्वरूपं सहस्रनाम-स्तोत्रम् समाप्तम् ।

6640.

2777. *Kālīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made [illegible] paper. 18 × 3¼ inches. Folia, **18.** [illegible] 5. Extent in ślokas [illegible]. Character, Bengali. Appearance, **fair.** Complete.

6641.

4675. *Kāli*[illegible]

Substance, country-made paper [illegible] Folia [illegible] 11. **Character,** Bengali. [illegible] Complete.

Post-colophon Statement [illegible]

[illegible]

6642.

11002. *Kālī*[illegible]

Substance, country-made paper [illegible] inches. Folia, [illegible] 21–28, 59, 61. **Lines,** 6, 7 on a page. [illegible] 20. **Character,** Nāgara. **Appearance, fair.** Incomplete.

[This MS was found missing at the time of printing the Catalogue.]

6643.

3451. *Kālīsahasranāmastotraṭīkā.*

Substance, country-made yellow paper. 18¼ × 6 inches. Folia, 35. Lines, 10. Extent in ślokas, 1,400. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

The name of the commentator is not given in the present MS. According to the colophons of the MSS described under Nos. 6644 and 6646 the name is Pūrṇānanda Paramahaṃsa.

6644.

171. *Kālīsahasranāmastotraṭīkā.*

Substance, country-made yellow paper. [illegible] inches. Folia, 26. Lines, 12. Extent in ślokas, 1,1[illegible]. Character, Bengali. Incomplete.

The present MS has been described in L. [illegible] 177. It comes to an end at Fol. 29A of the MS described above. The commentary runs up to a portion of the [illegible] [illegible].

6645.

4631. *Kālīsahasranāmastotraṭīkā.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 24. Lines [illegible]. Extent in ślokas, 3[illegible]. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Incomplete.

This MS, which contains the commentary up to name No. 456, reaches as far as a portion of Fol. 15A of the MS described under No. 6643.

6646.

4677. *Kālīsahasranāmastotraṭīkā.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 2[illegible]. Lines [illegible] (with two Fol. measuring 10 × 3¼ inches). Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS which comes to an end at Fol. 28A of the MS described under No. 6643 contains the commentary on names Nos. 457-1000, together with a very small portion of the *phalaśruti* section.

6647.

8785. कालीहृदयम् । *Kālīhṛdaya.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This contains a long *mantra* of the goddess which is called *hṛdaya*.

Colophon :—

इति देवीयामले कालीहृदयं सम्पूर्णम् ।

66[illegible]

10116. [श्वेतकाली[illegible] [illegible]*takālīstotrāṇi.*]

Substance, [illegible] 4 inches. Folia, 13. Lines, 11, 12. Extent [illegible] [illegible]gara. Date, Ś.E. 1737. Appearance, fair. Complete.

This contains (I) [illegible] [illegible] श्वेतकालीशतनामस्तोत्र, (III) श्वेतकालीसहस्रनामस्तोत्र, (IV) श्वेतक[illegible], and (V) श्वेतकालीमाहात्म्यस्तोत्र ।

Beginning :—

श्रीभैरव उवाच ।

सहस्रनामतः पूर्वं पठनीयं तु यद् भवेत् ।

तदहं संप्रवक्ष्यामि दिव्यं कवचमुत्तमम् ।

Colophon :—

2B, इति श्रीवाडवानलीयमहातन्त्रे श्रीश्वेतकालीकवचं संपूर्णम् ।

II.

Beginning :—

श्रीश्वेतकाल्यै शतनामानि लिख्यन्ते ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि गुह्याद् गुह्यतरं परम् ।

श्वेतायाः कालिकायास्तु नाम्नामष्टोत्तरं शतम् ॥

... ...

श्वेतकाली महाकाली कालिका कालनाशिनी ।

कालेश्वरी कालरात्रिः कालनाथप्रपूजिता ॥

Colophon :—

3B, इति श्रीसिद्धान्तसंग्रहे बृहत्सिद्धसारस्वतोक्तश्री... शतनामस्तोत्रं संपूर्णम् ।

III.

Beginning :—

अथैतत्कवचनामानि लिख्यन्ते तदुक्तं आह्वानमन्त्रमहा...

अष्टादशशताक्षरसंस्थिताया

कैलासशिखरासीनं प्रमथपुङ्गवप्रभम् ।

ब्रह्मेन्द्रचन्द्रयमादिप्रमथैः परिसेवितम् ।

... ...

शङ्करं परिपप्रच्छ प्रणम्य गिरिनन्दिनी ।

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वभूतहिते रत ।

... ...

श्वेतकाल्या महाविद्या यस्त्वया सूचितं पुरा ।

तस्याः कवचनामाख्यं तदिदानीं वद प्रभो ॥

श्रीश्वर उवाच ।

... ...

श्वेताम्बरा श्वेतवर्णा श्वेतगन्धानुलेपना ।

श्वेतपुष्पार्चनप्रीता श्वेतमाल्यविभूषणा ॥

Colophon :—

11B, इति श्रीरुद्रयामलीयमहातन्त्रे अष्टादशमार्गशिकायां संहितायां श्रीश्वेतकालीसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

IV.

Beginning :—

श्रीश्वर उवाच ।

त्रिपुरस्य वधे देवि यासया संस्तुता पुरा ।

तस्याः स्तोत्रं प्रवक्ष्यामि श्वेतकाल्याः शुचिस्मिते ।

प्रणमामि महादेवीं कालिकां भक्तवत्सलाम् ।

श्वेतवर्णां जगद्धात्रीं सर्वदेवप्रपूजिताम् ॥

Colophon :—

13A, इति श्रीमातृकाकल्पे उमामहेश्वरसंवादे श्रीश्वेतकालीस्तवराजः समाप्तः ।

...

Beginning :—

कर्पूरकुन्दधवलं विमलत्रिनेत्रं

दन्ताङ्कुशप्रमुखमोदकपाशहस्तं ।

नागाननं सकलसिद्धिकरं गणेशं

लम्बोदरं प्रणतविघ्नहरं नमामि ॥ १ ॥

हंसासनां कनकपङ्कजकेसराभां

रत्नोत्तमोज्ज्वलितमण्डनमण्डिताङ्गीम्

ब्राह्मीं समुज्ज्वलकमण्डलुरुद्रसूत्रं

संबिभ्रतीं सुरनुतां प्रणमामि नित्यम् ॥

Colophon :—

13B, इति श्रीश्वेताया मातृकाकोषं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

स्वस्ति श्रीशाके १७३० मिति आषाढ वदि ७ रोज ५ तद्दिने
लिखितमिदं श्रीअनन्तनारायण भट्टाय । शुभम् ।

6649.

11348. *Śvetakālīsahasranāmastotra*.

Substance, country-made yellow paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 7. Extent in ślokas, 195. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The *stotra* agrees with the one described under the previous number.

6650.

11272. गुह्यकालीसहस्रनाम । *Guhyakālīsahasranāma*.

Substance, country-made paper. 8¼ × 3¾ inches. Folia, 30. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 270. Character, Newārī. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

अथ निर्वाणगुह्यकाल्याः सहस्रनाम लिख्यते ।
कनकाचलमासीनं ब्रह्मविष्ण्वादिसेवितम् ।
चिदानन्दघनं शुद्धं करुणामृतसागरम् ।
... ...
श्रीदक्षिणकाल्युवाच ।
... ...
नाम्नां सहस्रं महादेव गुह्यकाल्याः पुरातनम् ।
साधकानां विशेषेण चतुर्वर्गफलप्रदम् ।
ब्रूहि मत्कृपया देव सर्वागमविशारद ।

Colophon :—

इति [illegible] भैरव- भैरवीसंवादे [illegible] समाप्तम् ।

6651.

9479. कालिकाकवचम् । *Kālikā[illegible]*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. [illegible] 4. [illegible]. **Extent in ślokas**, 30. Character, N[illegible]. [illegible].

This is known as the *[illegible]* and [illegible] is stated to belong to the *Bhairava[illegible]*. [illegible] in the popular editions of collections of [illegible].

[The MS was found missing at the time of printing [illegible].]

6652.

9336. *Kālīka[illegible].*

Substance, country-made paper. [illegible] Folia, 3. [illegible]. **Extent in ślokas**, 30. Character, Nāgara. [illegible].

It runs up to a portion of the last verse and is therefore as good as complete.

6653.

10394. [कालीकवचम् । *Kālīkavaca.*]

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 4. **Lines**, [illegible]. **Appearance**, discoloured. Incomplete.

This MS contains two *kavacas*, one called [illegible] coming to an end on Fol. 2A while the other, in the form of an interlocution between Skanda and Śiva, called [illegible] (?) or [illegible] (?) is incomplete. Fol. 4

which is without any leaf-mark contains a *mantra* (वीर-वैतालपरिवारादिकीलनम्).

6654.

2771A. *Kālikākavaca.*

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 1-4. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This *kavaca* is stated to belong to the *Uttaratantra*.

Beginning :—

अथोत्तरतन्त्रोक्तकवचम् । यथा

कैलासशिखरारूढं भैरवं चन्द्रशेखरम् ।

वक्षःस्थलसमासीना भैरवी परिपृच्छति ॥

भैरव्युवाच ।

देवेश परमेशान लोकानुग्रहकारक ।

कवचं सूचितं पूर्व्वं किमर्थं न प्रकाशितम् ॥

यदि मे महती प्रीतिस्तवास्ति कुलभैरव ।

कवचं कालिकादेव्याः कथयस्वानुकम्पया ॥

भैरव उवाच । ... ...

कवचस्य भैरवऋषिरनुष्टुप् छन्दोऽद्वैतरूपिणी कालिका देव-

ता ह्रूं बीजं श्रीं शक्तिः क्रीं कीलकं सर्व्वार्थसाधनपुरःसरमन्त्रसिद्धौ

विनियोगः ।

6655.

170+199. कालीस्तोत्रम् । *Hymn of Kālī.*

Substance, country made reddish paper. 15½ × 4 inches. F... Lines, 6-7. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appear... Complete.

The present MS had been split up into two parts (which have been joined again) and described in L. I. 516-7. It contains two hymns: (1) कालीस्तवराज from the कालीहृदय (Fol. 1-3A), (2) कर्पूरादिस्तव from the [illegible] (Fol. 3A-5B).

Beginning:

स्तवराजं प्रवक्ष्यामि [illegible]

यस्य स्मरणमात्रेण [illegible]

Colophon of (1):

इति कालीहृदये [illegible]

समाप्तः ।

6656.

4678C. *Hymns to Kālī.*

Substance, country-made paper [illegible] marked on the left hand margin [illegible] hand margin). Lines, 11. Extent [illegible] Appearance, discoloured. Incomplete.

It contains the following hymns to Kālī: I. कर्पूरादिस्तव (3B-4B). II. कालिकास्तोत्रराज from the [illegible] (4B-5A); another MS of which has been noticed previously. III. [illegible]कवच from the [illegible] (5A-6A), other MSS of which have been noticed previously. IV. [illegible]कवच from the [illegible]यामल (6A-7B). V. [illegible] which is incomplete (7B-8B).

Beginning of II:

देवदेव महादेव [illegible]

सर्वविद्येश्वरी [illegible] मयि त्वं कथय ध्रुवम् ॥

Colophon of IV:—

इति [illegible]यामले [illegible] [illegible]कालिकाया-

त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं समाप्तम् ।

Beginning of V :—

श्रीशिव उवाच ।

अथान्यत् संप्रवक्ष्यामि कवचं योनिसंज्ञकम् ।
सर्व्वविद्याकरं साक्षात् महापातकनाशनम् ॥

Mathurānātha

6657.

797 श्यामाकल्पलतिका । *Śyāmākalpalatikā*

Substance, country-made yellow paper. [illegible] inches. Folia, [illegible] Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, [illegible] Complete.

The present MS has been described in L. IV. [illegible] An edition of the work complete in 109 verses was published in Bengali characters and with a Bengali translation (Guptapress 1825 Ś.E.).

6658.

4689. *Śyāmākalpalatikā*

Substance, country-made paper. [illegible] × 3½ inches. Folia, 12. [illegible] Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, [illegible] Complete.

Post-colophon Statement (blurred over with ink):

सन १२३६ साल सौरपौषसंक्रान्तिदिन शुक्रवार द६ [illegible]
थाकिते पुस्तक समाप्त हइल ।

6659.

5166. *Śyāmākalpalatikā.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 4¼ inches. Folia, 19. [illegible] Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, good. [illegible]

In the present MS the date of composition of the work is given at the end as follows:—

वेदाद्रितिथिशाकेषु शुनासीरे चन्द्रगोष्ठिषि ।
अकारि मथुरानाथशर्म्मणा कालिकास्तुतिः ॥

Post-colophon Statement:—

शिवाशिवौ च संनम्य फाल्गुने चाष्टमीमिते ।
श्रीकालिकायाः स्तोत्रस्य कालिचन्द्रः समालिखत् ॥

6660

5214. *Commentary on the Śyāmākalpalatikā*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4½ inches. Folia, 1 to 12, of which **Fol. 5 is missing. Lines**, 10 to 16. **Extent** in ślokas, 400. Character, **Bengali. Appearance**, old and discoloured. Complete.

Beginning:—

प्रथमं जगदम्बायाः स्तुतिविषये स्तुतिक्रममाह गुणातीत इति ।
परमपुरुषः प्रकृतिरहितस्तेन गुणातीतो देवो भवति भगवत्प्रेरित-
प्रकृतिरहितो भवति । कथं प्रकृतिः तथा युक्तस्तेन सच्चिदानन्दविग्रह-
पूर्णो भवति सच्चिदानन्दपूर्णो भवतीत्यर्थः ।

Colophon:—

इति श्रीमथुरानाथविरचिता देवीकोषटिप्पणी समाप्ता ।

Kāśīnātha.

6661

3540. **श्यामासन्तोषणस्तोत्रम्** । *Śyāmāsantoṣaṇastotra.*

Substance, country-made paper. 17½ × 3½ inches. **Folia, 104. Lines 5. Extent in ślokas, 2,080.** Character, Bengali. Appearance, good. **Incomplete.**

The work appears to be complete in four chapters. Only the last leaf of the fourth chapter seems to be missing in the present MS. The first chapter incidentally speaks of the rules of worship of the deity while the main purpose of the work is to describe the greatness of the goddess. The last three chapters have each a refrain for the verses in ... The author of the work is possibly identical with a Professor of the same name of the Calcutta Sanskrit College who published translations of the *Bhāṣāpariccheda* and *Prabodhacandrodaya*. For an account of the life and works of Kāśinātha cf. *Sāhitya Pariṣat Patrikā*, Vol. 45, pp. 222-..., Vol. 46, p. 80.

Beginning.

प्रोत्फुल्लकल्हारप्रविलसदमलश्यामपद्मप्रसूनं-
काकोदरादपार्श्वे सुविमलकमले ध्यानमध्येनिरम्य ।
सन्धर्मेन्दुप्रदीप्तस्फुटकरनिकरं कालमन्दारवर्णं
सम्भीतिघ्न सिद्धं सपदि विदधतु मे श्रीमतोः पादपद्मे ॥
कामख्यानां कराली कलिकलुषहरा कुब्जिका कृष्णकाली
कौमारी कामी कुली कुलकमलधरी कालिकात्मीकराटी ।
कल्याणी कंसहन्त्री कमलकलिकया कालदा कामदा सा
काली कैवल्यदात्री कलयतु कदली कामपूरा कृपाङ्गी ...

Colophons :—

74B, इति श्रीकाशीनाथतर्कपञ्चाननविरचिते श्रीश्रीभाग्यकल्पद्रुमे ...
प्रथमोल्लासः; 88A, ०द्वितीयोल्लासः; 99B, ०तृतीयोल्लासः ।

The date of the composition of the work (Fol. 1...)

रसाङ्कमुनिचन्द्रे रविमितेऽह्नि शकाब्दे
सममृगशिरार्धे श्रीरवेः शुभाहे ।
शुभतिथिसमन्विताख्यो सम्प्रकाशोद्भवात्मा
भवतु चिरमवश्यं सि... ... ...

Rājanārāyaṇa.

6662

4646. कालीकल्पस्तुतिः । *Kālīkalpastuti.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 60. Lines, 5-6. **Extent in ślokas**, 900. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

This contains what is stated to be the fourth section of the hymn which is of the type of the *Dakṣiṇāmūrtyupacārastotra* of Śaṅkara (see below).

Beginning :—

यामिन्याः शेषभागे पुलकितहृदयस्तीर्थपूताम्बरात्मा
पद्मासस्थो ह्यरण्ये ह्यपरस्थितत्रिधोर्मण्डले चिन्तयेऽहम् ।
श्रीनाथं शुद्धवेशं परमरससमाश्लाघ्यकावण्यमयं
क्षमया युक्तं दधानं वरमभयमहो पूर्णशुभ्रांशुकान्तम् ॥
देवीं तद्वामभागे स्फुटकमलदलप्रख्यनीलायताक्षी-
मीषद्धासप्रसन्नां पृथुघनकठिनोत्तुङ्गवक्षोरुहाढ्याम् ।
चारुस्मेरोल्लसन्तीं सुतनुकटितटीपद्मरागप्रकाशां
रत्नालङ्कारभूषां प्रभुकरकलितां गात्रपद्मां भजामि ॥
तस्मात्तत्त्वोपगम्यं हृदयदलकजं प्राप्य तत्कर्णिकायां
सिद्धांशोर्मण्डलान्तर्भ्रमममृतसुधासागरे वीचिलोले ।
रत्नद्वीपे समन्तात् सुरतरुविपिने प्रोद्यदादित्यकल्पं
रत्नप्राकारमध्ये भक्तिसदनमिदं वीक्ष्य भूयो नमामि ॥
इन्द्राद्यैर्लोकपालैस्तदनु च विविधैर्भैरवैर्भीमवीर्यै-
र्माव्याद्योगिनीभिः परमकुलमयं रक्षितं सावधानैः ।
सद्देवाधिष्ठितं श्रीमखिलसदनमिदं मोक्षदं योगगम्यं
भूयो भूयः प्रमोदामृतरसिकमना भावये भक्तिनम्रः ॥
तत्र श्रीपद्मरागैर्मरकतमणिभिर्वज्रमुक्ताप्रवालैः
स्तम्भाद्यैः स्तूपैः समन्ताद् रचितमुरुतरच्छायासदिकूपकक्षाणम् ।

रत्नागारं प्रपद्ये विविधयवनिकाराशिभिर्मौक्तिकाढ्यै
चञ्चद्द्वारं समन्तात् स्तुतमवनिमिलन्मौलिभिर्देवताभिः ॥

End :—

वाच्योपचारैर्जननि त्वदीयैरयत्नसाधारणकल्पितानि ।
त्वत्पादपङ्केरुहपूजनानि त्वत्प्रीतये सन्तु चिरं प्रसीद ॥

Colophon :—

इति श्रीकालीकल्पलतौ श्रीराजनारायणप्रणीतायां त्रैलोक्य
चिन्तामणिर्नाम तुरीयः कल्पः ।

(2) Tārā.

6663.

220. तारासहस्रनामस्तोत्रम् । *Tārāsahasranāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper 16 × 5½ inches. Folia 1. Lines, 8. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The present MS has been described in L. I. 462. The *stotra*, according to the colophon, contains 1,000 names of Tārā all beginning with *t* though there are some names which begin with *st*.

Colophon :—

इति श्रीमायाविलासतन्त्रे देवीश्वरसंवादे तकारादितारायाः
सहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

6664.

223. *Tārāsahasranāmastotra.*

Substance, machine-made paper. 19 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 9. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

6665.

2831. *Tārāsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. [illegible] **Extent in ślokas,** 180. **Character,** Bengali. Appearance [illegible]

This *stotra*, which is different from [illegible] described above, also contains names of Tārā beginning [illegible]

Beginning :—

ॐ मेरुपृष्ठे सुखासीनं [illegible]

पप्रच्छ प्राञ्जलिर्भूत्वा पार्वती [illegible]

श्रीपार्वत्युवाच ।

त्रैलोक्य श्रीनाथ जगन्नाथ जगद्गुरो

कृपया परया भक्त्या कथयस्व मयि [illegible] ॥

तकारकोटिविद्यायास्तारायाः परमं शुभम्

सहस्रनामसकलमष्टोत्तर समाकुलम

(3) Tantra

6666.

3102. ललितासहस्रनामस्तोत्रम् । *Lalitāsahasranāmastotra*

Substance, country-made paper. [illegible] **Extent in ślokas,** 210. **Character,** Nāgara. Appearance, [illegible] **Complete.**

An edition of the hymn with the commentary of **Bhāskararāya** has been published by Pandurang Jawaji (**Nirnayasagar** Press, Bombay). According to the colophon **of the edition** it belongs to the *Brahmāṇḍapurāṇa*. The **present MS omits** the introductory verses and some of the ***phalaśruti*** **verses.** It contains verses 52–251 of the printed **edition.**

6667.

8111B. त्रिपुरासहस्रनामस्तोत्रम् । *Tripurāsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 16 × 3¼ inches. Folia, 1-11. Lines, 6. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

MSS containing some other *stotras* of this type are described in Mad. XVII. 9146-9155.

Beginning :—

महेन्द्रः मन्दरगिरौ सुखासीनं महोदयम् ।
कल्पपादपसंकीर्णे कदम्बवनशोभिते ॥

... ...

नवामीन म:णाट्टे वैदूर्यस्तम्भमण्डिते ।
मुक्तादःमम्नायुक्ते सुधाब्धिपरिखावृते ॥
जातरूपघटाकीर्णविमानवरशोभिते ।
निर्मितं विश्वकर्मादिमौग्र्यं कल्याकरम् ।
विज्ञाप्तो विनतो भूत्वा महेश्वरमिदमब्रवीत् ।

कार्त्तिकेय उवाच ।

जय शङ्कर सर्वेश सच्चिदानन्ददायक ।
अज्ञानध्वान्तविध्वंसहंसरूप नमोऽस्तु ते ॥

Colophon :—

इति मानसोल्लासे महातन्त्रे कुमारोपाख्याने उत्तरखण्डे ष महाकालसंवादे त्रिपुरासहस्रनामाख्यं स्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

श्रीकालीचन्द्रशर्मणः स्वाक्षरं पुस्तकमिदम् ।

6668.

5813. त्रिशतीस्तोत्रम् । Triśatīstotra.

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 11. Lines, 8. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

This hymn contains 300 names of Lalitā. It has been published along with the commentary of Śaṅkarācārya in *The Works of Sri Sankaracharya* (Srivanivilas Press edition, Vol. 18, pp 161-308).

6669.

10430. *Commentary on Triśatīstotra.*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia, 1-111, of which Fol. 4-7, 10, 12-36, 38, 42-52, [illegible] 63, 64, 82, 84, 86, 89, 93, 94, 96-101, 103, 109, 110 are missing. Lines, 7. Extent in ślokas, 670. Character, Nāgara. Date, Saṁvat [illegible]. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS contains the commentary of Śaṅkarācārya.

Colophons not found in the printed edition:—

9B, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य-श्रीमच्छङ्करभगवत्पादकृतायां त्रि. 40B, ०त्रिशतीनामार्थप्रकाशिकायां श्रीङ्कार-नामार्थप्रकाशनं पञ्चमं समाप्तम्; 69B, ०त्रिशतीनामार्थप्रकाशिकायां द्वितीयखण्ड-पञ्चमवर्णनामार्थप्रकाशनं दशमं समाप्तम्; 79A, ०द्वितीयखण्डचरमवर्णार्थप्रकाशन-मेकादशं; 87B, ०तृतीयखण्डस्य प्रथमवर्णनामार्थप्रकाशनं द्वादशं समाप्तं; 92B, ०तृतीयखण्डद्वितीयवर्णनामार्थप्रकाशनं त्रयोदशं समाप्तं ।

Post-colophon Statement.—

संवत् १८७१ शा० १७३६ पार्थिवनामाब्दे फाल्गुनशुक्लपञ्चम्यां भौमे लिखितमिदम् ॥

6670.

9575A. लघुस्तवः । *Laghustava.*

Substance, country-made paper 10 × [illegible] inches. Folia, [illegible]. Lines, [illegible]. **Extent in ślokas, 55. Character,** Nāgarī. Date, Samvat 1918. Appearance, **fair. Complete in 22 verses.**

The *stava* complete in 21 verses has been printed [illegible] ***Stotraratnākara*** (Madras, 1929, Vol. II, pp. 146-50) w[illegible] **it is attributed to Kālidāsa.**

Beginning (not found in the printed edition):—

ॐ अस्य श्रीलघुस्तवस्तोत्रमन्त्रस्य [illegible] ऋषिः त्रिष्टुप् छन्दः श्रीत्रि- भैरवी देवता ऐं बीजं क्लीं शक्तिः सौः कीलकं ममाभीष्टसिद्धये [illegible] विनियोगः ।

Last verse (not occurring in the printed edition):

आनन्दोद्भवकम्प[illegible] सिद्धा[illegible]मादिकं
[illegible] सौभाग्य[illegible]
[illegible]
[illegible]सौभाग्यमिदं करोति सततं [illegible] ध्रुवम् ।

6671.

3090. सौभाग्यकवचम् । *Saubhāgyakavaca.*

Substance, country-made paper 10 × [illegible] inches. Folia, [illegible]. Lines, [illegible]. **Extent in ślokas, 65.** Character, Nāgarī. Appearance, fair. [illegible]

The present MS which was described in L. N. [illegible] **contains besides** the *Saubhāgyakavaca* assigned to [illegible] ***Nityāṣoḍaśikārṇava***, the *Pārāyaṇastotra* (Fol. 6B), complete **in ten verses and** assigned to the *Jñānārṇava*.

Beginning (of the *Pārāyaṇastotra*):—

शिवां पद्मासनारूढां गुरुमूर्तिस्वरूपिणीम् ।
वन्दे वाग्देवतां देवीं महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥ १ ॥

6672.

5963. त्रैलोक्यमोहनकवचटीका : Commentary on the *Trailokyamohanakavaca*.

Substance, country-made paper. [illegible] Extent in ślokas, 340. Character, Nāgarī. Date [illegible] Appearance, old and discoloured. Complete.

A MS containing the text of the *kavaca* has been described under No. 5815 above.

Beginning :—

अथ त्रैलोक्यमोहनकवचस्य टीका । [illegible]

श्रीदेव्युवाच ।

श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्याः [illegible] विद्यास्वरूपिणः ।
साध० ॥ प्रकीर्तिताः ॥ ८ ॥
शिरो मे वाग्भवं पातु कण्ठं [illegible]
कामं [illegible] देवि [illegible] ॥ ९ ॥
महामायां ततः पश्चात् [illegible] ॥

अस्यार्थः ।

कामं [illegible] ककारं [illegible] युतं [illegible] क इति सिद्धम् ।
शक्तिः हकारः माया दीर्घ ईकारः । [illegible] महामाया
ह्रीं ॥ १ ॥

[illegible] ललाटं पातु [illegible] माम् ।
[illegible] पश्चात् [illegible] च ॥

मायाक्षरेण संयुक्तं नादबिन्दुकलान्वितम् ।
प्रथमं कामराजस्य बीजं परमदुर्लभम् ॥

अस्यार्थः ।

वियत् हकारः सस्वरः । चन्द्रः सस्वरः सकारः । ककारलकारौ सस्वरौ । शकुनी व्यञ्जनरूपः हकारः । वह्निः व्यञ्जनरूपः रेफः । एतत् शकुनीवह्निरूपं व्यञ्जनद्वयं मायाक्षरेण ईकारेण [illegible] कृत्वा नादेन अर्द्धचन्द्रेण ईकारेण बिन्दुकलया बिन्दुरूपेण च [illegible] कर्तव्यं तेन हसकलह्रीं इति [illegible] । प्रथमं काम[illegible] कूटं पञ्चमीविद्यायां स्थितं भवति । पञ्चमीविद्याया[illegible] कूटं भवति ॥ २ ॥

Colophon :—

इति त्रैलोक्यमोहनकवचस्य भाष्यं [illegible] समाप्तम्

Post-colophon Statement :—

[illegible]
[illegible]
श्रीमत्त्रिपुरसुन्दर्याः कवचं परमोत्तमम् ।
त्रैलोक्यमोहनाख्यं हि [illegible] ॥

6673.

8959. मकरन्दस्तोत्रम् । *Makarandastotra*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, [illegible]. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Samvat [illegible]. Appearance, fair. Complete in 17 stanzas.

Another MS of the *stotra* is described in Mad. [illegible] 10807 where it is attributed to Kālidāsa. The last [illegible] of the present MS is not found in the Madras MS.

Last verse :—

पूजयित्वा विधानेन महात्रिपुरसुन्दरीम् ।
इदं स्तोत्रं पठित्वा तु देवीमानुज्ञामवाप्नुयात् ॥

Colophon :—

इति श्रीशिवोक्तं मकरन्दाख्यं स्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

लिखितमिदं जगदीशशर्मणा [illegible] संवत्
१९०१० । चैत्रकृष्णत्रयोदश्यां ...

6674.

11065. [मानसपूजनम् । *Mānasapūjanam*]

Substance, country-made paper. [illegible] Lines, 10. Character, Nāgara. Appearance, fair. [illegible]

It contains 52 verses or *mantras*, one of which is presumably to be uttered on the occasion of presenting a particular object to the deity. The work agrees with the *Mānasikapūjana* attributed to Śankarācārya and described in L. VI. 2236. It was published under the name *mānasapūjana* (in 71 verses) by Sourindra Mohan Thakur (Calcutta, Saṃvat 1933) as well as in the collected works of Śaṅkarācārya (Vol. 17, pp. 218-35) under the name of *Devīcatuḥṣaṣṭyupacārapūjāstotra* (in 72 verses). The present manuscript does not contain the full name of the work but the leaves are marked in the left hand corners with the letters मा. पू., apparently an abbreviation for मानसिकपूजन).

Durvāsas.

6675.

578. ललितास्तवरत्नम् । *Lalitāstavaratna.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3 inches. **Folia**, 22. **Lines**, 6-7. **Extent** in ślokas, 320. **Character**, Nāgara. **Date**, Saṃvat 18 : **Appearance**, old and dilapidated. Complete.

The present MS has been noticed in L. IV. 150. Two MSS of the work are described in Mad. XIX. 10827 s of which one does not mention the name of any author, while the other attributes it to Śaṅkarācārya.

Post-colophon Statement :—

+ + + संवत् १८५१ समये कार्त्तिक शुभ पक्षा[मा]सायामेन
लिखितं स्वार्थं परार्थं च । पठतु शुभं भूयात् ।

6676.

5782. देवीमहिम्नःस्तोत्रम् । *Devīmahimnaḥstotra.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. **Folia**, 12. **Lines** on a page. **Extent** in ślokas, 170. **Character**, Nāgara. **Appearance**, discoloured. Complete in 55 stanzas.

Beginning :—

श्रीमातस्त्रिपुरे परात्परतरे देवि त्रिलोकीमहा-
सौन्दर्यार्णवमन्थनोद्भवसुधाप्राचुर्यवर्णोज्ज्वलम् ।
उद्यद्भानुसहस्रनूतनजपापुष्पप्रभं ते वपुः
स्वान्ते मे स्फुरतु त्रिलोकनिलयं ज्योतिर्मयं वाङ्मयम् ।
आदिक्षान्तसमस्तवर्णसुमणिप्रोते वितानप्रभे
ब्रह्मादिप्रतिमाभिकीलितषडाधाराब्जकक्षोन्नते ।
ब्रह्माण्डाब्जमहासने जननि ते मूर्तिं भजे चिन्मयीं
सौषुम्नायतपीतपङ्कजमहामध्यत्रिकोणस्थिताम् ॥

End :—

दुर्वाससा विदितसत्त्वमुनीश्वरेण
विद्याकलायुवतिमन्मथमूर्तिमेतत् ।
स्तोत्रं विधाय रुचिरं त्रिपुराम्बिकायाः
वेदागमोक्तपटलैर्विदितैकमूर्तेः ॥ ५५ ॥
[मदनवनुपचनिरञ्जनशीलमुनिविग्रहो भगवान् ।
सर्वासामुपनिषदां दुर्वासा जयति देशिकः प्रथमः ॥ ५६ ॥]

The last verse is found in the two MSS described below.

Colophon :—

इति श्रीदुर्वा[स]साकृतं देवीमहिम्नः स्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

6677.

5976. *Devīmahimnaḥstotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 8 inches. Folia, 2[illegible]. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date Saṃvat 1831. Appearance, old and discoloured. Complete in 56 verses.

The colophons of this and the following MS call the hymn *Sundarīmahimnaḥstotra*. The text is here accompanied by the commentary of Nityānanda another MS of which is described in Ulwar 2381. Extr. 640.

Beginning of the commentary :—

श्रीविद्याकल्पवाटिकुसुमं
कृत्वा वाक्यवाक्यभावप्रभावम् ।
कर्णीकृत्वा श्रीमद्दुर्वासोक्तं
स्तोत्रं श्रीमत्सुन्दरीमहिम्नः ।

पूर्वैर्वैर्व्याख्यातं नेति भीतो
गूढार्थत्वात् कल्पबुद्धिस्तथापि ।
श्रिष्टैरिष्टैरीहितोऽहं गुरुत्वा
नित्यानन्दः सान्तो व्याकरोमि ॥

... ...

... ...

इह खलु सकलागमाचार्यचक्रवर्ती साक्षात् शिव एव अन्यथा गर्भसम्भूतः श्रीमद्भट्टारकान्वद्नामा महामुनिः श्रीमहात्रिपुर-सुन्दर्याः सानुभावं महिम्नः स्तोत्रं चिकीर्षुरादौ कूटत्रयदेवता-भावनाकृपं मङ्गलमाचरति श्रीमातरिति ।

End of the commentary :—

इति त्रैपुरं श्रीमहिम्नं गुरुत्वा
मया व्याकृतं प्रीतये सिद्धये च ।
सतां साधकानां सुविद्यैः सुधीरै-
श्चिरं लोकनीयं सदा निश्चयेन ॥

Post-colophon Statement :—

संवत् १८११ आषाढवदी अमावस्या[यां] शुक्रवासरान्वितायां मया गोवर्द्धनेन कौशेन लिखितमिदं सुन्दरीमहिम्नं शुभदम् ।

6678.

6076. *Devīmahimnaḥstotra.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 18 by count. Lines, 15. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The text is accompanied in the present MS also by the commentary of Nityānanda.

The MS breaks off abruptly in the middle of the commentary of the first stanza (Fol. 1A) of which the *pratīka* only is given; and Fol. 1B is left entirely blank. Fol. 2A opens in the middle of the commentary on stanza 20.

Śankarācārya.

6679.

3108. आनन्दलहरी । *Ānandalahari.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 32. Lines, 8. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete in 103 stanzas.

MSS in Nāgari characters, except the one containing the commentary of Kaivalyāśrama, refer to the hymn as *Saundaryalahari* while MSS in Bengali characters as also MSS of commentaries by Bengali authors consistently refer to it as *Ānandalahari.* The Vanivilasa Press edition of *The Works of Sankaracharya* (Vol. 17, pp. 125–50) refer to it as *Saundaryalahari* while under the name *Ānandalaharī* it contains (Vol. 17, pp. 159–64) an entirely different hymn, a MS of which (No. 9490) is described below. The Theosophical Publishing House of Adyar has recently published an attractive edition of the work, together with English translation, explanation in English, diagrams and an appendix on Prayoga (Adyar, 1937).

6680.

4289A. *Ānandalahari.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1 inches. Folia, 1-13B. Lines, 3-5. Character, Udiyā. Appearance, good. Complete in 103 stanzas.

6681.

5050. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 13¾ × 2¼ inches. Folia, 20. Lines, 4 Character, Bengali. Appearance, old. Complete in 100 stanzas.

Post-colophon Statement :—

श्रीदेवीचरणाभिज्ञवन्द्योपाध्यायपुस्तकम् ।
गोविन्दरामदासेन भिक्षुणा लिखितं द्रुतम् ।

6682.

9383. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 11 × 7 inches. Folia, 19. Lines, 2. Character, Nāgarī. Appearance, fair. Complete in 103 stanzas.

Colophon :—

इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं सौन्दर्यलहरीस्तवं समाप्तः ।
सविमर्शविवरणविषयमङ्गलानामखिलविमलमङ्गलमङ्गलपराणां मण्-
डलिकश्रीशङ्कराचार्याणाम् । शु[भ]मस्तु ।

Post-colophon Statement :—

लिखितं मया पण्डितमुकुन्दरामेण जयन्तोदेवाः[।] पठनार्थं
संवत् १९००८ श्रीपञ्चम्यां बुधवासरे शुभं भूयात् ।

6683.

9868. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 3¾ inches. Folia, 1-10. Character, Nāgarī. Appearance, fair. Complete in 100 stanzas.

6684.

9823. *Ānandalahari*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 11. **Character, Nāgara.** Date, Saṃvat 1877. Appearance, old. Complete in **102 stanzas.**

Post-colophon Statement :-

संवत् १८७७। लिखितं गुरुदयालेन देव्याः स्तवमनुत्तमम् ।

6685.

9824. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 7 × 4 inches. Folia, [illegible]. Lines, [illegible]. **Character, Nāgara. Appearance, fair.** Complete in 103 stanzas.

6686.

11062. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 7. **Character, Nāgara. Appearance,** fair. Complete in 104 stanzas.

6687.

9684. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 9. **Character, Nāgara. Appearance,** fair. Incomplete.

It runs up to a portion of verse 15.

6688.

919. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 60. Lines, 11. **Extent in Ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Date,** Saṃvat 1810. Appearance, old. Complete **with commentary on 101 stanzas.**

The text is accompanied by the commentary of Kaivalyāśrama. The present MS is noticed in L. V. 18[illegible] where the commentary is stated to be anonymous. Other MSS of the commentary are noticed in Bik. No. 519, L. IV. 1716, VSP. p. 54, IO. IV. 2621 and Oxf. 168.

Post-colophon Statement :

श्लोकसंख्या १६०० । श्रीन्द्रपतिविक्रमादित्याब्दे १[illegible] शुभवर्षे पौषमासे शुक्लपक्षे तिथैकादश्यां शुभवारे [illegible] लिखितमिदं पुस्तकं श्री + का[illegible]मेव वसुदेवशातीय मवपुरम[illegible] पठनार्थे आग्रामभातीय मुकुले । लिखितमस्तु लेखकपाठकयोः शुभमस्तु ।

6689.

3694. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 36. Lines, [illegible] 6, 7. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali. Date, Śak [illegible] Appearance, old and worn out. Complete with commentary on [illegible] stanzas.

The present MS contains the text of the hymn accompanied by the commentary of Govinda Tarkavāgīśa. Two verses (मञ्जीरश्रोमिचरवं and रत्नं मकरमूर्तिना, etc.) which are found in some MSS of the *stotra* occur here after the colophon of the commentator and there is no commentary on these verses. Other MSS of the commentary are noticed in L. X. 3373 and VSP. p. 53.

Post-colophon Statement :—

श्रीरामचन्द्रदेव शर्मणो लिखनं पुस्तकम् । शकाब्दः १६७८ ।

6690.

5204. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 15½ × 2¼ [illegible]. [illegible]
Extent in ślokas, 750. Character, Bengali. [illegible]
Complete.

The present MS contains only the [illegible] of **Govinda Tarkavāgīśa.** The last [illegible] which is commented **upon is numbered 102.** This is followed [illegible] in the [illegible] **MS with the two verses with**out any commentar[illegible]

6691.

3434. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 14 [illegible] Folia, 3[illegible]
Extent in ślokas, 1,100. Character, Bengali. Appearance, [illegible]
worn out. Complete with commentary on 10[illegible]

The present MS contains the commentary of [illegible] **hari, other MSS of** which are described in [illegible] **and HPR. 1. 28.**

Post-colophon Statement:—

शकाब्दाः । भाद्रस्य सप्तमदिने [illegible]

[illegible] ।

6692.

3905A. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, palm-leaf (with a few folia on paper). 16 [illegible] inches. Folia, **56 (by counting). Lines, 4. Extent in ślokas,** [illegible]. Character, **Bengali. Appearance, old and dilapidated.** Complete with commentary on 101 **stanzas.**

The MS contains the commentary of Śrīkṛṣṇa. In the MS described in L. VII. 2415 the name of the commentary is given as Mañjubhāṣiṇī and that of the author as Kṛṣṇācārya. VSP (p. 53) also notices a MS of the work where no name of the commentary is given. The epithet Tarkālaṅkāra used with the name of the commentator in the present MS may be due to a confusion with the well known Bengali Smṛti author of that name.

Beginning :—......

पुरा किल वाराणस्यां ब्रह्ममीमांसाभाष्यकारो द्वैतवादविमर्द-
जगद्विजयी परिव्राजकाचार्यश्रीशङ्करः शङ्करप्रतिमोऽपि श्रीशाक्त-
भक्तिविमुखतया चिरमनुचिरं ब्रह्मचर्यशापपरम्परामनुभूतवान्
शक्तिभक्तिवैमुख्यविजृम्भितेयं समदुःखप्रारेति ख्यानपरो...
निर्णीय शक्तिभक्तायाः श्रीमदन्नपूर्णायाः प्रासादं ...
तत्संनिदेव निष्पन्दतां प्राप्तश्चैव श्रीमच्छक्तिं कौति स्म ...
इत्यादि ।

End :—

+ नौति यद्यं न सकलपुरुषकृत्यं न वा श्रीमदाचार्यमत...
लभ्यते इति न [आ]ख्यातमिति ।

तत्त्वरम्ति + + + + त्वाधीनविभवे यदि ।
परोभिप्रायमयवनयेष्टं तावत्वं भवत् ।
यदि + + भवद्भिरुपलभ्यते ।
तत्र तात्पर्यकं धीराः परं कुरुत वो नमः ।

Colophon :—

इति श्रीतर्कालङ्कारभट्टाचार्यश्रीकृष्णशर्मकृतानन्दलहरी-
टीका समाप्ता ।

Post-colophon Statement :—

+ + + + अतीताम: श्रीयुत मुकुन्द —
आनन्दलहरीटीका [illegible]हेतुना ।
गतेति शाके [illegible]
ऊर्द्धमि तावाग [illegible]
मासद्वयञ्चैव मखाद्द [illegible]
वर्षाणि मासानि [illegible] ॥

6693.

3973. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, machine-made ruled paper [illegible]. Folia, 58. Lines, 15. Extent in ślokas [illegible]. Character, Bengali. Appearance, fair. Incomplete.

The present MS contains the commentary called *Haribhaktisuddhodayā* by Harinārāyaṇa up to a portion of stanza 64. Another MS of the commentary is described in HPR. II. 17.

6694.

6582. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia, [illegible]. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete, with commentary on 103 stanzas.

The present MS contains the commentary by Mahādeva Vidyāvāgīśa, another MS of which is described in IO. IV. 2624. Verses occurring at the end of the India Office MS give the genealogical account of the commentator and the date of composition of the commentary as 1527 Ś.E. These verses are not found in the present MS.

6695.

5116. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 13¾ × 2¼ inches. Folia, 26. Lines, 7. Extent in ślokas, 800. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

The present MS contains the commentary of Raghunandana up to a portion of stanza 57.

Beginning:

उत्थायाम्भोनिधेर्निरीक्ष्य परितः पश्चात् प्रतापोद्भटान्
नारीरूपधरस्य कैटभरिपोः सान्निध्यमभ्यागता ।
अन्तर्मोदभरेण बिभ्रति दृशं स्मितस्मेराननं
श्रीरामोद्भवविस्मिता भगवती लक्ष्मीः श्रियं यच्छतु नः ॥

अपि च ।

मुनीन्द्राणां साक्षाच्चमदृशत् पाणिकमले
गृहीते सज्जार्घं मदनरिपुणा कामुकतया ।
इदन्त्वामामास्ये स्मितशबलितमालोक्य परित-
स्तनीयाया दृष्टेः कृशमयतु लज्जापरिणयः ॥

अपि च ।

अग्रेसरः सकलशास्त्रविशारदानां
श्रीचन्द्रमौलिरवदन्ध्रुद्विजवंशमौलिः ।
यस्यैकबालपदवीमवलम्ब्य वाणी
स्त्रीयाभिमानमलिमानमुरीकरोति ॥

श्रीचन्द्रमौलितनयः कविचक्रवर्त्ती
वाणीविनोदरसिको रघुनन्दनोऽयम् ।
श्रीशङ्करप्रतिकृतेरिह शङ्करस्य
काव्ये दुरूहविषये विदधाति टीकाम् ॥

विद्यार्थ्यागमशास्त्राणि मद्गुरोरुपदेशतः ।
आनन्दलहरीटीकां तनोति प्रीतये सताम् ॥

श्रीत्रिपुरसुन्दरीचरणोपासनपरः श्रीशङ्कराचार्य्यः शक्तेः प्रभवं जगदिति प्रतिपादयन्नाह । शिवः शक्त्या युक्त इत्यादि ।

6696.

10299. *Ānandalahari.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 35. Lines, 12. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Appearance, old and worn out. Complete in 102 stanzas.

The text in the present MS is accompanied by the commentary of Rāmabhadra another MS of which is found in the old collection of the Society.

Beginning of the commentary:—

नमामि परमं देवं शिवं शान्तमनामयम् ।
शिवाय यत्प्रसादेन शिवे सृष्ट्यादिकर्त्तृता ॥
श्रीविश्वनाथतनयः सर्व्वविद्यानिधानदः ।
रामभद्रो विवृणुते सौन्दर्य्यलहरीस्तुतिम् ॥
श्रीशङ्करकृतां पुण्यां सौन्दर्यलहरीस्तुतिम् ।
व्याख्यातुमारभे भक्त्या क्षन्तुमर्हन्ति सूरयः ॥

Colophon of the commentary:—

इति श्रीरामभद्रमिश्रविरचिता सौन्दर्य्यलहरीटीका मनोरमा समाप्तिमगमत् ।

6697.

5967. *Ānandalahari.*

Substance, country-made paper. 10½ × 6 inches. Folia, 56. Lines, 14. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete with commentary on 103 stanzas.

The present MS contains the text accompanied by a commentary by Kavirāja.

The letters within square brackets in the colophon below are in red ink, evidently written by a later hand.

Beginning of the commentary :—

ॐ सकलसुरासुरमौलिमणिनीराजितचरणकमलोऽणिमादि
प्रवरसिद्धिसेवितपदप्रदानप्रभूतदुर्लभश्रीनिकरः कपिलपुरःस
सिद्धाश्रितदर्शनो भगवान् श्रीशङ्कराचार्यः परमापद्गतजनानां
आगार्थविरचितकावयशेषधिः महाविद्यां स्फुटीकुर्वंस्तामेव स्तौ
त्यिव इति ।

Colophon :—

इति श्री[क]वि[रा]ज[कृ]ता सौन्दर्यलहरीटीका सम्पूर्णा

6698.

10260. *Ānandalaharīṭīkā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 55. Lines ... Extent in ślokas, 875. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete with commentary on 102 stanzas.

The present MS contains the commentary of ... whose name appears to have been Nirañjana.

Beginning :—

शिवः शक्त्येति । ननु कथं परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य प
रमतत्त्वज्ञानिवसुधस्य परमात्मविदः श्रीशङ्करभगवतो भवा
नीसौन्दर्यवर्णने प्रवृत्तिरनौचित्यादिति चेन्न भवान्या ब्रह्माभेदेन
वर्णनमेव ब्रह्मवर्णनमिति नानौचित्यं वदामः ।

Colophon :—

इति श्रीमन्निरञ्जनटीकायां सुबोधिन्यां सौन्दर्यलहरी सम

6699.

9490. *Ānandalaharī.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 7. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1751. Appearance, old. Complete in 20 stanzas.

An edition of the hymn, complete in 20 stanzas, has been published in *The Works of Sankaracharya* (Vanivilas Press edition, Vol. 17, pp. 159–164).

Post-colophon Statement :—

इन्दुतर्कनगचन्द्रसम्मिते ज्येष्ठमासि सिततुर्यसंयुते ।
दिनकरस्य दिवसे हि पुस्तकं सूर्यमणिनामाख्यलेखितम् ॥
बटुभोलानाथाय पठनार्थम् ।

(4) BHAVĀNĪ

6700.

3130. भवानीसहस्रनामस्तोत्रम् । *Bhavānīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4½ inches. Folia, 1-33. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Date, Śaka 1701. Appearance, good. Complete.

The present MS is described in L. X. 4113. The *stotra* has been published in the *Stotraratnākara* (Vol. II, pp. 1–23, Madras, 1929). It is assigned to the *Rudrayāmala.*

Post-colophon Statement :—

श्रीसंवत् १८३६ शाके १७०१ चैत्र शुद्ध १ भौम ।

6701.

3774. *Bhavānīsahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. **Folia**, 22. **Lines**, 7. **Extent** in ślokas, 230. **Character**, Nāgara. **Appearance**, discoloured. **Complete.**

The present MS has no colophon.

6702.

2148. भवानीस्तवराजः । *Bhavānīstavarāja.*

Substance, machine-made paper. 6 × 3½ inches. **Folia**, 2. **Lines**, [illegible]. **Extent in ślokas**, 10. **Character**, Nāgara. **Appearance**, fair. **Incomplete.**

The *stava* proper appears to be missing in the present MS which contains the *dhyāna* and *nyāsa* only.

Beginning :—

अस्य श्रीस्तवराजस्य सदाशिवऋषिः स्मृतः ।
देवता जगतां धात्री [त्रि]कूटा परमोत्तमा ॥
छन्दोनुष्टुप् समाख्यातं मनसा इच्छितं फलम् ।
अथ ध्यानं वदाम्यस्या देव्याः परममुत्तमम् ॥
कृतेन येन जायन्ते सर्वा पूर्णा मनोरथाः ।
माणिक्यमौलिभाभास्वत्पद्मासनसमाकृतिम् ॥
अद्ये रक्तारविन्दाभां चतुर्भुजसमन्विताम् ।
ग्रैवेयाङ्गदसंयुक्तां ललत्काञ्चीकलापिनीम् ॥

End :—

एवं ध्यानविधिं कृत्वा प्रातमादौ मनुं जपेत् ।
स्तवराजं पठेद् पश्चाद् पुनर्न्यो च सम्पुटम् ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले महातन्त्रसारे श्रीभवानीस्तवराजः सम्पूर्णः

Sāhib Kaula.

6703.

6019. देवीनामविलासः । *Devīnāmavilāsaḥ.*

Substance, country-made paper. 7 × 6½ inches. [illegible] **in book-form).** Lines, 7. Extent [illegible] 3,000 [illegible] **Appearance, fair.** Complete in [illegible] chapters.

This is a poem which seeks to elucidate each of the one thousand names of Bhavānī (as found in the *Bhavānī-sahasranāmastotra* described above), by one verse, beginning from chapter VI (Fol. [illegible]) and ending in chapter XV (vol. 375b). The earlier chapters describe how Śiva, questioned by Nandikeśvara, related the greatness of the Divine Mother [illegible] even Śiva to eulogise Her. The last chapter praises the [illegible] thousand names.

Beginning :- -

> चिद्रूपं [illegible] कल्पविभवं [illegible] । [illegible]-
>
> रासीदस्ति [illegible] मा [illegible] ।
>
> [illegible]
>
> सौषम्णोर्जयति [illegible] ॥ १ ॥
>
> सोऽहं तेन गुरुः [illegible]
>
> सन्दर्भाः [illegible] नाम्ना [illegible] ।
>
> साहिबकौल इति [illegible]
>
> [illegible] ॥ २ ॥

Chapter VI introduces the subject-matter as follows —

Fol. 160A,

> [illegible] यानि नामानि देवी
>
> देव्याः स्पष्टं पूर्वमुद्देशपूर्वम्
>
> साहिबकौलस्तानि भक्त्यैकनम्रो
>
> [illegible] ॥ १ ॥

विधुमायाभिधे विप्रसरस्वतिविवर्धिते ।
पर्यायैकेन बद्धा च तरङ्गाल्लीपादिता ॥ ६ ॥
तापि ज्ञाप्यप्रधानानि विषयान्तरितानि च ।
वर्जितानि न दूष्याणि तान्युद्भावनया चयम् ॥ ७ ॥

Each chapter ends with a verse-colophon. The first half of this verse is common to all the chapters. The second half which changes from chapter to chapter occasionally refers to other works of the author. The concluding verses of chapters I and XVI, and the second halves of similar verses of the remaining chapters are quoted below.

Chapter I :—

30B, बालात्मा मन्त्रानुभूतिकलना वाग्भं भविष्योदृत
साध्विवकौल इति प्रथावति पदे निर्ब्बाति यः काश्यपः
देवीनामविलासनाम्नि विहते लक्ष्मभावोदयात्
तस्याद्यः प्रियभिक्षुनीतिरभवत् भक्तिः प्रथामागमत् ।

46A. तत्पद्वौमनुवेनुधन्यतनोर्भावस्य नैवागमत्
काव्ये नामविलासनाम्नि रचिते भक्तिर्द्वयोः पूरकः ।

71A. देवीनामविलासनाम्नि कविनाथित्तचारणादय-
भावत्व तदीयकाव्यपतौ भक्तिस्तृतीयागमत् ।

141B, कविपूर्वकप्रकटकविभागानन्दकन्दस्य-
द्वारे तस्य कृतौ विलास रचिते भक्तिश्चतुर्थागमत् ।

159B, तस्याद्ये प्रियशास्त्रपूर्वकविलासावृते संधते
नामैव विलासनाम्नि रचिता भक्तिर्गता पञ्चमी ।

185B, तस्याद्ये कुलदेवतागमतः श्रीशारिकायाः कर्त
मन्त्रोद्धारकमागते कलहं भक्ती रसागात् ।

203B, तस्याद्ये गुरुवरविक्रमकेः सोदर्यभावं चिते
देवीनामविलासनाम्नि विरतिं भक्तिर्गता सप्तमी ।

228B, तत्काव्ये सकलार्थनामिपदतया: वक्रिकाय अनु-
कूले नामविलासनाम्नि सुरका भक्तिर्द्धतीताक्रमी ।

250B, काव्ये तस्य विलासबोधजनके कर्णोदरविक्षतना-
ह्लादैर्दुर्गकथावपि प्रविततं भक्तिर्नवाङ्गागमत् ।

271B, तत्काव्ये परमार्थियातयमकं श्रीनन्दमौनिकृतं
व्यालोकेन समागतेव दशमी भक्तिर्विरामं गता ।

292B, तत्काव्ये परकान्तगानयमकं सं सुप्रभातस्तवे
सोदर्यं कलयन्नमुष विरतिं भक्तिर्भवाङ्गागमत् ।

315B, काव्ये तस्य कपोतदैव विहतेर्गीतानुसारं प्रति-
भावना नामविलासनाम्नि विरतिं भक्तिर्गता द्वादशी ।

335B, काव्ये तस्य समागते सभगिनी कल्पातकोपाकृतिं
पिबाम्नेव विलासनाम्नि विरतिं भक्तिस्त्रयोदश्यगात् ।

356B, चित्रैः पद्यगणैर्विभाषिततनुः नामनाम्य स्थिते
काव्ये तस्य विलासनाम्नि विरतिं भक्तिश्चतुर्दश्यगात् ।

375B, काव्ये तस्य पराविचार्यविभवे सत्यप्रबन्धादिका
देवीनामविलासनाम्नि तिथिभिर्भक्तिर्गतेषा स्थिता ।

392B, श्रीकण्ठाख्यपरानुभूतिविभवात्श्रीकृष्णकोणादभूत्
वाञ्छानाथ इति स्फुटं प्रियपदं बुद्धेर्निवासश्च यत् ।
भक्तिप्रकृतिराजितस्य सुफलाख्या गता मे महा-
काव्ये नामविलासनाम्नि ललितापूर्णप्रथा षोडशी ।

The date of the composition of the work (1667 A.D.) **is given:—**

397B, काव्ये विक्रमभूपतोनकमुनागाक्षैर्मिते वत्सरे
वर्षारे च नेत्रनेत्रमहिते पक्षे शुचौ माधवे ।
पूर्णार्थे नवमादिपेऽमलमनयोदयवांछिते
वाञ्छानाथपदे विलासमुदितः श्रीभक्तिनामान्वितः ।

Last Colophon :—

इति श्रीनामविलासः शुभदः समाप्तः। इतिरियं श्रीमन्महामाहेश्वराचार्य्यशिवकौलपादानाम्।

(5) Bhuvaneśvarī.

6704.

4706D. भुवनेश्वरीस्तोत्रकवचे। *Bhuvaneśvarīstotrakavaca.*

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 21B–25A. **Lines**, 8. Extent in ślokas, 75. Character, Bengali. Appearance, ... **Complete.**

The *stotra* is taken from the *Śāradātilaka* (Ch. XXIV 86–111). The *kavaca* is assigned to the *Rudrayāmala*.

Beginning of kavaca :—

देव्युवाच।

भुवनेश्वर्य्याश्च देवेश मायाविद्याः प्रकाशिता।
श्रुताश्चाधिगताः सर्व्वाः श्रोतुमिच्छामि साम्प्रतम्।
त्रैलोक्यमङ्गलं नाम कवचं यत् पुरोदितम्॥

Colophon of kavaca :—

23A, इति रुद्रयामले देवीश्व[र]संवादे त्रैलोक्यमङ्गलं नाम भुवनेश्वरीकवचं समाप्तम्।

(6) Durgā.

6705.

148. दुर्गादादिनामस्तोत्रम्। *Durgādādināmastotra.*

Substance, country-made paper. 16 × 5¼ inches. Folia, 1–12. Lines, 8. Extent in ślokas, 265. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

The present MS was described in L. i. 461. The *stotra* which consists of 1,000 names of Durgā, all beginning with the letter *d*, does not agree with the one of the same name published by Annadacarana Bhattacarya (Murshidabad, 1331 B.S.) and assigned to the *Kulārṇava*.

(7) Mahiṣamardinī.

6706.

10670. **महिषमर्द्दिनीसहस्रनामस्तवः ।** *Mahiṣamardinī-sahasranāmastava.*

Substance, country-made paper. 14½ × 2½ inches. Folia, 10 (by counting). Lines, 6. Extent in ślokas, 160. Character, Bengali. Appearance, old, worn-out and faded. Complete.

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

अथ वक्ष्ये महेशानि + + + + सहस्रकम् ।

यस्य विज्ञानमात्रेण भवेत् + + + + + + ॥

Colophon :—

इति + + – + + मर्दिन्याः सहस्रनामस्तवः समाप्तः ।

(8) Annapūrṇā.

6707.

9816. **अन्नपूर्णास्तोत्रम् ।** *Annapūrṇāstotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 6. Lines, 15. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1879. Appearance, old. Complete.

The *stotra* proper contains about 50 stanzas. It is therefore styled *pañcāśikā* in two of the stanzas towards the end.

Beginning of the stotra proper :—

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेवेश मे श्रोतुं दारिद्र्यं न भवेद्यथा ।

कां देवतां नमस्कृत्य वद शङ्कर तत्त्वतः ॥

ईश्वर उवाच ।

अन्नपूर्णामहं वक्ष्ये चतुर्वर्गफलप्रदा[म्] ।

यस्या[:] स्मरणमात्रेण कृतार्थः साधकश्चरेत् ।

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले ईश्वरपार्वतीसंवादे अन्नपूर्णास्तोत्रं सम्पूर्णम्

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु कल्याणमस्तु संवत् १८७९ आश्विन आश्विनस्य

चतुर्थ्यां । गुरौ स्वार्थं परार्थं च ।

(9) VAGALĀMUKHI

6708.

236. बगलामुखीस्तोत्रम् । *Vagalāmukhīstotra.*

Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia, 3A-6A. Lines, 4. Extent in ślokas, 30. Appearance, old. Complete.

Fol. 1-2B of the present MS contains a *kavaca* of the deity. The MS has been described by R. L. Mitra in N. I. 436, 437, one number describing the *kavaca* and the other the *stotra*. The *stotra* is published in various collections of *stotras* published in Bengal.

6709.

4706A. *Vagalāmukhīstotra.*

Substance, country-made paper. 13½ × 4½ inches. Folia, 1-3. Lines, ... Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

Folia 1–3A contains the *stotra* while the last leaf contains two *kavacas*, presumably of Kālī, one called the *śatrumardanakavaca* and the other the *ṛṇaśodhanakavaca*, the colophons of which are quoted below:—

3B, इति समयातन्त्रे देवीश्वरसंवादे शत्रुमर्दनं नाम कवचं समाप्तम्।

इति भैरवतन्त्रे देवीश्वरसंवादे ऋणशोधनकवचं समाप्तम्।

6710.

5129. *Vagalāmukhistotra.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 6 Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

6711.

9481. *Vagalāmukhistotra.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4 inches. Folia, 2–6. Lines, 11. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance fair. Incomplete.

In the present MS the hymn which agrees with the one described above is assigned to the *Vidyārṇavatantra* and not to the *Rudrayāmala* as in the previous MSS and the printed editions. It has more than a dozen verses in the beginning describing the deity.

Colophon:—

इति श्रीविद्यार्णवतन्त्रे वगलास्तोत्रं समाप्तम्।

Post-colophon Statement:—

सं। १८२६। ॐ ब्रह्मास्त्राय विद्महे स्तम्भनाय धीमहि तन्नो वगला प्रचोदयात् १। चैत्रमासे कृष्णपक्षे एकादश्यां बुधवासरे लिखते लक्ष्मीन शुभमस्तु। १

(10) PRATYAÑGIRĀ.

6712.

2802. प्रत्यङ्गिरास्तोत्रम् । *Pratyaṅgirāstotra.*

Substance, country-made paper. 12 × 4 inches. Folia, 3 (numbered 11–13 on the left hand margin). Lines, 9. Extent in ślokas, 85. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The *stotra* proper is of the type of a *mālāmantra* which is preceded by an introduction and followed by a *phalaśruti*. The *phalaśruti* section of the present MS is followed in the next two MSS by another *mantra* with an indication of its application and uses. This portion is not found in the present MS.

The first folia of the present MS and of the MS described under No. 5640 above (both of which form part of a larger MS) were inadvertently interchanged so that after a proper re-adjustment of the folia the latter MS is found to contain a complete copy of an *Aparādhabhañjana-stotra* alone and no portion of the *Pratyaṅgirāstotra* as stated in the description thereof.

Fol. 3B of the present MS contains the *aparādha-bhañjanastotra* (see below) assigned to the *Rudrayāmala*.

Beginning of the Pratyaṅgirāstotra :—

प्रत्यङ्गिरास्तोत्र[मन्त्रस्य] महादेवऋषिरनुष्टुप्छन्दः प्रत्यङ्गि-
रादेवता ममाभीष्टसिद्ध्यर्थे विनियोगः ।.........

मन्दरस्थं सुखासीनं भगवन्तं त्रिलोचनम् ।
विनयेन परया भक्त्या पार्वती परिपृच्छति ।

श्रीदेव्युवाच ।

भारतीया महाविद्या प्रत्यङ्गिरा महोदया ।
सर्वारिष्टविनाशाय साधकानां रक्षणाय च ।

... ...

तां तां विद्यां [illegible] [illegible] [illegible] प्रभो ।

पठित्वा [illegible] यां [illegible] विघ्नघ्नो भवेत् ।

Colophon :—

इति [illegible] प्रत्यङ्गिरा-

स्तोत्रं संपूर्णम् ।

6713.

9891. *Pratyaṅgirāstotra.*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia, 1-5, of which No. 1 appears to be a later restoration on machine-made paper. Lines, 9. Extent in ślokas, 85. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

6714.

9492. *Pratyaṅgirāstotra.*

Substance, machine-made paper. [illegible] inches. Folia, 2-5. Lines, 8, 9. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The *stotra* begins at Fol. 2B, the previous portion dealing with details of the worship of the deity. The stotra is complete in the present MS but for the colophon and some verses towards the end pertaining to the second *mantra*, found in this and the previous MS.

6715.

1981. प्रत्यङ्गिराकवचम् । *Pratyaṅgirākavaca.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

Beginning :—

अथ प्रत्यङ्गिराकवचप्रारम्भः ।

श्रीपार्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव सर्वज्ञ करुणानिधे ।

प्रत्यङ्गिरायाः कवचं यन्मया न प्रकाशितम् ॥

जगन्मङ्गलकं नाम प्रसिद्धं भुवनत्रये ।

सर्वरक्षाकरं नृणां रहस्यमपि तद् वद ॥

श्रीशिव उवाच ।

शृणु वक्ष्यामि कल्याणि कवचं प्रत्यङ्गिराह्वयम् ।

परप्रेषितकर्मादीन् मन्त्रयन्त्रादिभक्षकम् ॥

(11) INDRĀKṢĪ

6716.

9365. इन्द्राक्षीस्तोत्रम् । *Indrākṣīstotra.*

Substance, country-made paper, 9 × 5 inches. Folia, ... Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, fair. Comple...

The *stotra* is the same as the one described ... No. 5649 above (Vol. VII).

6717.

9575B. *Indrākṣīstotra.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 4B–6B. ... 7. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1918. Appearance, fair. Complete.

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १९१८ मीति वैशाख वदी २ वार ...

6718.

153. गायत्रीहृदयम् । *Gāyatrīhṛdaya.*

Substance, country-made yellow paper 18½ × 3½ inches. Folia, 1-6. **Lines, 5.** Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS is described in L. I. 475. The work, in the form of an interlocution between Vasiṣṭha and Brahmā, speaks of the origin of the Vedic *mantra* known as *gāyatrī*, as well as the esoteric meaning and potency of the different syllables constituting it. The following two MSS also contain works which are similar to and almost identical with the present one.

6719.

158. *Gāyatrīhṛdaya.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 3 inches. Folia, 5-11. Lines. 4. **Extent in ślokas, 85.** Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

The present MS is described under two headings in L. I. 442-3. The first two lines of Fol. 5A contain the concluding portion of a *gāyatrīkavaca* assigned to the *Brahmayāmala*. The *gāyatrīhṛdaya* here is in the form of an interlocution between Vaiśampāyana and Brahmā as well as Brahmā and Nārada. The major portion of what is called *gāyatrīkalpa* (Fol. 8-11) in the present MS is found included in similar words in the previous MS (Fol. 4B-6).

6720.

242. *Gāyatrīhṛdaya.*

Substance, machine-made paper. 8 × 3 inches. Folia, 7. **Lines, 6.** **Extent in ślokas, 70.** Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

This is assigned to the *Brahmakalpa* and is in the form of an interlocution between Yājñavalkya and Brahmā. It does not contain any portion of what is called *gāyatrī kalpa* in the previous MS.

6721.

2087. गायत्रीकवचम् । *Gāyatrīkavaca.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folium, 1. Lines in all. Character, Nāgara. Appearance, worn out. Complete.

The different syllables of the Vedic *gāyatrī* are here invoked for the protection of the different parts of the body. MSS of *gāyatrīkavaca* attributed to *Nīlatantra* and *Āgamasandarbha* are described in HPR. III. 74-5.

Beginning :—

अस्य श्रीगायत्रीकवचस्तोत्रमन्त्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः
ऋग्यजुःसामाथर्वाणि छन्दांसि परब्रह्मरूपिणी गायत्री देवता
भू[ः] बीजं भुवः शक्तिः स्वः कीलकं गायत्रीप्रसादसिद्ध्यर्थे
गायत्रीमन्त्रपठनं करिष्ये ।

स्वर्णसन्धिकाचक्रां मुद्रानिर्म्मलज्योतिषीं ।
सर्व्वतत्त्वमयीं वन्दे गायत्रीं वेदमातरम् ।

Colophon :—

वसिष्ठकल्पे गायत्रीकवचं सम्पूर्णम् ।

6722.

5052. *Gāyatrīkavaca.*

Substance, country-made paper. 13 × 3 inches. Folia, 2. Lines, Extent in ślokas, 30. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

पार्वत्युवाच ।

देवदेव महादेव संसारार्णवतारक ।

गायत्रीकवचं देव कृपया कथय प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवेशि सावित्रीमाहात्म्यं पापनाशनम् ।

महाव्याधिभयात् पापात् दुःसंसारबन्धनात्

प्रतिग्रहादिदोषाच्च पातकादुपपातकात् ।

अतिगोप्यं महापुण्यं त्रिकोटितीर्थसंयुतम् ॥

सर्वयज्ञमयं देव परं ब्रह्ममयं महत् ।

कवचं कथयाम्यद्य पार्वति प्राणवल्लभे ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले शिवपार्वतीसम्वादे गायत्रीकवचं समाप्तम् ।

This is different from, though similar to, the *kavaca* in the MS described above.

6723.

9506. [गायत्रीस्तोत्रादि । *Gāyatrīstotrādi.*]

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 14. **Extent in ślokas**, 150. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

This contains hymns like the **गायत्र्यष्टोत्तरशतदिव्यनामस्तोत्र** (Fol. 1-2A) [already noticed in L. II. 882] and **गायत्रीकवचस्तोत्र** (Fol. 4B-5A) which agrees with the one assigned to the ***Vasiṣṭhakalpa*** and described above (No. 6721).

It has also sections dealing with rites for muttering the ***gāyatrī*** (Fol. 2Bff) and describing what is called a ***gāyatrīmālāmantra*** (Fol. 5A-B).

6724.

9407. **गायत्रीस्तवराजस्तोत्रम् ।** *Gāyatrīstavarājastotra.*

Substance, country-made paper. 8 × 3 inches. Folia, 5. Lines . Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1789. Appearance, old. Complete.

The colophon of the present MS attributes the stotra to Viśvāmitra (इति विश्वामित्रविरचितं गायत्रीस्तवराजस्तोत्रं सम्पूर्णम्). Another MS belonging to the old collection of the Society and noticed in L. II. 886 assigns it to the *Viśvāmitra-saṃhitā*.

6725.

3020. **गायत्रीसहस्रनामस्तोत्रम् ।** *Gāyatrīsahasranāma-stotra.*

Substance, country-made paper. 5¼ × 3 inches. Folia, 27. Lines . Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4073.

Post-colophon Statement :—

शके १७१२ चैत्र शु ६ । भौमवासरे संवत् १८४६ ... शुभनामाब्दे । तद्दिने प्रातः समाप्तिमगमत् ।

The last three folia of the MS contains a description of the procedure of the rite called *gāyatrītarpaṇa.*

(13) Sarasvatī.

6726.

11069. **सिद्धसरस्वतीस्तोत्रम् ।** *Siddhasarasvatīstotra.*

Substance, machine-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 4. Lines . Extent in ślokas, 25. Character Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The *stotra* proper begins from Fol. 2B, the earlier portion containing *mantras* and *dhyānas*. It generally agrees with a Sarasvatis... well known in Bengal and published in *stotra* collections like the *Stavakavacamālā* (Basumati Sahitya Mandir, Calcutta, 1334 B.S., pp. 554-6).

Beginning :—

2B,

ॐ ह्रीं ह्रीं हृद्यैकबीजे शशिरुचिकमले कल्पविस्पष्टशोभे
भव्ये भव्यानुकूले कुमतिवनदवे विश्ववन्द्याङ्घ्रिपद्मे ।
पद्मे पद्मोपविष्टे प्रणतजनमनोमोदसम्पादयित्रि
प्रोत्फुल्लज्ञानकूटे हरिनिजदयिते देवि संसारसारे ॥

Colophon :—

इति श्रीसनत्कुमारसंहितायां सिद्धसारस्वतीस्तोत्रं समाप्तम् ।

(14) Lakṣmī.

6727

10866. महालक्ष्मीहृदयस्तोत्रम् । *Mahālakṣmīhṛdaya-stotra.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4¾ inches. **Folia**, 10. **Lines**, 11. **Extent in ślokas**, 140. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

ॐ अस्य श्री आद्यादिमहालक्ष्मीहृदयस्तोत्रमन्त्रस्य भार्गव
ऋषिः ... ...

2B, ॐ श्रीमत्सौभाग्यजननीं स्तौमि लक्ष्मीं सनातनीम् ।
सर्वकामफलावाप्तिसाधनैकसुखावहाम् ॥
स्मरामि नित्यं देवेशि त्वया प्रेरितमानसः ।
त्वदाज्ञां शिरसा धृत्वा भजामि परमेश्वरीम् ॥

End :—

ध्यायेद्देवीं प्रहसितमुखीं कोटिबालार्कभासां
विद्युद्वर्णाम्बरवरधरां भूषणाढ्यां सुशोभाम् ।
बीजापूरं सरसिजयुगलं बिभ्रतीं स्वर्णपात्रं
भर्त्रा युक्तां मुकुरभयदां मत्तमध्याघूर्णितस्थितः ।

Colophon :—

इति श्रीअथर्वणरहस्ये आद्याविद्याश्रीमहालक्ष्मी[illegible]
समाप्तम् ।

(15) Miscellaneous.

6728.

9324. गङ्गाकवचम् । *Gangākavaca.*

Substance, country-made paper 10 × 4½ inches. Folia, 5. [illegible] **Extent in ślokas, 80.** Character, Nāgarī. Date, Samvat 191[illegible]. [illegible] **fair. Complete.**

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।
देवदेव महादेव भक्तानुग्रहकारक ।
गङ्गायाः कवचं ब्रूहि यथाहं तव वल्लभा ॥ १ ॥
श्रीसदाशिव उवाच ।
कथयामि रहस्यानि यानि तानि तव प्रिये ।
लोकानामुपकाराय देवि पुनर्मां परिपृच्छसि ।

End :—

सर्वैश्वर्यं भवेत् सर्वं सत्यमेव न संशयः ।
यथा जन्मौषधिमी विद्या विद्या पुत्रो न जायते ॥ ४३ ॥
तीर्थं तीर्थं पुनस्तीर्थं तीर्थं तीर्थं पुनः पुनः ।
गङ्गायोगिनस्तीर्थं विद्धि वैकालका भव ॥ ४४ ॥

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मयामले तन्त्रे प्रत्यक्षसिद्धिकरे श्रीगङ्गादेव्याः[:]
त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं सम्पूर्णम् ।

6729.

4819. योगिनीविजयस्तवः । *Yoginīvijayastava.*

Substance, country-made paper. 8½×3 inches. Folia, 1-43 of which **Fol. 2 is missing.** Lines, 6. Extent in ślokas, 500. Character, Newari. **Appearance, fair.** Complete.

Beginning :—

गुह्यस्तवं प्रवक्ष्यामि महाभैरवनिर्मितम् ।
भाषितं देवदेवेन भैरवेण महात्मना ॥
गुह्यपद्मक्रमेणैव साधकानां हिताय वै ।
भुक्तिमुक्तिप्रदं दिव्यं देवासुरनमस्कृतम् ॥

End :—

महाकुलमते ख्यातं योगिनीविजयस्तवम् ।
पिप्पलादेन मुनिना पृथिव्यामवतारितम् ॥
भैरवेण पुराख्यातं देव्या नियमसुत्तमम् ।
यः पठेत् परया भक्त्या सोपचारेण नित्यशः ।
स सर्व्वशुभमाप्नोति इत्येवं भैरवोऽब्रवीत् ॥

Colophon :—

इति ब्रह्मयामलहालाप्रतिसाहस्रे रुद्राद्ये नवाक्षरविधाने
योगिनीविजयस्तवः समाप्तः ।

6730.

1870. वशीकरणस्तोत्रम् । *Vaśīkaraṇastotra.*

Substance, country-made paper. 7½×4 inches. Folia, 1-3. **Lines,** 7. **Extent in ślokas,** 25. Character, Nāgara. Appearance, old. **Complete.**

The present MS is described in L. X. 3248. The hymn is addressed to Vārāhī.

6731.

182. मातृकाकवचम् । *Mātṛkākavaca.*

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 7. Extent in ślokas, 110. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

Different letters of the alphabet are invoked here for the protection of different parts of the body. The present MS was described in L. I. 486.

Beginning :—

ईश्वर उवाच ।

शृणु कमलपत्राक्षि मातृकां ब्रह्मरूपिणीम् ।
ब्रह्मादिभिः सदा ध्येयां सूक्ष्मां पद्मवने स्थिताम् ॥
अकारादिक्षकारान्तां प्रवक्ष्य निगदामि ते ।
सदा ब्रह्ममयीं नित्यां योगपद्मोपरि स्थिताम् ॥

End :—

एतत्कवचं महेशानि यो जानाति नरोत्तमः ।
स एव तु महादेवि देवीपुत्र इव क्षितौ ॥
सोऽहं शिवो महादेवि देवीकवच शक्तिमान् ।
स श्रीमान् शिवभक्तश्च स [च] वै वैष्णवोत्तमः ॥
स एव धन्यो यथार्थे महेशो ब्रह्मनायकः ॥

Colophon :—

इति चिन्तामणितन्त्रे देवीश्वरसंवादे मातृकाबीजमन्त्रपूर्णं नाम कवचं समाप्तम् ॥

6732.

10313. रजस्वलास्तोत्रम् । *Rajasvalāstotra.*

Substance, country-made paper. [illegible] Lines, 6. Extent in ślokas, 30. Character, [illegible] Appearance, worn-out and repaired. Complete.

Beginning :—

ॐ अस्य श्रीरजस्वलास्तोत्रमन्त्रस्य ईश्वर ऋषिः..........

अथ ध्यानम् ।

बालार्ककोटिवर्णाभां बालचन्द्रनिभाननाम् ।

अनन्तबालाभक्षितां ध्यायेद्देवीं रजस्वलाम् ॥

... ...

भगोद्भवं जगत् सर्व्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।

भूपातालादिकं [illegible] तथाकाशं भगोद्भवम् ॥

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे रजस्वलास्तोत्रं संपूर्णम् ।

6733.

10316. पुष्पिणीस्तोत्रम् । *Puṣpiṇīstotra.*

Substance, machine made paper. 7 × 4 inches. Folia 1–3. Lines, 6 Extent in ślokas, 25. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1956. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

रजस्वलामुखं दृष्ट्वा सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ।

तस्याश्चरणं कुरुते सोमयागफलं लभेत् ॥

तस्याः स्पर्शमात्रेण भवेन्मुक्तिश्चतुर्विधा ।

तस्याः संसर्गमात्रेण त्रैलोक्योच्चाटनक्षमः ॥

Colophon :—

इति कालिकाप्रश्ने पुष्पिकास्तोत्रम्।

Post-colophon Statement (in a different hand):

रघुनाथमालवीयस्येदं पुस्तकं। सं १९५९ आषाढ सु॰ मङ्गलवासरे।

6734.

10317. योनिस्तोत्रम्। *Yonistotra.*

Substance, machine-made paper. 7 [illegible] inches. Folia, [illegible]. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 19[illegible]. [illegible] good. Complete.

Beginning :—

श्रीशिव उवाच।

शृणु देवि सुरश्रेष्ठे सुरासुरनमस्कृते।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि स्तोत्रं हि सर्वदुर्लभम्॥

यस्यावबोधनाद्देवि देवी ब्रह्ममयो भवेत्।

श्रीदेव्युवाच।

... ...

ममैव प्राणसर्वस्वं लताख्यं दिगम्बरम्।

अस्य प्रपठनादेव जीवन्मुक्तोऽपि जायते॥

भगरूपा जगन्माता सृष्टिस्थितिलयान्विता।

दशविद्यास्वरूपात्मा योनिर्मां पातु सर्वदा॥

कोणत्रययुता देवी स्तुतिनिन्दाविवर्जिता।

जगदानन्दसम्भूता योनिर्मां पातु सर्वदा॥

Colophon :—

इति योनितन्त्रे योनिस्तोत्रं समाप्तम्॥

Post-colophon Statement (in a different hand) :—

प० रघुनाथमालवीयस्येदं पुस्तकम् । सं १९५६ आषाढ शुक्ल ६ चन्द्रवासरे । प० बालमुकुन्दकर्मकाण्डिमालवीयस्येदं पुस्तकम् ।

6735.

4706G. योनिकवचम् । *Yonikavaca.*

Substance, country-made paper 13 × 4½ inches. **Folia**, 43B-44B. **Lines**, 6. **Extent** in ślokas, 10. Character, Bengali. Appearance, fair. Complete.

The *kavaca* which is assigned to the *Nīlatantra* and is called *Trilokṣavijayī* [*Trailokyavijaya*] is preceded by a short *Yonistava* assigned to the *Kulacūḍāmaṇitantra.*

Beginning :—

अस्य श्रीयोनिकवचस्य नारदऋषिरनुष्टुप्छन्दः.........

ॐ क्रीं योनिर्मा सदा पातु स्वाहा ।

प्रकृत्यात्मिका योनिः सदा मां रक्ष सागरे ॥

Colophon :—

इति नीलतन्त्रे उमामहेश्वरसम्वादे त्रिलोक्यविजयीकवचं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

श्रीजगद्रामशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तके लिपिरेषा आवणस्य एकविंशतिदिवसेति । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

6736.

9499. विषयेश्वरीस्तोत्रम् । *Viṣayeśvarīstotra.*

Substance, machine-made paper. 8 × 4½ inches. **Folium**, 1. **Lines** 19 in. **Extent** in ślokas, 15. Character, Nāgara. Appearance, fair. **Complete.**

It has been published with the title *Vijayeśvarastotra* in the *Stavakavacamālā* (Basumati Sahitya Mandir, Calcutta, 1334 B.S., pp. 761–3).

Post-colophon Statement :—

यथेयोदं यशोगाराधकेन कविना [illegible](व)वंशयञ्चचन्द्र- -
वर्षे वैक्रमे मासि पौषे शामितिथौ शुभे ।

6737.

9495. वन्दीस्तोत्रम् । *Vandistotra.*

Substance, machine-made paper. 8 × 4½ inches. Folium, 1. [illegible] in all. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Appearance [illegible]. Complete.

Beginning :—

अथ वन्दीस्तोत्रम् ।

वन्दि देवि नमस्तुभ्यं वरदाभयशोभने ।
सर्वदृष्टकरं गत्वा शीघ्रं मोक्षं ददातु मे ॥ १ ॥
वन्दि [illegible] लोकत्रयभञ्जिनि ।
प्रसादं कुरु मे देवि शीघ्रं मोक्षं ददातु मे ॥ २ ॥
त्वं वन्दी त्वं महामाया त्वं दुर्गा त्वं सरस्वती ।
त्वं गौरा जननी चैव शीघ्रं मोक्षं ददातु मे ॥ ३ ॥

Colophon :—

इति [illegible] वन्दीमोचनस्तोत्रम् ।

6738.

10996. [illegible] । *Saṅkaṭāsaha[illegible]nāmākhyāna.*

[illegible] paper. 6¼ × 3 inches. Folia, 19. [illegible] Extent in ślokas, [illegible]. Character, Nāgara. Date, Saṃvat [illegible]. [illegible] Complete.

A hymn containing eight names of the deity called *Saṅkaṭānāmāṣṭaka* which is assigned to the *Padmapurāṇa* is well known and has been published in the *Bṛhatstotra-ratnākara* (Bombay, 1932, pp. 189-91) etc.

Beginning :—

मेरुपृष्ठे सुखासीनं भैरवं परिपृच्छति ।
बद्धाञ्जलिपुटा देवी भैरवी भुवनेश्वरी ॥
श्रीभैरव्युवाच ।
यत् सूचितं त्वया नाथ नाम्नामष्टसहस्रकम् ।
तन्मे वद महाकाल यद्यहं तव वल्लभा ॥
श्रीभैरव उवाच ।
शृणु देवि महेशानि नाम्नामष्टसहस्रकम् ।
पुरा त्रिपुरनाशार्थं यन्मया लिखितं शुभे ॥
... ...

3A. अथ सङ्कटनामाख्यानम् ।
सङ्कटा विजया नित्या कामदा दुःखहारिणी ।
सर्वगाऽव्याहतगतिः कात्यायनी महेश्वरी ॥

Colophon :—

इति श्रीमहाकालसंहितायां चतुर्थीकल्पपटले सङ्कटादेव-नामाख्यानं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८८१ । लिखितं विश्वेश्वरशर्मणा पौषमासे शुक्ले १० ।

6739.

2852. अपराधभञ्जनस्तोत्रम् । *Aparādhabhañjanastotra.*

Substance, machine-made paper. 12¾ × 4 inches. **Folium,** 1 with writing on one side only. **Lines,** 7. Extent in ślokas, 10. **Character, Bengali. Appearance,** discoloured. Complete in 5 verses.

Other hymns of the type have been described in ASB. VII. 5275, 5609–14, 5640, 5643. The present hymn is also contained in another MS containing the *Pratyangirāstotra* 6712 above.

Beginning :—

न ध्यातं चरणाम्बुजं न च कृतं साष्टाङ्गपातं नमः
श्रोत्रेणापि गुणानुवादचरितं नैव श्रुतं त्वद्यशः ।
स्पृष्टं नापि तवानुवर्त्तिकुशलं त्वत्पादजं वा रजः
क्षन्तव्यो जननि त्वयाहमसिते मूढोऽपराधाकुलः ॥

Colophon :—

इति रुद्रयामले शिवविरचितम् अपराधभञ्जनस्तोत्रं समाप्तम्

6740.

2853. अपराधभञ्जनस्तोत्रम् । *Aparādhabhañjanastotra*.

Substance, machine-made paper. 12¼ × 4 inches. Folium, 1. Lines … in all. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete in … verses.

The *stotra*, complete in 17 verses and attributed to Śaṅkarācārya, has been published under the title *Kālī-parādhabhañjanastotra* in the *Stavakavacamālā* (Basumati Sahitya Mandir edition, pp. 484–487).

Colophon :—

इति मुक्तसाधनतन्त्रे हरगौरीसंवादे अपराधभञ्जनस्तोत्रं सम्पूर्णम्

6741.

4700C. भगवच्छिवस्तोत्रम् । [illegible]

Substance, country-made [illegible] (marked 21). Lines, 5 in all. Exten[illegible] Appearance, old. Complete.

The *stotra* consists of an [illegible] of Śiva.

Beginning :—

प्रथमे च महादेवो द्वितीये च महेश्वरः ।
तृतीये शङ्करः प्रोक्तश्चतुर्थे वृषभध्वजः ।

Colophon :—

इति रुद्रयामले भगवच्छिवस्तोत्रं समाप्तम् ।

6742.

9491. नीलकण्ठस्तोत्रम् । *Nīlakaṇṭhastotra.*

Substance, machine-made paper. [illegible] in all. Extent in ślokas, 20. Character [illegible] Complete.

The hymn which is assigned to the *[illegible]* *Tantra* is of the type of a mālāmantra.

Beginning :—

ॐ अस्य श्रीनीलकण्ठस्तोत्रस्य ब्रह्मा ऋषिरनुष्टुप्छन्दः श्रीनील-
कण्ठः सदाशिवो देवता ब्रह्मबीजं पार्वती शक्तिः ममाभीष्टसिद्ध्यर्थे
[illegible]र्थे श्रीनीलकण्ठस्तोत्रपाठे विनियोगः । ॐ नमो
नीलकण्ठाय श्वेतशरीराय सर्पालङ्कारभूषिताय......

6743.

2438. शिवसहस्रनामावलिः । *Śivasahasranāmāvali.*

Substance, country-made paper. 5¾ × 3 inches. Folia, 1–23. [illegible] Extent in ślokas, [illegible]. Character, Nāgara. Date, Samvat 1866. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

This hymn, which is in prose, contains names [illegible] dative case with the word *namaḥ* understood.

Beginning :—

ॐ [illegible] नमः [illegible] दिक्पतये .....

Colophon :—

इति [illegible] शिवसहस्रनामावलिः सम्पूर्णा॥

Post-colophon Statement :—

संवत् १८६६ शाके १७३१ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] । शुभं भवतु । [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।

6744.

3930. परमशिवसहस्रनामस्तोत्रम् । *Paramaśivasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 17¼ × 4 inches. Folia, 1–3 [illegible] Fol. 3 is of a smaller size). Lines, 10, 11. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

[illegible] ।
ॐ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] च ।
[illegible] [illegible] मे [illegible] [illegible] [illegible] मां प्रति ।

श्रीशिव उवाच ।

तानि ते कीर्त्तयिष्यामि भुक्तिमुक्तिकराणि च ;
गोप्यानि सर्व्वतन्त्रेषु न देयानि पृथक् क्वचित् ॥

अस्य श्रीशिवनामसहस्रस्य ब्रह्माऋषिर्गायत्रीच्छन्दः परमहंस-
शिवो देवता सर्व्वार्थसिद्धये शिवसहस्रनामपाठे विनियोगः

ॐ भवो विश्वेश्वरश्चैव विघ्नराजो विनायकः ;
शिवोत्तमो विघ्नकारी विघ्नराड् गणनायकः ॥
एकदन्तो द्विदन्तश्च गजवक्त्रो निरञ्जनः
कपर्दी दीर्घवक्त्रश्च तथा मधुर्धशः प्रभुः ॥

Colophon:—

इति उमायामले हरगौरीसंवादे परमशिवसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

6745.

1885. वटुकभैरवस्तोत्रम् । *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. **Folia,** 8. **Lines,** 9. **Extent in ślokas,** 60. **Character,** Nāgarī. **Appearance,** old and worm-eaten. **Complete.**

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले हरगौरीसंवादे आपदुद्धारवटुकभैरवस्तव-राजः सम्पूर्णः ।

This is a well-known hymn, printed in various collections of *stotras*, enumerating 108 names of Bhairava. Different MSS assign it to different works, e.g., *Viśvasāra*, *Viśvasāroddhāra*, and *Rudrayāmala* which are represented sometimes as independent works while sometimes one is [illegible] as a part of another.

6746.

5065. *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, country made paper. 13¾ × 2¾ inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

Colophon:—

इति विश्वसारोद्धारे आपदुद्धारकल्पे भैरवस्तवराजः समाप्तः ।

6747.

8957. *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 10. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1901. Appearance, fair. Complete.

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे विश्वसारोद्धारे आपदुद्धारक...
भैरवस्तोत्रम् ।

Post-colophon Statement:—

सं १९०१ माघ वदि ५ सोमे ।

6748.

10681. *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, country-made paper. 17 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 8. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali. Date, 1771 S.E. Appearance, fair. Complete.

Colophon:—

इति विश्वसारतन्त्रे आपदुद्धारे नाम वटुकभैरवस्तवः समाप्तः ।

Post-colophon Statement (In Nāgarī script) :—

यन्माध्यम श्रीमद्वैष्णवरामदयालदासस्य तनय श्रीरामाखालदास-
शर्मणेन लिखितं। त्रिविदिरपुर, कलिकाता।

(In Bengali script) शकाः १७७१ फाल्गुन २८ ॥

6749.

11222. *Vaṭukabhairavastotra.*

Substance, machine made modern paper. 8 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 7. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, good Complete.

Colophon :—

इति विश्वसारोद्धारे रुद्रयामले वटुकभैरवस्तोत्रं समाप्तम्।

The *stotra* is followed by the first three verses of the *Gurvaṣṭaka* of Śaṅkarācārya and three leaves containing a portion of a work in Hindi.

6750.

7861. वटुकभैरववकारादिसहस्रनामस्तोत्रम्। *Vaṭuka-bhairavavakārādisahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 1–10. Lines, 8. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1895. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

ईश्वर उवाच।

कैलासे स्थितमासीनं सर्वदा तु प्रकाशकम्।
त्रैलोक्यव्यापकं देवं पार्वती परिपृच्छति॥१॥

पार्व्व्युवाच ।

कैलासे सुखमासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

जगतामुपकाराय पार्व्वती पृच्छते शिवं ॥ १ ॥

Colophon :—

इति श्रीत्रिपुरासारोद्धारे ब्रह्मयामले तन्त्रे देवीश्वरसंवादे वटुक-भैरवकवचादिसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८८५ आषाढ शुक्लतिथौ ८ शनौ शिवगौरीमध्ये कृष्णताम्बिसन्निधौ विद्याधरद्विवेदेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च

6751.

2441. शिवकवचम् । *Śivakavaca.*

Substance, country-made paper. 3½ × 2¼ inches. Folia, 1-15. Lines, 5-6. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The Kavaca has been published in *Stavakavacamālā* (Basumati Press edition, pp. 1042–51) and *Bṛhatstotra-ratnākara* (Bombay, 1932, pp. 93–100).

6752.

5209. माहेश्वरकवचम् । *Māheśvarakavaca.*

Substance, country-made paper. 13 × 3¼ inches. Folia, 2. Lines, 8. Extent in ślokas, 35. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The Kavaca has been published in the *Stavakavacamālā* (Basumati Press edition, pp. 1054–7).

6753.

10983. शरभेश्वरकवचम् । *Śarabheśvarakavaca.*

Substance, country-made paper. 7 × 3¼ inches. Folia, 2-16. Lines, 7. **Extent in ślokas,** 120. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

The *Kavaca* agrees with that occurring in MSS described under Nos. 5895 and 6485 above.

The deity is thus described at the beginning of the *Kavaca*:—

रक्ताभं सुप्रसन्नं त्रिनयनमसकृन्मत्तभावाभिरामं
कारुण्याम्भोधिमीशं वरदमभयदं चन्द्ररेखावतंसम् ।
प्रह्वज्वालाखिलाशाप्रतिहततिमिरान् भासयन्नात्मभावं
सर्वेशं शालुवेशं प्रणतभयहरं पक्षिराजं नमामि ॥

6754.

8665. अघोरकवचम् । *Aghorakavaca.*

Substance, machine-made paper. 11¾ × 5¼ inches. **Folia,** 4-5. Lines, 12. **Extent in ślokas,** 15. Character, Nāgara. Date, **Saṃvat,** 1881. **Appearance, good.** Complete.

The earlier portion of the MS gives mantras of the deity Aghora-Rudra. This Kavaca is not found in the MS of the *Ākāśabhairavakalpa* (5895 above).

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।
देवदेव महादेव सच्चिदानन्द शाश्वत ।
त्वत्तः श्रुतमशेषं तु सर्वेषां कवचं पुरा ॥
अघोरेशस्य कवचं वद मे करुणानिधे ।

Colophon :—

इति श्रीप्याकाशभैरवकल्पे अघोरकवचं सम्पूर्णं समाप्तम् ।

Śaṅkarācārya.

6755.

9953. कालभैरवाष्टकम् । *Kālabhairavāṣṭaka.*

Substance, country-made paper. 10 × 3¼ inches. Folium, 1. Lines 17 in all. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The hymn is published in popular collections of *stotras*: *Bṛhatstotraratnākara* (Bombay, 1932, pp. 130-1), *Stotraratnākara* (Madras, 1927, I. pp. 143-4), etc.

Post-colophon Statement (in a later hand):—

शुभं भूया[त्] । सम्वत् १२५० १७५४ मासोत्तमे मासे पौष

6756.

2850. शिवभुजङ्गप्रयातम् । *Śivabhujaṅgaprayāta.*

Substance, country-made paper. Folium, 1. 14 × 3 inches. Lines, 10 + 11. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Complete in 16 verses.

Though stated to be complete it contains a selection of 15 verses from the latter half of the hymn as published in the *Stotraratnākarā* (Madras, 1927, I. 127-131). It begins from verse 19 of the printed edition and ends in verse 39 and has an additional verse (No. 15 in the MS) not found in the printed edition.

Along with the *stotra* is found a *Bhavānyaṣṭaka* attributed to Śaṅkarācārya which agrees with the

Durgāstavarāja (*Stavakavacamālā*, Basumati Press edition, pp. 610–2) assigned to the *Viśvasāratantra*.

6757.

2150. [मृत्युञ्जयमानसिकपूजास्तोत्रम् । *Mṛtyuñjaya-mānasikapūjāstotra*]

Substance, machine-made paper. 6 × 4 inches. Folia 1-6. Lines, 8. **Character**, **Nāgara.** **Appearance**, fair. Incomplete.

The present MS has been described in L. X. 4149 under the title *Mṛtyuñjayamānasapūjāvidhi*. It runs up to the middle of verse 29 of the *stotra* which has been published in the *Works of Sankaracharya* (Vanivilas Press, Srirangam, Vol. 17, pp. 105–115).

6758.

3931. विष्णुसहस्रनाम । *Viṣṇusahasranāma.*

Substance, country-made yellow paper (the first three folia being white paper of a slightly smaller size, probably written by a different hand). 16½ × 3¾ inches. Folia, 1-6. Lines, 8-10. Extent in ślokas, 210. Character, Bengali. Date, Śaka 1778. Appearance, good. Complete.

This is different from the well-known *Viṣṇusahasranāma* belonging to the Mahābhārata.

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्व्वमन्त्राश्च भवता मे प्रकाशिताः ।
चतुःषष्टिश्च तन्त्राणि मातृकाद्युत्तमानि च ॥
कलापटं कलासारं यथान्यत् कुब्जिकामतम् ।
नामान्तरश्च वीणाख्यं तोतलं तोतलोत्तरम् ॥
यथाम्नतं रूपभेदं सिद्धयोगेश्वरीमतम् ।
शुक्लपिकामतं देव रूपिकामतमेव च ॥
सर्व्ववीजमतं देव विमलामतमेव च ।
चवरोग्रं मेदिनीशं विशुद्धेश्वरमेव च ॥
एवमेतानि गुह्यानि तन्त्राण्यपि च कोटिशः ।
भवतोक्तानि मे देव सर्व्वज्ञानमयानि च ।
विष्णोर्नामसहस्रञ्च मया एतं मुहुर्मुहुः ।
न कथ्यते कथं देव भवमोक्षप्रदायकम् ।

... ...

अस्य श्रीविष्णोर्नामसहस्रस्य निरञ्जनपरमपुरुष ऋषिः
च्छन्दो भगवानाद्यो विष्णुर्देवता चतुर्वर्गसिद्धौ विनियोगः ॥
ॐकारः नामरूपश्च श्रींकारः कमलापतिः ।
ह्रींकारः ब्रह्मणाद्युश्च ब्रह्मा भुवनसम्पतिः ।

Colophon :—

इति कुलानन्दसंहितायां षट्त्रिंशत्सहस्र्यां गौरीभैरवीसंवादे महाप्रकृतिनिरूपणे श्रीविद्यानामसहस्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement. -

लिपिरियं श्रीरामलालदेवशर्म्मणः । वीरभूमौ सिउड़िग्रामे त्वरया यत्नेन लिखितमिति । शकाब्दाः १७७८ । ज्यैष्ठस्य २२ द्वाविंशति दिवसे ।

6759.

10820. **गोपालसहस्रनामस्तोत्रम् ।** *Gopālasahasra-nāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4½ inches. **Folia,** 1-11 (with folia 2-3 of a smaller size inserted later on). Lines, 9. Extent in ślokas, 300. **Character,** Bengali. Appearance, good. Complete.

The stotra, which is assigned to the *Sammohanatantra*, agrees with the one published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. I, pp. 508-528) and not with the one published in the *Stavakavacamālā* (Calcutta, B.S. 1334, pp. 1128-1143). The matter contained in Folia 2-3, constituting the beginning of the stotra proper in the present MS, is absent in the printed edition.

6760.

3948. *Gopālasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. **Folia,** 1-21. **Lines,** 8. **Extent in ślokas,** 300. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Though assigned to the same Tantra the stotra contained in the present MS has only partial agreement with

that in the previous MS. Fol. 1–12A of the present MS generally agree with Fol. 1–7A of the preceding one.

6761.

4279B. नरसिंहसहस्रनामस्तोत्रम् । *Naraṣiṃha-sahasranāmastotra.*

Substance, palm leaf. 13×1 inches. Folia, 84-97. Lines, 4. Extent in ślokas, 280. Character, Udiya. Appearance, fair. Complete.

The stotra, assigned to the *Nṛsiṃhapurāṇa*, has been published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. I pp. 418-443).

6762.

8666C. नृसिंहकवचम् । *Nṛsiṃhakavaca.*

Substance, country made paper. 12×7 inches. Folia, 2. Lines, … Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

This does not agree with the Kavaca popular in Bengal and assigned to the *Brahmasaṃhitā*.

Beginning :—

… … … …

ॐ नमस्कृत्य गुरुं मौनं सर्वविघ्ननिवारकम् ।
नृसिंहकवचम् वक्ष्ये प्रह्लादेनोदितं पुरा ॥
सर्वरक्षाकरं पुण्यं सर्वोपद्रवनाशनम् ।
सर्वसम्पत्करं चैव स्वर्गमोक्षप्रदायकम् ॥

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मसंहितायां प्रह्लादविरचितं नृसिंहकवचं समाप्तम् ॥

Post-colophon Statement :—

श्रीनृसिंहकवचं लिखितं जयन्तीदासेन विप्रेण ज्येष्ठे मासे शुक्ले पक्षे सप्तम्यां रविवासरे पठनार्थं नारायणदासमहाशुवर्गस्य ।

6763.

9654. *Nṛsiṃhakavaca.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folium, 1. **Lines**, 7 in **all**. **Extent** in ślokas, 10. Character, Nāgarī. Appearance, fair. Complete.

This is in mixed Hindi and Sanskrit. This is followed by extracts in Hindi pertaining to Tantric rituals.

Colophon :—

इति श्रीनृसिंहपुराणे ब्रह्मसनत्कुमारप्रह्लादसंवादे श्रीनृसिंहजयति सम्पूर्णम् ।

6764.

10187A. **हयग्रीवसहस्रनामस्तोत्रम्** । *Hayagrīva-sahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 7 × 3 inches. Folia, 1–13. **Lines**, 10. **Extent in ślokas**, 175. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Another MS of the hymn is described in **L. VIII. 2607. The hymn** does not agree with the one of the same **name published** in the *Stotraratnākara* (**Madras, 1927, Vol. I, pp. 305ff**). The names are here **arranged in alphabetical order from** verse 34 (Fol. 5A).

Colophon :—

इति श्रीमहादेवरहस्ये तन्त्रे हरपार्वतीसंवादे हयग्रीवसहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १८८० ।

6765.

2456. राससहस्रनामस्तोत्रम् । *Rāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 9–11. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4225. The names of Rāma are here arranged in alphabetic order. The hymn, which is assigned to the *Rudrayāmala*, has been published in the *Stavakavacamālā* (Calcutta, 1334 B.S., pp. 1110–1128).

6766.

3933. *Rāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 19½ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 5. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Date, Śaka 1760. Appearance, fair. Complete.

Same as above.

6767.

9622. *Rāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 1–17. Lines, 7. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1826. Appearance, fair. Complete.

Same as above.

Post-colophon Statement :—

श्रीसंवत् १८२६ समय मार्गशीर्ष शुक्ल ९ गुरौ ।

6768.

3934. *Rāmasahasranāmastotra.*

Substance, machine-made modern paper. 12×3¾ inches. **Folia,** 9. **Lines,** 6-7. **Extent** in ślokas, 290. **Character,** Bengālī. **Date,** Śaka 1756. **Appearance, fair.** Complete.

The stotra proper, without the introductory or concluding portions, has been published in the *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. I, pp. 455-67) which does not refer to its source. MSS of the stotra described in *Mad.* (XVII, 8964ff) assign it to the *Liṅgapurāṇa*.

Beginning :-

अथ श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रम् ।

एकदा सुखमासीनौ पार्वतीपरमेश्वरौ ।

अन्योन्यालिङ्गितबाहू तौ भगवन्तौ जगद्गुरौ ।

... ...

पार्वती परिपप्रच्छ सदा धर्मानुक्रमात् ॥

श्रीपार्वत्युवाच ।

महाय भगवन् नाथ सर्वज्ञ परमेश्वर ।

त्वत्प्रसादान्मया ज्ञातं धर्मशास्त्रमनुत्तमम् ॥

प्रायश्चित्तञ्च पापानां निष्कृतिं श्रुतमस्मि ॥

श्रीमहादेव उवाच ।

अथ वक्ष्यामि ते देवि रामनामसहस्रकम् ।

शृणुष्वैकमनाः स्तोत्रं गुह्याद् गुह्यतरं महत् ॥

Colophon : —

इति लिङ्गागमतन्त्रे उमामहेश्वरसम्वादे श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ।

Post-colophon Statement:—

लिपिरियं श्रीरामतारानाथदेवशर्मणः । शकाब्दाः १७५९ ।
७ । १२ ।

6769.

1719. रकारादिरामसहस्रनामस्तोत्रम् । *Rakārādirāma-sahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. [illegible] × 4 inches. Folia, 1-11. Lines, [illegible] Extent in ślokas, 210. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1884. Appearance, good. Complete.

A MS of the work is described in Oxf. No. 152.

Beginning:

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव भक्तानुग्रहकारक ।

त्वत्तः श्रुतं मया पूर्वं सहस्राणां शतकोटयः ॥ १ ॥

... ...

... ...

रहस्यं रामचन्द्रस्य रकारादि[illegible]पूर्वकम् ।

नामसहस्रकं ब्रूहि यद्यहं तव वल्लभा ॥ ८ ॥

... ...

Fol. 2B, ॐ रामो रमाकरो रौद्रो रत्नगर्भो रमापतिः

रत्नभूमिविहारी च रत्नपादोऽथ [illegible] ॥ १ ॥

Colophon:—

इति श्रीब्रह्मयामले [illegible] [illegible]

श्रीरामसहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement. -

मीति वैशाखसुदी ८ शुक्रवार संवत् १८८४। इदं पुस्तकं स्वहस्ते लीखीतं जोसि [illegible]: पठनार्थे जजराम।

6770.

3276. *Rakārādirāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1-16. **Lines**, 10-12. **Extent** in ślokas, 210. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. **Complete.**

Post-colophon Statement: -

इदं पुस्तकं आत्मपरं इन्द्रपनामकगणेशेन लिखितम्। स्वार्थे परार्थे वा।

6771.

3928. *Rakārādirāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 1-11. Lines, 9. **Extent** in ślokas, 210. Character, Bengali. Date, Śaka 1757. **Appearance, fair.** Complete.

Post-colophon Statement: -

लिपिरियं श्रीरामतारकदेवशर्मणः शकाब्दाः १७५७।५।१२।

6772.

9817. *Rakārādirāmasahasranāmastotra.*

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 1-14. **Lines**, 8-9. **Extent in ślokas**, 210. Character, Nāgara. **Appearance, fair.** **Complete.**

6773.

3234B. रामस्तवराजः । *Rāmastavarāja.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¼ inches. Folia. 3A 8B, Lines, 10–12. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The hymn which is stated to belong to the *Sanat-kumārasaṃhitā* has been printed in *Bṛhatstotraratnākara* (Nirnayasagar Press, pp. 236–244) and *Stotraratnākara* (V. Ramaswamy Sastrulu & Sons, Madras, Vol. i, pp. 510–20).

Post-colophon Statement :

इदं पुस्तकं पारपुरे हनुपनामक काश्यां [illegible] लिखितम्

6774.

3234A. रामकवचम् । *Rāmakavaca.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¼ inches. Folia. 1–3A. Lines, 9–12. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

Beginning :—

श्री पार्वत्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश सर्वदेवनमस्कृत ।

सर्वे मे कथितं देव राममन्त्रं विशेषतः ।

त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं पूर्वसूचितं ।

कथयस्व महादेव यद्यहं तव वल्लभा ॥

श्रीमहादेव उवाच ।

शृणु वक्ष्यामि देवि त्वं कवचं परमाद्भुतम् ।

त्रैलोक्यमोहनं गुह्यं ब्रह्ममन्त्रौघविग्रहम् ।

ॐ अस्य श्रीरामचैतोक्यमोहनकवचस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्री-
छन्दः श्रीरामचन्द्रो देवता मम चतुर्वर्गसाधने विनियोगः ।

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मयामले गौरीतन्त्रे उमामहेश्वरसंवादे त्रैलोक्यमोहन-
नाम कवचं समाप्तम् । सम्पूर्णम् ॥

Post-colophon Statement :—

संवत् १८८७ शके १७५२ ।

6775.

9846. राधास्तवराजः । *Rādhāstavarāja.*

Substance, country-made paper. 7¾ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 5. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgarī. Appearance, old. Complete.

This is only a collection of names and epithets of **Rādha.**

Beginning :—

ध्यायेन्नीलाम्बरां श्यामां गौरवर्णां वराङ्गनाम् ।
वेदगुह्या गुणातीता राधा कृष्णसमन्विता ॥ १ ॥
मोहिनी सुन्दरी बाला स्वरूपा हरिप्रिया ।
श्रीकृष्णवल्लभा राधा गृहगोपालमोहिनी ॥ २

End :—

पठिता कृष्णसंपृक्ता हसिता कृष्णमातृजा ।
राधिका राधिता राधा राधिका कृष्णदेवता ॥ ३४ ॥

Colophon :—

इति श्रीगौतमीतन्त्रे श्रीनारदोक्तः श्रीराधास्तवराजः समाप्तः ।

6776.

377. अपराजितास्तोत्रम् । *Aparājitāstotra.*

Substance, country-made paper. 13 × 2½ inches. Folia, 4. Lines, 4, 5. Extent in ślokas, 40. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

The stotra which is assigned to the *Viṣṇudharmottara* consists of *mālāmantras* addressed to Vaiṣṇava as well as other deities. It has been published in the *Stavakavaca-mālā* (Calcutta, 1334 B.S., pp. 700–5).

6777.

9316. सुदर्शनमन्त्रः । *Sudarśanamantra.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 5. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

This contains a mālāmantra (Fol. 1-2B) of Sudarśana, the disc of Nārāyaṇa, as also an incomplete mālāmantra (Fol. 2B-3B) of Nṛsiṃha together with a description of the preliminary rites required for the repetition of the mantras.

6778.

11255. हनुमच्छान्तिकस्तोत्रम् । *Hanūmacchāntikastotra.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 1-3. Lines, 5. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Beginning:—

ॐ श्रीदेव्युवाच ।
भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वशास्त्रविशारद ।
हनुमच्छान्तिदं स्तोत्रं श्रोतुमिच्छामि साम्प्रतम् ॥ १ ॥

शिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि [illegible] ।
यस्य प्रसाद[illegible] ॥ १ ॥
[illegible]
[illegible] ॥ २ ॥

Colophon :—

इति [illegible] स्तोत्रं समाप्तम् ।

6779.

3084. वडवानलस्तोत्रम् । *Vaḍavānalastotra.*

Substance, machine-made paper. [illegible] inches. Folia, 1-4. Lines, [illegible]. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Date, Saṃvat [illegible]. Appearance, good. Complete.

This stotra of Hanumat which is of the type of a mālāmantra is printed in *Bṛhatstotraratnākara* (Bombay, 1927, pp. 272-3) where it is attributed to Vibhīṣaṇa.

Colophon :—

इति श्रीसुदर्शनसंहितायां [illegible] वडवानलस्तोत्रं संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

संवत् १९४३ [illegible] ।

6780.

9220. हनुमत्कवचम् । *Hanumatkavaca.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 1-7. Lines, 11. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1912. Appearance, fair. Complete.

Beginning: -

श्रीपार्वत्युवाच ।

सदा शिवकर स्वामिन् सानन्द प्रियकारक ।

करुणादि मया सर्वं देवानां संश्रुतं प्रिय ॥ १ ॥

इदानीं श्रोतुमिच्छामि कवचं कवचाभिधे ।

यच्छ्रुत्वा सर्वं येन नान्यदन्वेषितं भवेत् ॥ २ ॥

Colophon: -

इति श्रीरुद्रयामले ईश्वरपार्वतीसंवादे कवचं सम्पूर्णं

Post-colophon Statement: —

संवत् १८१६ । मार्ग शु १२ लि ...

Śaṅkarācārya.

6781.

7508. चर्पटपञ्जरस्तोत्रम् । *Carpaṭapañjarastotra.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. ... 11–12. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. ... Complete.

This is a well-known stotra printed in various ... of stotras like the *Bṛhatstotraratnākara* (pp. 341–3).

Post-colophon Statement: -

सं १८८८ मि । ... । सुद १३ ...

6782.

5076B. **मानसपूजा ।** ***Mānasapūjā.***

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folium 1 (the last in **the MS). Character, Nāgara. Date, Saṃvat, 1831.** Appearance old. **Complete in 4 verses.**

Beginning :—

रत्नैः कल्पितमासनं [illegible] स्नानञ्च [illegible]
नानारत्नविभूषितं [illegible]
जातीचम्पकके [illegible] पुष्पं [illegible]
दीपं देव दयानिधे [illegible]

Colophon :—

इति [illegible] समाप्ता ।

The colophon is followed by the following verse :—

या प्रीतिर्[illegible]
या गोवर्धनमूर्धनि [illegible]
[illegible]
या प्रीतिर्[illegible] भक्तिर्[illegible]

6783.

60765. *Mānasapūjā.*

Substance, country-made paper [illegible]. Folia, [illegible] in the MS). **Character**, Nāgara. [illegible] complete in 3 verses.

Deadāsa

6784.

7848. जानकीविरहसम्भवमन्त्रराजस्तोत्रम् । *Jānakī virahasambhavamantrarājastotra.*

Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia, 1-11. In Tripāṭha form. **Character**, Nāgara. Date Saṃvat 1919. Appearance, fair. Complete.

The stotra is accompanied by a commentary by the author himself. The stotra which is complete in 20 verses is addressed to Jānakī, consort of Rāma.

Beginning: —

श्रीरामचन्द्रचित्तवायुसुतं प्रणम्य

श्रीजानकीचरणकञ्जरतिप्रदं च ।

अत्यद्भुतं विरहमन्मथमन्थराङ्गं

सीतापते परमतं प्रियदं प्रकुर्वे ॥ १ ॥

... ...

मातर्विश्वविभूषणं सुरवरं प्रत्याकरिष्यतीति वा

कान्तं कामयतेऽर्भकोऽयममलः प्राणाः प्रियावाञ्छया भोः

भुञ्जे मामनुशासनं प्रभवतः प्रायेण देवास्तु रे

प्राणा उत्कलयन्ति ते यदि एनमीयास्यसि त्वं च माम् ॥ ८ ॥

Beginning of the Commentary:

... ... रामदासकृतं श्रीजानकीविरहवर्णनं [illegible]

तट्टिप्पणकमहं रामदासभक्तः करिष्ये ।

End:

मा रोदिषि त्वं जनकात्मजेव

क्षिप्रं मदीयं प्रिय वत्स दुःखम् ।

कुर्वन् स्वकार्यं विहरन्न तावन्-

मत्तः वचो मे पुनरेहि मा त्वम् ॥ १९ ॥

श्रीजानकीविरहमन्मथमन्थराख्यम्

अञ्जनागर्भसमञ्जरिरूपकपम् ।

श्रीरामदासरचितं परिभावयन्तु

सुष्ठु विचार्य च मनः सन्तु भावुका ये ॥ २० ॥

Colophon: —

इति [श्री]महाराजदासविरचितं श्रीजानकीविरहमन्मथ[illegible]

काव्यं सम्पूर्णम् ।

Colophon of the Commentary :—

इति श्रीमद्रामदासअमरकृतं श्रीजानकीजिद्रमभवतमराज-
तिलकं समाप्तम्।

Post-colophon Statement :—

सम्वत् १९१८ : आश्विनकृष्णतिथौ षष्ठ्यां ६ रवौ विद्याधरेण
लिखितं काश्याम्।

IV. KĀRTAVĪRYA.

6785.

9947. कार्तवीर्यकवचम् । *Kārtavīryakavaca.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 1-6. Lines, 14. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

The *kavaca* which is assigned to the Uḍḍāmaratantra is printed in *Stavakavacamālā* (Calcutta, 1334 B.S., pp. 88-98). A few lines, found after the conclusion of the *kavaca*, describe the procedure of muttering the mantra of Kārtavīrya.

6786.

9151. वज्रपञ्जरसूर्यकवचम् । *Vajrapañjarasūryakavaca.*

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Folia, 1-3. Extent **in ślokas, 75.** Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1869. Appearance discoloured. Complete.

This constitutes chapter 33 of the Devīrahasya section of the *Rudrayāmala* and agrees with Fol. 117A-120A of a complete MS of the latter described under No. 5880 above.

Beginning :—

श्रीश्वर उवाच ।

यो देवदेवो भगवान् भास्करो महसां निधिः ।

गायत्रीनायको भास्वान् सवितेति प्रगीयते ॥ १ ॥

तस्याहं कवचं दिव्यं वज्रपञ्जरकाभिधम् ।

सर्वमन्त्रमयं दिव्यं सर्वविद्याप्रकाशकम् ॥ २ ॥

सर्वपापहरं देवि दुःखदारिद्र्यनाशनम् ।

महाकुष्ठहरं पुण्यं सर्वरोगनिवर्हणम् ॥ ३ ॥

सर्वशत्रुसमूहघ्नं संग्रामे विजयप्रदम् ।

सर्वतेजोमयं सर्वदेवदानवपूजितम् ॥ ४ ॥

End :—

कवीवान् जायते देवि मद्यः सूर्यप्रसादतः ।

अथवा य[च] पठेद्देवि कवचं वज्रपञ्जरम् ॥ ४२ ॥

इह लोके श्रियं मुक्त्वा देहान्ते मुक्तिमाप्नुयात् ।

Colophon :—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे देवीरहस्ये वज्रपञ्जरसूर्यकवचं सम्पूर्णम् ।

Post-colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १८६६ पौष १४ शुक्रदिने लिपिकृतमिदम् ।

6787.

9438. **सूर्यकवचम्** । *Sūryakavaca.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 2. Lines, [illegible] Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1887, Śaka, [illegible] Appearance, fair. Complete.

This stotra, known as *Trailokyamaṅgala*, is very popular and is found printed in many a collection of stotras.

Post-colophon statement :—

संवत् १८८७ शाके १७५२ शुक्रमासे कृष्णपक्षे लिखितं [illegible] दीन दीक्षित ।

6788.

2010. **शनैश्चरस्तोत्रम्** । *Śanaiścarastotra.*

Substance, country-made paper. 8 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 8. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, Śaka 1774. Appearance, discoloured. Complete.

The stotra which is in the form of an interlocution between Śani and Daśaratha does not agree with the one printed in *Stotraratnākara* (Madras, 1927, Vol. II, pp. 551-2), *Bṛhatstotraratnākara* (Bombay, 1932, pp. 364-5) and *Stavakavacamālā* (Calcutta, 1330 B.S., pp. 668-9) the last of which attributes it to Daśaratha.

Beginning :--

अस्य श्रीशनैश्चरस्तोत्रमन्त्रस्य ईश्वर ऋषिः अनुष्टुप् छन्दः शनि-देवता शं बीजं स्वाहा शक्तिः ॐ कीलकं मम मनःपीडानिवारणार्थे शनैश्चरस्तोत्रजपे विनियोगः ।

Colophon :---

इति श्रीविधानमालायां दशरथप्रोक्तं शनैश्चरस्तोत्रं संपूर्णम् ।

Post-colophon Statement :--

शके १७५४ परिधाविनाम संवत्सरे ... शुद्ध ... सोम-वासरे इदं पुस्तकं ज्योतिर्विद्... मनुष्याणां ... बालदैवज्ञेन लिखितम् ।

6789.

1957. बालग्रहस्तवः । *Bālagrahastava.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches (2 fols.) and 4½ × [illegible] (1 fol.). Folia, 3. Lines, 12, 8. Extent in ślokas, [illegible]. Character, Nāg[illegible]. Appearance, fair. Complete.

The present MS was described in L. X. 4015. [illegible] hymn invokes various gods and demi-gods for the [illegible]tion of children.

6790.

3781. गुरुगीता । *Gurugītā.*

Substance, country-made paper. [illegible] × 4½ inches. Folia, 1–35 of w[illegible]. Fol. 2 is missing. Lines, 5. Extent in ślokas, 2[illegible]. Character, Nāg[illegible]. Date, Saṃvat 1913. Appearance, good. Complete.

The stotra proper begins on Fol. 7B, the previ[illegible] portion being occupied by a description of the worship [illegible] the guru. It is assigned to the *Skandapurāṇa* in the pre[illegible] MS as also in the MSS described in ASB. V. 3935–7, wh[illegible] according to MSS described under No. 6792 below and [illegible] CS. V. 18 it belongs either to the *Rudrayāmala* or [illegible] *Brahmayāmala.* Though introduced as a *mālāmantr*[illegible] [illegible] is of the type of an ordinary hymn, speaking of the gre[illegible]ness of a guru.

Post-colophon Statement :—

संवत् १९१३ वैशाख शुक्ल १० ।

6791.

5621F. *Gurugītā.*

Substance, palm-leaf. 14 × [illegible] inches. Folia, 109-114. Lines, 5. Extent in ślokas, 200. [illegible] Appearance, good. Complete.

The phalaśruti portion [illegible] on Fol. 27ff in the preceding MS. is not found in the present MS.

6792.

156. गुरुगीता । *Gurugītā.*

Substance, country-made yellow paper. [illegible] lines, 7-10 on a page. Extent in ślokas, [illegible] Character, [illegible] Appearance, old. Complete.

The present manuscrip has been noticed in I.J. 445.

6793.

2748B. *Gurugītā.*

Substance, machine-made paper. [illegible] inches. Folia, [illegible]-4A. Lines, [illegible] in all. Extent in ślokas, 9[illegible]. Appearance, good. Complete.

This speaks of the greatness of the Divine Mother, the supreme Guru.

अथ गुरुगीता

श्रीपार्वत्युवाच ।

लोकेश कथ्यतां देव गुरुगीता नाथ प्रभो

ईश्वर उवाच ।

शृणु तारिणि वक्ष्यामि गीतां रहस्यमयीं पराम् ॥

Colophon :---

इति कङ्कालमालिनीतन्त्रे महेश्वरसंवादे श्रीश्रीगुरुगीता सम्पूर्णा ।

6794.

217. गुरुसहस्रनामस्तोत्रम् । *Gurusahasranāmastotram.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 [illegible] inches. Folia, 1-8 [illegible] 8-2. Extent in ślokas, 130. Character, Bengali. Appearance, [illegible]. Complete.

The hymn which is in the form of an interlo[illegible] between Śiva and Pārvatī is assigned to the *Sn[illegible] tantra*. The present MS has been described in L. [illegible] Two lines of a *Durgāsahasranāmastotra* are given [illegible] conclusion of the present hymn.

Beginning :

सूत उवाच ।

कैलासशिखरासीनं चन्द्रार्द्धकविराजितम् ।

पप्रच्छ विनया[द्] भक्त्या गौरी नत्वा वृषध्वजम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वशास्त्रविशारद ।

केनोपायेन च कलौ लोकाना यान्ति सद्गतिम् ॥

6795.

2788. *Gurusahasranāmastotra.*

Substance, machine-made paper. 12½ × 4 inches. Folia, 1-6. [illegible] 7. Extent in ślokas, 130. Character, Bengali. Appearance, fai[r] [illegible] plete.

Same as above. The present MS has been described in L. X. 4077.

Post-colophon Statement :—

श्रीहरिनारायणदेवशर्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकम् ।

6796.

2780. *Gaṇeśanāmastotra.*

Substance, country-made yellow paper. 12 × inches. Folia, 1-9, of which Nos. 3-6 are missing. Lines, 8. Character, Bengali. Appearance good. Incomplete.

This is different from the hymn described above.

Beginning :—

श्रीमहादेव उवाच ।

अपरं श्रोतुमिच्छामि कान्त मन्त्रागमाश्रमे

स्तोत्रं सहस्रनामाख्यं श्रीगुरोः कुलभैरवि ।

कृपया कथयैतान्मि स्तोत्रं परमदुर्लभम् ।

... ...

ॐ नमामि श्रीगुरुब्रह्मा ब्रह्मज्ञानप्रदायकः ।

ब्रह्मचारी ब्रह्मवो ब्रह्मा ब्रह्मपद्मोपरिस्थितः ।

Colophon :—

इति श्रीनिगमयोगसारे सर्वागमोत्तमोत्तमे शतसाहस्र्यां संहितायां निगमशास्त्रे सहस्रारे सहस्रनामकथनं एकादशः परिच्छेदः ।

6797.

8963. गुरुस्तवराजः । *Gurustavarāja.*

Substance, country-made paper. 7¼ × 4 inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

ॐ ब्रह्मध्यानमनोजमध्यविलसच्छीतांशुपीठास्थितं
स्फूर्जत्सूर्यरुचिं वराभयकरं कर्पूरकुन्दोज्ज्वलम् ।
श्वेतस्रग्वसनानुलेपनयुतं विद्युद्रुचा कान्तया
संश्लिष्टार्धतनुं प्रसन्नवदनं वन्दे गुरुं सादरम् ॥

End.—

पूर्वाशाभिमुखः कृताञ्जलिपुटः श्लोकाष्टकं यः पठेत्
पौरश्चर्यविधिं विनापि लभते मन्त्रस्य सिद्धिं परम् ।
यो विघ्नैः परिभूयते प्रतिदिनं प्राप्नोति पूजाफलं
देहान्ते परमं पदं निविशते यद्योगिनां दुर्लभम् ।

Colophon :

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे हरगौरीसंवादे गुरुस्तवराजः समाप्तः

6797A.

9946. गुरुप्रशंसा । *Guruprasaṁsā.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 5¼ inches. Folia, 5. Lines, [illegible] in a page. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgarī. Appearance, [illegible]. Complete.

The name is written in red ink, possibly in a [illegible] hand, at the end. It speaks of the greatness of a [illegible] by way of describing the results of showing respect or [illegible] respect to him.

Beginning :

यस्मिन्दास्यादिभावाय विषयात्मकचेतसे ।
अर्थिनेऽपि न दातव्यं गुरुणापि कृपालुना ।
अपूर्वायाप्यविज्ञाय वक्तव्यं नाधिकारिणे ॥ १ ॥

उक्तो मयापि तत्त्वाग्रे तत्त्वज्ञः सर्व्वथा न हि ।
गुरुभक्त्या विहीनाय सर्व्वशास्त्राधिकारिणे ॥ २ ॥
देववद् यो गुरुं पश्येद्भक्तोऽधिकारभाक् ।
स एव ब्रह्मविद्यानां फलवत्ताप्रयोजकः ॥ ३ ॥

End :—

इति ते कथितं ज्ञानं यत् शैलात्मजयोदितम् ।
कारणानां विनाशेन मायायास्तस्य दर्शनात् ॥ ३४ ॥
मुनीनां ब्रह्मविद्यानामप्यज्ञाना महात्मनाम् ।
इतः परं किमन्यत्त्वं श्रोतुमर्हसि सुव्रत ॥ ३५ ॥

6798.

3401. गुरुपादुकास्तोत्रम् । *Gurupādukāstotra.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 4¾ inches. Folia, 3. Lines, 10. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Date, Śaka 1769. Appearance, fair. Complete.

The text is accompanied by an anonymous commentary which generally agrees with the commentary attributed to Durgādāsa, MSS of which are described below. The present MS, however, does not contain the text of and commentary on the *phalaśruti* verse found in all the MSS described below. The introductory verse of the commentary is found only in the present MS.

Beginning of the Stotra :—

ब्रह्मरन्ध्रसरसीरुहोदरे
नित्यलग्नमवदातमद्भुतम् ।
कुण्डलीविवरकाण्डमण्डितं
द्वादशार्णसरसीरुहं भजे ।

Beginning of the Commentary:

नमामि परमात्मानं गुरुरूपं सनातनम् ।

पादुकापञ्चपद्यानां वक्ष्यामि गुरुदेवप्रसादात् ।

6799.

5118. *Gurupādukāstotra.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

In the colophon of the text portion in the present as well as the following MS the hymn is assigned to the *Ūrddhvāmnāyatantra :*

इत्यूर्द्ध्वाम्नायतन्त्रे शिवपञ्चवक्त्रविनिर्गतं गुरुपादुकापञ्चकस्त- समाप्तम् ।

It is also assigned to the *Rudrayāmala* (*Cat. Cat.* I 156) and the *Viśvasāra* (AS., p. 56).

The text is accompanied by the commentary of Durgādāsa Vidyāvāgīśa Bhaṭṭācārya, who is here and in the following MS simply called Durgā Vidyāvāgīśa. Another MS of the commentary is described in L. I. 329.

The last line of the commentary agrees with that of the commentary attributed to Raghunandana Nyāyālaṅkāra (HPR. I. 977).

Beginning of the Commentary :—

गुरुपादुकास्तोत्रस्य टीका लिख्यते । तद्यथा । [illegible]

परतीर्थं मये सेवा करोमीत्यर्थः ।

Post-colophon Statement :—

लिखितं श्रीरामप्रसादशर्म्मणा ।

6800.

5289. *Gurupādukāstotra* [illegible]

Substance, country-made [illegible] Lines, 8. Extent in ślokas, 40. Character [illegible] Appearance, old [illegible] Complete.

The text is here [illegible] by the commentary of Durgādāsa.

6801.

3917A. *Gurupāduk*[illegible]

Substance, country-made paper. 14½ [illegible] Folia [illegible] marked 21 and 22). [illegible] Character, [illegible] Appearance, old and dilapidated. Incomplete.

The present MS contains portions of the text (from middle of verse 5) and the commentary (from verse 3) of Durgādāsa.

6802.

164. *Gurupādukāstotraṭīkā.*

Substance, country-made paper. 12½ × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 7. Extent in ślokas, 90. Character, Bengali. Appearance old. Complete.

The MS contains the commentary of Durgādāsa, who is called here Vidyāvācaspati.

6803.

3917B. गुरुकवचम् । *Gurukavaca.*

Substance, country-made paper. 14½ × 4½ inches. Folia, 23A–25A. Lines, 11. Extent in ślokas, 50. Character, Bengali. Appearance, old and dilapidated. Complete.

Beginning :—

श्रीपार्वत्युवाच

देवेश परमेशान भक्तानामभयप्रद ।
कुलधर्मरतानां च देवानां सुसिद्धिकारकम् ॥
यदि मे कृपया स्वामी यदि प्रीतिर्मयोपरि ।
साधकानां हितार्थाय भक्तिकल्पद्रुमाख्यकम् ॥

Colophon :

इति श्रीमत्स्वागमसारे विश्वसारोद्धारे श्रीगुरुकवचम् समाप्तम्

6804.

2848. [गुरुस्तोत्रकवचसंग्रहः । *A collection of hymns to the Guru*].

Substance, country-made yellow paper. 13 × 3½ inches. ... Lines, 10, 11. Character, Bengali. Appearance, good. Complete.

This contains (1) गुरुपरब्रह्मस्तोत्र (Fol. 1) assigned to the *Ni[ga]mayogasāra*, (2) गुरुपरब्रह्मस्तोत्रकवच (Fol. 1B-2A) assigned to the *Nigamayogasāra*, (3) गुरुकवच (Fol. 2A ...) assigned to the *Samayātantra*, and (4) गुरुपंक्तिकवच (Fol. 2B) assigned to the *Gurutantra*. The present MS has been described in L. X. 4078-81.

6805.

9640. परमहंसकवचम् । *Paramahaṁsakavaca.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 3. Lines, 5. Extent in ślokas, 59. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

Different deities are invoked here for the protection of different parts of the body.

Beginning:—

पार्वत्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वधर्मविदुत्तम [illegible]

कवचं श्रोतुमिच्छामि [illegible] ॥ १ ॥

त्वत्प्रसादात्[illegible] विविधा [illegible]

तस्मै कथय [illegible] ॥ २ ॥

Colophon.—

इति श्रीशङ्कराचार्य [illegible] परमहंसकृतं सम्पूर्णमस्तु ।

Saṃkarācārya

6806.

2299. अव्यक्तमूर्तिमानसपूजनम् । Avyaktamūrtimānasapūjanam.

Substance, country-made paper [illegible] inches. Folium, 1. Lines, 12 (in all). Extent in ślokas, 10. Character, Nāgarī. Appearance, fair. Complete.

The present MS has been described in L. X. 4040. The introductory portion agrees partially with that of the hymn called *nirguṇamānasapūjā* (*The works of Sri Sankaracharya*, Srirangam. Vol. 18. pp. 107ff).

6807.

5538B. योगतारावली । Yogatārāvalī.

Substance, machine-made paper [illegible] inches. Folia, 2. Lines, 20 in all. Complete in 29 verses.

This refers to the efficacy of different yogic practices. It has been published in the *Works of Sankaracharya* (Sri Vani Vilas Press, Vol. 16, pp. 115ff).

6808.

9899. आनन्दबोधलहरी । *Ānandabodhalaharī.*

Substance, country-made paper. One long sheet of paper 21 × 9½ inches in size. Lines, 56. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete in 18 stanzas.

The hymn under the name *Jīvanmuktānandalaharī* complete in 17 stanzas has been published in the *Works of Sri Sankaracharya* (Sri Vani Vilas Press, Srirangam Vol. 16, p. 137–41).

Concluding verse not found in the printed edition :

मौने मौनी गुणिनि गुणवान् पण्डिते पण्डितश्च
दीने दीनः सुखिनि सुखवान् भोगिनि प्राप्तभोगः ।
मूर्खे मूर्खो युवतिषु युवा वाग्मिषु प्रौढवाग्मी
धन्यः कोऽपि त्रिभुवन(वि)जयी योऽवधूतेऽवधूतः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं
आनन्दबोधलहरीस्तोत्र[ं] समाप्तम् ।

6809.

10906. *Ānandabodhalaharī.*

Substance, country-made paper. 6¾ × 3¼ inches. Folia, 7. Lines, 6. Extent in ślokas, 29. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 17 verses.

The colophon of the present MS refers to the hymn as *Ānandalaharī*.

6810.

2019. [स्तवकवचसंग्रहः । *Collection of hymns.*]

Substance, country-made paper. 11 × 5¼ inches. Folia, 1-16. Lines 14. **Character,** Nāgara. Appearance, old. Complete.

It professes to contain the Stavakavaca section of the *Tantrasāra* and it begins with the line:

अथ तन्त्रसारस्तवकवचपरिच्छेदः लिख्यते स्तोत्रसंग्र + लिख्यते ।

As a matter of fact, it contains a number of hymns occurring in the *Tantrasāra* though not of course always in the order followed in the latter. Portions from the section on Dīkṣā dealing with the proper time for the ceremony are also found in Fol. 12A-13B.

The following is the list of hymns found in the *Tantrasāra*:

गणेशस्तवराज (Fol. 2A-2B), हरिद्रागणेशकवच (2B-3A), सरस्वतीस्तोत्र (3A-4A), त्रिपुरास्तोत्र (4B-5B), मर्त्येन्द्राम[त्रिपुरा]कवच (5B-6B), दुर्गाशतनामस्तोत्र (6B-7A), दुर्गाकवच (7A-7B), महिषमर्दिनीस्तोत्र (7B-8B), महिषमर्दिनीकवच (8B-10A), लक्ष्मीकवच (11A-12A).

The following is the list of hymns not found in the *Tantrasāra*:

गणेशरत्नाकरस्तोत्र (Fol. 1), गुर्वष्टकस्तोत्र attributed to Śaṁkarācārya (4A-4B), लक्ष्मीस्तोत्र assigned to the *Prapañcasāra* (10A-11A), तुलसीस्तोत्र assigned to the *Garuḍapurāṇasāra* (14A-14B), तुलसीकवच assigned to the *Brahmāṇḍapurāṇa* (14B-15A), स्वामिकार्त्तिकस्तोत्र (15A-15B), भैरवाष्टकस्तोत्र (15B-16A), रामभुजङ्गस्तोत्र (16A-16B), बालाष्टक (16B). The last three are attributed to Śaṁkarācārya.

Of these the गुर्वष्टक and the भैरवाष्टक have been published in *The Works of Sankaracharya* (Vol. 18, pp. 89–91, 140–2), स्वामिकार्त्तिकेयस्तोत्र and the तुलसीकवच have been printed in the *Stavakavacamālā* (p. 748, 863) and the लक्ष्मीस्तोत्र and तुलसीकवच are published in *Bṛhatstotraratnākara* (p. 173, 366). The beginnings of the remaining hymns are quoted below:—

महेश्वरव्याकरस्तोत्र begins

मौलिं महेश्वरपुत्रोऽव्याद्भालं पातु विनायकः ।
त्रिनेत्रः पातु मे नेत्रे शूर्पकर्णोऽवतु श्रुती ॥

तुलसीस्तोत्र begins

यन्मूले सर्वतीर्थानि यन्मध्ये सर्वदेवतम् ।
यदग्रे सर्वदेवेषु तुलसि त्वां नमाम्यहम् ॥

रामपञ्जरस्तोत्र begins

रमस्व चित्त राघवे विदेहकन्यकाधवे ।
महेशचित्तगौरवे मुनीन्द्रगीतवैभवे ॥

बालाष्टक begins

वरदाभये पुस्तकाक्षमालां
विमलत्वाखिलशोभमानमानाम् ।
शरदिन्दुसहस्रकोटितुल्यां
परमानन्दमयीं प्रणौमि बालाम् ॥ १ ॥

6811.

9147. [*Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 1–4. Lines, 14. Character, Nāgara. Appearance, old.

This contains six hymns:

1. Hymn of Rādhā and Kṛṣṇa containing their various names (Fol. 1–3A):

Beginning : –

श्रीभगवानुवाच ।

जयति श्रीपरमानन्दकृष्णपादपद्मसङ्गी ।

श्रीकृष्णवदनाम्भोजमधुपानमधुव्रत: ॥ १ ॥

श्रीकृष्णनयनानन्दमदाकर्षणवर्तिका ।

श्रीकृष्णाननपूर्णेन्दुराधिका चारुचन्द्रिका ॥ २ ॥

श्रीकृष्णरूपपाथोधिविलासी हंसवैभवा ।

श्रीकृष्णमालतीचारुसुगन्धमधुपाङ्गना ॥ ३ ॥

श्रीकृष्णपरमानन्दसरःपङ्कजकुड्मला ।

श्रीकृष्णयामिनीरम्यचन्द्रोदयसुखोत्सवा ॥ ४ ॥

Colophon :—

इति श्रीबृहद्ब्रह्मसंहितायां द्वितीयपादे भूलोकवर्णने श्रीवृन्दावन-
चरित्रे सम्प्रदायागमननिरूपणे नामाष्टमोऽध्याय: ।

II. निवेदनाष्टक (Fol 3A):

Beginning :—

हंसस्वरूपं रुचिरं विधाय यः सम्प्रदायस्य प्रवर्तनार्थम् ।

ज्ञानं स्वसाक्षात्सनकादिकेभ्यो नारायणं तं शरणं प्रपद्ये ॥

Colophon :—

इति श्रीभगवत्प्रणिपातपूर्वकं निवेदनाष्टकं समाप्तम् ।

III. सनकादिप्रणिपाताष्टक (3A–3B):

Beginning :—

कुमारभावेन विधाय वेषं यो ब्रह्मचर्यं सुदृढं वि + धत्त ।

परिस्फुरद्गौरिममण्डिताङ्गं नमाम्यहं श्रीसनकादिकं तम् ॥

Colophon :—

इति श्रीसनकादिप्रणिपत्यष्टकं समाप्तम् ।

IV. नारदशरणागतचतुष्टक (3B) :

Beginning :—

यः सर्वलोकस्य हितं विधातुं समुद्य + + + दब्जाब्जदयातिरेकात् ।
सत्यस्य राधागमकल्पभूत श्रीनारदं तं शरणं प्रपद्ये ॥

Colophon :—

इति श्रीनारदशरणागतचतुष्टकम् ।

V. निम्बार्कशरणागतिचतुष्टक (3B–4A) :

Beginning :—

महानुभावेषु पुरस्कृतो + समार दीक्षां किल नारदाद्यः ।
कृपाम्ब + + + दधानं तं श्रीलनिम्बार्कमहं नमामि ॥

Colophon :—

इति श्रीनिम्बार्कशरणागतिचतुष्टकं द्वेयः ।

VI. राधाकवच (4A–B) :

Beginning :—

श्रीपार्वत्युवाच ।
देवदेव महादेव प्रेमप्रीतिप्रदायकम् ।
राधायाः कवचं देव कथय प्राणवल्लभ ॥

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मयामले गौरीशङ्करसंवादे राधाकवचं समाप्तम् ।

This kavaca does not agree with the one assigned to the *Nāradapañcarātra* and printed in the *Bṛhatstotraratnākara* (Bombay, 1932, pp. 185–8).

6812.

9642. [*Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. 5 × 3½ inches. Folia, 1–20 + 1–6 + 1–14 stitched in book-form. Character, Nāgara. Date, [illegible] Saṃvat (?). Appearance, old.

This Ms contains (1) [illegible] (Fol. 1–20B) agreeing with the one described under No. 6785 above. (2) गायत्रीहृदय (Fol. 1–6A) which agrees with the hymn of the same name described under No. 6720 above. (3) [illegible] (Fol. 1–14B) which agrees with the famous hymn of the same name (*Stavakavacamālā*, Vasumati Press, pp. [illegible]) but is incomplete here, running up to a portion of [illegible] of the printed edition.

Post-colophon Statement of the portion containing the *Gāyatrīhṛdaya* :—

अद्येह [illegible] [illegible] लिखितमिदम् । [illegible]
संवत् १६१६ [illegible] १८०८ ।

6813.

[2144. *Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Lines, [illegible]. Folia, 1–230 (bound in book-form). Character, Nāgara. Appearance, [illegible]. Complete.

This contains the following 43 items :

1. [illegible] from the Kāśīkhaṇḍa (I. 29) of the *Skandapurāṇa* (Fol. 1–11A).

2. हरिहरनामावलिस्तोत्र from the Kāśīkhaṇḍa (I. 8. 99–112) of the *Skandapurāṇa* (Fol. 11B–12B).

3. **दुर्गास्तोत्र** from the **Kāśīkhaṇḍa** (II. 72. 37–80) of the *Skandapurāṇa* (Fol. 12B–15A).

4. **सिद्धिविनायकस्तोत्र** in 19 verses from the *Nṛsimhapurāṇa* (Fol. 15B–16B).

Beginning:—

इक्ष्वाकुरुवाच ।

नमस्कृत्वा महादेवं कोटिसूर्य [illegible] विनायकम् ।

अभिषेके [illegible] ॥

5. **श्रीमद्भगवद्गीता** (Fol. 17A–52B).

6. **वासुदेवसहस्रनामस्तोत्र** from the Anuśāsanaparvan (Ch. 149 of the Chitrashala Press edition, Poona, 1933) of the *Mahābhārata* (Fol. 53A–59B).

7. **विष्णुस्तवराज** in 140 verses from the Śāntiparvan (Ch. 47 of Chitrashala Press edition, Poona, 1932) of the *Mahābhārata* (Fol. 60A–66B).

8. **विष्णोरनुस्मृतिः** from the Śāntiparvan (Ch. 195 of the Southern Recension, Madras, 1936) of the *Mahābhārata* (Fol. 66B–71A).

9. **गजेन्द्रमोक्षण** in 178 verses from the Śāntiparvan of the *Mahābhārata* (Fol. 72A–81A).

This contains a version of the story of the greatness of Nārāyaṇa as related in the *Bhāgavatapurāṇa* (VIII. 2-3).

10. **दशश्लोकस्तोत्र** from the Kāśīkhaṇḍa (I. 27. 157–181) of the *Skandapurāṇa* (Fol. 81B–82B).

11. **गीतासार** from the *Mahābhārata* (Fol. 83A–86B).

This is published in the *Gītāgranthāvalī* (Basumati Press, Calcutta, pp. 244–62). It principally deals with the mystic significance of the syllable *Om*.

12. गीतास्तुति (Fol. 86B–88B).

This hymn is usually recited before a recitation of the *Bhagavadgītā*.

13. गर्भगीता (Fol. 88B–89B).

This speaks of the superiority of self-realisation over everything else. It has been printed in the *Gītāgranthāvalī* (Basumati Press, Calcutta, pp. 720-4).

14. ऋणहर्तृगणपतिस्तोत्र from the *Lingapurāṇa* (Fol. 90B).

Beginning :—

नमामि देवदेवेशं वक्रतुण्डं महाबलम् ।
षडक्षरगणोपेतं नमामि ऋणमुक्तये ॥

15. गणेशसहस्रनामस्तोत्र from the *Gaṇeśapurāṇa* (Fol. 91A–100B).

Beginning :—

मुनिरुवाच :

कथं नाम्नां सहस्रं तु गणेश उपदिष्टवान् ।
शिवदं तन्ममाचक्ष्व लोकानुग्रहतत्पर ॥

16. सदाशिवसहस्रनामस्तोत्र from the *Padmapurāṇa* (Fol. 101A–112B).

Beginning :—

एकदा मुनयः सर्वे द्वारकां द्रष्टुमागताः ।
वासुदेवं च सोत्कण्ठाः कृष्णदर्शनलालसाः ॥
... ...

मार्कण्डेय उ ।

त्वं विष्णुः कमलाकान्तः परमात्मा जगद्गुरुः ।
तव पूज्यः कथं शम्भुरेतत् सर्वं वदस्व मे ॥

17. हरि(हर)स्तोत्र from the *Bhaviṣyottarapurāṇa* (Fol. 113A-114B).

अर्जुन उवाच ।

भुक्तिमुक्तिप्रदो देवः सर्वकामफलप्रदः ।
सर्वसिद्धिकरो देव नमस्तुभ्यं जनार्दन ॥
येन भक्त्या जगन्नाथ मानवो याति सद्गतिम् ।
ममोपरि दयां कृत्वा मयि ब्रूहि सुखावहम् ॥

18. परशुरामसहस्रनामस्तोत्र from the *Agnipurāṇa* (Fol. 115A-121B).

श्रीराघव उवाच ।

अहं तस्यपरग्राम विचरन्मि स्वलीलया ।
द्रष्टुं वः समभ्यर्च्य प्रणिपत्य कृताञ्जलिः ॥
... ...
यस्य पादार्चनात् सिद्धिः वेप्सितं नौमि भार्गवम् ।

19. दत्तात्रेयस्तोत्र from the *Mahābhārata* (Fol. 122A-122B).

Beginning :—

नारद उवाच ।

अत्रिपुत्रो महातेजा दत्तात्रेयो महामुनिः ।
तस्य स्मरणमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

20. रामसहस्रनामस्तोत्र from the *Liṅgapurāṇa* (Fol. 123A-130B).

Another MS of the hymn has been described under No. 6768 above.

21. सूर्यसहस्रनामस्तोत्र from the *Bhaviṣyottarapurāṇa* (Fol. 131A-137A).

Printed in the *Stavakavacamālā* (pp. 154-166).

22. **सूर्यस्तवराज** from the *Śāmbapurāṇa* (Fol. 138A-**138B**).

Well-known in Bengal and printed in various stotra collections (*Stavakavacamālā*, p. 151-2).

23. **रेणुकासहस्रनामस्तोत्र** from the *Padmapurāṇa* (Fol. 139A–148B).

Beginning:—

गिरिपृष्ठे सुखासीनं [illegible] लोकशङ्करम् ।
[illegible] ॥

श्रीस्कन्द उवाच ।

तात सर्वेश्वर [illegible] ।
कथयस्व प्रसादेन [illegible] ॥

24 **भवानीसहस्रनामस्तोत्र** from the *Rudrayāmala* (Fol. 149A–158B).

Other MSS of the hymn have been described **under** Nos. 6700–1 above.

25. **महालक्ष्मीसहस्रनामस्तोत्र** from the *Skandapurāṇa* (**Fol.** 159A–169A).

Beginning:

कदाचित् [illegible] ।
विश्वनाथं समालोक्य [illegible] ॥

26. **महालक्ष्मीस्तोत्र** from the *Skandapurāṇa* (Fol. 169B-**170A**).

Beginning:—

अगस्त्य उवाच ।

मातर्नमामि कमले कमलायताक्षि
श्रीविष्णुहृत्कमलवासिनि विश्वमातः ।
क्षीरोदजे कमलकोमलगर्भगौरि
लक्ष्मि प्रसीद सततं नमतां शरण्ये ॥

27. कालिकासहस्रनामस्तोत्र from the *Kālikākulasarvasva* (Fol. 171A–180B).

Another MS of the hymn has been described under No. 6638 above.

28. गायत्रीसहस्रनामस्तोत्र from the *Viṣṇuyāmala* (Fol. 181A-188A).

Another MS of the hymn is described under No. 672[illegible] above.

29. आदित्यहृदयम् from the *Bhaviṣyottarapurāṇa* (Fol. 189A–196B).

Another MS of the hymn is described under No. 681[illegible] above.

30. आर्याष्टकं in [illegible] verses by Mahāmudgaśekhara Sūri (Fol. 197A–202B).

This is the same as the *Kumāryāṣṭaka* several MSS of which have been described in VII. 5690-2 above.

31. सौन्दर्यलहरीस्तोत्र in 102 verses by Śaṁkarācārya (Fol. 203A–211B).

Other MSS of the work have been described under Nos. 6679ff above.

32. गङ्गाष्टक by Śaṁkarācārya (Fol. 212A–212B).

This agrees with the *Gaṅgāṣṭaka* as published in *The Works of Sri Sankaracharya* (Sri Vani Vilas Press Edition, Vol. 18, pp. 101-3).

33. शिवकवच from the Skandapurāṇa (Fol. 213A–215B).

Another MS of the hymn has been described under No. 6751 above.

34. हनूमत्कवच from the *Brahmāṇḍapurāṇa* (Fol. 216A–219A).

Beginning :—

Fol. 217B, श्रीराम उवाच

हनुमान् पूर्वतः पातु दक्षिणे पवनात्मजः ।

पातु प्रतीच्यां रक्षोघ्नः पातु सागरपारगः ॥

35. भगवद्ध्यान (Fol. 219B–220B).

Beginning :—

अथ स्तोत्रं प्रवक्ष्यामि देवि तच्च विशेषतः ।

यच्छ्रुत्वा च दिवा रात्रौ सर्वदुःखैर्विमुच्यते ॥

36. **महिम्नःस्तोत्र** (Fol. 221B–223A).

For other MSS of the hymn cf. ASB, VII. 5579ff.

37. **चर्पटपञ्जरिकास्तोत्र** of Saṁkarācārya (Fol. 224B–226A).

For another MS cf. No. 6781 above.

38. **कालभैरवाष्टक** (Fol. 22[illegible]B).

Beginning :—

परेशमूर्तचन्द्रकान्तालसमस्मिन्न ।

प्रवर्तितं मङ्गलार्थं कल्ये कालभैरवम् ॥

39. **उपमन्युस्तोत्र** of उपमन्यु (Fol. 226A–227A).

This is a hymn to Śiva, which has been published in **various** stotra collections (e.g., *Bṛhatstotraratnākara*, **pp. 110–2**).

40. **नवग्रहस्तोत्र** (Fol. 227A-B).

This consists of nine verses, each intended for one of **the nine** planets. It is published in *Stavakavacamālā* **(pp. 670–2)**.

41. **गङ्गाष्टक** of Śaṁkarācārya (Fol. 228A).

Beginning :—

विघ्नेश्वरजानेन इविगविरहेकातसतया
विघ्नेयाग्रव्यत्वात्तव चरणयोर्यापितरभूत् ।
त्वयैतत् क्षन्तव्यं मम भगवति निःसीमकरुणे
कुपुत्रो जायेत क्वचिदपि कुमाता न भवति ॥

42. सूर्याष्टोत्तरशतनामस्तोत्र from the Vanaparvan (Ch. 3, v. 16–28 of the Chitrasala Press Edition, Poona, 1930) of the *Mahābhārata* (Fol. 228B).

43. रामरक्षास्तोत्र in 32 verses (Fol. 229A–230B).

Other MSS of the hymn have been described in ASC VII. 5695–8.

6814.

4784. [*Stavakavacasaṃgraha.*]

Substance, palm-leaf. 12 × 2¼ inches. Folia, 1 14 +2 (without ... mark). Lines, 5 on a page. Character Bengali. Appearance, old.

This contains the following six hymns :

(1) भगवतीस्तोत्र (Fol. 1-2B).

Beginning :—

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि सन्निधानाय मन्त्रिकाम् ।
+ + + + + + +
सर्व्वकामप्रदं दिव्यं श्रुत्वा चार्त्तिविनाशनम् ।
येन संस्तुतमात्रेण + + विंशतिः ।
+ + + + + + +
ॐ नमस्ते शिवे शिवे + + + ॥

Colophon :—

इति श्रीवामयामले शिवाशोकसिद्धिकार्ये भगवतीस्तोत्रं समाप्तम्

(2) रक्षाकवच (Fol. 3A–6B).

Beginning :—

हरिहरकमलासनमुख्या स्कन्दचन्द्रोरगेन्द्रेन्द्रयक्ष-
+ + + + कोनाग्रविनम्रवागीश्वराद्यस्तुताम् ।
भक्तिभावानतो भक्तिभावादहं भक्तिमुक्तिप्रदां देवीं
शिवां सर्व्वब्रह्मोद्भवां विश्ववन्द्योद्भवां भूर्भुवःस्वर्भवाम् ॥

Colophon :

इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितसिद्धदण्डकस्तवः समाप्तः ।

(3) हृल्लेखास्तव (Fol. 6B–8B).

The hymn agrees with the one occurring in the *Prapañcasāra* (XI. 49–70).

(4) महामायास्तव (Fol. 8B–10A)

Beginning :—

भैरव उवाच ।

आज्ञाचक्रस्थितां देवीं सुषुम्नाधारमध्यगाम् ।
भूर्भुवःस्वर्गतां नित्यां सर्व्वदेहे व्यवस्थिताम् ॥
नमामि सर्व्वदेवीनामालयं सर्व्वकामदाम् ।
नमोऽस्तु ते महामाये सिद्धमन्त्रावतारिणि ॥
नाडीत्रितयमध्यस्थे षट्चक्राधारवासिनि ।
सदाकाशान्तरे देवि सहस्रदलसमन्विते ॥
आदिषोडशचक्रस्थे भैरवानन्दकारिणि ।
अकचटतपयशैर्मन्त्रैः सदाहतकलेवरे ॥

Colophon :—

इति षोडशसाहस्रिके श्रीभैरवतन्त्रे अष्टादशपटलोद्धृतमहा-
मायास्तवः समाप्तः ।

(5) अपराजितास्तव (10B–12A).

Another MS of the hymn has been described under **No. 6766 above.** In the present MS however it is assigned **to the** ***Bhagavatipurāṇa.***

Colophon :—

भगवतीपुराणे महाविद्या अपराजितास्तोत्रं समाप्तम् ।

(6) प्रत्यङ्गिरास्तोत्र (Fol. 13B-14B, and two unmarked folia).

Though referred to in the colophon as प्रत्यङ्गिरानमस्कार it is nothing but an incomplete copy of the *Pratyaṅgirāstotra*, another MS of which has been described under No. 6712 above. One Fol. after Fol. No. 14 appears to be missing in the present MS.

6815.

6086. [*Stavakavacasaṃgraha*.]

Substance, country-made paper. 6½ × 4¾ inches. Folia, 35 [illegible] 7+14+5+9 (bound in a book-form). Lines, 9. Character, [illegible] Appearance, good.

Drawings of three Tantric deities on three small sheets of paper are found along with this MS.

First Batch of leaves:—

(1) त्रिपुरसुन्दरीकवच (Fol. 1-12A).

Beginning :—

श्रीदेव्युवाच ।

देवदेव महादेव भक्तानां प्रीतिवर्द्धन ।

यत्सूचितं पुरा नाथ त्रिमर्थं न प्रकाश्यते ॥

राजराजेश्वरीदेव्यास्त्रिपुरायाः समावकम् ।

कवचं यदि मे प्रीतिः कथयस्व दयामय ॥

Colophon :—

इति श्रीवामकेश्वरीतन्त्रे श्रीमहापत्रपीठे श्रीमहाभैरवेश्वरी

श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्याः कवचं सम्पूर्णम् ।

(2) त्रिविक्रमकवच (Fol. 12B-13B).

Beginning :—

श्रीभैरव उवाच ।

ॐ अधुना कथयिष्यामि रहस्यं मम पार्व्वति ।

त्रिविक्रमाख्यं कवचं मन्त्रगर्भं महेश्वरि ॥

Colophon :—

इति श्रीब्रह्मयामले तन्त्रे त्रिकूटारहस्ये चतुर्विंशः पटलः सम्पूर्णः ।

(3) सौभाग्यकवच (Fol. 13B–19B).

Another MS of the hymn is described under No. 6671 above.

Second Batch of leaves:—

(1) त्रैलोक्यमोहनकवच (Fol. 1–7A).

Another MS of the *Kavaca* has been described under No. 5815 above.

Third Batch of leaves:—

त्रिपुरसुन्दरीसहस्रनामस्तोत्र (Fol. 1–17).

Beginning :—

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नोपशोभिते ।

कल्पपादपमध्यस्थे नानापुष्पोपशोभिते ॥

... ...

कदाचित् सुखासीनं भगवन्तं जगद्गुरुम् ।

... ...

प्रणम्य शिरसा नाथं कारणं विश्वरूपिणम् ।

कृताञ्जलिपुटो भूत्वा प्राह तं शिखिवाहनः ॥

ॐ स्कन्द उवाच ।

देवदेव महादेव सृष्टिस्थितिलयकारक ।

... ...

किं गुह्यं परमं लोके किमेकं सर्व्वसिद्धिदम् ।
किमेकं परमं श्रेष्ठं किं लोके भोगमोक्षदम् ॥

... ...

... ...

श्रीमहादेव उवाच ।

साधु साधु त्वया पृष्टोऽस्म्यहं पार्व्वतीनन्दन ।
अस्ति गुह्यतमं विप्र कथयिष्याम्यसंशयम् ॥

... ...

यस्या योनौ जगत्सर्व्वमद्यापि वर्त्ततेऽखिलम् ।
यस्यां प्रलीयते चान्ते यस्याञ्च जायते पुनः ॥

... ...

तस्या नामसहस्रन्ते कथयामि शृणुष्व तत् ॥

... ...

ॐ कल्याणी कमला काली कराली कामरूपिणी ।
कामाख्या कामदा काम्या कामिनी कामचारिणी ।

Colophon :—

इति श्रीवामकेश्वरतन्त्रे हरकुमारसंवादे श्रीराजराजेश्वरीमहा-
त्रिपुरसुन्दरीसहस्रनामस्तोत्रम् ।

Fourth Batch of leaves:—

(1) महात्रिपुरसुन्दरीस्तोत्र (Fol. 1-3B).

Beginning :—

ॐ अस्य श्रीत्रिपुरसुन्दरीतत्त्वविद्यास्तोत्रमन्त्रस्य श्रीदक्षिणा-
मूर्त्तिः ऋषिः पंक्तिश्छन्दः श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी देवता...

... ...

... ...

कल्लोलोल्लं लोलकर्णैकमौलिं
मन्मौ लिलं लो अयेद्भूतिपूर्व्वम् ।
लिलया प्रभूत् लिलया वाचलेन्द्र
कुर्व्वाणाऽस्यं देवि + + + + + ॥

End:—

इति श्रीत्रिपुरसुन्दर्य्याः स्तोत्रं श्रीमन्त्रविग्रहम् ।
रहस्यमेव सर्व्वस्वं गोपनीयं महेश्वरि ॥

Colophon:—

इति श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीस्तोत्रं समाप्तम् ।

(2) महात्रिपुरसुन्दरीपञ्चाङ्गभूतस्तवराज (Fol. 3B 7A).

Beginning:—

श्रीईश्वर उवाच ।
अधुना शृणु देवेशि स्तोत्रं तत्त्वनिरूपितम् ।
महात्रिपुरसुन्दर्य्याः सर्व्वस्वं सारमुत्तमम् ॥

Colophon:—

इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे महात्रिपुरसुन्दरीपञ्चाङ्गभूतस्तवराजः समाप्तः ।

Fifth Batch of leaves:—

(1) कामेश्वरकवच (Fol. 1-7A).

ॐ श्रीदेव्युवाच ।
ॐ भगवन् करुणाम्भोधे शास्त्राम्भोनिधिपारग ।
दासो यः मम भक्तोऽसि वरं दातुमिहार्हसि ॥

श्रीभैरवः ।
ॐ कथयस्व महेशानि कमितो वरमिच्छसि ।
यत् किञ्चिन्मनसीष्टं स्यात्तद्दातुं ते क्षमोऽस्म्यहम् ॥

श्रीदेव्युवाच ।
कामेश्वरस्य देवेश कवचं देवदुर्लभम् ।
श्रोतुं मे इच्छा भूरि यद्यहं प्रेयसी तव ॥

***Colophon:*—**

इति श्रीविश्वसारतन्त्रे पार्व्वतीपरमेश्वरसंवादे श्रीकामेश्वरकवचं समाप्तम् ।

(2) शिवकवच (Fol. 7B–12B).

Another MS of the *Kavaca* is described under No. 6751 above.

(3) शिवस्तोत्र (Fol. 13A-14A).

The hymn agrees with the one occurring in the *Tantrasāra* (Bangavasi Press edition, pp. 776-7).

Sixth Batch of leaves :—

(1) गुरुस्तोत्र of Jyotiṣprakāśa (Fol. 1-4A).

Beginning :—

त्रिश्रोतोभिः निश्चमयं भावमनन्तं
सच्चिन्मौल्यात्मानमगुणं निखिलारामम् ।
वेद्यं वेदैः कोविदवर्य्यैः सुरवन्द्यं
कौलाचार्य्यं साश्चिवमीडे गुरुमीशम् ॥

The last line quoted above occurs at the end of each verse of the hymn proper.

End :—

स्वात्मानन्दं प्रविवशौ कौलेश्वरः कौलिकः
पद्यैर्मन्मयरचितैर्ज्योतिष्प्रकाशाभिधः ।
श्रीमच्छ्रीशिवपादभक्तिसुधया मत्तो मयूरो यथा
यस्मात् सार्थकमेकं सुगुरुं केशाभिरावन्दते ॥
श्रीमद्गुरुस्तोत्रमिदं सुपुण्यं
यो भक्तियोगः प्रपठेत्त्रिकाले ।
नास्ते मुहूर्त्तेऽपि वा न भूयात्
सदेष्टिकामः सपदा सनाथः ॥

Colophon :—

इति श्रीगुरुस्तोत्रं समाप्तम् ।

The text of the hymn is followed by what would appear to be the concluding verses of a commentary on the hymn by Govinda Kaula, disciple of Jyotiṣprakāśa.

These verses run:—

शाके[illegible]लद्दतिप्रमिते नभस्ये
श्यामाष्टमीगुरुमहेऽह्नि कृतिः सपूर्णा ।
[illegible]माद्दिबपदस्त[illegible]
[illegible]न्दकौला[illegible] ।
[illegible] श्रीगुरु[illegible] मंस्तुति
[illegible] कुलश्री[illegible]
[illegible] कुल[illegible]कुलानां दृढ-
[illegible] प्राक् [illegible]तमा ॥
[illegible]न्द[illegible] ।
[illegible] श्रीगुरुस्तोत्रे [illegible] कुलप्र[illegible] ।
[illegible] स्तोत्र[illegible]
[illegible] ॥

The verses are followed by a colophon which runs:—

इति [illegible] ज्योतिष्प्रकाशकौल[illegible]-
पादपद्मोप[illegible]गोविन्दकौल[illegible] श्रीगुरुस्तोत्रं समाप्तं
चेति [illegible] ।

(2) गुरुभक्तिस्तोत्र of Cidrūpa Kaula (Fol. 4B-5B).

Beginning:

ॐ ध्येयं [illegible]
रूपं रूपै रूपक[illegible] परिपूर्णम् ।
[illegible]मगम्यं भवमै-
[illegible] वन्दे कौलकुलेशं गुरुमीशम् ॥

The last line quoted above occurs at the end of every verse of the hymn.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाभैरवाचार्यवर्यश्रीमदानन्दकौलानन्दनाथपाद-
पद्मोपजीविचिद्घनकौलविरचितं गुरुभक्तिस्तोत्रं सम्पूर्णं समाप्तम्

Seventh Batch of leaves :—

(1) गुरुवरपादुकास्तुति (Fol. 1–4A).

Beginning :—

ॐ ह्रंसं हंसपादाब्ज वाग्बीजं वदकं सदा
श्रीगुरुं वाग्भवानन्दभैरवं भैरवीं पराम् ।
प्रणम्य संविन्मार्गस्थानागमज्ञाननृत्तमान्
प्रायश्चित्तं प्रवक्ष्यामि सर्वतन्त्राविरोधतः ॥
... ...
प्रासादिकमहादोषप्रतिपापप्रकारणम्
प्रायश्चित्तं परं सत्यं श्रीगुरोः पादुकास्तुतिः ॥

Colophon :—

इति श्रीगुरुवरपादुकास्तुतिः समाप्ता ।

(2) महागणपतिकवच (Fol. 4B–7A).

This agrees with the *Kavaca* contained in the *Devīrahasyatantra* (Ch. 28, Fol. 88A–89B of the MS described under No. 5880 above).

(3) गणपतिस्तोत्र (Fol. 7A–9B).

The *Kavaca* agrees with the one occurring at the end of Chapter XIII (verses 131–51) of the *Śāradātilaka*.

APPENDIX.

6816.

5536. परमानन्दतन्त्रम् । *Paramānandatantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 1–215 of which Fol. 90 is missing. Lines, 8-9. Extent in ślokas, 3,600. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete (but for one fol.) in 25 ullāsas.

This is identical with the work described under No. 5998 above.

6817.

11336. शिवताण्डवम् । *Śivatāṇḍava.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 5½ inches. Folia, [illegible]. Lines 10-11. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The present MS contains Chapters 12–14 of the first part accompanied by the commentary, *Mallādarśa*, of Premanidhi.

Fol. 77–89 of the MS, also marked *Mallādarśa* in the left upper corner of each Fol., deal with *Yantras* described in other portions of the Tantra as well as elsewhere.

Another MS of a bigger but anonymous commentary of the same name having slight occasional agreements with the present commentary has been described under No. 5971 above.

The name of the commentator is thus indicated in the present MS:

श्रीमन्मथैवम्मधरासुरेन्द्रा-
ख्यो द्विजः प्रेमनिधिस्तु कश्चित् ।
मल्लादर्शं श्रीशिवताण्डवीयां
करोति बालैरपि लब्धसाराम् ।

[This is introductory verse No. 8, which follows the first seven verses quoted under No. 5971 above.]

Fol. 2A, तत्र दुरूहतमपदानि कतिचन यद्यपि चौधरिनीलकण्ठ-प्रभृतिसूरिभिर्व्याख्यातान्येव तथापि तावता दुर्बोधतरयन्त्रावलीसारं नाल्पधियां हृदयङ्गमतामारोढुमर्हतीति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमन्नैवम्मदेवैराज्ञप्तः श्रीकाशी-पुरनिवासी कूर्माचलाधिष्ठितकुलपरम्पराकः पन्तोपनामकः प्रेमनिधिनामा कश्चिद्द्विजः पुनरप्येनां यन्त्रावलीं विशदीकरोति

Though the name of the author is not indicated in this way in the other MS, it refers to other works of the author in terms that clearly point to Premanidhi as its author as well (अस्मत्कृतभक्तितरङ्गिण्यादिग्रन्थादवसेयम्—end of the commentary on Chapter 12, Fol. 104A).

The chief interest of the commentary is historical and not ritualistic. It contains a unique panegyric of 84 verses of the royal patron of the author. The description in it of each *Yantra* is concluded by a verse describing the author's patron or one of his ancestors, children or relatives referred to as having obtained success through the worship of the *Yantra* under description. Only the first one of these verses is found in the portions preserved in the other MS (Fol. 123A).

The text of the panegyric together with an account of the author is under publication in the JRASB.

Of the works and authors mentioned in the commentary mention may be made of the following: —

भट्टोजिदीक्षित (2B), भास्करमिश्री (2B, 3B), नीलकण्ठ (3A, 7B, 8A, 9B, 13A, 19B, 22A, 23A, 36A, 45A, 47A, 48A, 56B, 60B), चौधर्य (19B).

6818.

11353. महाकालसंहिता । *Mahākālasaṃhitā.*

Substance, country-made yellow paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 64–302. Lines, 7. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

MSS containing stotras and mantras assigned to the work are noticed in *Cat. Cat.* I. 434, II. 99, 216, III. 93, ASB VIII. 6058.

Colophon :—

302A, इति श्रीमहाकालसंहितायां नैमित्तिकपूजाविधानकथनं नाम द्वादशतमः पटलः ।

6819.

5720D. [तन्त्रराजतन्त्रटीका ।

Commentary on the Tantrarāja-Tantra.]

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 25–39. Lines, 9–12. Character, Nāgara. Appearance, fair. Incomplete.

This contains a fragment of a commentary on a very small portion of the work (I. 64–88). It refers to the author of *Manoramā* (Fol. 31A) and *Nidhi* (Fol. 32A).

6820.

11305. कुब्जिकामतम् । *Kubjikāmata.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5¼ inches. Folia, 1–208 of which two are marked 73. Lines, 12. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete in 50 chapters.

Another incomplete MS has been described under No. 5804 above. It refers to an original and earlier text

of the cult (मूलग्रन्थे तथा देव गूढमार्गेण चोद्धृतः—Fol. 113A, एतत् संक्षेपतः ख्यातं विस्तरेण पुरागमे—Fol. 137B), as also to works belonging to different branches of Sanskrit literature (ते व्याख्याता समापूर्वं ज्योतिमार्गेण ज्योतिषे—Fol. 114B, *Labdhvinītantra*, Fol. 147B, *Aghoriḍāmaratantra*—Fol. 149A).

For an account of the society's collection of manuscripts of works on the cult of Kubjikā cf. YRASB, 1937, pp. 158-9.

6821.

11358. रुद्रयामले त्रिकूटारहस्यम् ।

Trikūṭārahasya from the Rudrayāmala.

Substance, country-made paper 8¾ × 4 inches. Folia, 1–22. Lines, 7. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

The present manuscript covers chapters 17–32 of the work and contains 16 kavacas of Trikūṭā or Tripurā. A MS containing a portion of the earlier part of the work has been described under No. 5882 above. The kavaca contained in chapter 24 of the work is described on p. 865 above.

6822.

11296. परातन्त्रम् । *Parātantra.*

Substance, country-made paper. 10 × 3¼ inches. Folia, 1–42. Lines, 6. Extent in ślokas, 670. Character, Nāgara. Appearance, good. Incomplete.

Same as the work described under No. 5953 above. Only the last folium seems to be missing in the present MS.

6823.

11352. **सांख्यायनतन्त्रम् ।** *Sāṃkhyāyanatantra.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 1–65. Lines, 8. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgarī. Date, N S 983. Appearance, good. Complete in 34 chapters.

Same as the work described under No. 6084 above.

Post-colophon Statement :—

नैपालिके वत्सराब्धिगजकेन्द्रे दले सुशुक्ले खलु कार्त्तिकीस्मन् ।
सांख्यायनं तन्त्रमिदं ररी वै बुधे रमानन्दद्विजस्य सूनुः ॥
कमलानन्दशर्मासौ सुदेवो द्विजपालकः ।
रामायणः प्रयोगादि व्यलिखत् पुस्तकं मुदा ॥
संवत् ९८३ । मिति कार्त्तिक सुदि ७ बुधवासर ....
रमानन्दशर्मोपाध्यायस्यात्मजश्रीकमलानन्दशर्मोपाध्यायेन सांख्या-
यनतन्त्र .... ।

6824.

11356 **स्वर्णतन्त्रम् ।** *Svarṇatantra.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 2–45. Lines, 7. Character, Nāgarī. Appearance, fair. Incomplete.

The work is similar in nature to, if not identical with, the work described under No. 6101 above.

Beginning :—

धातुयोगाख्यकल्पस्तु पूर्वमेव प्रकाशितः ।
रसानां करणे तन्त्रं पूर्वमेव प्रकाशितम् ॥ ५ ॥
औषधानुकारणे तन्त्रं पूर्वमेव प्रकाशितम् ।
हरितालस्तु कथितः स तु नाम प्रभेदतः ॥ ६ ॥
किन्तु स्वर्णाख्यतन्त्रन्तु न म[म] कथितं प्रभो ।

6825.

11314. सौभाग्यतन्त्रम् । *Saubhāgyatantra.*

Substance, country-made paper. 11 × 6¼ inches. Folia, 1-10. Lines, 11. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete in 11 chapters.

The work deals with the rules of muttering mantras. A MS of the work is described in L. II. 909.

Beginning :—

ॐ अखण्डैकरसानन्दनिष्यन्दामृतविग्रहम् ।
चिन्मात्रकल्पिनीं विद्यां वन्दे आनन्दसुन्दरीम् ।
अथ वक्ष्ये विस्तरेण पारायणविधिं परम् ।
य[स्य] विज्ञानमात्रेण साक्षात् परशिवो भवेत् ।

Colophons :—

Fol. 1B, इति श्री(पाराय)सौभाग्यतन्त्रे पारायणविधावष्टांगादिनिरूपणं नाम प्रथमपटलः; 2A, ०पञ्चाङ्गक्रमनिरूपणं नाम द्वितीयपटलः; 3A, ०षोडशाङ्गयोगसन्तत्यादिनिरूपणं [नाम] तृतीयपटलः; 3B, ०पारायणसंख्यानिरूपणं चतुर्थपटलः; 6A, ०मन्त्रपारायणनिरूपणं नाम षष्ठ(म)पटलः; 7B, ०भूतिपारायणान्तनिरूपणं सप्तमपटलः; 8A, ०मुद्रापारायणान्तनिरूपणमष्टमपटलः; 9B, ०विद्याविद्यापारायणान्तनिरूपणं नवमः पटलः; 10A, ०रमामायाकामात्मापारायणक्रमनिरूपणं दशमपटलः; 10B, ०आज्ञायपारायणनिरूपणं नामैकादशः पटलः ।

ADDENDA ET CORRIGENDA

[illegible] and alterations indicated [illegible] descriptive [illegible] the catalogue numbers [illegible] the left.

[illegible] [illegible] complete in 25 chapters' for 'complete'.

[illegible] [illegible] may be of the nature of a short commentary [illegible] *[illegible]* described in Nep. [illegible] 222'

[illegible] [illegible] It does not seem to agree with the MSS of [illegible] in Nep [illegible] p 22, 224'

[illegible] Substitute 'deals with general topics like different [illegible] worship and the different castes' for 'treats of [illegible] worship'.

Add 'The old catalogue of the Society possesses a MS of [illegible] work containing [illegible] sections, each complete in several chapters, accompanied by the commentary of Rāmānanda or Rāmacandra'

5867 Add 'The legend of [illegible] as narrated in the work is summarized in English in *D. R. Bhandarkar Volume* (pp 77–81). A MS of the work which may be identical with the present one is described in HPR. I. 2[illegible]'

5888. Omit 'according to the Kaula form'.

5892 Add 'This generally agrees with the *Narapatijayacaryā*'

5893 Substitute 'second part' for 'last part'

5898. Substitute 'character, Newari' for 'character, Kuṭila'.

5913. Add 'Character, Bengali'.

5920. Add 'HPR. II. 24 is a different work with the same name'

5924. Add 'Same as *Samayācāra-tantra* incomplete with nine chapters (HPR. I. 241). It deals with left-handed form of worship in connection with the Śrīvidyā'.

5925 Substitute 'incomplete' for 'complete in 14 chapters'.

5928. Add 'Published in the Tantrik Texts Series (Calcutta, 1917) in 35 chapters'.

ADDENDA ET CORRIGENDA

5971. **Substitute 'by Premanandanda [illegible]' for 'by Ghanaśyāma'.**

5975. **Substitute** 'cha[illegible] N[illegible]' for 'character, Kuṭila'.

5982. Substitute [illegible] for 'complete' and add 'The work has been edited [illegible] summary, on the basis of the only known MS [illegible] here, in the *Journal of the Royal Asiatic Society of Bengal*, [illegible] 1938, pp. 467-77)'.

5985. Substitute '[illegible] describes a MS complete in 17 chapters, the beginning of which agrees with that of chapter 12 in the present MS' for 'which also [illegible] different work'.

6001. Add 'A MS containing chapters 31 and 32 has already been described under 5888'.

6002. Add 'For a comparison of the MSS of the Society with the printed editions of the work and a summary of the legend of Kṛṣṇa as narrated in the work, see *Sāhitya Parisat Patrikā*, Vol. 46, pp. 296-300. The old collection of the Society possesses [illegible] MSS of the work complete in 37 chapters which agree with the [illegible] numbered chapters of the MSS described here'.

6054. Add 'An edition of the work complete in 65 chapters has been published in the Princess of Wales Sarasvati Bhavan Texts Series No. 61 (Benares, 1937)'.

6104. Add in the beginning 'It deals with what may be called the science of breath'.

6131. Add 'character, Nagara'.

6146. Add 'On the obverse of the last leaf occurs the name of the owner :—कुलचंद्र शर्मा लिखितम्.'

6185. Add 'An edition of the work has been published in *Sarvamūla* or Collected Works of Ānandatīrtha (pp. 768-785, Kumbhakonam Śaka, 1833)'.

6204. Add 'Another complete MS of the work is found in the Vidyāsāgar collection belonging to the Baṅgīya Sāhitya Pariṣat. The work deals principally with the details of Kaula rites. An edition of the work is being published at Comilla.

6264. Add 'Another edition of the work with introduction, appendices and exegetical notes has been published in the Sarasvati Vihar Series, No. 4, (Lahore, 1938)'.

ADDENDA ET CORRIGENDA

6275. Substitute the following description in place of the one given: 'This appears to be a part of a Nyāya work which deals with Mahavidyā. It refers to a *Ṭīka* in 1.14. A number of works dealing with the same topic have been published in G.O.S. (No. XII) under the title *Mahavidyānumāna* (Baroda, 1920) to which my attention was drawn by my friend and colleague Mr. [illegible] Chatterji.'

6304. Add 'A work called the *[illegible]* which may or may not be identical with the present work is referred to by [illegible] in his commentary on the *Karpūrastava* (No. 6627 above [illegible]) as a work by himself.'

6321. Add 'An edition of the work, complete in [illegible] chapters, has been published in the Tantrik Texts Series, Vol. XXI (Calcutta, 1940).'

6361. Add 'Another edition of the work with English Translation and introduction has also been published (Adyar, [illegible]).'

6435. Add 'The present MS. contains chapters [illegible] and portions of chapters 1, 2, 5, 9 and [illegible].'

6556. Add 'A MS. of a small Bengali work called *[illegible]mekhalā* containing prescriptions on various elements and subjugation of women is found in the Vaṅgīya Sāhitya Pariṣat, Calcutta'.

6576 } Add Kṛṣṇānanda [illegible] as bearing above 6576 and
6578 } [illegible] above 6578.

6607. Add: This may be identical with a Jain work of the same name and of the same title. (Winternitz, *History of Indian Literature*, Calcutta University, Vol. II, p. 583).

6666. Add 'An English translation of the hymn and the commentary was published by R. Ananthakrishna Shastry (Ootacamund, 1925).'

INDEX.

I. TITLES.

References are to [illegible] numbers. Asterisks [illegible] to titles not found in the *Catalogus Catalogorum*.

II. Authors.

References are to catalogue numbers.

CALCUTTA:—Published by the Royal Asiatic Society of Bengal, 1, Park Street, and Printed by P. Knight, Baptist Mission Press, 41A, Lower Circular Road.